

UV RAPPORT 2011:95

ARKEOLOGISKA FÖRUNDESRÖKNINGAR

Återigen i Gamla Uppsala

Utbyggnad av Ostkustbanan genom Gamla Uppsala

Uppland; Gamla Uppsala socken; Gamla Uppsala 26:5, 26:4, S:3, 20:1, 21:7, 21:13,
21:44, 21:71, 21:56, 21:27, 21:76, 21:78, 74:3, 77:3, 77:5, 77:19 och Dragarbrunn 32:1;

Uppsala 134:4, 240:1, 284:2, 586:1, 603:1, 604:1, 605:1, 605:2, 547:1 och 682

Dnr 422-278-2011

Lena Beronius Jörpeland, Hans Göthberg, John Ljungkvist,

Anton Seiler och Jonas Wikborg

Riksantikvarieämbetet
Arkeologiska uppdragsverksamheten
UV Mitt
Instrumentvägen 19
126 53 Hägersten
Tel.: 010-480 80 60
Fax: 010-480 80 94

e-post: uvmitt@raa.se
e-post: fornamn.efternamn@raa.se
www.arkeologiuv.se

Upplandsmuseet
Fyristorg 2
753 10 Uppsala
Tel.: 018-16 91 00
Fax: 018-

e-post: info@upplandsmuseet.se
e-post: fornamn.efternamn@um.se
www.

Societas Archeologica Upsaliensis
Stiftelsen SAU
Thunbergsvägen 58
752 38 Uppsala
Tel.: 018-10 79 30
Fax: 018-

e-post: post@sau.se
e-post: fornamn.efternamn@sau.se
www.sau.se

© 2011 Riksantikvarieämbetet
UV Rapport 2011:95
Upplandsmuseets rapporter 2011:15 (ISSN1654-8280)
SAU Rapport 2011:9 (ISSN 1652-9448 , ISBN 978-91-979889-0-2)

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Gävle 2011. Medgivande I 2011/0233.
Kartor är godkända från sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 2011-09-29. Dnr 601-2011/0000.

Bildredigering Karlis Graufelds, Riksantikvarieämbetet, UV
Layout Åsa Östlund, Riksantikvarieämbetet, UV
Omslag

Framsida: Valborgselden i Gamla Uppsala våren 2011. Foto från öster,
från lokal 12E: Niclas Björck, Riksantikvarieämbetet.

Baksida: Ölhane (F9) påträffad i norra delen av lokal 23C. Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet.

Tryck/utskrift EO Grafiska, Stockholm 2011

Innehåll

Förord	5	Lokal 12A	54
Inledning	7	Lokal 12B, D, E	55
Bakgrund	9	Lokal 16	69
Rapportens upplägg	13	Lokal 16A	81
Topografi och fornlämningsbild	14	Lokal 18	88
Summering av undersökningar efter 1996	16	Lokal 18B	98
Syfte och frågeställningar	17	Skoltomten	106
Metod och genomförande	18	Södra delområdet	117
Förmedling	19	Topografi	117
Historiska kartor – analys	21	Fornlämningar	117
Underlagsmaterial	21	Äldre kartor	117
Allmän karaktäristik	21	Lokal 6B	117
Bebyggelsens relation till topografin	21	Lokal 9	117
Bytomternas förändringar mellan kartgenerationer	23	Lokal 9A	124
Bytomtsnära kalvhagar och beteshagar	24	Lokal 10A och 10B	124
Åkermark	27	Summering, utvärdering och återkoppling till frågeställningarna	127
Relation till gravfält, undersökt järnåldersbebyggelse och medeltida fynd	27	Återblick till delområdena – utvärdering	127
Är vägnätet gammalt?	27	Norra delområdet	130
Hypotetiska medeltida bebyggelselägen	29	Centrala delområdet	131
Sammanfattning	31	Södra delområdet	134
Redovisning av det arkeologiska materialet	33	Vetenskaplig potential	135
Norra delområdet	33	Relationer till kungsgårdskomplexet	136
Topografi	33	Sociala miljöer i Gamla Uppsala	137
Fornlämningar	33	Platsrelaterade aspekter av särskild betydelse	138
Äldre kartor	33	Socioekonomisk mångfald	138
Lokal 20A	36	Rituella uttryck i den materiella kulturen	140
Lokal 23C	36	Platsens urbanitet under yngre järnålder–tidig medeltid	141
Två schakt i Samnan	41	Slutord	143
Lokal 23D	41	Referenser	144
Lokal 23E	44	Muntliga uppgifter	148
Lokal 26A	44	Arkivmaterial	148
Lokal 26B	50	Administrativa uppgifter	149
Lokal 26G	50	Utbyggnad av ostkustbanan (OKB)	149
Centrala delområdet	51	Utvidgning Skoltomten	149
Topografi	51	Figur- och tabellförteckning	241
Fornlämningar	51	Figurer	241
Äldre kartor	51	Tabeller	244
Lokal 12	51		

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar 150

- Norra delområdet samt lokal 18B (centrala delområdet) 150
- Centrala delområdet 153
- Södra delområdet samt lokal 12 och 12A (centrala delområdet) 159
- Skoltomten 164

Bilaga 2. Anläggningstabeller, stratigrafiska objekt 165

- Norra delområdet, lokal 18B, 23C, 26A och 26G 165
- Centrala delområdet, lager och fyllningar 167
- Centrala delområdet, nedgrävningar 171
- Centrala delområdet, stenkonstruktioner 177
- Centrala delområdet, träkonstruktioner 178
- Centrala delområdet, anläggningar som utgår 178
- Södra delområdet, lokal 9 och 10A samt centrala delområdet lokal 12A 178
- Skoltomten 180

Bilaga 3. Tabeller över grävnheter 183

- Grävnheter, centrala delområdet 183
- Grävnheter, Skoltomten 183

Bilaga 4. Fyndtabeller 184

- Fyndtabell, norra delområdet – lokal 18B, 23C och 26A 184
- Fyndtabell, centrala delområdet – lokal 12B, D, E, 16, 16A och 18 185
- Fyndtabell, södra delområdet – lokal 9, 10A, 10B samt centrala delområdet – lokal 12A 198
- Fyndtabell, Skoltomten 199

Bilaga 5. Osteologisk analys, Ylva Bäckström, SAU, och Agneta Ohlsson, UV 202

- Syfte 202
- Metod 202
- Lokaler och material 202
- Områden med gravar 205
- Områden med bearbetade ben/benhantverk 205
- Social och ekonomisk status 205

- Benmaterialets potential 206
- Norra området 207
- Centrala området 208
- Södra området 213
- Skoltomten 214
- Referenser 215

Bilaga 6. Makrofossilanalys och stratigrafbedömning, av Jonas Bergman, UV, Anneli Ekblom, Geark och Uppsala universitet samt Jens Heimdahl, UV 225

- Inledning 225
- Metod och källkritik 225
- Resultat 228
- Diskussion 228
- Referenser 229

Bilaga 7. Vedartsanalys, av Ulf Strucke, UV 231

Bilaga 8. ¹⁴C-tabell 233

Bilaga 9. Myntbestämning, av Eva Wirséhn, KMK 234

- Referenser 234

Bilaga 10. Kommentar om keramik från Gamla Uppsala, av Mathias Bäck, UV 235

- Äldre svartgods/Östersjökeramik 235
- Äldre rödgods 236
- Yngre rödgods 236
- Stengods 236
- Flintgods 236
- Sammanfattning 236
- Referenser 237

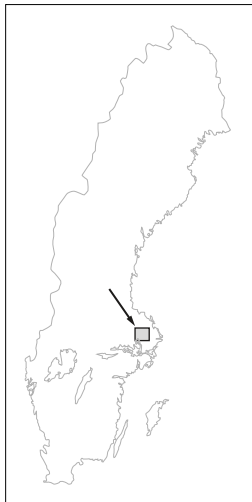
Bilaga 11. Metalldetektering, av Maria Lingström, UV och Fredrik Thölin, SAU 238

- Metod och teknik 238
- Kontamination och externa störningar 238
- Resultat 238
- Metalldetektering i övrig mark 240

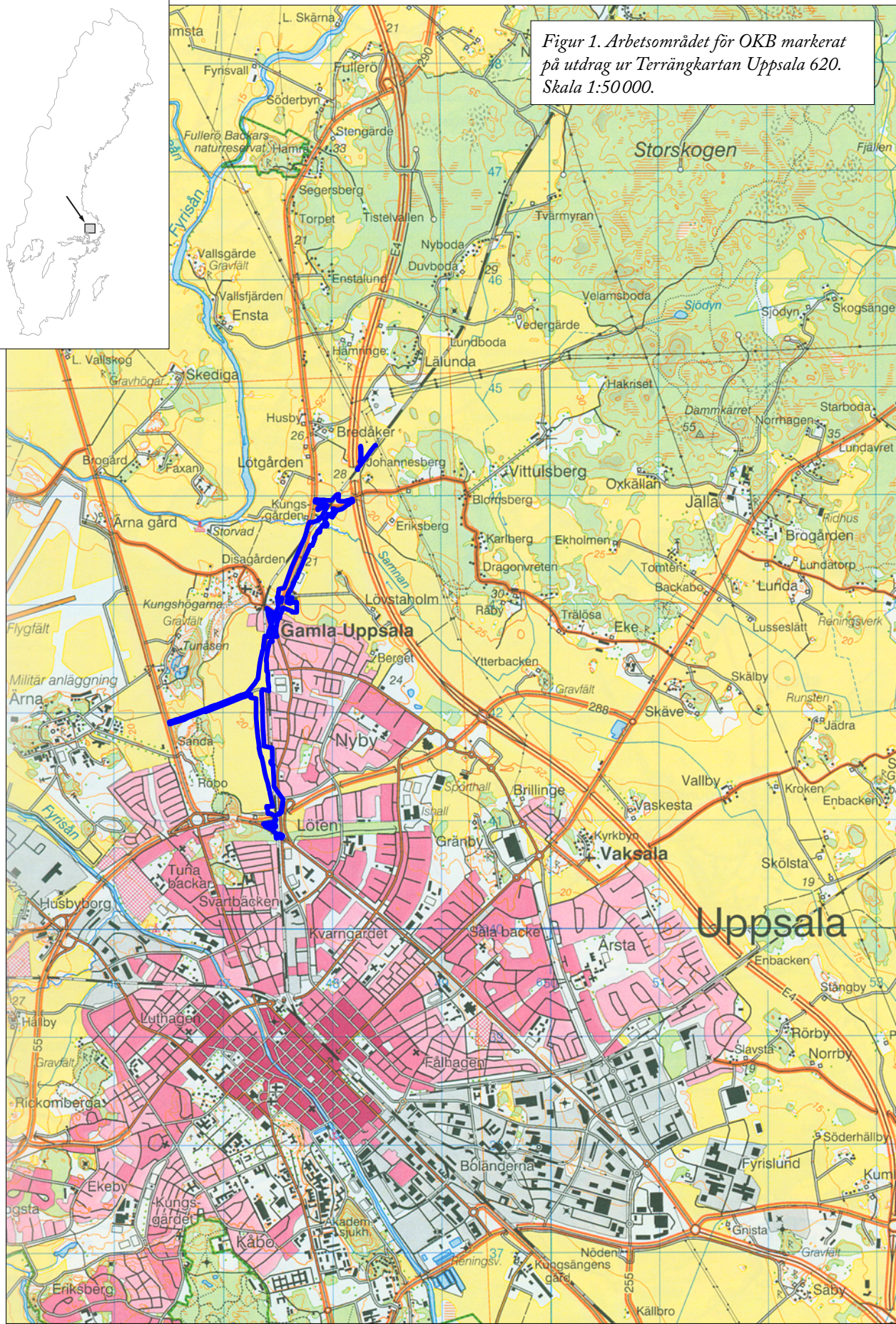
Förord

Föreliggande rapport redovisar de arkeologiska förundersökningar som genomfördes under våren 2011. Det arkeologiska arbetet har utförts som ett samarbete mellan tre arkeologiska institutioner; Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten, UV Mitt, Societas Archeologica Upsaliensis (SAU) och Upplandsmuseet (UM). Till projektet har två resurspersoner knutits; John Ljungkvist, Uppsala universitet och Terje Gansum Leder av kulturav, Vestfold fylkeskommune, Norge. I projektet har också flera arkeologer och specialister deltagit vilka varit delaktiga i rapportarbetet. Följande personer har bidragit till och författat delar av rapporten:

Jonas Bergman, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Mathias Bäck, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Ylva Bäckström, SAU
Anneli Ekblom, Geark och Uppsala universitet
Mia Englund, Riksantikvarieämbetet, UV GAL
Jens Heimdahl, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Eva Hjärthner-Holdar, Riksantikvarieämbetet,
UV GAL
Agneta Ohlsson, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Ann Lindkvist, SAU
Maria Lingström, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Robin Lucas, Upplandsmuseet
Ulf Strucke, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt
Fredrik Thölin, SAU
Eva Wiséhn, Kungliga myntkabinettet, KMK.

Figur 1. Arbetsområdet för OKB markerat på utdrag ur Terrängkartan Uppsala 620. Skala 1:50 000.

Inledning

Med anledning av utbyggnad av Ostkustbanan (OKB) genom Gamla Uppsala, Gamla Uppsala socken, Uppland, har två förundersökningar genomförts av Riksantikvarieämbetet, Arkeologiska uppdragsverksamheten, UV Mitt i samarbete med Societas Archeologica Upsaliensis (SAU) och Upplandsmuseet (UM) (fig. 1). Det ena arbetet har utförts efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-5096-10). Uppdragsgivare var Trafikverket som också har bekostat förundersökningarna.

Den andra förundersökningen föranleddes av att Uppsala kommun beslöt utreda detaljplaneläggning av området söder om Gamla Uppsala skola. Länsstyrelsen önskade att den arkeologiska förundersökningen skulle kunna avrapporteras inom ramen för de kompletterande förundersökningarna för OKB. Fältarbetet, manusarbetet och analyskostnader för den utvidgade förundersökningen vid skolan, här kallad Skoltomten, har bekostats av Uppsala kommun efter beslut av Länsstyrelsen i Uppsala län (dnr 431-1449-11). Trafikverket har bekostat tryckningen av den gemensamma arkeologiska förundersökningsrapporten.

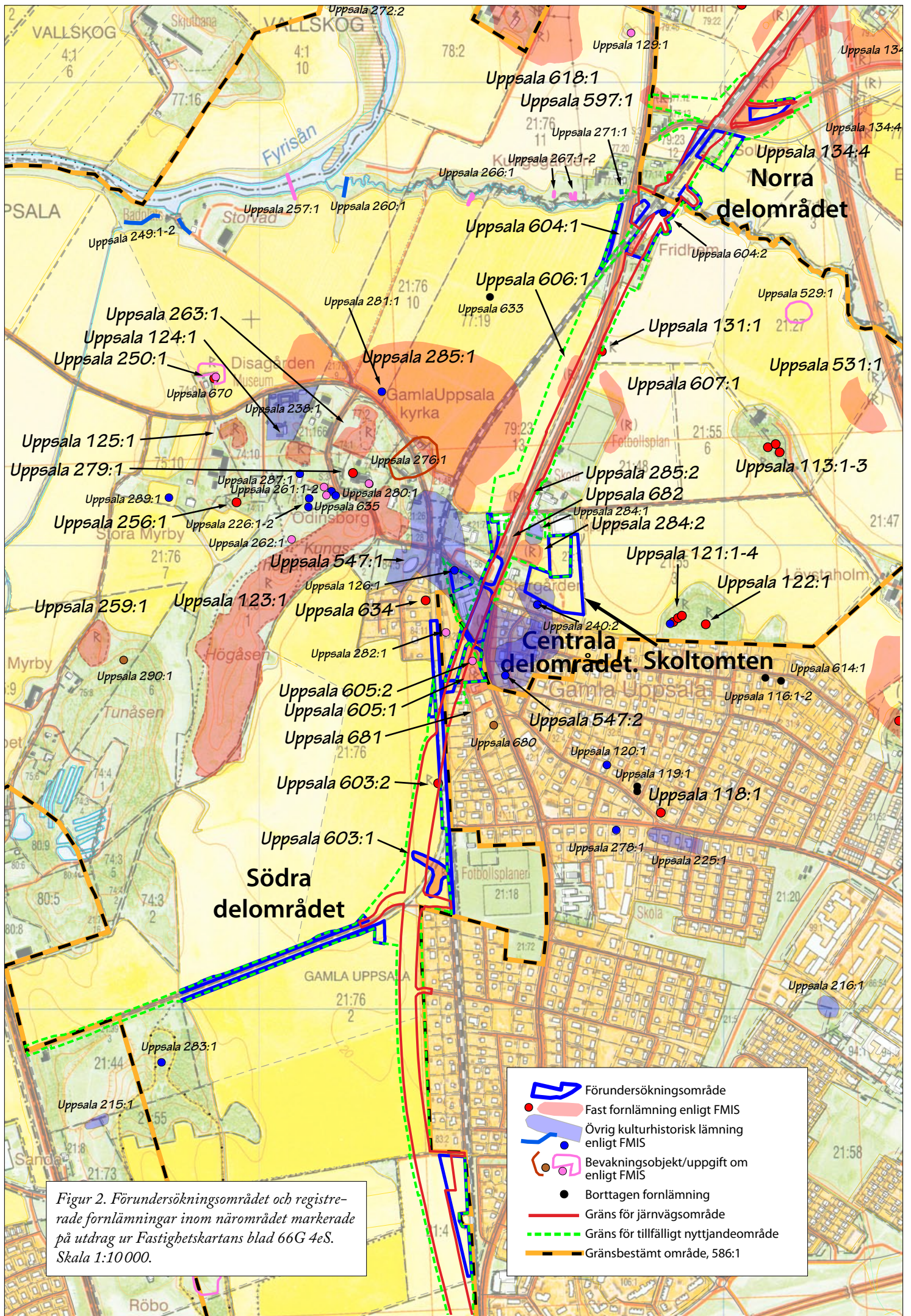
I samband med förundersökningarna beslutade länsstyrelsen att även Samnans dalgång skulle bli föremål för en mindre schaktning. Två schakt undersöktes i anslutning till ådalgången. Dispens från biotopskyddet enligt 7 kap 11§ erhöles efter länsstyrelsens beslut daterat 16 maj 2011 (dnr 521-1944-11).

Förundersökningarna har genomförts som ett samarbete mellan tre arkeologiska institutioner. Pro-

jektledare är Lena Beronius Jörpeland, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt. Tre biträdande projektledare har funnits i projektledningen, en från respektive institution. Således är Anton Seiler, biträdande projektledare från Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, med ansvar för det centrala delområdet vad gäller fält- och rapportarbete. Hans Göthberg, Upplandsmuseet, är biträdande projektledare och ansvarig för norra delområdet liksom lokal 18B och Skoltomten. Hans har också genomfört en kartanalys. Jonas Wikborg, SAU också han biträdande projektledare, ansvarade för fält- och rapportarbetet för det södra delområdet, även rapportansvarig för lokal 12 och 12A, B, D, E. I rapportarbetet har även Ann Lindkvist, SAU och Robin Lucas, Upplandsmuseet, deltagit. De har också författat delar av texten.

Till projektledningen har två resurspersoner knutits. John Ljungkvist, Uppsala universitet, har varit delaktig under hela fältarbetets gång, men även under rapportarbetet i diskussioner samt med specifika fyndbestämningar. Den andra resurspersonen är Terje Gansum, Leder av kulturarv. Vestfold fylkeskommune i Norge. Terje har varit delaktig i två arbetsmöten i fält och i rapportarbetet, och bidragit främst i diskussionerna men har även läst och kommenterat manus.

I förundersökningarna har också ett förmedlingsarbete bedrivits, ansvarig arkeolog var Anna Östling, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt.

Figur 2. Förundersökningsområdet och registrerade fornlämningar inom närområdet markerade på utdrag ur Fastighetskartans blad 66G 4eS. Skala 1:10 000.

- Förundersökningsområde
- Fast fornlämning enligt FMIS
- Övrig kulturhistorisk lämning enligt FMIS
- Bevakningsobjekt/uppdrag om enligt FMIS
- Borttagen fornlämning
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Gränsbestämt område, 586:1

Bakgrund

Järnvägsutbyggnaden var aktuell på 1990-talet och en arkeologisk förundersökning utfördes 1996 med tillägg 1997 (Anund m.fl. 1998). På grund av utebliven finansiering lades byggplanerna då på is, men tog ny fart vilket resulterade i att länsstyrelsen presenterade ett förfrågningsunderlag för arkeologiska förundersökningar under februari 2011. I förfrågningsunderlaget specificerades att tre delområden skulle behöva kompletterande förundersökningar (fig. 2). De tre delområdena – norra, centrala och södra – var förhållandevis rumsligt avgränsade från varandra längs järnvägssträckningen. Inom varje delområde fanns dessutom mindre områden specificerade, inom vilka förundersökningarna skulle genomföras (fig. 3). Dessa var tjugotvå till antalet. I samband med rapportarbetet bestämdes att termen lokal ska användas för dessa. Termen delområde har begränsats till de tre rumsligt åtskilda delarna längs sträckan.

Norra delområdet är beläget vid Samnan i anslutning till fornlämning Uppsala 134:4. Den utgör en del av en brons- och äldre järnåldersboplats, den s.k. Bredåkersboplatsen. Här finns också fornlämning Uppsala 604:1. Likt Lövstaholm ligger den långlänta boplatsen nära ett vadställe (Häringe Frisberg 2007). Här återfinns lokalerna; 20A, 23C, 23D, 23E, 26A, 26B och 26G (fig. 3C).

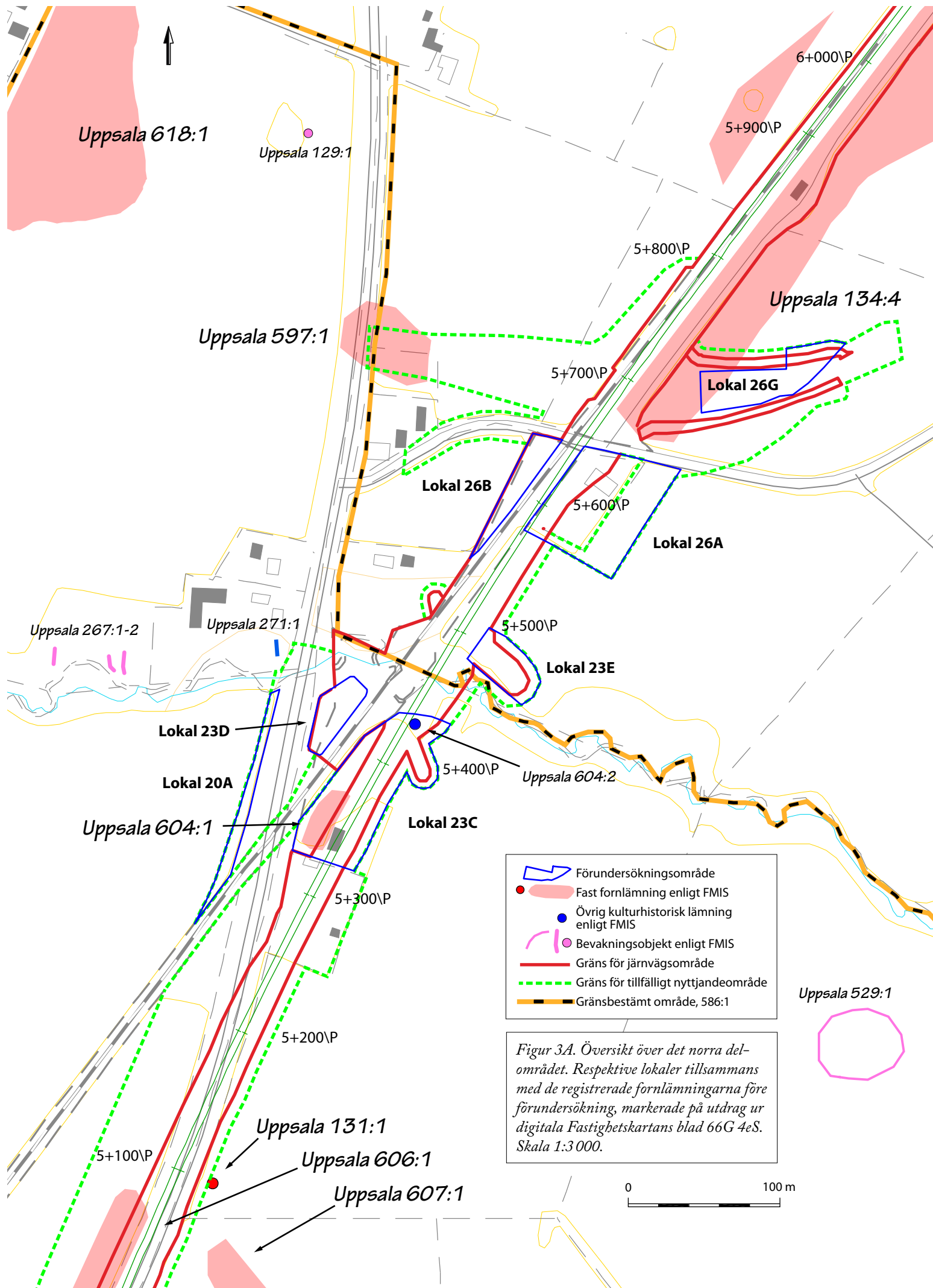
Det *centrala delområdet* utgörs av en del av bytomten till Gamla Uppsala by, eller i direkt anslutning till denna som den ter sig i äldre kartor (fig. 3B). Här registrerade som fornlämningarna Uppsala 547:1, 605:1–2 och 682. De berörda lokalerna är: lokal 12, 12A, 12B, 12D och 12E, 16, 16A och 18. Delområdet kännetecknas av komplex horisontell/vertikal stratigrafi med ett långt tidsinnehåll. Dateringarna från tidigare förundersökning hör främst till yngre järnålder–tidig medeltid, men även en enstaka datering till bronsålder finns också.

Ytterligare två lokaler finns i anslutning till Gamla Uppsala skola. Lokal 18B och den utvidgade projektet Skoltomten, i anslutning till fornlämning 284:2 som utgör en del av angränsande boplatz från romersk järnålder–vendeltid. Inom ytan pekar fynd på metallhantverk. Därtill finns eventuellt delar av överodlat vikingatida gravfält, Uppsala 240:1.

Södra delområdet utgörs av Uppsala 603:1, enligt tidigare förundersökning, ett överodlat gravfält från vendeltid. Fornlämningen låg inom lokal 9. Övriga lokaler inom delområdet är: lokal 6B, 9A, 10A och 10B (fig. 3A). Under fältarbetet bestämdes att lokal 9A skulle utgå. Lokalen var alltför smal och låg för nära järnvägsspåret. Huvuddelen av ytan utgjordes dessutom av banvall.

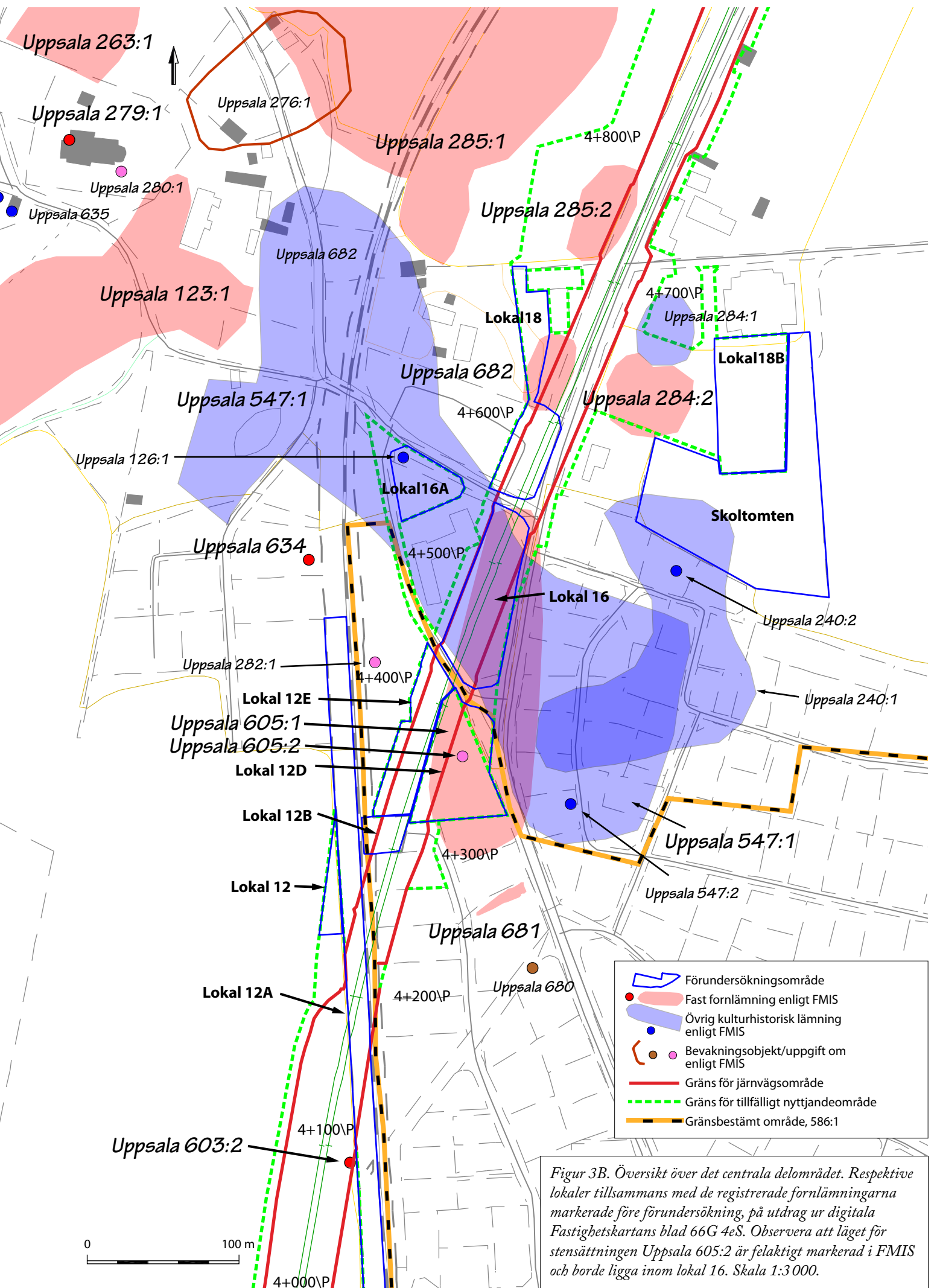
Tabell 1. Berörda fornlämningar och fastigheter i nu genomförd förundersökning.

Område	Fornlämning	Beskrivning	Fastighet
Södra delen	Uppsala 586:1	Gränslinjebestämt område	Gamla Uppsala 74:3, 21:76,
	Uppsala 603:1	Överodlat järnåldersgravfält	Gamla Uppsala 74:3, 21:13, 21:44
Centrala delen	Uppsala 586:1	Gränslinjebestämt område	Gamla Uppsala 21:76, 26:5, 26:4, S:3, 20:1, 21:71, 21:56 21:7,
	Uppsala 605:1	Järnåldersboplats	Gamla Uppsala 26:4, 26:5, 20:1
	Uppsala 605:2	Stensättning, eventuell rest av en grav, se Uppsala 605:1	Gamla Uppsala 26:4
	Uppsala 547:1	Kyrkbyn, Gamla Uppsala bytomt enligt storskifteskarta år 1773	Gamla Uppsala 20:1
	Uppsala 682	Järnåldersboplats	Gamla Uppsala 21:78
	Uppsala 240:1	Gravfält	Gamla Uppsala 27:1
	Uppsala 284:2	Boplats	Gamla Uppsala 27:1
Norra delen	Uppsala 134:4	Brons- och järnåldersboplats	Gamla Uppsala 77:3
	Uppsala 586:1	Gränslinjebestämt område	Gamla Uppsala 77:19, 21:27, 77:5, Dragarbrunn 32:1
	Uppsala 604:1	Boplatsområde	Gamla Uppsala 77:7

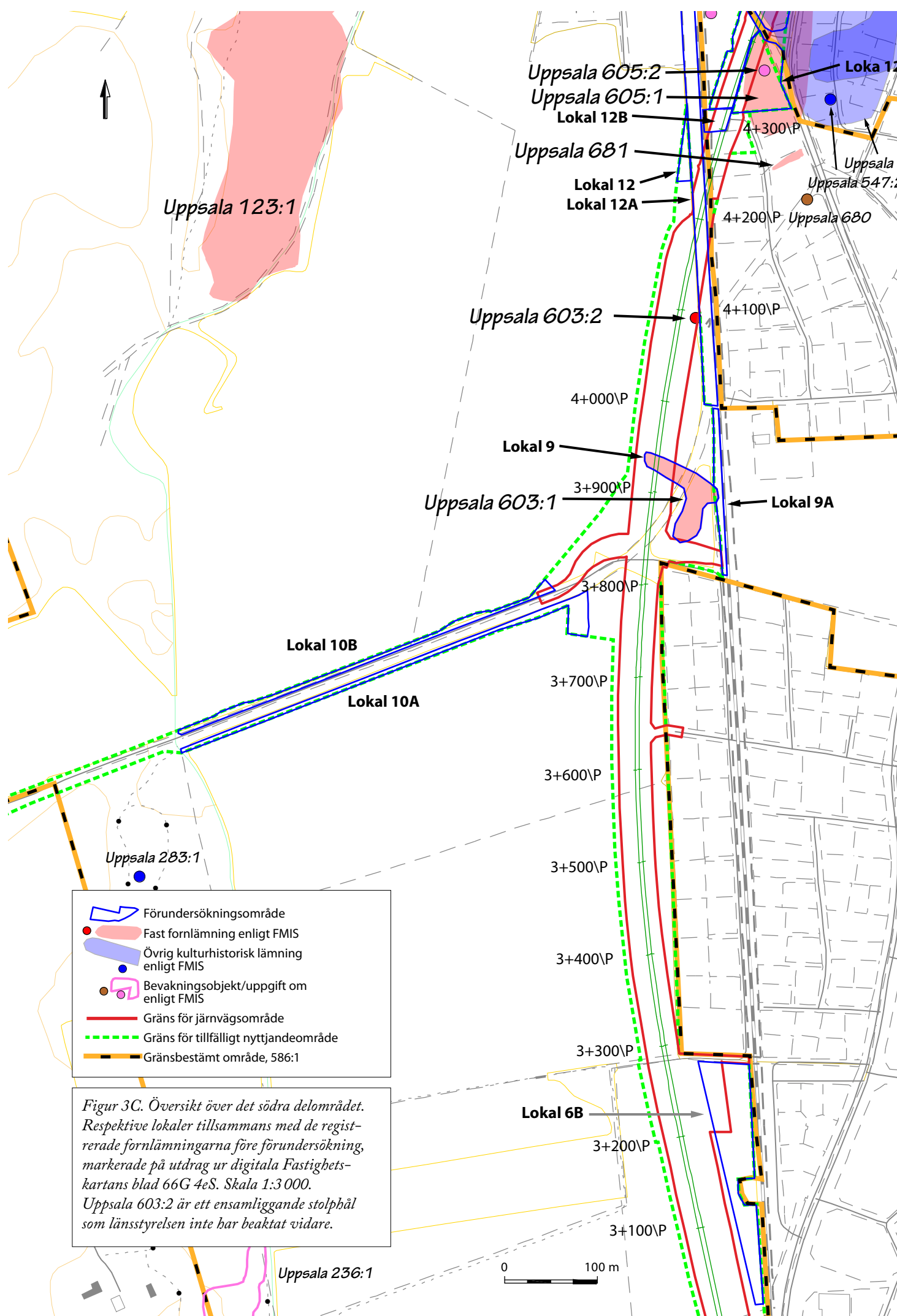

- Förundersökningsområde
- Fast fornlämning enligt FMIS
- Övrig kulturhistorisk lämning enligt FMIS
- Bevakningsobjekt enligt FMIS
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Gränsbestämt område, 586:1

Figur 3A. Översikt över det norra delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna före förundersökning, markerade på utdrag ur digitala Fastighetskartans blad 66G 4eS. Skala 1:3 000.

Figur 3B. Översikt över det centrala delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna markerade före förundersökning, på utdrag ur digitala Fastighetskartans blad 66G 4eS. Observera att läget för stensättningen Uppsala 605:2 är felaktigt markerad i FMIS och borde ligga inom lokal 16. Skala 1:3 000.

- Förundersökningsområde
- Fast fornlämning enligt FMIS
- Övrig kulturhistorisk lämning enligt FMIS
- Bevakningsobjekt/uppgift om enligt FMIS
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Gränsbestämt område, 586:1

Figur 3C. Översikt över det södra delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna före förundersökning, markerade på utdrag ur digitala Fastighetskartans blad 66G 4eS. Skala 1:3 000. Uppsala 603:2 är ett ensamliggande stolphål som länsstyrelsen inte har beaktat vidare.

Rapportens upplägg

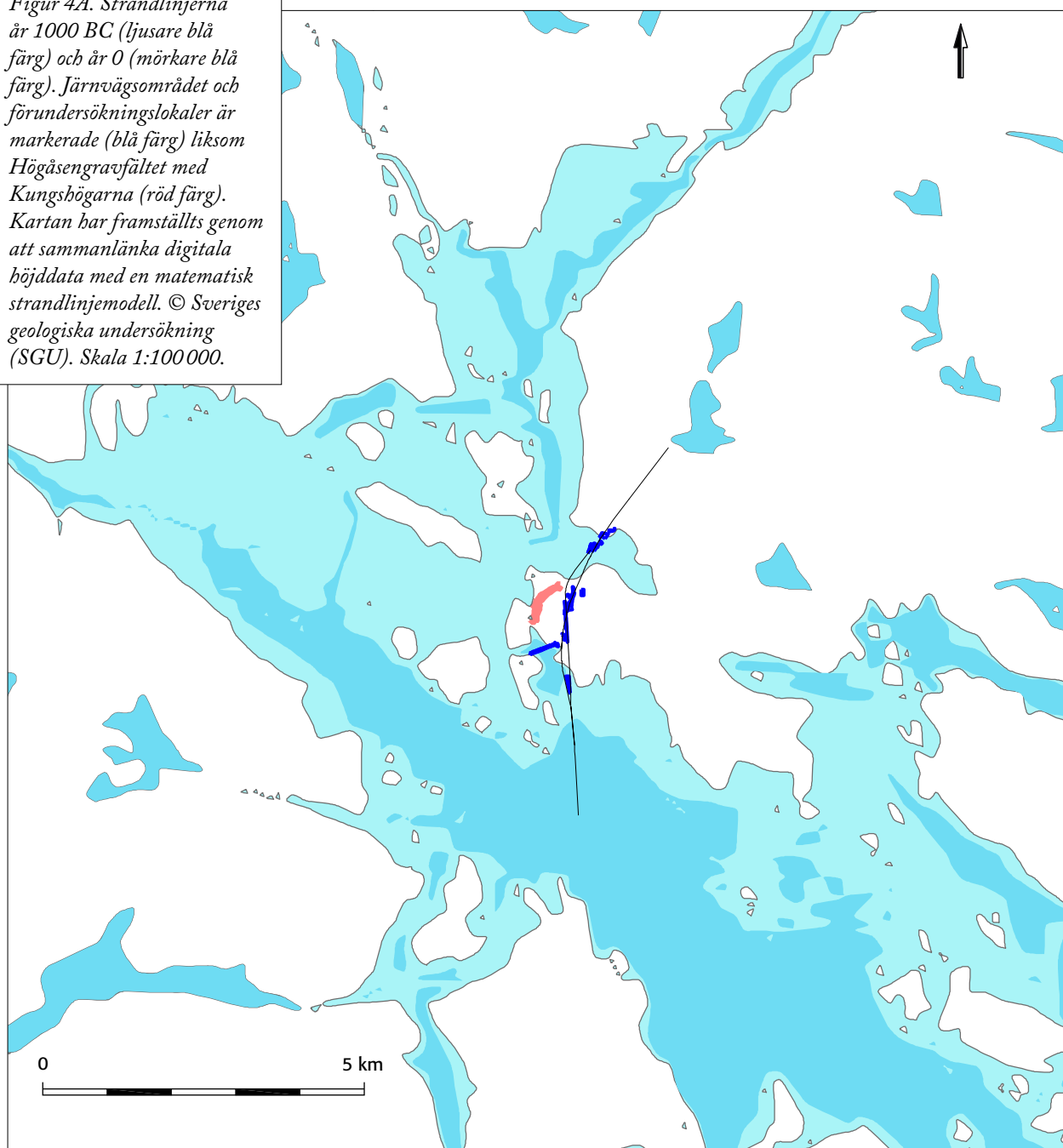
Rapporten är upplagd så att en kort inledning behandlar bakgrund, topografi och fornlämningsmiljö. Eftersom arkeologiska förundersökningar redan har genomförts hänvisas till den tidigare rapporten för mer utförlig beskrivning av fornlämningsmiljö och forskningshistorik om Gamla Uppsala.

Därefter presenteras en kartanalys som problematiserar bebyggelsen i Gamla Uppsala utifrån äldre lantmäterikartor. Sedan följer redovisningen per övergripande delområde och lokal. Lokalerna redo-

visas utifrån samma struktur och uppställning. Viss skillnad föreligger dock mellan delområdena, främst på grund av olika innehåll i fornlämningsmiljöerna.

En utvärdering av de arkeologiska förundersökningarna har genomförts, både av projektet men även i relation till den tidigare förundersökningen. Det tas upp i avsnittet Summering. Här ställs resultaten kortfattat i relation till det pågående forskningsprojektet "Mytiskt centrum". Schaktbeskrivningar, fynd-, grävnhets- och anläggningslistor presenteras i bilagor liksom övriga analyser.

Figur 4A. Strandlinjerna år 1000 BC (ljusare blå färg) och år 0 (mörkare blå färg). Järnvägsområdet och förundersökningslokaler är markerade (blå färg) liksom Högåsengravfältet med Kungshögarna (röd färg). Kartan har framställts genom att sammanlänka digitala höjddata med en matematisk strandlinjemodell. © Sveriges geologiska undersökning (SGU). Skala 1:100 000.

Topografi och fornlämningsbild

De nu undersökta lokalerna ligger i västra och norra delarna av ett gränsbestämt område för fornlämningskomplexet kring Gamla Uppsala högar (Uppsala 586:1), ett flera kilometer brett område beläget mellan nya och gamla E4:an.

Fornlämningsmiljön (se fig. 2) kring Gamla Uppsala har tidigare behandlats i rapporten över 1996 års förundersökningar (Anund m.fl. 1998). En utförlig sammanställning över fornlämningarna och tidigare utförda undersökningar i området har gjorts i två volymer om Arkeologi och miljögeologi i Gamla Uppsala (Duczko 1993, 1996). Resultaten från de senare årens undersökningar har senast sammanställts inom ramen för projektet ”Gamla Uppsala – framväxten av ett mytiskt centrum” (Ljungkvist m.fl. i manus, GIS-projektet) (fig. 4B med tillhörande tabell).

Fornlämningskomplexet i Gamla Uppsala (Uppsala 586:1) består av ett stort antal lämningar av olika karaktär. Här återfinns bl.a. ett större gravfält (Uppsala 123:1) med hundratals gravar, storhögar och en tingshög. De två storhögarna som undersöktes på 1800-talet har utifrån föremål i gravgömmorna föreslagits en datering till tidig vendeltid, vilket är en något yngre datering än vad äldre forskning har menat (Ljungkvist 2005). Strax norr om högarna har vikingatida båtgravar undersökts (Uppsala 226:1) (Nordahl 2001). Merparten av dateringarna från området ligger i yngre järnålder, men det finns också äldre spår från bronsålder och äldre järnålder, då stora delar av den omkringliggande lerslätten torrlades

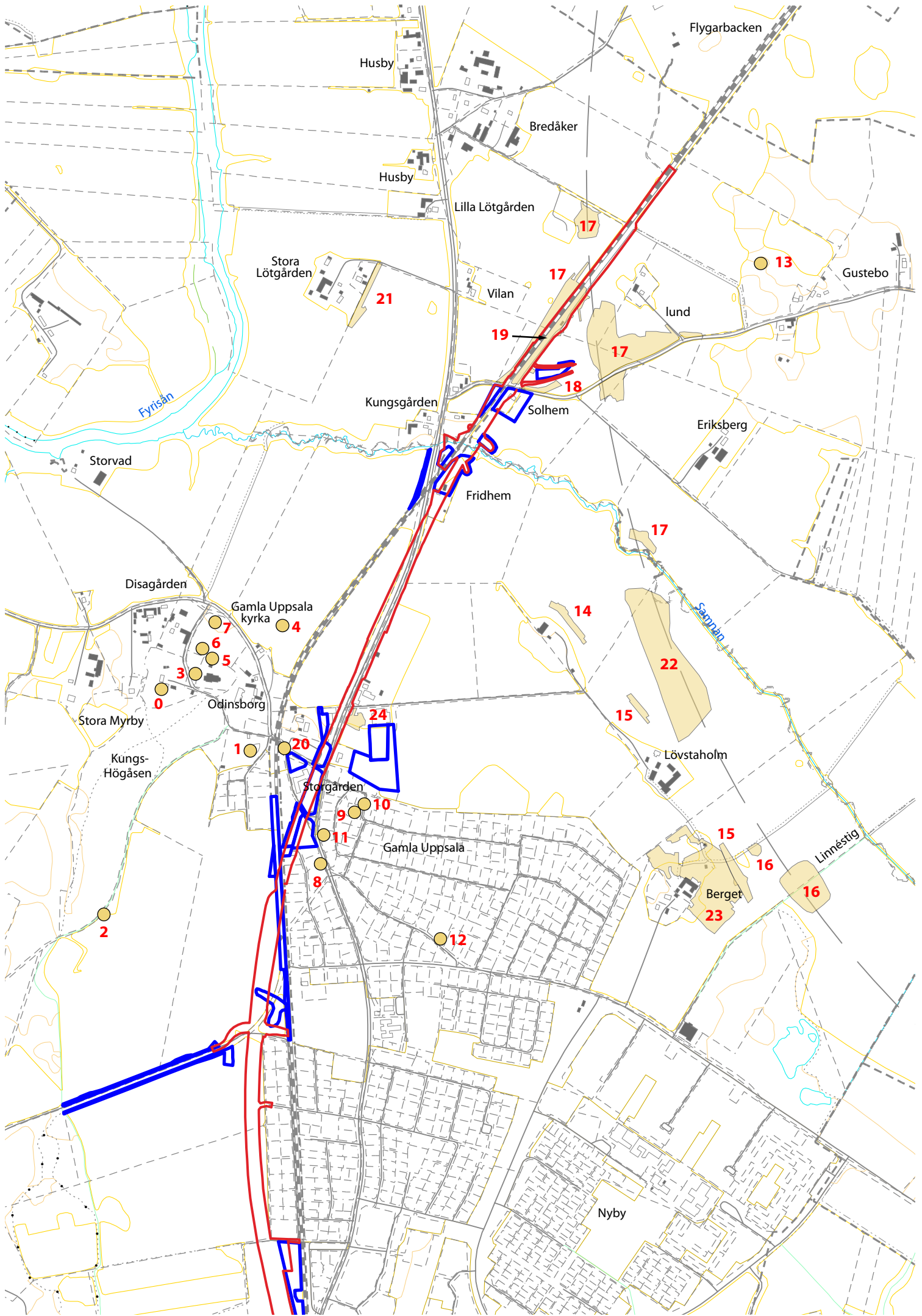
genom landhöjningen efter att ha legat under vatten (fig. 4, s. 13). Bland annat har en skärvtenshö (Uppsala 119) från mellersta bronsålder undersökts. På platsen för denna fanns också lämningar från äldre bronsålder som visar att området var taget i anspråk redan då. Antagandet att slätten kring Gamla Uppsala nyttjats så här tidigt styrks av andra nyligen genomförda arkeologiska undersökningar samt paleoekologiska undersökningar i trakten (Frölund 2007).

Gamla Uppsala förefaller att ha varit navet i ett vitt förgrenat nätverk av vägar. Om detta vittnar bland annat flera äldre vadställen över Samnan (Uppsala 257:1, 260:1, 263:1, 266:1, 267:1, 267:2 och 271:1).

Den nuvarande medeltida sockenkyrkan var tidigare större och fungerade då som domkyrka innan Uppsala domkyrka började uppföras på 1200-talet. I kyrkväggen finns en större runsten inmurad. På marken utanför ingången ligger fragment efter

Figur 4B (t.h.). Undersökningar i Gamla Uppsala som publicerats efter år 1997.

Nr	Plats	FMIS, Uppsala socken	År	Referens
0	Prästgården	226	1973	Nordahl 2001
1	Mattsgården	547	1998	Ljungkvist, Bäckström & Gamrell 2000
2	Högåsen	123	2003	Alström & Duczko 2004
3	Gamla Uppsala kyrka	226, 635	2005	Göthberg 2008
4	Norra Gärdet	285	1996	Ljungkvist & Hulth 2000
4	Norra gärdet m.m.	240, 284, 285	2002	Ljungkvist 2009
4	Norra gärdet	285	2003	Lindkvist 2005
5	Kungsgården, klockstapeln	263:1	2009	Frölund, Göthberg & Ljungkvist 2010
6,7	Kungsgården, Norra platån	263:1	2010	Frölund, Göthberg & Ljungkvist, i manus
8	Kv. Embla	681	2010	Fagerlund 2010
9	Odins väg	547	2000	Frölund 2000a
10	Odins väg	547	2000	Frölund 2000b
11	Gamla Uppsala by	240	1997	Carlsson & Göthberg 1998
12	Regins väg	119	2007	Frölund 2009
13	Bredåker	101	2001	Göthberg & Ljungkvist 2007
14, 15	Lövstaholm, Berget	614, 631, 632, 633, 655, 656	2003	Fagerlund & Åberg 2005
16	Berget	613, 614	2002	Frölund 2005b
17	Bredåker	134:4, 599	2003	Frölund & Schütz 2007 (red)
18	Bredåker	134:4	2005	Göthberg & Schütz 2006
19	Bredåker	134:4, 104	1992	Häringe Frisberg & Göthberg 1998
20	Groaplan	547	2001	Hallgren 2001
21	Lötgården	618	2004	Frölund 2005a
22	Lövstaholm	531	2003	Häringe Frisberg m.fl. 2007
23	Berget	614	2008	Frölund & Göthberg, i manus
24	Gamla Uppsala skola	284	2001	Göthberg 2002

ytterligare runstenar. Strax norr om kyrkan finns fyndplatsen för en silverskatt från slutet av 1000-talet (Uppsala 281:1).

Norr om kyrkan ligger de så kallade kungsgårdsplatåerna där större hallbyggnader har legat under yngre järnålder. I åkern norr om husplatåerna, på det så kallade norra gärdet, har boplots- och hantverkslämningar (Uppsala 285:1) från yngre järnålder undersökts (Alström & Duczko 1996 i Duczko 1996 samt Ljungkvist m.fl. 2000 i Ljungkvist red. 2000; Lindkvist 2005). Ytterligare boplots- och hantverkslämningar från samma tidsperiod har undersökts vid den numera rivna Mattgården, på platsen för det nuvarande museet (Ljungkvist m.fl. 2000 i Ljungkvist red. 2000). Dessa lämningar påträffades inom den västra delen av Gamla Uppsala bytomt (Uppsala 547:1). Boplatsslämningar från yngre järnålder (Uppsala 682) har också framkommit strax nordväst om brandstationen (Anund m.fl. 1998).

Vid andra undersökningar, bl.a. i form av metall-detektorkartering har det framkommit att områdena med boplatsslämningar norr om Gamla Uppsalas nuvarande bebyggelse täcker stora ytor utöver de arkeologiskt undersökta (Ljungkvist 2009).

Mitt emot förundersökningslokal 12D har en sten-sättning (Uppsala 240:1) undersökts inne på en villatomt på Vattholmavägens östra sida. Den markerade en brandgrav från yngre järnålder. Graven bedömdes höra till samma gravfält som gravarna uppe kring brandstationen. Vid undersökningen framkom också boplatsslämningar (240:3) i form av ett tunt kulturlager från yngre järnålder (Carlsson & Göthberg 1998).

Något längre söderut har boplatsslämningar från folkvandrings- och vendeltid undersökts i kvarteret Embla (Uppsala 681:1) (Fagerlund 2010).

Boplatsslämningar från äldre järnålder har också undersökts strax söder om Gamla Uppsala skola (Uppsala 284:1–2) (Göthberg 2002; Vinberg 1995).

E4-undersökningarna resulterade i flera omfattande boplotsområden med dateringar huvudsakligen från bronsålder och äldre järnålder vid Berget (Uppsala 614:1) (Frölund 2005b), Lövestaholm (Uppsala 531:1) (Häringe Frisberg m.fl. 2007) och Bredåker (Uppsala 134:4) (Häringe Frisberg & Göthberg 1998; Frölund & Schütz 2007). På sistnämnda lokal sträckte sig dateringarna även in i vendeltid, liksom vid Lötgården (Uppsala 681:1) (Frölund 2005a). Boplatsslämningar från äldre järnålder har också undersökts på Uppsala 655:1 och Uppsala 656:1 (Fagerlund & Åberg 2005).

Sammanfattningsvis kan det konstateras att fornlämningsbilden är mycket komplex och förtätad och uppvisar många inslag som pekar på platsen i egenskap av centralplats under yngre järnålder och tidig medeltid. Området har dock varit kontinuerligt utnyttjat sedan bronsålder. Spåren från den yngre järnåldern är mest framträdande i de centrala delarna kring den gamla bytomten medan den äldre järnålderns boplatsslämningar framför allt ligger norr och nordost om detta centrala område. Enstaka dateringar till bronsålder och äldre järnålder i det centrala området visar dock att dominansen av spår från yngre järnålder i de centrala delarna delvis kan bero på källäget och att äldre spår kan ha blivit skadade eller uttraderade.

Summering av undersökningar efter 1996

Efter förundersökningen år 1996–1997 har således flera undersökningar gjorts i anslutning till den planerade sträckningen genom Gamla Uppsala (fig. 4B). Dessa har i olika mån förändrat bilden av områdets innehåll och kronologi. I anslutning till det centrala delområdet har boplatsslämningar och föremål påvisats inom ett väsentligt större område än vad som tidigare varit känt. Merparten av lämningarna tillhör yngre järnålder. Till dessa hör flera grupper av grophus. Föremål både från undersökningar och karteringar pekar på att hantverk, delvis av specialiserad art, förekom under yngre järnålder. Merparten av dessa lämningar har påträffats i odlingsmarken norr om centrala delområdet med därav följande exponering norrut mot Fyrisån. Lämningarna från yngre järnålder med grophus och hantverk bör därtill vara en integrerad del av boplatsskomplexet på höjdstället vid Gamla Uppsala kyrka. Utöver Kungsgårdsplatåerna finns flera terrasser. De omges av andra boplatsslämningar med bl.a. grophus. Hela denna yta har tagits i anspråk under folkvandringstid och är därmed aningen äldre än Kungshögarna. Påtagligt är också att vendeltid är bättre företrädd än vikingatid.

I anslutning till det norra delområdet finns stora boplatsskomplex från äldre järnålder. Deras kronologiska tyngdpunkt ligger i romersk järnålder, för att sedan avklinga under folkvandringstid–tidig vendeltid. De kan karakteriseras som flerkärniga bebyggelser med agrar inriktning. Där finns också inslag som kan antyda en viss social spännvidd i form av terrasshus, samt lågt belägna bebyggelser. Båda de sistnämnda inslagen verkar ha upphört före folkvandringstid. Möjligen kan både detta och det minskade antalet bebyggelser under denna epok vara en avspegling av framväxten av centralplatsen vid åsen.

Syfte och frågeställningar

I länsstyrelsens förfrågningsunderlag punktades en rad frågeställningar upp som här har grupperats och förts samman. Länsstyrelsen var tydlig med att den nu aktuella förundersökningen tillsammans med resultaten från förundersökningarna år 1996 ska kunna besvara och klargöra följande:

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad inom markerade områden på bifogade ritningar.

Bedömning av fynd – karaktär, mängd, bevarandegrad och datering.

En preliminär tolkning skulle göras av fornlämningen/-arna både inbördes men även i relation till den större fornlämningsmiljön samt en bedömning av *vetenskaplig potential* vid särskild undersökning inför OKB.

Viktiga frågor var vidare:

- frågor kring omstruktureringar och regleringar av bebyggelsen under järnålder och medeltid.
- potential att vid särskild undersökning kunna arbeta med frågor om hantverkets (kvantitet och kvalitet) betydelse för/i den framväxande miljön under järnålder i Gamla Uppsala.
- potential att vid särskild undersökning kunna arbeta med frågor om olika sociala kategorier, roller och funktioner samt förändringar av dessa över tid.

Slutligen var det viktigt att utvärdera tidigare förundersökning när det gäller bedömningen av fornlämningarna som då uppmärksammades.

Enligt länsstyrelsens direktiv, skulle förundersökningarna ta avstamp i den mångfald av sociala miljöer som funnits i området.

I undersökningsplanen specificerades från undersökarna därför ett grundläggande förhållningssätt för det vidare arbetet med förundersökningarna. Vi avsåg att särskilt betona:

Rummet, landskapet och den materiella kulturens betydelse i Gamla Uppsala för att uttrycka social ordning under olika tider.

Dessutom presenterades tre platsrelaterade aspekter av särskild betydelse:

- Platsens urbanitet, Gamla Uppsala i ljuset av Skandinaviska urbaniseringstendenser.
- Socioekonomisk mångfald, t.ex. elit och specialisering kontra vardag.
- Rituell uttryck i den materiella kulturen.

Metod och genomförande

Fältarbetet genomfördes av tre arbetslag. Inledningsvis arbetade hela styrkan med lokal 12B, 12D och 12E. Veckan därpå startade arbetet med södra, respektive norra delområdet.

Under hela fältarbetet eftersträvades en blandad personalstyrka så att alla institutioner var delaktiga i samtliga delområden. Projektet var logistiskt komplicerat eftersom man arbetade under relativt få dagar med respektive lokal. För att se till att maskintid, personal, dokumentation, och analyser utfördes enligt tidsplan, planerades varje delområde löpande.

Allmänt sett schaktades fyllnadsmassor och matjord bort ned till en nivå med bevarade lager och/eller anläggningar. I den centrala delen schaktades först ned till kulturlagernivå, därefter undersöktes grävenheter i kulturlagerytorna innan delar schaktades bort för att erhålla kunskap om äldre strukturer och lämningar under kulturlagerytorna.

Stenkonstruktioner från 1700–1900-talet karterades och beskrevs översiktligt.

Före, men främst i samband med avbaning, undersöktes lokalerna med metalldetektor i syfte att tillvarata eventuella metallfynd i ytligt liggande lager och ploglager (bilaga 11).

Förundersökningen i den centrala delen är utförd med stratigrafisk metod, där varje enskilt och inmätt objekt hänförs till någon av huvudkategorierna lager/fyllning, nedgrävning, stenkonstruktion eller träkonstruktion. Särskilt utformade stratigrafiska blanketter användes vid dokumentation av de fyra huvudkategorierna av stratigrafiska objekt. I norra och södra delområdet samt vid lokal 18B och utvidgningen för Skoltomten användes en enklare dokumentationsmetod. Samtliga objekt dokumenterades som ”arkeologiska objekt” och tolkades därefter. Här undersöktes anläggningarna till hälften och sektion upprättades. Beskrivningen gjordes på fältritningarna i högre grad.

Därutöver tillkom digital inmätning i plan och manuell ritning av eventuella konstruktionsdetaljer. Översiktsfotografier och arbetsbilder togs fortlö-

pande, liksom fotografier av ett urval av anläggningarna. Dokumentationen av såväl lämningarna som undersökningen i sig, liksom bearbetning av fyndregistrering- och dokumentationsmaterial, har skett i fältdokumentationssystemet Intrasis. De tre delområdena och Skoltomten är separata Intrasis-projekt. Därför kan samma idnr för t.ex. arkeologiska objekt och fynd förekomma i texten. Intrasisprojekten skiljer sig åt så till vida att den centrala delen, med stratigrafisk komplexitet är upplagd delvis på annat sätt än den norra och södra delområdet, som innehöll lämningar i åkermark i högre grad. Efter slutförd förundersökning ha samtliga schakt fyllts igen och marken återställts. Arkeologiska anläggningar och lager har skyddats med täckduk.

Alla *fynd* som bedömdes ha en informationspotential som föremål punktinmättes. Så kallade massmaterial; bränd lera, smält lera och djurben insamlades per anläggning/grävenhet och relaterades vid registreringen till respektive stratigrafiskt objekt.

Fyndmaterialet har registrerats i fyndkategorier enligt den indelning som används i föremålsdatabasen på Statens historiska museum. Det finns inte någon knivskarp gräns mellan hur föremål har använts. Därmed kan indelningen i fyndkategorier upplevas som alltför statisk. Ett exempel på detta utgörs av knivarna. Dessa kan ju både höra till kategorin ”hushåll” men också till kategorin ”hantverk” och kanske till och med ”vapen”. Här har samtliga knivar förts till kategorin husgeråd och livsmedel för att kunna ge en helhetsbild av knivarna och lyfta fram dem.

Urvalet har styrts av kontexttillhörighet och föremålets vetenskapliga potential. Grundläggande är att i princip endast fynd påträffade i kontexter från yngre järnålder–medeltid har valts ut. Även vissa föremål som typologiskt kan dateras till dessa perioder har konserverats. Metallföremål som inte konserverats har kastats. Det tillvaratagna *benmaterialet* har registrerats i en Accessdatabas och Intrasis och relaterats

Analys	Syfte	Kommentar
Arkeometallurgi. Fastställa vilka typer av metallhantverk (järn, CU-legeringar m.m.) som bedrivits inom delområdena.	Identifiera aktuella led i metallproduktionen.	Identifikation och undersökning av processanläggningar i fält. Okulär bestämning av vissa fyndkategorier. <i>Rapport tryckt separat i GAL:s rapportserie (Englund & Hjärthner-Holder 2011).</i>
¹⁴ C-analys	Datering av anläggningar och kontexter.	Prover togs främst från potentiella konstruktionsdetaljer (t.ex. stolprester) eller medvetna deponeringar (t.ex. av fröer och ben). <i>¹⁴C-tabell, bilaga 8.</i>
Kulturlager	Undersöka om marken odlats, röjts, banats av eller om jord flyttats.	Pilotanalys med stereolupp (mikroskop). <i>Jens Heimdahl m.fl., bilaga 6.</i>
Keramik	Bedöma potential för datering och studier om social differentiering.	<i>Mathias Bäck, bilaga 10.</i>
Makrofossil	Bedöma materialets potential inför den särskilda undersökningen (makro ej utfört under förundersökningarna 1996).	Genomgång av valda lager och anläggningar. <i>Jens Heimdahl m.fl., bilaga 6.</i>
Osteologi	Bedöma bevarandegrad och potential. Lokalisera områden med gravar. Bedöma lokaler som uppvisar större diversitet beträffande art och slaktålder. Identifiera hantverksområden	Undersökning av tafonomiska faktorer (ex. slakt- och gnagmärken). Såväl art- och åldersammansättning som förekomst av hantverk kan indikera social och ekonomisk särställning. <i>Ylva Bäckström och Agneta Ohlsson, bilaga 5.</i>
Vedart	Bedöma materialets egenålder. Få indikation på om materialet härrör från anläggningens konstruktion eller brukningstid.	<i>Ulf Strucke, bilaga 7.</i>

till respektive fyndenhets idnr. Ett femtiotal metallföremål har konserverats.

Förutom den rena arkeologiska analysen av stratigrafi och stratigrafiska objekt utfördes en rad specialanalyser. Analyserna har varierat från rent okulära besiktningar till mera avancerade laboriemoment. Prover för naturvetenskaplig analys togs uteslutande från stratigrafiskt slutna objekt med en tydlig kronologisk hållpunkt. Insamlingen av prover begränsades därmed och antalet prov kom att vara beroende av förekomsten av relevanta kontexter/provmaterial.

I sammanställningen ovan presenteras de genomförda analyserna. En utförligare rapport finns i bilagorna.

Förmedling

Vid arkeologiska förundersökningar är publik verksamhet inte vanligt förekommande. I detta speciella fall ansåg dock Länsstyrelsen att resultaten från förundersökningen skulle kommuniceras med allmänheten via hemsidor, visningar samt kontakt med media.

För att detta arbete skulle kunna genomföras konsekvent och med eftertanke arbetade en person 30 % med publik verksamhet.

Tidigt togs kontakt med Gamla Uppsala museum eftersom det skulle kunna fungera som ett nav i de utåtriktade aktiviteterna, framför allt under år 2012, men även i mindre skala under förundersökningarna.

En tanke med detta var också att göra de boende i (främst) Gamla Uppsala medvetna om att det snart kommer att ske stora ingrepp i området. Detta var också viktigt för Trafikverket. Det poängterades i anbudsförfrågan av Länsstyrelsen att företagaren (Trafikverket) ansvarade för informationen kring järnvägsbygget.

Följande åtgärder genomfördes:

- Blogginlägg på de olika institutionernas hemsidor
- Ett par visningar
- En mindre utställning i Gamla Uppsala museum
- Kontakt med press
- Informationsskylt centralt placerad vid Groaplan.
- Ett avslutande seminarium på Gamla Uppsala museum i samarbete med Trafikverket.

Det publika arbetet var positivt i detta speciella fall. Människor i bygden och omlandet har varit mycket intresserade och undersökningarna fick stort genomslag i media och flera inslag gjordes både i dagspress, radio och TV. Framgångsfaktorer har varit att vi har haft god kontakt med Gamla Uppsala museum och Trafikverket, samt givetvis platsens naturliga dragningskraft i sig. På de två visningar som genomfördes kom sammanlagt ett femtiotal personer vilket får anses som ett gott resultat under en så pass tids-

mässigt begränsad undersökning. Det avslutande seminariet var fullsatt och uppskattades mycket av de besökande.

Bloggarna fanns på SAU:s och RAÄ/UV:s hemsidor och i skrivande stund har sex inlägg publicerats på UV:s blogg och sju på SAU:s. Detta arbete kommer att fortsätta successivt och kommer att följa utvecklingen kring projektet.

Genom visningarna har god kontakt med Gamla Uppsala hembygdsförening etablerats. Den mindre utställning av nyss upptagna fynd som gjordes i Gamla Uppsala museum var också uppskattad.

Det stora intresset för förundersökningen visar att behovet för denna typ av förmedling är av stor vikt,

och att det kommer att behövas en betydligt större insats vid en särskild undersökning. En god kontakt och samplanering med Gamla Uppsala museum är därmed viktig.

Nedan följer ett urval av de inslag som genomfördes i media

- UNT, tre artiklar: Ett inledande, ett om stenraden den 18 maj samt ett avslutande den 19 juni
- Svenska Dagbladet: ett reportage den 14 juni
- TV4: två inslag bl.a. den 18 maj
- P1 Vetenskapsradion 2 juni
- P4 Uppland 18 maj
- P1 Spanarna 1 juni

Historiska kartor – analys

Gamla Uppsala by är ovanligt välförsedd vad gäller lantmäterikartor från 1600-tal och framåt. Den nu aktuella sträckningen av järnvägen kommer att beröra delar av byläget med dess bebyggelse. I ljuset av resultat från arkeologiska undersökningar i en studie från Stockholms län, har frågor om den medeltida bebyggelsens läge och stabilitet i jämförelse med äldre kartmaterial aktualiserats (Beronius Jörpeland 2010). Av det skälet efterfrågade länsstyrelsen en kartanalys inom ramen för förundersökningen. De viktiga aspekter som lyftes fram var:

- Hypotetiska medeltida lägen
- Hur ser bytomterna ut under olika tider, vad förändras mellan kartgenerationer?
- Bytomtnära kalvhagar och beteshagar
- Bebyggelsens relation till topografin
- Vägnätets ålder

Underlagsmaterial

Från Gamla Uppsala by finns äldre lantmäterikartor från 1600-talet och framåt. Det innebär kartor i geometriska jordeboken, geometriska avmätningar, storskifte, enskifte och laga skifte. Kartorna är ofta uppdelade efter byns två delar, i öster Gamla Uppsalaby/Storbyn/Kyrkbyn och i väster Prästgården, Kungsgården m.fl. Ytterligare en karta med speciell karaktär är den perspektivkarta som ritades av Truls Arvidsson och publicerades av Johan Peringskiöld år 1709. Huvudinsatsen i denna analys har lagts på kartorna för den östra bydelen, eftersom den främst berörs av järnvägsdragningen.

Allmän karaktäristik

Gamla Uppsala är beläget i ett svagt kuperat slätlandskap som i mycket hög grad är uppodlat. Det var under 1500- och 1600-tal en av Upplands största byar med 20 gårdar. Bebyggelsen var förutom den rumsliga uppdelningen i två delar oregelbundet placerad och med få spår av geometrisk reglering. Enligt de

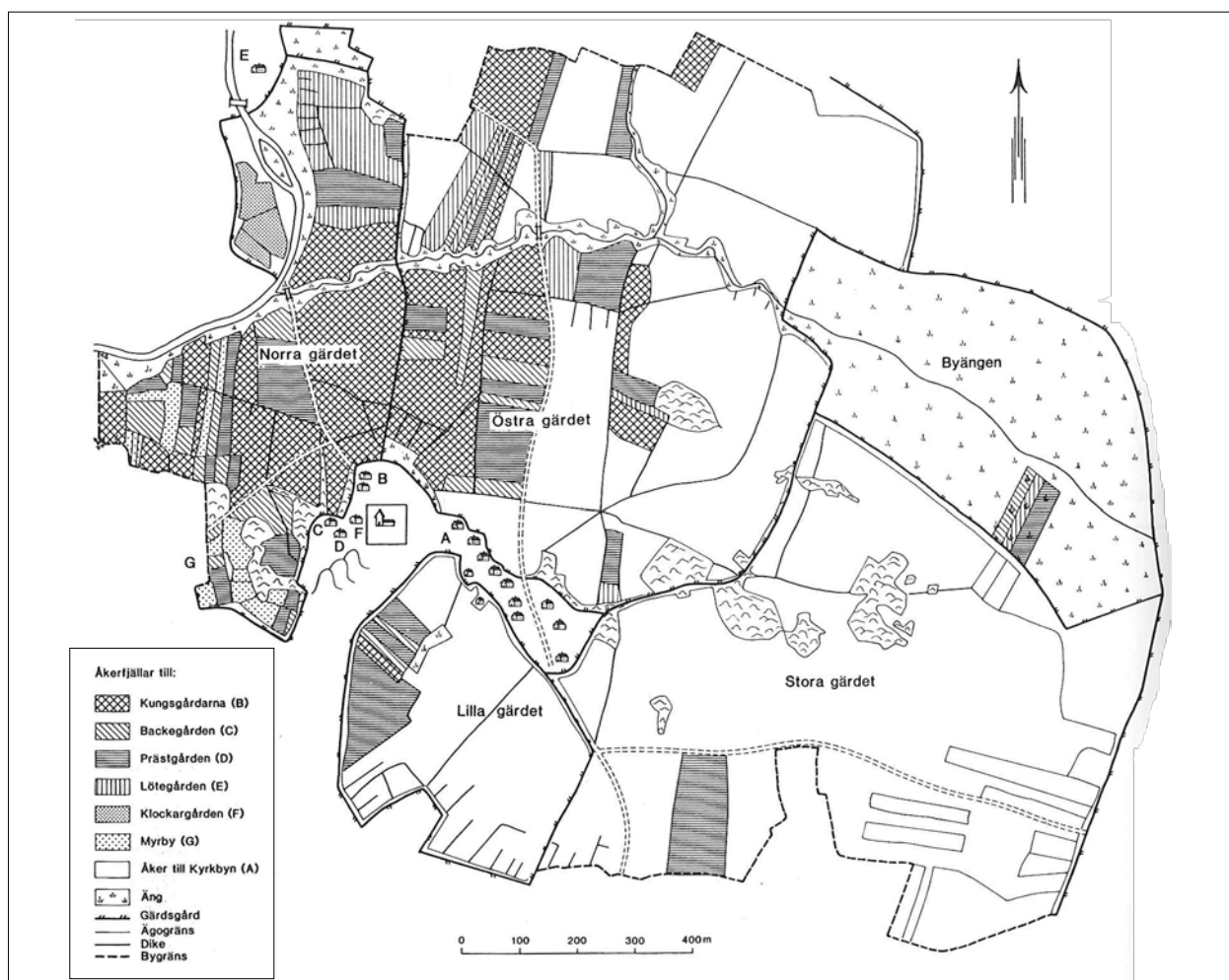
äldre kartorna återfanns åkermarken i stora sammanhängande gården i bebyggelsens omgivning. Även ängsmarken var omfattande och var ofta belägen i anslutning till Fyrisån eller dess biflöde Samnan (fig. 5). Betesmarken var samlad öster om Tunåsen, den s.k. Löten. Bebyggelsen var fördelad på två grupper. I väster fanns Prästgården, Backegården och Kungsgården, varav de två förra var ägd av Uppsala domkyrka fram till 1500-talet, medan den sistnämnda var ägd av kronan. Samma ägarmässiga bakgrund men en annan rumslik placering hade Lötgården som låg norr om Samnan. Dessa gårdar har föreslagits ha sina rötter i en tidigmedeltida kungsgård (Rahmqvist 1986). I nära anslutning till de senare gårdarna ligger också Gamla Uppsala kyrka. Denna del kommer i det följande att benämnas Kungsgårdsdelen.

Den östra gruppen består av 12 gårdar som saknar belägg från medeltid. De framträder i det skriftliga materialet under 1500-tal då de var lika stora, saknar jordetal och ägdes av kronan. Jordetal tillkom före år 1640. Enbart i undantagsfall hade gårdarna åtskiltjande namn under 1500- eller 1600-tal. Gårdarna i den östra delen har setts som underlydande till kungsgården och ingående i kronodomänen (Rahmqvist 1986). De är förknippade med namn som Kyrkbyn och Storbyn, men kallas i lantmäterikartorna Gamla Uppsalaby. De kallas i det följande Storbyn.

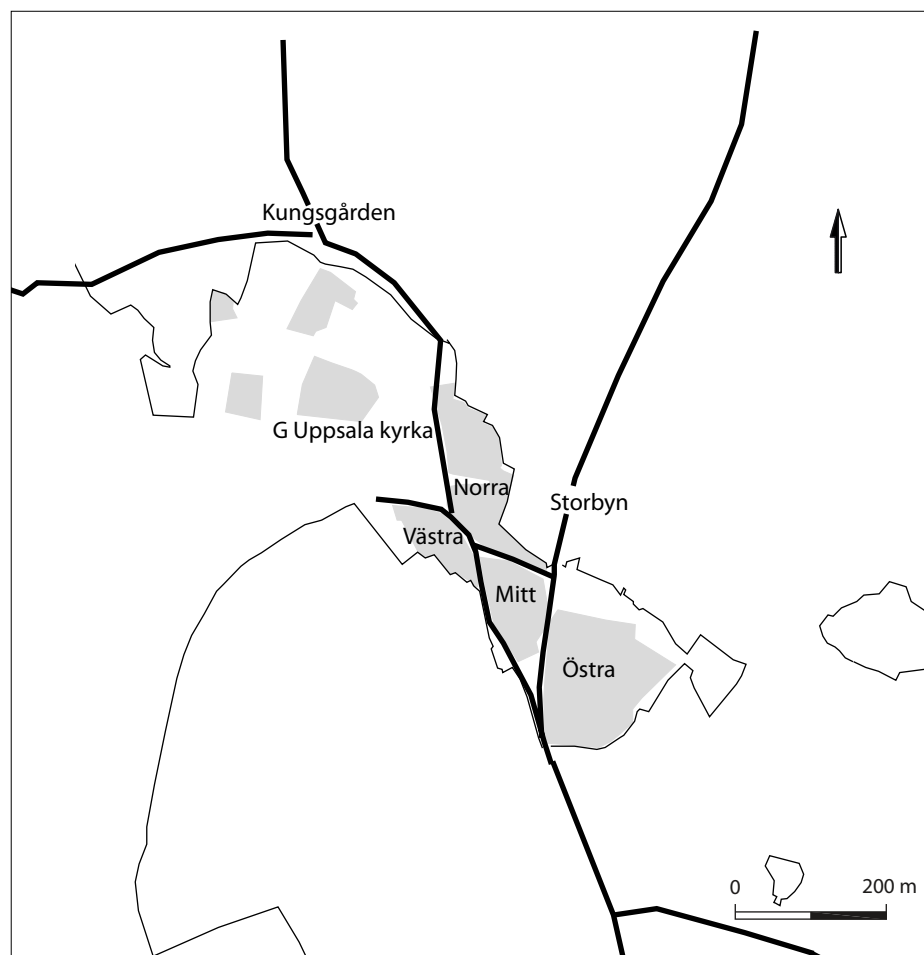
Bebyggelsens relation till topografin

De 12 gårdarna i Storbyn har lite varierade topografiska lägen. Allmänt ligger de på impedimentmark, men till stora delar i en svacka mellan två höjdryggen i öster och väster, varav kyrkan ligger på den sistnämnda.

Minst två gårdar låg på den östra höjdryggen och därmed på morän- och åsavlagringar. Andra låg i sluttningar eller svackans botten, däribland Kaplansgården. I de senare dominerar ås- och leravlagringar. Detta kan kontrasteras mot gårdarna i Kungsgårdsdelen, där flertalet har höjdläge. Undantaget är den

Figur 5. Mark och bebyggelse i Gamla Uppsala by år 1640, utifrån karta i Geometriska jordeboken (efter Rahmqvist 1986, fig. 80). Publicerad med tillstånd av Sigurd Rahmqvist.

Figur 6. Bebyggelsen i Gamla Uppsala är uppdelad på Kungsgården i väster och Storbyn i öster. Indelning av den senare i fyra delar, med utgångspunkt i karta över storskifte från år 1792. Skala 1:10000.

isolerade Lötgården som låg långt ned i en sluttning och nära Fyrisån. Den har setts som en relativt sen utflyttning.

Bytomternas förändringar mellan kartgenerationer

Till förutsättningarna för denna studie av bytomternas förändring över tid hör att kartorna redovisar bebyggelse och tomter olikartat. Kartorna år 1640 och 1690 visar symboler för gårdsbebyggelsen, vilket innebär att bebyggelsens utbredning, utformning eller avgränsning mellan tomter inte framgår. Gårdsymbolerna bör anses ge en ungefärlig bild av lokaliseringen. Bebyggelsens utformning framgår däremot av kartan från år 1709. Storskifteskartorna från år 1773 och 1792 visar däremot tomterna, men inte bebyggelsen. På kartan över enskiftet från år 1811 visas tomterna och enstaka byggnader, främst sådana som låg i tomtgränserna. Slutligen visar kartan över laga skiftet från år 1856 all bebyggelse.

En jämförelse av tomterna specifikt kan därför enbart göras utifrån kartorna från sent 1700-tal och 1800-tal. Däremot är en gemensam faktor mellan de skilda kartgenerationerna bebyggelsens placering representerad av symboler, tomter och utritade byggnader. Det är en jämförelse grundad på olikartad detaljeringsgrad.

En uppdelning av Storbyn i fyra delar kan göras med utgångspunkt i bebyggelsens placering i förhållande till vägarna (fig. 6). Den östra delen bestod av två–tre gårdar på höjden öster om nuvarande Vattholmavägen. Mittdelen bestod av två–tre gårdar mellan Vattholmavägen, Sivs väg och Groaplan. Den västra delen bestod av två gårdar sydväst om Sivs väg och Disavägen. Den norra delen bestod av fem gårdar nordöst om Disavägen–Ärnävägen. Till dessa finns några namn förknippade. Namnet Söderberga finns omtalat under 1500-talet för en och ibland två gårdar (DMS 1984:201). Det kan sannolikt syfta på en av gårdarna på höjden i den Östra delen.

Inom Storbyn kan några förändringar anas för bebyggelsens rumsliga fördelning. Den tydligaste är att i den Östra delen ändrades antalet gårdar från tre (år 1640) till två (år 1690, 1709, 1773). Mittdelen ändrades från troligen två (1640) till tre gårdar (1690, 1709, 1773). Däremot verkar antalet gårdar inte ha förändrats i de västra och norra delarna. En viss osäkerhet finns dock i att kartan från år 1640 mätmässigt uppvisar avvikelser jämfört med de yngre

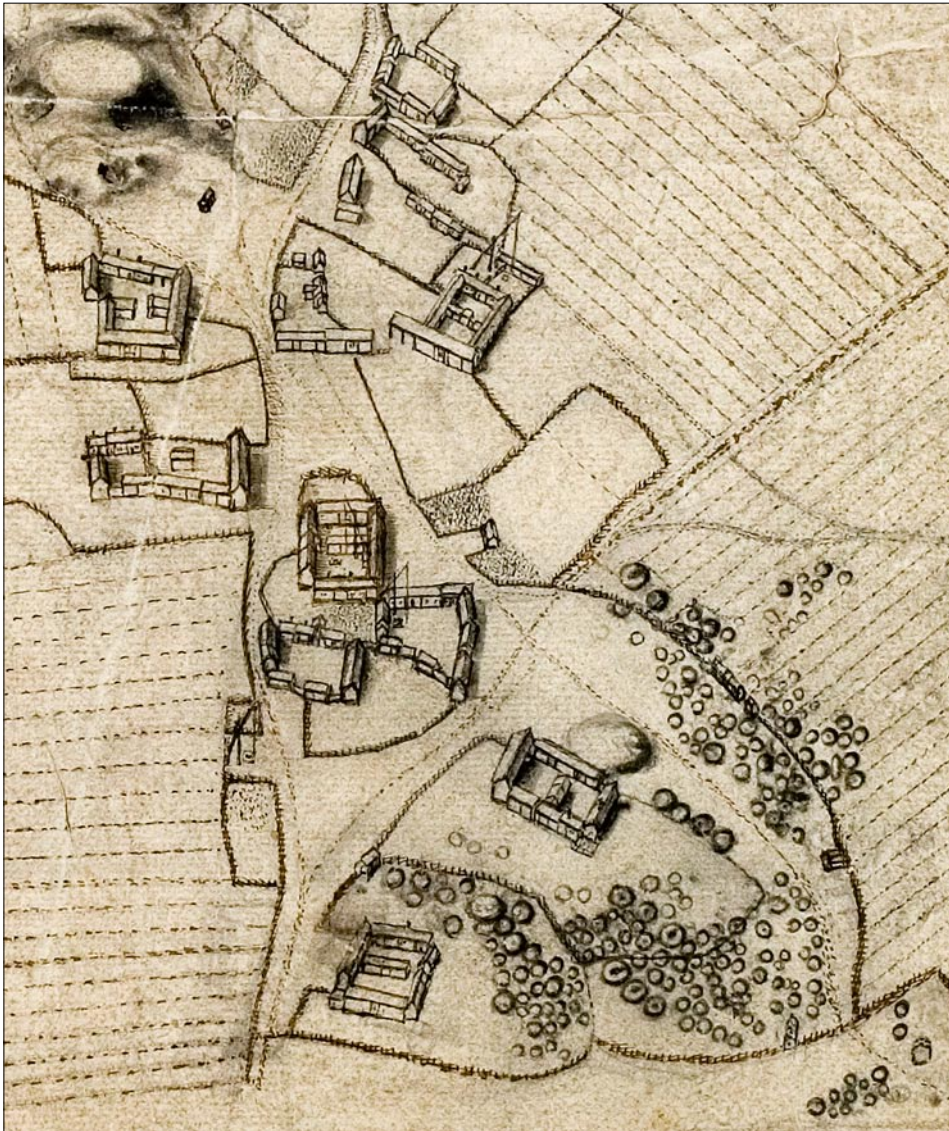
kartorna och därför är svår att rektifiera. Detta i kombination med den schematiska återgivningen av gårdarna är sannolikt förklaringen bakom att inget mellanrum visas mellan gårdarna i de mitre och norra delarna. Förändringarna var mer omfattande under det sena 1700-talet och 1800-talet. Omkring år 1800 utflyttades en gård i den norra delen till Tunaberg (Erikson & Lundgren 2010). Den stora utflyttningen skedde dock efter laga skiftet 1856. Häradsekonomiska kartan från 1864 visar då att sex gårdar fanns kvar inom Storbyns gamla läge.

Andra förändringar finns av gårdarnas jordnatur och antal brukare. Enligt kartan från år 1640 tillhörde samtliga 12 gårdar kronan och hade samma jordetal (1 markland). Just denna tid var dock tre gårdar betecknade som öde (Erikson & Lundgren 2010). Under 1600-talet var sex gårdar förlänade eller bortdonerade, varav någon troligen i Kungsgårdsdelen (Almquist 1931:300ff). Efter reduktionen under 1600-talets slut fick de mer varierad jordnatur. Vid storskiftet år 1792 var en gård hospitalshemman, ett mönsterskrivarboställe, ett komministerboställe och ett skolhemman, medan övriga var i enskild ägo (se Erikson & Lundgren 2010). Dessutom var åtta gårdar kameralt sett uppdelade på flera brukare. Utöver gårdarna fanns dessutom backstugor, särskilt i den Östra delen, vilket kan anas på kartorna från år 1690 och år 1709 (se Erikson & Lundgren 2010).

Förundersökningen berörde helt eller delvis tre gårdar (C, D, F enligt kartorna år 1773 och 1792). Av dessa var gård D boställe för skolmästaren och F hospitalshemman. Alla tre hade flera brukare.

I ljuset av detta kan vissa skillnader noteras på kartorna i utformningen av bebyggelsen och tomterna. Kartan från år 1709 visar att nio gårdar hade fyrkantig bebyggelse och därmed ett kringbyggt gårdstun (fig. 7). Av dessa hade sex tudelade gårdstun, med antingen hus eller hägnad som skilje. Detta kan tyda på en indelning i mangårdsdel och fähusdel. Återstående tre gårdar hade en lösare gruppering av husen, ofta på en rad. De tre sistnämnda låg i den Norra delen. Eftersom en brand härjat byn under slutet av 1600-talet var de aktuella husen på kartan troligen relativt unga.

Gårdsbebyggelsens placering faller inom de tomter som visas på kartorna från år 1773 och 1792. Tomterna för bebyggelsen hade överlag en mycket oregelbunden utformning. Helt avvikande från denna heterogena bild var gårdarna A, B och F vars tomter hade geometriskt enkla, rektangulära former (fig. 8).

Figur 7. Utsnitt ur Truls Arnvidssons karta från år 1709 över Gamla Uppsala (ATA). Ej i skala.

Eftersom en gård verkar ha flyttats från den Östra till Mittre delen under 1600-talet är det lockande att tolka dessa tomters avvikande form som en följd av en omreglering i samband med gårdarnas flyttning.

Hemmansklyvningen kan ha bidragit till att bebyggelsen förtätades ytterligare, vilket visas av kartan för laga skiftet från år 1856 (fig. 9). Det märks särskilt tydligt i Mittdelen som i det närmaste var helt fylld med hus, istället för de tre distinkta kringbyggda gårdarna på kartan från år 1709.

Ett annat inslag är backstugor och torp. De kan anas på kartorna från år 1690 och 1709 utan att beskrivas, men framgår också av annat material (Erikson & Lundgren 2010). Generellt låg de i byns yttre delar, d.v.s. Norra delen och särskilt Östra delen. Vid 1800-talets mitt fanns soldattorp och backstugor inom båda dessa delar enligt häradskartan.

Bytomtsnära kalvhagar och beteshagar

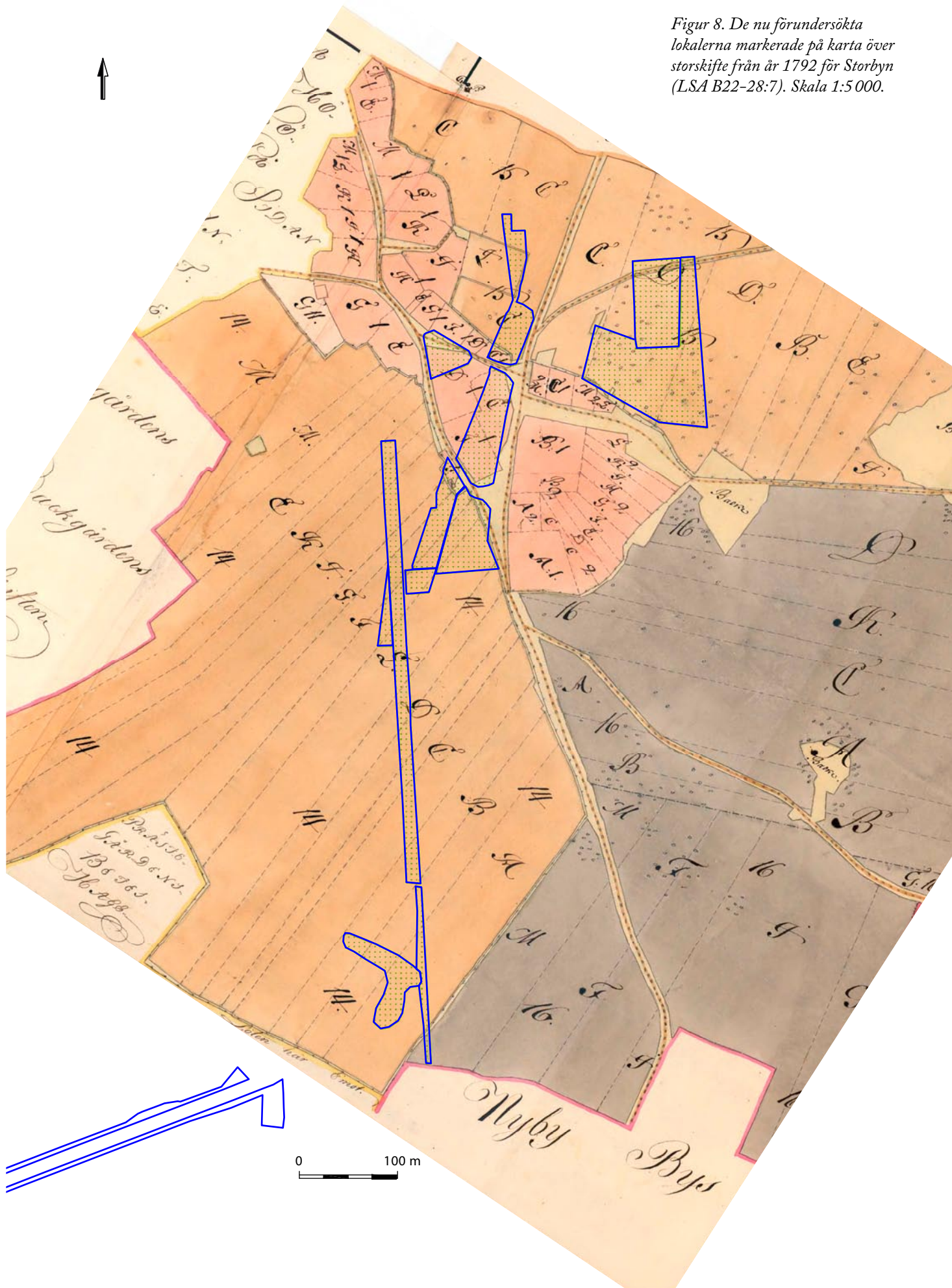
Byns båda delar hade enligt kartorna direkt anknypning i sydväst till en stor sammanhängande betesmark, den s.k. Löten. Den omfattade såväl Högåsen, Tunåsen som de flacka markerna öster om Tunåsen, samt sträckte sig i söder fram till bebyggelsen i Uppsala.

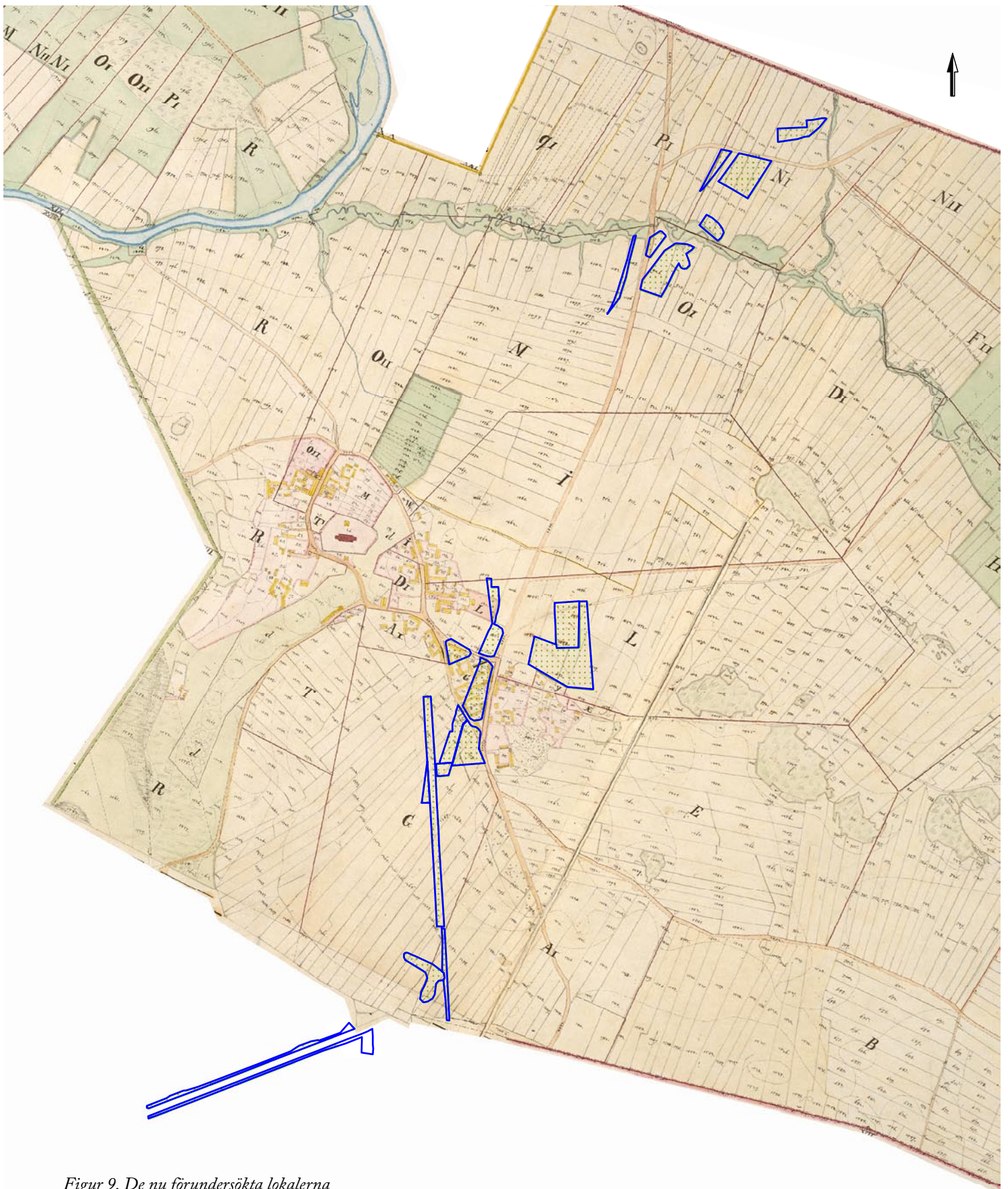
Relativt få och små hagar återges på kartorna i anslutning till bebyggelsen i Storbyn. De varierar i omfattning och belägenhet mellan de olika kartgenerationerna, men fanns främst på den norra sidan, i anslutning till Kaplansgården (fig. 7).

På kartorna omnämns kalvhagar specifikt på tre platser (se fig. 11). Två låg inom Löten och visas på en karta från år 1690, men inte på några senare kartor. Den ena låg på den södra änden av Högåsen, men på

Figur 8. De nu förundersökta lokalerna markerade på karta över storskifte från år 1792 för Storbyn (LSA B22-28:7). Skala 1:5 000.

Figur 9. De nu förundersökta lokalerna markerade på karta över laga skifte år 1856 över Gamla Uppsala (LSA B22-28:13). Skala 1:10 000.

en karta från år 1772 över Lötén anges istället att en backstuga samt ett tegelbruk finns på platsen. Den andra kalvhagen låg söder om Tunåsen i ett parti som på kartor från år 1772 och 1795 betecknas som kärr. På den senare kartan anges namnet Prästmyren. Den tredje kalvhagen låg i åkermarken norr om Kungsgården enligt en karta från år 1701. En senare karta från år 1796 beskriver marken som "sumpig lera" och att den användes som äng. För övrigt redovisas marken på kartan från år 1640 till stor del som äng. Sammantaget nämns därför kalvhagar enbart på kartor från omkring år 1700, och två av dem har varit belägna på vattensjuk mark, medan den tredje låg på en höjdrygg.

Åkermark

Åkermarken som tillhörde Gamla Uppsala by hade mycket stor utsträckning enligt 1600- och 1700-talets kartor. Till Storbyn anslöt Östra, Stora och Lilla gårderna (se fig 5). Åkermark omgav därmed byn på alla sidor utom i väster. Hägnader mellan dessa årgångsgården utgick från den östra sidan av byn. Sambandet mellan bybebyggelse i den östra delen och hägnaderna hade därmed en ordinär karaktär för tvåsätet i Mälardalen. Åkermarkens stora omfattning framgår av att den sträckte sig närmare en kilometer från bebyggelsen. Samtidigt visar kartan från år 1640 att det fanns relativt stora inslag av lindor i östligaste delarna av Stora gårdet. Det innebär att marken i dessa delar inte var tillräckligt näringsrik för kunna odlas vartannat år. Förmodligen räckte inte gödseln till för att odla de mer avlägsna delarna. Det kan också vara en indikation på att denna del ingått i den kraftiga uppodling i Upplands slättbygder, däribland Uppsalaslätten, som skedde under 1400- och 1500-talet. Uppodlingen gjordes för sädesodling och skedde på bekostnad av betes- och ängsmark (Myrdal & Söderberg 1991:121ff, 177ff). Andra områden som kan ha ingått i denna uppodling är låglänta marker vid Samnan i anslutning till Byängen och höglänta marker norr om Samnan.

Relation till gravfält, undersökt järnåldersbebyggelse och medeltida fynd

Bebyggelsen i den östra bydelen ansluter till det stora gravfältet Uppsala 240 på höjden öster om byn som visas på Truls Arnidssons karta från år 1709. Detta gravfält är närmast helt försvunnet. Därtill visar Truls

på samma karta ett helt försvunnet gravfält nordost om Odinsborg (fig. 7).

Gårdarna i byn har därmed relativt nära rumslig koppling till gravfält.

Spår av bebyggelse av lite olika karaktär från järnålder har påträffats på några platser i anslutning till den östra bydelen. Vid Gamla Uppsala skola och i kvarteret Embla, vilka ligger norr respektive söder om byläget, fanns bebyggelse med stolphus från romersk järnålder och folkvandringstid respektive folkvandringstid (Vinberg 1988; Göthberg 2002; Fagerlund 2010). I åkermarken norr om Storbyns Norra del finns bebyggelse med både stolphus och grophus från vikingatid (Ljungkvist 2000; Lindkvist 2005). Vid Matsgården finns grophus från yngre järnålder (Ljungkvist 2000). I anslutning till Storgården finns grophus från övergången mellan vikingatid och tidig medeltid (Anund m.fl. 1998; Hallgren 2001).

Sammantaget har den hittills konstaterade bebyggelsen från både slutet av äldre järnålder till övergången mot tidigmedeltid främst återfunnits norr och söder om byläget enligt kartorna. Inom byläget och strax utanför denna, har bebyggelse med grophus påträffats. En rumslig koppling finns därför också mellan byläget och lokaliserade järnåldersbebyggelsen. Förekomsten av både stolphus och grophus bör noteras. En förutsättning för att stolphus ska kunna identifieras är att de undersökta ytorna är relativt stora och en relativt låg anläggningstäthet. Grophus kan däremot identifieras även i små schakt. Eftersom merparten av undersökningarna i området har omfattat relativt små ytor har förutsättningarna för att identifiera stolphus ofta varit sämre än för grophus.

I anslutning till byläget har också fynd med datering till medeltid påträffats. Det har särskilt noterats i åkermarken norr om Storbyns Norra del, på båda sidorna av banvallen, däribland norr om Kaplansgården. Antalet fynd är så pass stort att de inte ansågs kunna förklaras med t.ex. gödsling, utan kan indikera bebyggelse (Ljungkvist 2009).

Är vägnätet gammalt?

På samtliga aktuella kartor återges vägar, men antalet varierar kraftigt. Minst antal vägar visas av kartorna från år 1640, medan de yngre visar väsentligt fler. En förklaring är att de sistnämnda kan återge vägar av mycket varierande status och funktion, från byarnas interna brukningsvägar, till de allmänna landsvägarna som förbinder socknar, städer och landsdelar.

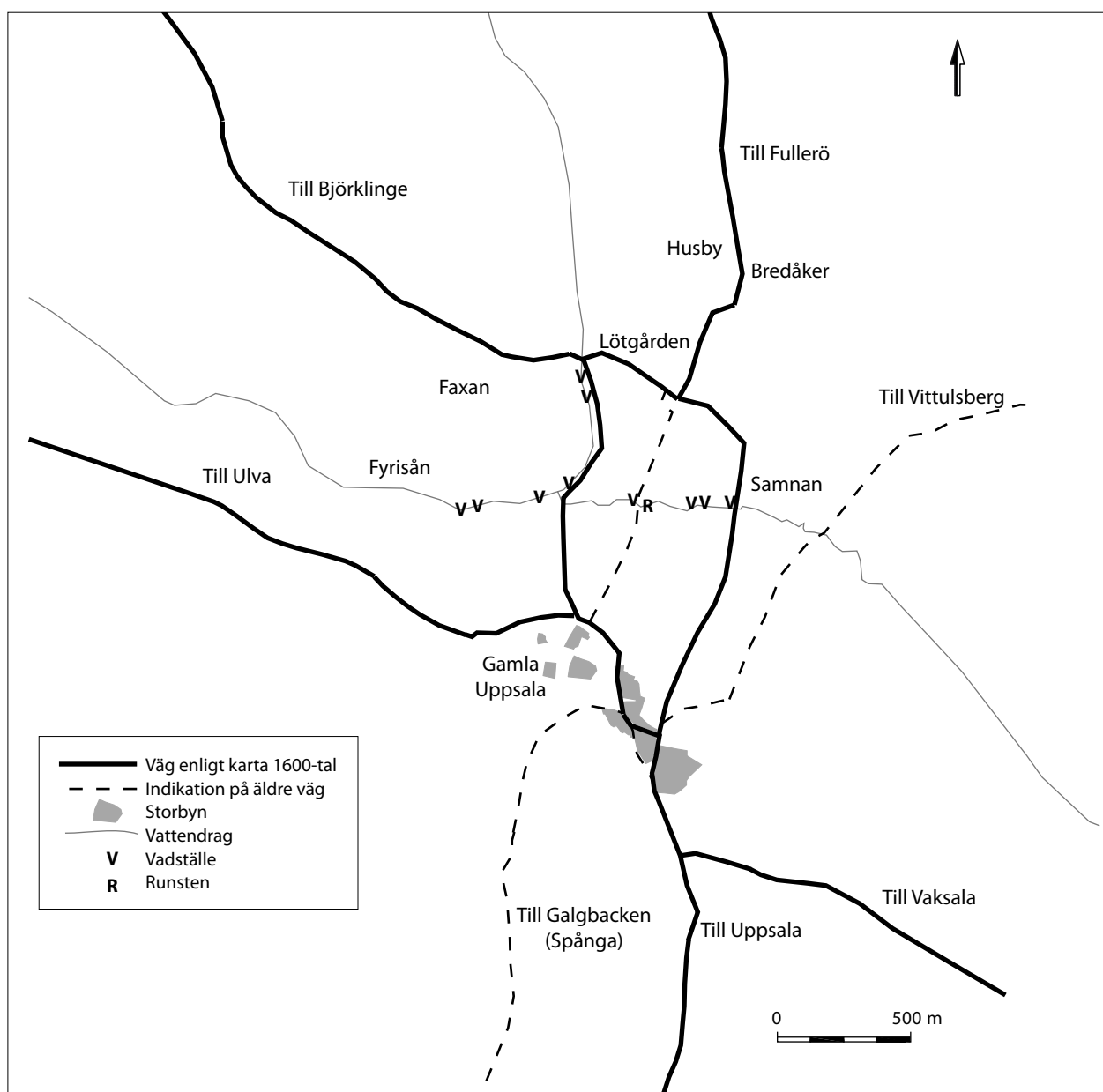
Det ringa antalet vägar på kartorna från år 1640 bör därför bero på en selektiv återgivning, där byarnas interna och lokala vägar inte visades. Samtidigt är de sistnämnda kartorna inte alltid konsekventa då en väg som fortsätter från en by till en annan visas för den ena byn, men inte den andra. Därmed bör de vägar som visas vara de med en allmän karaktär och därmed mer regional roll.

En gradering av vägarna efter deras uppgift finner vi också i Upplandslagen från år 1296, där allmänna vägar som kyrkvägar, tingsvägar, köpstadsvägar kontrasteras mot byvägar (se Holmbäck & Wessén 1933:179ff).

Från övergången mellan järnålder och tidig medeltid visar runstenar på existensen av vägar, särskilt

vid passager av vattendrag. Eftersom runstenarna var minnesmärken avsedda att synas, indikerar de också att den aktuella vägen haft mer än lokala uppgifter.

Några av de vägar som visas på kartan från år 1640 överensstämmer i stor utsträckning med vägar som är kända från senare tid. Till dessa hör vägarna från Gamla Uppsala till Uppsala (Vattholmavägen), Vaksala (Österleden), Ulva och Fullerö (fig. 10). Vägen mellan Gamla Uppsala och Uppsala/Östra Aros har troligen ett ursprung i medeltid, eftersom utfarten mot Gamla Uppsala över Tova är känd från medeltid, både genom skriftliga källor och arkeologiskt material (Carlsson m.fl. 2000). Dessutom finns lämningar från övergången mellan vikingatid

Figur 10. Allmänna vägar belagda på kartor år 1640 eller 1690 eller antydda genom andra uppgifter. Skala 1:25 000.

och tidig medeltid öster om ån i de centrala delarna av Uppsala, troligen indikerande hamnläge och vadställe över ån (Beronius Jörpeland m.fl. 2000:33). Till dess omgivning kan också knytas det under medeltid belagda namnet "Konungshögen", en trolig storhöj (DMS 1984:277).

Vid Vaksala fanns under medeltid häradets tingsplats och vid Ulva vadställe över Fyrisån och därmed förbindelselänk med anslutande delar av slätten som Bälunge och Börje. Där fanns också kvarnar. Slutligen ingår också vägen mot Husby/Bredåker och Fullerö i denna kategori, även om den gick via höjden vid Lötgården.

En väg som däremot helt har försvunnit ledde förbi Lötgården, över Fyrisån på en bro och sedan över ängen Faxan norrut förbi Skediga och Vallskog, samt vidare längs Uppsalaåsen mot Björklinge, Tierp och Norrland. Vägsträckningen gick ur bruk under 1600-talets senare del, då den ersattes av den spikraka vägen som passerade Ärna (Alkarp 2009:46ff).

Att vägen över Faxan kan ha äldre rötter visas av att den vid Skediga passerar två storhögar (Bälunge 309) som är exponerade västerut och därmed mot vägen.

En annan väg som troligen också har gamla anor ledde längs höjdryggarna Högåsen, Tunåsen och Galgbacken och var därmed ytterligare en sträckning till Uppsala. Den redovisas på kartor från år 1690, 1709 och 1772. En anslutning från Galgbacken till ett vad över Fyrisån vid nuvarande Fyrishov finns också markerad på en karta i Olof Rudbecks *Atlantica* (Rudbeck 1938; Sundqvist 1953:23, 31; se också Wester Dahl 2002:54). Emellertid visar kartor från år 1640 över Uppsala stads ägor inte någon väg i dessa delar, varför den torde ha gått ur bruk då. Däremot kan vadet kopplas till namnet Spånga som är känt i belägg från bl.a. år 1273. Dessutom finns också belagt i formen "Spånga höga" (DMS 1984:197f). Det sistnämnda skulle kunna vara en antydning om att vadet markerats av en gravhöj (Rahmqvist, muntlig uppgift).

Ytterligare en väg som fogas till dessa exempel omtalas av Peringsköld vid en beskrivning av en numera försvunnen runsten (U986) vid Samnan. Den beskrevs ha stått vid lilla bron längs gångvägen till Bredåker. Uttrycket "lilla bron" innebär att det inte är fråga om platsen där nuvarande Vattholmavägen korsar Samnan. Istället är det en plats närmare Samnans utflöde i Fyrisån och rätt norr om Kungsgården (Wessén & Jansson 1953:141ff). På denna plats är också en hålväg noterad (Uppsala 266:1). Kartor från 1600-talet visar inte någon väg här, men däremot en

hägnad som åtskiljde Norra och Östra gärdet, d.v.s. en av de viktigare hägnaderna i byns odlingsystem. Denna hägnad löper mellan Kungsgården och krönet av höjden med Lötgården, d.v.s. i riktning mot Bredåker. Att en väg gått längs hägnaden är därför högst möjlig. Runstenen som markör vid övergången av vattendraget tyder på att vägen haft viss betydelse, i synnerhet när den förband Kungsgården med Husby och Bredåker, vilka under tidigmedeltid åtminstone delvis tillhörde kronodomänen.

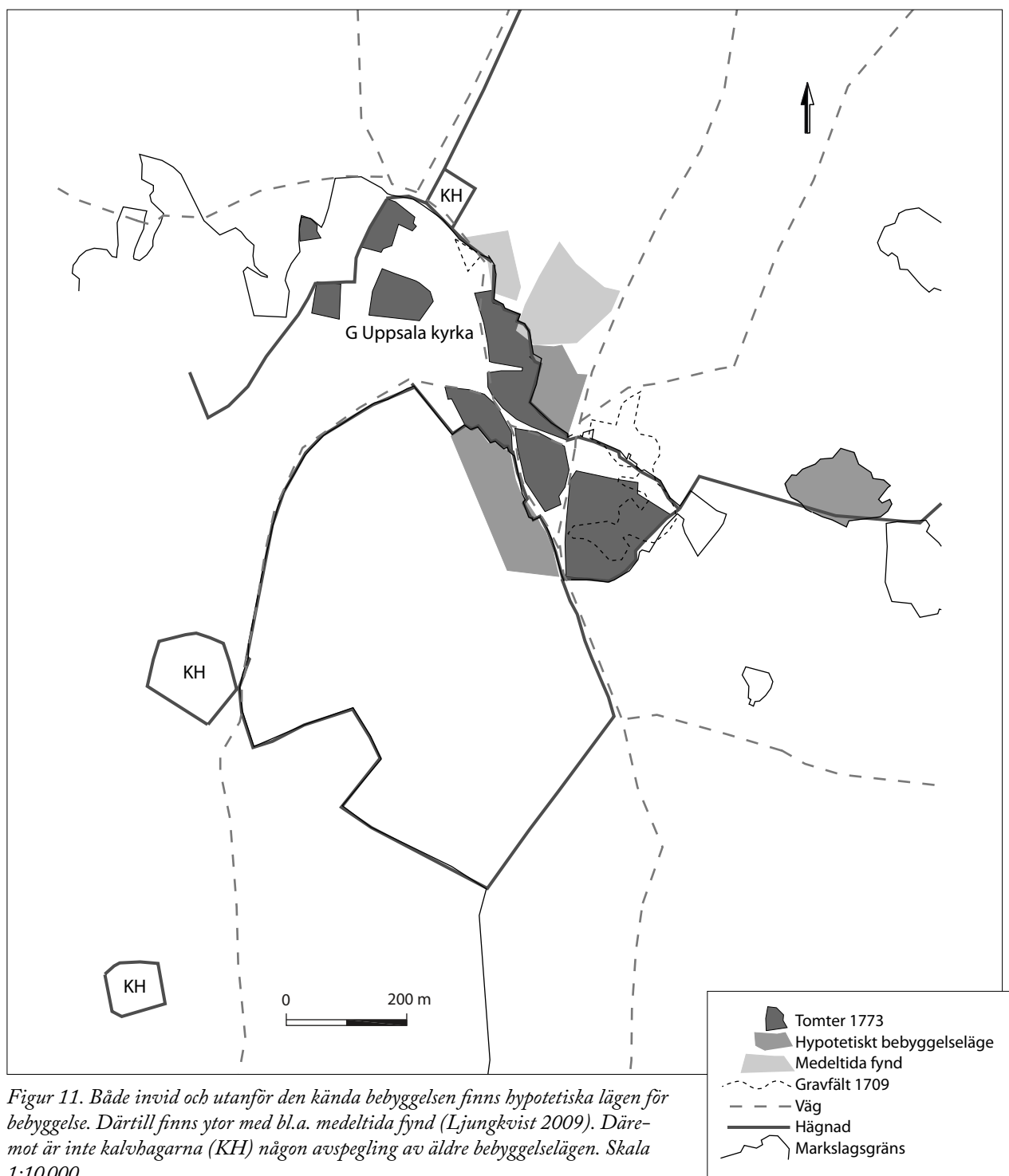
Ytterligare en väg med sannolika äldre rötter är den mellan Gamla Uppsala och Vittulsberg. Längs vägen, men på Bredåkers ägor har en numera försvunnen runsten funnits (U982) (Wessén & Jansson 1953:136).

Sammantaget har därför flera av de vägar som enligt 1600-talets kartor sammanstrålar i Gamla Uppsala sannolikt haft rötter i järnålder och medeltid. Dessa vägar förband Gamla Uppsala med omgivande socknar/bygder, men också mer avlägsna trakter. De kan därför ses som vägar med en regional roll, motsvarande Upplandslagens bestämmelser. I viss mån kan vägen Uppsala–Gamla Uppsala–Björklinge–Tierp m.m. också ses som en väg med överregional roll eller fjärrväg. Den skulle möjligen kunna vara en motsvarighet till den väg som förbundet Uppåkra med Trelleborg och sannolikt haft rötter i tidigmedeltid (Erikson 2001:167ff).

Hypotetiska medeltida bebyggelselägen

En studie med jämförelser mellan arkeologiska undersökningar av medeltida bebyggelse och äldre lantmäterikartor i Stockholms län pekar på att bebyggelsen inte enbart låg på de platser som visas på 1600-talets kartor. De kan lika väl vara belägna inom bytomten, som utanför denna men på samma impediment eller i helt andra lägen (se Beronius Jörpeland 2010).

I Gamla Uppsala är förutsättningarna något annorlunda jämfört med de platser som ingick i den nämnda studien. För det första rent kvantitativt då Gamla Uppsala by hade ett ovanligt stort antal gårdar. Andra förutsättningar är av mer kvalitativ art som att delar av bebyggelsen kan ha haft en bakgrund i en huvudgård i formen av kungsgård eller ärkebiskopsgård. Det kan innebära att det funnits flera bebyggelselägen beroende på om bebyggelsen varit samlad eller spridd. Därtill kan bebyggelsen ha haft andra funktioner utöver de agrara mot bakgrund av

Figur 11. Både invid och utanför den kända bebyggelsen finns hypotetiska lägen för bebyggelse. Därtill finns ytor med bl.a. medeltida fynd (Ljungkvist 2009). Därmed är inte kalvhagarna (KH) någon avspeglning av äldre bebyggelselägen. Skala 1:10 000.

huvudgården. En tredje avvikande förutsättning är topografisk i och med belägenheten i ett slättlandskap där en större andel av marken var uppodlad jämfört med sprickdalsbygder i Stockholms län. Om bebyggelsen var belägen på impediment var sådana lägen därmed relativt fåtaliga. Ett annat alternativ är att bebyggelsen har legat i odlingsbar mark, där den kan vara svår att spåra på kartor.

För att börja med den från kartorna belagda bebyggelsen vid Storbyn har den en nära rumslig relation till gravfält och bebyggelse från järnålder, särskilt dess yngre del. Det talar för att bebyggelse funnits kontinuerligt på platsen. Bebyggelsen i Storbyn ligger där flera vägar med trolig regional roll sammanstrålar. Därtill var Storbyn enligt kartorna mötespunkt mellan trädesorganisationens hägnader, vilka utgöra

ordinarie drag i tvåsädessodling i Mälarskapskapen. Storbyns västra del anslöt till sammanhängande betesmark på Högåsen. Däremot har förekomsten av beteshagar i anslutning till bebyggelsen varit begränsad och varierat över tid. Däremot är det tänkbart att fördelningen mellan åkermarken och betesmarken har förändrats som en följd av uppodling under senmedeltid.

Däremot kan bebyggelsens placering mycket väl ha förändrats över tid. Den kan, men behöver inte ha legat på de platser där de återfinns enligt de äldsta kartorna. Det mest tydliga tecknet på rumsliga förskjutningar är att bebyggelsen i den östligaste delen ligger inne på ett gravfält (Uppsala 240) enligt kartan från år 1709. En flyttning till höjden är därför trolig någon gång under medeltid och före 1500-tal om identifieringen av Söderberga till denna plats är riktig.

Därtill kan man notera att vissa ytor i anslutning till den mer låglänta bebyggelsen som i de Norra och Västra delarna inte var bebyggda på 1600-talet. Det gäller särskilt området mellan Kaplansgården, Groaplan och Vattholmavägen respektive sydväst om Sivs väg kring den f.d. järnvägsstationen (fig. 11). De utgjordes enligt kartorna av åkermark och i begränsad omfattning av beteshagar. Dessa områden kan möjligen ha uppodlats under senmedeltid eller 1500-tal. Inom båda dessa områden har också lämningar av bebyggelse från järnålder påträffats. I det förra har även medeltida fynd påträffats. Eftersom de har samma topografiska läge, samma nära anknytning till både vägar och åkermark som intilliggande gårdar skulle ytterligare bebyggelse kunna vara möjlig under delar av medeltid.

Utanför bykärnan i form av Storbyn kan några företeelser och platser för hypotetiska medeltida bebyggelselägen diskuteras. En bebyggelse utanför bykärnan är Lötgården, som var knuten till Kungsgårdsdelen. Erfarenhetsmässigt kan bebyggelse från medeltid ligga på andra platser än de som är belagda på kartor. Därmed kan gården ha haft föregångare i området och inte varit en sen utflyttning. Samtidigt är det värt att notera att den topografiskt inte hade ett impedimentsläge, utan var belägen lågt i en sluttning och i utkanten av ägodomänen.

Andra och äldre indikationer är ägonamnen Scarpaloster och Gorrattung som omtalas år 1200 och som kan vara namn på redan då försvunna bebyggelser. Deras lokalisering är oklar, även om de av namnen att döma kan förknippas med olika topografiska lägen, Scarpaloster med högt belägen, torr mark

respektive Gorrattung med låglänt mark. Förslag till möjliga placeringar är höjden vid Lötgården, norr om Samnan och rätt norr om Kungsgården respektive området kring Myrby (Rahmqvist 1986:269ff).

Dessa namn på försvunnen bebyggelse är förknippade med Kungsgårdsdelen. En konsekvens av dem är att försvunnen medeltida bebyggelse inte heller kan uteslutas för Storby-delen. Eftersom inga avyttringar gjordes inom denna del av domänen har eventuella namn inte dokumenterats skriftligt. Ett hypotetiskt läge för försvunnen bebyggelse utifrån kartorna är ett av de relativt fåtaliga impedimenten öster om Storbyn. Där finns flera företeelser som bebyggelselägen brukar uppvisa. Till dessa hör kopplingen till den medeltida trädesorganisationen i och med att impedimentet berörs av hägnaden mellan Östra och Stora gårdet. Det låg också invid en väg, om än en ägoväg som förband Storbyn med Byängen. Slutligen finns flera förhistoriska gravar (Uppsala 121–122) på impedimentet.

Sammanfattning

Analysen av de äldre lantmäterikartorna har koncentrerats till den östra delen av byn, de s.k. Storbyn, eftersom delar av denna direkt berördes av förundersökningen för den nya sträckningen av järnvägen. Detta är i motsats till den västra delen kring Kungsgården och kyrkan. Den östra delen bestod av 12 gårdar som kameralt sett var likstora. Vad gäller bebyggelsens belägenhet, utformning och tomternas karaktär uppvisar de däremot stora oregelbundenheter. Till de gemensamma faktorerna är läget centralt i den mycket omfattande åkermarken, och med anknytning till betesmark.

Vid byn sammanstrålar flera vägar som utgjorde förbindelse med andra socknar och bygder, d.v.s. vägar med en regional roll. De har rötter i åtminstone järnålder och medeltid, eftersom flera leder förbi storhögar och runstenar. Det är svårt att bortse från detta vägnäts betydelse i Gamla Uppsala. Av dessa kan särskilt vägen Uppsala–Gamla Uppsala och vidare mot Björklinge och Tierp nämnas. Den kom under 1600-talet att få en ändrad sträckning över Ärna. Andra vägar som kan nämnas är Vaksala–Ulva som under medeltid band samman Gamla Uppsala med häradets tingsplats i Vaksala och vad och kvarnar i Ulva.

Den bebyggelse i Storbyn som framträder på lantmäterikartor från 1600-talet och framåt visar en hög grad av stabilitet. Emellertid finns också spår

av förändringar under denna tid och sådana kan inte heller uteslutas för äldre tid. Till de förändringar som visas av kartorna är att en av de tre gårdarna i byns östligaste del, öster om nuvarande Vattholmavägen flyttades in i bebyggelsens kärna.

Till de förändringar som skett tidigare är att läget på höjden bör ha tagits i anspråk för bebyggelse vid något tillfälle under medeltid, eftersom ett stort gravfält från yngre järnålder (Uppsala 240) har funnits där. En annan förändring som kan anas gällde huvuddelen av bebyggelsen, som legat i en svacka mellan den nämnda höjden och höjden med Odinsborg. Belägen-

heten i flackare terräng innebär att bebyggelsen kan ha haft en större utsträckning än vad som kartorna utvisar. Den nära rumsliga anslutningen till åkermark enligt kartorna innebär att uppodling kan ha varit orsaken till en koncentration av bebyggelsen. Detta kan också stödjas av arkeologiska lämningar med tidigmedeltida dateringar och fynd med medeltida dateringar i de delar av åkermarken som ansluter till kartans bebyggelseläge. Slutligen är det inte heller uteslutet att det kan ha funnits medeltida bebyggelse utanför bykärnan, eftersom troliga bebyggelsenamn är kända från medeltid i Kungsgårdsdelen av Gamla Uppsala.

Redovisning av det arkeologiska materialet

Den arkeologiska förundersökningens resultat redovisas nedan per delområde med ingående lokaler. För utförligare beskrivningar av schakt, anläggningar och grävnheter samt fynd hänvisas till bilagorna.

Norra delområdet

Det norra delområdet bestod av sju lokaler – 20A, 23C, 23D, 23E, 26A, 26B och 26G (fig. 12, s. 34). Till förutsättningarna för förundersökningen hörde att merparten av lokalerna hade relativt stor utbredning, vilket innebar att flera parallella schakt kunde grävas. Undantag fanns dock på lokal 20A och 26B som var så smala att enbart ett schakt kunde dras. För lokal 23D gällde också lite avvikande förutsättningar. Den var väsentligt bredare än de två sist nämnda, men den punkt som främst skulle klargöras enligt länsstyrelsens kravspecifikation var om ytan var utschaktad eller ej.

Topografi

Det dominerande markslaget är åkermark, med undantag för tomtmark. Topografiskt ligger de i anslutning till vattendraget Samnan, ett biflöde till Fyrisån. Tre lokaler ligger på den södra sidan av Samnan (20A, 23C, 23D) och med direkt anslutning till åbrinken. De fyra återstående lokalerna ligger på dess norra sida, där ligger lokal 23E direkt invid åbrinken. De tre andra ligger högre upp i sluttningen, varav 26A delvis har krönläge. Lokal 20A, 23C, 23E, 26A och 26G utgörs helt eller delvis av brukad åkermark. Lokal 23D och 26B består av gräsmark, medan 23C och 26A delvis utgörs av tomtmark, med husgrunder efter äldre byggnader, samt för 23C även stående byggnader.

Fornlämningar

Inom eller invid fyra lokaler finns kända fornlämningar. Inom lokal 23C som berördes av förundersökningen 1996 ligger Uppsala 604:1. Den består av

främst en rad stolphål som kunde ingå i en konstruktion. En ¹⁴C-datering är dock sentida (Ua-8287). Stolparna föreslogs kunna vara en del av en markering av ett vadställe över Samnan, Uppsala 271:1 (Anund m.fl. 1998:57ff). Därtill finns även en grund av en sentida källare i åbrinken, Uppsala 604:2.

Lokal 23E ansluter till ett område där cropmarks i vegetationen framträder på ett flygfoto. Dessa spår föreslogs kunna antyda närvaron av gravar i anslutning till ån. Vid förundersökningen 1996 framkom inga spår av några äldre lämningar norr om Samnan (Anund m.fl. 1998:54ff).

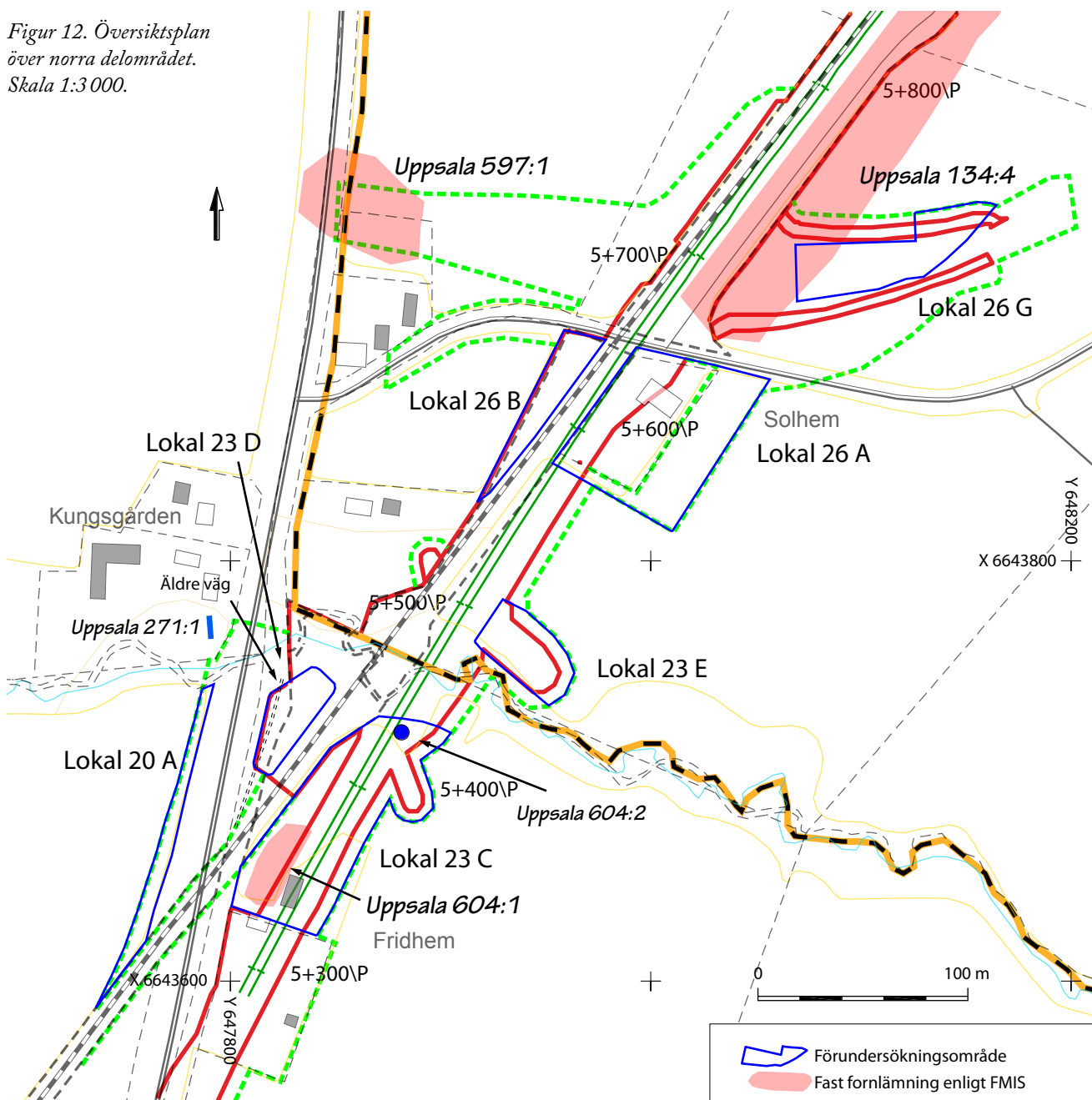
Lokalerna 26A, 26B och 26G ansluter till boplatslämningen Uppsala 134:4 den s.k. Bredåkersboplatsen. Den har undersökts vid flera tillfällen, men inte avgränsats söderut, d.v.s. på den södra sidan av Vitulsvägen (Göthberg & Holm 1997; Häringe Frisberg & Göthberg 1998; Göthberg & Schütz 2006; Frölund & Schütz 2007). Den har en rumsligt sett vidsträckt utbredning med flerkärnig bebyggelse och dateringar mellan bronsålder och tidig vendeltid, men med tyngdpunkt i förromersk och romersk järnålder. Utöver bebyggelse finns lämningar av verksamheter med olika grad av anknytning till bebyggelse, bl.a. bronsgjutning från yngre bronsålder, men också härdområden.

Mer konkret bestod lämningarna i anslutning till lokal 26A, 26B och 26G av glest spridd bebyggelse från äldre järnålder, särskilt romersk järnålder (Häringe Frisberg & Göthberg 1998:11ff; Frölund & Schütz 2008:137ff). Därtill har avfallsgropar från samma tid påträffats mellan lokal 26A och 26G. De innehöll ett rikligt och välbevarat benmaterial, med bland annat fågel, fisk och små gnagare representerade, förutom mer ordinära husdjur (Göthberg & Schütz 2006:13ff).

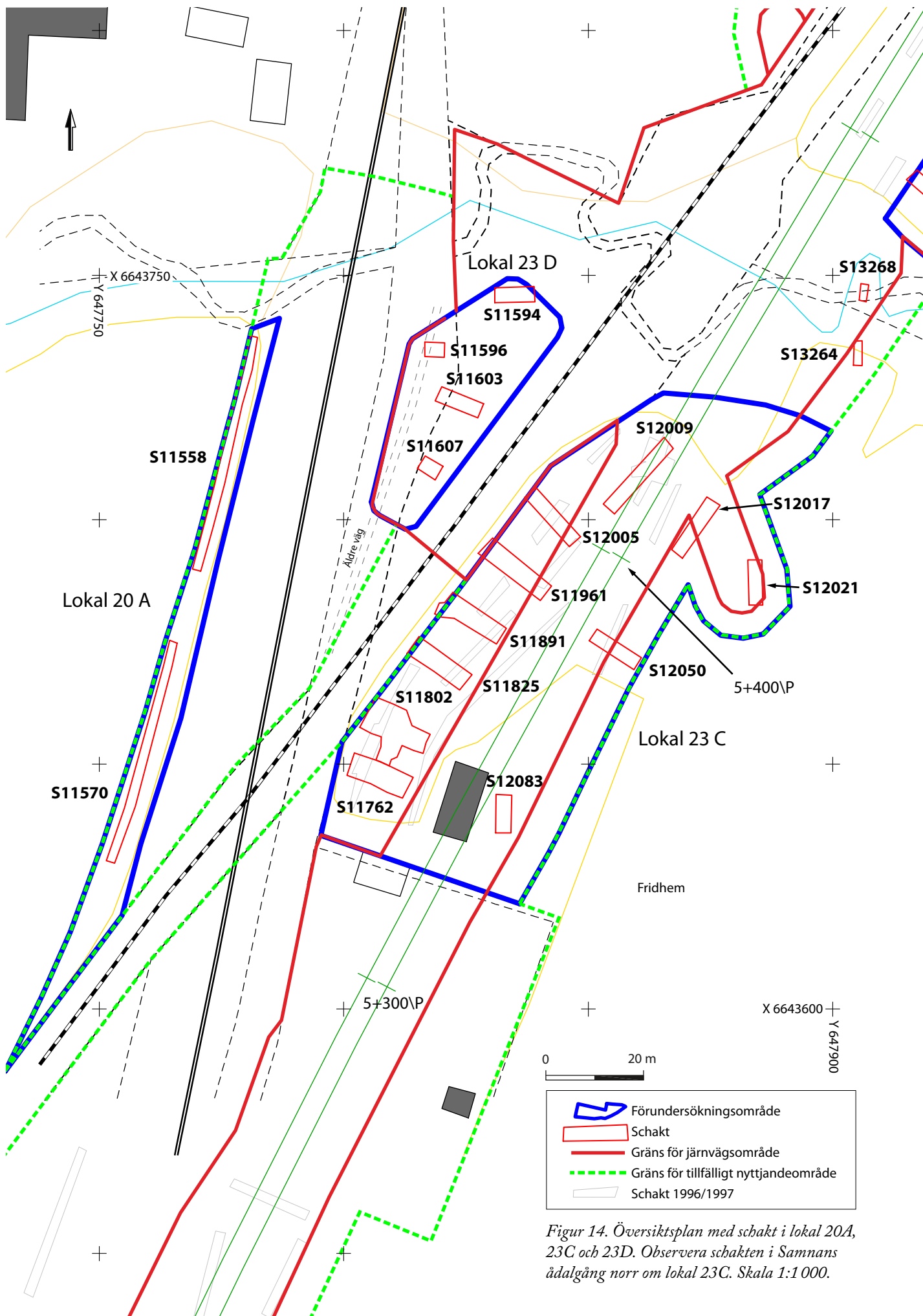
Äldre kartor

Äldre lantmäterikartor finns från år 1640 och framåt. Redan den äldsta kartan visar att åkermarken sträckte sig fram till Samnans brink på båda sidorna. Dess-

Figur 12. Översiktsplan över norra delområdet. Skala 1:3 000.

Figur 13. Lokal 20A ligger i åkermark. Träden i bakgrunden växer i ravinen för Samnan. Foto från söder: Hans Göthberg, Upplandsmuseet (U4481_4).

Figur 14. Översiktsplan med schakt i lokal 20A, 23C och 23D. Observera schakten i Sannans ädalgång norr om lokal 23C. Skala 1:1 000.

utom visar redan kartan 1640 att Vattholmavägen hade en föregångare med bro över Samnan på i princip samma plats som idag, men med en aningen östligare placering. Det finns också antydningar på samma karta att Vittulsbergsvägen hade en föregångare på samma plats som idag. Den första bebyggelsen i anslutning till lokalerna visas på häradskartan från år 1864 i och med att en gård flyttats ut efter laga skiftet i Gamla Uppsala till Fridhem, d.v.s. lokal 23C. Bygget av järnvägen 1870–1873 innebar efterhand att bebyggelsen inom lokal 26A tillkom.

Lokal 20A

Undersökningsområdets storlek: 930 m².
Schaktad yta: 176 m², fördelat på två schakt (enkel skopbredd).

Lokal 20A var belägen i åkermark belägen direkt väster om Vattholmavägen i höjd med järnvägsövergången vid Fridhem (fig. 13). Området låg i en svag nordsluttning ner mot Samnans dalgång. Jordarten utgjordes av postglacial lera. Området utgjorde en mycket smal kil, sällan bredare än några få meter.

Anläggningar och konstruktioner

Inga anläggningar påträffades vid undersökningen (fig. 14, s. 35). I det norra schaktets nedre del, närmast Samnans dalgång, fanns större mängder koks och asfalt, vilket antyder att massor påförts i sen tid.

Fynd och analyser

Inga fynd tillvaratogs och inga analyser gjordes av material från lokalen.

Preliminär tolkning

Ingenting av antikvariskt intresse påträffades vid förundersökningen.

Lokal 23C

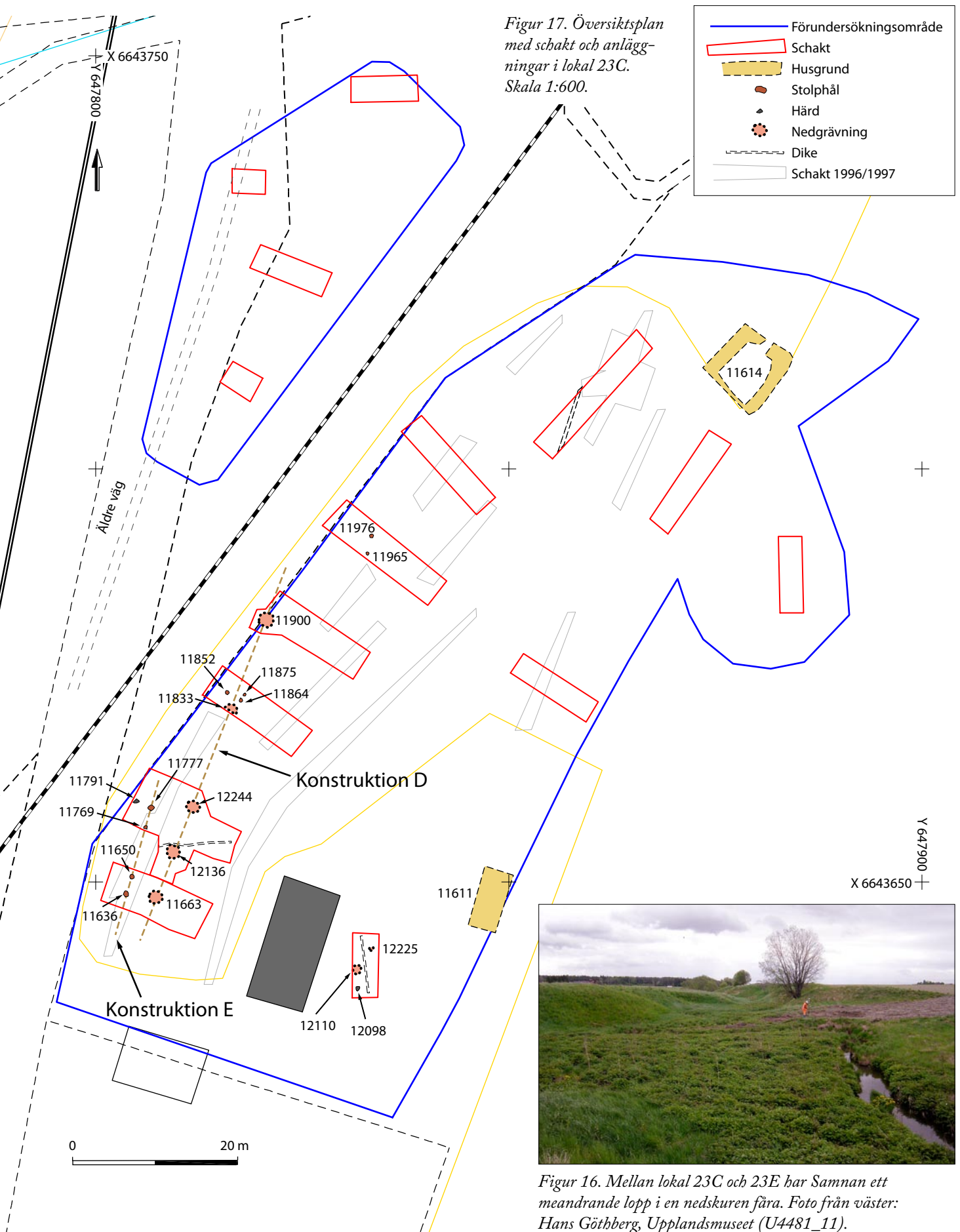
Undersökningsområdets storlek: 5000 m².
Schaktad yta: 557 m², fördelat på 11 schakt (dubbel skopbredd).

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Lokal 23C var belägen i en nordsluttning ett hundratal meter söder om Samnans dalgång. Området

Figur 15. Förundersökningen gjordes i svagt sluttande mark. Raden av nedgrävningar låg i den borte änden av åkern. I bakgrunden kan Gamla Uppsala kyrka ansas. Foto från norr: Hans Göthberg, Upplandsmuseet (U4481_10).

utgjordes dels av brukad åkermark, dels av impediment- och tomtmark, närmare bestämt en gårdsplan tillhörande gården Fridhem, som före år 1864 flyttades ut från Gamla Uppsala (fig. 15). Området var föremål för en arkeologisk förundersökning för Ostkustbanan (OKB) redan år 1996, då en rad med stolphål påträffades (Anund m.fl. 1998:54ff). Jordarten utgjordes av lera. Vid undersökningen påträffades anläggningar inom ett 55×35 meter stort område (fig. 16 och 17). De är avgränsade inom lokalen och genom frånvaron av lämningar inom lokal 23D. Däremot är de inte avgränsade söderut, eftersom denna fastighet inte ingick i förundersökningsområdet. De förhistoriska lämningarna kan karaktäriseras som verksamhetsytor, möjligen med hägnader. Därtill finns sentida lämningar. Bevarandegraden var överlag mycket god.

Anläggningar och konstruktioner

Boplatsanläggningar påträffades främst i lokalens västra del.

Konstruktion D

Lokalens mest intressanta och oväntade konstruktion var de fem större nedgrävningar, 1,50–1,80 meter stora, som påträffades på rad längs en sträcka på 35 meter, tre av dem på ett jämt avstånd av 4,5 meter från varandra (fig. 17 och 21). Två av nedgrävningarna, 11663 och 11833, undersöktes och visade sig 0,70 respektive 0,65 meter djupa, med ett stort inslag av större sten (fig. 19 och 20). I ytan skiljde de sig vara något då 11663 innehöll mycket sten, men 11833 bara någon enstaka (fig. 18). Anläggningarna verkade ha utgjort någon form av fundament, möjligen till resta stenar. Förkolnat ekträ i botten av 11663 ¹⁴C-daterades till folkvandringstid (Ua-29910).

Konstruktion E

Av de åtta stolphål som påträffades år 1996 återfanns fyra, av vilka två undersöktes. Båda visade sig innehålla recenta spikar. Detta bekräftade en ¹⁴C-datering till perioden efter år 1950 som gjordes av ett av stolphålen vid 1996 års undersökning. Konstruktionen tolkades således som sentida, troligen kopplad till den från Gamla Uppsala utflyttade gården Fridhem. I anslutning till stolphålsraden påträffades en härd, även den innehållande recent skrot och porslin. Även en delvis gjuten ladugrund som karterades i lokalens

Tabell 2. Anläggningar och lager inom lokal 23C.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Stolphål	9	3
Härd	2	0
Nedgrävning	7	3
Husgrund	2	0
Summa	20	6

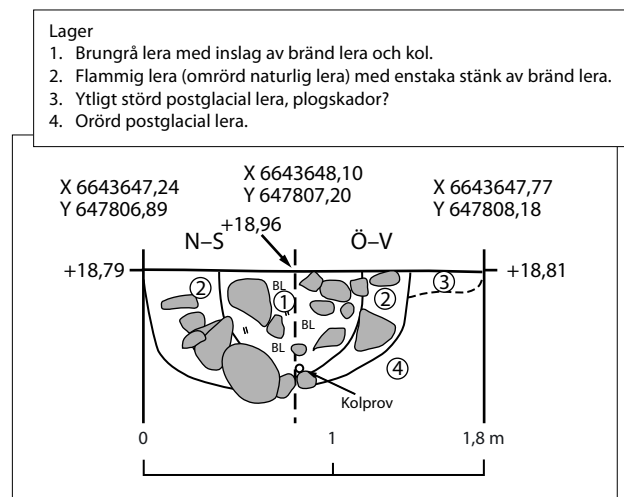
östra del samt en inrasad jordkällare i den norra delen av lokalen, kan kopplas till Fridhem.

I områdets sydöstra del grävdes ett schakt genom en stensatt gårdsplan öster om en befintlig lada. Till sammans med en del recent skrot framkom ett par nedgrävningar och en härd. 12225, en nedgrävning med rikligt inslag av sot och kol ¹⁴C-daterades till yngre romersk järnålder-folkvandringstid (Ua-29909).

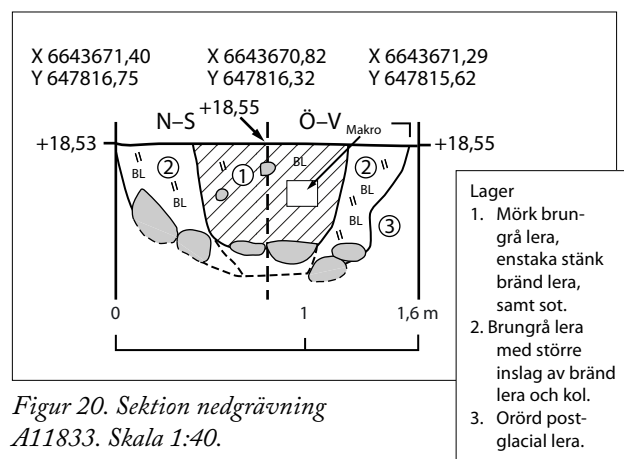
Fynd

Fyndmaterialet var sparsamt och utgjordes delvis av bl.a. föremål påträffade i ploglagret. Där påträffades en smälta och en ölhane av kopparlegering (F8, F9 samt fig. 22).

I matjorden påträffades även en söljeram i kopparlegering daterad till vikingatid (F6). Detta föremål är slitet och korroderat. Det som återstår är merpar-

Figur 19. Sektion nedgrävning A11663. Skala 1:40.

Figur 20. Sektion nedgrävning A11833. Skala 1:40.

Figur 18. Nedgrävningen A11663 urskiljdes genom en påtaglig ansamling av stenar. Foto från väster: Robin Lucas, Upplandsmuseet (U4481_6).

ten av ramen med en arm avbruten. Ornamentiken är svårtydd. En formmässig parallell är en silversölja från Birka grav 750 (SHM 34000:750), och en sölja från Grötlingbo på Gotland (SHM 9594).

I en av de stora nedgrävningarna, 11833 påträffades ugnsväggsfragment (F10). Bränd lera påträffades i en av nedgrävningarna under den stensatta gårdsplanen (F7).

Analyser

Vedartsanalyser

Två prover togs för vedartsanalys. De togs i nedgrävningarna 11663 och 12225 och visade att de bestod av träkol från ek respektive tall.

¹⁴C-analyser

Två prover togs för ¹⁴C-analys. Ett härrörde från nedgrävningen 11663 i konstruktion D med datering till folkvandringstid (Ua-29910). Det andra från nedgrävningen 12225 daterades till perioden yngre romersk järnålder (Ua-29909).

Makrofossilanalyser

Två prover analyserades från området. I nedgrävningen 12225 påträffades brända sädeskorn, varav 19 bestämdes till skalkorn och ett till vete. Ett fåtal skalkorn hade rester av skalet kvar. Provet innehöll även fragment av obränt ben och slagg. I nedgrävningen 11833 i konstruktion D påträffades endast enstaka brända sädeskorn.

Dateringar

Två ¹⁴C-dateringar av träkol från nedgrävningar ligger i yngre romersk järnålder och

Figur 21. Fem nedgrävningar på rad påträffades. De tre första är markerade med röda pinnar och de borte nedgrävningarna markeras av Fredrik Thölin och Hans Göthberg. Foto från söder: Robin Lucas, Upplandsmuseet (U4481_7).

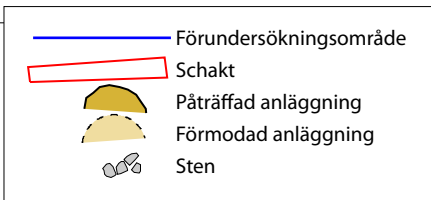
folkvandringstid. En av dateringarna kan knytas till raden av stora nedgrävningar. Inga daterande fynd framkom i anläggningarna med förhistorisk karaktär. Däremot fanns betydligt yngre metallfynd, där en sölja och en ölhane främst märks. De kan troligen dateras till vikingatid respektive senmedeltid-tidigmodern tid.

Preliminär tolkning

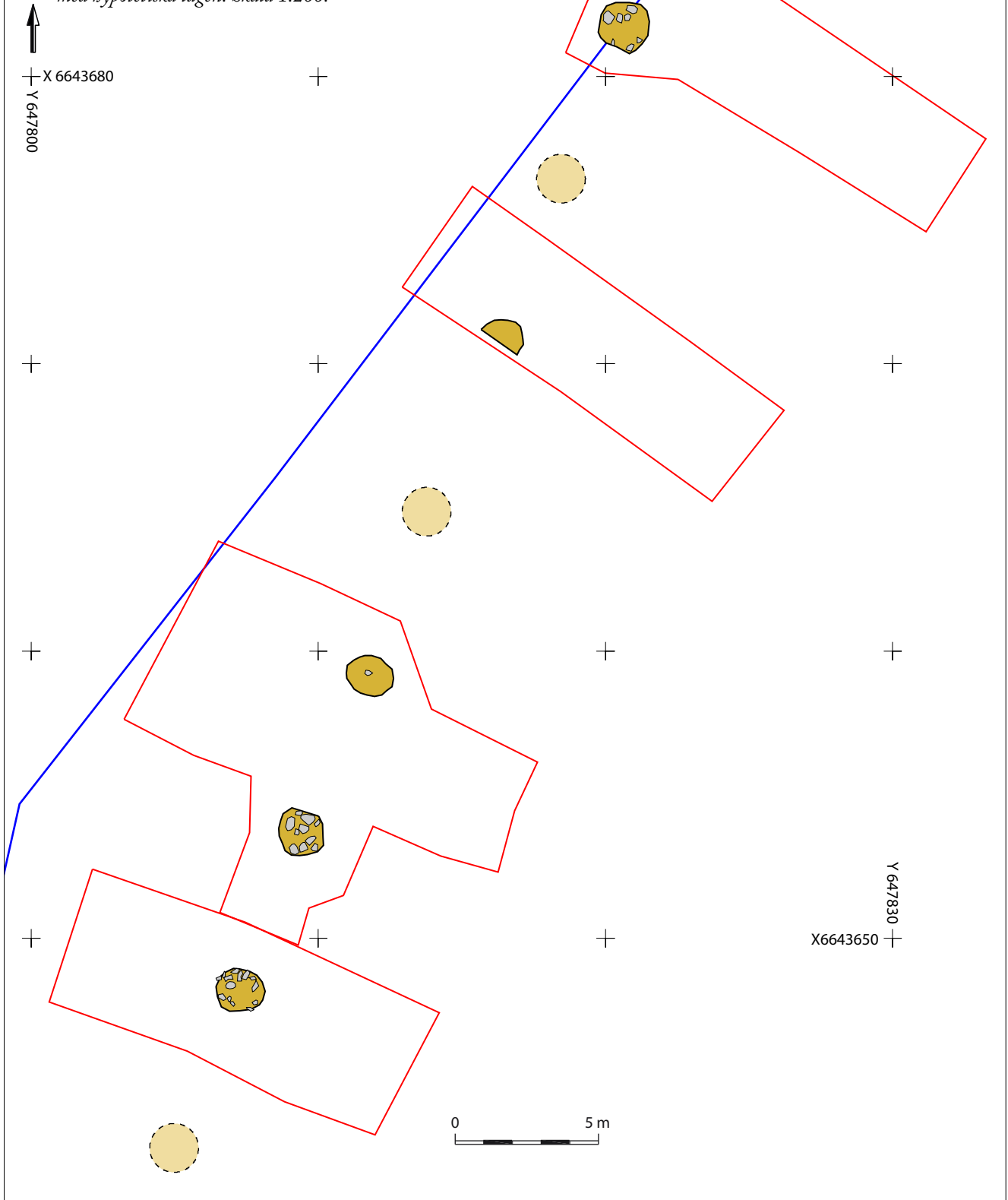
Även om det fanns andra förhistoriska boplatslämningar, var det som tilldrog sig mest intresse den rad

Figur 22. Ölhane (F9) påträffad i norra delen av lokal 23C. Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Figur 23. Tolkningsplan över gropraden med hypotetiska lägen. Skala 1:200.

Figur 24. Inom lokal 23D sluttar marken relativt svagt ned mot Samnan. Det kontrasterar mot att Samnans ravin ofta har branta kanter. Detta förklarar landsvägens lokalisering. Foto från söder: Hans Göthberg, Upplandsmuseet.

av större nedgrävningar som framkom i lokalens centrala delar. Anläggningarna tolkades som möjliga fundament till resta stenar. De jämna avstånden mellan nedgrävningarna antydde att ytterligare två anläggningar kunde finnas mellan de framschaktade (fig. 23). Dateringen visar att gropraden troligen är folkvandringstida. Både i termer av materialsammansättning, stenstorlek och inte minst i avståndet mellan de ingående anläggningarna är konstruktionen snarlik de elva anläggningar som påträffades på lokal 9. Dessa har också tolkats som fundament till resta stenar (se beskrivning av lokal 9). De resta stenarna kan ha flankerat en äldre väg in mot Gamla Uppsala.

De övriga boplatsanläggningarna av förhistorisk karaktär bestod av stolphål, härd och nedgrävning med relativt rikligt med kol och sot, troligen härdavfall. Att stolphålen hade likartat utseende och fyllning kan tala för att de ingått i en konstruktion, troligen en hägnad eller mindre hus. Även fragmentet av ugnsvägg i nedgrävningen 11833 tyder på eldningsanknuten verksamhet. Både detta och särskilt dateringen till yngre romersk järnålder visar att stolphålen utgjorde ett äldre skede innan gropraden anlades.

Två schakt i Samnan

Norr om lokal 23C togs två schakt (13264 och 13268) upp i Samnans åfåra (fig. 14). Syftet med under-

sökningen var att kontrollera om äldre sediment fanns bevarade och om äldre fåror kunde konstateras, exempelvis genom överlagrade torvhorisonter. Inga spår av att sådana påträffades

Lokal 23D

Undersökningsområdets storlek: 980 m².
Schaktad yta: 90 m², fördelat på fyra schakt (dubbel skopbredd).

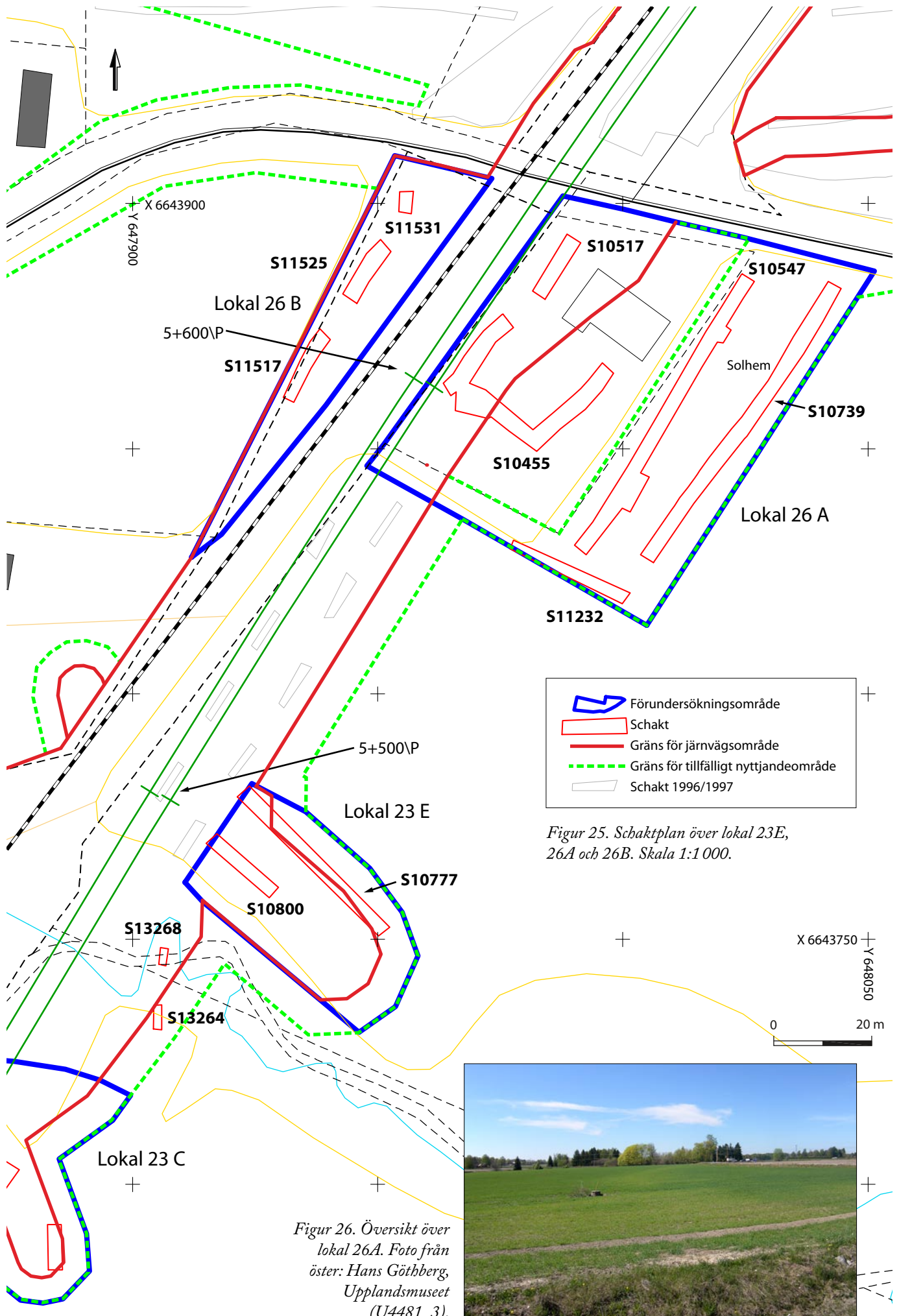
Lokal 23D är belägen i gammal åkermark i ett område som numer ligger inträngt i en kil mellan Vattholmavägen i väster, järnvägen i öster och Samnans dalgång i norr. Lokalen ligger i en svag sluttning ned mot Samnan. Jordarten utgjordes av lera.

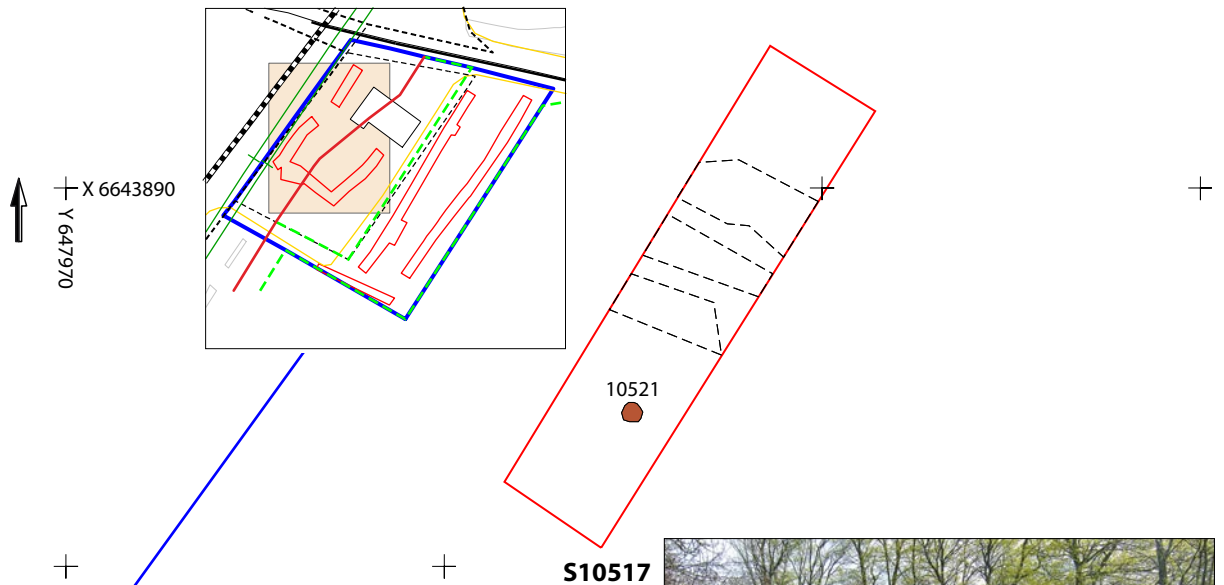
Anläggningar och konstruktioner

Inga anläggningar påträffades. Däremot observerades vägfyllningen till den gamla landsvägen. Därtill konstaterades att matjorden var bortschaktad inom mindre ytor i den södra delen. Topografin föreföll dock inte ha påverkats stort. I områdets norra delar hade dessutom en del makadam påförts på matjorden i sen tid (fig. 14 och 24).

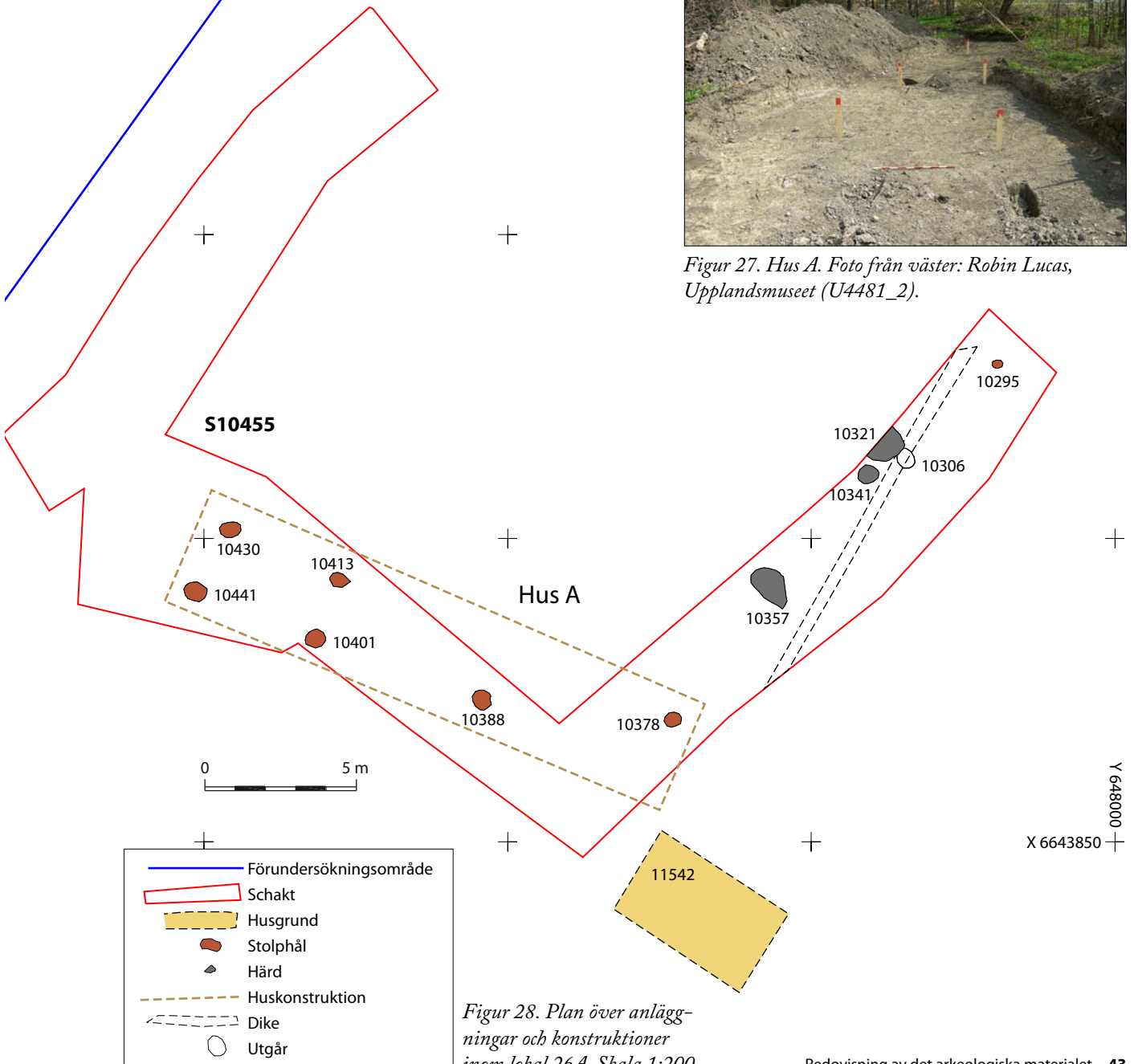
Fynd och analyser

Inga fynd tillvaratogs och inga analyser utfördes på material från lokalen.

Figur 27. Hus A. Foto från väster: Robin Lucas, Upplandsmuseet (U4481_2).

Figur 28. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200

Preliminär tolkning

Ingenting av antikvariskt intresse påträffades vid förundersökningen.

Lokal 23E

Undersökningsområdets storlek: 1250 m².
Schaktad yta: 173 m², fördelat på två schakt (dubbel skopbredd).

Lokal 23E var belägen i åkermark vid kanten av den nedskurna sänkan för Samnans dalgång. Jordarten utgjordes av lera (fig. 25).

Anläggningar och konstruktioner

Inga anläggningar påträffades vid undersökningen.

Fynd

Inga fynd tillvaratogs på lokalen. En del sentida metallföremål påträffades vid metalldetektorundersökning, men sparades inte.

Analyser

Inga analyser gjordes av material från lokalen.

Preliminär tolkning

Ingenting av antikvariskt intresse påträffades vid förundersökningen.

Lokal 26A

Undersökningsområdets storlek: 4875 m².
Schaktad yta: 790 m², fördelat på fem schakt (dubbel skopbredd).

Fornlämningens utbredning

Lokal 26A låg i en sydslutning 100–150 meter norr om Samnans dalgång (fig. 26). Området utgjordes dels av brukad åkermark, dels av äldre tomtmark. Området ligger i nära anslutning till ett gropsystem från romersk järnålder som undersöktes år 2005 (Göthberg & Schütz 2006). Den ingår i den stora Bredåkersboplatsen, med bland annat ett hantverksområde från yngre bronsålder och bebyggelse från äldre järnålder (Frölund & Schütz 2007).

Jordarten utgjordes av glaciällera som i områdets västra delar hade ett visst siltinnehåll.

Vid förundersökningen påträffades lämningar inom en 74×52 meter stor yta (fig. 28, 29A och 29B). Lämningarnas täthet är lägre i väster och norr än i

öster. Fornlämningen inom lokal 26A har kunnat avgränsas mot sydväst inom järnvägsplanens område genom avsaknaden av lämningar inom förundersökningen år 1996 norr om Samnan (se Anund

m.fl. 1998:55). Mot söder, öster och norr fortsätter fornlämningen utanför järnvägsplanens område. Den ingår i boplatsen Uppsala 134:4. Lämningarna kan karaktäriseras som både bebyggelse och verksamhetsytor. Bevarandegraden varierade kraftigt. Stolphål i den gamla tomtmarken var välbevarade, medan anläggningar i åkermarken kunde vara närmast helt bortodlade. De förhistoriska fynden i anläggningarna var mycket fåtaliga. Från tidigare undersökningar i närheten är det känt att bevaringsförhållanden för osteologiskt material är mycket bra (se Göthberg & Schütz 2006).

Anläggningar och konstruktioner

16 av stolphålen ingick i någon av tre konstaterade konstruktioner (fig. 28, 29A–D). Dessa utgjordes av två treskeppiga långhus samt ett mindre hörnstolpshus.

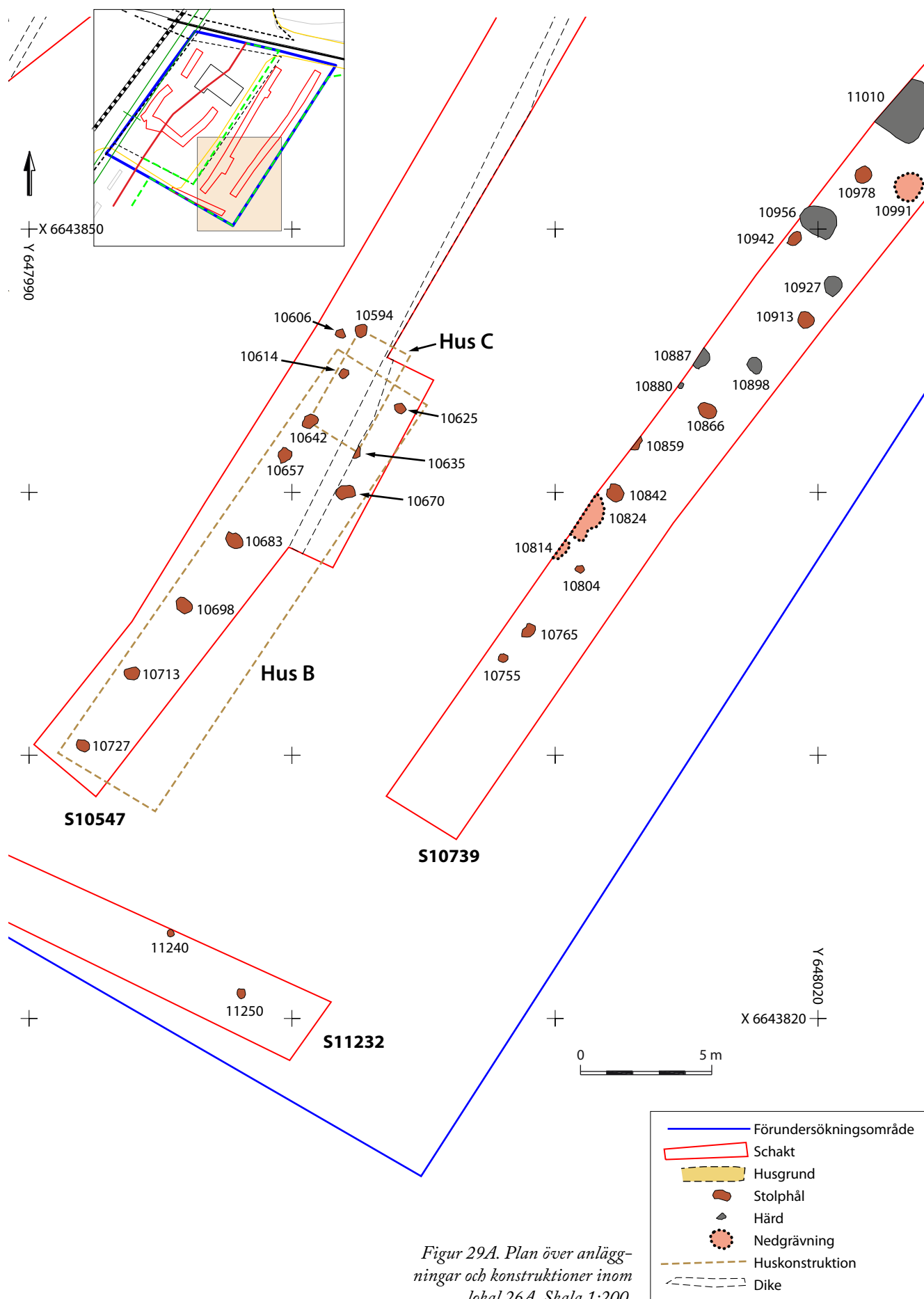
Hus A påträffades i den gamla tomtmarken och utgjordes av ett treskeppigt långhus, orienterat i öst–västlig riktning och 15 meter långt (fig. 28). I huset ingick fem stolphål. Av allt att döma fanns fler bevarade stolpar utanför schaktet. Två bockar kunde identifieras och bockbredden var 2,1 respektive 2,3 meter, och spannlängden fyra respektive 5,8 meter. Då inga väggstolpar påträffades kunde husets bredd inte utrönas. De ingående stolphålen var kraftiga och stenskodda.

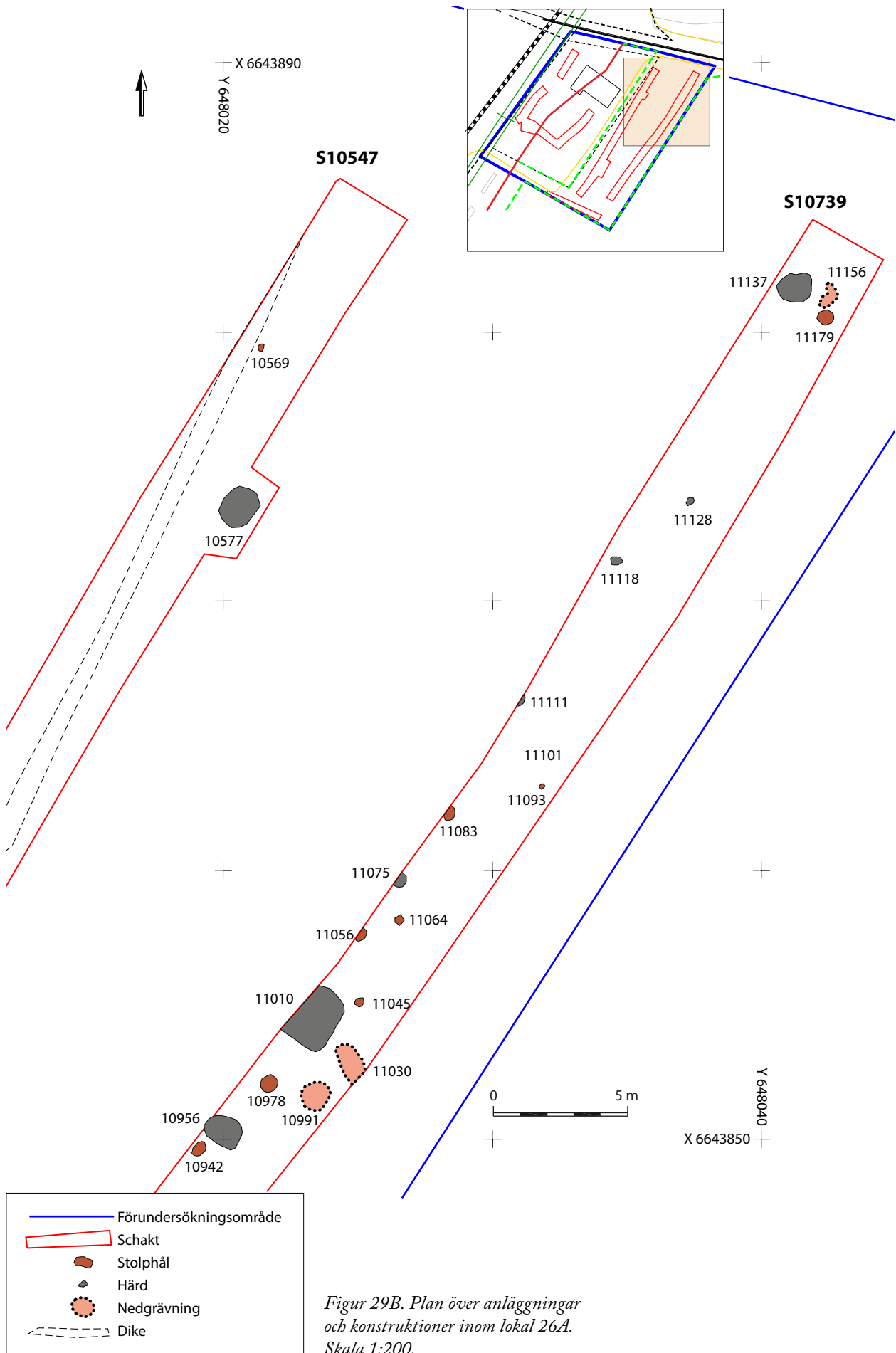
Ett stolphål, 10413, undersöktes och befanns vara 0,55 meter djupt och kraftigt stenskott (fig. 31). Skörbränd sten och en förkolnad stolprest visade att huset brunnit. Huset daterades inte, men en härd i närheten visade sig vara från yngre romersk järnålder.

Hus B påträffades i områdets södra del, i den brukade åkermarken och utgjordes av ett treskeppigt långhus, orienterat i nordnordöst–sydsydväst och 16 meter långt (fig. 29A). Huset låg i ungefärlig rät vinkel till hus A, och överlagrares förmodligen av hus C. I huset ingick åtta stolphål. Av allt att döma

Tabell 3. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 26A.

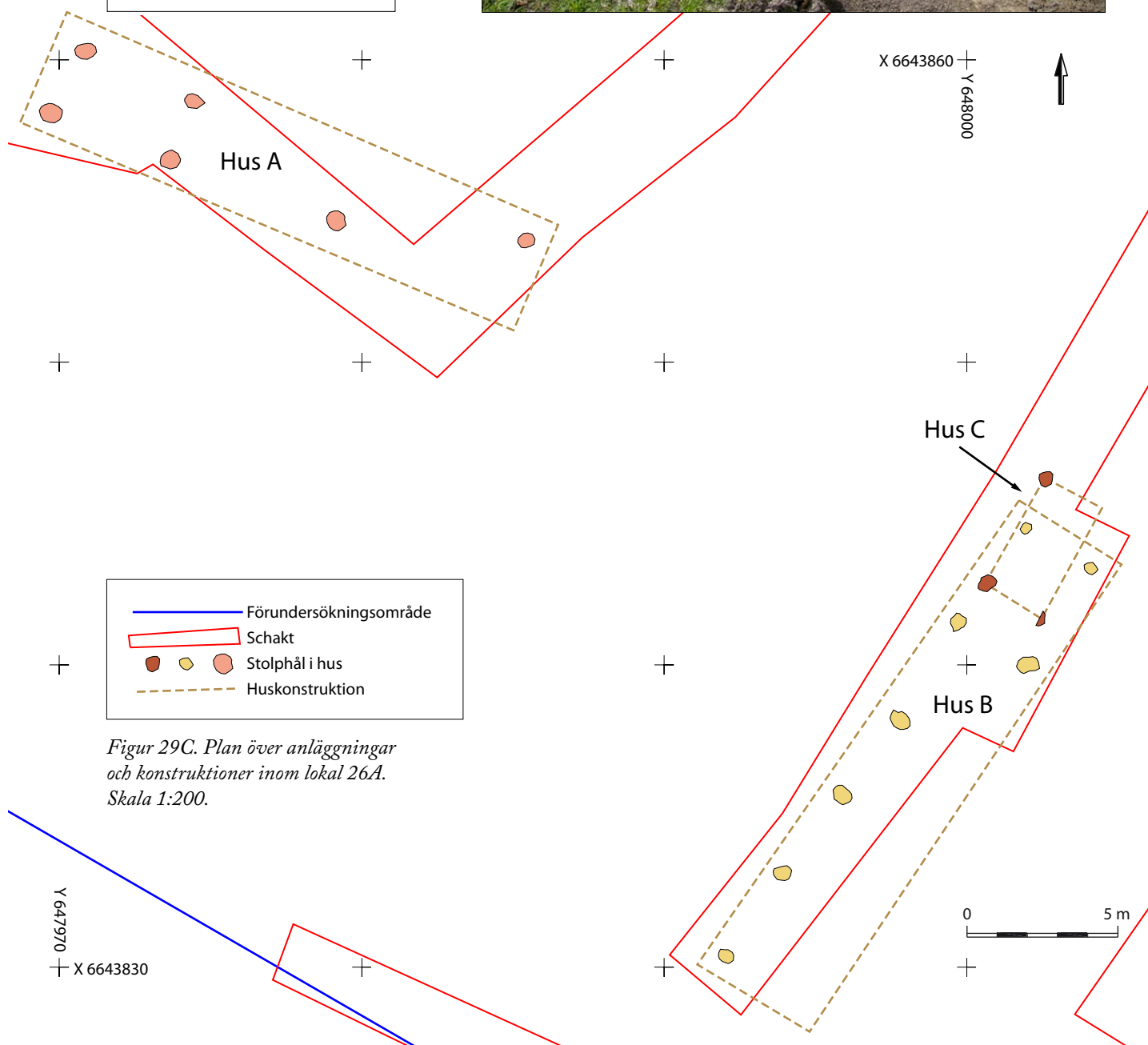
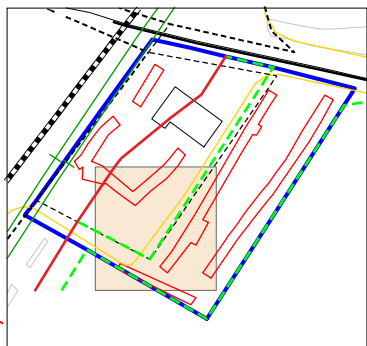
Typ	Antal	Varav delundersökta
Stolphål	38	9
Härd	15	3
Nedgrävning	5	1
Mörkfärgning	1	0
Husgrund	1	0
Utgår	1	0
Summa	61	13

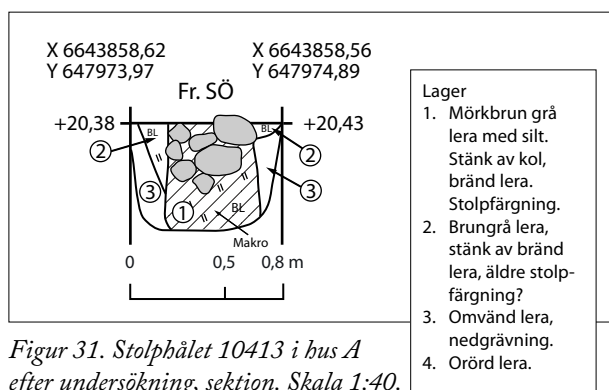

Figur 29B. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.

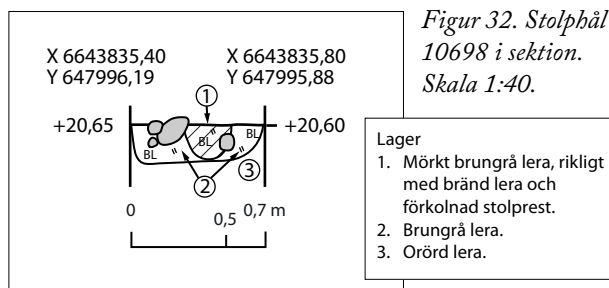
Figur 29D. De inre stolphålen i hus B markeras med röda käppar och stolphålen i hus C med orange käppar. Foto från norr: Robin Lucas, Upplandsmuseet (U4481_12).

Figur 29C. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.

Figur 31. Stolphålet 10413 i hus A efter undersökning, sektion. Skala 1:40.

Figur 32. Stolphål 10698 i sektion. Skala 1:40.

fanns fler bevarade stolpar utanför schaktet. Två hela bockar och ytterligare fyra stolphål, som ingick i husets västra takbärande rad, kunde identifieras. Bockbredden var 2,5 respektive 2,7 meter och spännlängden varierade mellan 3,2 och 5,8 meter. De två norra spannen var längre än de södra, vilket indikerar en rumslig uppdelning av huset. Då inga väggstolpar påträffades kunde husets bredd inte beräknas. De ingående stolphålen var stenskodda, men inte överdrivet kraftiga. Två stolphål, 10614 och 10698, undersöktes och befanns vara endast 0,15 respektive 0,20 meter djupa (fig. 32). Detta indikerade att huset varit tämligen hårt utsatt för odling. Ett stolphål daterades till romersk järnålder (se nedan).

Hus C påträffades i samma område som hus B och överlagrade den norra delen av denna konstruktion (fig. 29C). Det utgjordes av ett mindre hörnstolphus, med tre bevarade stolphål; ett fjärde låg förmodligen utanför schaktet. Konstruktionen var 3,5×2 meter stor och orienterad nordnordöst–sydsydväst. Ett stolphål, 10594, undersöktes. Det var inte stenskött och 0,33 meter djupt. Då de ingående stolphålen verkade vara bättre bevarade än de som ingick i hus B, antas att hus C överlagrat denna konstruktion.

De flesta av de härdar som påträffades framkom i områdets östra delar, vilket föranleder en tolkning att detta område utgjort någon form av aktivitetsyta sammankopplad med matlagning eller hantverk. I samma område fanns även ett par större nedgräv-

ningar som tolkades som avfallsgropar. Den större härden 10577 i områdets norra del daterades till romersk järnålder.

På ett mindre höjdläge strax öster om lokal 26A observerades på sina håll större mängder skärvig sten i åkermarken.

Fynd

Fyndmaterialet var mycket sparsamt och utgjordes huvudsakligen av föremål i ploglagret. Där påträffades två metallsmältor (F1–F2), ett mynt från 1500-talet – Johan III – (F3), ett beslag med två bleck sammanfogade med nitar (F4) samt en järnten (F5). För övrigt observerades små mängder bränd lera i vissa anläggningar, men inget tillvaratogs. Detta gällde även för de små ytterst fragmentariska brända ben som observerades i en del nedgrävningar och härdar.

Analys

Vedartsanalyser

Tre prover togs för vedartsanalys, i härdarna A10321 och 10577 och stolphålet 10698. Analysen visade att det rörde sig om träkol av tall i härdarna och björk i stolphålet.

¹⁴C-analyser

Tre prover togs för ¹⁴C-analys. Ett härrörde från härden 10321 i den gamla tomtmarken och med en datering i yngre romersk järnålder (Ua-29860). Ett prov från den större härden 10577, belägen i den norra delen av området, gav en datering till övergången mellan äldre och yngre romersk järnålder (Ua-29861). En datering från stolphålet 10698 i hus B ligger slutligen i samma tid (Ua-29862).

Makrofossilanalyser

Ett prov från stolphålet 10413 i hus A analyserades. Det innehöll ett bränt skalkorn och obrända ben från möss.

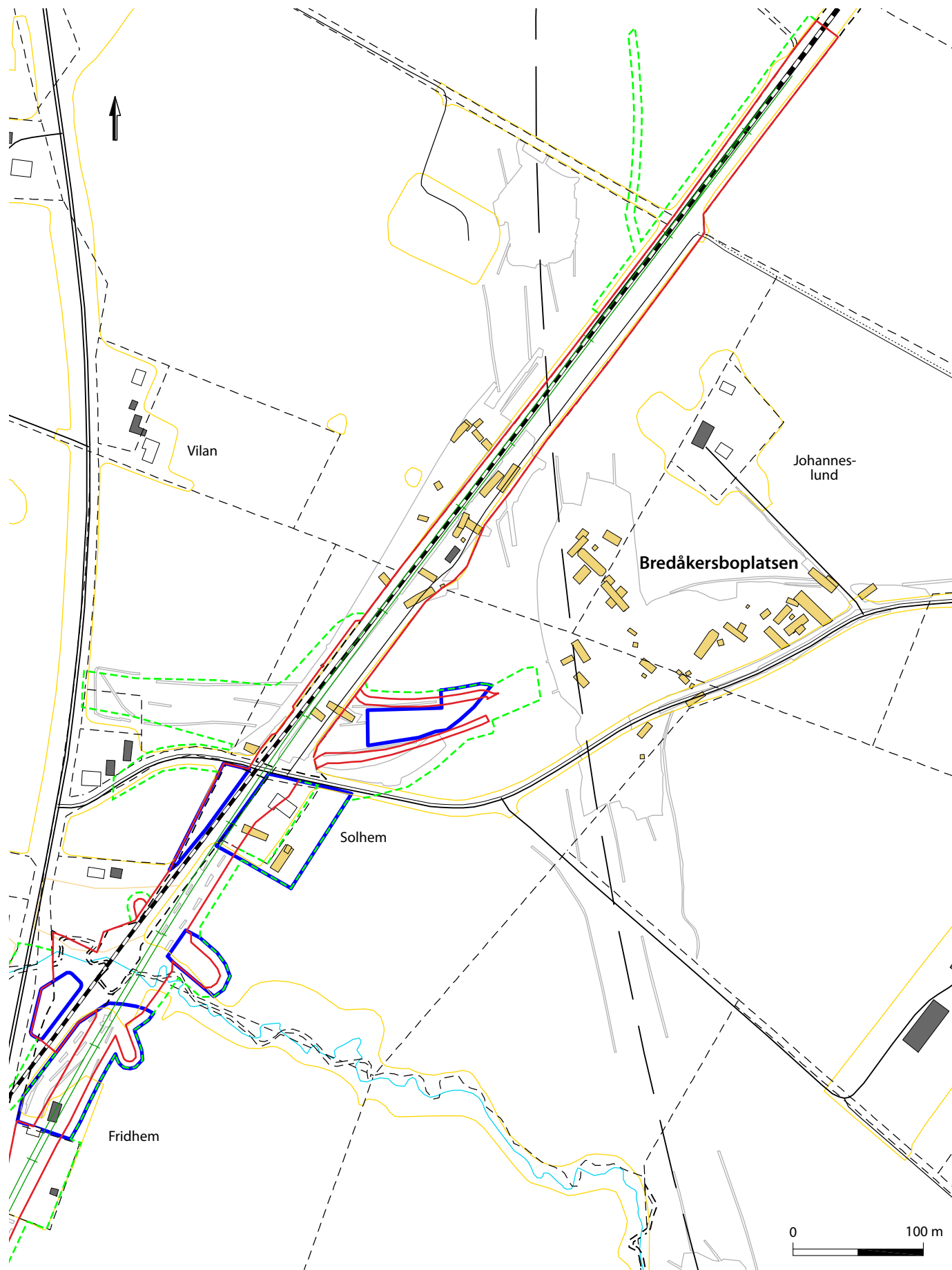
Dateringar

De tre ¹⁴C-dateringarna ligger i äldre och yngre romersk järnålder. Myntet från 1500-talet är därmed väsentligt yngre och har ett helt annat sammanhang, kanske indirekt spår av vägnätet.

Preliminär tolkning

En grov rumslig uppdelning av lämningarna kan göras efter deras karaktär. Bebyggelse låg i lokals centrala och västra delar, medan de östra och

- ▮ Förundersökningsområde
- ▮ Gräns för järnvägsområde
- ▮ Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- ▮ Tidigare undersökta områden
- Arkeologiskt tolkade huslämningar

Figur 30. Plan över norra delområdet med tidigare undersökta boplatslämningar, den s.k. Bredåkersboplatsen. Skala 1:4 000. Observera att fler hus kan påträffas inom den nu förundersökta lokalen 26A.

norra delarna mer hade prägel av en verksamhetsyta. Dateringar ligger i romersk järnålder. Lämningarna ansluter till de samtida gropsystem som undersöktes år 2005 norr om lokalen (Göthberg & Schütz 2006:10ff). Lokalen har ingått i den sydvästra delen av den stora Bredåkersboplatsen – Uppsala 134:4 (Häringe Frisberg & Göthberg 1998; Frölund & Schütz 2007) (fig. 30). I ett vidare perspektiv har den ingått i det stråk av bosättningar på höjderna norr om Samnan som utöver Bredåkerboplatsen också omfattade boplatsen Uppsala 597:1 och bosättningen vid Stora Lötgården i väster – Uppsala 618:1 (Frölund 2005a).

Lokal 26B

Undersökningsområdets storlek: 1050 m².
Schaktad yta: 90 m², fördelat på tre schakt (dubbel skopbredd).

Lokal 26B var belägen i gammal åkermark belägen direkt väster om den nuvarande järnvägen. Jordarten utgjordes av lera. Området utgjorde en smal kil (fig. 25, s. 42).

Anläggningar och konstruktioner

Inga anläggningar påträffades vid undersökningen. Enstaka kolstänk och skärvig sten syntes i matjorden.

Fynd och analyser

Inga fynd tillvaratogs och inga analyser gjordes av material från lokalen.

Preliminär tolkning

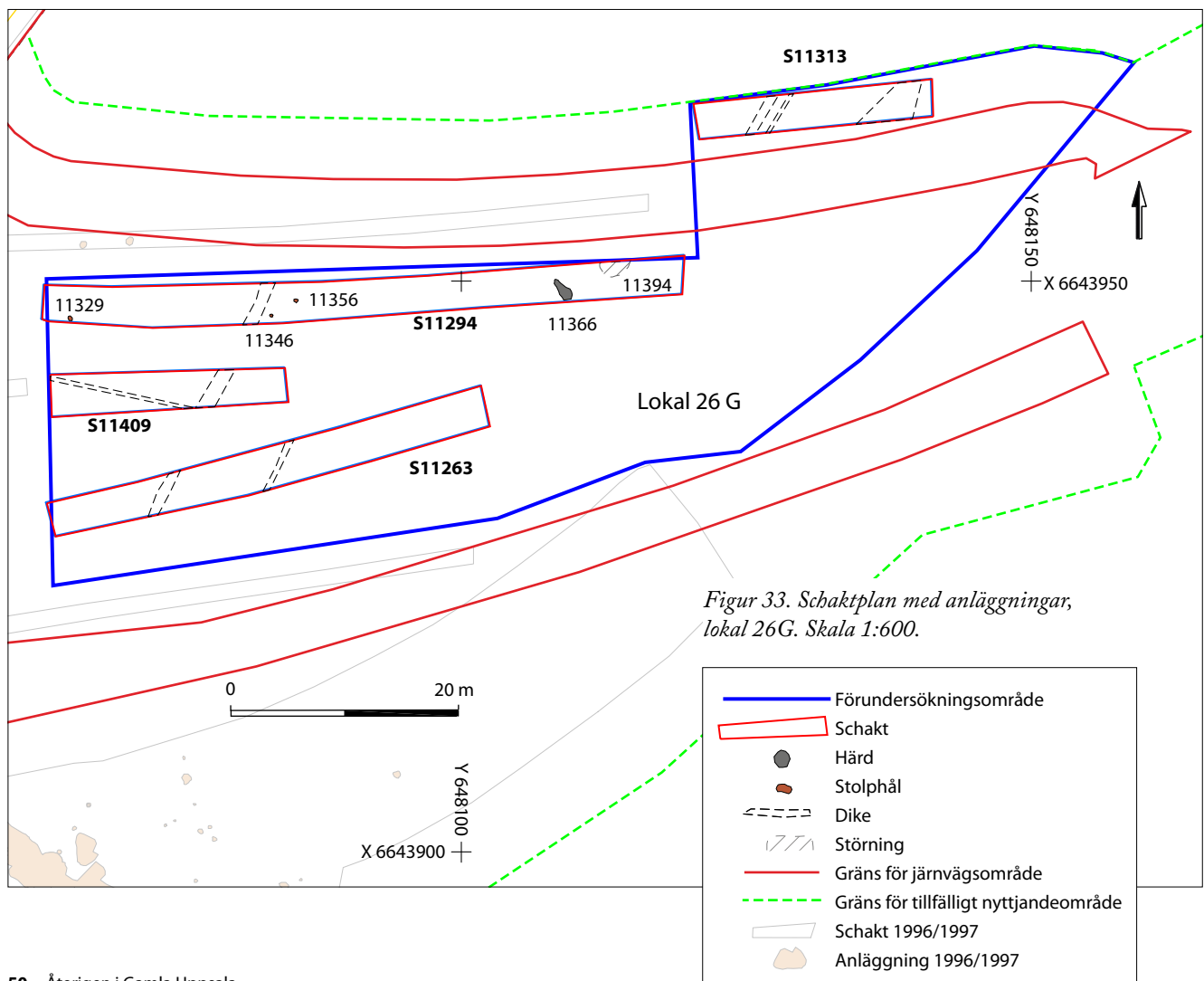
Ingenting av antikvariskt intresse påträffades vid förundersökningen.

Lokal 26G

Undersökningsområdets storlek: 2062 m².
Schaktad yta: 462 m², fördelat på fyra schakt (dubbel skopbredd).

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Lokal 26G var belägen i en mycket svag sydöstslutning ovanför den längre slutningen där lokal

26A var belägen. Området utgjordes av brukad åkermark. Jordarten utgjordes av glaciärra som i områdets östra delar övergick till mer postglacial lera. Vid förundersökningen påträffades anläggningar inom en 33×5 meter stor yta (fig. 33). Lämningarna kunde mot öster avgränsas inom området för järnvägsplanen. Mot väster och söder ansluter lämningarna till tidigare undersökta ytor (Häringe Frisberg & Göthberg 1998:11ff; Göthberg & Schütz 2006; Frölund & Schütz 2007). De ingår därmed i boplatsen Uppsala 134:4. Lämningarna kan karaktäriseras som en verksamhetsyta. Bevarandemässigt var anläggningarna hårt nedplöjda.

Anläggningar och konstruktioner

Två av de tre stolphålen, 11346 och 11356, undersöktes och befanns vara tämligen grunda, 0,15 respektive 0,08 meter. Det var inte troligt att de ingått i någon slags huskonstruktion, snarare utgjorde de delar av en hägnad. De övriga anläggningarna utgjordes av ett stenskott stolphål, en härd med rödbränd lera samt en sentida störning.

Fynd och analyser

Inga fynd tillvaratogs och inga analyser gjordes av material från på lokalen.

Preliminär tolkning

Lokalen utgör en mindre del av den stora Bredåkersboplatsen. Möjligtvis har här löpt en eller flera hägnader som anslutet till ett hus från romersk järnålder som påträffades vid undersökningen år 1992 för Ostkustbanan (jfr Häringe Frisberg & Göthberg 1998:19).

Centrala delområdet

Topografi

Det centrala delområdet var beläget i den norra utkanten av Gamla Uppsalas tätort (fig. 3C, s. 12). De flesta lokaler (12D–E, 16, 16A och 18) låg väster om Vattholmavägen, i anslutning till andra trafikerade vägar och bebyggelse, andra tangerade den befintliga järnvägen (lokal 12, 12A–B). Den dominerande markanvändningen var gräs- och trädbevuxen tomt-/parkmark, men asfalterade eller grusade ytor förekom

också. Lokal 12A berörde den gamla banvallen, medan den norra delen av lokal 16 utgjordes av en lekpark.

Lokal 18B och Skoltomten låg öster om Vattholmavägen, på krönet och sluttningarna av en höjdrygg brukad som åkermark.

Tabell 4. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 26G.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Stolphål	3	2
Härd	1	0
Störning	1	0
Summa	5	2

Fornlämningar

Flera av lokalerna var helt eller delvis belägna inom den kända begränsningen för Gamla Uppsala bytomt (Uppsala 547:1; fig. 34A–B).

I övrigt anslöt lokalerna till tidigare kända och undersökta fornlämningar, t.ex. boplatsytor (Uppsala 605:1, 284, 285, 681, 682) och gravfält/gravar (Uppsala 240:1). Enligt FMIS finns en möjlig stensättning (Uppsala 605:2) inom lokal 12D. Denna är dock felplacerad och ska egentligen ligga drygt hundra meter åt nordost (se nedan under lokal 16).

Äldre kartor

Av det tillgängliga äldre kartmaterialet framgår att det centrala delområdet tidigare varit antingen en del av bytomten eller uppodlad åkermark i direkt anslutning till denna. Ett flertal vägar har också genomkorsat området (fig. 34A–B). Ett av gravfälten som återges på Truls Arnidssons perspektivkarta hade en utbredning som delvis sammanfaller med Skoltomten (fig. 7).

Lokal 12

Undersökningsområdets storlek: 640 m²
Schaktad yta: ett schakt om totalt 101 m²

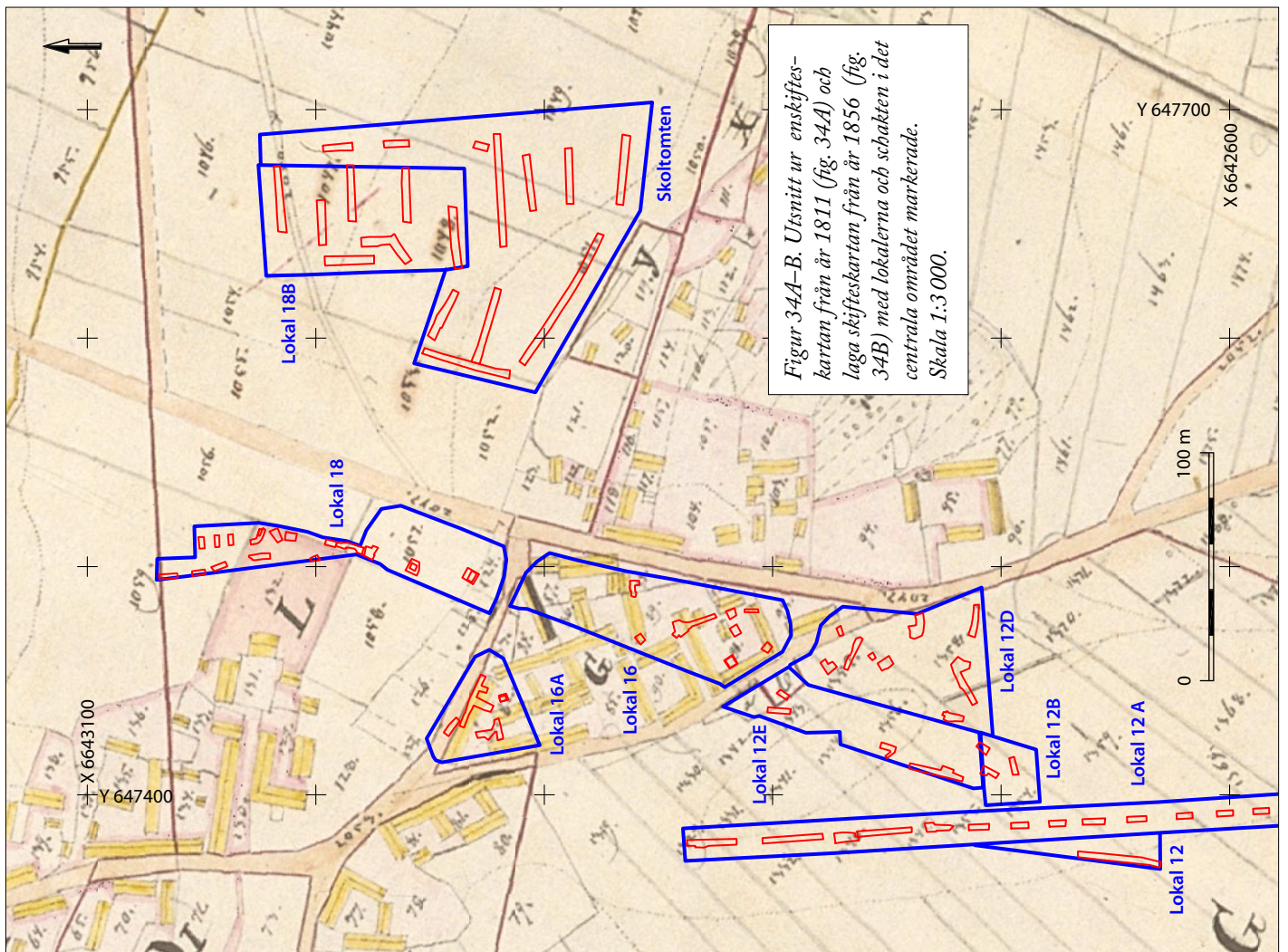
Lokal 12 utgjordes av ett mindre, triangulärt område i direkt anslutning till västra sidan av den norra delen av lokal 12A (fig. 35 och 36, s. 53–54). Ett område i direkt anslutning till lokalens södra del förundersöktes 1996. Förutom ett ensamt stolphål (fornlämning Uppsala 603:2) framkom då endast åkerdiken, vilka löpte i nordost–sydvästlig riktning.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

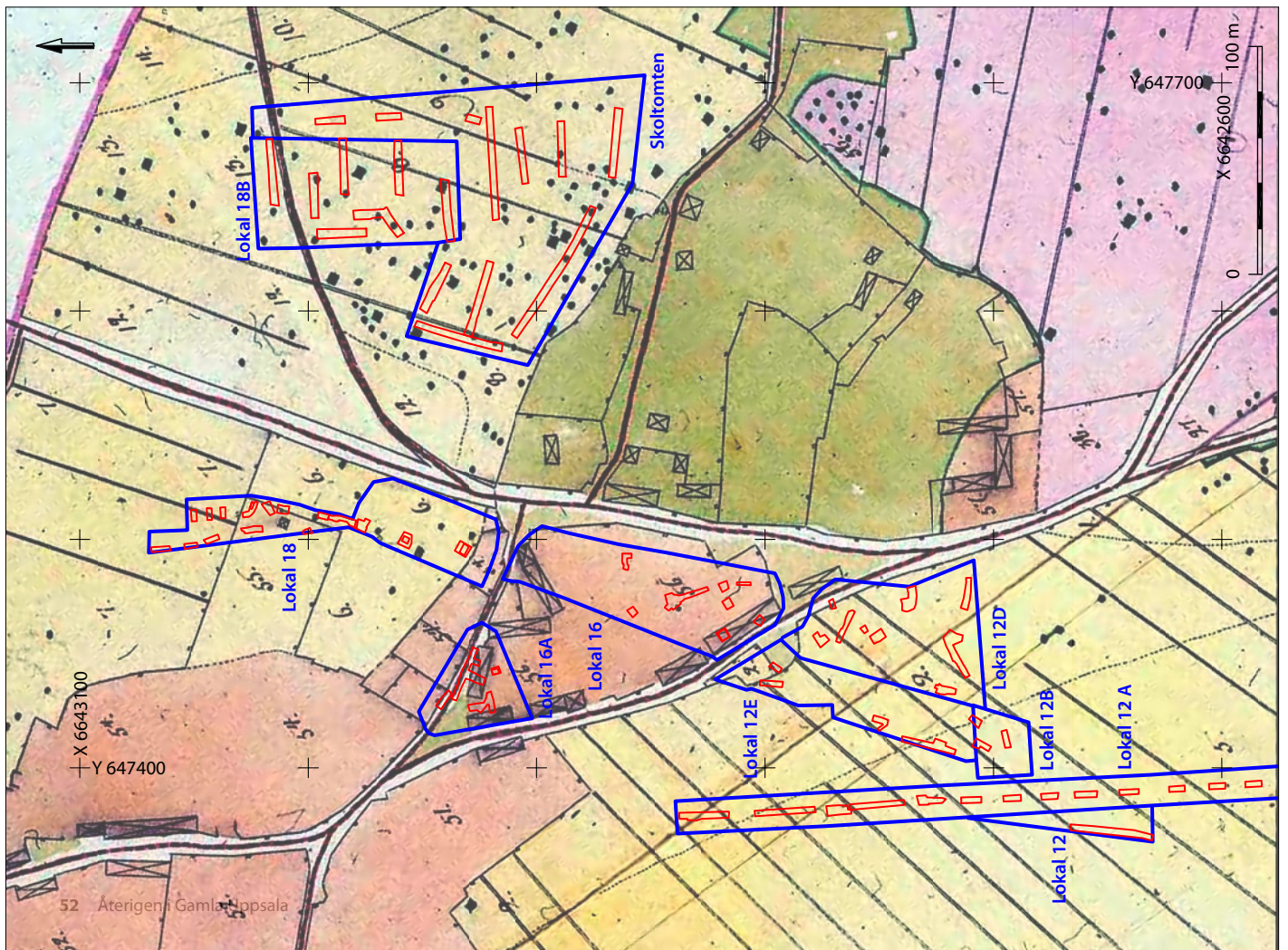
Inga anläggningar påträffades.

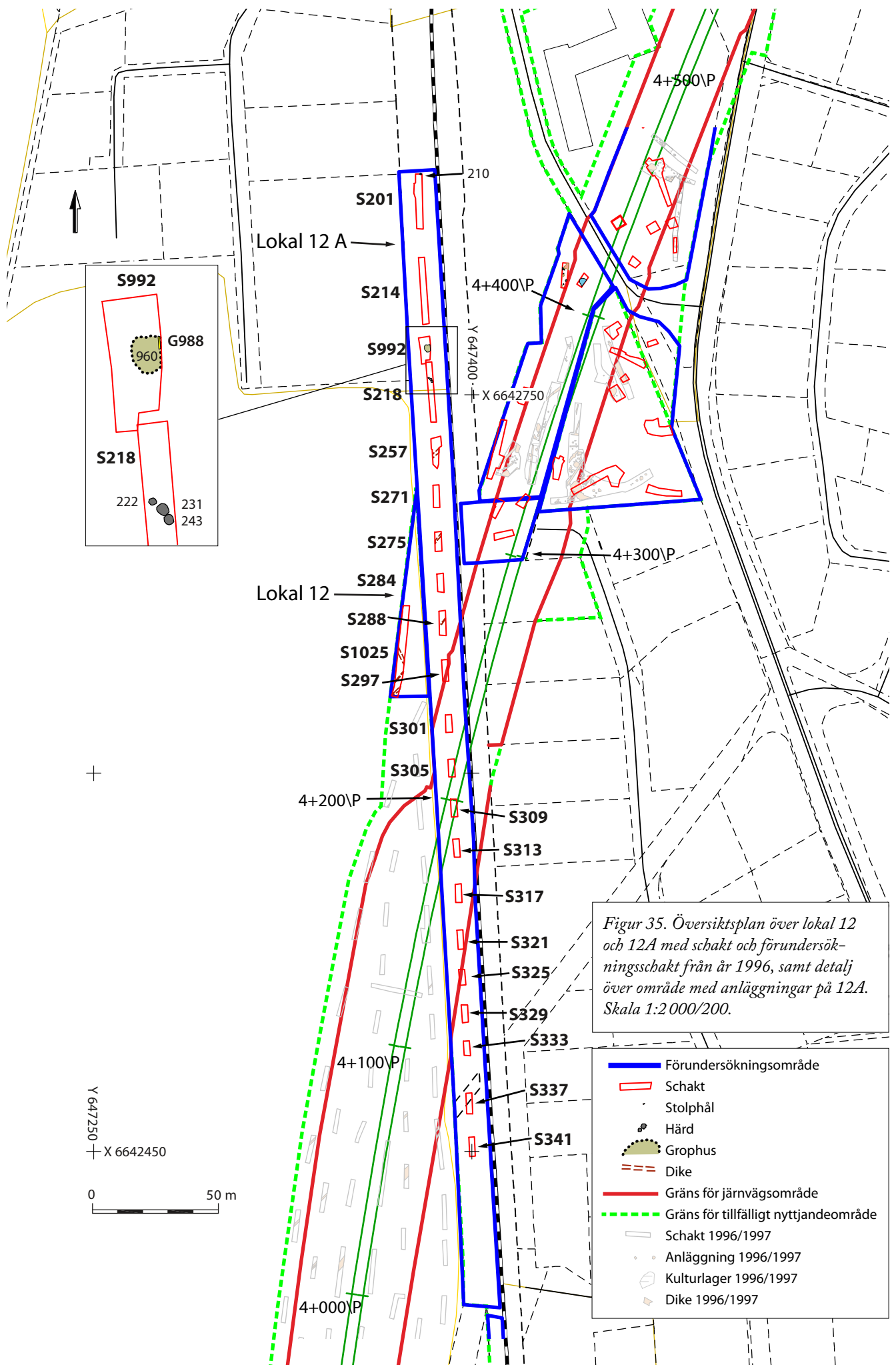
Fynd

Inga fynd påträffades.

Figur 34A-B. Utsnitt ur enskiftes-
 kartan från år 1811 (fig. 34A) och
 laga skifteskartan från år 1856 (fig.
 34B) med lokalerna och skubakten i det
 centrala området markerade.
 Skala 1:3 000.

Figur 35. Översiktsplan över lokal 12 och 12A med schakt och förundersökningschakt från år 1996, samt detalj över område med anläggningar på 12A. Skala 1:2 000/200.

- Förundersökningsområde
- Schakt
- Stolphål
- Härd
- Grophus
- Dike
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Schakt 1996/1997
- Anläggning 1996/1997
- Kulturlager 1996/1997
- Dike 1996/1997

Analys

Inga analyser har utförts.

Dateringar

-

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Ingen fornlämning kunde konstateras inom det aktuella undersökningsområdet.

Lokal 12A

Undersökningsområdets storlek: 6300 m²
Schaktad yta: 550 m², fördelat på 21 schakt

Lokal 12A utgjordes av en äldre, nu oanvänd del av banvallen på västra sidan av dagens järnväg (fig. 36). Utmed områdets västra sida hade ett stort antal sökschakt gjorts vid 1996 års förundersökning (se ovan under lokal 12). Strax nordväst om lokalens norra del undersöktes boplatsoch hantverkslämningar från yngre järnålder inför uppförandet av museet i Gamla Uppsala (Ljungkvist 2000).

Tabell 5. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 12A.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Härd	3	1
Grophus	1	1
Stolphål	1	0
Summa	5	2

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

Ett grophus (960) framträdde efter avbaning som en 3×2,3 meter stor mörkfärgning (fig. 36). Ett mindre,

Figur 36. Lokal 12 var belägen i åkermark direkt söder om den äldre villabebyggelsen i anslutning till museet. Foto från söder: Ann Lindkvist, SAU (U4481_100).

handgrävt schakt (6988) gjordes i anläggningen som visade sig vara bevarad till ett djup av 0,20 meter.

Omkring tio meter söder om grophuset framkom tre tätt liggande härdar (222, 231 och 243). De var 0,6–1,0 meter stora. En av dem, 243, undersöktes och befanns vara 0,08 meter djup. I undersökningsområdets nordligaste del påträffades även ett stolphål (210).

Anläggningarna framkom under ett äldre ploglager som i sin tur täcktes av en banvallsfyllning av åsgrus med krossat stenmaterial i toppen (fig. 37).

Fynd

I grophusets fyllning påträffades en obränd griskäke (F24) samt ett fragment smält lera som konstaterats vara en bit av en ässjefodring (F19). I härden 243 framkom några obrända djurben varav två bestämts som får/get (F25–F27). En bit formtegel (F20) påträffades i fyllnadsmassorna i banvallen i schakt 325.

Analys

Vedartsanalyser

Träkol från härden 243 har analyserats och visade sig bestå av tall.

¹⁴C-analyser

Träkol från härden 243 har ¹⁴C-analyserats (Ua-29869) och daterades till mitten av vendeltid.

Makrofossilanalyser

Inga makrofossilprover analyserades.

Figur 37. Lokal 12A utgjorde ett avlångt område utmed den befintliga järnvägen som tidigare utgjort banvall. Översikt från norr: Jonas Wikborg, SAU (U4481_101).

Metallurgiska analyser

Analys har gjorts av F19, smält lera från fyllningen i grophuset 960. Fragmentet antas komma från infodringen till en ässja.

Osteologiska analyser

Obränt djurben från fyllningen i grophuset 960 har analyserats och visade sig vara en del av en svinkäke (F24). Ben från härden 243 bestämdes till får/get (F25, F26) och ytterligare ett ben från härden kunde inte bestämmas närmare än som djurben (F27). Den sammanlagda benvikten var 138,6 gram.

Dateringar

Träkol (PK255) från härden A243 har ¹⁴C-daterats till vendeltid (Ua-29869).

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

I lokalens norra del framkom anläggningar av förhistorisk karaktär i de två intilliggande schakten 218 (tre härdar) och 992 (ett grophus). Utbredningen kunde avgränsas mot norr och söder inom den aktuella lokalen. I norra kanten av undersökningsområdet påträffades ett stolphål i schakt 201. Det bedöms som recent och har inget rumsligt samband med härdarna och grophuset.

Preliminär tolkning

Lämningarna tolkas som boplatser/hantverksaktiviteter från yngre järnålder. Förmodligen rör det sig om den västra utkanten av fornlämningen öster om nuvarande järnvägen (Uppsala 605:1), se nedan lokal 12B, D, E. Anläggningarna skulle också kunna utgöra en del av det hantverksområde som påträffades vid undersökningarna inför uppförandet av museet som är beläget strax nordväst om de fyndförande schakten.

Lokal 12B, D, E

Undersökningsområdets storlek:

- 12B: 660 m²
- 12D: 3460 m²
- 12E: 2300 m²

Schaktad yta:

- 12B: 45 m², fördelat på tre schakt
- 12D: 289 m², fördelat på nio schakt
- 12E: 124 m², fördelat på fyra schakt

Lokalerna 12B, D och E utgör ett sammanhängande område beläget i tomtmark mellan den nuvarande järnvägen och Vattholmavägen (fig. 38). Lokalerna 12B och 12E låg utmed järnvägens östra sida. Lokalen 12D utgörs i huvudsak av tomten till den så kallade Veterinärsvillan, en större villa från början av 1900-talet. Tomten angränsar i öster mot Vattholmavägen. Lokalen ligger betydligt lägre än vägen som förefaller vara anlagd på en uppbyggd vägbank. I det närmaste hela lokal 12B ligger i flack gräsbevuxen tomtmark med buskar och fruktträd med höga lövträd i kanterna och mot Vattholmavägen även några cypresser. Utanför staketet till tomten finns, i den norra spetsen av 12D, en äldre brunn omgiven av höga träd och tät buskvegetation. Utanför staketet i lokalens nordöstra kant finns en gräsklädd vägbank som vid schaktningen visade sig innehålla en äldre, övertäckt asfalterad sträckning av vägen (asfalten grävdes aldrig igenom). Huset har källare med garageinfart från norr. Utanför garageinfarten finns en grusad plan. Denna visade sig vid undersökning vara urschaktad ner till cirka 0,40 meter och utfylld med grus. Öster om grusplanen finns en stor upplagd jordhög (ca 1,5 m hög) (samma fyllning som i kulturlagren). På husets västra sida fanns en terrasserad yta med stenplattor, fågelbad och gropen efter en numera borttagen pool. Tomten avgränsades mot 12E av ett dike samt en rad med höga lövträd och en del sly. I schakt 1631 påträffades en ej utmarkerad telekabel.

I norra delen av lokal 12E ligger äldre bebodda byggnader tillhörande den sedan länge nedlagda Gamla Uppsala järnvägsstation på tomtmark med buskar, fruktträd men även en del högre lövträd. Den södra delen är beväxt med högre gräs samt lite sly och på gränsen mot lokal 12 B finns en tät träd-dunge med mycket buskar och sly. I schakt 10245 framkom en ej markerad elkabel. Lokal 12B var till största delen beväxt med högt gräs samt höga träd, buskar och sly.

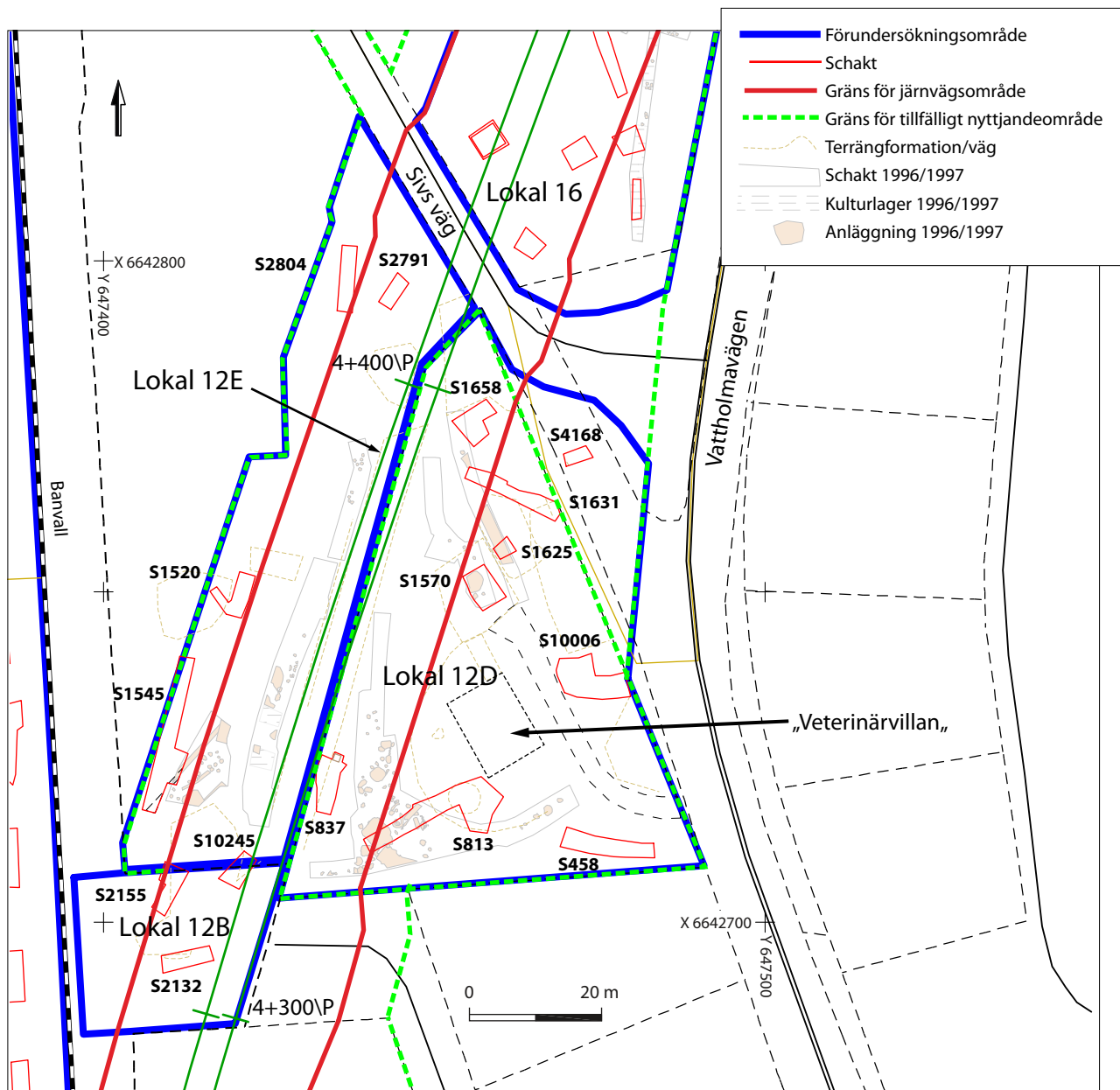
Vid 1996 års förundersökning framkom ett stort antal anläggningar inom lokalerna 12D och 12E. Lokal 12B var ej föremål för undersökning vid det tillfället. Anläggningarna som banades fram 1996 bedömdes till stor del som "mörkfärgningar" och endast ett litet antal av dem undersöktes. Mestadels rörde det sig om rundade anläggningar med några decimeters diameter – en vanlig storlek på stolphål. Det rörde sig också om några större anläggningar vilka misstänktes kunna vara grophus.

Två ¹⁴C-analyser från förundersökningen på lokal 12D har visat på dateringar till vikingatid. I fyndmaterialet fanns keramik som kunde dateras till yngre järnålder. En bennål uppvisade stora likheter med en som hittats i Lund med datering till tidigt 1000-tal.

I samband med tidigare, mindre undersökningar har boplatsslämningar från yngre järnålder undersökts i kvarteret Embla (Uppsala 680, Uppsala 681), endast ett femtiotal meter söder om den aktuella lokalen. Här påträffades bland annat 14 stolphål, fyra härdar och en kokgrop. Två av härdarna har ¹⁴C-daterats till sen folkvandringstid-tidig vendeltid respektive vendeltid (Fagerlund 2010).

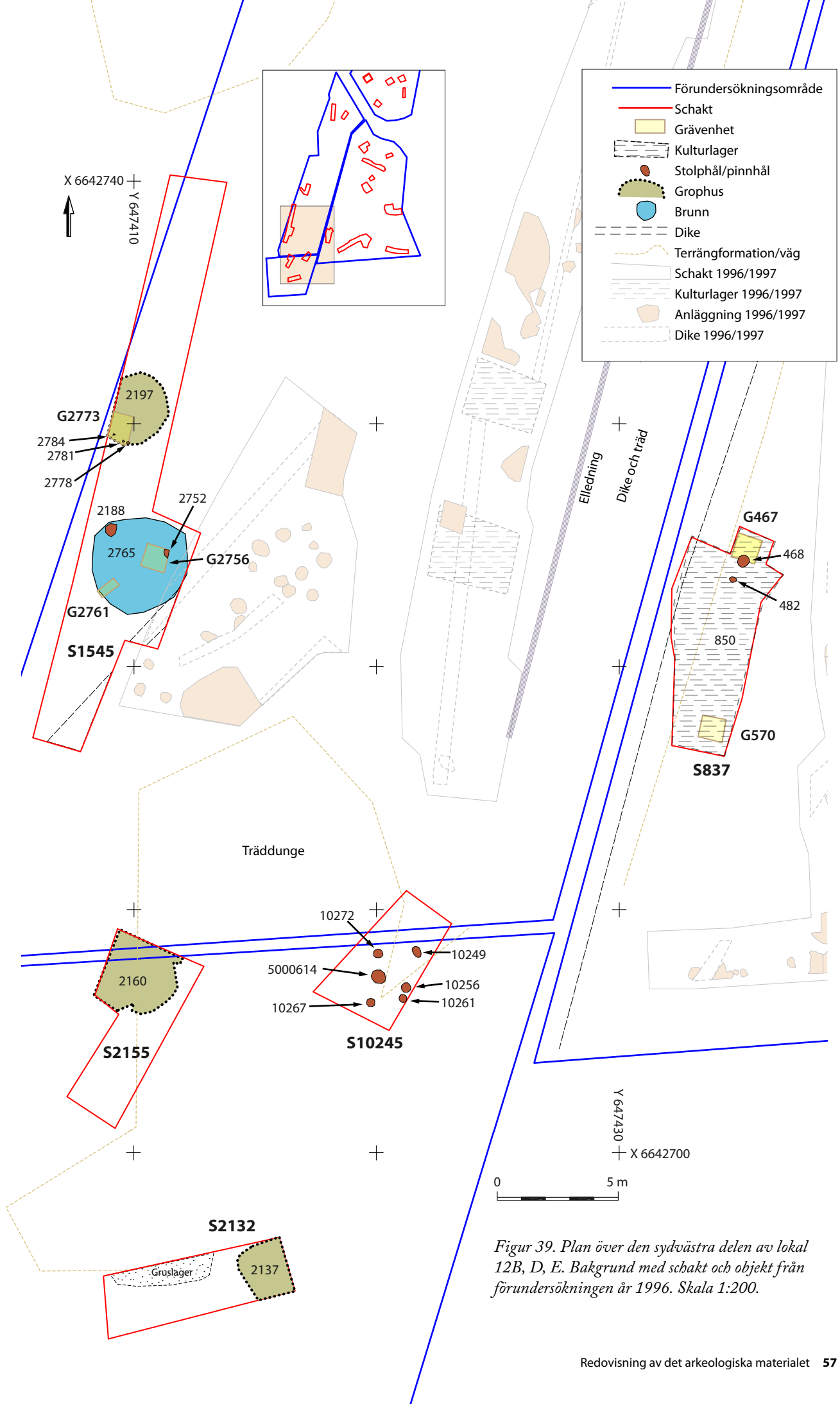
Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

Anläggningarna inom de tre lokalerna utgörs framför allt av grophus och stolphål (fig. 39–42B). De förstnämnda utgör en mycket framträdande anläggningskategori, inte mindre än sju stycken påträffades inom de aktuella lokalerna. De låg framför allt i södra och centrala delarna av lokal 12D samt i sydöstra delen av 12E och angränsande delar av 12B. Det största grophuset mätte 4,80×3,70 meter, det minsta 2,00×2,34 meter. De övriga hade längder kring tre meter och 2,4–3 meter bredd. Djupen varierade mellan 0,2 och 0,7 meter (fig. 43–44).

Figur 38. Översiktsplan med schakt över lokalerna 12B, D, E och schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:1 000.

Figur 39. Plan över den sydvästra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

Därutöver påträffades stolphål, härdar samt två brunnar. Stolphålen återfanns spridda över hela ytan, dock med tydliga koncentrationer i schakt 10245 i nordöstra delen av 12B samt i schakt 10006 i östra delen av 12D. Härdarna låg i undersökningsområdets periferi i schakt 2804 i norra delen av 12E samt i schakt 10006 i östra delen av 12D. De två brunnarna var belägna i sydöstra delen av lokal 12E samt den norra delen av 12D.

Några av de påträffade anläggningarna har registrerats som nedgrävningar. En av dem består av oregelbunden mörkfärgning (10219) som mätte över tre meter på längden och var 0,2 meter djup. En annan består av en 1,34×1 meter stor oregelbunden mörkfärgning invid grophuset 1587.

De förhistoriska lämningarna täcktes av ett matjordslager samt i västra delen under detta även av ett äldre odlingslager (1423). I sydöstra hörnet av 12D fanns ett lager (446) med slagg samt recenta fynd såsom tegel och buteljglas. Detta täcktes av ett utfyllnadslager (565) av liknande karaktär och med likartat fyndinnehåll. I södra delen av 12D fanns ett lager (540) med fynd från yngre järnålder och medeltid. Detta överlagrade ett av grophuset (525). I den västra kanten av lokal 12D fanns ett omrört lager (850) med fynd av främst förhistorisk karaktär. Brunnen (2121) täcktes av ett utfyllnadslager som

Tabell 6. Påträffade anläggningar och lager, lokal 12B.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Grophus	2	2
Stolphål	6	3
Summa	8	3

Tabell 7. Påträffade anläggningar och lager, lokal 12D.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Grophus	4	3
Stolphål	17	5
Härd	3	0
Brunn	1	1
Dike	1	1
Nedgrävning	6	4
Avfallslager	2	1
Utfyllnadslager	1	1
Omrört lager	1	1
Summa	54	16

Tabell 8. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 12E.

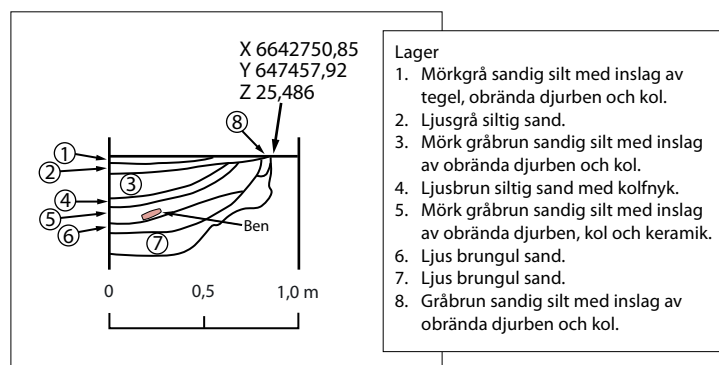
Typ	Antal	Varav delundersökta
Grophus	1	1
Stolphål	4	0
Härd	3	0
Brunn	1	1
Nedgrävning	3	0
Lager	1	0
Dike	1	
Summa	13	2

sluttade kraftigt mot sydväst. Fyndmaterialet i detta utgjordes främst av material från historisk tid såsom tegelkross etc.

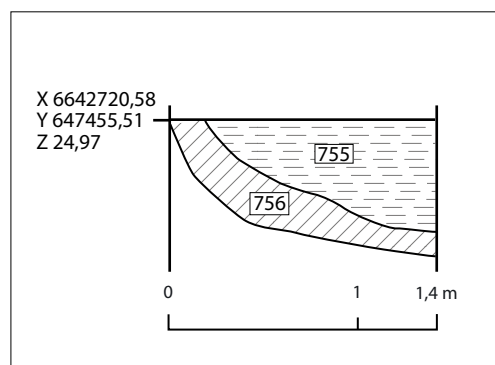
Två diken påträffades. De var orienterade i samma riktning som tidigare påträffade diken, och föreföll vara del av åkersystem belagda i äldre kartmaterial. Ett av dikena längst i väster hade en fyllning av knyttnävsstora stenar (2179), och var således ett dräneringsdike. Ett mer rännliknande dike undersöktes och befanns vara endast en par centimeter djupt (700).

Stratigrafiska förhållanden

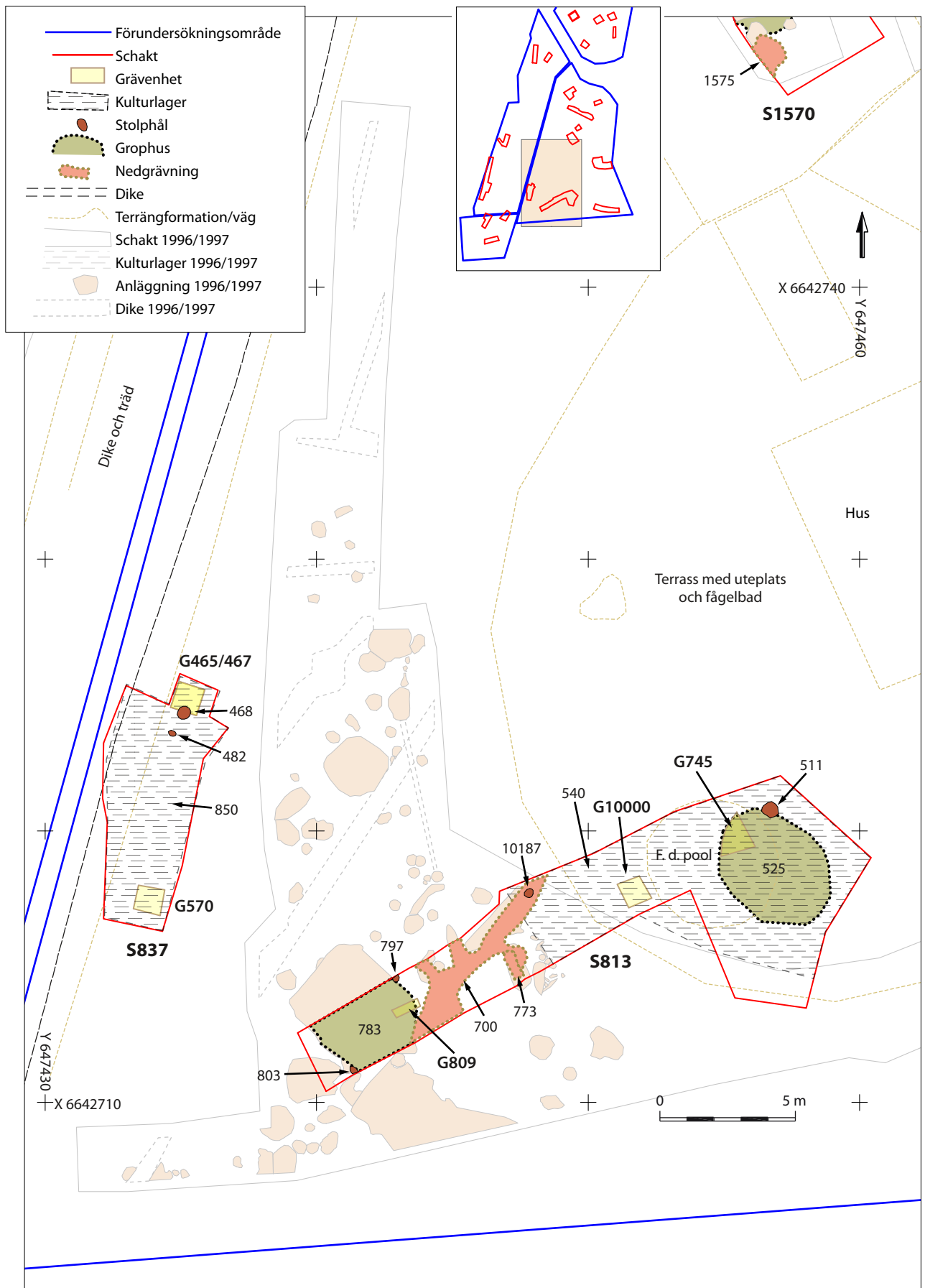
Till den allra största delen var de stratigrafiska förhållandena på lokalerna 12B, D, E okomplicerade med anläggningar synliga i underlaget under matjorden. Denna utgjordes i de lägre partierna delvis eller helt av ett äldre ploglager. Sydväst om Veterinärsvillan (12D) fanns ett kulturlager (540) som var 0,15–0,30 meter djupt. Under lagret fanns anläggningar. Längre mot väster framkom i schakt 837 ett omrört lager (850), med inslag av kulturlager och förhistoriska och recenta fynd. I det sydöstra hörnet av 12D, i anslutning till Vattholmavägen, fanns två delvis överlappande lager. Ett övre, tunnare (565), som utgjordes av ett utfyllnadslager samt ett undre, 0,30–0,40 meter tjockt (446), som var ett avfallslager. Dessa hade delvis likartad karaktär och fyndinnehåll med ett stort sentida

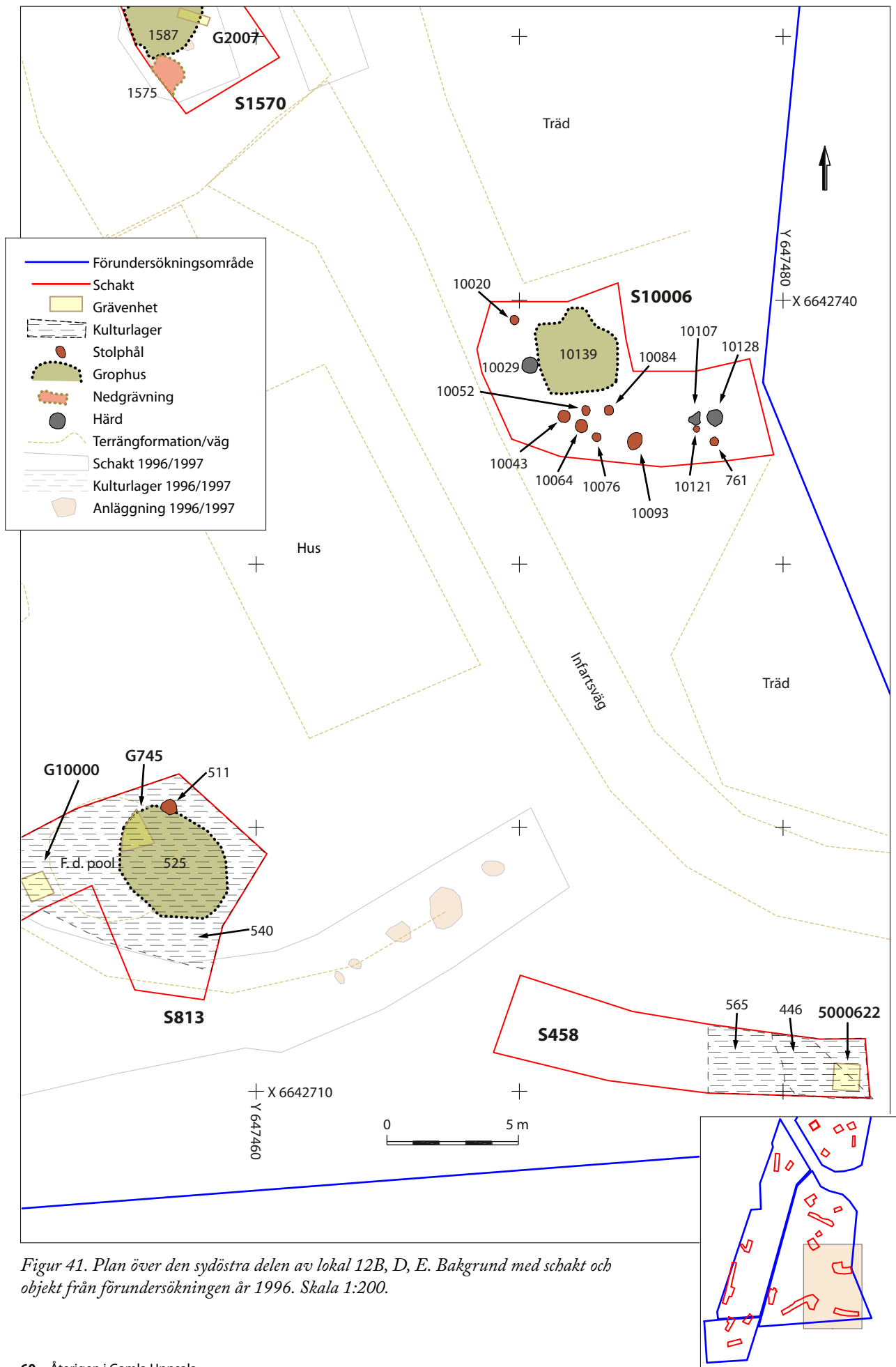
Figur 43. Sektion genom del av grophuset 1587 med fyllning 2012. Skala 1:40.

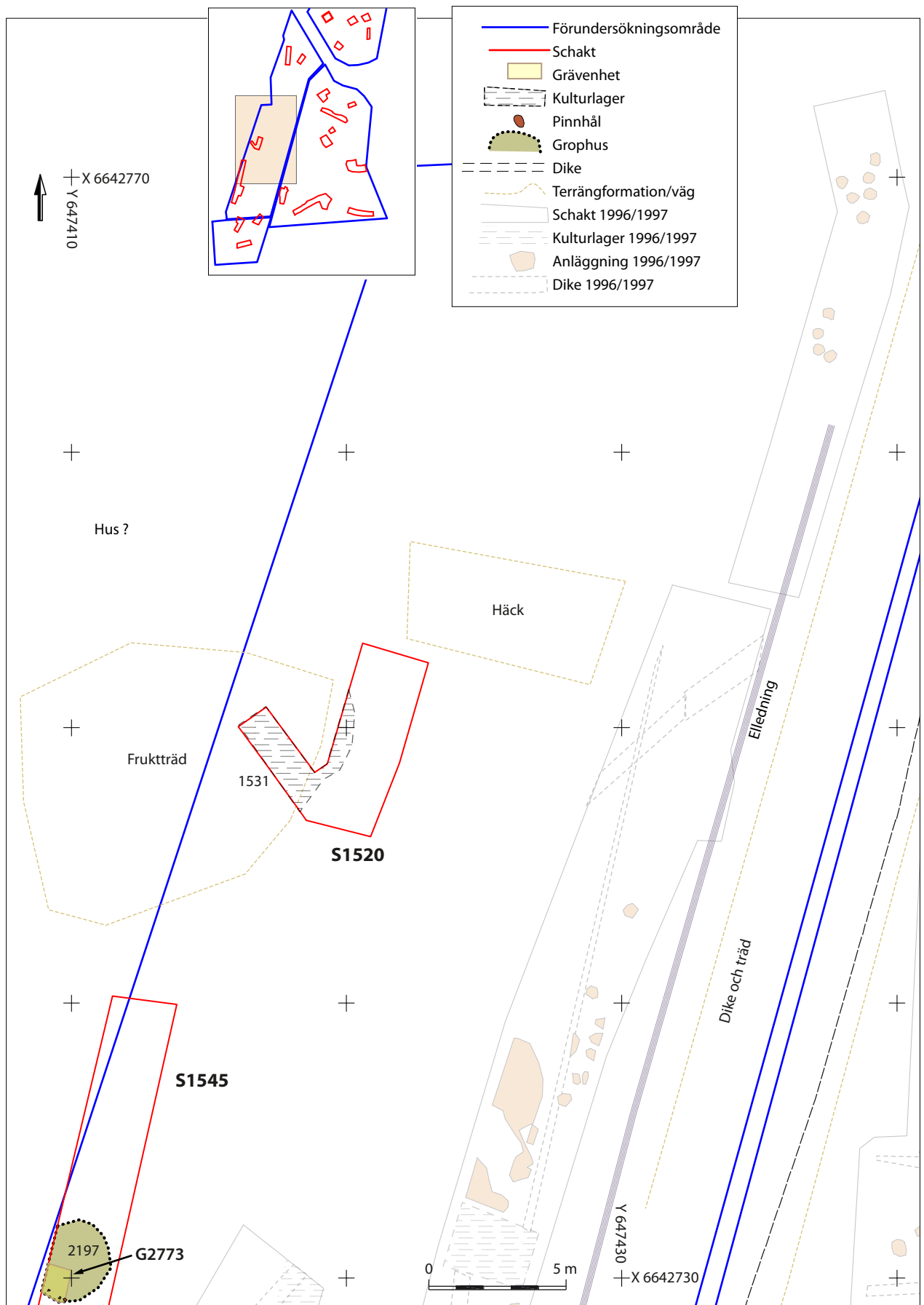
Figur 44. Sektion genom del av grophuset 525 med de två fyllningarna 755 och 756. Skala 1:40.

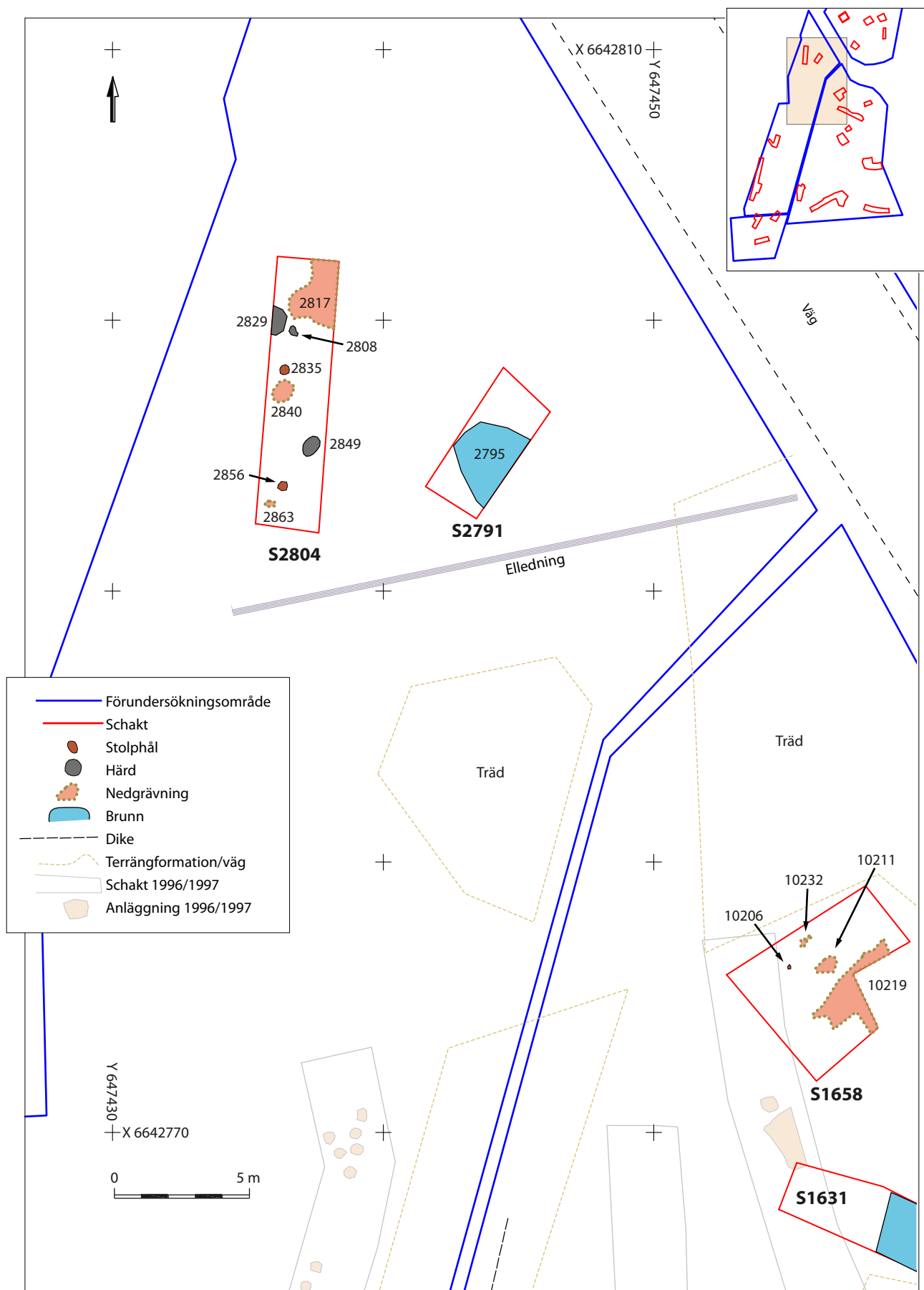
Figur 40. Plan över den södra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

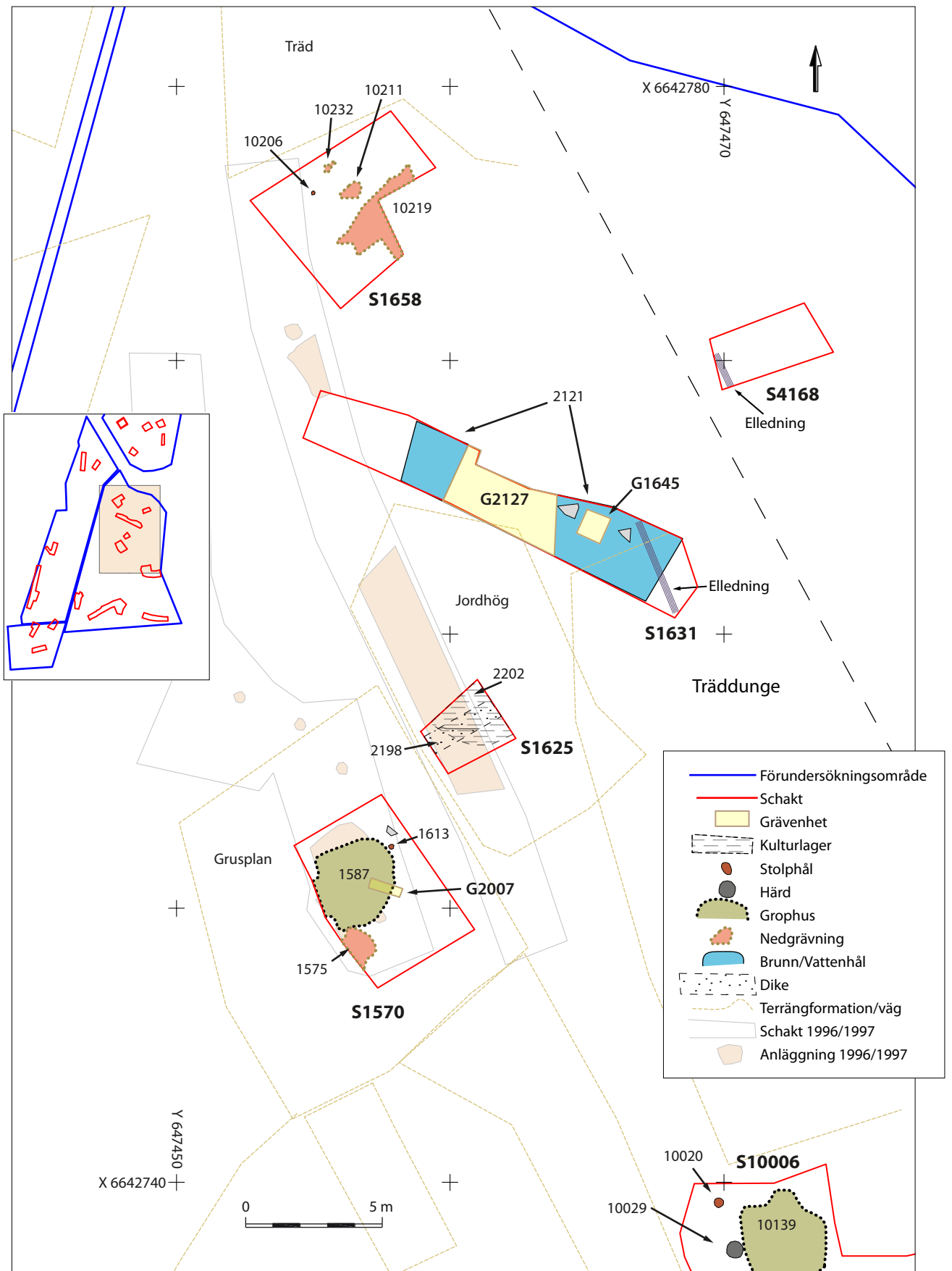
Figur 41. Plan över den sydöstra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

Figur 42A. Plan över den nordvästra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

Figur 42B. Plan över den nordöstra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

Figur 42C. Plan över den norra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.

Figur 45. Grophus 10139 framkom några meter öster om den så kallade Veterinärsvillan på lokal 12D. Foto från väster, Vattholmarvägen i bakgrunden: Fredrik Thölin, SAU (U4481_102).

inslag av bl.a. tegelkross. I 446 fanns dock även slagg, butelj- och fönsterglas, koks etc.

Nordöst om Veterinärsvillan (12D) var lagerstrukturen mer komplicerad. På platsen för schakt 1631 sluttade marken kraftigt från nordost och under torv och matjord fanns här ett likaledes sluttande avfalls- eller utfyllnadslager, 10202, med fynd både med sentida och förhistorisk datering. Detta täckte det lager (10203) som tolkades som fyllningen i en brunnsned-

grävning, 2121, vilken enbart innehöll förhistoriskt fyndmaterial. Schaktet 1631 samt även schaktet 1625 skar en större jordhög som var upplagd på markytan. Jordhögen var omkring 1,5 meter hög och utgjordes av kulturlagermaterial. Den har tillkommit efter förundersökningen 1996 och materialet kan möjligen komma från den intilliggande grusplanen som förefaller vara urschaktad. I schakt 1625 framkom i den norra delen, under jordhög och matjord/ploglager, ett

Figur 46. Omedelbart sydväst om villan påträffades ytterligare ett grophus (525). Det överlagrades av en sentida pool som grävts ned i en terrassering som villan stod på. Foto från söder: Jonas Wikborg, SAU (U4481_103).

Figur 47. Ett mindre schakt grävdes i ena kanten av grophuset 525. Det visade sig ha en fyllning av två iakttagbara lager. Foto från väster: Robin Lucas, Upplandsmuseet (U4481_104).

Figur 48. Under ett gruslager på parkering omedelbart norr om Veterinärsvillan framkom ytterligare ett grophus (1587). Foto från norr: Ann Lindkvist, SAU (U4481_105).

lager 2202 av mjälåg, humös mylla. Sannolikt är det samma lager som framkom i intilliggande schakt vid förundersökningen år 1996. I schaktet under grusplanen, 1570, utgjordes det övre skiktet av 0,40 meter djupt grus varunder anläggningar framkom. Ytan bör därmed ha schaktats ur på senare tid.

I den norra änden av lokal 12D fanns en brunn (2791) som var utfylld med ett 0,60–0,70 meter djupt lager av rullstensgrus. Brunnen kan sannolikt identifieras med den som återfinns på Truls Arnvidssons karta från år 1709.

Figur 49. Lokal 12E var belägen på tomtmark kring Gamla Uppsala järnvägsstation. I förgrunden schakt 1545 med brunnen 2765 och grophuset 2197 längre bort. Foto från sydost: Maria Lingström, Riksantikvarieämbetet (U4481_106).

Figur 50. Ytligt i grophuset 783 hittades en fragmentarisk bronssölja (F134) av okänd ålder. Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 2:1.

I västra delen av lokal 12B fanns ett cirka 0,25 meter djupt lager rött grus under grästorven. Gruslagret låg i den norra delen av schakt 2132 och i den södra delen av schakt 2155. Lagret överlgrade i sin tur ett ploglager. Möjligen har detta grus ett samband med järnvägens verksamhet.

Underlaget varierade delvis inom området för de tre lokalerna. På 12B utgjordes underlaget av lera samt lerig silt. Inom 12E fanns lera i den sydligaste delen och centralt samt i norr fanns sand. En tydlig övergångszon mellan sand och lera men flera variationer inom samma schakt fanns i den sydvästra delen av 12D. I det sydöstra hörnet utgjordes underlaget av siltig lera. Inom hela den centrala samt den norra delen av lokalen sand, siltig sand samt på ett ställe även mjällig lera.

Fynd

Byggnadsdetaljer och monument

Järnspik påträffades i fyllningen till två av brunnarna (F104 i 2765, F205 i 2795). En splint av järn (F161) fanns i fyllningen till ett grophus (2160). Mindre mängder bränd lera tillvaratogs i det omrörda lagret 850 (F356) samt i brunnsfyllningen i 2121 (F148).

Dräkt, smycken och personlig utrustning

I det övre lagret (756) i fyllningen till ett av grophuset (525) hittades ett defekt likarmat spänne (F30) av brons. Ena hälften av ytterligare ett likarmat spänne (F32) påträffades i ett lager (540) som överlgrade grophuset. I samma lager hittades också en bronspärla (F10). I sydvästra utkanten av lokal 12E framkom i matjordslagret (524) en fragmentarisk bronsolja (F134) av okänd ålder (fig. 50, s. 65). Övriga fynd inom kategorin utgörs av ett bronsbeslag (F137) i fyllningen (2012) i grophuset 1587 och en bronsnit (F145) i matjordslagret ovanpå grophuset 783.

Handel och värdepappers

Totalt hittades fyra mynt av senare datum inom lokal 12B, D, E. Ett av mynten (F309) låg i lager 446, 1 öre från år 1905.

De andra tre (F132, F138 och F285) påträffades i matjordslagret, bland annat två 1-öringar från år 1907 (F132 och F138). F285 var en holländsk spelpenning, 1700-tal.

Hantverk och produktion

Spår efter hantverk och produktion framkom framför allt i södra delen av lokal 12E och angränsande

delar av 12D. I brunnen 2765 i sydvästra delen av lokal 12E påträffades två synålar av järn (F9, F128), slagg (F98), smidesslagg (F106) samt en metallsmälta (F113). Ytterligare en metallsmälta (F116) samt två fingerborgar (F123, F124) hittades i ett äldre odlingslager (1423) som överlgrade den ovan nämnda brunnen. Mera slagg påträffades i det omrörda lagret 850 (F279) i sydvästra delen av 12D samt även i grophus 783 (F598) i sydvästra delen av 12D. De övriga materialet inom kategorin utgörs av en bronssmälta (F140) i brunnen 2121 samt smält lera (F312) och en bronssmälta (F313) i lagret 446 i sydöstra delen av 12D. Lagret 446 har dock tolkats som sentida eftersom det även innehöll ett sentida mynt, tegel och buteljglas.

Husgeråd och livsmedel

Flera keramikskärvor hittades på lokalerna. Äldre svartgods fanns i fem av grophuset; 525 (F21), 783 (F147), 2160 (F149), 1587 (F155) samt 2197 (F156). En skärva (F152) framkom dessutom i matjordslagret invid det nyss nämnda grophuset 783 där det också hittades en malstenslöpare (F146). Skärvor av förhistorisk karaktär framkom även i matjordslagret (F133), i det äldre odlingslagret 1423 (F12) där det också hittades en kniv (F127) samt i det omrörda lagret 850 (F364). För övrigt påträffades en knivspets (F158) i lager 540. I fyllningen till brunnen 2121 hittades ett mindre hörnbeslag av järn (F136), förmodligen från ett skrin. Ett eventuellt knivblad (F141) framkom i lagret 2175 på lokal 12B.

Obestämt

En relativt stor del av fyndmaterialet bestod av obestämbara fragment av järn och CU-legering. Ett (F135) påträffades i lagret 540. Två (F102, F120) framkom i det äldre odlingslagret 1423. Flera fanns i fyllnadslagren i de två brunnarna 2121 (F139, F144, F159, F163) och 2795 (F200, F203) samt i lagret 446 (F308, F310, F311, F314). En järnten (F281) hittades också i det omrörda lagret 850 samt invid lager 1531 (F115). Ytterligare en (F45) framkom i grophuset 2147. Dessutom hittades två bitar flinta (F170, F280) i matjordslagret vid grophus 783 respektive i lager 850.

Transport och samfärd

Materialet inom fyndkategorin utgörs av hästrelaterade fynd såsom broddar (F91, F92 och F142), hästkosöm (F143, F162 och F599) samt en häst-

sko (F19). Föremålen hittades i odlingslager 1423, omrörda lagret 850 samt brunnsfyllningen i brunn 2121.

Vapen och rustningar

I lager 540 hittades en armborstpilspets (F11). Den har holk och spets med firsidigt tvärsnitt och har ett lite slankare utseende än de som hittats i 1361 års massgravar utanför Visby.

Analyser

Vedartsanalyser

Träkol från härden 2808 på lokal 12E har analyserats och visade sig härröra från björk.

¹⁴C-analyser

Fyra prover har analyserats. Ett utgjordes av träkol från härden 2808 som daterades till yngre romersk järnålder (Ua-29855). En analys gjordes på makrofossilt material från lager 756 i grophuset 525. Provet daterades till vikingatid (Ua-29858). Ett sädeskorn från fyllningen i grophuset 2197 daterades till vendel/vikingatid (UGAMS-9210). Slutligen har träkol från ett fyllnadslager (10203) i brunnen 2121 daterats till medeltid (UGAMS-9209).

Makrofossilanalyser

Totalt analyserades 16 prover från de tre lokalerna. Flera av proverna togs i grophus. Grophuset 525 visade sig vara särskilt innehållsrikt på sädeskorn. Stratigrafin i den södra delen av lokal 12D studerades i profilväggen i schakt 813 och makroprover togs i olika lager. Det kunde konstateras en uppdelning mellan kulturlager i öster som var opåverkade av odling, och tjockare (>40 cm) homogen horisont i väster som sannolikt påverkats av odling. Gränsen löpte i nord-sydlig riktning i lokal 12D.

Sammanfattningsvis visar de kvartärgeologiska undersökningarna att de förhistoriska lagren och fyllningarna är relativt ostörda av sentida aktiviteter och detta område har därför stor potential när det gäller vidare undersökningar.

Metallurgiska analyser

Nio fynd har analyserats (F98, F106, F113, F116, F140, F279, F312, F313, F598). Två befanns vara smältor av kopparlegering (F140 i brunnen, F313 i lager 446), de övriga bestod av smält lera och slagg, däribland två exempel på smidesslagg (F106 i brunnen 2765, F279 i lager 840).

Osteologiska analyser

På lokal 12B framkom inget osteologiskt material. Inom lokal 12E påträffades ben i grophuset 2197 och brunnen 2765. Det rörde sig huvudsakligen om ben från tamgris, får/get, nöt och mellanstort däggdjur (F384–F389, F390–F405), sammanlagt nästan 90 gram. På lokal 12D tillvaratogs relativt mycket material, närmare ett kilo. Ben från får/get dominerar följt av gris och nöt. Det fanns också ben från häst samt hjortdjur och fisk. Lokalen var den enda inom hela projektet där det påträffades ben av vilt. Samtliga utslaktade djur är äldre djur, förutom bland svinen, där även rester efter en späddgris samt en yngre individ påträffades.

Dateringar

Totalt föreligger fyra nya ¹⁴C-dateringar från de tre delområdena.

En härd (243) i norra delen av lokal 12E har daterats till yngre romersk järnålder (Ua-29855) och ett lager i grophus 525 har daterats till vikingatid (Ua-29858). Ett sädeskorn från fyllningen i grophuset 2197 daterades till vendel/vikingatid (UGAMS-9210). Slutligen har träkol från ett fyllnadslager (10203) i brunnen 2121 daterats till medeltid (UGAMS-9209).

De två likarmade spännena (F30, F32) är av Aagard typ I (Aagard 1984) som kan dateras till första hälften av 800-talet e.Kr. Dessa föremålsdateringar och två av ¹⁴C-dateringarna bekräftar den datering till yngre järnålder som erhållits i samband med 1996 års förundersökning. En av ¹⁴C-dateringarna visar dock att det även finns spår efter aktiviteter från äldre järnålder, åtminstone i den norra delen av ytan. En av ¹⁴C-dateringarna visade också på medeltida aktiviteter i området, något som också påvisats genom förekomsten av en armborstpilspets. Odlingslagren i området var stratigrafiskt yngre än de förhistoriska anläggningarna och kan således inte vara äldre än medeltida. I östra delen av området överlagrades de förhistoriska anläggningarna av olika påförda lager med fynd av sentida karaktär såsom tegel och glas, i vissa fall blandat med förhistoriska fynd.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Fornlämning kan konstateras inom hela ytan för 12B, D och E och fortsätter sannolikt utanför undersökningsområdet och antas hänga samman med grophus och härdar inom lokal 12A på järnvägens västra sida.

Grophusen förefaller vara relativt jämnstora, men djupen varierade. Det största djupet uppmättes på grophuset 525 vilket legat skyddat under en sentida terrassering i anslutning till Veterinärsvillan. Det betydligt ringare djupet på grophusen i västra delarna kan delvis förklaras av att området varit plöjt under historisk tid, men det är också möjligt att grophusen haft varierande djup – kanske relaterat till olika funktioner. Fyndmaterialet antyder att metallhantverk kan ha bedrivits i anslutning till grophusen i södra delen av lokal 12E samt angränsade delar av lokal 12D och 12A på västra sidan av järnvägen.

I gränsområdet mellan lokalerna 12D och 12E finns en yta med betydligt lägre anläggningsfrekvens. I 2011 års schakt 837 samt södra delen av 1996 års schakt 8 och norra delen av 1996 års schakt 9 finns väldigt få anläggningar. Detta område utgör en avgränsning mellan 12D:s södra del och 12E:s västra delar där det finns ansamlingar av grophus och stolphål. Dateringarna på lokal 12D ligger väl samlade i vikingatid, medan den enda datering som finns från 12E ligger i yngre romersk järnålder. Eventuellt skulle områdena kunna ha en kronologisk skillnad.

Ett grophus (960) har också identifierats på lokal 12A som angränsar till den västra delen av 12E. Det där belägna grophuset ligger bredvid tre härdar varav en (243) har ¹⁴C-daterats till vendeltid.

Vid 1996 års förundersökning undersöktes en relativt liten andel av de framkomna anläggningarna. Många ej undersökta anläggningar registrerades då som ”mörkfärgningar”. De flesta av dessa är runda med diametermått som vanligtvis återfinns hos stolphål. Vid 2011 års undersökning undersöktes några anläggningar av liknande storlek och befanns vara stolphål. Vår tolkning är därför att också många av 1996 års ”mörkfärgningar” utgör stolphål. Stolphålen uppträder understundom gruppvis, till exempel i 2011 års schakt 10006 liksom i 1996 års schakt 10. I båda fallen låg de i anslutning till grophus. Det finns också exempel på koncentrationer av stolphål, såsom i 2011 års schakt 10245. Det har dock ej varit möjligt att urskilja några strukturer i form av stolpbyggda långhus. Dateringarna på lokal 12D ligger väl samlade i vikingatid, men inget av de undersökta stolphålen har uppvisat något ansenligt djup. Stolphålen skulle dock kunna ha ingått i äldre huskonstruktioner från exempelvis romersk järnålder. En annan möjlighet är att de ingått i andra typer av mindre byggnader, torkställningar etc. vilka skulle kunna vara samtida med grophusen.

De två vikingatida likarmade spännen som hittades i ett lager som överlagrade grophuset 525 samt i det övre fyllnadslagret i grophuset skulle i likhet med den bronspärla som hittades strax väster om grophuset, kunna härröra från förstörda gravar. Enligt Truls Arvidsson-kartan sträckte sig gravfältet 240:1 ända från brandstationen och ned till nuvarande Vattholmavägen. Vid en tidigare undersökning har en stensättning med en begravning från yngre järnålder mittför Veterinärsvillan, endast några meter öster om Vattholmavägen grävts ut (Carlsson & Göthberg 1998). Hästskosöm samt den medeltida armborstspilspetsen visar att såväl grophusets övre fyllnadslager (755) samt det överlagrade lagret (540) är omrörda.

Tre brunnar framkom inom 12B, D, E. Två av dem (2121, 2791) i den norra delen av 12D är sannolikt från historisk tid. Detta styrks för 2121 av en medeltida 14C-datering från ett av brunnens lager. Dateringen kommer från ett fyllnadslager vilket kan utgöras av omrörda massor som kan innehålla material som är yngre än själva igenfyllnadsfasen men dateringen visar åtminstone att igenfyllnadsmassorna inte är förhistoriska. Placeringen för brunn 2795 tycks sammanfalla med platsen för en brunn som är avbildad på Truls Arvidssons karta från 1709 (fig. 7). En tredje brunn (2765) framkom nära ett grophus i schakt 1545 i den södra delen av lokal 12E. I fyllningen påträffades ett flertal fynd, bl.a. en brodd (F92), vilka i första hand talar för en förhistorisk datering. Antagandet styrks även av att det i brunnens yta fanns två stolphål (2188, 2752), vilka bör avspegla senare förhistoriska konstruktioner. Preliminär tolkning

Lokalerna tolkas som ett sammanhängande område med boplat- och hantverksaktiviteter från yngre järnålder. En framträdande plats intar de många grophus som påträffades. Ett antal stolphål har påträffats men inga har hittills kunnat knytas till några huskonstruktioner. Anläggningstätheten är relativt hög i de centrala delarna av lokal 12D. Fyndmaterialet är delvis ordinärt boplatmaterial, men det finns också indikationer på metallhantverk som skulle kunna ha bedrivits inom området även om inga av de påträffade anläggningarna kan kopplas till detta. Möjligheten kvarstår att det kan ha funnits mindre stolphus men också långhus inom det aktuella området, men det kan också vara så att vi här har en renodlad grophusbebyggelse. Denna kan ha koppling till någon form av hantverksaktiviteter eller säsongsmässig närvaro på platsen.

I norra delen av lokal 12E fanns en härd från yngre romersk järnålder. Kanske ligger den i utkanten av en dåtida boplatzlämning, huvudsakligen belägen utanför undersökningsområdet. Det kan också vara så att det kan finnas ytterligare lämningar från äldre järnålder i de mer centrala delarna av området, men att dessa "drunknat" bland spåren efter, och delvis störts av, den yngre järnålderns aktiviteter. Lokalerna 12B, D och E ligger strax söder om den historiskt belagda bytomten. En ¹⁴C-datering av makrofossil i en brunn i norra delen av lokal 12D visar att det kan finnas perifera spår som skulle kunna kopplas till den närbelägna bytomten.

Lokal 16

Storlek: 3816 m² (varav 2445 m² var tillgängliga vid undersökningstillfället)

Schaktad yta: 160,5 m², fördelat på åtta schakt

Lokal 16 utgjordes av en långsmal yta i sydvästlig-nordöstlig riktning. Den avgränsades i öster av Vattholmavägen, i norr av Disavägen och i söder av Sivs väg. Den västra gränsen var en rak linje som tangerade Storgården och löpte över de asfalterade ytor söder därom.

Det äldre kartmaterialet vittnar om att lokal 16 varit en del av bytomten sedan åtminstone 1640-talet. Området har under de senaste århundraden hyst flera generationer av byggnader (fig. 34A–B). Sedan åtminstone mitten av 1900-talet används lokalens södra halva som gräs- och delvis trädbevuxen parkmark. Invid Sivs väg finns även en mindre parkering, omgiven av en häck, och ytterligare en asfalterad yta finns söder om Storgården. Den sistnämnda är byggd på 1960-talet. Lokalens norra del används idag som lekpark till förskolan.

Vid 1997 års förundersökning drogs schakt inom parkområdet och lekparken, ingen av de asfalterade ytorna berördes. Det dominerande inslaget i schakten i lekparken var stenkonstruktioner, antagligen syllstensrader och ett spisröse från efterreformatoriska byggnader. Där konstaterades även tecken på kulturlager, nedgrävningar och en kokgrop. Den senare blev ¹⁴C-daterad till övergången mellan äldre och yngre bronsålder. I schakten i parkområdet fanns ett större sammanhängande kulturlager. Dess övre delar innehöll yngre inslag såsom yngre rödgods och pressglas, i de nedre delarna dominerade bränd lera och djurben. En medeltida sammansatt kam påträffades också däri. Kulturlagret överlagrade ett stort antal

boplatsanläggningar, främst stolphål. Ett av dessa blev ¹⁴C-daterat till äldre vendeltid. En härd och en stenansamling som tolkades som möjlig grav framkom också (Anund & Göthberg 1998:81ff). Den möjliga graven fick fornlämningsnumret Uppsala 605:2. Den är felplacerad i FMIS, cirka 75 meter för långt åt sydsydväst.

Vid 2011 års förundersökningar var norra delen av lekparken inte tillgänglig, efter direktiv från Trafikverket. Andra praktiska aspekter som kom att påverka placeringen av schakten var den relativt täta trädvegetationen och en elledning i söder, de asfalterade ytorna i sydväst och en tvärgående asfalterad gångväg. En ommarkerad och okänd elledning framkom också i hörnet på ett schakt (4128), cirka 1,5 meter under markytan.

Jordarten utgjordes av sandig silt.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

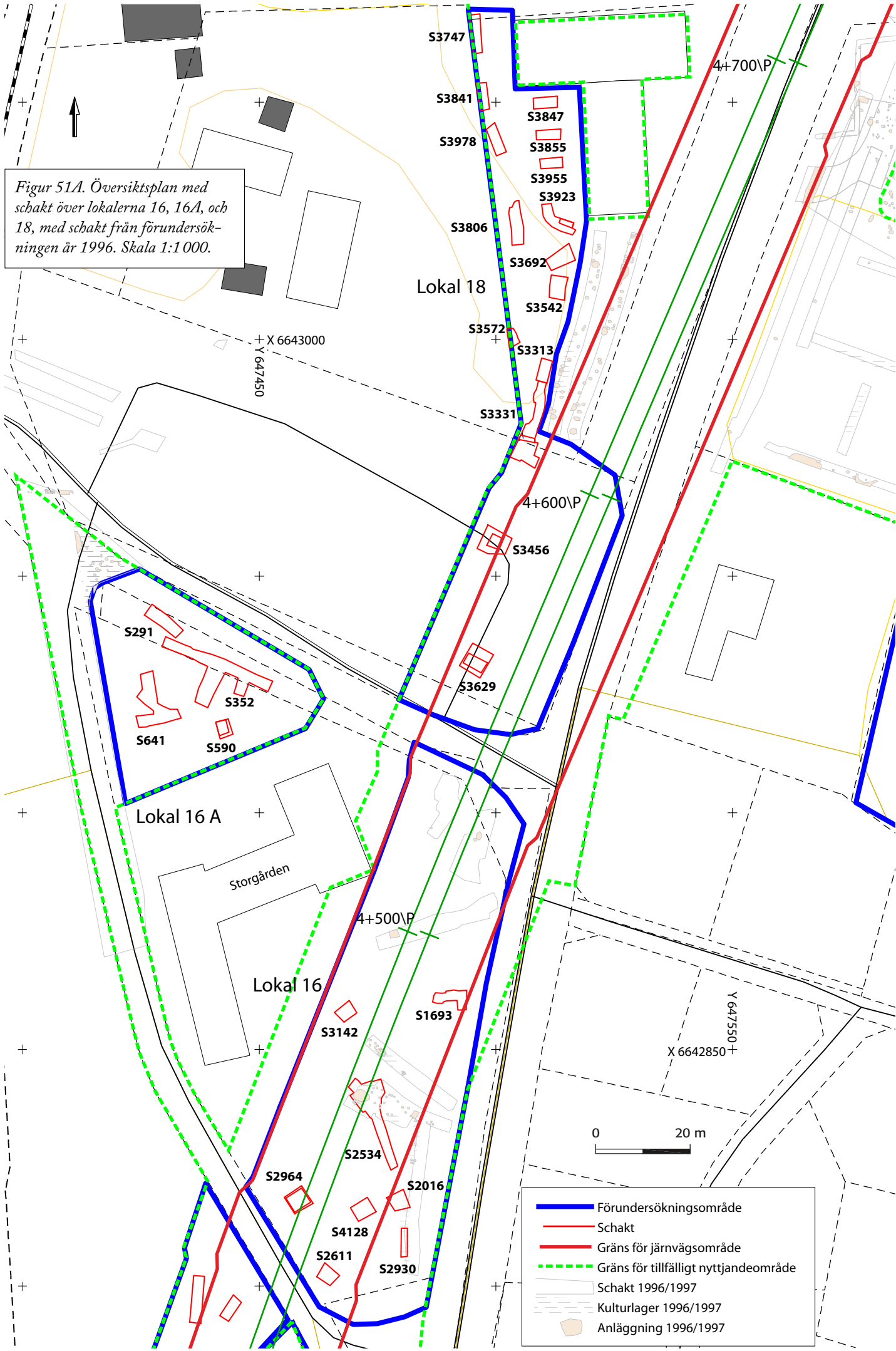
Fyllnadsmassor

Ett återkommande inslag för lokal 16 var de recenta, ställvis mäktiga fyllnadsmassorna som fanns i samtliga schakt utom ett. Tre olika typer av fyllnadsmassor kan konstateras. I schakt 1693 rörde det sig om drygt en meter tjocka lermassor som lagts på platsen för att skapa en mindre backe i lekparken (fig. 51B). I schakt 2964 var massorna lika mäktiga och anlagda som grund för parkeringen. De bestod av sand/grusblandat stenmaterial. Massorna i de övriga schakten var uppenbarligen deponerade för att skapa en plan yta inom parkområdet. Den norra gränsen för dessa massor sammanföll med den sydligaste delen av schakt 2534, där deras mäktighet var cirka 0,5 meter. Massorna var allt tjockare mot söder, cirka en meter i

Tabell 9. Påträffade anläggningar och lager, lokal 16.

Typ	Antal	Varav delundersökta	Volym handgrävd/maskingrävd i m ³
Dike (äldre)	1	1	
Grop	11	2	
Utfyllnadslager	4	4	
Grophus	2	2	
Lager	11	11	2,1/16,2
Lagerrest	1		
Fyllning i grophus	3	3	
Stolphål	21	4	
Matjordslager	1	1	
Härd	3	1	
Syllstensrad	3	3	
Summa	61	32	2,1/16,2

Figur 51A. Översiktsplan med schakt över lokalerna 16, 16A, och 18, med schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:1 000.

- Förundersökningsområde
- Schakt
- Gräns för järnvägsområde
- - - Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Schakt 1996/1997
- Kulturlager 1996/1997
- Anläggning 1996/1997

t.ex. schakt 2611 och 4128. De bestod av blandat material med inslag av t.ex. plast och metallskrot. Det är uppenbart att området ursprungligen haft en helt annan topografi, med en tydligt sluttande profil mot söder. Det kan också nämnas att fyllnadsmassor finns i de sydöstra och nordligaste delarna av lokalen, längs Vattholmavägen och Disavägen. Vid den tidigare förundersökningen konstaterades att dessa var upp till 0,8 meter tjocka närmast vägen och att de bestod av lera.

Efterreformatiska lämningar

Spår efter bebyggelsen som är dokumenterad på det äldre kartmaterialet har påträffats i flera schakt. I schakt 2534 och 2964 fanns således syllstensrader (2461, 2970; fig. 52 och 53) som kan relateras till en byggnad från 1800-talet (fig. 34A–B). I anslutning till syllstensrad 2970 fanns även ett lager av mindre kullerstenar (2963) som tolkats som golvlager i samma byggnad, alternativt gårdsplan utanför densamma. Ett par stenar med plan översida i schakt 2534 kan vara syllstenar till denna bebyggelsefas. Under fyllnadsmassorna i schakt 4128 påträffades ett mycket kompakt lager som utifrån fyndinnehåll

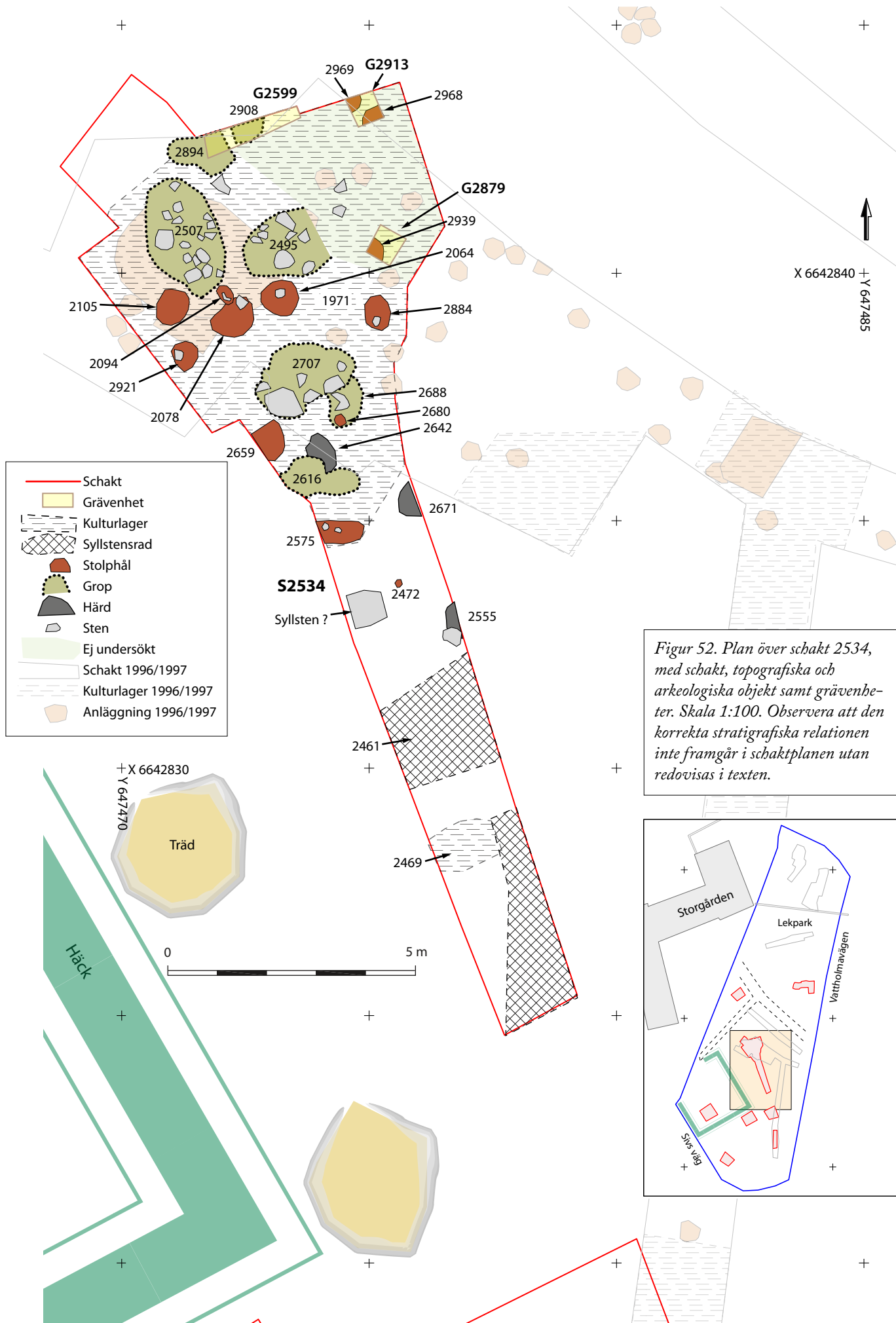
daterats till 1700–1800-tal (4167). I lagret fanns således buteljglas och mot övergången till underliggande lager låg ett skospänne. Lager 3187 i schakt 3142 kan utifrån diverse metallskrot dateras till 1700–1800-tal (fig. 54), medan gropan 1723 och en närliggande större sten i schakt 1693 kan rumsligt kopplas till en byggnad från 1800-talet. Det kan också nämnas att ett flertal fynd med efterreformatiska dateringar tillvaratogs från utfyllnadsmassorna (se nedan). I dessa massor ingår förmodligen inslag av omrörda lager och konstruktioner från åtminstone 1700-talet och framåt, vilka jämnats ut med marken under sen tid. De efterreformatiska stengrunderna kan i viss mån ha skadat äldre lämningar, vilket framgår av några fynd (se nedan).

Förhistoriska och medeltida lämningar

I samtliga schakt förutom de två nordligaste (1693, 3142) påträffades lager med medeltida och/eller förhistoriska dateringar. Dessa lager var som mäktigast, 0,4–0,5 meter, och fyndrikast i schakt 2964 (lager 2979) och schakt 4128 (lager 4088, 4118) (fig. 53, 55–58). Sammansättning och fyndinnehåll vittnar om att det rör sig om boplatslager med inslag av

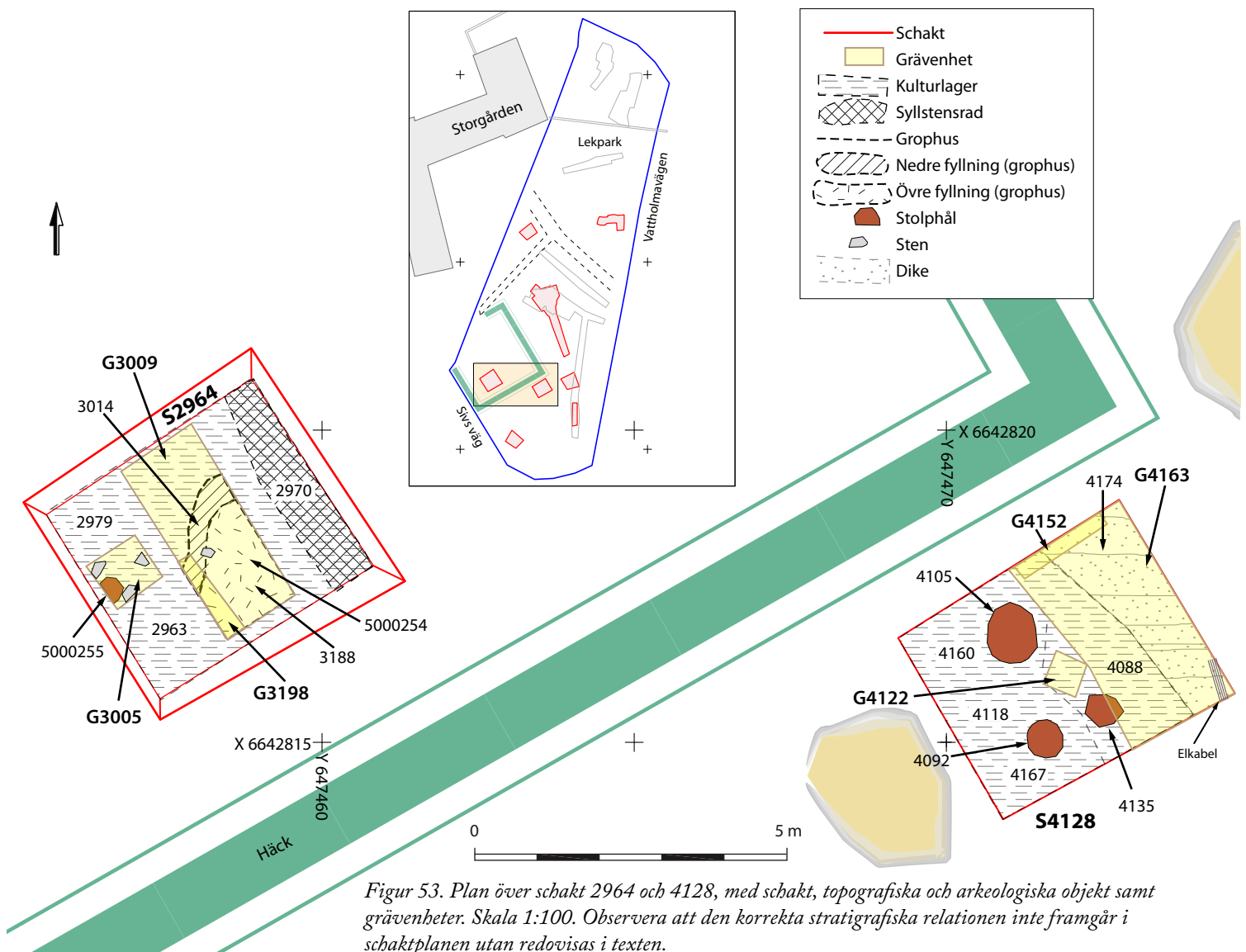

Figur 51B. Den södra delen av lekparken vid Storgården före undersökning. Framför lyktstolpen syns gång- och cykelvägen. Förhöjningen bakom den bestod av recenta fyllnadsmassor. Av bilden framgår tydligt att schaktdragning på platsen försvårades avsevärt av det nuvarande användningsområdet. Foto från sydväst: Anton Seiler, Riksantikvarieämbetet (U4480_26).

Figur 52. Plan över schakt 2534, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävenheter. Skala 1:100. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.

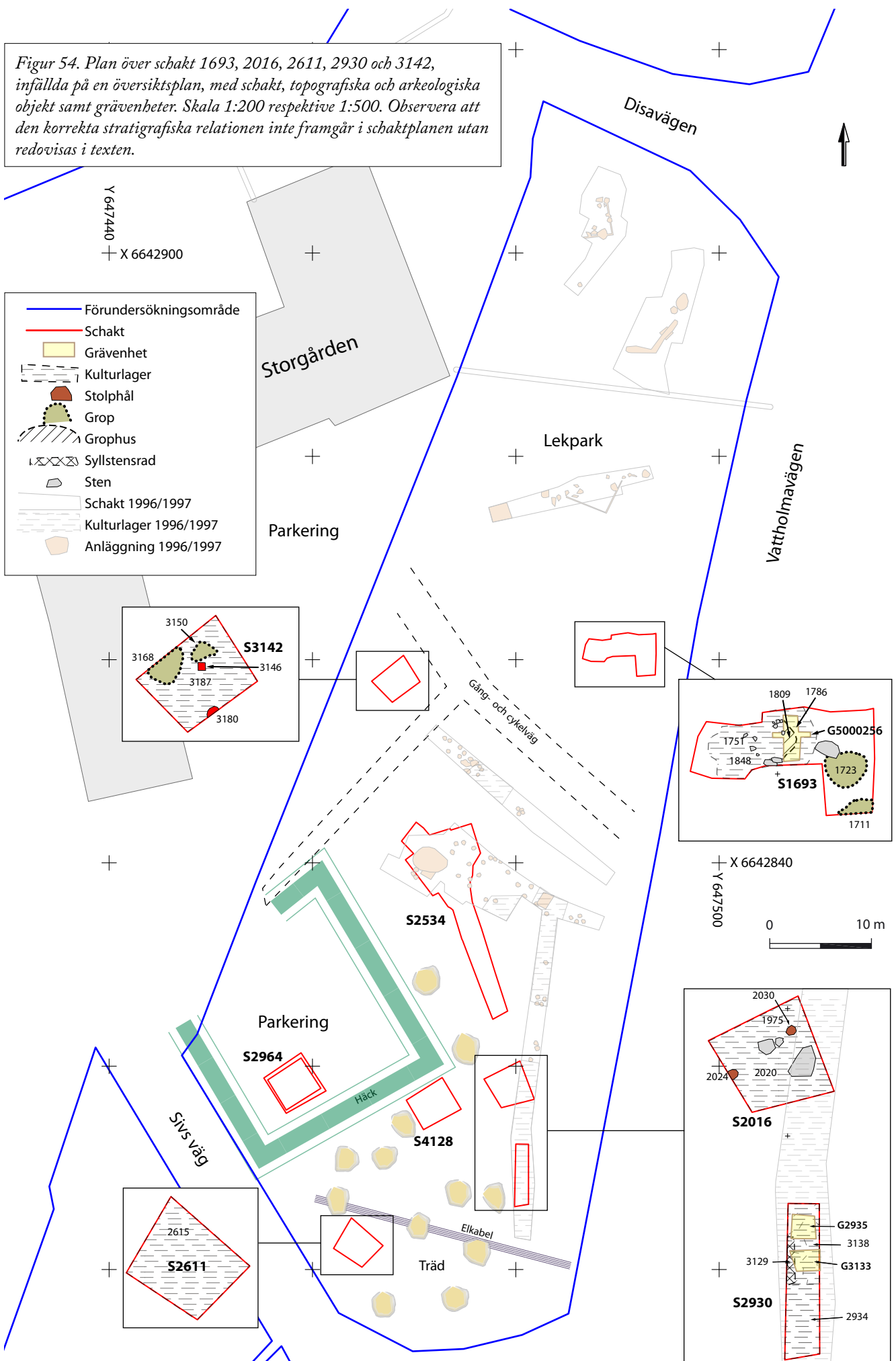
avfallsmaterial. Ett stolphål (5000255) påträffades omslutet 0,2 meter ner i lager 2979 och lagret överlagrade även en större grop som tolkats som grophus (5000254). Lager 4088 och 4118 var avskurna av ett äldre dike eller större grop (4174), på toppen av lager 4118 syntes även ett flertal stolphål (4092, 4105, 4135).

De förhistoriska och/eller medeltida lager som framkom i schakt 2016, 2930 och 2611 var 0,3–0,4 meter tjocka och betydligt fattigare vad gäller fyndförekomst (lager 2020, 3138, 2615; fig. 54). Lager 2020 överlagrade ett par stolphål, i övrigt framkom inga anläggningar därunder. Lager 2615 var extremt hårt och kan egentligen vara en äldre vägbank eller utfyllnadslager.

Ett äldre, förhållandevis fyndrikt lager täckte också de norra delarna av schakt 2534 (lager 1971; fig. 52 och 59). I söder var lagret möjligen skadat av

den sentida bebyggelsen och ursprungligen hängt ihop med lagerresten 2461 längre söderut i samma schakt. Lager 1971 överlagrade ett tjugotal anläggningar som var nedgrävda i det orörda underlaget. Häften av dess anläggningar var stolphål och nästan lika många var upp till två meter stora gropar. En påfallande stor andel av dessa anläggningar hade stenar i ytan. För stolphålen rör det sig uppenbarligen om stenskoningar. Vissa gropar kan också vara sammangrävda stolphål. Stolphålen storlek och förhållandevis kraftiga karaktär talar om att åtminstone vissa av dem hör till stolpburna byggnader. Ett flertal av dessa anläggningar, t.ex. gropen 2507 och stolphålen strax söderut, motsvarar de lämningar som tolkades som en möjlig grav vid den tidigare förundersökningen (se fig. 52). Gravtolkningen kan nu avfärdas helt.

Figur 54. Plan över schakt 1693, 2016, 2611, 2930 och 3142, infällda på en översiktsplan, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:200 respektive 1:500. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.

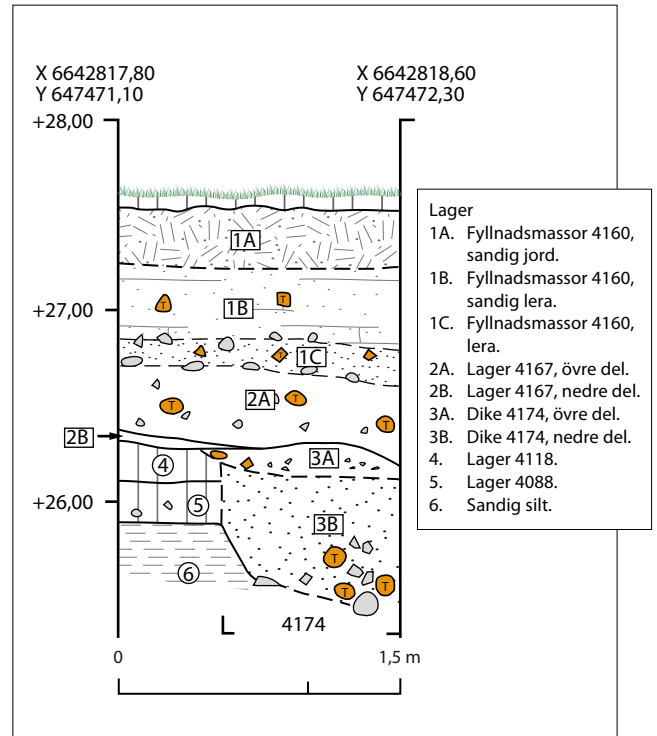
Figur 55. Schakt 2964 med framschaktade lager och anläggningar. På bilden syns det mäktiga äldre lager 2979 samt det underliggande grophuset 5000254. Överst syns fyllnadsmassor och asfalt till parkeringen. Foto från sydost: Mia Englund, Riksantikvarieämbetet (U4480_56).

Under och strax söder om lager 1971 fanns även några härdar. Värt att notera är också att vissa överlagringar fanns bland ovan nämnda anläggningar. Härden 2642 var t.ex. skuren av gropen 2616, medan gropen 2688 var både skuren av gropen 2707 och genomgrävd av stolphålet 2680.

I schakt 3142 framkom också gropar och stolphål grävda i det orörda underlaget, medan ett grophus påträffades på samma nivå i schakt 1693. Grophuset

Figur 56. Undersökning pågår i schakt 4128. Två arkeologer står på det äldre lagret 4118. På toppen och vid kanten av detta lager syns ett par stenskodda stolphål. Det ljusare partiet i förgrunden motsvarar lager 4088 och det äldre diket 4174. Tjockleken på det efterreformatoriska lager 4167 och på de recenta fyllnadsmassorna framgår tydligt av bilden. Foto från nordost: Lena Beronius Jörpeland, Riksantikvarieämbetet (U4480_99).

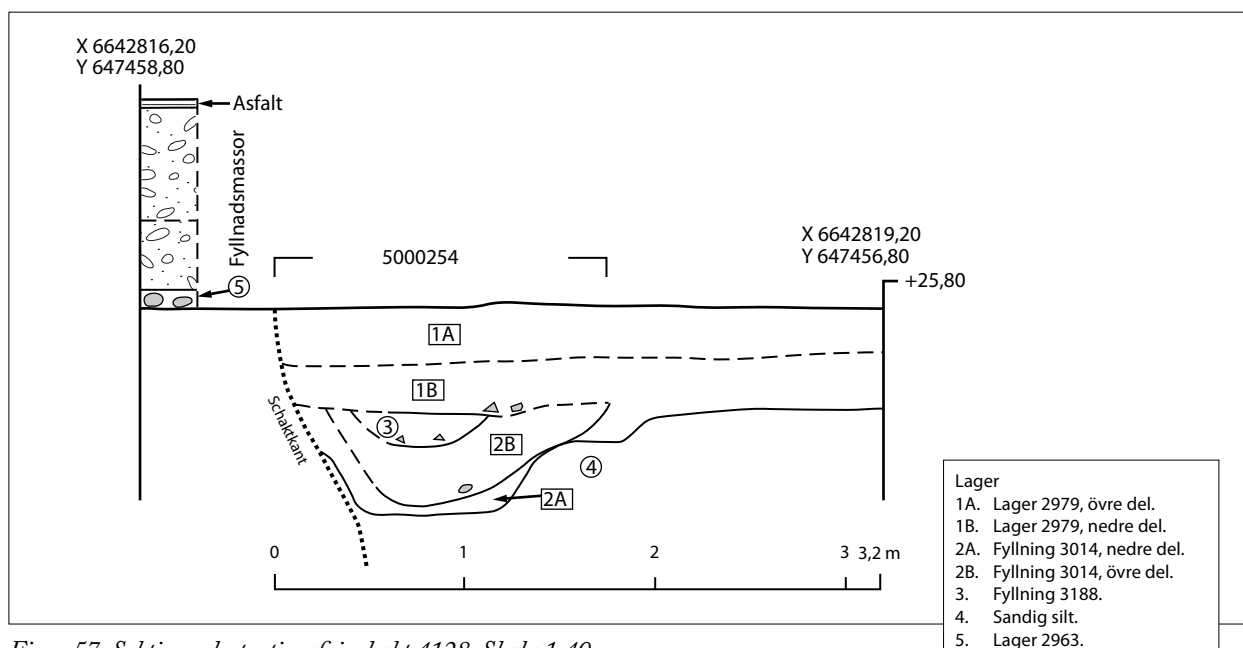

Figur 58. Sektion och stratigrafi i schakt 2964. Skala 1:40.

(1786) var täckt av ett mindre, tunt lager (1751) som antagligen bildats genom att den övre delen av fyllningen har påverkats av aktiviteter både under och efter det att grophuset fylldes igen. Över och i grophuset påträffades ett flertal fynd (se nedan).

Figur 59. Arbete pågår i den norra delen av schakt 2534. Rester av lager 1971 syns i schaktets bortsida hörn. I övrigt syns ett flertal av de stenskodda stolphålen och stensatta groparna som karakteriserade denna del av schaktet. Foto från sydväst: Dan Fagerlund, Upplandsmuseet (U4480_48).

Figur 57. Sektion och stratigrafi i schakt 4128. Skala 1:40.

Stratigrafiska förhållanden

Fornlämningen uppvisar ställvis en intressant och intrikat stratigrafi, vilket framgår bäst av två schakt i lokalens södra del. I schakt 2964 överlagrade lämningar från efterreformatorisk tid ett medeltida lager, vilket i sin tur låg över ett grophus från tidig medeltid. Omslutet i det medeltida lagret fanns också ett stolphål. I schakt 4128 fanns två lagerhorisonter från yngre järnålder-medeltid under de efterreformatoriska lämningarna. Dessa lager var avskurna av ett äldre dike och åtminstone det översta av dem genomgrävt av flera stolphål.

Äldre lager som överlagrade anläggningar nedgrävda i ört underlag har konstaterats i ett par andra schakt (2016, 2534). I det sistnämnda schaktet är det värt att notera att det finns en annan typ av stratigrafi, då flera gropar, stolphål och hårdar var skurna eller genomgrävda av andra anläggningar.

Fynd

Byggnadsdetaljer och monument

Från olika lager och fyllningar tillvaratogs drygt 90 gram bränd lera (F178, F261, F277, F354, F376). Ett fragment lerklining eller bondtegel med gräs- och fröavtryck fanns också i lager 2979 (F183), liksom mindre mängder tegelkross (F185).

Femton järnspikar insamlades från äldre lager (F66, F256, F263, F267, F273, F274, F366). En järn nit fanns i grophus 1786 (F81) och ytterligare en i lager 2020 (F51). F51 är endast en centimeter lång. I lager 1971 påträffades ett par märflor (F44, F64).

Ett par järnbeslag som kan antas härröra från byggnader fanns i lager 4118 (F252) och 1971 (F54). F252 är en långsmal platta som böjts till en krok, medan F54 är en platta genomborrad av ett hål. Slutligen fanns en skärva modernt fönsterglas i ett utfyllnadslager (F373).

Dräkt, smycken och personlig utrustning

I grophuset 1786 påträffades ett fragment av kamskena (F4; fig. 60). Fragmentet är ornerat med dubbla linjer längs kanterna och med parallella tvärgående linjer på ett par ställen. Det härrör från en sammansatt kam av typ A2, daterbar till äldre vikingatid (Ambrosiani 1981). I matjorden i den norra delen av schakt 2534 låg en ströning av CU-legering (F8; fig. 60). Den är fyrklövsformad, med en central placerad kupol. Paralleller finns från t.ex. Gudhems kloster i Västergötland (SHM23950:1940) och dateringen är medeltida, troligen sent 1200-tal till cirka 1400 e.Kr. (Egan & Pritchard 2002 (1991), fig. 117:941–942; 120:1010).

Knappar av CU-legering tillvaratogs från matjorden (F68, F71, F73), utfyllnadslager (F74, F78) och toppen av lager 2979 (F160). F78 som är formad som en ihålig diskus kan vara medeltida, de övriga med motiv av ränder eller blommor har dateringar till 1700/1800-tal (Helander 2003). En pärla av mörkblå glasmassa, formad som ett ihoptryckt klot, låg bland stenarna i syllstensraden 2461 (F5; fig. 60). Pärlan är svärdaterbar och kan lika väl vara förhistorisk som recent.

Figur 60. Kamskena (F4, nederst), tärning (F380), blyplomb (F87), ströning (F8) och pärla (F5). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Slutligen låg ett skospänne av CU-legering från mitten av 1700-talet på toppen av lager 4118 (F269), medan en sölja av CU-legering med rektangulär ram tillvaratogs från ett utfyllnadslager (F79).

Handel och värdemätare

I de övre delarna av lager 1751 låg en blyplomb (F87; fig. 60). En stämpel med åtminstone en halvcirkel syns på ena sidan, möjligen kommer fler detaljer att framträda vid konservering. Förmodligen rör det sig om en varuplomb som använts som kontrolltecken vid export av gods, t.ex. kläde (Skaare 1981:328). Liknande plomber förekommer från 1200-talet (Rydbeck 1928:168f). Något mera precis datering går inte att föreslå för F87 om inte proveniensen kan fastställas, att det rör sig om ett medeltida föremål torde dock vara säkert.

I matjorden fanns tre mynt från 1700-talet (F69, F76, F80).

Hantverk och produktion

Från de äldre lagren 2979 och 4118 härrör ett flertal fynd med koppling till textilhantverk. Det rör sig om ett flertal vävtyngdsfragment (F153, F186, F358), en synål av järn (F350) och en vittrad glättsten av bergart (F355). Det sistnämnda fyndet påträffades i dumphögen men kan med god säkerhet ändå härledas till lager 4118. Glättstenen är formad som ett tillplattat halvklot. Till formen påminner den om liknande föremål av glas från vikingatid och medeltid (jfr t.ex. Arbman 1940:Taf153:1–3).

Ytterligare en synål kan finnas från lager 4118 (F351, se nedan under obestämt).

I dessa två lager fanns också de flesta fynden med mer eller mindre säker anknytning till metallhantverk. Tre fynd som avspeglar järnsmide är en smides-skälla (F276) och ett par mindre bitar järnslag (F182, F606). De övriga fynden var små bitar av smält lera (F184, F199). Smält lera, en bit ugnsinfodring, fanns också i grophus 1786 (F83), medan en bit slag tillvaratogs från utfyllnadslager 2934 (F375). Ytterligare ett par fynd med möjlig koppling till metallhantering är en metallsmälta från syllstensrad 2461 (F70) och en smälta av vitmetall från matjorden (84).

Fragmentariska brynen fanns i grophus 1786 (F6) samt i lager 4118 (F255). Ett fragment av slipsten (F181) påträffades i lager 2979.

Husgeråd

Fem skärvor keramik med en sammanlagd vikt på 71 gram tillvaratogs från lagren 2979 (F105, F361) och 1971 (F324) samt från ett stolphål och en härd (F88, F89). F105 är en mynningsskärva av östersjökeramik ornerad med en enkel våglinje (fig. 61). Dateringen torde vara senvikingatida eller tidigmedeltida. De övriga skärvorna är av äldre svartgods men i övrigt för små för att bestämmas närmare, förutom att de generellt kan placeras i yngre järnålder–tidig medeltid.

En upphängningsanordning för kokkäril påträffades i lager 1971 (F29, fig. 62). Föremålet består av en torderad järnten vars ändar formats till öglor. I den ena öglan sitter en järnring. Liknande fynd är kända från sammanhang från såväl yngre järnålder som medeltid (Nørlund 1948:124f. & Pl.XIX; Blomqvist & Mårtensson 1963:145; Hellmuth Andersen m.fl. 1971:165ff.; Nilsson 1976:233f). Ytterligare ett järnföremål som troligen var avsett för upphängning av käril fanns i lager 2020 (F60). Det består av ett stycke järn format till en ögla vid ena änden och en krok vid den andra. Ytterligare en krok finns vid föremålets mittparti.

Spetsen av en järnkniv låg i stolphål 2064 (F290), medan en fällkniv av järn låg ytligt på lager 4118 (F272). Ytterligare en kniv av järn (F367) påträffades i lager 2979.

Ett par löpare eller fragment av löpare härrör från lagren 2979 och 4118 (F250, F187). Från det sistnämnda lagret finns även en flisa från en kvarnsten av glimmerskiffer med tydlig malyta (F131).

Från utfyllnadslagren härrör yngre fynd i form av ett kugghjul av CU-legering (förmodligen till klocka; F75) och glasskärvor från flaskor (F82, F374, F360).

Nöjen

I lager 4118 fanns ett genomborrad vänster språngben av får/get (F380; fig. 60). Det kan röra sig om en tärning eller om en enklare leksak. Möjligen har fyndet fungerat som amulett. I ett utfyllnadslager påträffades också en tillplattad ornerad snusdosa av CU-legering (F264).

Transport och samfärd

Ytligt på lager 4118 låg en del av ett betsel bestående av en stängdel med D-formad anordning för remmar, stänger svängda i motstående riktning med knoppar i ändarna och bevarad del av ledat bett. (F249; fig. 63). Ett närbesläktat exemplar fanns i en grav från yngre folkvandringstid i Högom (Ramqvist 1992:66ff). Liknande bett där stängerna emellertid är svängda i samma riktning finns från England och Frankrike. Dateringarna där är 1350–1400 (Clark 1995:51). Fyndkontexten tyder på att F249 är medeltida. Från äldre lager har också tillvaratagits sex hästskosömmar (F331, F271, F365).

Vapen och rustningar

I raseringsmassor från syllstensraden 2461 fanns en pilspets (F7; fig. 63). Spetsen har ett ryggat, lansettformat blad och är försedd med tänge. Den tillhör typen A1, en typ som främst var avsedd för strid och som förekom från vikingatid långt in i historisk tid (Wegraeus 1971; Lindbom 1993, 2006). Form och storlek tyder på att exemplaret från lokal 16 troligen är från vikingatid–tidig medeltid.

Obestämt

Från äldre lager, utfyllnadslager och matjorden härrör ett tiotal obestämda metallfynd. Bland fynden av järn finns avbrutna järnplattor (F86 och F268) medan andra är mindre klumpar eller fragment (F48, F265, F337, F368). En rak järntråd från lager 4118

kan vara en synål (F351; se ovan under hantverk och produktion).

En ring tillverkad av plåt av CU-legering och ornerad med små jack längs kanten påträffades i matjorden (F77). Dateringen är efterreformatorisk. Ett fragmentariskt platt föremål av CU-legering från ett utfyllnadslager ger däremot ett äldre intryck (F72). Det består av en rundad del med fastsittande nithuvud, förlängd med en avsmalnande del flera jack längs kanterna. Möjligen är det en remslag. Ett centimeterstort bleck av CU-legering (F266) och ett kloformat fragment av obestämd metall (F85) som påträffades i äldre lager, kan även de ha en hög ålder.

Analys

Vedartsanalyser

Inga vedartsanalyser har utförts.

¹⁴C-analyser

Ett ben från får/get från de övre delarna av lager 2979 har ¹⁴C-daterats till senmedeltid, 1300-tal eller början av 1400-tal (Ua-29911). Ytterligare ett ben från get/får från den nedre delen av grophus 5000254 har ¹⁴C-daterats till tidig medeltid (Ua-29912).

Makrofossilanalyser

Sammanlagt har 13 prover analyserats från 12 olika kontexter, både lager och nedgrävningar. Sädeskorn av korn, vete och råg har konstaterats. Flest sädeskorn fanns i grophus 1786 och grop 2894.

Metallurgiska analyser

Förutom okulär klassificering av samtliga fynd av slaggar, metallsmältor och smält lera har ett par metallsmältor (F70, F84) och en slaggbit (F375) sågats/slipats för att bestämmas närmare (Englund & Hjärthner-Holdar 2011).

Osteologi

Sammanlagt har drygt 4,5 kg ben tillvaratagits från lokalen, hela benmaterialet har analyserats. Benen härrör främst från lager 2979, grophus 5000254 och lager 1971. Ben fanns i ytterligare sju kontexter, både lager och nedgrävda anläggningar. Om man utgår från antalet fragment utgör benen av nötkreatur nästan hälften av materialet medan ben från svin, häst och får/get står för cirka 15–20 % vardera. Andelen hästben kan betraktas som stor. I materialet finns även enstaka ben från hund, katt och fågel. Enstaka

Figur 62. Upphängningsanordningar (F29, nederst, och F60).
Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Figur 61. Ornerad skärva av östersjökeramik (F105). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Figur 63. Betsel (F249, nederst) och pilspets (F7). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

fiskben framkom också i några makrofossilprover från grop 2707 och lager 2979.

Dateringar

Dateringsunderlagen i form av ledartefakter och ¹⁴C-dateringar men även i form av stratigrafiska förhållanden och typologiska drag visar att en stor del av de påträffade lämningarna hör till perioden yngre järnålder–medeltid. För de fyndrika lager 2979 och 4118 bygger dateringarna på betslet, skärvan av östersjökeramik, glättstenen och läget under lager från efterreformatorisk tid. Dessa dateringar stöds av ¹⁴C-analyserna som placerar de övre delarna av lager 2979 i 1300-tal och det underliggande grophuset 5000254 i tidig medeltid. Lager 1971 och 2020 dateras med hjälp av keramik av äldre svartgodstyp, en järnnit och upphängningsanordningar för kärl. Kamfragmentet placerar grophuset 1786 i vikingatid. En ¹⁴C-datering från den tidigare förundersökningen samt fynd av äldre svartgods tyder på att en stor del av anläggningarna som är grävda i det orörda underlaget härrör från yngre järnålder. En tidigare ¹⁴C-datering från lokalens norra del visar att vissa av dessa anläggningar kan härröra från bronsålder.

Andra äldre inslag är blyplomben ovanför gropus 1786, ströningen från matjorden och pilspetsen från syllstensraden 2461. Dessutom kan nämnas den sammansatta dubbelkammen från den tidigare förundersökningen som daterar ett lager i lokalens sydöstra del till medeltid.

Huvuddelen av de efterreformatoriska lämningarna kan härledas till byggnader kända från kartorna från sent 1700/1800-tal. Fyllnadsmassorna är sentida, främst 1900-tal.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Resultaten från den nu aktuella och den tidigare förundersökningen visar att fornlämning finns inom hela lokalen. För äldre perioder – främst yngre järnålder och medeltid – rör det sig om ytmässigt stora lager samt om nedgrävda anläggningar. Enstaka inslag från bronsålder kan också finnas, åtminstone i den norra delen där en kokgrop från denna period konstaterats tidigare. Inget tyder på att gravar finns inom lokalen.

Lämningarna från efterreformatorisk tid består av syllstenskonstruktioner, lager och enstaka gropar. Fornlämningen är inte avgränsad, den kan fortsätta åt alla håll utanför det berörda området.

De äldre lagren är ställvis mäktiga, drygt en halvmetert, i synnerhet i lokalens södra del. Lagren innehåller ett relativt stort, välbevarat och mångfacetterat fyndmaterial. Även det osteologiska materialet är stort och välbevarat. Anläggningstätheten vad gäller nedgrävda anläggningar såsom stolphål och gropar är hög, särskilt i lokalens centrala del söder om Storgården.

Bevarandegraden är hög. Byggnader från 1700/1800-tal kan i vissa fall ha skadat/förstört äldre anläggningar och lager, men allmänt gäller att efterreformatoriska företeelser och sentida utfyllnadsmassor ligger på lämningarna från förhistorisk tid och medeltid. Egentligen kan de yngre inslagen betraktas som ett skyddande lock, som bidragit till att äldre lämningar bevarats.

Förhållandena i lokalens norra del är något osäkra då inga nya insatser kunde företas där. Resultat från den tidigare undersökningen och det äldre kartmaterialet visar att efterreformatoriska lämningar såsom husgrunder verkar dominera där. Förhistoriska och eventuellt medeltida anläggningar och lager bör dock finnas, motsvarande de lämningar som påträffades i schakt 2534.

Preliminär tolkning

Inom lokalen finns en del av en bosättning från yngre järnålder med inslag av stolpburna hus, andra stolpkonstruktioner, grophus och andra boplatzanläggningar. Boplatzanläggningar från bronsålder finns också på platsen. Av anläggningstätheten och vissa överlagringar att döma rör det sig om en intensivt utnyttjad del av en boplatz, åtminstone i lokalens centrala del.

Ett medeltida gårdsläge finns även i lokalens södra del. Byggnad/-er och anslutande aktivitetssystem har troligen funnits där lagren är som mäktigast/fyndrikast och där stolphål även förekommer i/genom lagren. De anslutande och fyndfattigare lagren kan avspegla mark- och trampytor. Även ett grophus kan relateras till tidig medeltid. I den sydligaste delen kan man inte utesluta att en viss markberedning skett redan under medeltid för att motverka den naturliga sluttningen, d.v.s. för att skapa en planare yta. Värt att notera är att det medeltida gårdsläget återfinns vid ett vägskäl som existerat sedan åtminstone 1600-talet, troligen mycket tidigare. En nära koppling mellan landsväg och annat vägnät är ett återkommande drag för den medeltida landsbygdsbebyggelsen i regionen

(Beronius Jörpeland 2010:45). I det aktuella fallet är det kommunikationsmässigt fördelaktiga läget uppenbart.

Fyndmaterialet motsvarar det som brukar påträffas på ordinära agrara enheter under yngre järnålder och medeltid. Här finns t.ex. inslag av matavfall, bränt säd samt föremål som hör till hushållet, matlagning och byggnader. Anmärkningsvärd är den stora andelen hästben.

Textilhantverk är belagt för den medeltida perioden. I nuläget tyder inget på att det rör sig om en produktion annat än för hushållsbehov. Primär- eller sekundärsmide har också förekommit under medeltiden. Då inga processanläggningar eller tydliga fyndkoncentrationer påträffats är det osäkert om detta hantverk bedrivits inom eller strax utanför lokalen. Lämningarna från efterreformatorisk tid kan kopplas till kända byggnader från Gamla Uppsala bytomt.

Lokal 16A

Storlek: 1434 m² (varav 1201 m² var tillgängliga vid undersökningstillfället)

Schaktad yta: 171,9 m², fördelat på fyra schakt

Lokal 16A utgjordes av en triangelformad yta. Den avgränsades i norr av Disavägen, i väster av Sivs väg och i söder av en asfalterad genomfart vid Storgården.

Det äldsta kartmaterialet vittnar om att lokal 16A sedan åtminstone 1640-talet varit en del av bytomten. Ett flertal byggnader är dokumenterade på platsen från 1800-talets början fram till 1900-talets mitt (fig. 34A–B). Disavägen har tidigare haft en något sydligare dragning och fram till 1950-talet gått över lokal 16A. Lokalen har sedan 1960-talet varit gräs- och trädbevuxen parkmark. Området är plant förutom i söder där det sluttar uppåt mot Storgården.

Lokal 16A berördes inte vid 1997 års förundersökningar. Däremot har ytan strax norr om lokalens norra hörn tidigare undersökts. Under steniga fyllnadsmassor framkom ett par kulturlager, ett undre förhistoriskt och ett övre som avsatts både under såväl medeltid som efterreformatorisk tid. Det övre lagret var treskiktat på flera ställen. Lagren överlagrade ett stort antal stolphål och ett, möjligen två gropus. Fyndmaterialet från de underliggande anläggningarna var relativt stort och bestod bl.a. av djurben, keramik och metallföremål. Lagren var också genomskurna av ett par medeltida metallbearbetningsgropar (Hallgren 2001).

Tabell 10. Påträffade anläggningar och lager, lokal 16A.

Typ	Antal	Varav delundersökta	Volym handgrävd/maskingrävd i m ³
Dike	1	1	
Dike (recent)	2	2	
Grop	14	2	
Kulvert	1	1	
Källare (modern)	1	1	
Lager	9	7	1,82/8,3
Matjordslager	1	1	
Raseringslager	1	1	
Ränna	1		
Stensyll	1		
Stolphål	23	9	
Stör (rest)	4		
Syllstensrad	8	2	
Utfyllnadslager	2	2	
Summa	69	29	1,82/8,3

De yttre delarna av lokalen utgjordes av trottoarer och kunde därför inte undersökas. Schaktdragningen kom också att påverkas av ett antal träd, en elledning och ett stenmonument i lokalens nordvästra hörn. Ett brunnslock indikerar att en vattenledning finns i lokalens västra del.

Jordarten utgjordes av sandig silt.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

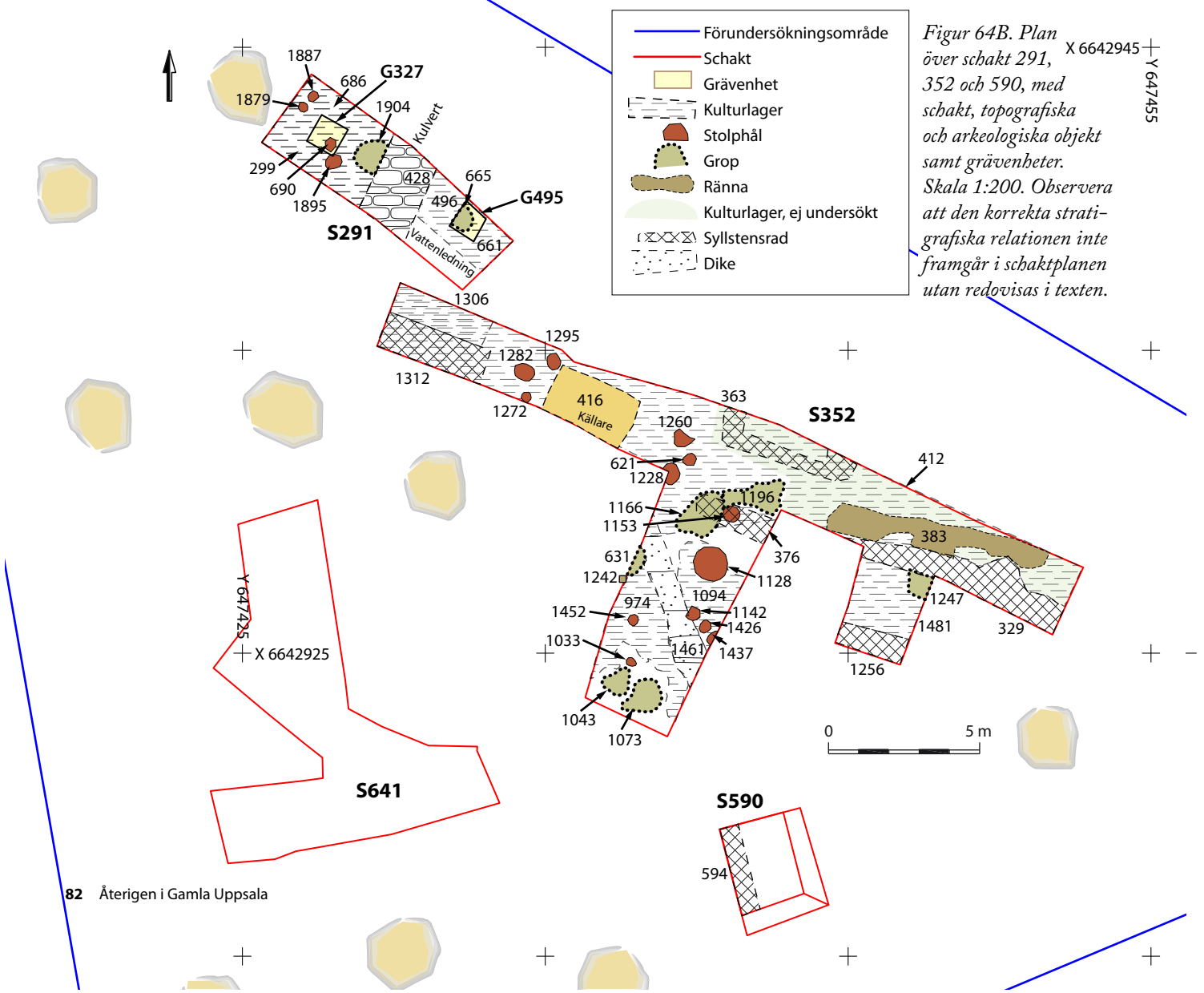
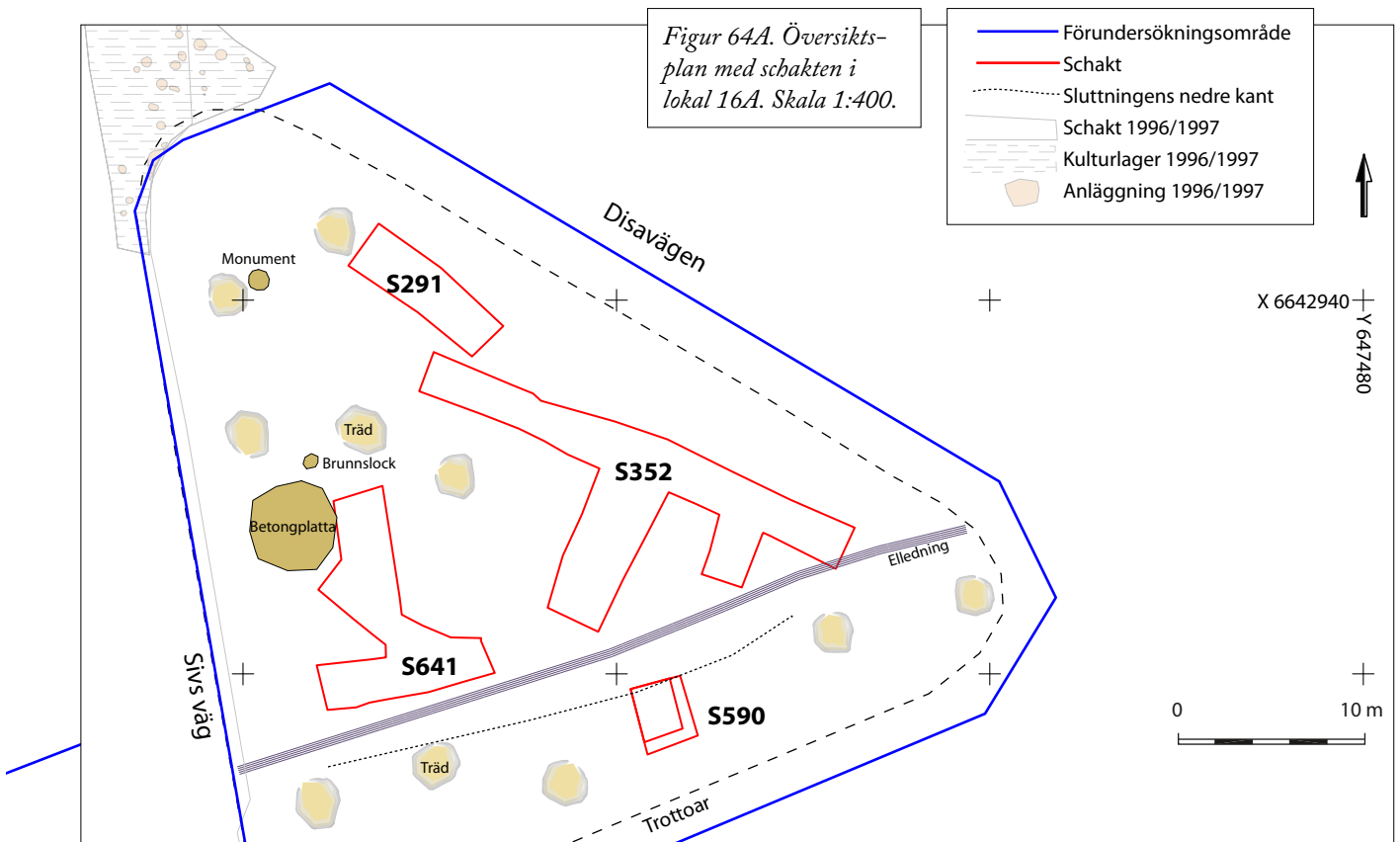
Fyllnadsmassor och recenta lämningar

Recenta fyllnadsmassor påträffades i schakt 590 i form av ett upp till 1,2 meter tjockt lager av lera och grus. Det är uppenbart att hela slänten mot Storgården består av massor påförda under sen tid (fig. 64A). De nedre delarna av matjorden (297) bestod av ett upp till 0,1 meter tjockt lager av grå lera, antagligen har leran lagts på plats när området omvandlats till park. I schakt 291 fanns även ett decimetertjockt siltigt lager under leran (328).

I det sydöstra hörnet av schakt 291 fanns en vattenledning och i schakt 641 framkom två långsmala och djupa diken som nådde ända upp till nedre delen av matjorden (1325, 1341). Invid schakt 641 låg även en övervuxen betongplatta. I schakt 352 fanns en rektangulär nedgrävning, antagligen en igenfylld källare (416).

Efterreformatoriska lämningar

I samtliga schakt framkom fyllnadsmassor med en annan karaktär än de som beskrivits ovan. De var upp till en meter tjocka och bestod av blandat material, främst sten, grus och sand samt varierande inslag

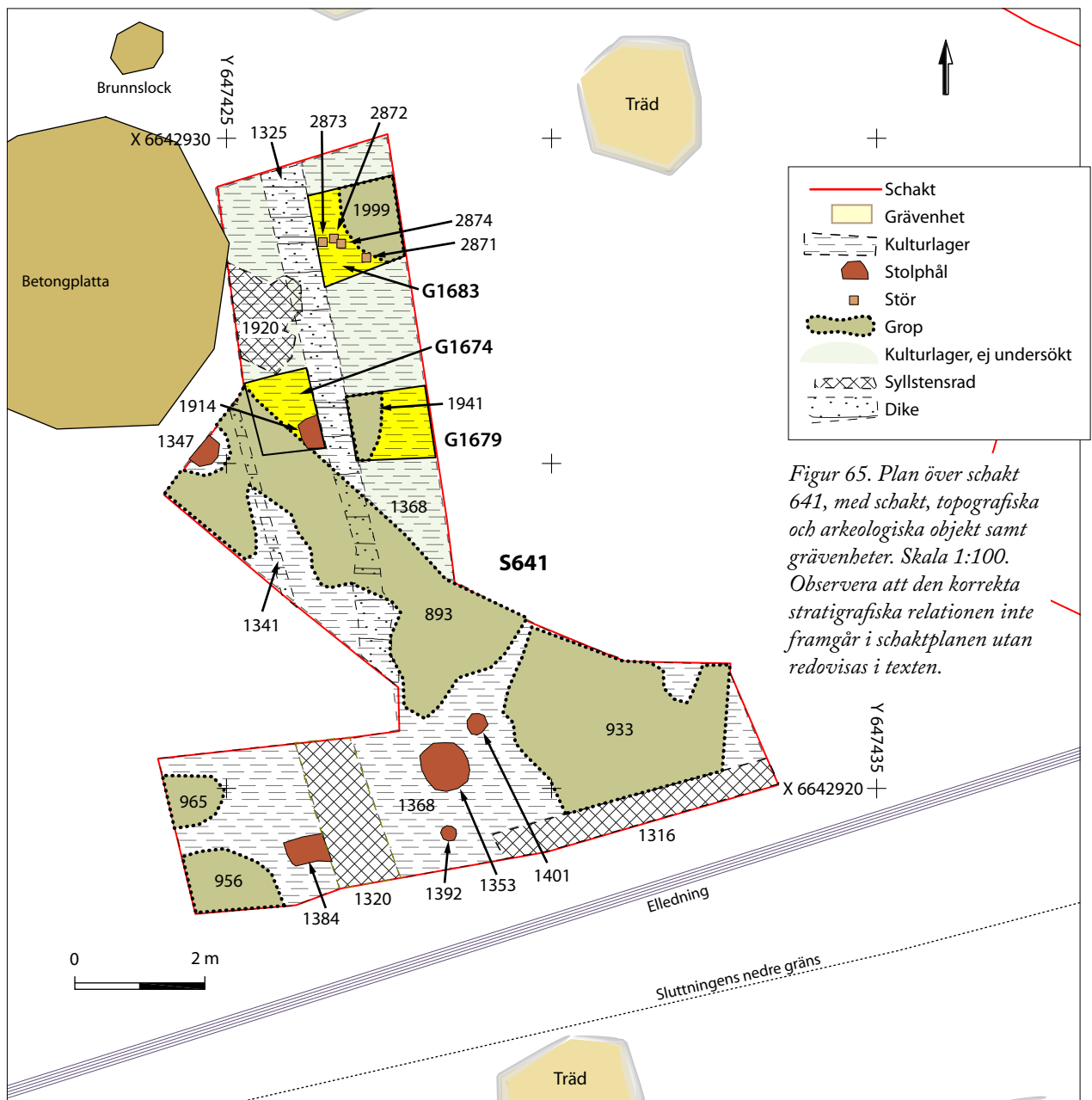
av tegel och metallskrot. Massorna har förmodligen skapats från 1800-talet och framåt, genom att rivningsmassor från flera generationer av byggnader jämnats ut. Byggnadsmaterialet kan i vissa fall ha blandats med påfört material.

Massorna har i allmänhet behandlats som ett och samma objekt (298), även om de kunde skilja sig stort vad gäller mäktighet, konsistens och färg. I schakt 641 fanns exempelvis ett flertal lager med stort trä- och kol-/sotinnehåll och i schakt 352 ett tydligt raseringslager från 1800-tal (1242). På andra ställen konstaterades flera tunna horisonter i sten- och gruslagren. Att dessa olika lager inte mäts in enskilt och fått egna id-nummer beror på att detta hade krävt en

omfattande arbetsinsats som inte nämnvärt bidragit till förståelsen av platsen. Viktigast är att konstatera att området under de två senaste århundradena hyst ett stort antal byggnader och att man ställvis utfört en omfattande markberedning som avspeglas i utjämnings-/fyllnadslagren.

I tre schakt framkom syllstensrader (329, 363, 594, 1256, 1312, 1316 och 1320) och en stensyll (1920). Syllstensrad 329 tangerades av en ränna (383). Samtliga dessa anläggningar kan relateras till byggnader som karterats på 1800-talet (fig. 64B och 65; se även fig. 34A–B).

Slutligen kan nämnas att det fanns ett flertal väglämningar från den tid Disavägen hade en sydligare

Figur 65. Plan över schakt 641, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:100. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.

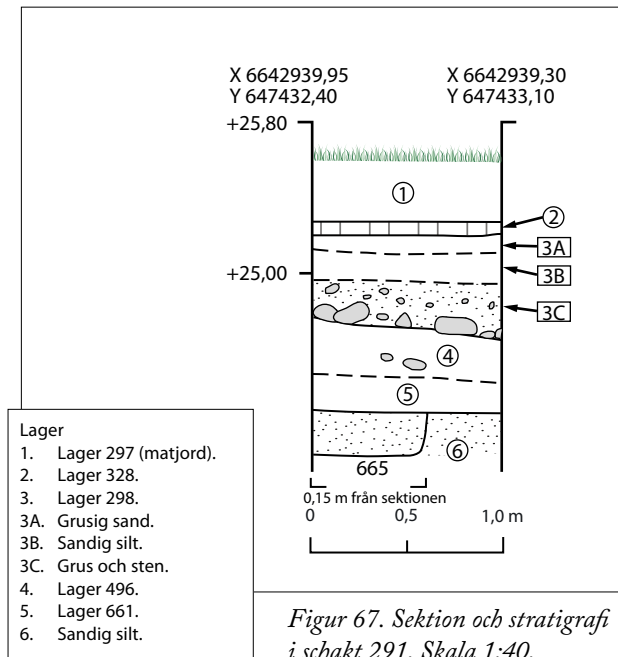
Figur 66. Arbete pågår i schakt 291. I mitten syns kulverten 428, i anslutning till de övre delarna av lager 299 och 496. Foto från sydost: Anton Seiler, RAÄ (U4480_8).

sträckning. I schakt 291 var det en väl byggd kulvert (428; fig. 66), i schakt 352 en förmodad vägbank (412) och ett dräneringsdike (1461).

Förhistoriska och medeltida lämningar

I de tre största schakten framkom lager med medeltida och/eller förhistoriska dateringar (fig. 64B och 65). I schakt 291 rörde det sig om en tvåskiktad lagerförekomst med en sammanlagd tjocklek på drygt 0,4–0,5 meter. Lagren var avskurna av den moderna kulverten men har utan tvekan varit sammanhängande från början. De övre lagren (299, 496) var något brunare än de undre (661, 686), de innehöll också tegelkross som inte förekom längre ner. Gränsen mellan de övre och undre lagren var oskarp (fig. 64B och 67).

I schakt 641 fanns ett heltäckande, drygt 0,2 meter tjockt lager (1368; fig. 65, 68 och 69). Lagret var genomskuret av ett stenskott stolphål (1353). Omslutna i detta lager framkom ytterligare ett stolphål (1914) och fyra rester av trästörar (2871–2874). Lagren i schakt 352 var upp till 0,25 meter tjocka (974, 1094, 1306, 1481). Lager 1306 i väster är förmodligen en fortsättning av det närbelägna lager 496. Lagren 974 och 1094 var genomskurna av ett flertal stolphål (fig. 70). Ett av dem var särskilt stort och stenskott (1128) medan ett annat hade tegelkross i ytan (1452).

Figur 67. Sektion och stratigrafi i schakt 291. Skala 1:40.

Samtliga undersökta lager var fyndförande, i synnerhet lagren i schakt 291 och 641. Sammansättning och fyndinnehåll vittnar om att det rör sig om boplatser/tramplager med inslag av avfallsmaterial.

Under samtliga lager påträffades anläggningar nedgrävda i det orörda underlaget, huvudsakligen stolphål och gropar (fig. 64B, 65 och 71). Flera av anläggningarna under lager 1368 var sammangrävda och bildade tillsammans en sammanhängande större struktur. Vissa raka kanter och skarpa hörn antyder att det kan röra sig om grophus. Grop 956 var däremot skålformad i profil och är snarare en avfallsgrop.

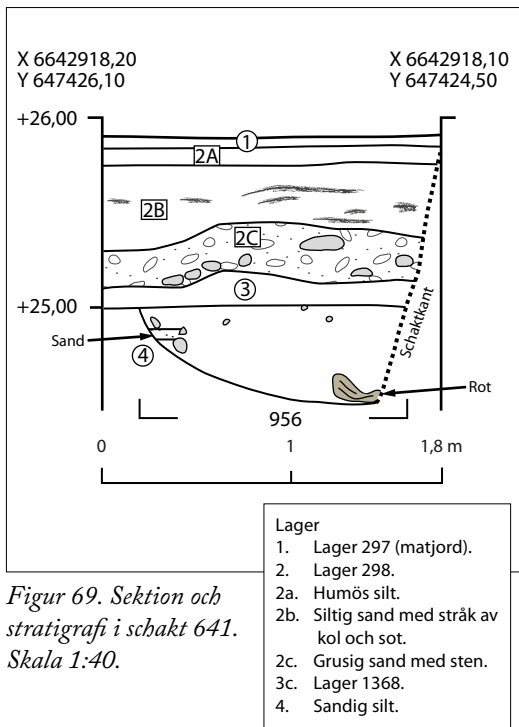
Anläggningar nedgrävda i orört underlag framkom även utanför lagerytorna, även här var det främst stolphål och gropar. Ett par stolphål var stenskodda (1260, 1282).

Stratigrafiska förhållanden

De stratigrafiska förhållandena i lokalen verkar vara förhållandevis enkla. I schaktens övre delar karakteriseras de mest av att lämningar från efterreformatörisk tid – raserings-/utjämningslager och syllstensrader – överlagras äldre lager och anläggningar. Vad gäller de äldre lämningarna finns en tvåskiktad lagerbild i åtminstone schakt 291. Stolphål som skär genom, är omslutna i eller överlagras av äldre lager förekommer på ett flertal ställen.

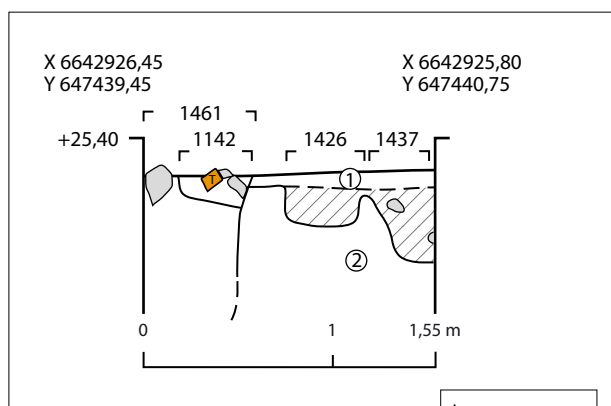
Figur 68. Rensning av lager 1368 pågår i schakt 641. Lagret var genomskuret av ett recent dike, men i övrigt väl bevarat. Längs schaktets kanter syns de ställvis tjocka fyllnadsmassorna. Foto från söder: Anton Seiler, RAÄ (U4480_28).

Figur 69. Sektion och stratigrafi i schakt 641. Skala 1:40.

Figur 70. Den södra delen av schakt 352 med framschaktade lager och anläggningar. På bilden syns ett flertal gropar och stolphål, längs kanterna även sentida fyllnads- och raseringsmassor. I bakgrunden syns den förmodade vägbanken 412. Foto från sydväst: Anton Seiler, RAÄ (U4480_15).

Figur 71. Sektion och stratigrafi i botten av schakt 352. Skala 1:40.

Fynd

Byggnadsdetaljer och monument

Från lager 299, 974 och 1353 samt några nedgrävningar tillvaratogs 318 gram bränd lera (F125, F129, F179, F270, F282, F299, F301, F322, 378). Från grop 631 finns dessutom en bit lerklining eller bondtegel (F40).

Sammanlagt sju järnspikar har sparats från lager 1368 och ett par andra kontexter (F103, F112, F258, F283). En järnnit fanns i lager 1368 (F292) och ytterligare ett exemplar låg i lager 1094 (F108). Den

sistnämnda niten är mycket kraftig med en 4×3 centimeter stor rektangulär bricka av tjockare järnplåt.

I lager 496 låg en järnkrampa (F259) och ett platt järnbeslag med rundade, fyrkantiga urtag längs kanten (F260), antagligen någon form av utsmyckning.

Mindre mängder tegel har sparats från några lager och anläggningar (F253, F330, F379), en skärva fönsterglas finns från lager 299 (F321).

Dräkt, smycken och personlig utrustning

I anslutning till stolphål 1914 påträffades en dräkt- eller håruppsättningsnål av ben (F3; fig. 72). Skaftet har ovalt tvärsnitt och mot övergången till huvudet finns en facetterad vulst. Huvudet är bredare vid änden och genomborrat av ett hål. En skära finns också längs dess ena kant. Liknande bennålar är kända från vikingatida och medeltida miljöer (t.ex. Borg 1998b:163ff.; Thunmark-Nylén 1998:Taf.122:7–9). Man kan inte utesluta att det rör sig om en nål för nålbindning eller håltagning, d.v.s. att det finns en koppling till textil-/läderhantverk.

I lager 1368 låg ett rektangulärt beslag av tunn plåt av CU-legering (F121; fig. 72). Beslaget har rundade hörn, långsidorna är ornerade med en enkel linje längs kanten och genomborrade av ett par små nit-hål. Föremålet har troligen suttit på ett bälte eller någon rem från början. Liknande beslag är kända från medeltida miljöer (t.ex. Borg 1998a:251f).

Från toppen av grop 1166 härrör en svärdaterad järnsölja med kvadratisk ram (F93) och ett ihopvikt beslag av plåt av CU-legering med fyrkantigt urtag längs kanten (F117). F117 kan egentligen var ett klipp. En svårt korroderad knapp av CU-legering låg överst i ränna 383 (F1).

Handel och värdemätare

I matjorden i schakt 291 och på toppen av den förmodade vägbanken 412 påträffades tre mynt från 1900-talet (F114, F118, F119).

Figur 72. Bennål (F3, nederst), keramikskärva av äldre rödgods (F13) och beslag av CU-legering (F121). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Hantverk och produktion

En smidesskälla låg intill stensyllen 1920, mot övergången till lager 1368 (F254). Det är oklart vilken kontext skällan egentligen hör till och den går därför inte att datera. Mindre mängder slagg fanns i övrigt i de närbelägna groparna 956 och 965 (F327, F369) samt i grop 631 (F126). Några bitar smält lera påträffades i lager 1368 (F180, F326) och ett litet kvadratisk klipp av CU-legering låg på toppen av ränna 383 (F122). F180 är en bit av infodring till ässja.

En obränd människotand med tydligt slitage i form av en långsmal skära (F228) kan indikera någon form av hantverk där trådar varit involverade.

Husgeråd

Ett tiotal keramikskärvor av äldre svartgoods med en sammanlagd vikt på 104 gram tillvaratogs från grop 956 (F2, F300). Åtminstone ett par skärvor från F2 härrör från ett lågt öppet kärl av ovanlig typ, möjligen ett fat eller lampa. En mynningsbit från F300 kan föras till Sellings rakväggiga typ AIV:4a/b. Dateringen för keramiken bör vara yngre järnålder eller tidig medeltid. En liten skärva svartgoods fanns även i lager 1368 (F359).

På toppen av grop 933, i lösjord från det bortschaktade, ovanliggande lager 1368 låg en skärva från buken av en kanna av äldre rödgodstyp (F13, fig. 72). Den är glaserad på utsidan. Dateringen bör vara 1300-talets första hälft. På toppen av lager 299 fanns även en ornerad skärva yngre rödgoods (F357). Den kan dateras till början av 1700-talet.

I grop 956 fanns en bit bränd flinta, antagligen eldslagningsflinta (F328). På toppen av ränna 383 låg slutligen en centimeterstor skärva från en glasflaska (F130).

Transport och samfärdsel

I lager 299 och på toppen av grop 933 fanns ett par broddar (F100, F111). Sammanlagt nio hästkosömmar tillvaratogs från lager 299 och 1368 samt från stolphål 1153 och grop 933 (F95, F97, F99, F101, F190, F204, F287, F289).

Obestämt

Från olika lager och anläggningar (t.ex. lager 1368 och grop 933) härrör ett tiotal obestämda järnfynd. Bland dessa finns avbrutna plattor (F90), tenar (F96, F107, F191) och mindre fragment/klumpar (F94, F110, F192, F194, F291). F109 från grop 933 kan vara en del av en spadskoning.

I grop 956 låg en fossil av svallad korall (F377). Fossiler placerade i byggnader och boplatzanläggningar som offer med skyddande egenskaper är relativt vanligt förekommande på förhistoriska och medeltida boplatser (Carlie 2004:155ff). I fallet med F377 är det dock osäkert om fossilen deponerats avsiktligt eller om den hamnat där med annat äsmaterial.

Analys

Vedartsanalyser

Vedartsanalyser har utförts på två kolprover från stolphål 1437 och lager 661. Ek, tall och gran har konstaterats.

¹⁴C-analyser

Ett prov från grop 956 har ¹⁴C-daterats till yngre bronsålder-förromersk järnålder (Ua-29859). Ett skalkorn och träkol från lager 661 har ¹⁴C-daterats till förromersk järnålder respektive yngsta vendeltid-äldre vikingatid (Ua-29866, Ua-29857). Ytterligare ett skalkorn från lager 496 har ¹⁴C-daterats till högmedeltid (Ua-29867). Träkol från stolphål 1437 och ett sädeskorn från stolphål 1353 har ¹⁴C-daterats till yngre vendeltid-äldre vikingatid respektive yngsta vikingatid-äldre medeltid (Ua-29856, Ua-29868).

Makrofossilanalyser

Sammanlagt har tio prover analyserats från 8 olika kontexter. Sädeskorn av korn och vete har konstaterats. Flest sädeskorn fanns i grop 956.

Metallurgiska analyser

Förutom okulär klassificering av samtliga fynd av slagger och smält lera har smidesskällan (F254) sågats för att bestämmas närmare (Englund & Hjärthner-Holdar 2011).

Osteologiska analyser

Sammanlagt har drygt två kg ben tillvaratagits från lokalen, cirka 1,7 kg har analyserats. Benen härrör främst från lager 1368 och 496, grop 965 och stolphål 1437. Ben fanns i ytterligare tre kontexter, både lager och nedgrävda anläggningar. Om man utgår från antalet fragment utgör benen av svin nästan hälften av materialet. Denna höga andel beror på förekomsten av flera grisfoster i en begränsad del av lager 1368. Ben från nötkreatur står för cirka 35 % av materialet. Resten är ben från får/get och häst. I materialet finns även enstaka ben från hund och fågel samt en människotand. Inget tyder på att tanden

härifrån från en grav, den kan snarare ha ett samband med någon form av hantverk.

Dateringar

Dateringsunderlagen i form av ledartefakter och ¹⁴C-dateringar men även i form av stratigrafiska förhållanden och typologiska drag visar att lämningarna i lokalen kan föras till två huvudsakliga tidshorisonter. Den första motsvarar grovt 1700-/1900-tal. Till denna hör husgrunderna i form av främst sylstensrader samt samtliga utjämnings-/fyllnads- och raseringslager.

Den andra tidshorizonten motsvarar förhistorisk tid – främst yngre järnålder – och medeltid. Till medeltid hör åtminstone lager 496 och 1368, vilka daterats genom ¹⁴C-analys eller fynd såsom bennål, dräktbeslag och äldre rödgods. Till yngre järnålder kan anföras grop 956, stolphål 1437, lager 661 och troligen många av nedgrävningarna som framkom under de medeltida lagren. Flera kontexter såsom stolphål 1353, lager 299 och lager 1094 kan inte dateras närmare än till yngre järnålder–medeltid.

Ett par dateringar är inte helt oproblematiska. Ett sädeskorn från grop 956 blev t.ex. ¹⁴C-daterat till yngre bronsålder–förromersk järnålder men gropan innehöll keramik från yngre järnålder. Lager 661 har ¹⁴C-dateringar till både förromersk och yngre järnålder. Dessa anomalier beror förmodligen på att en äldre horisont från århundradena före Kristi födelse blivit omrörd under den yngre järnåldern. Dessa två dateringar aktualiserar en källkritisk aspekt av datering av lager och gropfyllningar. Det daterade materialet är sekundärt i förhållande till lämningarna. I dessa båda fall kan dateringarna av makrofossilerna inte förklara tidpunkten för vare sig gropens eller lagrets slutgiltiga tillkomst.

Området som helhet har en lång kontinuitet, även om de dateringar som gjorts snarare avspeglar tre skilda faser. De två dateringarna som infaller under slutet av bronsåldern respektive förromersk järnålder kan den skenbara skillnaden till trots ändå vara samtida d.v.s. avspegla en händelse kring 500 f.Kr.

De tre ¹⁴C-dateringarna från yngre järnålder faller inte helt inom samma intervall. En försiktig uppskattning av träkolets egenålder innebär ett tillägg på 50 ±25 år. Med detta i åtanke närmar sig dateringarna varandra. Differensen dem emellan blir mindre än 100 år. Detta kan därmed snarare ses som ett utslag av konstruktionstid kontra brukningstid på platsen.

Preliminär tolkning

Inom lokalen finns en del av en bosättning från yngre järnålder med inslag av stolpburna hus, andra stolpkonstruktioner, möjliga grophus och andra boplatsanläggningar. Indikationer på boplatsanläggningar från yngre bronsålder–förromersk järnålder finns också. Det är dock oklart i vilken omfattning dessa lämningar påverkats av aktiviteterna under senare delen av järnåldern. Av anläggningstätheten att döma rör det sig om en intensivt utnyttjad del av en boplats.

Ett medeltida gårdsläge finns även, åtminstone i lokalens västra del. Byggnad/-er och anslutande aktivitetsytor har troligen stått/funnits där lagren är som mäktigast/fyndrikast och där stolphål även förekommer i/genom lagren. Störresterna kan avspegla en hägnad. Värt att notera är att det medeltida gårdsläget återfinns vid ett vägskäl som existerat sedan åtminstone 1600-talet, troligen mycket tidigare. Bilden känns igen från det medeltida gårdsläget vid lokal 16 (se ovan).

Fyndmaterialet motsvarar det som brukar påträffas på ordinära agrara enheter under yngre järnålder och medeltid. Här finns t.ex. inslag av matavfall, bränt säd samt föremål som hör till hushållet och byggnader. Det är osäkert om primär- eller sekundärsmide förekommit under medeltiden, då den påträffade smidesskällan låg mot en yngre stensyll. Slaggbitar i närliggande gropar, liksom spår efter metallhantering av CU-leg, och en bit av en ässja i ett medeltida lager talar dock för att så verkligen är fallet. Då inga processanläggningar påträffats är det osäkert om detta hantverk bedrivits inom lokalen. Medeltida smidesgropar har i alla tidigare fall påträffats omedelbart norr om lokal 16A.

Inom lokalen finns även omfattande bebyggelselämningar och vissa väglämningar från efterreformatorisk tid. De kan i hög grad relateras till byggnader och vägar på äldre lantmäterikartor från 1800/1900-tal.

Förhållandena vid lokal 16A påminner starkt om de som konstaterades vid den närliggande ytan, både vad gäller stratigrafi, anläggningstyper och fyndbild (Hallgren 2001, se ovan).

Lokal 18

Storlek: 2992 m² (varav 2170 m² var tillgängliga vid undersökningstillfället)

Schaktad yta : 278,1 m², fördelat på 15 schakt

Lokal 18 utgjordes av en långsmal yta i nord-sydlig riktning. Den avgränsades i söder av Disavägen, i sydost av Vattholmavägen och i norr av den s.k GUSK-ladan. De västra och nordöstra gränserna var linjer som gick över Groaplan och parkområdet norr därom.

Det äldsta kartmaterialet vittnar om att den södra delen av lokal 18 under åtminstone 1640-talet var en del av bytomten, medan den norra delen var åkermark. Åkermarken har under följande århundraden expanderat alltmer söderut. Under 1800-talet användes en del av lokalen som trädgårdsmark. Då stod även en liten byggnad på platsen (fig. 34A och B). Under 1900-talet tillkom en ekonomibyggnad strax nordost om lokalen, den står kvar idag och används av sportklubben GUSK. Ytan intill, motsvarande lokalens nordligaste del, var gårdsplan. Området är idag grusat. Resten av lokalen har under 1900-talet varit gräs- och delvis trädbevuxen parkmark, efter 1950-talet har dock hela dess södra halva förvandlas till parkering (Groaplan) och gång- och cykelväg (fig. 73). Parkeringen och parken skiljs åt av en träd- och slybevuxen sluttning.

Vid 1997 års förundersökning drogs ett par parallella, långa schakt inom parkområdet. Varken Groaplan eller den grusade ytan vid GUSK berördes. Hel-täckande i schakten fanns ett siltigt och lerigt lager som tolkades som ett äldre ploglager. De påträffade lämningarna dominerades i övrigt av boplatsanläggningar nedgrävda i det orörda underlaget. De flesta var stolphål och det fanns även några härdar och en ränna. En härd blev ¹⁴C-daterad till yngre vendeltid-äldre vikingatid. I ett schakt framkom även ett upp till 0,4 meter tjockt kulturlager som både var genomskuret av och överlagrade anläggningar. Fyndmaterialet var magert och bestod av någon enstaka keramikskärva och ett fragment av vävtyngd. Lämningarna antogs härröra från en bosättning från järnålder med inslag av hus och andra stolpkonstruktioner (Anund & Göthberg 1998:88f.).

Vid 2011 års förundersökningar var den sydöstra delen av lokalen inte tillgänglig för schaktdragning, detta enligt direktiv från Länsstyrelsen. Det rörde sig om gång- och cykelvägen samt om den gräsbevuxna remsan längs Vattholmavägen. Andra otillgängliga delar var det sydligaste partiet som sammanföll med Disavägen och de upphöjda, gräs- eller trädbevuxna delarna av Groaplan. Schaktdragningen kom också att påverkas av ett antal träd i parken, av ett par grus-

högar och ett flertal tele-, el- och vattenledningar. En omarkerad och okänd elledning framkom också i den södra delen av schakt 3331. Inför förundersökningen hade sluttningen mellan Groaplan och parken avverkats från några träd.

Jordarten utgjordes av sandig silt.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

Fyllnadsmassor

Recenta fyllnadsmassor påträffades huvudsakligen vid Groaplan och vid sluttningen strax norr därom samt vid GUSK. Att parkeringen vid Groaplan vilade på kraftigt uppbyggt underlag kunde man ana före undersökning på grund av den stora höjdskillnaden jämfört med parken nedanför. Fyllnadsmassorna bestod av olika, distinkta lager av makadam, annat stenmaterial, grus och/eller sand. De var cirka 1,2 meter tjocka i schakt 3629 och 1,8 meter i schakt 3456 (fig. 74–75). I den södra delen av schakt 3331 rörde det sig om ett påfört, upp till 0,3 meter tjockt lerlager. Massornas skiftande mäktighet och höjdnivåer på underliggande lager vittnar om att marken från början sluttat svagt mot norr. Höjdskillnaderna mellan den södra delen av Groaplan och parken nedanför har ursprungligen varit cirka 1,5 meter.

Fyllnadsmassorna vid GUSK konstaterades i samtliga sex schakt som drogs vid den grusade planen. De var i allmänhet 0,4–0,5 meter tjocka och bestod överst av olika gruslager, underst av blandade lager med recenta inslag såsom taktegel, metallskrot och plankbitar.

Tabell 11. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 18.

Typ	Antal	Varav delundersökta	Volym handgrävd/maskingrävd i m ³
Grop	1	1	
Grophus	1	15	
Härd	3	2	
Kokgrop	2	2	
Kolluvium	3	3	0,2/40,2
Lager	5	5	0,2/27,8
Lagerrest	3	3	0,05/0
Matjordslager	1	1	
Odlingslager	2	2	0/5
Ränna	1	1	
Stensyll	1		
Stolphål	6	4	
Syllstensrad	1		
Utfyllnadslager	1	1	
Utgår	2	2	
Summa	33	28	0,45/73

Figur 73. Den norra delen av lokal 18, med sluttningen ner från Groaplan i förgrunden och GUSK i bakgrunden. De flesta träd i bildens mitt låg inom förundersökningsområdet. Foto från söder: Anton Seiler, RAÄ (U4480_63).

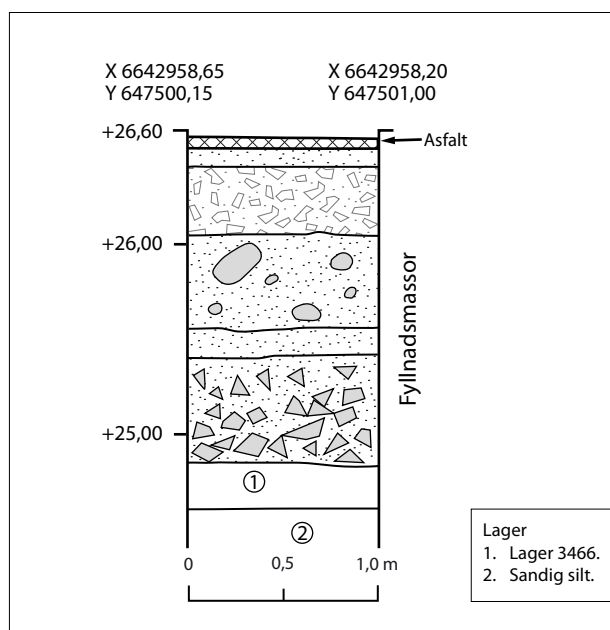
Figur 74. De tjocka fyllnadsmassorna under Groaplan krävde att schaktens kanter fick släntas av ordentligt. Foto från sydväst: Anton Seiler, RAÄ (U4480_89).

Efterreformatoriska och recenta lämningar

Få lämningar från efterreformatorisk tid fanns inom lokal 18. I schakt 3747 påträffades en syllstensrad och en stensyll (3750, 3778) som kan relateras till en ekonomibyggnad känd från mitten av 1900-talet (fig. 76). I fem schakt i anslutning till GUSK fanns ett mycket kompakt lager av sandig lera (3748). Lagret är förmodligen äldre matjord som täcktes över när markanvändningen ändrades från åker till bebyggelse under 1900-talet. I lager 3748 påträffades åtminstone ett förhistoriskt fynd (se nedan). Liknande lager med antagligen samma ursprung framkom även vid Groaplan i schakt 3456 och 3629 (3466, 3633). Dessa lager innehöll fynd från efterreformatorisk tid men även äldre föremål (se nedan).

Överst i schakt 3692 låg flera sandlinser som troligen har ett samband med ledningsdragningar strax invid. Det nedre lagret (3673) verkade vara kraftigt omrört, med inslag av både recent tegel, yngre rödgods och åtminstone ett förhistoriskt fynd (se nedan; fig. 77, s. 92). Antagligen rör det sig om ett odlingslager från efterreformatorisk tid som påverkats av sentida aktiviteter på platsen.

En låg stenmur sträckte sig väster om grusplanen vid GUSK, huvudsakligen utanför undersökningsområdet. Den sammanfaller med en ägogräns från 1700-/1800-tal och är förmodligen från denna tid. Diken fanns i flera schakt i närheten av GUSK, samtliga gav ett recent intryck. Diket i schakt 3855 återfinns på kartmaterialet från mitten av 1800-talet.

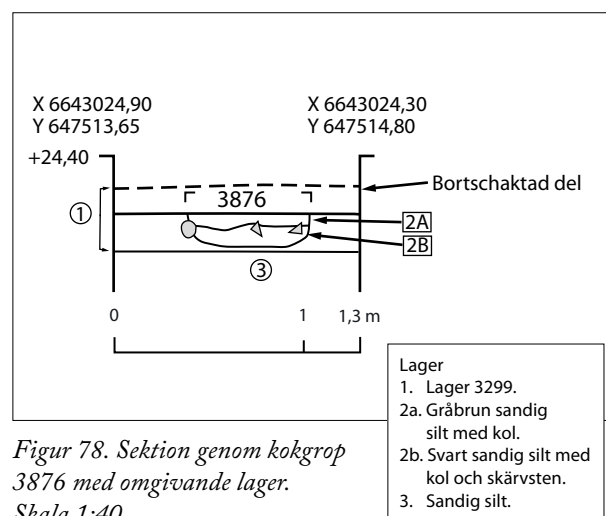
Figur 75. Sektion och stratigrafi i schakt 3456. Skala 1:40.

Moderna vattenledningar framkom i schakt 3629 och 3847, medan en äldre elledning låg tvärsöver den södra delen av schakt 3331.

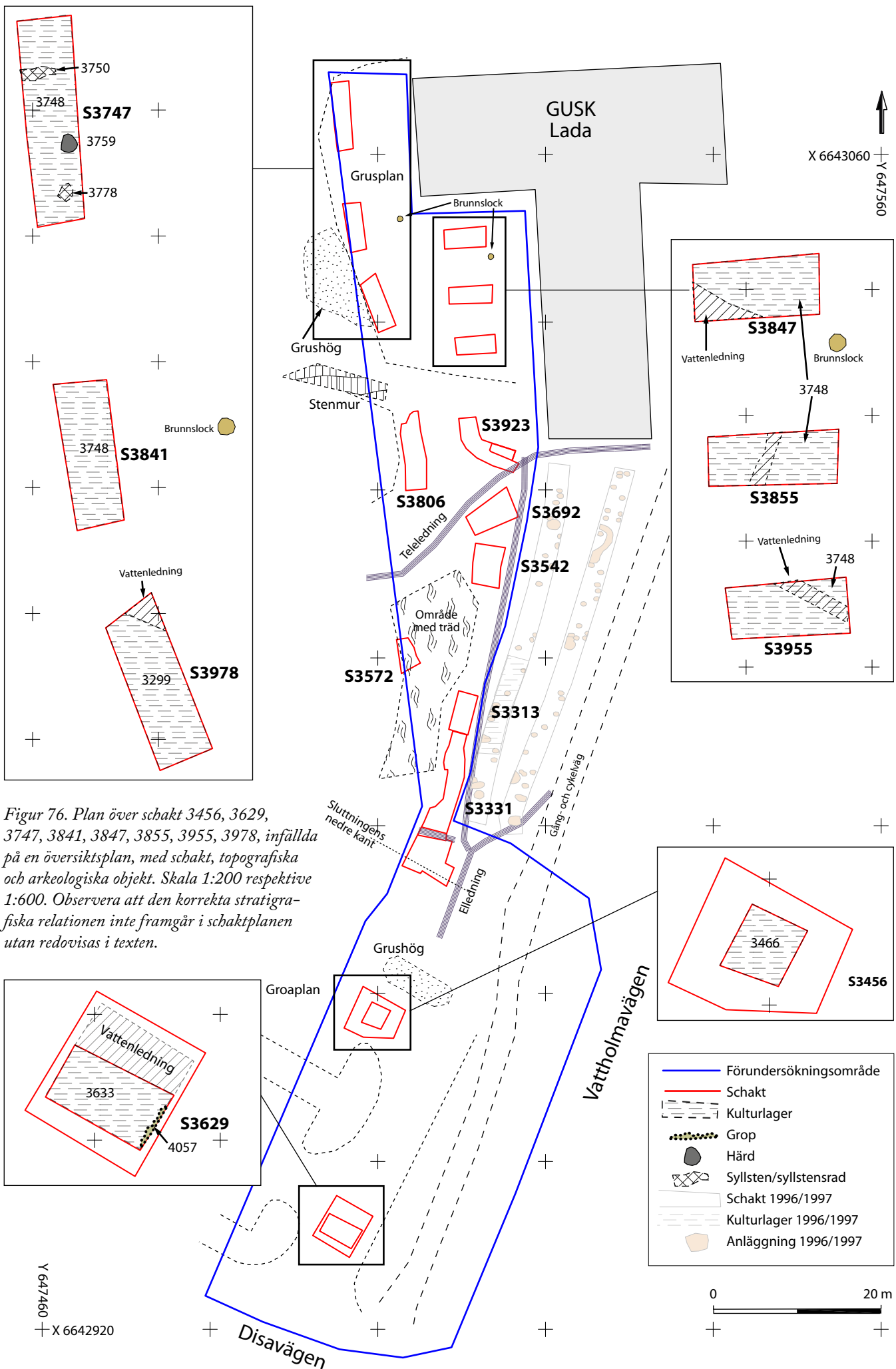
Förhistoriska lämningar

I sammanlagt sex schakt framkom ett homogent, upp till 0,5 meter tjockt sandigt lager (3299). Lagret verkade täcka en stor yta inom lokalen (fig. 77). Med undantag för ett par föremål var lagret helt fyndtomt, utan någon som helst inblandning av tegel eller andra inslag från historisk tid. Storlek och konsistens tyder på att det rör sig om ett äldre odlingslager, eller snarare om ett kolluvium som bildats genom att jord samlats på platsen genom naturlig erosion och odling. Förmodligen kommer den ackumulerade jorden ursprungligen från de betydligt högre partierna öster om lokalen, på andra sidan Vattholmavägen. Kolluviet motsvarar förmodligen lagret som tolkades som ett äldre, heltäckande odlingslager vid den tidigare förundersökningen. I schakt 3923 framkom en kokgrop (3876) helt omsluten i lager 3299 (fig. 78).

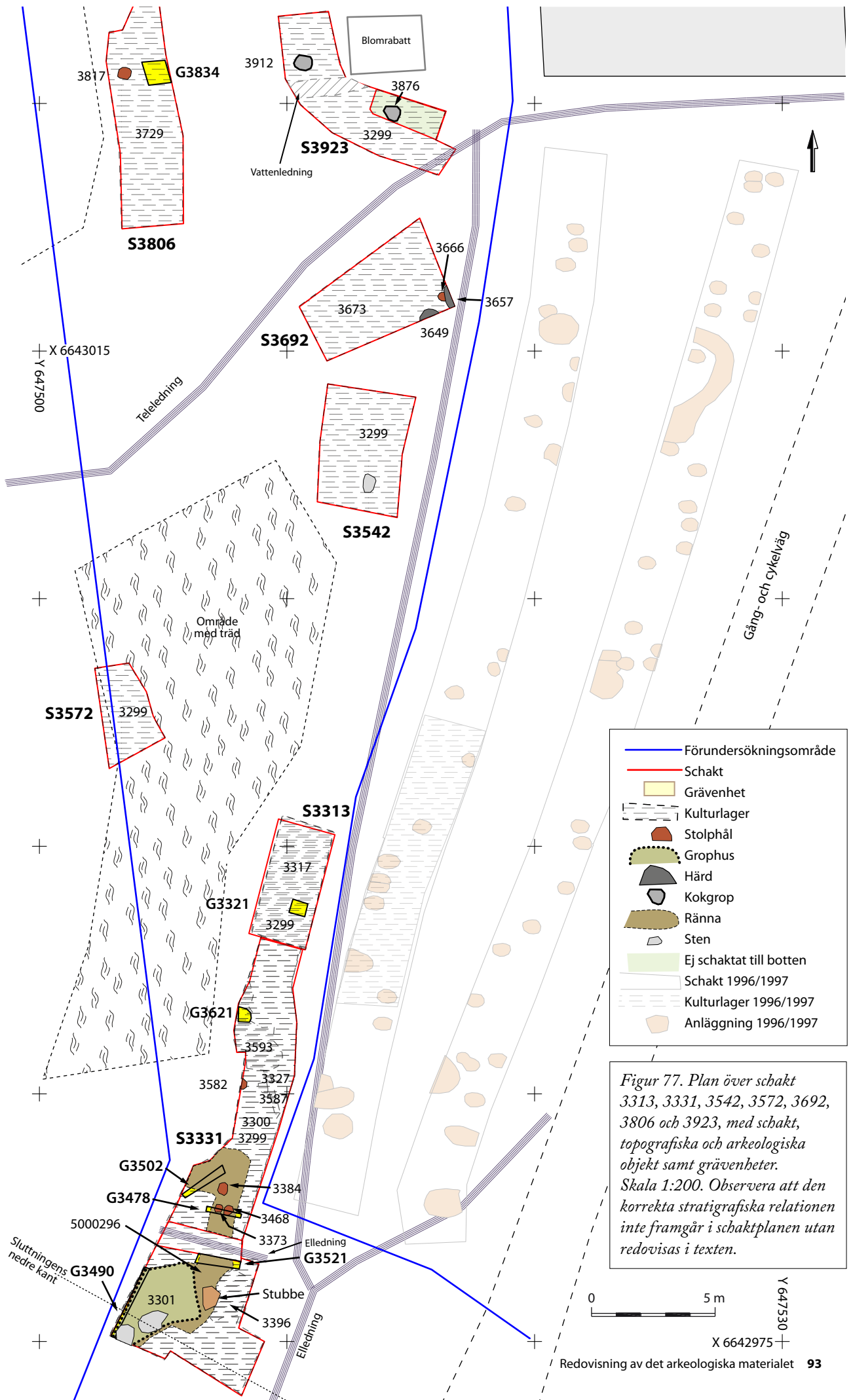
I schakt 3806 fanns ett lager som var mycket likt lager 3299, med skillnaden att det innehöll ett flertal förhistoriska fynd (3729; se nedan vad gäller fynden). Både lager 3299 och 3729 överlagrade boplatlämningar. För lager 3729 rörde sig om ett stolphål (3817), medan lager 3299 täckte både lager och nedgrävda anläggningar. I lokalens norra del i schakt 3692 och 3923 påträffades således ett par härdar (3649, 3666), ett stolphål (3657) och en kokgrop (3912) under lager 3299, förutom den tidigare nämnda kokgropen som låg i själva lagret. Stolphålet var genomskuret av härd 3666.

Figur 78. Sektion genom kokgrop 3876 med omgivande lager. Skala 1:40.

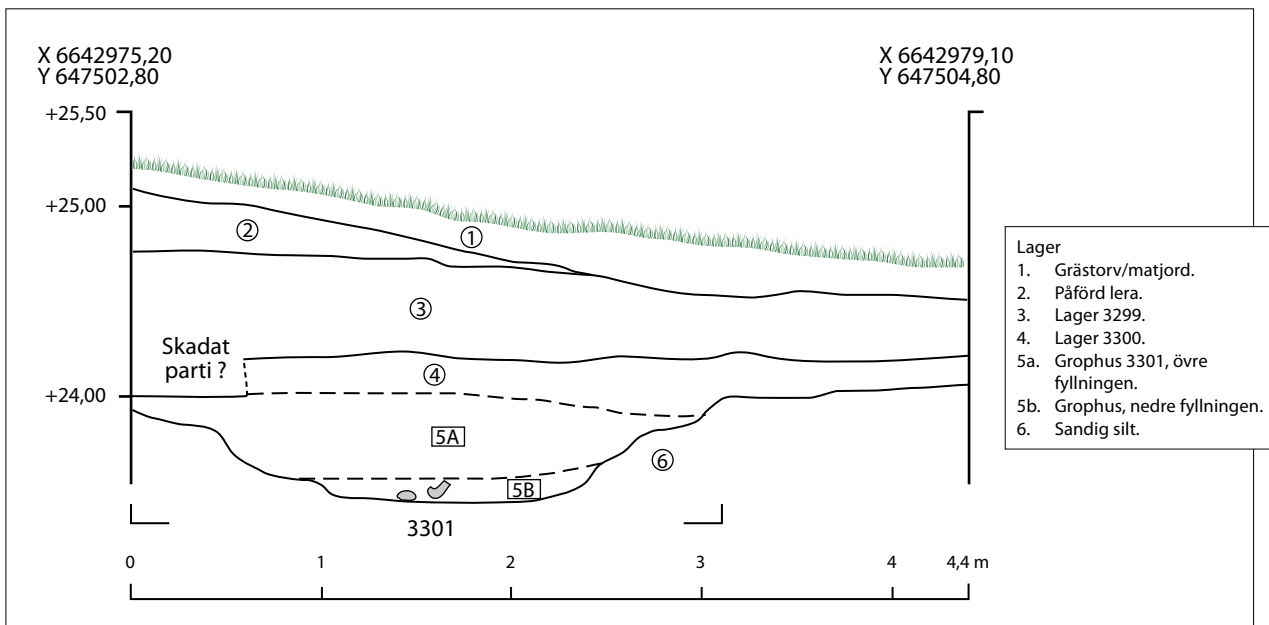

Figur 76. Plan över schakt 3456, 3629, 3747, 3841, 3847, 3855, 3955, 3978, infällda på en översiktsplan, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt. Skala 1:200 respektive 1:600. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.

Huvuddelen av de underliggande lämningarna framkom dock i schakt 3313 och 3331 (fig. 77). Direkt under lager 3299 fanns ett heltäckande, sotigt och fyndförande tramplager (3300, 3317; dessa två idnr avser dock samma lager; fig. 79). Dessa sotiga lager kan motsvara och hänga ihop med boplatslagret som konstaterades vid den tidigare förundersökningen (idnr 1023 då). I schaktets norra del överlagrade detta lager några lagerrester avsatta i grunda sänkor (3327, 3587, 3593) och ett stolphål (3582). I schaktets södra del fanns en vinkelformad ränna (5000296) inom vilken tre djupa stolphål påträffades (3373, 3384, 3468; fig. 80 och 81). Två av dessa hade en bränd fyllning. Utbredning, storlek och form visar

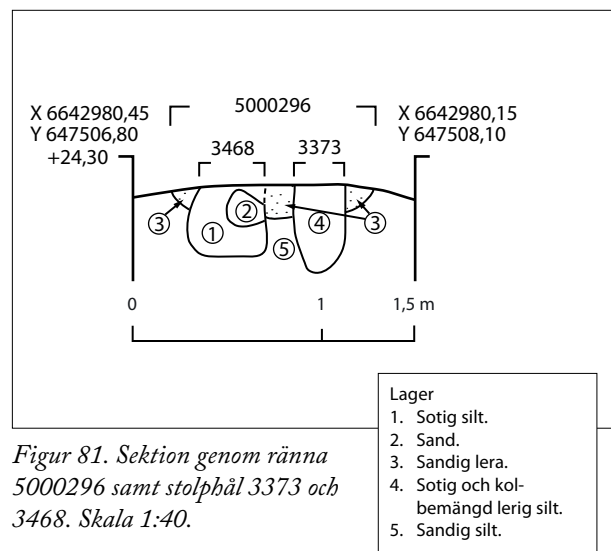
att rännan och stolphålen troligen härrör från en och samma byggnad. Rännans södra del var otydlig då den gick ihop med en annan anläggningen med liknande fyllning, grophus 3301. Det var inte möjligt att avgöra om rännan överlagrade grophuset eller om det var tvärtom. Grophuset var rektangulärt och avgränsat i söder av två större stenar. Det är oklart om dessa stenar hör till grophusets övre konstruktion eller om de lagts dit senare, de var i alla fall delvis täckta av lager 3300. Grophuset innehöll ett relativt stort antal fynd (se nedan). Lager 3300 överlagrade i övrigt ett mindre lerlager (3396) och en grop av osäker karaktär (3541).

Figur 79. Sektion och stratigrafi i den södra delen av schakt 3331. Skala 1:40.

Figur 80. Arbete pågår i den södra delen av schakt 3331. I förgrunden syns grophus 3301 och i förlängningen på det rännan 5000296. Foto från söder: Maria Lingström, RAÄ (U4480_71).

Figur 81. Sektion genom ränna 5000296 samt stolphål 3373 och 3468. Skala 1:40.

Övriga boplatsanläggningar vid lokalen utgjordes av en hård (3759) i det nordligaste schaktet respektive av en grop i det sydligaste schaktet (4057).

Stratigrafiska förhållanden

De stratigrafiska förhållandena i lokalen förefaller vara förhållandevis enkla och mest karakteriseras av att äldre lager överlagrar anläggningar nedgrävda i orört underlag. I den södra delen av schakt 3331 var dock bilden något mer intrikat, med kolluviet som överlagrade ett tramplager som i sin tur låg över anläggningar, en ränna som gick ihop med ett grophus och stolphål som var grävda genom rännan. Kokgrop 3876 i schakt 3923 vittnar också om att anläggningar finns omslutna i lager 3299, medan stolphål 3657 och hård 3666 i schakt 3692 är exempel på nedgrävda anläggningar som skär varandra.

Fynd

Byggnadsdetaljer och monument

Från grophus 3301 och lager 3633 tillvaratogs 28 gram bränd lera (F164, F353). Från grophuset fanns även ett flertal fragment lerklining (F165) och ett par järnspikar (F188). Lager 3633 innehöll också två järnbitar (F151, F196). Ett läsöverfall påträffades i lager 3748 (F201). Fyndet kan vara från såväl järnålder som yngre perioder.

Dräkt, smycken och personlig utrustning

I lager 3300 ovanför rännan 5000296 påträffades ett remändesbeslag av järn med avbrutet fäste (F329). Beslaget som är långsmalt med rombiskt tvärsnitt påminner om exemplaren som är vanligt förekommande under folkvandringstidens andra hälft (Nerman 1935:Taf.47:474–478; Lamm 1973:22 och där anförd litteratur). Dessa är dock oftast tillverkade av brons och man kan inte utesluta att F329 egentligen är en vapenminiatyr (jfr Arrhenius 1961; Näsman 1973).

I lager 3729 fanns ett genombrutet, rombiskt hänge med knoppar i vardera ände och en väl bevarad snörupphängningsanordning (F175; fig. 82). En exakt parallell har inte hittats i litteraturen men en rad besläktade föremål är kända från mellersta och yngre vendeltid (Nerman 1969:Taf. 180:1489–1492, 231:1901). I samma lager påträffades en järntorne till sälja (F208).

Ett par knappar av CU-legering tillvaratogs från lager 3633 (F150, F207). De är ornerade med mittblomma respektive pärlband längs kanten. Båda har dateringar till 1700–1800-tal (Helander 2003).

Handel och värde mätare

I lager 3673 fanns ett litet bitsilver, bestående av en avhuggen bar med rektangulärt tvärsnitt (F202). Metallen är inte analyserad, bedömningen bygger på föremålets utformning samt på metallens vikt och färg.

I lager 3748 i schakt 3747 låg ett litet föremål av CU-legering, format som ett djur-/drakhuvud och med en vikt på 3,6 gram (F216; fig. 83). Nospartiet och ögonen är särskilt tydliga. Undersidan är helt plan och fyndet uppvisar i övrigt inga spår av brottytor eller fästeanordningar. Det är således ett komplett föremål. En trolig tolkning är att det rör sig om ett viktlod. Viktlod formade som sagodjur (s.k. Zoomorphic weights) är kända från vikingatida platser i Norge, Irland, Skottland och eventuellt Birka (Pedersen 2007:175ff). F216 har ingen exakt parallell men det uppvisar flera gemensamma drag med kända exemplar. Stilistiskt antyder ögonens form en datering till senvikingatid med andra ord senare än de ovan nämnda vikterna.

Hantverk och produktion

Vävtynsfragment fanns i lager 3300 (F275), medan en vittrad, närmast klotformad glättsten påträffades i grophuset 3301, som låg i närheten (F171).

Grophuset 3301, rännan 5000296 och lager 3317, samtliga i schakt 3313/3331 innehöll mindre mängder fynd med koppling till metallhantverk. Det rörde sig om smält lera (F173, F332) och järnslag (F338, F372). F173 är en bit av ugnsinfodring.

I lager 3633 fanns en rektangulär plåtbit av CU-legering, troligen rör det sig om ett klipp (F206).

Husgeråd

Femton skärvor keramik av äldre svartgods med en sammanlagd vikt på 108 gram tillvaratogs från grophus 3301 (F157, F166, F278, F286, F362) och ränna 5000296 (F371). F286 kan föras till Sellings formtyp AIV:3a1, F371 till samma typ eller AIV:4a/b. För hela keramikmaterialet gäller en generell datering till yngre järnålder-tidig medeltid. I lager 3729 tillvaratogs också en skärva flintgods från 1800-talet (F284), medan en skärva flintgods från 1700/1800-tal låg i lager 3633 (F352).

I grophus 3301 och kokgrop 3876 fanns mer eller mindre fragmentariska löpare (F167, F168, F251). I grophuset framkom även två fragment av slipsten (F169) och ett möjligt ändbeslag till knivskaft (F172; fig. 82). Det sistnämnda föremålet är spetsovalt och

tillverkat av CU-legering. På ena sidan är det ornerat med fyra triangulära jack som skapar ett korsformat mönster. På andra sidan finns en svag antydning till fördjupning och spår av järnkorrosion. Möjligen rör det sig egentligen om ett viktlod eller råämne.

Religion och kult

I lager 3729 påträffades en torshammare av järn (F174; fig. 82). Föremålet har ett närmast sexkantigt huvud, medan änden på skaftet är formad till en ögla. Det omsorgsfulla utförande tyder på att det rör sig om en torshammare för upphängning i snöre kring halsen snarare än en amulett som varit fäst på en järnring (jfr Ström 1984). Dateringen är

troligen 800/900-tal (Petré 1984:43f och där anförd litteratur).

Transport och samfärd

En hästskosöm fanns i lager 3466 (F193).

Vapen och rustningar

En armborstpilspets av järn framkom i lager 3633 (F217; fig. 84). Spetsen är långsmal, tångeförsedd och något tjockare vid huvudet. Tvärsnittet är kvadratisk. Dateringen kan inte preciseras närmare än till 1200/1500-tal (Sandstedt 1998 och där anförd litteratur). Ytterligare en pilspets fanns i lager 3299 (F212). I detta fall rör det sig om en bladformad

Figur 82. Hänge (F175), möjligt ändbeslag (F172) och torshammare (F174). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet.

Figur 83. Viktlod (F216). Foto: Anton Seiler, Riksantikvarieämbetet.

Figur 84. Pilspetsar (F212 och F217) och svärdsknapp (F235). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet.

handbågspilspets utan markerad tånge. Spetsen tillhör Nørgård Jørgensens typ P3 och kan dateras till vendeltiden (Nørgård Jørgensen 1999).

Under en större sten i de övre delarna av grophus 3301 framkom en pyramidformad svärdsknapp av järn med infattning för tånge på undersidan (F235). Knappen kan härröra från ett svärd av typ B eller C och följaktligen dateras till tidig vikingatid (Petersen 1919; Thunmark-Nylén 1998:Taf.217:6, 218:2). Läget under en större sten tyder på att fyndet kan vara ett husoffer (jfr Carlie 2004:171ff).

Obestämt

Från olika lager och anläggningar (t.ex. grophus 3301 och stolphål 3373) härrör ett tiotal obestämda järnfynd. Bland dessa finns avbrutna plattor (F195, F197), tenar (F176, F189, F198) och en liten krok (F214). Ett fynd är halvcirkelformat och kan vara en del av ett eggredskap (F370). De hårt korroderade F177 och F209 är troligen en muskötkula respektive en bult.

I materialet finns även flera obestämda fynd av CU-legering. Det rör sig om ett centimeterstort bleck (F213), ett litet platt fragment (F211) och ett möjligt granatsplitter (F210).

Från grophus 3301 härrör slutligen små mängder lera som är för lite smält för att kopplas till metallhantering (F154).

Analyser

Vedartsanalyser

Vedartsanalyser har utförts på två kolprover från kokgroparna 3876 och 3912 samt grop 4057. Ek, tall och alm har konstaterats.

¹⁴C-analyser

Träkol från kokgrop 3876 har ¹⁴C-daterats till yngre vendeltid-äldsta vikingatid (Ua-29913). Träkol från grop 4057 och kokgrop 3912 har ¹⁴C-daterats till yngsta vendeltid-äldre vikingatid (Ua-29908, Ua-29914). Likvärdiga dateringar har ett par sädeskorn från stolphål 3373 och grophus 3301 (Ua-29934, Ua-29935).

Makrofossilanalyser

Sammanlagt har 17 prover analyserats från 14 olika kontexter, både lager och nedgrävningar. Mest anmärkningsvärt är provet från stolphål 3373 som innehöll över 400 brända sädeskorn av främst korn men även vete (huvudsakligen kubbvete). Relativt stora förekomster av växtmaterial, t.ex. sädeskorn av

korn, vete och havre samt ogräsfröer, fanns i t.ex. grop 4057, grophus 3301 och stolphål 3384.

Metallurgiska analyser

Samtliga fynd av slagger, metallsmältor och smält lera har varit föremål för okulär klassificering (Englund & Hjärthner-Holder 2011).

Osteologiska analyser

Sammanlagt har drygt 200 gram ben tillvaratagits från lokalen, hela benmaterialet har analyserats. Benen härrör främst från grophus 3301, lager 3729 och grop 4057. Om man utgår från antalet fragment utgör benen av får/get hälften av materialet, medan ben från nötkreatur står för cirka 35 %. Resten är ben från häst och svin.

Dateringar

Dateringsunderlagen i form av ledartefakter och ¹⁴C-dateringar men även i form av stratigrafiska förhållanden och typologiska drag visar att en stor del av de påträffade lämningarna hör till yngre järnålder, framförallt (yngre) vendeltid-vikingatid. Samtliga nedgrävda anläggningar, även härden daterad vid den tidigare förundersökningen, faller således inom ett relativt snävt intervall. En liknande datering verkar även gälla för de äldre lagren i lokalens centrala del. För lager 3729 bygger t.ex. dateringen på ett rombiskt hänge och en torshammare. Kolluviet 3299 är intressant i sammanhanget, då det förutom att innehålla en vendeltida pilspets, även överlagrade och omslöt kokgropar från yngre vendeltid- äldre vikingatid. Detta innebär att åtminstone de undre delarna av lagret bildats under den senare delen av den yngre järnåldern. Inslag som stärker den konstaterade dateringsbilden finns även i äldre matjordslager, i form av viktloppet och järnnitar.

Värt att notera är att man inte ser någon skillnad mellan ¹⁴C-dateringarna av makrofossil och träkol. I detta fall är det dessutom osäkert om man kan betrakta skillnaden i dateringarna som indikation på två faser. Dateringen av stolphålet A3373 dubblerades med sädeskorn (Ua-29934 och UGAMS-9207). De båda dateringarna faller inom var sitt avsnitt. Att det skulle röra sig om differenser mellan laboratorierna förefaller osannolikt, då båda har dateringar i de två grupperingarna. Grundkurvan är under den aktuella perioden relativt komplicerad med tre kortare plattåer åtskilda av kraftiga, men korta fall. Till detta kommer mindre svängningar. Av denna anledning blir

det kalibrerade resultatet utdraget i tid med korta avbrott såväl vid ett som två sigma. Utan arkeologiska iakttagelser som kan påvisa en periodisering kan man inte skärpa den kronologiska utsagan.

Huvuddelen av de yngre lämningarna kan härledas till byggnader eller aktiviteter från 1800-tal och framåt. Värt att notera är att den medeltida armborstpilspetsen påträffats där en del av bytomten varit belägen tidigare. Fyllnadsmassorna vid Groaplan och GUSK är från 1900-talet.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Resultaten från den nu aktuella och den tidigare förundersökningen visar att fornlämning finns inom hela lokalen, åtminstone i de delar som kunnat bli förundersökta. Fornlämningen är inte avgränsad, den kan fortsätta åt alla håll utanför det berörda området.

För äldre perioder – av allt att döma uteslutande yngre järnålder – rör det sig om både lager och nedgrävda anläggningar. Ett av lagren är ett ytmässigt stort kolluvium. Äldre lager och anläggningar uppvisar en tydlig koncentration i lokalens centrala del, inom parkområdet.

Lämningarna från efterreformatorisk tid är fåtåliga. För lokalens norra halva är detta föga förvånansvärt då området varit odlingsmark från åtminstone 1600-talet och framåt. För den del av lokalen som var en del av bytomten under 1600/1700-talen kan avsaknaden av t.ex. syllestensrader eller lager förklaras genom bortodling under främst 1800-talet. Det kan också bero på att denna del av bytomten inte hyst några byggnader.

De äldre lagren är ställvis tjocka, upp till en halv-meter. De är fyndfattiga men de fynd som väl förekommer har stor signifikans som t.ex. dateringsunderlag eller funktionsindikatorer. Fyndfrekvensen är högre i de nedgrävda anläggningarna, särskilt i grophuset och anläggningarna i närheten. Fynden, även benen, är allmänt välbevarade.

Bevarandegraden för boplatslager och anläggningar är hög, även om odling bedrivits på platsen under modern tid. Förmodligen har det nästan heltäckande kolluviet bidragit till att underliggande strukturer och stratigrafier bevarats.

Förhållandena i lokalens sydöstra del, i höjd med gång- och cykelvägen och remsan längs Vattholmavägen är i nuläget okända.

Preliminär tolkning

Inom lokalen finns en del av en bosättning från vendeltid–vikingatid med inslag av stolpburna hus, andra stolpkonstruktioner, grophus och andra boplatsanläggningar. Av anläggningstätheten och vissa överlagringar att döma rör det sig om en intensivt utnyttjad del. Detta gäller i synnerhet för lokalens centrala del.

En del av fyndmaterialet motsvarar det som brukar påträffas på ordinära agrara enheter under yngre järnålder, med t.ex. inslag av matavfall, bränt säd och föremål som hör till hushållet. Viss textiltillverkning har förekommit och några fynd vittnar om en viss smidesverksamhet. Då inga processanläggningar påträffats är det osäkert om metallhantverket bedrivits inom eller strax utanför lokalen. Ett par föremål, ett viktlod med mycket ovanlig utformning och ett bitsilver, är däremot av betydligt mera speciell karaktär. De vittnar om att handel bedrivits, antingen på platsen eller i närområdet. Även svärdsknappen som möjligen deponerats som husoffer i grophuset är anmärkningsvärd. Den bör tolkas som en högre ståndsmarkör.

Ett ytmässigt stort och förhållandevis tjockt kolluvium torde indikera en viss odling i närområdet redan under yngre järnålder, antagligen på de högre belägna partierna öster därom. Boplatsen var fortfarande i bruk medan kolluviumbildningen pågick.

Med undantag för en armborstpilspets finns inga medeltida indikationer inom lokalen. Tvärtom verkar bebyggelsen inom de undersökta schakten helt försvinna någon gång under slutet av yngre järnålder.

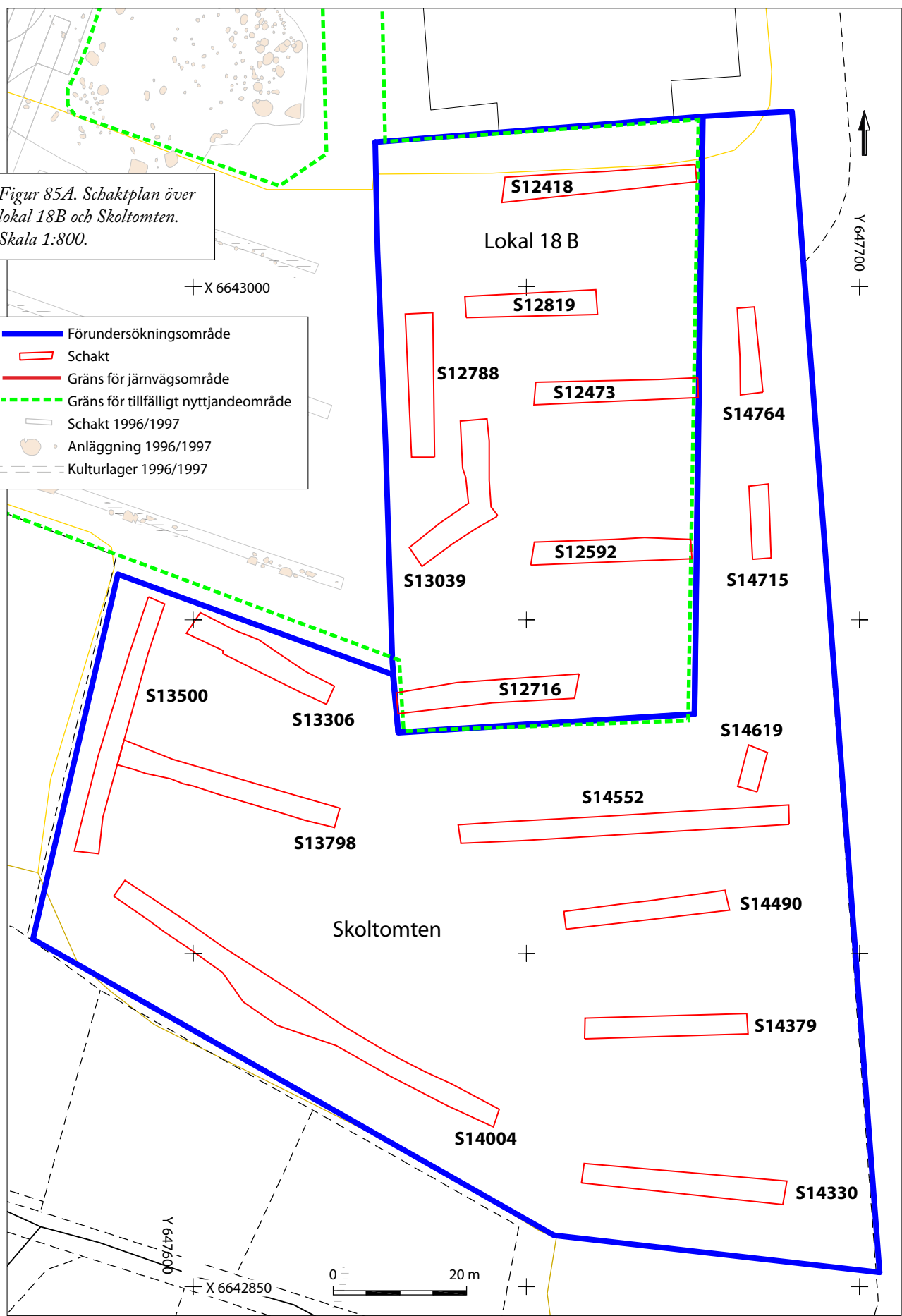
Lokal 18B

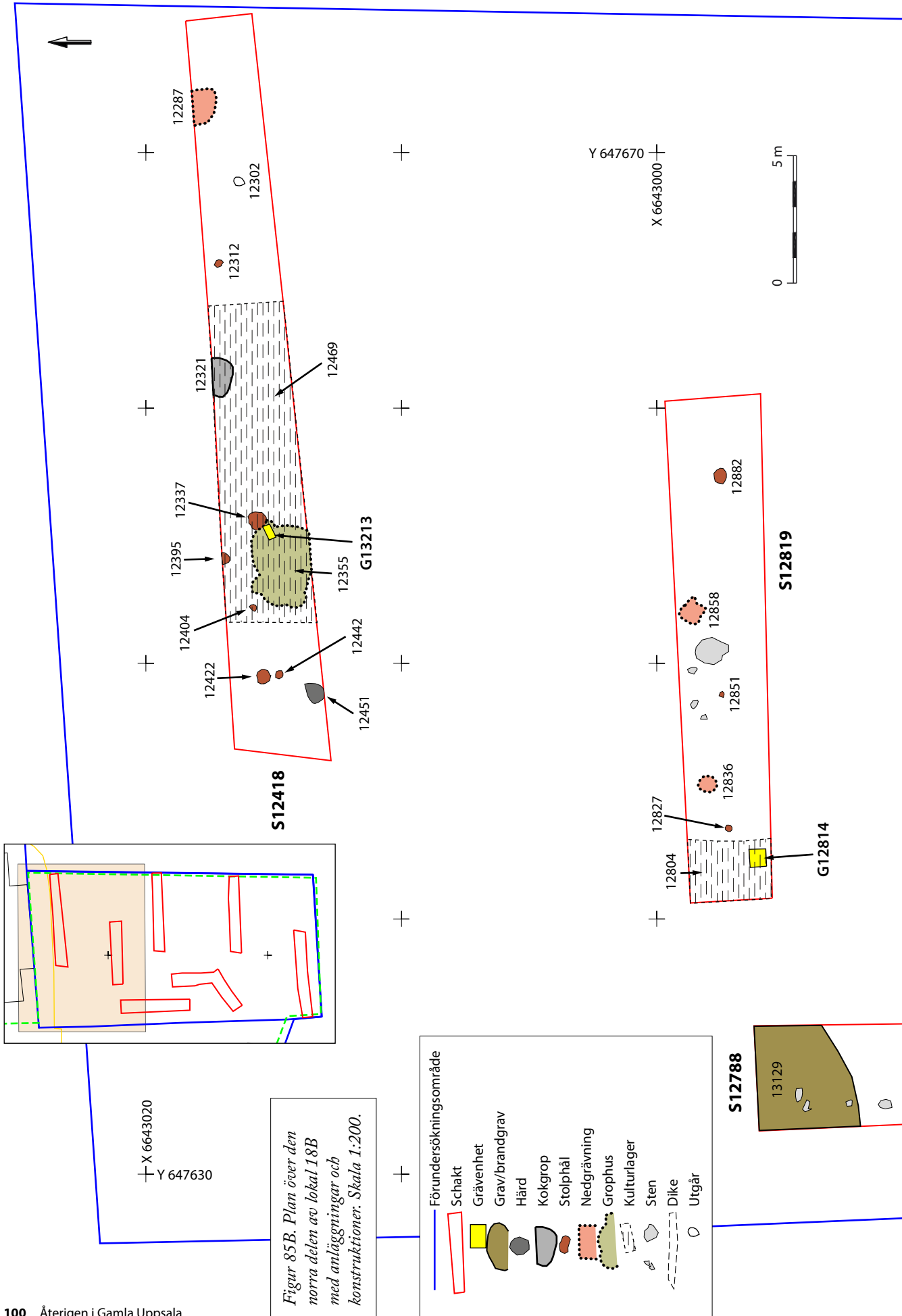
Undersökningsområdets storlek: 4200 m².
Schaktad yta: 601 m², fördelat på sju schakt (dubbel skopbredd).

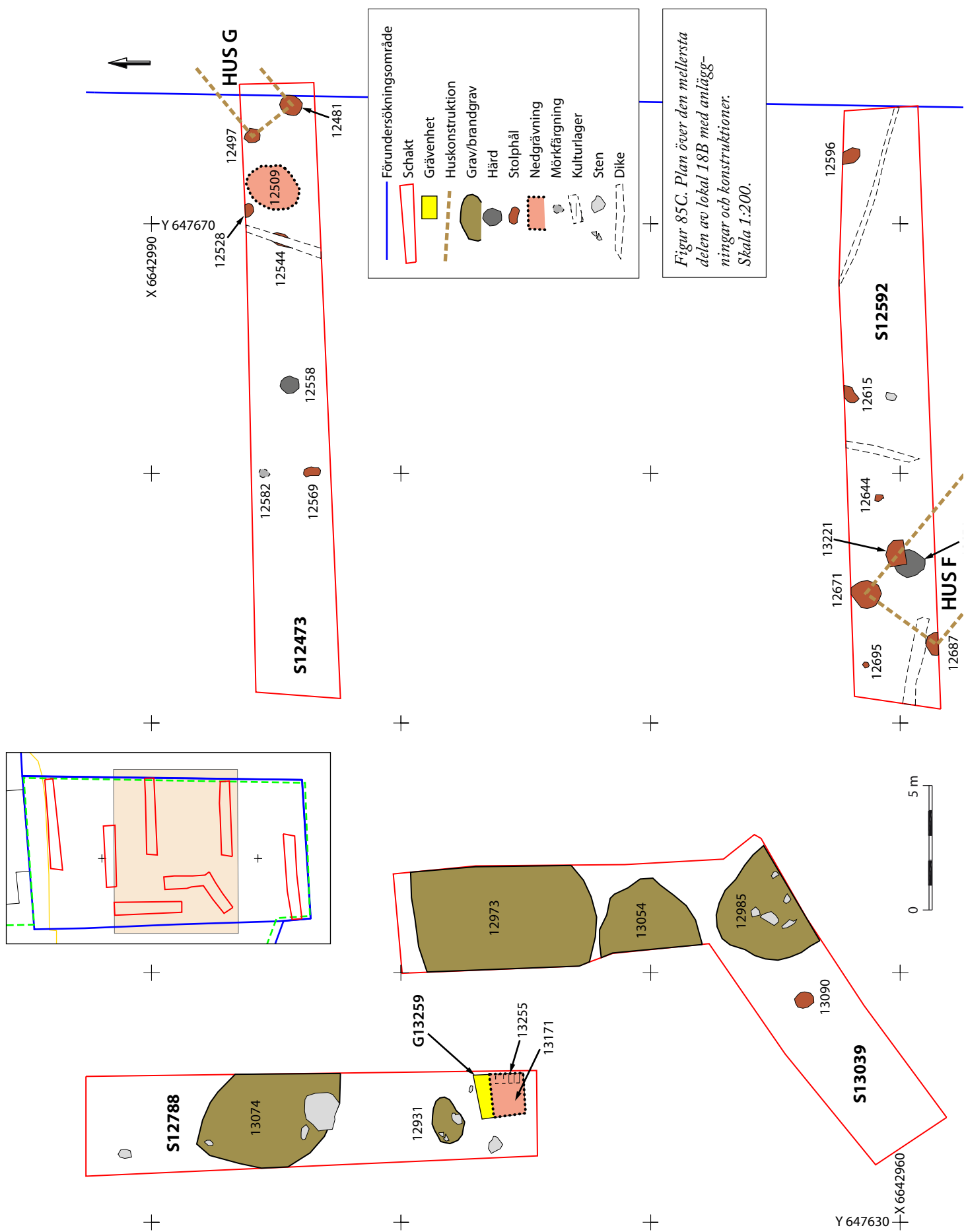
Lokal 18B var belägen i en svag nordsluttning direkt söder om Gamla Uppsala skolas gymnastiksal. I väster avgränsas området av en gång- och cykelväg, väster om vilken en lägre ås reser sig. Denna åssträckning ingick i den utvidgning som diskuteras nedan. Området utgjordes av brukad åkermark. Jordarten utgjordes av sand och silt som i områdets södra och östra delar övergick till lera.

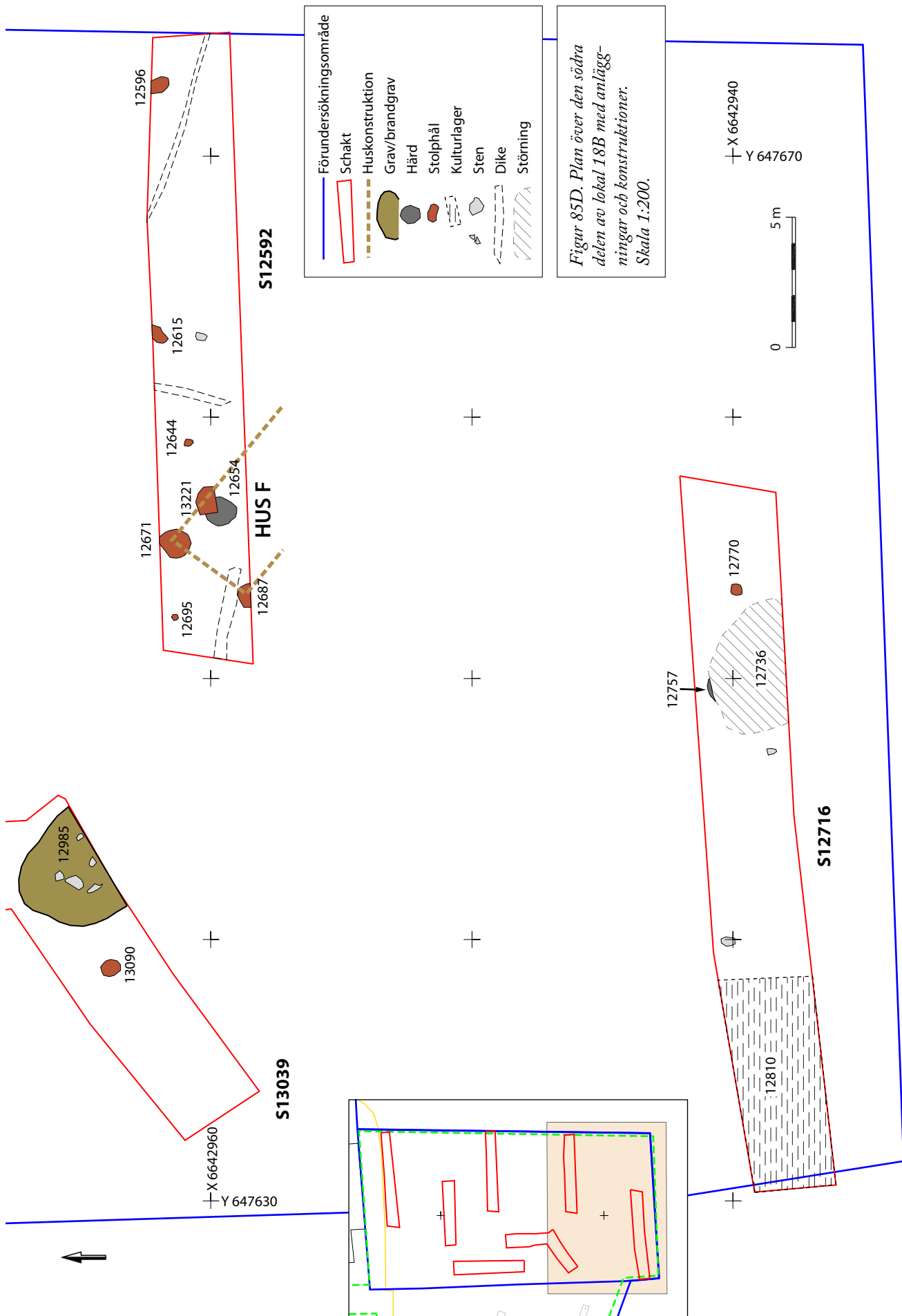
Figur 85A. Schaktplan över lokal 18B och Skoltomten. Skala 1:800.

- Förundersökningsområde
- Schakt
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde
- Schakt 1996/1997
- Anläggning 1996/1997
- Kulturlager 1996/1997

Figur 86. I schakt 12788 de överplöjda gravarna 12931, 13074 och 13129. Den förstnämnda låg i schaktets bortre del. Foto från norr: Fredrik Thölin, SAU (U4482_4).

Figur 89. En stor mörkfärgning i det nordligaste schaktet visade sig utgöra grophuset 12355. Bortanför detta den undersökta kokgropen 12321. Foto från väster: Mia Englund, RAÄ (U4482_1).

Figur 87. I schakt 13039 fanns rester av de överplöjda gravarna 12971, 12985, 13054. Foto från söder: Fredrik Thölin, SAU.

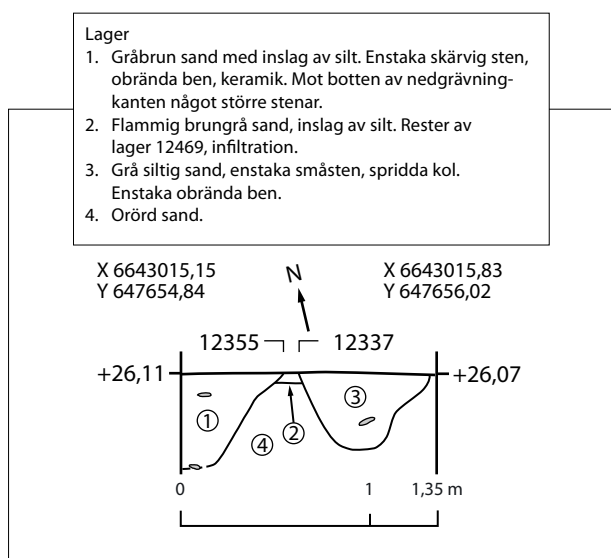

Figur 88. I graven 12931 fanns en bevarad urna mellan några stenar. Foto från nordost: Fredrik Thölin, SAU (U4482_3).

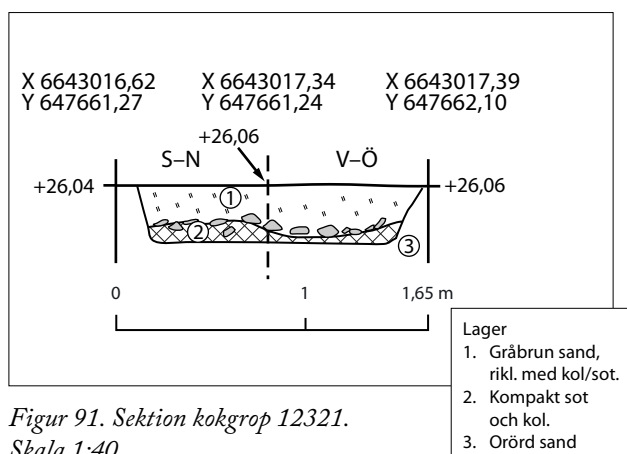
Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

De sex gravanläggningarna utgjordes huvudsakligen av brandgravar av olika typer; fyra brandlager och en urnegrav. Dessa visade tydliga tecken på att vara överplöjda. Brända ben framkom direkt under matjordslagret. En anläggning, 12985, var mer välbevarad, med synliga rester av vad som tolkades som ett kärnröse. Denna benämns därför grav snarare än brandgrav. Troligen hade samtliga anläggningar täckts av låga högar, vilka nu var helt bortplöjda.

Övriga lämningar var av boplatskaraktär. Av stolphålen kunde fem kopplas till konstruktioner, som båda troligen utgjordes av treskeppiga hus. Ett av dessa, hus F, låg i lokalens centrala del (fig. 85C). Bara en mindre del identifierades, bl.a. en 2,0 meter bred bock och ett 3,4 m långt spann. Kol från en överlagrande härd har daterats till folkvandrings-

Figur 90. Sektion grophus 12355 och stolphål 12337. Skala 1:40.

Figur 91. Sektion kokgrop 12321. Skala 1:40.

Tabell 12. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 18B.

Typ	Antal	Varav delundersökta	Volym handgrävd/maskingrävd i m ³
Grav	1	0	
Brandgrav	5	0	
Stolphål	23	5	
Härd	4	1	
Nedgrävning	5	1	
Kulturlager	4	2	1,8
Grophus	1	1	
Kokgrop	1	1	
Mörkfärgning	1	0	
Störning	1	0	
Utgår	1	0	
Summa	47	11	1,8

tid. Hus F var således äldre än folkvandringstid och bockbredden talar för att den inte kan vara äldre än romersk järnålder. Hus G låg i den östra delen. Endast en mindre del lokaliserades, men ytterligare stolphål som kan ingå i huset påträffades vid förundersökningen av skoltomten (se nedan). I områdets norra del låg en verksamhetsyta, med bland annat ett grophus, 12355. Det sistnämnda var rektangulärt, 3,2x2,6 meter stort och 0,55 meter djupt, samt delundersöktes.

Verksamhetsytan täcktes delvis av ett odlingslager. Ytterligare tre kulturlager av relativt omfattande tjocklek fanns inom lokalen, varav två odlingslager (troligen sentida) i de södra delarna. Därtill fanns ett lager vars karaktär var mer osäker, men som också kan vara odlingslager. I ett av dessa påträffades slag, vilket antydde någon form av metallhantverk i omgivningen.

I övrigt påträffades ett antal härdar, förvånansvärt fåtaliga för ett så pass stort område, och ett par nedgrävningar.

Fynd

Fyndmaterialet var varierat, och främst från grav 12973, påträffades ett stort antal bronser och järnföremål, bland annat delar av en spämbuckla (F18). Därtill fanns ett beslag med infattad glasmosaik med djurornamentik (F32, fig. 92). Det har inga kända paralleller, men ornamentiken kan tyda på en datering till 700- eller 800-tal (John Ljungkvist, muntlig uppgift). Förekomsten av glasmosaik och avsaknaden av goda paralleller kan tyda på att det är ett högstatusfynd.

Flera anmärkningsvärda fynd gjordes också i ploglagret, bland annat en doppsko (F16) med tydliga

Figur 92.
Beslag (F32)
med infattad
glasmosaik
från lokal 18B.
Foto: Bengt
Backlund,
Upplands-
museet.
Skala 2:1.

Figur 93.
Doppsko (F16)
funnen inom
lokal 18B.
Foto: Bengt
Backlund,
Upplands-
museet.
Skala 2:1.

Figur 94. Pärla (F17)
med ornering och beslag
(F43) från lokal 18B.
Foto: Bengt Backlund,
Upplandsmuseet.
Skala 1:1.

Figur 95. Ändknopp till
medeltida kniv (F44).
Foto: Bengt Backlund,
Upplandsmuseet.
Skala 2:1.

spår av ornering (fig. 93). Föremålet är vikingatida med tydliga paralleller från Varplösa på Gotland (SHM 11886) och Birka (SHM 5208:25).

Vidare påträffades en gjuten bronspärla (F17), försedd med streckornamentik (fig. 94). Denna typ av pärla är med största sannolikhet från vendeltid. Under denna tid förekommer gjutna pärlor särskilt under en tidig fas och knyts då till pärlhorisont P3 där de en av ledartefakterna. Typiskt är att pärlorna är försedda med streckornering (Petré 1984:61f). En osäkerhetsfaktor är att pärlan är ganska stor för att tillhöra P3. Gjutna pärlor finns även under senare delen av vendeltid. Ett exempel är Valsgårde 57. Senare pärlor är dock ofta ännu större och försedda med t.ex. repstavsornamentik eller Stil D/E djur (jfr SHM 33817:83). Tolkningen är att det trots allt rör sig om en tidigvendeltida pärla.

I ploglagret påträffades även vikingatida beslag med gripdjursornamentik (F41, F43). Vidare påträffades en klöverbladsformig ändknopp till en medeltida kniv (F44, fig. 95). Liknande fynd har påträffats i Ullna i Östra Ryds socken (jfr SHM 25848), och i Fyrisån i Uppsala (jfr SHM 8110:3). Dessutom påträffades järnslag i ploglagret (F22) och i ett troligt odlingslager (F24). I ploglagret påträffades också delar av ett medeltida lås (F42). Där fanns också två mynt, slagna för Johan III (F13) och Karl X Gustav (F14), d.v.s. 1500–1600-tal.

Keramik påträffades både i gravkontexter och som avfall i anläggningar. En gravurna hittades, men tillvaratogs inte utan kvarligger. Bland tillvaratagen keramik fanns flera exempel på äldre svartgods (F20, F21, F23). Bronssmältor påträffades både i gravkontexter (F26, F27, F28, F31) och i ploglagret (F25, F45).

Osteologiskt material påträffades i flera kontexter. I kokgropen 12321 framkom ben från nöt och får/get (F33, F34, F35). I grophuset 12355 påträffades ben från däggdjur (F36, F37). I stolphålet 12337 påträffades ben från slidhornsdjur och obestämt däggdjur (F38, F39). Ben från tamsvin påträffades i brandgraven 12937 (40). Dessutom tillvaratogs skalltak från människa för datering av brandgraven 13074 (prov 12).

Analys

Vedartsanalyser

Två prover togs för vedartsanalys. Det var kokgropen 12321 och härden 12654 och visade att det rörde sig om träkol av gran respektive björk.

¹⁴C-analyser

Tre prover har analyserats. En kokgrop (12321) i områdets norra del gav datering till yngre romersk järnålder., Ett skalltaksfragment från människa, brandgrav 13074 daterades till perioden vikingatid. Slutligen har en härd i områdets södra del, 12654, dateringen ligger i folkvandringstid.

Makrofossilanalyser

Två prov analyserades från området. I grophuset 12355 och nedgrävningen 13171 påträffades enstaka hårt brända sädeskorn, bl.a. skalkorn och vete.

Metallurgiska analyser

Vid analys av UV GAL framkom att F22 skulle kunna vara reduktionsslag, men det saknar dock viktiga särskiljande drag för att säkert definieras som reduktionsslag. Slaggen kan även härröra från smide. Det visade sig även att bronssmältan F45 möjligen innehöll små degelfragment.

Dateringar

Dateringarna avspeglar ett ovanligt stort tidsspektrum, från romersk järnålder till 1600-tal. Boplatslämningarna verkar huvudsakligen härröra från romersk järnålder och folkvandringstid att döma av ¹⁴C-dateringar och de drag som kan anas av husen. Samtidigt kan inte yngre järnålder uteslutas med tanke på grophuset. Gravarna verkar däremot tillhöra vendel- och vikingatid att döma av ¹⁴C-datering och fynd i anslutning till gravarna. Därtill finns fynd från medeltid och 1500–1600-tal som dock saknar tydlig kontext eftersom de framkom i ploglagret. En möjlighet är att de är spåren av verksamhet som i stor utsträckning har förstörts genom odling. Ytterligare en möjlighet skulle kunna vara att de är en indirekt avspiegling av vägnätet, eftersom en äldre väg har korsat den norra delen av lokalen.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Vid förundersökningen påträffades anläggningar inom hela lokalen. Anläggningstätheten var högst i

norr och något lägre i söder och öster. Gravar fanns i lokalens västra del. Bebyggelse i form av stolphus fanns i de centrala och östra delarna, samt grophus i den norra delen. Lämningarna i de norra och östra delarna visar att dessa kan betecknas som en verksamhetsyta. Boplatsen utgör en fortsättning österut av Uppsala 284:1–2. Gravarna visar tillsammans med de som framkom vid förundersökningen av skoltomten (se nedan) att gravfältet Uppsala 240:1 har sträckt sig längre norrut än vad som tidigare varit känt. Anläggningarna hade bevarats relativt väl. Gravarna hade dock störts kraftigt av överplöjning och främst återstod brandlagren, medan enbart små rester återstod av överbyggnaden.

Preliminär tolkning

En rumslig uppdelning av lokalen kan göras utifrån lämningarnas karaktär, med gravar i väster och bebyggelse och verksamhetsytor i norr och öster. Baserat på fyndmaterialet verkar gravarna överlag härröra från yngre järnålder, men det kan inte uteslutas att även äldre gravar kan finnas. Därtill finns några medeltida föremål och mynt från 1500- och 1600-tal inom ytan, men de saknar kontext. De kan vara spår av bebyggelse eller verksamhet som förstörts av odling, men lika väl avspeglar vägnätet. Därtill finns också odlingslager, varav några genom sitt fyndinnehåll bör vara sentida. De kan vara en avspiegling av att delar av lokalen både naturligt och genom gravarna har varit stenig.

Skoltomten

Undersökningsområdets storlek: 10 057 m².

Schaktad yta: 996 m², fördelat på 12 schakt (dubbel skopbredd).

Förundersökningen av skoltomten hade Uppsala kommun som uppdragsgivare, inför detaljplaneläggning av området. Lokalen är belägen på en höjdrygg och dess slutningar mellan den f.d. brandstationen och skolan, samt i direkt söder om lokal 18B (fig. 85A). Lokalen korsas av en gång- och cykelväg som skiljer höjdryggen i väster från resten av ytan. Delen med höjdryggen är gräsbevuxen, medan ytan öster om gång- och cykelvägen utgörs av brukad åkermark. Jordarten utgjordes av sand och silt (och i nordväst morän) längs åsryggen, samt i områdets östra delar sand och silt som övergick till lera.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

De 16 gravanläggningarna utgjordes huvudsakligen av brandgravar; elva brandlager, en brandgrop och en urnegrav (fig. 97A–B, 98–99). Samtliga hade blivit överplöjda. Brända ben framkom direkt under matjordslagret. Tre brandgravar undersöktes, helt eller delvis. Den rikaste av dessa, 13993, utgjordes av ett brandlager som också innehöll en gravurna. Den innehöll förutom större mängder brända ben från både människa och djur, flera anmärkningsvärda fynd (se nedan).

Två delundersökta anläggningar, brandgropen 13491 och urnegraven A13530, innehöll mindre mängder bränd ben av människa samt keramik (se nedan). Ben från brandgraven 13530 daterades till vendel-vikingatid (Ua-29928).

Tre gravanläggningar, 13877, 13339 och 13900 var mer välbevarade, med synliga rester av kärnröse respektive kantkedjor (fig. 103, 104, 107). Dessa benämns därför gravar. Troligen har många anläggningar varit täckta av låga högar eller stensättningar, vilka nu var helt bortplöjda.

I övrigt fanns lämningar av boplatsskäraktar. Av stolphålen kunde sju kopplas till tre konstruktioner, troligen treskeppiga hus. Av dessa låg hus G i den

östra delen inom både skoltomten och lokal 18B. Längre söderut låg hus H och J (fig. 97A). Båda har identifierats genom enbart en bock och ett spann, men kan mycket väl ha varit större.

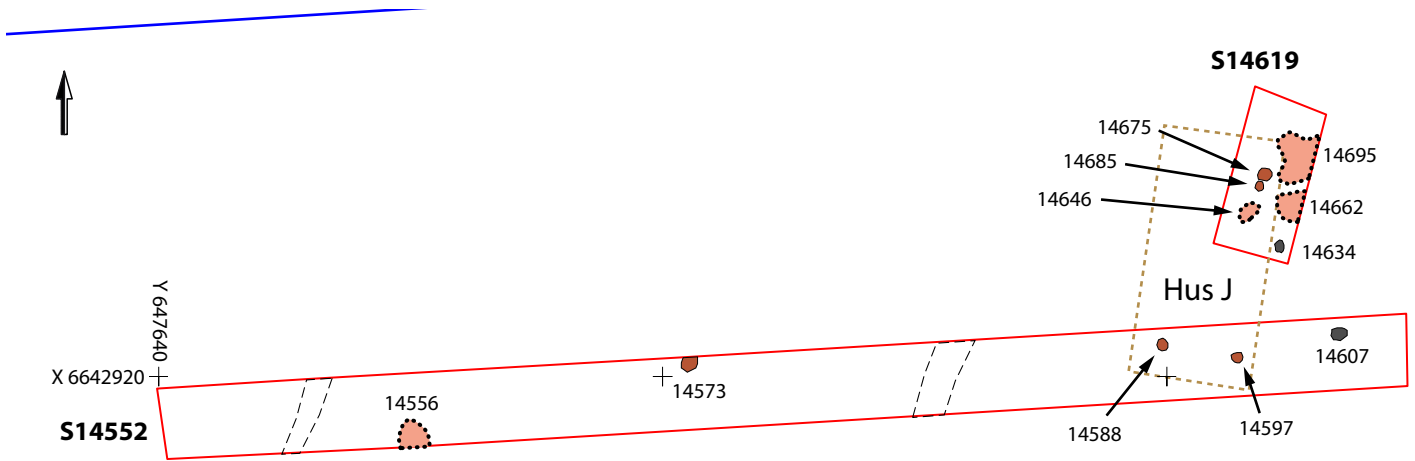
Härdar och nedgrävningar fanns spridda över hela området. Fyra härdar låg i anslutning till gravlämningar och kan möjligen kopplas till dem, de övriga låg i områdets östra delar. En större härd, 14387, daterades till mellersta bronsålder och är därmed den äldsta daterade anläggningen inom boplatzen (Ua-29929). Nedgrävningarna uppvisade en stor variation, flera av dem var uppenbarligen recenta störningar,

Tabell 13. Påträffade anläggningar och lager, Skoltomten.

Typ	Antal	Varav delundersökta	Volym handgrävd/ maskingrävd i m ³
Grav	3	0	
Brandgrav	13	3	
Stolphål	19	4	
Härd	10	0	
Nedgrävning	18	0	
Kulturlager	6	1	1,0
Husgrund	2	2	
Syllstensrad	1	1	
Träsyll	1	1	
Utgår	1	0	
Summa	74	12	1,0

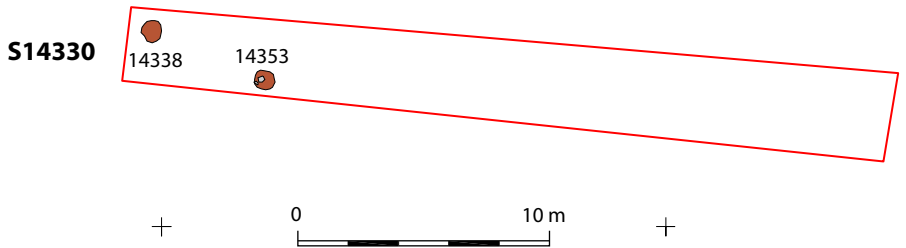
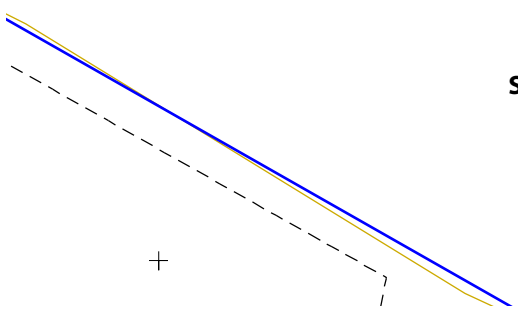
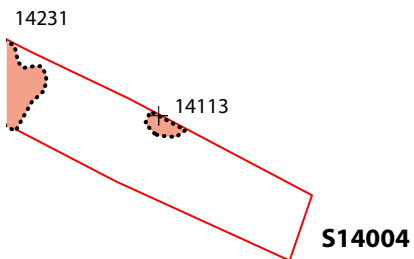
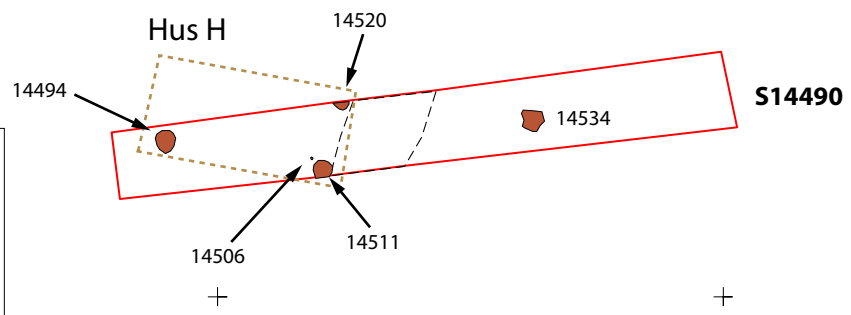

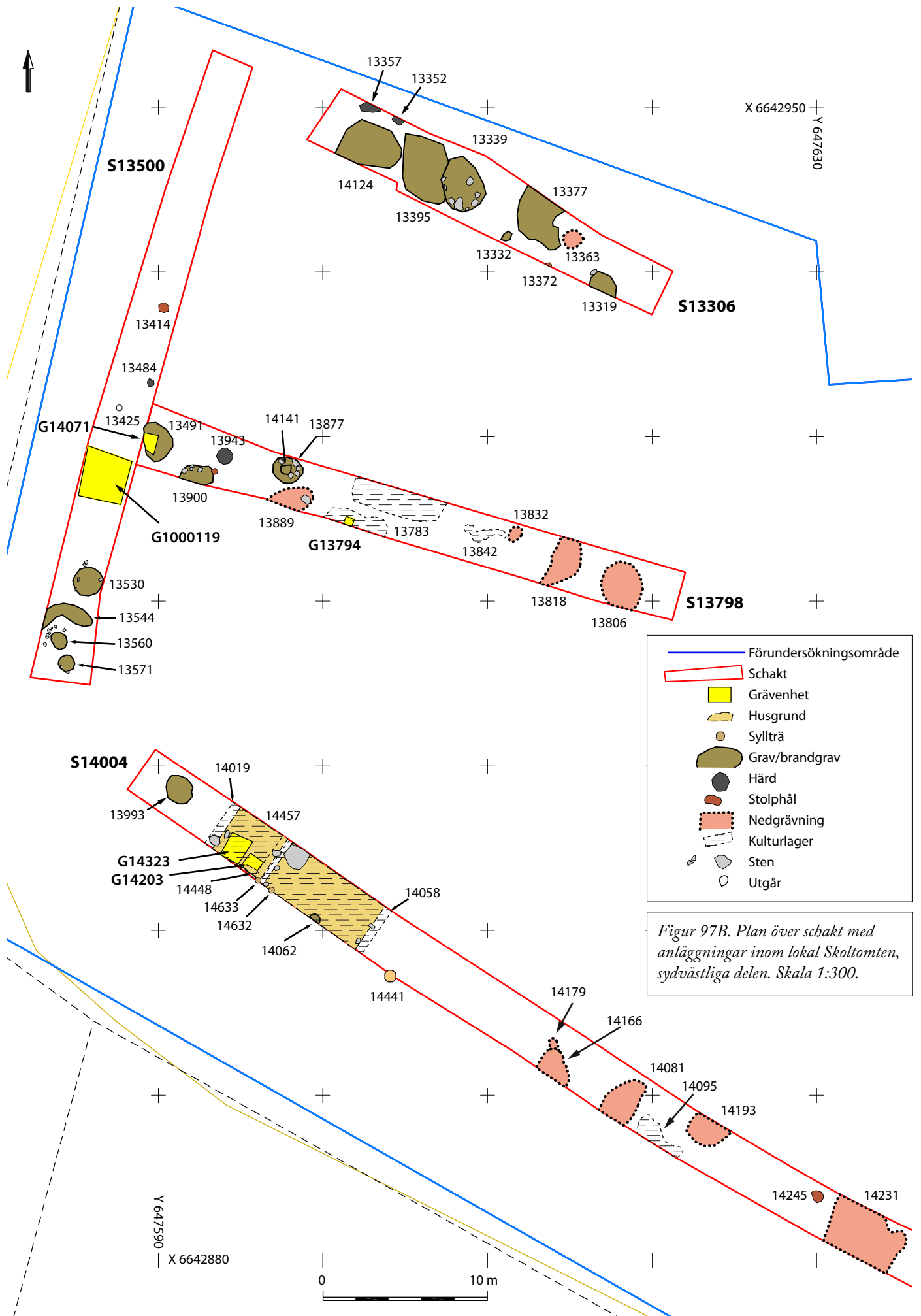
Figur 96. Delar av Skoltomten är gräsbevuxen och har tidigare varit åker. Den ansluter direkt till bebyggelsen i Gamla Uppsala. Foto från norr: Mia Engling, RAÄ (U4482_13).

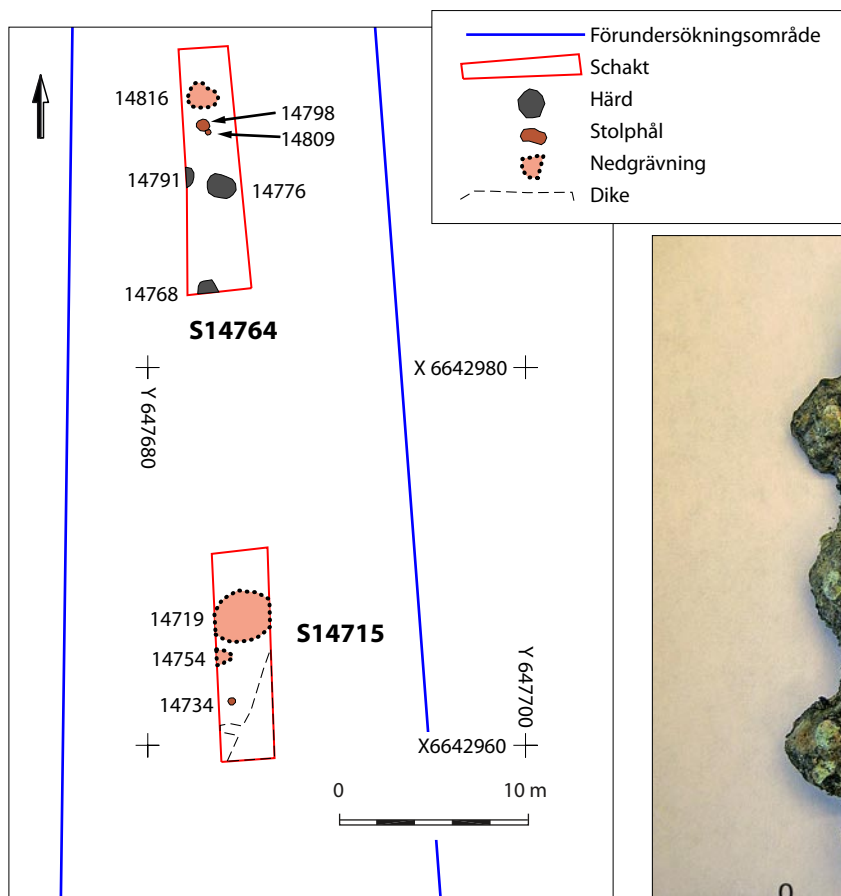
- Förundersökningsområde
- Schakt
- Härd
- Stolphål
- Nedgrävning
- Kulturlager
- Sten
- Huskonstruktion
- Dike

Figur 97A. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, sydostliga delen. Skala 1:300.

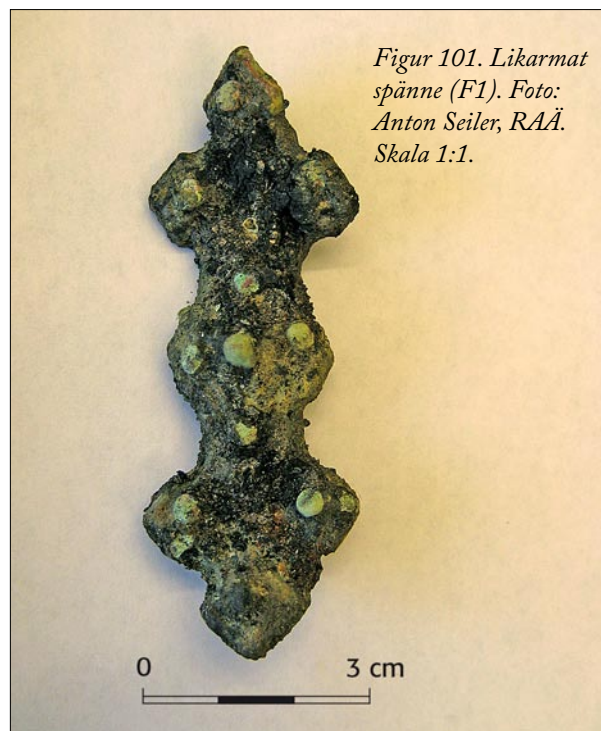

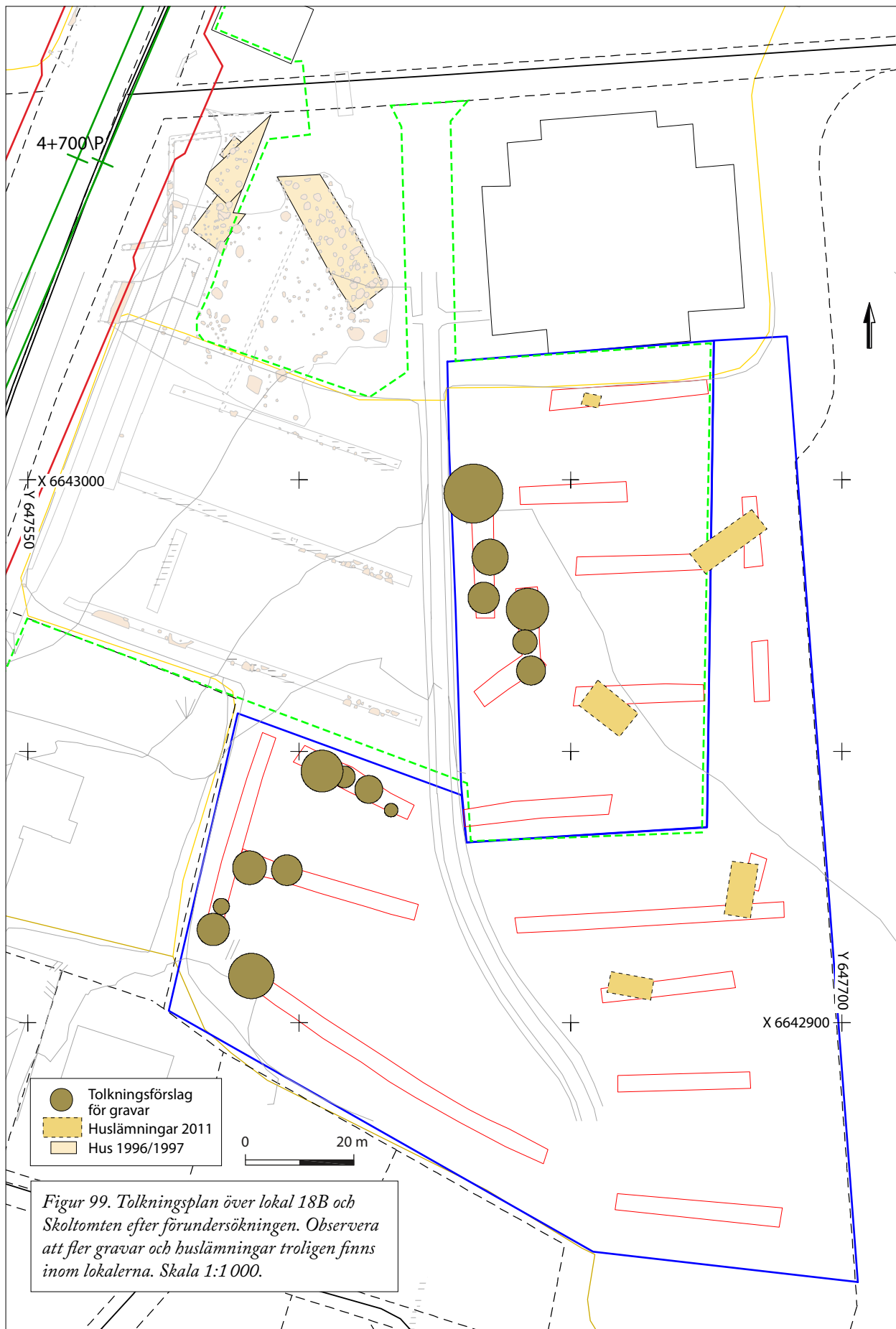
Figur 97B. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, sydvästliga delen. Skala 1:300.

Figur 98. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, nordostliga delen. Skala 1:400.

Figur 100. Den västra delen av lokal Skoltomten ligger på krönet av en höjd, här visas det nordligaste schaktet. Foto från öster: Mia Englund, Riksantikvarieämbetet (U4482_5).

Figur 103. Enbart några få gravar hade rester av överbyggnaden, här en möjlig kantkedja i 13339. Foto från söder: Mia Englund, RAÄ (U4482_7).

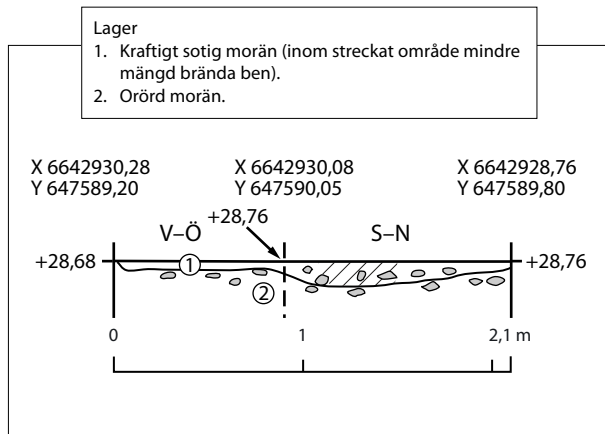

Figur 104. En ovanligt välbevarad stenpackning i 13877. Foto från söder: Mia Englund, RAÄ, (U4482_9).

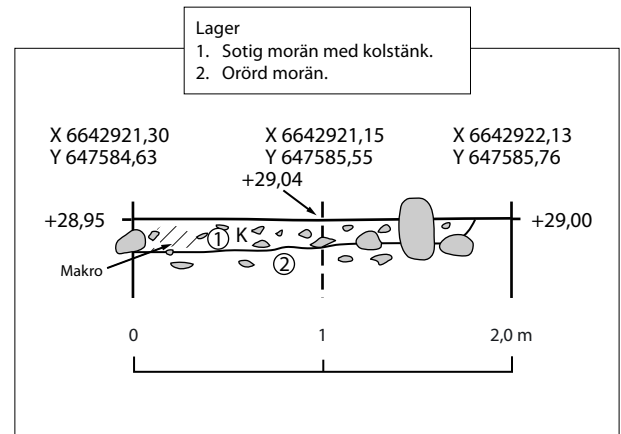

Figur 102. I den centrala delen av brandgraven 13993 stod rester av ett kärl av keramik. Foto: Ylva Bäckström, SAU (U4482_12).

Figur 105. Sektion brandgrav 13491. Skala 1:40.

Figur 106. Sektion brandgrav 13530. Skala 1:40.

med modernt skräp. I lokalens östra del fanns emellertid en större nedgrävning, 14719, som möjligen utgjorde en brunn.

I lokalens västra del observerades fem kulturlager, varav två snarare kan ha utgjort delar av ett och samma bortplöjda brandlager. I områdets södra delar fanns ett sentida raseringslager, 14058, med rikligt med tegel, kopplad till de bebyggelseämningar som påträffades där. Två lager tolkades som rester av odlingslager.

I lokalens södra del påträffades bebyggelseämningar från efterreformatorisk tid. Två husgrunder bestod av syllstenar, bevarat trä från syll och raseringslager med rikligt inslag av tegel (fig. 108–109). Fynd av rödgods, daterade lämningarna till perioden 1450–1700-tal. Husen fanns med på Truls Arvidssons karta från år 1709.

Trots förekomsten av lämningar med vitt skilda dateringar fanns inga tydliga exempel på stratigrifi. De mest omfattande lagren kunde knytas till den

Figur 107. Gravarna ligger ofta tätt, här 13544, 13560 och 13571 i den södra änden av schakt 13500. Foto från norr: Mia Englund, RAÄ (U4482_8).

Figur 108. Förutom gravar och boplatser fanns även spår av bebyggelse från efterreformatorisk tid. Tvärs över schaktet ligger syllstenar i husgrunden 14461. Direkt bortanför denna låg husgrunden 14457 med stensyllen 14448. Foto från öster: Mia Englund, RAÄ (U4482_11).

Figur 109. En del av syllstensraden 14448 togs fram, här sedd från ovan. Foto: Torbjörn Holback Jakobsson, RAÄ (4482_10).

sentida bebyggelsen. De hade en nära rumslig anslutning till gravarna, men någon överlagring kunde inte konstateras, även om en sådan är mycket rimlig.

Fynd

En kontext som utmärkte sig när det gällde fyndrikedom var brandgraven 13993, från vilken en dryg tredjedel av fyndposterna härrörde. Detta beror huvudsakligen på att detta var den enda gravkontext som undersöktes i sin helhet. Det mest särpräglade fyndet var ett välbevarat likarmat spänne (F1), av typ I (Aagard 1984:98ff). Parallellt till detta har hittats i Bolmsö socken i Småland (SHM 6064:b). Tillsammans med spännet kom även fragment av minst två ovala spännbucklor typ P51 (Jansson 1985:67ff) (F2–F4, F6, F7). Dessutom framkom ett stort antal pärlor av glas, karneol och bergkristall. Dessa var runda, facetterade eller ringformade (F9–F24, F62, fig. 110). Vidare påträffades en icke närmare iden-

tifierad järnring (F8) en del av en knivsegg (F111) fragment av en sammansatt hornkam (F25) samt en bit bränd flinta (F112). Graven innehöll även ben från människa, hund, fågel samt får/get (F33, F34, F53, F77, F84, F90, F92, F95). Dessutom påträffades, delar av åtminstone tre olika keramikfärd, varav ett hade använts som gravurna (F26–F32). Den sammantagna fyndkombinationen gör att graven kan dateras till första hälften av 900-talet (se Callmer 1997).

Brandgraven 13491, en brandgrop som undersöktes till 50 %, innehöll förutom brända ben av människa (F47) en mindre mängd keramik (F94).

Brandgraven 13530, en urnegrav som undersöktes till 25 %, innehöll förutom brända ben av människa (F38, F39) botten av en gravurna (F85, F91) samt keramik från ytterligare ett kärl (F86).

Brända ben från människa påträffades även i övriga gravkontexter (F35–F39, F44–F49, F52). Ett

Figur 110. Pärlorna (F9–F24) från brandgrav 13993 hade olika utförande, färg och material. Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

Figur 111. "Hålkärlsring" av brons (F61), svärdsring (F68) och huvud med förgyllning (F67). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.

av dessa utgjorde tandemalj från ett barn (F37) i grav 13571. Detta var det enda åldersbestämda materialet. Brända ben från hund, ospecificerat däggdjur och ospecificerat djur hittades i ytterligare två gravkon-
texter (F40–F43, F50, F1).

I graven 13877, som inte grävdes, påträffades ett fragment av en vendeltida hornkam (F59).

I ploglagret i västra delen av lokalen framkom sju fragment av spännbucklor (F5, F57, F69–F73). Ett annat matjordsfynd var en del av en ringknapp till svärd (F68, fig. 111). Detta brandskadade föremål utgör övre delen av en tvådelad svärdsknapp. Ena änden, försedd med en tapp har varit nedsänkt i ringen. Den andra, snedställda änden har varit ställd mot en lutande svärdsknapp. En rad tydliga exempel på ringknapp, hela och delade, finns från Gotland (Nerman 1969:taf. 52:520, 53, 54, 132:1178). Typen tillhör främst cirka 550–650 e.Kr. Vidare framkom ett huvud i kopparlegering, rikligt ornerat och med förgyllning (F67). Föremålet är svårtolkat före konservering. En preliminär tolkning är att det rör sig om ett djurhuvud i Ringerike-stil. Det påminner lite om djurhuvud från en stav hittad i Lund (Mårtensson 1968). Dateringen är preliminärt satt till sen vikingatid. Därtill finns en hälkärslring av brons (F61) med datering till folkvandringstid (se Nerman 1935; Lamm 1973; Waller 1996:130f, fig. 111).

Värda att notera är även de metallsmältor som påträffades i ploglagret (F78–F82). Fyra av dem påträffades i nära anslutning till gravarna i den västra delen, varför de troligen kan vara smälta gravfynd. Det femte exemplaret låg i anslutning till boplatslämningar, men eftersom det också fanns fynd av gravkaraktär i ploglagret kan ett sådant ursprung inte uteslutas för smältan.

Bland de efterreformatoriska lämningarna i områdets södra del framkom en del rödgodskärl och ett ben till en trebensgryta (F99).

Analyser

Vedartsanalyser

Ett prov togs för vedart, ur härden 14387. Analysen visade att det var frågan om träkol av tall.

¹⁴C-analyser

Två prover togs för ¹⁴C-analys. Från härden 14387, finns en datering till bronsålder period IV–V (Ua-29929). Ett till prov togs av ben från brandgraven 13530. benet daterades till övergången vendeltid–vikingatid (Ua-29928).

Makrofossilanalyser

Ett prov från graven 13993 visade sig vid analys inte innehålla något makrofossilt material.

Metallurgiska analyser

Samtliga smältor som påträffades vid undersökningen har analyserats av UV GAL. F80 visade sig bestå av aluminium och var därför att betrakta som recent. F82 var möjligen en del av en gjuttapp.

Datering

Dateringarna spänner över väldigt lång tid, från mellersta bronsålder till efterreformatorisk tid. Den äldsta dateringen härstammar från en härd, som sannolikt utgör ett enstaka inslag. En stor andel av övriga boplatslämningar tillhör sannolikt äldre järnålder att döma av de drag som husen uppvisar. Gravarna kan knytas till tiden folkvandringstid–vikingatid. Noterbart att gravdateringarna till folkvandringstid utgår från enbart föremål, medan vendel- och vikingatid utgår från både föremål och ¹⁴C-dateringar. Slutligen finns bebyggelselämningar från efterreformatorisk tid, 1600–1700-tal.

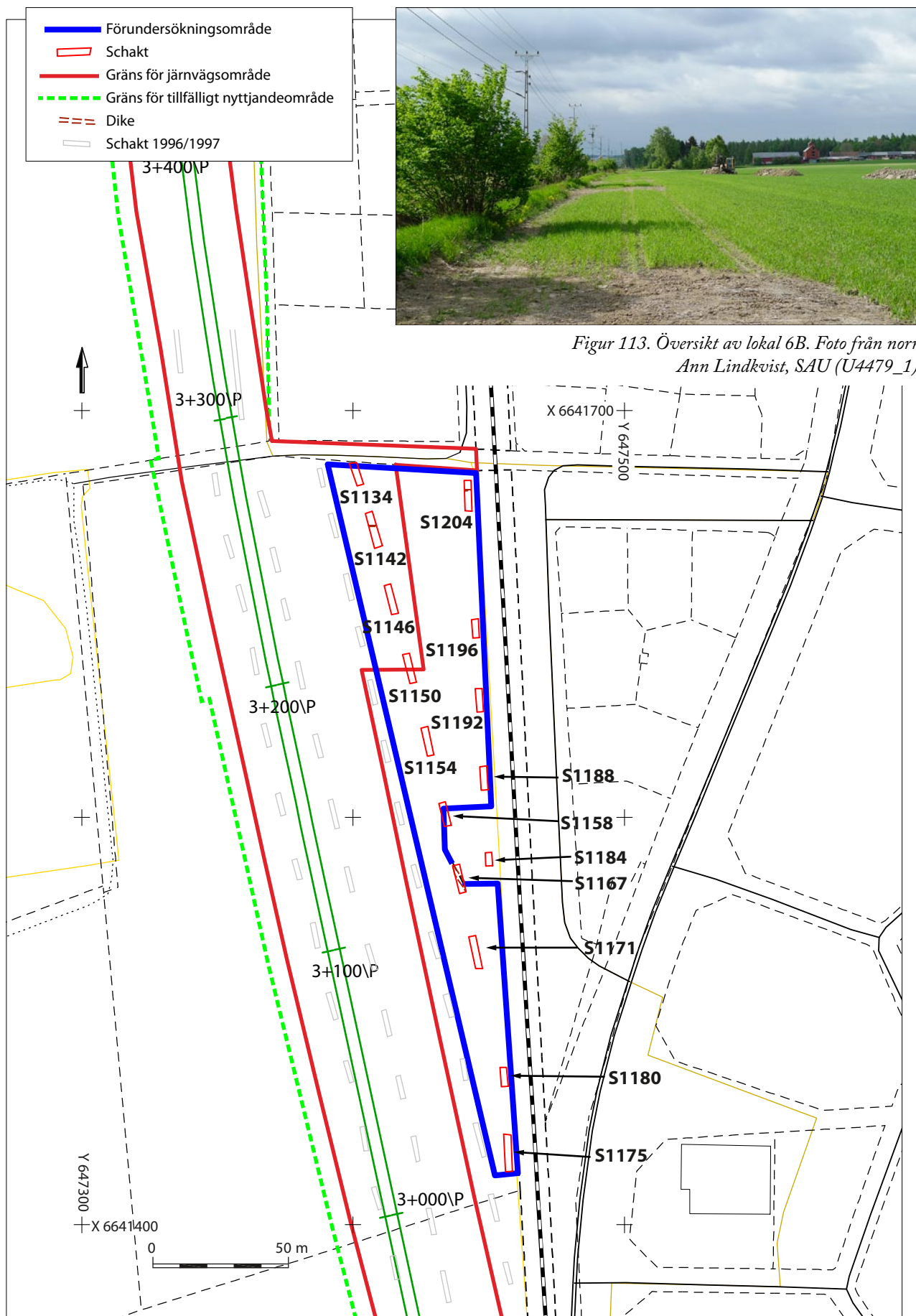
Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Vid undersökningen påträffades anläggningar inom i princip hela området. Gravarna låg i lokalens västra del, medan boplatslämningarna återfanns inom stora delar av lokalen, men främst i öster. De sistnämnda hade olika karaktär, både enstaka bebyggelse med stolphus och verksamhetsyta med härdar och en möjlig brunn.

Anläggningsfrekvensen var avtagande åt söder och öster, men upphörde inte helt. Anläggningar hade bevarats väl överlag, men p.g.a. överplöjning var gravlämningarna mer eller mindre skadade och enbart smärre rester återstod av gravarnas överbyggnad. En efterreformatorisk bebyggelselämning låg inklämd mellan gravarna i områdets sydöstra del. Därtill fanns mellan gravarna rester av tunna odlingslager med oklar datering.

Preliminär tolkning

Baserad på resultaten kan en geografisk uppdelning av lämningarnas karaktär skönjas, med gravar i områdets västra delar, d.v.s. höjdräcket. De östra och norra delarna nedanför höjdräcket innehöll en boplat från bronsålder–vendeltid. Baserat på fyndmaterialen och dateringen verkar gravarna överlag härröra från yngre

Figur 113. Översikt av lokal 6B. Foto från norr:
Ann Lindkvist, SAU (U4479_1).

Figur 112. Översiktsplan med schakt över lokal 6B och schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:2 000.

järnålder, d.v.s. minst 400-tal till omkring 1000 e.Kr. Det kan inte uteslutas att äldre gravar kan finnas i området, eftersom tiden före 400-talet gravmässigt är fyndfattiga perioder. Detsamma gäller förövrigt även tiden efter 1000 e.Kr. Gravarna ingår i samma gravfält som framkom vid lokal 18B. Inom gravfältet finns högstatusmarkeringar, främst i form av ringsvärdsfragmentet från tidig vendeltid. Det innebär en samtidighet med Kungshögarna, d.v.s. att högstatusbegravningar skedde på flera platser inom Gamla Uppsalas domän vid denna tid, men med olika grad av monumentalitet.

Södra delområdet

Topografi

Det södra delområdet var beläget på den nuvarande järnvägens västra sida och omfattade lokalerna 6B, 10A, 10B, 9 och 9A (fig 3C). Alla lokalerna var belägna i flack åkermark, omkring 20 m ö.h.

Fornlämningar

Det finns endast ett par tidigare kända fornlämningar i anslutning till lokalerna inom det södra området (samtliga ingår dock i det gränslinjebestämda fornlämningsområdet Uppsala 586:1). Lokal 9A registrerades efter den tidigare förundersökningen år 1996 som fornlämningen Uppsala 603:1 – ett mindre gravfält med bl.a. en rest sten och ett par brandgravar (Anund m.fl. 1998). Vid samma tillfälle tillkom Uppsala 603:2 som är beläget knappt 200 meter mot norr. Lämningen utgörs av ett stolphål. denna fornlämning har länsstyrelsen ej gått vidare med.

Äldre kartor

Samtliga lokaler inom det södra området har ingått i Gamla Uppsala bys marker som åker samt betes- och ängsmark. Markanvändningen har förändrats mycket lite över tid. Området för lokal 9 och 9A har legat i den sydvästra kanten av Lilla gårdet från 1640-talet och senare. Nyby bys marker har funnits just mot sydöst. Lokalerna 10A och B finns inom det område som kallats Lötén och som utgjort en större sammanhängande betesmark som sträckt sig i nord-sydlig riktning längs med åsen. De allra västligaste delarna av lokalerna har tangerat utkanten av ett område som varit kärr och kallats Prästgårdsmyren (år 1772, 1795). Området för lokal 6 har också varit del av

Lötén och gränsat mot Nyby i öster. Hela Lötén uppodlades under den senare delen av 1800-talet.

Lokal 6B

Undersökningsområdets storlek: 7650 m²
Schaktad yta: 376,5 m², fördelat på 15 schakt

Lokal 6B var belägen längst ned i söder (fig. 112 och 113). Området hade en avlångt, triangulär form och var beläget mellan den nuvarande järnvägen och ett område som förundersöktes år 1996. Vid den tidigare förundersökningen framkom inga äldre lämningar i schakten.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

Inga anläggningar eller lager påträffades.

Fynd

Inga fynd tillvaratogs inom undersökningsområdet. I matjorden iaktogs recenta föremål såsom porslins-skärvor och liknande vilka antas ha tillförts området i samband med sentida utkörning av gödsel.

Analyser

Inga analyser har gjorts.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Inga lämningar av antikvariskt intresse påträffades.

Lokal 9

Undersökningsområdets storlek: 2760 m²
Schaktad yta: 746 m², fördelat på sju schakt.

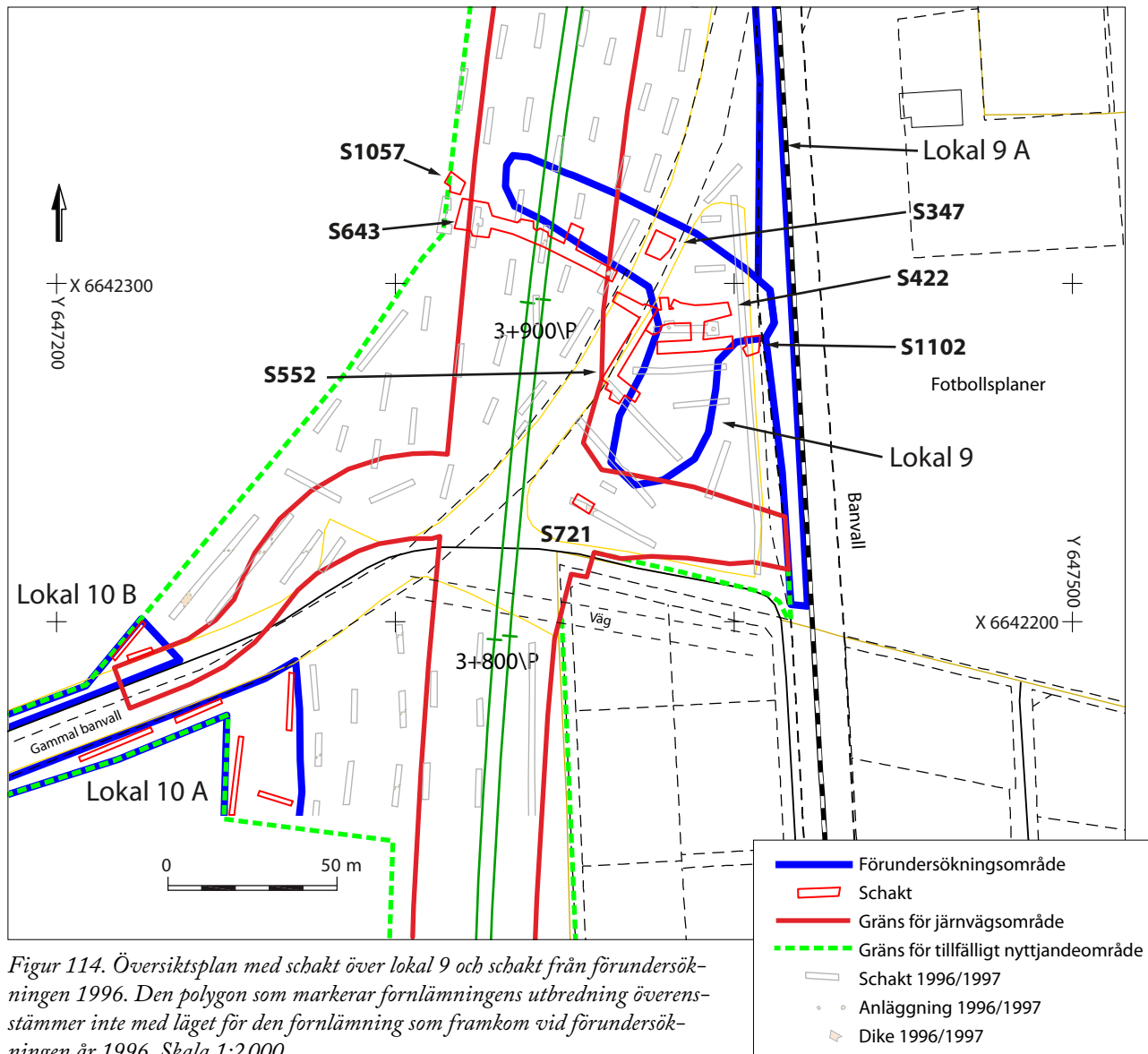
Lokal 9 var belägen på ömse sidor om den f.d. banvallen som ledde till Röbo tegelbruk (fig. 114). Vid den tidigare förundersökningen framkom en större stenskodd grop (FU A1006) vilken antogs kunna vara ett fundament till en rest sten. I åkerkanten, bara några meter från gropen låg några större stenar varav några föreföll vara sprängda. Ytligt i gropens fyllning tillvaratogs en porslins-skärva, längre ned påträffades en svinbete samt stora fragment av horn. Vid detta tillfälle framkom även tre sotiga och kolbemängda nedgrävningar (FU A1000, FU A1001 och FU 1005). En av dem (FU A1005) undersöktes och visade sig innehålla keramik och brända ben. De brända benen blev inte föremål för någon osteologisk

analys. Träkol från anläggningen daterades till yngre järnålder. Utifrån dessa indikationer antogs platsen hysa ett överplöjt gravfält. De fyra ovan nämnda anläggningarna låg i ett nordväst-sydöstligt stråk vilket omgavs av otaliga tomma schakt. I södra delen framkom även ett mindre stolphål (FU A1004) samt en mindre ansamling sten (FU A1002) i matjorden. Sistnämnda antogs eventuellt kunna vara sönderplöjda rester efter en stenpackning.

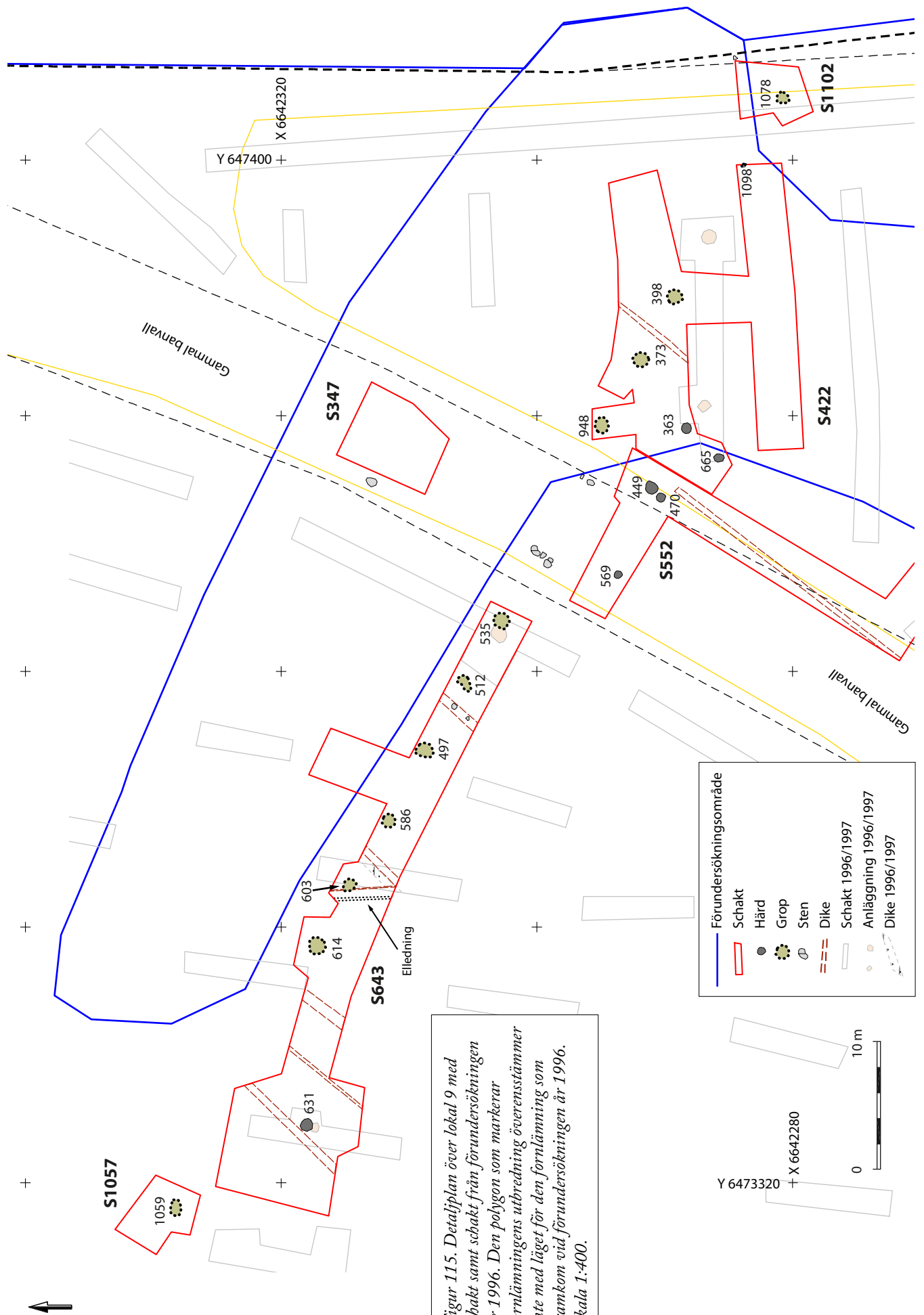
Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

På lokal 9 påträffades 11 stora stenfyllda gropar vilka låg på en rak linje med cirka fem meters intervall (fig. 115 och 116). Större stenar i övre delarna av fyllningarna påträffades strax under markytan. Efter avbaning framträdde anläggningarna som mörk-

färgningar med stenar, företrädesvis i ytterkanterna, medan de centrala delarna var relativt stenfria. En av dem (A535) hade delundersökts redan vid 1996 års förundersökning. Nu delundersöktes ytterligare tre av groparna. En (A373) undersöktes bara till en mindre del i fyllningens övre del där det påträffades en hästtand (F1). Två andra (A614 och A398) undersöktes till hälften i syfte att bedöma anläggningarnas djup och karaktär. A614 var 0,9 meter djup och hade en fyllning av stora stenar i botten och upp längs nedgrävningsskanterna (fig. 117 och 119). Stenarna i anläggningen låg mycket tätt packade. Centralt i anläggningens övre del fanns ett omkring 0,25 meter djupt och 0,70 meter brett stenfritt område som tolkats som stenlyft. I A398 fanns i ytan färgningar efter tre mindre stenlyft (ca 0,30 m stora) (fig. 120). I profil syntes en mörkfärgning som var cirka 0,90 m i dia-

Figur 114. Översiktsplan med schakt över lokal 9 och schakt från förundersökningen 1996. Den polygon som markerar fornlämningens utbredning överensstämmer inte med läget för den fornlämning som framkom vid förundersökningen år 1996. Skala 1:2 000.

Figur 115. Detaljplan över lokal 9 med schakt samt schakt från förundersökningen år 1996. Den polygon som markerar fornlämningsens utbredning överensstämmer inte med läget för den fornlämnings som framkom vid förundersökningen år 1996. Skala 1:400.

meter och omkring 0,30 meter djup. Även här syntes färgningen av ett av de ytliga stenlyften. Stenarna i anläggningen utgjordes av mycket tätt packade större och mindre stenar men någon mörkfärgning kunde inte urskiljas i den nedre delen av anläggningen. Stenlyften i ytan indikerar att anläggningen har blivit störd. Detta kan ha skett vid ett eller möjligen ett par skilda tillfällen. För övrigt var A373 relativt snarlik A398 på så sätt att även denna anläggning hade färgningar av mindre stenlyft i ytan. Den östligaste anläggningen i raden, A1078, hade ett annat utseende. Den utgjordes av en rundad mörkfärgning, 0,97 meter i diame-

ter, med några spridda mindre stenar i ytan. Den tolkas som rester av en stensatt grop som tagits bort, t.ex. i samband med arbete med järnvägen. För att inte påverka anläggningarna mer än nödvändigt togs bara toppen fram på två av de stenfyllda groparna, A948, A1039. A1098 togs inte fram alls men syntes som en sten i änden av schakt 422.

Tabell 14. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 9.

Typ	Antal	Varav delundersökta
Grop	11	3
Härd	6	4
Stolphål	1	1
Summa	18	8

Parallellt med gropraden fanns ett stråk med härdar, belägna fyra till fem meter söder om gropraden (fig. 115 och 121). En av de sex härdarna (A631) hade undersökts redan vid 1996 års förundersökning. De var 0,6–1,05 meter stora och endast 0,1 meter djupa. I fyllningarna fanns

Figur 117. Gropen A614 i sektion. Foto från sydöst: Jonas Wikborg, SAU (U4479_3).

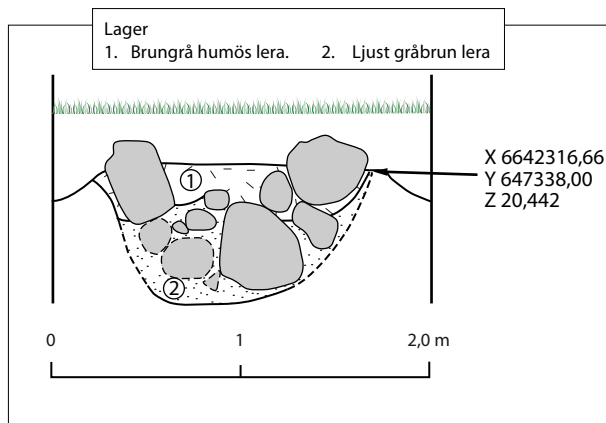

Figur 118. Schakt genom den äldre banvallen visade att denna anlagts ovanpå befintlig matjord. Därunder fanns bevarade anläggningar. Foto från söder: Jonas Wikborg, SAU (U4479_4).

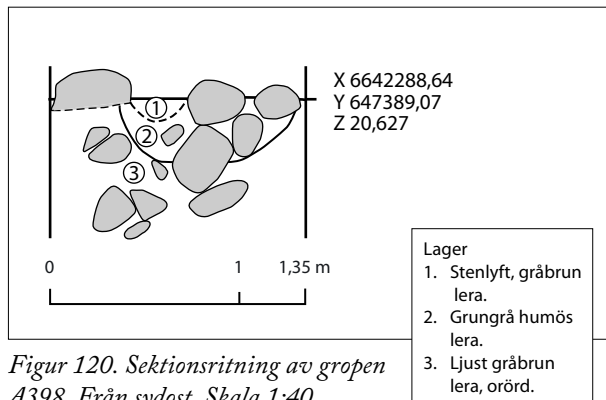

Figur 116. Gropraden ute i åkern illustrerad med deltagande arkeologer. Foto från sydöst: Jonas Wikborg, SAU (U4479_2).

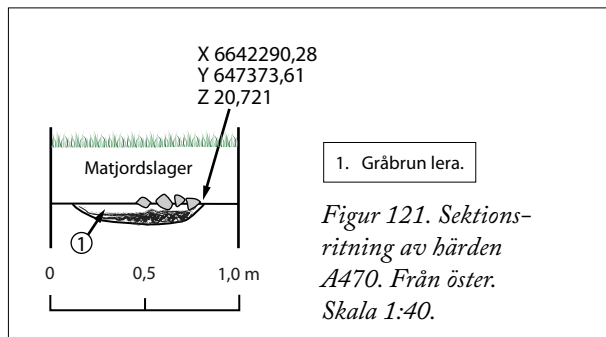

Figur 119. Sektionsritning av gropen A614. Från sydöst. Skala 1:40.

Figur 120. Sektionsritning av gropen A398. Från sydöst. Skala 1:40.

Figur 121. Sektionsritning av härden A470. Från öster. Skala 1:40.

skärvig sten, framför allt i utkanterna, samt rikligt med träkol. I samtliga fanns större intakta kolbitar mot botten.

Två schakt som skar genom den gamla banvallen efter stickspåret till Rödbo tegelbruk visar att banvallen anlagts direkt ovanpå ploglagret i åkermarken (fig. 118) samt att det finns bevarade anläggningar under banvallen.

Ett stolphål (A485) som framkommit redan vid 1996 års förundersökning undersöktes och visade sig vara endast 0,09 meter djupt. Anläggningen, som inte kunde knytas till någon form av konstruktion, bedöms som recent.

Fynd

Fyndmaterialet från anläggningarna består av en hingsttand (F1) som påträffades i fyllningen i gropen A373 samt några brända djurben i ett par härdar (F22, F23 i A479, F21 i A569). Vid metalldetektering av ploglagret framkom en rad fynd, bl.a. några sentida mynt, ett flertal bronsbleck, en sölja, två metallfragment, en metallsmälta, en bit smält lera och en blyplomb (F6–F9, F11–F18). I ploglagret hittades även ett fragment av ett s.k. kupellationskärl (F10) i keramik som troligen använts vid rening/testning av silver. Vidare framkom vid detekteringen även några odefinierbara fynd av CU-legering som bedömdes som recenta och inte tillvaratogs (F2–F5).

De fynd som tillvaratogs i den omkringliggande matjorden förefaller inte ha något funktionellt eller tidsmässigt samband med groparna och härdarna. De skulle kunna ha tappats där i samband med sentida jordbruksarbete samt gödsling då diverse bortkastat avfall kan ha följt med från gödselstacken.

Analys

Vedartsanalyser

Träkol tillvaratogs från alla de undersökta härdarna. Två av proverna (PK444 och PK906) har vedartsanalyserats före ¹⁴C-analys. De analyserade proverna visade sig innehålla träkol från tall. Dessutom analyserades träkol från gropen 398 som innehöll tall, gran, ask och ek.

¹⁴C-analys

Sex prover valdes ut för ¹⁴C-analys. En analys (Ua-29873) gjordes på den hästtand (F1) som hittades i en av de stenfyllda groparna. Tandens daterades till vendeltid. Två av analyserna gjordes på material som identifierades i makroprover från de båda groparna A398 och A614. Från gropen 398 analyserades ett träkolsfragment av ask som daterades till äldre bronsålder (Ua-29932) och i gropen A614 fanns ett sädeskorn som daterades till äldre romersk järnålder (Ua-29933). Träkol från två av de undersökta härdarna (A363, A449) har analyserats (Ua-29869, Ua-29870 och Ua-29931). Samtliga prover från härdarna daterades till vendeltid.

Makrofossilanalyser

Från lokal 9 analyserades nio olika prover. De togs i två av de undersökta stenfyllda groparna (A398 och A614) samt från två av de intilliggande härdarna (A449 och A470). I härdarna hittades träkol från tall.

I de båda groparna fanns endast små mängder träkol från gran och tall samt enstaka brända fragment av sädeskorn och ogräs.

Metallurgiska analyser

En bottenbit (F10) från ett hårt förbränt keramiskt kärl har analyserats. Det rör sig om ett s.k. kupellationskärl och har förmodligen använts för testning/avdrivning av silver.

Osteologiska analyser

Den hästtand (F1) som hittades i A373 har bedömts som en så kallad hingsttand, en karaktäristisk tand i hingstens underkäke. I härden A470 framkom sammanlagt 11 fragment (totalt 0,6 g) av brända djurben av obestämd art (F22, F23).

Dateringar

Samtliga dateringar från lokalen baseras på ¹⁴C-analyser. Hästtanden (F1) som hittades i fyllningen till en av de stora stenfyllda groparna (A373) har daterats till vendeltid (Ua-29873). Träkol från två av härdarna (A363 och A449) har daterats till samma period (Ua-29869 och 29870). Samtliga av dessa överensstämmer väl med den ¹⁴C-datering som gjordes på en av de anläggningar (dävarande A1005, nu inmätt som A663) som undersöktes år 1996 (Ua-8286). Från material taget ur makroprover från groparna A398 och A614 har dateringar till äldre bronsålder (Ua-29932) respektive äldre romersk järnålder (Ua-29933) erhållits.

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Fornlämningen som efter 1996 års förundersökning misstänktes vara ett överplöjt gravfält med brandgravar och en grop efter en avlägsnad bautasten visade sig istället vara en rad av stenfyllda gropar med ett antal härdar belägna i ett stråk på gropradens södra sida. Den avgränsade fornlämningen ligger i ett avlångt stråk i nordväst-sydostlig riktning i den norra delen av förundersökningsområdet, dock inte helt och hållet inom det område som före undersökningen var utmarkerat i FMIS. Fornlämningen har ej kunnat avgränsas mot öster eller väster inom undersökningsområdet, utan förefaller fortsätta utanför detta.

Preliminär tolkning

Groparna i gropraden är mellan 1,10 och 1,40 meter stora i plan. De som undersökts är 0,65 till 0,9 meter

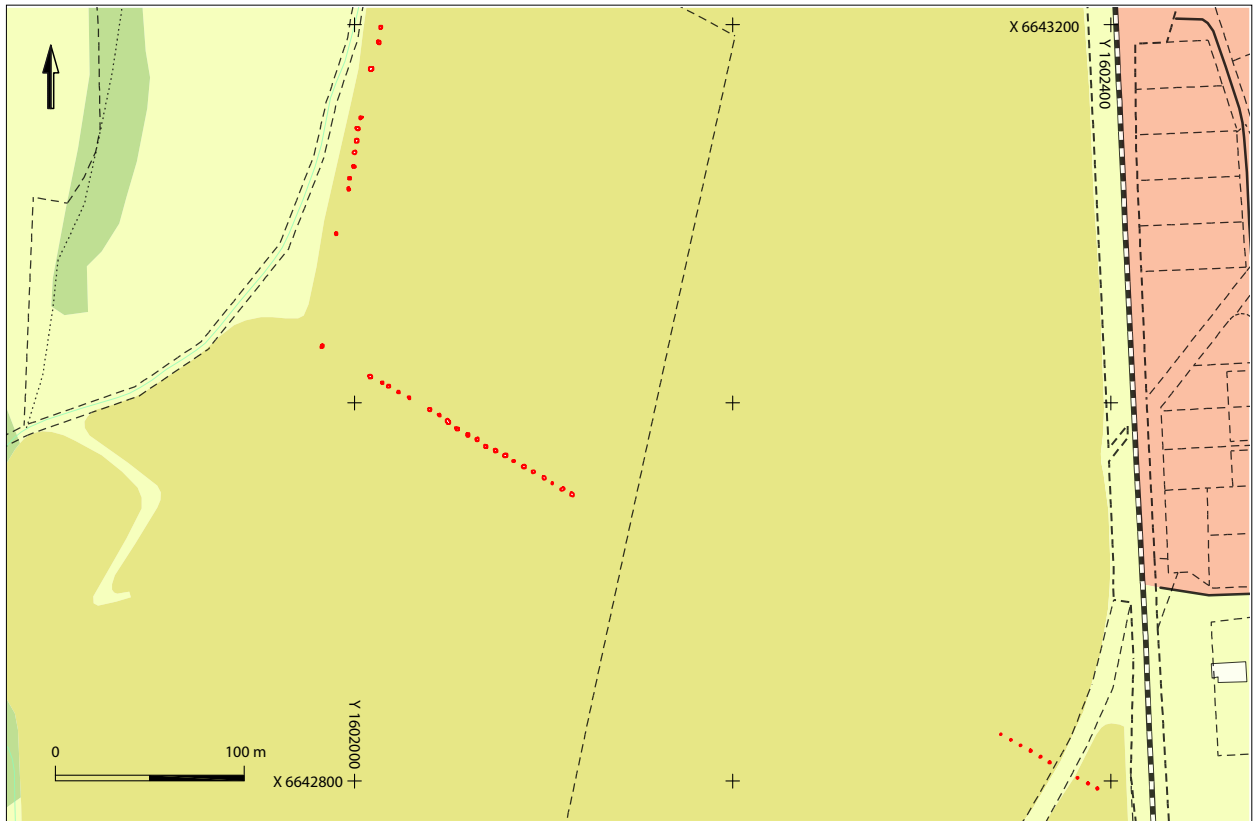
djupa. I den övre delen av groparnas fyllning finns en mörk, stenfri fyllning av lerig matjord som sträcker sig några decimeter ned i gropen. Därunder vidtar en kompakt fyllning av stenar, de största är dryga halvmetern långa. Denna stenfyllning sträcker sig också upp längs groparnas nedgrävningskanter. Fyllningen mellan stenarna i groparnas botten består av samma gula bottenlera som groparna har grävts ned i.

En möjlig tolkning är att den mörka fyllningen i groparnas övre del har rasat ned efter att det som ursprungligen stått placerat i dem har avlägsnats. Groparnas nedre fyllning av gul lera och stora stenar har aldrig rubbats eller rörts om efter att konstruktionerna anlades. Liknande stenskoningar i gropar har också iakttagits på järnåldersgravfält med resta stenar samt under resta stenar i skeppsättningar. Här kan t.ex. nämnas Märta Strömbergs forskningsgravningar i skeppsättningen Ales stenar. De resta stenarna där stod i djupa stenfyllda gropar som uppvisar stora likheter med de som nu framkommit vid Gamla Uppsala (Strömberg 1990). Stenskoningen i stolphål däremot utgörs som regel av stenar kring själva stolpen, men aldrig under denna i gropens botten.

Den preliminära tolkningen av den grop som undersöktes år 1996 var att en rest sten hade stått i gropen. Denna tolkning baserades delvis på att några större stenfragment låg uppslängda i åkerkanten, bara några meter från den undersökta gropen. Denna tolkning är fortfarande mycket trolig utifrån groparnas fyllning och inre stenkonstruktion.

Konstruktionens funktion

Om vi nu tänker oss att det skulle ha stått ett antal resta stenar i rad blir nästa fråga vad denna konstruktion fyllde för funktion. Rader av resta stenar är kända från flera platser i Mellansverige (Ekholm 1951, Matsson 1996). Också på norskt område har sambandet mellan bautastenar och vägar uppmärksamats (Gansum 2002). De finns exempel på resta stenar i anslutning till vadställen utmed äldre vägsträckningar. Mellan platsen som vi hittat groparna på och det stora gravfältet nordväst om denna plats utbreder sig i dag en uppodlad slätt. Ett låglänt, nord-sydligt stråk i denna åker har varit sank under järnålder. En möjlig tolkning är att vår stenrad har stått utmed en vägsträckning som gått över ett vadställe över denna sankmark. Vägen skulle kunna ha lett fram till gravfältets södra del, drygt 400 meter längre bort, då det är i denna riktning som vår groprad pekar. Samtidigt skulle raden av resta stenar också

Figur 122. Tolkning av magnetometerdata på utdrag ur digitala Fastighetskartan (Trinks & Biwall 2011). I bildens nedre högra hörn syns de framgrävda groparna i lokal 9. I bildens vänstra del syns Högäsengravfältet (grönt) och de prospekterade gropraderna. Skala 1:4 000.

kunna ha utgjort en symbolisk gräns för det område kring Uppsala högar där det bedrevs offerriter och hölls ting under järnålder. Geofysiska undersökningar har påvisat en likartad rad med gropar med samma inbördes avstånd vid Högäsengravfältets södra utkant (fig. 122) (Trinks & Biwall 2011). Dessa geofysiska indikationer utgörs dels av den rad som löper i exakt riktning mot gropraden på lokal 9 och dels en kortare rad som löper i ungefär nordöstlig-sydvästlig riktning i kanten av gravfältet. I samband med förundersökningen upptäcktes två tidigare ej registrerade hålvägar vid änden av Högäsengravfältet (Uppsala 683, fig. 126). Dessa har ungefär samma riktning som den sistnämnda av raden av geofysiska indikationer. Hålvägarna skulle möjligen kunna vara ett argument för att stenarna kantat en väg men området bör undersökas ytterligare innan några säkra slutsatser kan dras.

Hingsttanden (F1) i gropan A373 tolkas som en offernedläggning i samband anläggandet. Hingsttänder har tidigare hittats i rituella kontexter från yngre järnålder. Bland annat har en hingsttand hittats tillsammans med en amulettring i ett lager invid Skuttunge kyrka.

Lagret har ^{14}C -daterats till vendeltid (Seiler & Östling 2008:55). Troligen kan några av fynden från 1996 års förundersökning tolkas på samma sätt. Då tillvaratogs en svinbete samt stycken av horn i fyllningen till den stora stenfodrade grop som då undersöktes. Även i norra gärdet undersöktes en byggnad där delar av hästkäkar hade deponerats i stolphålen (Ljungkvist & Hult 2000, Bäckström 2000).

De påträffade härdarna ligger i ett parallellt stråk på gropradens södra sida. Härdarnas rumsliga relation till gropraden visar att de förmodligen inte anlagts före den förmodade stenraden. De samstämmiga dateringarna av tanden samt de intilliggande härdarna visar att det utöver det rumsliga sambandet även finns ett tidsmässigt sådant.

Såväl hästtanden i en av de undersökta groparna i gropraden som de undersökta härdarna i anslutning till denna har daterats till vendeltid.

Resultaten av makro- och vedartsanalys kan tolkas som att härdarna utanför stenraden inte använts för matlagning. De enstaka fynden av sädeskorn i en av de stenfyllda groparna är troligtvis resultat av omlagring från aktiviteter som inte nödvändigt-

vis är kopplade till stenraden. Ett av sädeskornen har ¹⁴C-daterats till äldre romersk järnålder. Kanske avspeglar detta resultat äldre odling på platsen?

Vart tog stenarna vägen?

I åkerkanten ligger söndersprängda rester efter vad som skulle kunna ha varit en av de resta stenarna i raden. Men vart tog de övriga vägen och när försvann de? Kartmaterialet över Gamla Uppsala sträcker sig tillbaka till 1600-talets mitt. På dessa kartor finns inga markeringar eller kommentarer om några resta stenar på den plats som vi nu undersökt. De bör alltså ha varit borta redan då. Kanske vältes de omkull som en religiös manifestation vid övergången till kristendomen i brytningstiden mellan vikingatid och medeltid? Uppsalaslätten är fattig på stora stenar. De bör ha varit åtråvärda vid byggnation av exempelvis stenkyrkor. I den närbelägna kyrkan uppe vid högarna finns bland annat en runsten inmurad i ytterväggen!

Konstruktionens ålder

I anslutning till groparna har det hittills påträffats sex härdar, alla belägna några meter söder om gropraden. En av dem undersöktes redan 1996. Den innehöll keramikskärvor och brända djurben och har ¹⁴C-daterats till vendeltid. Ytterligare tre ¹⁴C-dateringar av härdar från 2011 års undersökning har givit likartade dateringar, liksom en analys av en hästtand i en av groparna. Det förefaller således finnas ett tidsmässigt samband mellan härdarna och groparna. Dateringarna ligger alla i sent 500-tal eller 600-tal e.Kr. Detta innebär att konstruktionen skulle kunna vara samtida med kungshögarna vilka anses vara anlagda under tidig vendeltid (Ljungkvist 2005). Makrofossilt material från två av groparna har daterats till äldre romersk järnålder respektive äldre bronsålder. Dessa två äldre dateringar tolkas som spår efter äldre aktiviteter som pågått på platsen.

En liknande konstruktion vid Anundshög i Västmanland?

Raden av stora stenfyllda gropar tolkas alltså som fundament till numera försvunna resta stenar vilka stått på rad utmed en väg. En liknande rad av stora stenfyllda gropar har nyligen upptäckts vid Anundshög utanför Västerås (Sanmark & Semple 2011). Genom geofysiska prospekteringar har raden kunnat beläggas på en cirka 150 meter lång sträcka. Några av groparna har undersökts. Inget daterbart material påträffades i groparna, men de var stratigrafiskt yngre

än en kokgrop som daterats till yngre romersk järnålder/folkvandringstid. Gropraden antas därför vara från vendel- eller vikingatid. Dess funktion har föreslagits vara delar av ett viband, det vill säga en helig avgränsning av tingsplatsen samt möjligen också en processionsväg som ledde fram till platsen. Undersökarna själva håller för troligast att groparna skall tolkas som stolphål, men anger också att en annan möjlighet är att det stått resta stenar i groparna.

Strax sydost om den konstaterade gropraden vid Anundshög står idag en rad med resta stenar. Många av dem är söndersprängda eller avslagna. Detta kan ses som ett bevis för att monumentet utsatts för en medveten förstörelse, kanske i samband med kristandet? Stenarna restes i samband med en rekonstruktion på 1960-talet efter att ha legat omkullfallna på platsen. Stenarna står på en rad som i nordvästra änden nästan sammanfaller med gropraden. Stenraden löper sedan mot den tre meter höga runstenen på platsen vilken står förskjuten cirka 30 meter mot sydost i förhållande till gropraden (jfr Sanmark & Semple 2011 fig. 10), varför de båda raderna ej är helt parallella (runstenen står dock ej på sin ursprungliga plats). Inskriptionen på runstenen anger att den ingått som en del i stenraden ("Folkvid reste alla dessa stenar..."). En möjlig tolkning som inte nämns av rapportförfattarna, är att de resta stenarna ursprungligen har stått i de nu påträffade fundamentgroparna.

Lokal 9A

Lokal 9 utgjordes av ett mycket smalt område utmed den nuvarande järnvägens västra sida (fig. 3C). Undersökningsområdets bredd uppgick till endast några meter. Utifrån de existerande säkerhetsföreskrifterna kring arbete utmed järnväg bedömdes det som omöjligt att schakta i området. Det fanns heller inga indikationer i de intilliggande schakten från förundersökningen år 1996.

Lokal 10A och 10B

Lokal 10A

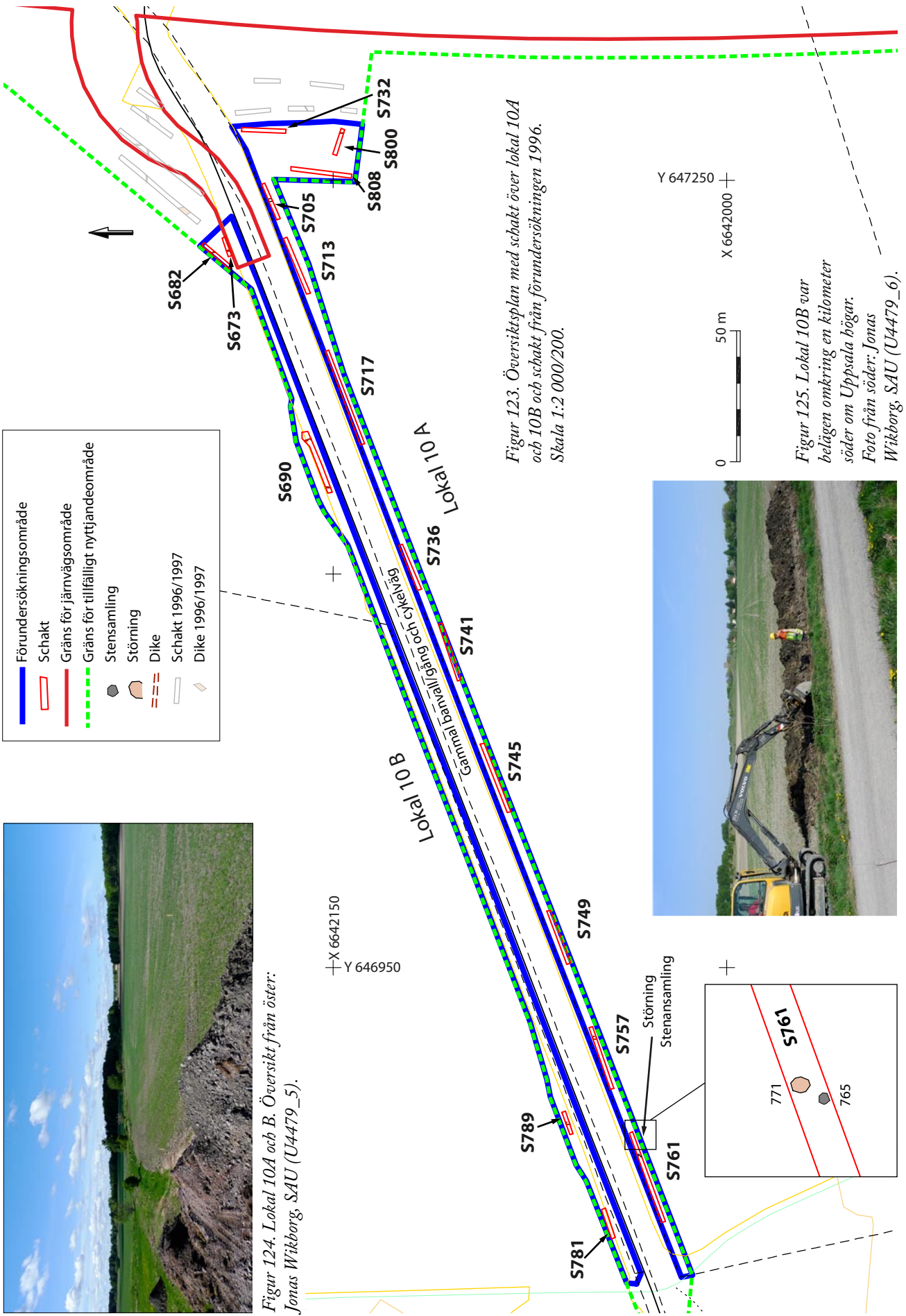
Undersökningsområdets storlek: 3090 m²
Schaktad yta: 408 m², fördelat på 12 schakt.

Lokal 10B

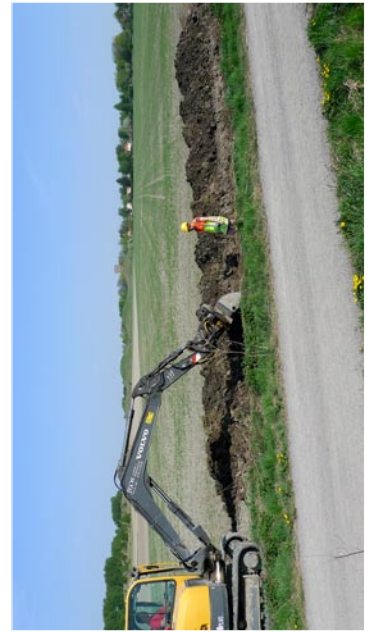
Undersökningsområdets storlek: 2450 m²
Schaktad yta: 107 m², fördelat på fem schakt

Figur 124. Lokal 10A och B. Översikt från öster:
Jonas Wikborg, SAU (U4479_5).

Figur 123. Översiktsplan med schakt över lokal 10A och 10B och schakt från förundersökningen 1996. Skala 1:2 000/200.

Figur 125. Lokal 10B var belägen omkring en kilometer söder om Uppsala högar. Foto från söder: Jonas Wikborg, SAU (U4479_6).

Lokalerna 10A och 10B bestod av två långsmala områden på den södra respektive norra sidan av en f.d. banvall till Röbo tegelbruk, numera gång- och cykelväg. Områdena kommer att beröras av det planerade järnvägsbygget då en tillfällig arbetsväg för transporter kommer att anläggas här. Områdenas västra delar var belägna i ett låglänt område som på äldre kartor markerats som Prästgårdsmyren (Lantmäteriet akt: B22-28:2). Lokal 10B, den norra av de båda, var så smal att det inte var möjligt att köra in med grävmaskin. Schakten fick istället förläggas till några bredare ytor för planerade mötesplatser. Istället schaktades mera i den södra lokalen, 10A, som var betydligt bredare.

Anläggningar, kulturlager och stratigrafiska förhållanden

Inom lokal 10A framkom två anläggningar, A765 och A771, båda i schakt 761. Den första utgörs av en liten stenansamling samt den andra av en störning

och båda bedöms som recenta. Inga anläggningar påträffades inom lokal 10B.

Fynd

Vid metalldetektering framkom i den västra delen av lokal 10B ett fynd av en spets till en järnmejsel (F17). På lokal 10A påträffades vid metalldetektering ett bronsbleck (F16). Inget av fynden kan dateras närmare.

Analyser

Inga analyser har gjorts.

Dateringar

-

Fornlämningens utbredning, omfattning, karaktär och bevarandegrad

Ingen fornlämning kunde konstateras inom det aktuella undersökningsområdet.

Summering, utvärdering och återkoppling till frågeställningarna

Sammantaget kan sägas att förundersökningen genererat ett stort och mångfacetterat arkeologiskt material, som varierar stort både inom respektive delområde men också mellan delområdena. De osäkerhetsfaktorer som fanns efter den tidigare förundersökningen har kunnat säkerställas. Fornlämning har konstaterats i 14 av 22 lokaler (fig. 126 och tabell 15). En lokal kunde inte undersökas (9A).

Tillsammans med den tidigare förundersökningen finns nu ett kvalitativt och kvantitativt omfattande fyndmaterial, osteologiskt material och ekofaktmaterial, särskilt från det centrala delområdet. De nu genomförda förundersökningarna har preciserat forn-

lämningarnas innehåll, tidsställning och utbredning. En granskning och vidare undersökning har genomförts så att osäkerhetsfaktorer från tidigare förundersökning har fastställts. Särskilt gäller detta en osäker stensättning i lokal 16, Uppsala 605:2 som har kunnat avfärdas. Fyra fornlämningar; Uppsala 605:1, 240:1, 134:4 och 604:1 har erhållit nya begränsningar. En fornlämning, Uppsala 682 har utgått och fogats till 605:1, eftersom det rör sig om en sammanhängande järnåldersboplats.

Vid nu genomförda förundersökningar har också mäktigheten vad gäller lager fastställts tydligare. Både de äldre kulturlagren men även de sentida fyllnadslagren har dokumenterats.

Lämningar efter gårdar/bosättningar med tillhörande aktivitetsytor dominerar, men i materialet ingår även ett gravfält, odlingslager och rader av gropar som tros avspegla färdväg och/eller gränser (tabell 15).

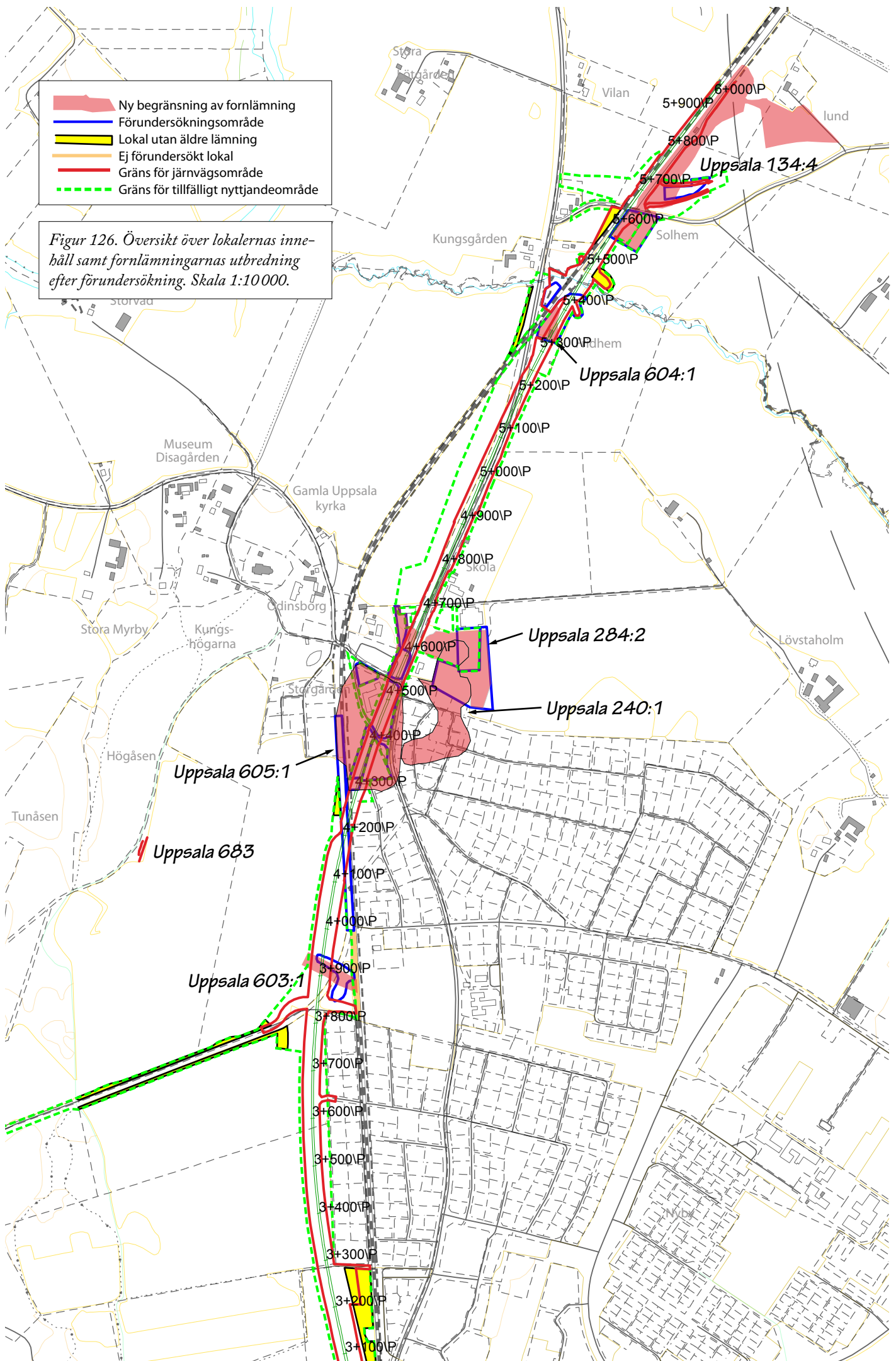
Det representerade tidsspännat är stort och sträcker sig från yngre bronsålder fram till i princip nutid. Förhistorisk tid och medeltid, d.v.s. de perioder som är relevanta för förundersökningens syfte och frågeställningar, är väl företrädda (fig. 128). Vårt att notera är dominansen av lämningar från yngre järnålder och medeltid i det centrala och södra delområdena, medan det norra delområdet karakteriseras av framför allt äldre järnålder.

Återblick till delområdena – utvärdering

I genomgången nedan framhålls både de kvantitativa och kvalitativa aspekterna. Till de kvantitativa hör den nu genomförda förundersökningens omfattning vad gäller schaktens yta samt antal/volym undersökta anläggningar och lager. Den kvalitativa aspekten är egentligen en återkoppling till de grundläggande frågeställningarna som formulerades i länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Dessa frågeställningar berör fornlämningarnas utbredning, karaktär, bevarandegrad, fyndbild samt koppling till både den tidigare utförda förundersökningen och omgivande fornlämningsmiljö.

Tabell 15. Summering av lokalernas innehåll.

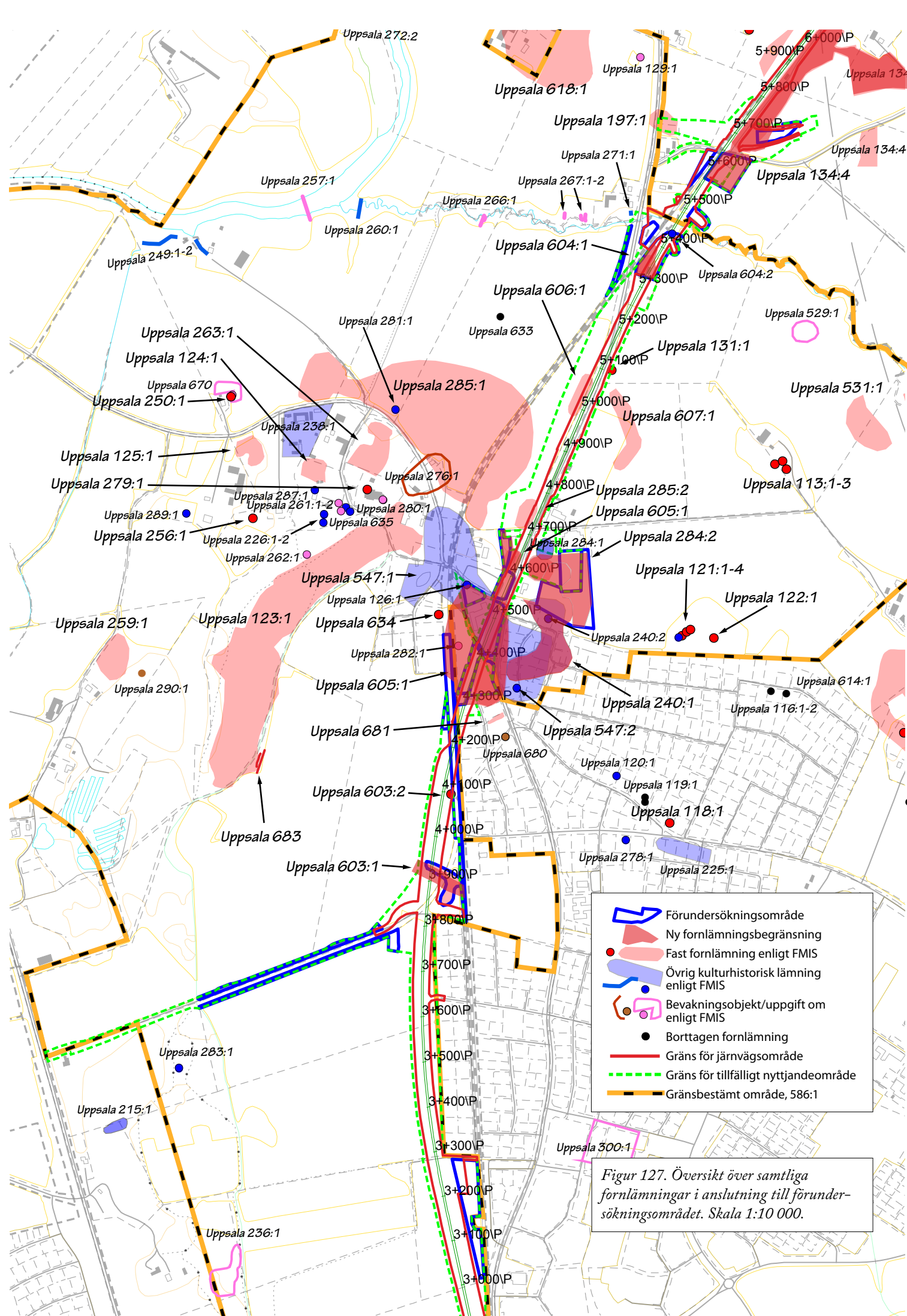
Område	Lokal	Förhistoriska boplatslämningar	Stensatta gropar på rad	Förhistoriska gravar	Medeltida gårds lämningar	Efterreformatoriska bebyggelse lämningar	Äldre odlingslager	Inget av antikvariskt intresse
N	20A							
N	23C							
N	23D					Vägbank		
N	23E							
N	26A							
N	26B							
N	26G							
C	12							
C	12A							
C	12B, D, E				Brunn			
C	16							
C	16A							
C	18							
C	18B				? (fynd i matjorden)			
C	Utv. skol-tomten							
S	6B							
S	9							
S	9A							Ej undersökt
S	10A–10B							

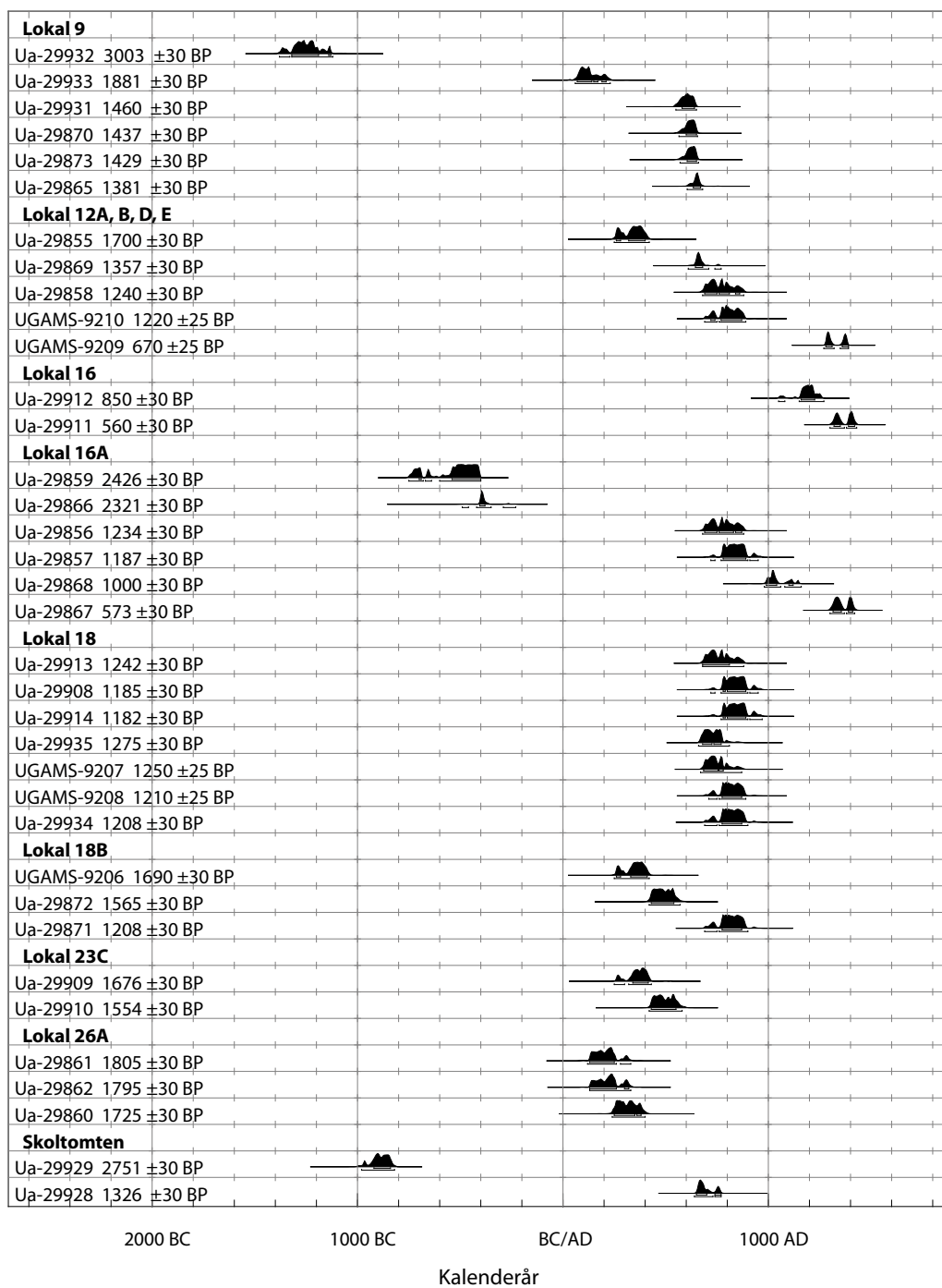

- Ny begränsning av fornlämning
- Förundersökningsområde
- Lokal utan äldre lämning
- Ej förundersökt lokal
- Gräns för järnvägsområde
- Gräns för tillfälligt nyttjandeområde

Figur 126. Översikt över lokalernas innehåll samt fornlämningarnas utbredning efter förundersökning. Skala 1:10 000.

Figur 128. ¹⁴C-diagram över nu analyserade prov uppställt per lokal.

Norra delområdet

Kvantitativa aspekter: Överlag låg andelen av lokalernas yta som berördes av förundersökningsschakten i enlighet med vad som angavs i undersökningsplanen. Undantag var lokal 23D, 26B samt 26G där andelen var något lägre respektive högre. För lokal 23D orsakades det av att prioritet var att klargöra om ytan var utschaktad. Generellt låg andelen

anläggningar som undersöktes i paritet med vad som angavs i undersökningsplanen.

Kvalitativa aspekter: Fornlämningen inom lokal 26A har kunnat avgränsas mot väster och sydväst genom avsaknaden av lämningar inom lokal 26B, 23E och förundersökningen 1996 norr om Samnan (se Anund m.fl. 1998:55). Mot söder och sydöst fortsätter fornlämningen utanför det förundersökta området. Inom

lokal 26G är fornlämningen begränsad mot öster. Både lokal 26A och 26G ingår i den sydvästra delen av Bredåkersboplatsen – Uppsala 134:4. Denna har berörts av undersökningar år 1992 ((Häringe Frisberg & Göthberg 1998), år 2003 (Frölund & Schütz 2007) och år 2005 (Göthberg & Schütz 2006), samt förundersökningar för E4 (Göthberg & Holm 1997) och OKB år 1996 (Anund m.fl. 1998).

Lokal 26A visade sig innehålla lämningar med lite olika intensitet och karaktär. I lokalens östra del på krönet av en naturlig höjdplatå fanns ett verksamhetsområde med härdar, nedgrävningar och stolphål med hög täthet. Troligen var de avfallsgropar m.m. från romersk järnålder som påträffades 2005 vid Vittulsbergsvägen en del av denna verksamhetsyta (se Göthberg & Schütz 2006). Verksamhetsytan har motsvarigheter inom andra delar av boplatsexkomplexet, bl.a. omkring 200 meter längre norrut (se Häringe Frisberg & Göthberg 1998; Frölund & Schütz 2007). I den västra delen av lokalen var intensiteten lägre, men bl.a. tre hus av äldre järnålderskaraktär påträffades. De utgör en fortsättning av det stråk med spridda hus från samma tid som har lokaliserats på ömse sidor av järnvägen strax norr om Vittulsbergsvägen (Häringe Frisberg & Göthberg 1998; Frölund & Schütz 2007) (fig. 30).

Även inom lokal 26G var lämningarna få och i hög grad samlade i den västra delen. Lämningarna måste jämföras med de som påträffats vid undersökningarna 1992 i väster, 2005 i söder samt lokal 26A. Lämningarnas spridning överensstämmer både med en förundersökning 1996 och undersökningen 2005 vid Vittulsbergsvägen (se Göthberg & Holm 1997; Göthberg & Schütz 2006). De tyder sammantaget på att lämningarna är koncentrerade i väster. Att de i stor utsträckning utgörs av stolphål tyder på att de har ingått i hägnader eller möjligen mindre hus i anslutning till det romartida hus I som lokaliserades 1992 (se Häringe Frisberg & Göthberg 1998).

Det huvudsakliga resultatet från lokal 23D är kunskap om de naturliga förutsättningarna för passage över ån. Gruspackning efter den äldre landsvägen finns kvar invid dagens vägbank. Lokalen som helhet visade inga spår av urschaktning som tidigare antagits. Den löper i en lång och jämn sluttning ned mot Samnan. Detta parti med svag sluttning kontrasterar mot att Samnans brink i övrigt mestadels är relativt brant och därmed mer svårforcerade. Förutom att sluttningen inte varit särskilt brant behövde dessutom

en bro över ån bara vara relativt kort eftersom fåran varit smal, åtminstone under senare århundraden.

Vid förundersökningen kunde det konstateras att lokalen inte var urschaktad, något som antagits tidigare.

Inom lokal 23C kunde lämningen avgränsas mot nord och nordöst, samt indirekt även i väster genom frånvaron av lämningar inom lokal 20A och 23D. Däremot är den inte avgränsad söderut. Förundersökningen visade att den stolphålsrad som framkom 1996 med mycket stor sannolikhet är sentida. Raden kan troligen kopplas till en omkring år 1860 utflyttad gård från Gamla Uppsala by, främst genom att stolphålsraden har samma orientering som Vattholmavägen och befintlig bebyggelse. Därtill påträffades en rad med regelbundet placerade stora, helt eller delvis stenfyllda gropar. En datering antyder en tillhörighet i folkvandringstid eller tiden därefter. Gropraden flankerar en svag sluttning mot Samnan och har sannolikt markerat en av de lättare naturliga passagerna över denna. De övriga lämningarna på platsen verkar representera ett något äldre skede på platsen. De kan utgöra en motsvarighet till de lågliggande boplatser från denna tid som påträffats på flera platser i Samnans dalgång, däribland Bredåker, Lövestaholm och Berget.

Allmänt kan konstateras att lämningarna i det norra delområdet är väl bevarade, även om samtliga var belägna i åkermark. Kraftigt nedplöjda anläggningar fanns dock vid lokal 26G. Fyndmaterialet är mycket sparsamt, troligen beroende på lämningarnas karaktär och tidsställning. Tidigare undersökningar i närheten har visat att bevaringsförhållanden för osteologiskt material är god (se Göthberg & Schütz 2006).

Centrala delområdet

Kvantitativa aspekter:

Den andel som förundersökningens schakt utgjorde av lokalernas yta var huvudsakligen i överensstämmelse med vad som angavs i länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Ett undantag var lokal 18B och Skoltomten som hade en något lägre ambitionsnivå enligt kravspecifikationen. För lokal 18B var andelen trots detta närmast i beräknad nivå, p.g.a. att icke förutsedda gravar upptäcktes. Vad gäller anläggningar och lager gjordes ett avsteg för 18B, där lagergrävningen blev mindre omfattande, eftersom lagren kunde karaktäriseras som odlingslager.

Kvalitativa aspekter: Lokal 18B och Skoltomten berörde gravfält Uppsala 240:1, främst känt genom några få undersökta gravar (Sundqvist 1951) och föremålsfynd i åkermarken (Ljungkvist 2009). Därtill visas dess utbredning på Truls Arvidssons karta från år 1709. Gravfältet kunde avgränsas mot norr och öster inom lokal 18B och Skoltomten. Gravarna påträffades i två lägen, på höjdrönet inom Skoltomten och i slutningen inom lokal 18B. En jämförelse med kartan från 1709 visar att gravfältet då delvis hade en större utbredning i öster och norr än vad som nu påvisats. I sydöst påträffades inga gravar öster om gång- och cykelvägen, däremot föremål med trolig gravanknytning. Ytan norr om de lokaliserade gravarna inom Skoltomten förundersöktes år 1996 och eventuellt kan några av de spridda härdarna i denna del egentligen vara brandlager. En annan avvikelse är de gravar som påträffades i nordost inom lokal 18B, vilka inte har någon motsvarighet på kartan år 1709. De skulle kunna tyda på att gravfältet delvis redan var överodlat vid denna tid. Förundersökningen visade att bara fragment av gravarnas överbyggnader återstod. Särskilt föremålen antyder att gravfältet har använts längre än tidigare känt, från folkvandringstid till vikingatid.

Boplatsen kunde inte avgränsas söderut eller österut. Huvudsakligen påträffades boplatslämningarna öster om den gång- och cykelväg som korsar området. Lämningarnas intensitet varierar. Den höga anläggningstäthet som noterats vid skolan vid den förra förundersökningen och tidigare undersökningar återfinns möjligen i den nordligaste delen. Lämningarnas karaktär skiftar också. I den södra delen dominerar lämningar av spridd bebyggelse från äldre järnålder. I den norra och östligaste delen finns verksamhetsytor, med bl.a. härdar, nedgrävningar, grophus och en trolig brunn. Dateringar från den nu aktuella delen ligger i bronsålderns mitt och folkvandringstid. Det tyder på att boplatsen har varit i bruk under längre tid än vad som tidigare varit känt.

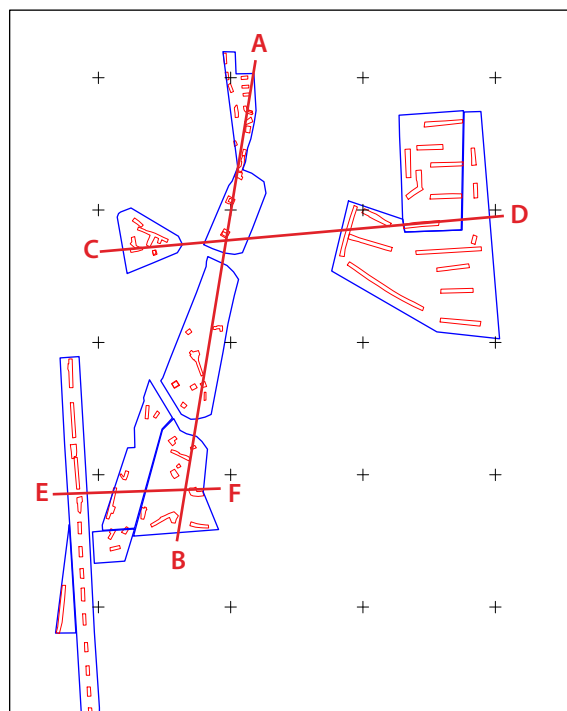
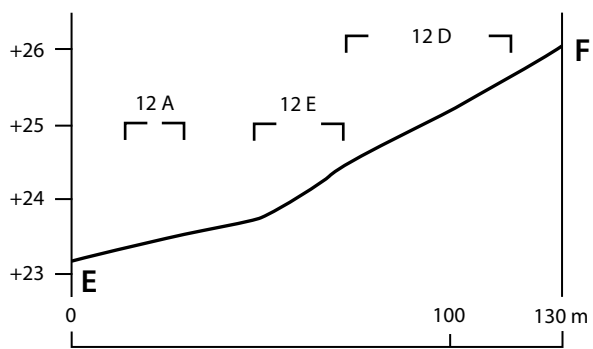
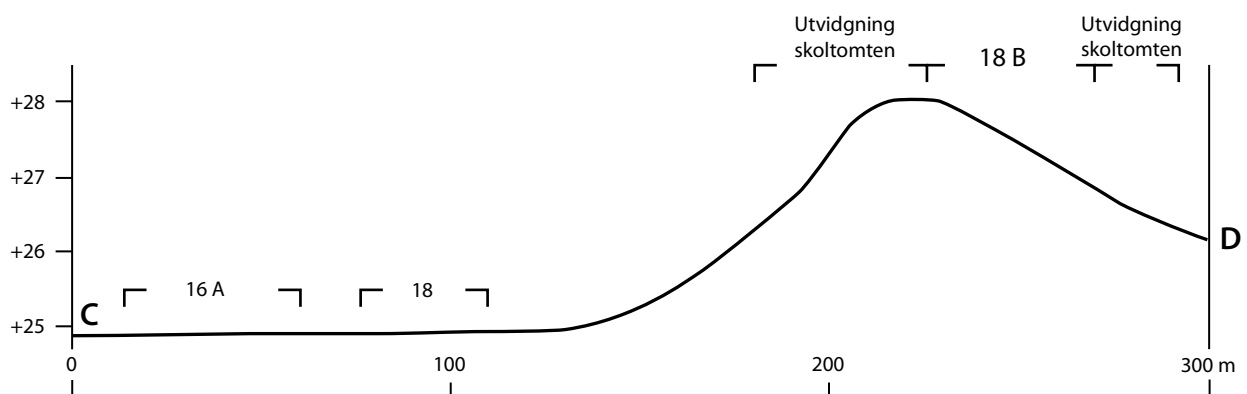
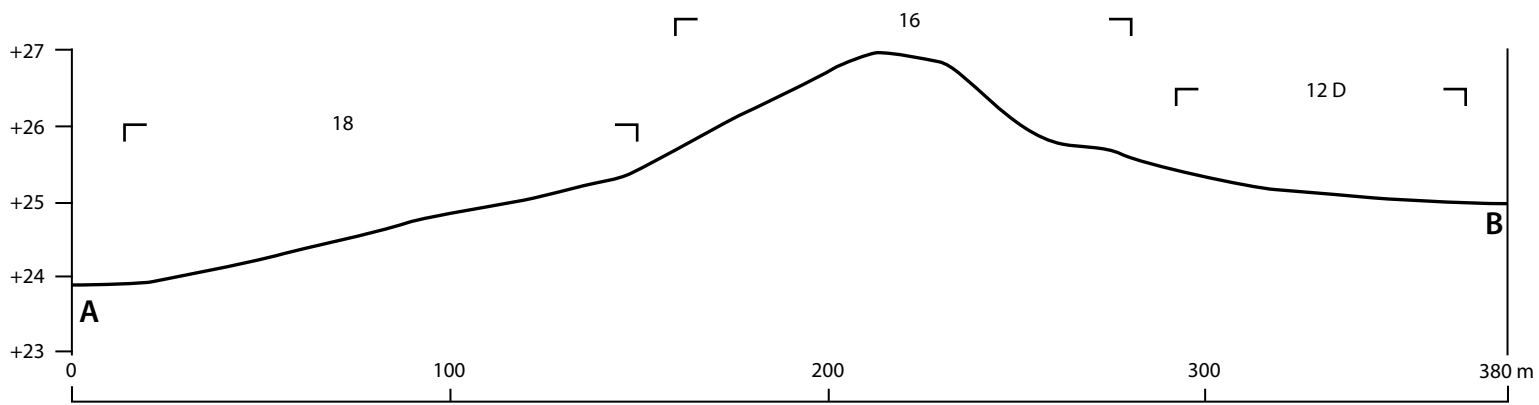
Några föremål med dateringar till medeltid–efterreformatorisk tid påträffades i ploglagret i den norra delen av lokal 18B. Den relativt begränsade antalet talar mot att de har spritts genom gödning. Andra möjliga förklaringar är att de kan vara spår av en i övrigt försvunnen bebyggelse från denna tid eller att de avspeglar en zon kring den väg som korsade den norra delen av lokalen och fram till 1600-talets slut ledde till Vittulsberg. Slutligen påträffades konkreta lämningar av sentida bebyggelse i skoltomtens södra

del. Troligen rör det sig om backstugor, vilka är avbildade på kartan år 1709.

Lämningarna inom lokal 18, var av boplatskaraktär med stolphål, härdar, kokgropar, nedgrävningar och grophus. Dateringarna från dessa ligger i venedel–vikingatid. Dessa lämningar överlagrades av ett kolluvium, sannolikt spår av jordbruk i slutningen österut från och med samma tid. Inslaget av medeltida lämningar och fynd var förvånansvärt litet mot bakgrund av att den sydligaste delen av lokalen låg inom tomtmark enligt äldre lantmäterikartor. I övrigt utgjordes ytan av odlingsmark. Lämningarnas beståndsdelar och datering överensstämde väl med de i den anslutande yta som förundersöktes 1996. Inom ytan som helhet kan en viss avklingning av anläggningar noteras mot norr, fornlämningen fortsätter i övrigt åt alla håll. I söder kan den ansluta till den norra delen av lokal 16. Den kraftiga nivåkillnaden mellan lokal 18 och lokal 18/skoltomten är värd att notera (fig. 127).

Lämningarna inom lokal 16 och 16A har sammansatt karaktär med mindre inslag från bronsålder–äldre järnålder, mer omfattande boplatslämningar inklusive grophus från övergången vikingatid–tidig medeltid. Därtill fanns lämningar av bebyggelse och lager från medeltid, samt efterreformatorisk bebyggelse. Slutligen fanns mycket omfattande uppfyllningar, tillkomna under 1900-tal. Exempel på komplex stratigrafi med inslag från vitt skilda perioder fanns på några platser inom lokalerna. Lokalerna var belägna inom de centrala delarna av byläget för Gamla Uppsalaby och därmed i anslutning till flera vägskäl där flera viktiga vägar möttes. Lokal 16 förundersöktes 1996. Vid den förnyade förundersökningen av lokal 16 var den nordligaste delen av lokalen inte tillgänglig för grävinsatser. Lokal 16A ingick inte i förundersökningen 1996, däremot ansluter den till en tidigare undersökt yta (Hallgren 2001). Fornlämningarna inom lokal 16 och 16A är inte avgränsade åt något håll. Lämningarna inom den norra delen av lokal 16 bör höra ihop med dem som finns i södra delen av lokal 18. Värt att poängtera är att lämningar troligen är bevarade under både Disavägen och Sivs väg.

Enstaka inslag inom lokalerna härstammar från bronsålder–äldre järnålder, men har delvis omlagrats i samband med yngre verksamheter, särskilt inom lokal 16A. Jämfört med både den tidigare förundersökningen och undersökningen år 2001 bekräftades närvaron av lämningar från övergången vikingatid–

Figur 129. Långprofiler genom det centrala delområdet. Höjden är överdriven 10 gånger i förhållande till längden. Skala 1:2 000.

medeltid. Ett nytt inslag inom lokalerna var gropus som har motsvarigheter inom undersökningen år 2001. Däremot visade sig den möjliga grav (Uppsala 605:2) som identifierades vid förundersökningen år 1996 inom lokal 16 utgöras av boplatzlämningar. Därtill kunde lämningar från medeltid påvisas inom både lokal 16 och 16A. De utgör sannolikt spår av gårdslägen. En jämförelse med de äldre lantmäterikartorna visar att de var belägna på samma plats som bebyggelse från 1600-talet och framöver. Slutligen finns relativt omfattande lämningar efter bebyggelse från efterreformatorisk tid knutna till gårdarna i Gamla Uppsala.

Inom de angränsande lokalerna 12, 12A, 12B, 12D och 12E utgjordes lämningarna främst av gropus och stolphål samt mindre inslag av härdar och brunnar. Särskilt påtaglig är den stora förekomsten av gropus. Dateringarna ligger främst i vendeltid-vikingatid. Ett undantag utgör en härd från romersk järnålder samt en medeltida brunn. En gemensam nämnare är att lämningarna har varit överplöjda fram till slutet av 1800-talet. Vid förundersökningen år 1996 kunde gropus och stolphål påvisas, samt ett stort antal mörkfärgningar, som misstänktes vara stolphål. Därtill noterades diken med olika orientering, vilket ansågs möjligen skulle kunna vara tecken på omstruktureringar av bebyggelsen akternativt spår efter tomt diken. Vid den förnyade förundersökningen bedömdes inte dessa diken vara indikationer på tomtindelningar. Däremot har antalet gropus och stolphål ökat påtagligt inom lokalerna, vilket antyder en mycket omfattande förekomst av gropus, samt kanske främst mindre stolphus. Även storleksmässigt har ytan med dessa lämningar ökat genom att gropus har påvisats väster om järnvägen. Sammantaget är lämningarna avgränsade mot sydväst, men inte i nordväst och sydöst. I båda de sistnämnda riktningarna kan möjligen anknytning finnas till andra fornlämningar. En funktionell indelning av ytan kan eventuellt göras utifrån fördelningen av anläggningstyper. I öster (lokal 12E) förefaller gropus tillsammans med stolphål och brunnar förekomma i högre grad än i väster. Här är inslaget av stolphål inom de undersökta schakten inte lika markant, i väster dominerar gropus tillsammans med enstaka härdar.

För hela det centrala delområdet gäller att lämningarna är väl bevarade, med undantag för gravarna vars överbyggnader är delvis eller helt bortodlade. Viktigt att notera är att tjocka och ytmässigt stora fyllnadsmassor från modern tid finns på ett flertal ställen, över de arkeologiska lämningarna (fig.

130). Dessa massor har inneburit att den ursprungliga topografin förändrats kraftigt, med t.ex. relativt dramatiska nivåskillnader som utjämnats (fig. 129), liksom att okända och omarkerade äldre ledningar framkom i flera schakt.

Fyndmaterialet från det centrala delområdet är stort och mångfacetterat. Även i matjorden och äldre odlingslager förekommer ett icke försumbart antal artefakter.

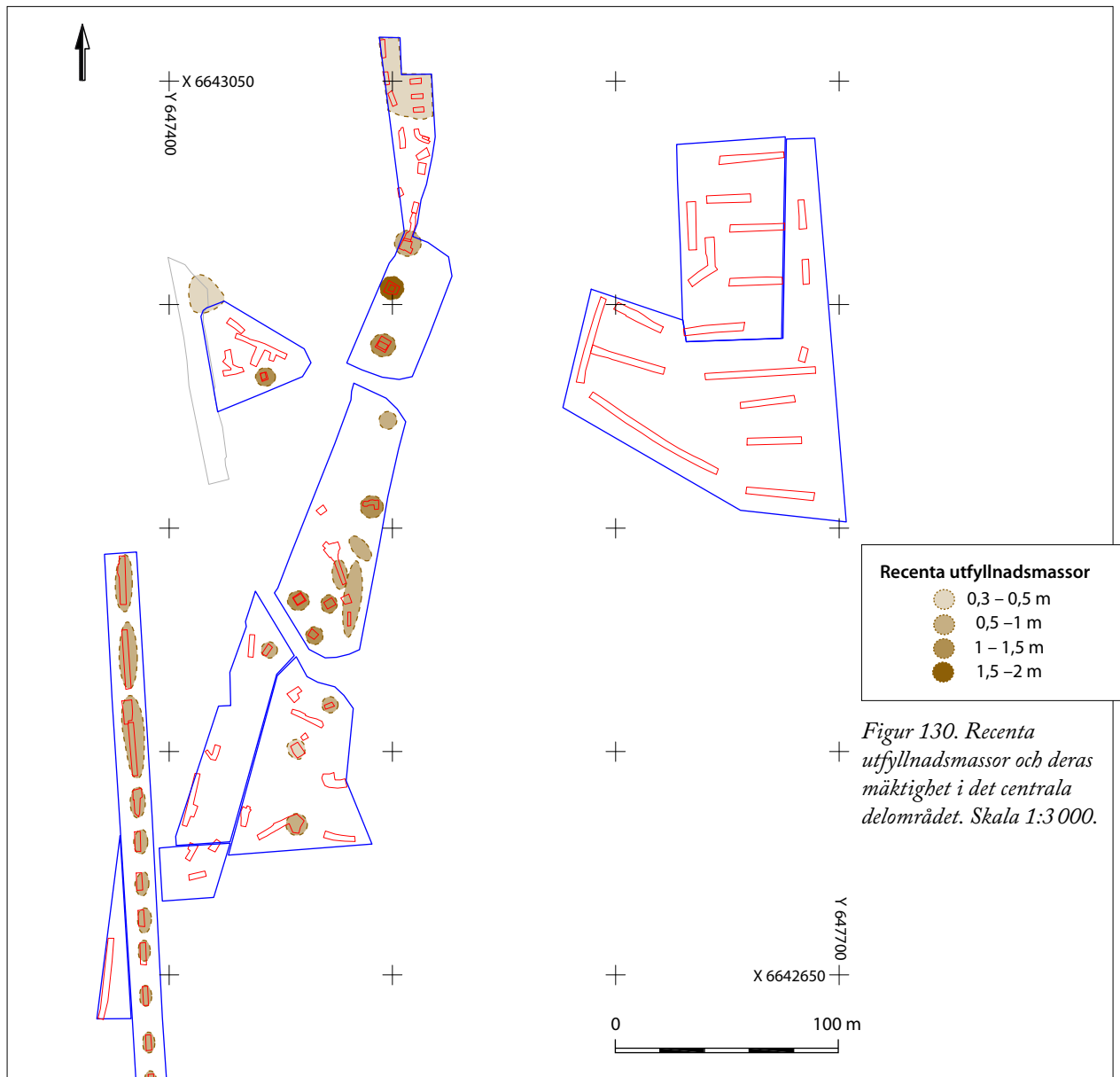
Avslutningsvis skall poängteras att medeltida gårdsbebyggelse har kunnat påvisas inom två lokaler; 16 och 16A inom det centrala delområdet. Inom lokal 12D påträffades en brunn och en medeltida armbortspilspets. Inom lokal 18 och 18B har ett fåtal medeltida föremål framkommit. Inom dessa sistnämnda lokaler kan man inte utesluta att det finns huslämningar. Medeltida landsbygdsbebyggelse har i flera fall konstaterats vara problematisk att upptäcka vid arkeologiska förundersökningar då husen kan vara små och svåra att identifiera. Ofta är också kulturlagerbildningen begränsad. I detta fall kan exempelvis bebyggelse finnas under eller i anslutning till samtliga vägar inom det centrala delområdet. Dagens vägnät är dels bredare och mer uppbyggt än äldre tiders vägar, dels kan vägens exakta läge under skilda tider ha varierat något.

Södra delområdet

Kvantitativa aspekter: Den andel som förundersökningens schakt utgjorde av lokalernas yta var huvudsakligen i överensstämmelse med vad som angavs i undersökningsplanen. När det gäller antalet undersökta anläggningar blev dessa inte så många som det ursprungligen var tänkt. Detta berodde på att fornlämningens karaktär blev annorlunda och att antalet stenfyllda fundamentsgropar som undersöktes bedömdes utgöra ett representativt urval.

Kvalitativa aspekter: Inom lokalerna 6B, 10A och 10B påträffades inga lämningar av förhistorisk karaktär. De överensstämde därmed med de angränsande ytor som ingick i förundersökningen 1996–1997. Lokal 9A blev inte föremål för några undersökningar.

Inom lokal 9 påträffades en påtaglig rad med regelbundet placerade stora gropar, flankerade på södra sidan av en grupp härdar. Rumsligt anslöt de till de lämningar som påträffades vid förundersökningen 1996. Däremot var placeringen enligt FMIS något förskjutet. Den förnyade förundersökningen visade

att den tidigare tolkningen som gravfält var felaktig. Det rörde sig istället om något betydligt mer ovanligt som en markant markering av en gräns eller färdled. Fornlämningen är väl bevarad men inte avgränsad i väster eller öster. Fyndmaterialet är sparsamt.

Vetenskaplig potential

Med facit i hand, när materialet från förundersökningen analyserats och tolkats, torde det vara klart att de berörda fornlämningarna kommer att ha en stor vetenskaplig potential vid särskilda undersökningar inför Ostkustbanan. Detta gäller både när fornlämningarna studeras enskilt på lokal nivå och när de sätts i relation till varandra och resten av komplexet

i Gamla Uppsala. Mera konkret och mot bakgrund av det som stipulerades i Länsstyrelsens kravspecifikation kan följande konstateras:

- *Frågor kring omstruktureringar och regleringar av bebyggelsen under järnålder och medeltid:*

I och med att fornlämningarna berör ett brett tidsspektrum, från yngre bronsålder fram till modern tid, och att vissa dessutom är samtida finns goda möjligheter att studera bebyggelseutvecklingen i ett långtidsperspektiv. En relevant fråga här är t.ex. att fastställa omfattningen och karaktären av lämningarna från äldre järnålder i det centrala delområdet. Detta är av vikt för att utröna om det sker en inflyttning från de perifera delarna (t.ex. Samnans dalgång)

vid övergången mot yngre järnålder eller om det faktiskt finns en platskontinuitet. Frågan kring övergivande eller kontinuitet från yngre järnålder till medeltid är också aktuell. Problematiken aktualiseras inte minst av kontrasten mellan bosättningarna i lokal 12B–E och 18 som förefaller upphöra helt i slutet av vikingatid (med undantag för en brunn), medan de i lokal 16 och 16A fortlever i flera århundraden.

Att kunna diskutera frågor kring omstruktureringar och regleringar är mycket avhängigt att ett tillfredställande dateringsunderlag finns att tillgå. Förundersökningen har tydligt visat att ett sådant finns, dels i form av ett stort fyndmaterial med många ledartefakter, dels i form av användbart material för ¹⁴C-analyser. Det faktum att många kontexter innehåller både sädeskorn och träkol gör att konstruktioner och andra strukturer kan dateras mera exakt, samtidigt som en källkritisk diskussion kan föras angående depositionsprocesser men också urval för optimal datering.

- *Potential att vid särskild undersökning kunna arbeta med frågor om hantverkets (kvantitet och kvalitet) betydelse för/i den framväxande miljön under järnålder i Gamla Uppsala.*

Denna potential bedöms som mycket god vad gäller metallhantverket, då ett stort antal fynd av slagg, smältor och bitar av ugnsinfodringar påträffats på flera platser inom det centrala delområdet, i kontexter från både yngre järnålder och medeltid. Produktionsanläggningar saknas visserligen men dessa brukar framträda först vid en total undersökning (se Englund & Hjärthner-Holdar 2011). Värt att poängtera är att dessa aktiviteter också kan sättas i relation till rituella förklaringar förutom de funktionella och ekonomiska aspekterna.

Det finns även goda möjligheter att behandla frågor kring produktion av livsmedel och matberedning, då såväl det osteologiska som det makrofossila materialet är omfattande och väl bevarat.

- *Potential att vid särskild undersökning kunna arbeta med frågor om olika sociala kategorier, roller och funktioner samt förändringar av dessa över tid.* Den socioekonomiska mångfalden diskuteras mera utförligt nedan. Här kan ändå noteras att en bättre kunskap om den ursprungliga topografin inom det centrala delområdet öppnar

möjligheter att studera lokalisering av t.ex. olika typer av bebyggelse/verksamheter och olika sociala grupperingar mot bakgrund av befintliga naturgeografiska förutsättningar.

Relationer till kungsgårdskomplexet

Slutligen skall nämnas något om det nu förundersökta området i relation till kungsgårdskomplexet i Gamla Uppsala. Sedan flera år bedrivs ett forskningsprojekt, *Gamla Uppsala – framväxten av ett mytiskt centrum*. Inom detta bedrivs det såväl sammanställningar av äldre undersökningar i ett övergripande GIS-projekt, förmedlingsmoment samt fältarbeten förlagda primärt i anslutning till kungsgårdsplatäerna. Den övergripande bilden av kungsgårdskomplexets historia, karaktär och struktur från äldre järnålder till medeltid har på senare år blivit allt bättre. Det ökar även möjligheterna att studera relationer mellan kungsgårdskomplexet och Storbyn.

Möjligheterna att göra jämförelser är emellertid ännu inte helt enkelt. Ytorna som undersökts är inte särskilt omfattande, materialet är fragmentiserat och analyserna av osteologi, makrofossil, boplatssytor och fynd är fortfarande under bearbetning. Ser man däremot framåt är förutsättningarna goda. En gemensam faktor för Gamla Uppsala är att benmaterialet på många ytor är förhållandevis stort och välbevarat. I och med OKB-projektet kan för första gången ett större antal gravar på en sammanhängande yta komma att grävas ut. Det öppnar för direkta jämförelser mellan gravfälten relaterade till kungsgårdskomplexet respektive övriga delar av byn.

Ett material som inte framträtt i stor omfattning under förundersökningarna är hantverket, i synnerhet metallhantverket. Det inte frånvarande, men tydliga fyndkoncentrationer eller hantverksytor saknas (se vidare Englund & Hjärthner Holdar 2011 för diskussion). Samma tendenser fanns i 1990-talets förundersökningsresultat. Från en rad ytor i anslutning till kungsgårdskomplexet är däremot hantverksinslaget markant, varierat och i viss mån exklusivt. Tendenserna är intressanta eftersom de stärker bilden av ett ekonomiskt och socialt differentierat lokalsamhälle, där makten, de globala kontakterna, mötesplatsen, handeln och produktionen är förlagd i en bördig dalgång där jorden utgör grunden för samhället. Människorna i området, permanent bosatta eller inte, verkar ha haft en varierad roll och specialisering som avspeglar sig i den materiella kultur vi gräver fram.

Sociala miljöer i Gamla Uppsala

Gamla Uppsala by var, som nämnts tidigare, en av Upplands största byar enligt 1500-talets kamerala källor (Rahmqvist 1986:266). Även under yngre järnålder och medeltid finns en stor befolkning som omfattat såväl kungar och biskopar som bönder. Man kan inte betrakta byn som en enhetlig bebyggelse vare ur sig rumsligt, socialt eller ekonomiskt perspektiv. Sett ur en längre tidshorisont, exempelvis från omkring år 0 till 1600 e.Kr., har bebyggelsestrukturen och platsens roll i samhället förändrats. Samtidigt verkar det finnas vissa konstanter över tid. Vissa strukturer som etableras under vendeltid, eventuellt ännu tidigare, finns delvis kvar än idag om man ser till ägostrukturen, monumenten och namnbilden. Därtill uppstår det under yngre järnålder en mytbildning kring platsen som reproducerats fram till våra dagar. Först via medeltida texter med ett äldre ursprung och – från och med 1600-talet – statsmakternas, skilda intressegruppers och forskares önskan av att skapa en storslagen forntida plats. Gamla Uppsala har kort sagt en mycket speciell status i svensk historieforskning.

Fynden och konstruktionerna har på olika vis paralleller i Mellansverige, vilket visar att platsen ur vissa aspekter är en del i en samtid och ett barn av sin tid. Samtidigt visar kombinationen av antalet monument, deras storlek, gravarnas kvalitet och bebyggelsens omfattning osv. att platsen i sin helhet är något egenartat. Det finns distinkta sociala skillnader mellan olika delar av platsen och samtidigt finns det tendenser till att hela byn är genomsyrad av platsens centrala roll för regionen och att den utformats av inflytelserika makthavare.

Lokaliseringen av bebyggelsen från yngre järnålder och framåt uppvisar lång kontinuitet i en rad lokaler, men genom historien har det också skett en rad förändringsprocesser. Många av dem känner vi inte till men vissa strukturella omvandlingar kan urskiljas. Exempelvis skiljer sig bebyggelsens lokalisering före 500-talet e.Kr. markant från yngre järnålderns och medeltidens. Från skriftliga källor

finns det tydliga indikationer på distinkta omstruktureringar under tidig medeltid. Den mest markanta är uppsplittringen av kungsgårdskomplexet/västra byn som har ännu inte kunnat påvisas rent arkeologiskt (Rahmqvist 1984). Därtill har det antagligen skett ett stort antal omläggningar när en eller fåtal gårdar omlokaliseras, splittrats eller lagts ner.

En grundläggande diskussion som bör föras, är hur Gamla Uppsala definieras rumsligt och socialt. Vilka enheter kan man tänka sig har haft relationer med varandra och på vilket sätt?

Gamla Uppsala by och två andra intilliggande byar, Myrby och Nyby, har ofta förts fram såsom ingående i komplexet. Andra närliggande byar som Bredåker, Hämringe eller Råby, har antingen bevisligen, eller med stor sannolikhet haft nära förhållanden till den stora byn antingen socialt, eller när det gäller ekonomisk samverkan och inte minst beträffande ägoinblandning och resursutnyttjande. Det gäller t.ex. samverkan i driften, att angränsande jordlotter bytt ägare och inte minst nyttjandet av utmarker som t.ex. den närbelägna Storskogen nordost om Gamla Uppsala.

Vad gäller Myrby så ligger den historiska bebyggelsen endast några få hundra meter från närmaste Uppsala-gård och det faktum att Erik Eriksson ägde byn år 1224, förstärker bilden av att den i praktiken varit en del av den stora byn. Den har fått sitt namn p.g.a. att gårdar varit förlagda i direkt anslutning till våtmarken Myrby (Rahmqvist 1986; DMS 1:2; 195).

Boplatsytor från äldre järnålder har undersökts i stor omfattning i Gamla Uppsala och omgivande byar. Koncentrationer av bebyggelse i form av såväl enskilda gårdar som grupper av sådana finns utspridda över stora ytor. Dessa ligger i hög grad, men inte helt, utanför det historiskt kända gårdslägen och dess omedelbara närhet och har ingående diskuterats i samband med E4-projektet (Frölund 2007, Göthberg 2007). I framtiden kommer den att beröras i samband med rapporten om Berget-undersökningarna (Frölund & Göthberg i manus). Inom Ostkustbane-

projektet är emellertid fortfarande äldre järnålderns bebyggelse viktig då den konstaterats på flera platser i bansträckningen, såväl inom som utanför läget för den historiska bebyggelsens lokalisering.

Utgångspunkten i projektet var att ta avstamp i de sociala miljöer som funnits i Gamla Uppsala. De ingående beståndsdelarna, materiella såväl som mentala, är alla del av ett skapat och utformat landskap som bringat mening och ordning. Dessa beståndsdelar har varit meningsbärande så till vida att de har haft olika funktioner och roller för olika människor under olika tider. Den rumsliga strukturen i landskapet kan förstås som uttryck för social ordning under olika tider.

Platsrelaterade aspekter av särskild betydelse

Ett sätt att konkretisera frågan om sociala miljöer var att ställa upp platsrelaterade aspekter av särskild betydelse. Dessa aspekter som – i fördjupad form – är stora och viktiga ämnen kräver särskilda forskningsinsatser. Syftet här är att lyfta blicken och föra samman kunskap från tidigare arkeologiska undersökningar med de nu genomförda förundersökningarna.

Socioekonomisk mångfald

En diskussion om socioekonomisk mångfald i Gamla Uppsala från äldre järnålder till medeltid har traditionellt utgått från Kungshögarna, båtgravarna vid Prästgården, Kungsgårdsplåtarna och Kungsgården. De är mycket påtagliga tecken på närvaron av de högsta sociala samhällsskikten. De är ett väsentligt inslag, men eftersom frågan gäller mångfalden måste blicken vidgas till Gamla Uppsalas andra delar, i det här fallet de nu aktuella förundersökningsytorna.

En stor del av det nu påträffade materialet, såväl konstruktioner, fynd som ekofakter, kan vid första anblicken betraktas som normal för periodens boplatser på landsbygden. En närmare granskning av de olika underlagens spridning, sammansättning och relation till varandra avslöjar dock tydliga och intressanta tendenser. Dessa tendenser är relevanta i en diskussion kring specialisering och förekomst av social mångfald på olika rumsliga nivåer, i synnerhet inom det centrala delområdet (fig. 131).

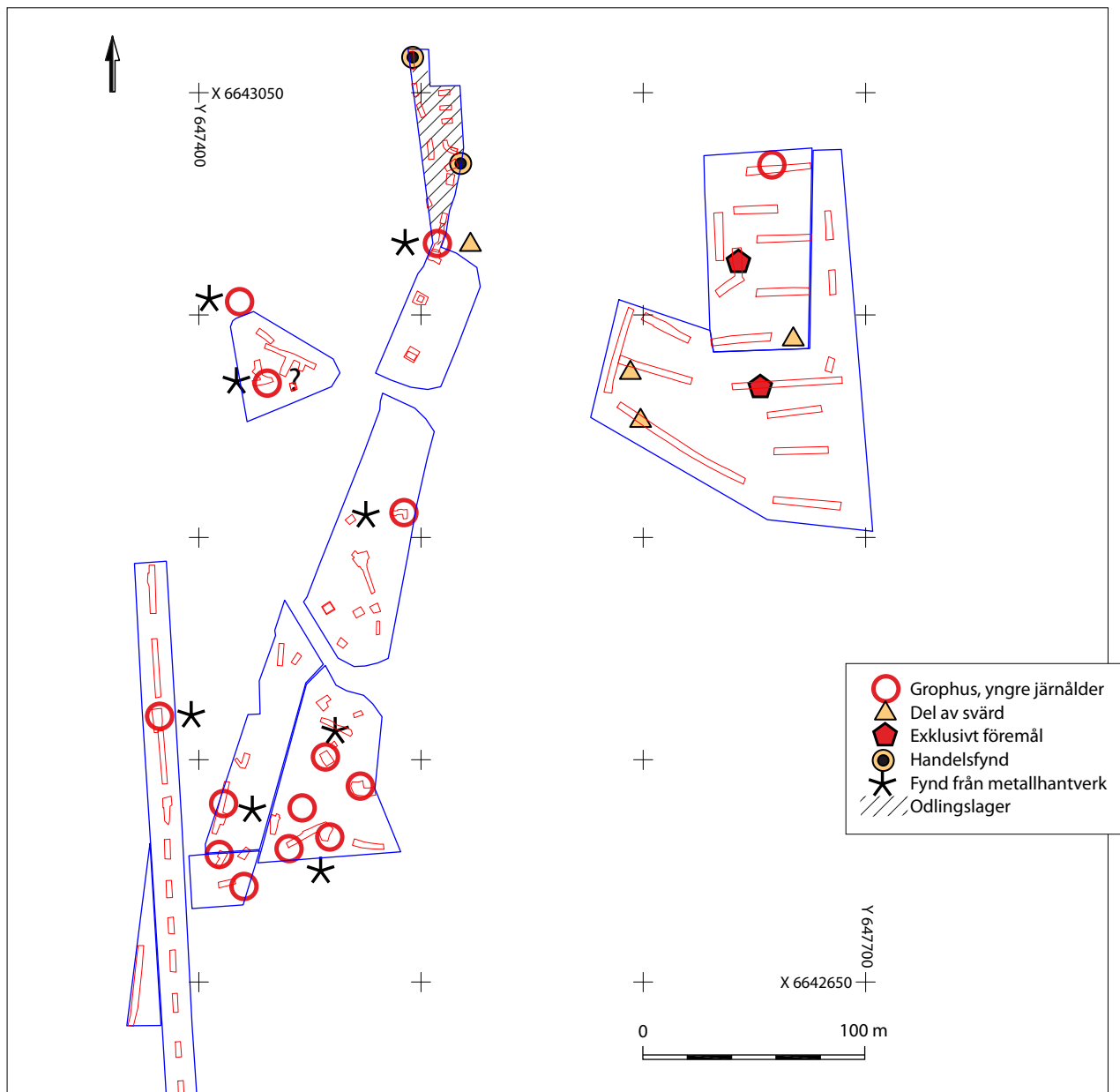
Miljöerna från äldre järnålder utgörs av bebyggelse med stolphus med närliggande verksamhetsytor, som ansluter till tidigare kända och utredda bebyg-

gelsel. De kan karaktäriseras som relativt all dagliga, d.v.s. med en huvudsaklig inriktning på agrar produktion som åkerbruk och boskapsskötsel.

Yngre järnålderns bebyggelseverkar vara mer diversifierade. Vad gäller byggnaderna kan man ana skillnader i stolphusens uppbyggnad, t.ex. vad gäller frekvensen av stenskoning eller förekomsten av väggrännor. Skillnaderna verkar inte vara kronologiskt betingade utan kan istället uttrycka olika funktioner eller byggnadstraditioner hos skilda befolkningsgrupper (jfr Håringe Frisberg & Seiler 2005:52f; Beronius Jörpeland & Seiler 2011:22ff). Ett nytt inslag för yngre järnålder är också grophusen. De har en stor rumslig spridning, med en mycket uppenbar koncentration i söder. Vid tidigare undersökningar i Gamla Uppsala har vissa grophus haft en tydlig koppling till olika typer av hantverk (Ljungkvist m.fl. 2000). En sådan tolkningsram kan vara giltig för några av de nu aktuella grophusen, men koncentrationer av cerealier i golvlager tyder snarare på att en stor del av dessa byggnader främst använts för förvaring och beredning av föda (jfr Bergström 2004). En hög andel grisben och vete i delområdet södra del förstärker inte bara denna tolkning utan är även ett tecken på att någon form av kvalitativ och till och med exklusiv bespisning bedrivits där. Det är också möjligt att grophusen skall ses i relation till återkommande ceremonier och marknader där många utifrån komna besökare tidvis vistats.

Processanläggningar som hör till metallhantverket – ässjor och gjutgropar – har inte påträffats inom förundersökningsytorna. Slagger, metallsmältor och bitar av ugnsinfodring från sekundära fyllningar är dock tydligt närvarande och utgör indirekta belägg på metallhantverk. Metallhantverkare kan således antas ha ingått i närområdets sociala mångfald.

Föremåls koppling till sociala strata i samhället bör diskuteras. Många föremålskategorier är svåra att använda i en diskussion om social mångfald. I norra delen av delområdet påträffades ett flertal föremål som dock tveklöst bör kunna associeras med högre strata i samhället. Det rör sig om flera delar av svärd eller svärdsskidor, en av dem påträffad vid en tidigare undersökning (Ljungkvist 2009:20), ett exklusivt beslag med glasinläggning och fragment av ett förgyllt smycke. Flera av dessa fynd är av samma status som objekt från de vikingatida båtgravarna undersökta i prästgården (jfr Nordahl 2001). Svärdsringsfragmentet är samtida med Uppsala högar. Detta är ett klart elitindikerande föremål som i Mälarda-

Figur 131. Översikt över det centrala området med företeelser som speglar en social mångfald under yngre järnålder. Skala 1:3 000.

len hittats antingen i båtgravar eller på den centrala gården på Helgö, alternativt som deponerade föremål utan kontext. Fynden verkar indikera elitstatus, antingen i form av vassalskap till furstarna begravda i de stora högarna och/eller ett tydligt signalerad ledarfunktion. Förekomsten av ringsvärd eller andra distinkta statusobjekt från två samtida gravfält/gravgrupper från samma by, är något mycket ovanligt. Motsvarande tendenser finns i Vendel för tidig vendeltid och Birka under vikingatid (Seiler 2001; Ljungkvist 2006; Arbman 1940).

Från området finns även ett säregat möjligt viktlod och ett bitsilver som inte kan betraktas som ordinära

inslag på landsbygden. De två sistnämnda fynden är indikatorer på handel eller möjligen hantverk med ädelmetaller. Som motpol till dessa inslag från en högre ståndsmiljö finns i delområdets norra del även samtida odlingslager som vittnar om åkerbruk och indirekt om närvaron av en bondeklass. Jordbruksredskap saknas dock ännu i materialet, samtidigt som allt spannmål är välrensat, utan spår av preparering av skörd. Flera led i den agrara produktionen har således ägt rum utanför undersökningssyftorna.

De undersökta medeltida lämningarna verkar höra till ordinära gårdar, befolkade av en bondeklass med jordbruket som ekonomisk bas. Textilproduk-

tion och järnsmide finns belagda, ännu tyder dock inget på att det rör sig om en produktion annan än för hushållsbehov.

Resultaten från de kompletterande förundersökningar visar tydligt att de berörda lokalerna har en stor vetenskaplig potential för att studera ekonomisk och social mångfald på olika rumsliga nivåer. I skrivande stund rör det sig om tendenser och det först när ett större material finns att tillgå som mångfalden kan belysas till fullo.

Rituella uttryck i den materiella kulturen

Att det funnits tydliga rituella inslag i Gamla Uppsala har varit klart lika länge som platsen varit känd. Det som främst uppmärksammats är gravarna på Högåsen och det tempel och den offerlund som finns i litterära källor. Det har nu visat sig att det vid denna undersökning framkommit rituella lämningar som är av en helt annan karaktär, något som även framkommit vid tidigare undersökningar. Dessa rituella aktiviteter tycks ha varit i mindre skala och inte utgjort de stora manifestationer som kan kopplas till templet och offerlund. De fynd och lämningar som här kan sägas vara uttryck för rituella handlingar utgörs förutom gravarna om möjliga husoffer samt en deponerad djurtand.

De förmodade husoffren påträffades på lokal 18 och lokal 16. På den förstnämnda lokalen framkom en pyramidformad svärdsknapp från tidig vikingatid. Föremålet låg under en större sten i de övre delarna av ett grophus. Placeringen tyder på att det kan röra sig om ett husoffer. På lokal 16 påträffades ett möjligt husoffer i form av en fossil av svallad korall i en grop. Tolkningen är dock något osäker och fossilen kan härröra från åsmaterial på platsen. Både vapendelar och fossiler finns tidigare belagda som husoffer men då vanligtvis med tydligare kopplingar till långhus (Carlie 2004:155ff, 171ff).

I en groparna på lokal 9 hittades en hingsttand vilken ¹⁴C-daterats till vendeltid. Gropen ingår i den tidigare behandlade gropraden som antas sträcka sig fram till den södra spetsen av Högåsengravfältet. Hingsttänder kan ses som en symbol för hingsten, det högst värderade djuret i den yngre järnålderns kult och har tidigare hittats i rituella kontexter vid exempelvis Skuttunge kyrka (Seiler & Östling 2008). Vid 1996 års förundersökning hittades en svinbete samt fragment av horn i en annan av groparna i raden.

Ett av fynden från undersökningen har en direkt rituell koppling. Det rör sig om en torshammare vilken påträffades cirka 40 meter norr om den ovan nämnda svärdsknappen. Den låg i ett lager invid GUSK-ladans södra ände på lokal 18. Troligen rör det sig inte om en torshammare som suttit på en amulettring utan snarare har den varit ett hänge att t.ex. ha i ett snöre om halsen. Dess troliga datering är 800/900-tal.

I närheten av svärdsknappen, i ett avfallslager, påträffades ett förmodat folkvandringstida remändebeslag. Beslaget är långsmalt med rombiskt tvärsnitt och det går därför inte att utesluta att det egentligen rör sig om en svärdsminiatyr.

Av dessa fynd är det endast torshammaren som har en uppenbar rituell koppling. Svärdsknappen har tolkats som ett möjligt husoffer och remändebeslaget har inte givits någon särskild kontextuell tolkning. De utgör dock föremål som kan ingå i rituella kontexter och det finns ytterligare två exempel som tidigare hittats i området. Det ena består av två eldstålsformiga amulettringar av järn påträffade i ett kulturlager söder om skolan vid förundersökningen år 1996 (Anund & Göthberg 1998:96f i Anund m.fl. 1998). Det andra är ett litet brons huvud med människoliknande ansikte samt två korta horn, i rapporten kallad "Batman" (Ljungkvist 2009:21). Den har i botten en fastsittande rest av en järnten vilket kan tolkas som att den kan ha varit applicerad på t.ex. en stav. Figuren framkom vid metalldetektering på åkern nordväst om GUSK-ladan.

Både torshammarringen och remändebeslaget hittades i lager. Rituella deponeringar kan förekomma i denna typ av kontexter och har bl.a. påträffats i Ultuna. Där undersöktes ett kulturlager med ovanligt fyndmaterial under sommaren år 2008. Förutom fynd av mer allmän karaktär framkom pilspetsar, spjutspetsar, vapenminiatyrer, nitar, horn- och benföremål, amulettringar och pärlor. Dessutom påträffades fem klippta silvermynt, delar av hästutrustning samt ett litet hänge i vitmetall utformat som en häst. Benmaterialet utgjordes främst av obrända ben, både mat- och slaktavfall, med ett stort inslag av svin. Fynden i lagret kan tolkas som resultatet av rituella depositioner. Lagret kan primärt dateras till vendel- och vikingatid. Uppenbart är att de handlingar som utförts på platsen har inslag av matritualer men att det också finns anknytning till krigiska föreställningar i aktiviteterna (Hulth, i manus).

Fynd av vad som kan vara rester av rituella handlingar med mat- och måltidsrester har påträffats på ett flera platser inom Gamla Uppsala. Vid undersökningar väster om kyrkan, inne på kyrkogården, har två härdar påträffats som innehåller stora mängder dåligt brända ben. Det visade sig vara mat- och slaktavfall, huvudsakligen från svin. En av härdarna har daterats till folkvandringstid–tidig vendeltid (Göthberg 2008:66, 91f). Ett annat, lite äldre exempel, återfinns vid Stora Lötgården, en knapp kilometer norr om högarna. Där innehöll två härdlikande anläggningar stora mängder djurben av nöt respektive får/get. Ben från köttrika delar dominerade och benen var dåligt brända, möjligen har de blivit kokta. Anläggningarna har daterats till äldre bronsålder respektive övergången mellan förromersk och romersk järnålder (Frölund 2005a:26, 41ff). Båda författarna menar att depositionerna bör sättas in i ett rituellt sammanhang, troligen utgör benen rester efter rituella måltider.

I södra delen av Norra Gärdet undersöktes 1993–1994 vad som kan vara en offergrop. I fyllningen fanns bl.a. brända ben av nöt, svin, får/get och fågel, keramik, fragmentariska vävtyngder, brända glaspärlor, äggformade stenar, fragment av en kam och en järnkniv etc. Två obrända rörben av får/get hade placerats i kors. Från anläggningen finns en ¹⁴C-datering till folkvandringstid/tidig vendeltid (Alström & Duczko 1996:117ff I; Duczko 1996).

Även de boplatzlämningar som undersöktes på Norra gärdet år 1996 visade sig ha rituella inslag. I sammanlagt åtta av stolphålen till ett enskeppigt vikingatida hus påträffades fynd som tolkas som husoffer. Det rör sig om obrända ben, framförallt käkar från häst, får, gris och hund samt även i ett par fall grodben. I ett av de senast nämnda stolphålen fanns även ett nålhus med tillhörande nål i brons. I ytterligare ett av stolphålen påträffades två hornkammor (A3-typ) (Ljungkvist 2000:33, 46f). Även detta fynd bör ses som en del av del av husoffret.

På en direkt anslutande yta framkom år 2003 en större grop med vendeltida djurben. De utgjordes i huvudsak av obrända, något fragmentariska, kraniedelar av nöt, framför allt tio halvor av underkäkar, från totalt minst åtta individer. Sannolikt har de placerats i gropen som en del av en rituell handling. Denna skulle, trots att det rör sig om köttfattiga delar av djuren, kunna vara en rituell måltid (Lindkvist 2005:13, 26f).

Som visats finns spår av rituella praktiker av flera olika slag och från olika perioder i Gamla Uppsala.

Det rör sig sammantaget om ovanligt många nedslag av rituella aktiviteter i ett och samma område. Intressant är att de rituella lämningar som hittills undersökts framförallt är av en karaktär som inte direkt kan associeras till stora offentliga manifestationer och inte heller har större konstruktioner som t.ex. kulthus påträffats. Centralt i de rituella handlingarna tycks i de flesta fall maten och/eller huset vara. Den personkrets som riterna kan ha berört bör därför snarast ha varit ett eller ett begränsat antal hushåll. Jämförbara lokaler är inte i första hand t.ex. Uppåkra eller Borg utan snarare mer vanliga boplatser.

I gravarna inom lokalerna 18B och Skoltomten kan gravskicket ses som rituella uttryck. Gravarna verkar dateringsmässigt härröra från perioden folkvandringstid till vikingatid. Alla gravar föreföll vara brandgravar. Det ska dock noteras att gravskicket i några gravar innehåller element som traditionellt brukar associeras med äldre järnålder, exempelvis urnegravar. Tidigare undersökningar i området har också noterat sådana inslag av kvardröjande ålderdomliga gravskick (Carlsson & Göthberg 1998). Den till synes totala avsaknaden av skelettgravar kan förvåna något, då detta gravskick blir vanligare, framför allt i högstatusgravar, under yngre järnålder (Bennet 1987:184).

Även om gravarna kan kopplas till perioden 500–1000 e.Kr., verkar sådana från den sena vikingatiden (1000-tal) lysa med sin frånvaro. Detta är förvånande då bosättningar i närheten av gravfältet uppvisar en kontinuitet in i tidig medeltid. Förändringar i gravritualen, som exempelvis lett till att färre föremål lades i gravarna och/eller skelettgravskick kan vara förklaringar.

Platsens urbanitet under yngre järnålder–tidig medeltid

Gamla Uppsala i ljuset av Skandinaviska urbaniseringstendenser är värt att uppmärksamma. I nuläget finns dock fortfarande inte ett arkeologiskt källmaterial som kan användas mer djuplodat för att diskutera urbaniseringen i Gamla Uppsala. En jämförelse med andra centralplatser från yngre järnålder eller tidiga urbana orter är därmed inte möjligt än. På ett övergripande plan har vissa tolkningar redan gjorts (Ljungkvist 2006; 2009:30–33).

De senare årens omfattande forskning om järnålderns och medeltidens centralplatser har visat att det är platsens specifika förutsättningar och historiska

sammanhang i ett specifikt landskap som är av vikt för att förstå en plats. Urban identitet och urbanitet är begrepp som används mer idag för att lyfta fram att urbaniseringen inte enbart kan förstås som en linjär utveckling, en process med olika element och faktorer som leder framåt (Andersson 2008). Istället finns många händelser och aktörer. ”Det finns inte en stor berättelse utan många små. Människor har agerat utifrån sin egen tillvaro såväl uppifrån och utifrån som inifrån lokala landskap” (Lihammer, refererad i Andersson 2008). Begreppet urbanitet kan sägas beteckna ett livsrum medan urban identitet och urbanism mera kan vara en livsform (Lindeblad 2008:20).

Terje Gansum har pekat på aristokratins roll i bildande av urbana centra (Gansum 2009). Urbana platser under vikingatid och tidig medeltid kan ses som en av de strategier som de ledande i samhället använde för att förändra och förstärka sin position i samhället. Det finns flera funktionella och strukturella likheter mellan centrala gårdar och urbana orter, menar han. Här saknas också en diskussion om Kungsgårdarna i analysen av urbanisering i Skandinavien (Gansum 2009:34). Det som centrala gårdar och urbana orter har gemensamt är bland annat specialiserad kompetens när det gäller kulturen, hantverket, produktion och konsumtion av resurser och gästning.

Den definition av urbanisering som användes inom projekt Medeltidsstaden är i högsta grad användbar på Gamla Uppsala ”sammanflyttning av människor till vissa orter med åtföljande bebyggelseförtätning” (Andersson 1990:27). Det urbana är här grundat i det faktum att det har funnits en omfattande rumslig

bebyggelse och en stor befolkning varav en del inte varit bofasta men tidvis vistats här. En rad element som finns i Gamla Uppsala har använts som kriterier för en central plats eller urbaniserad ort, såsom exempelvis tät och omfattande bebyggelse, centrala funktioner av religiös, juridisk och ekonomisk art. Till dessa kan också läggas stor och socialt differentierad befolkning med temporära demografiska fluktuationer, specialiserade kompetenser, omstrukturering av landskapet och en kulturlagerbildning.

Det arkeologiska materialet har också påvisat en tydlig och medveten strukturering av bebyggelsen. Bebyggelseförändringar har också skett över tid, vilket talar för skilda former av regleringar. När dessa skett och på vilket sätt, är emellertid oklart.

Ytterligare en faktor som måste tas i beaktande när det gäller Gamla Uppsala är den långa tidsperiod som platsen har fungerat som centralort. Det säger sig själv att platsen under äldre järnålder har sett annorlunda ut och fungerat på ett annat sätt än under exempelvis högmedeltid med skilda kulturella förutsättningar och politiska system. Ett element i landskapet som har utgjort en stadigvarande sammanhållande faktor är det vittförgrenade och flerkärniga vägnätet, vilket i sig är ett tecken på Gamla Uppsala som mötesplats både regionalt och interregionalt. Flera närliggande parallella kommunikationslinjer har fungerat under väldigt lång tid och finns fortfarande idag. Dessa vägar, vägkorsningar och vägskäl ska inte förstås enbart ur kommunikationssynpunkt utan också ur ideologisk synvinkel. De är symboliskt laddade platser (Rudebeck 2002:187).

Slutord

Årets undersökningar understryker den arkeologiska potentialen i Storbyn och dess närområde. Redan under medeltiden påbörjas en process där järnålderns monument, natur och topografi börjar suddas ut. Det är en process som med tiden accelereras. Med hjälp av historiska kartor, men även arkeologiska lämningar kan vi från medeltiden följa en nedbrytning av järnålderns lämningar och landskap. Röjningsröseområden och synliga gravar röjs bort, vägar rätas ut, de nyligen utgrävda stenraderna används som byggnadsmaterial och de sankna markerna blir i allt högre grad torrlagda och satta under plogen. Årets resultat från Ostkustbane-projektet har redan starkt bidragit till att inte bara förtydliga känd bebyggelse utan även ge en bild av det omgivande landskapets utseende, roll och monumentala prägel.

Vad gäller bebyggelsen framgår det än mer hur rumsligt uppdelad yngre järnålderns och medeltidens bebyggelse är i olika koncentrationer som delvis sammanfaller med områdets topografiska och geologiska variation. Den rumsliga strukturens variation

är högtintressant med tanke på de kontraster som finns i fyndmaterialet. Högstatusfynd, vapen och smycken av varierande kvalitet varvas med ordinarie material. De sociala miljöernas diversitet består inte bara i dikotomin kungsgårdskomplex–storgård. Av allt att döma finns det skillnader inom storbyn, och man ska inte glömma bort föränderligheten i byns sociala status genom historien.

Gamla Uppsala har under yngre järnålder och tidig medeltid haft en utmärkande roll i regionen. Religiöst, sett till närvaron av en kunglig gård, kommunikationsmässigt och storleksmässigt. Människorna som levde här har likt stadsbor levde i en miljö som avvikit från det gängse agrara livet och samhället. De har formats av platsen och kollektivt varit invånare som skiljt sig från andra liksom Uppåkras, Birkas och Sigtunas invånare som bott på stora mötesplatser. Bebyggelsestrukturen och den materiella kulturen i Gamla Uppsala avspeglar just detta, vad som händer på plats och dess människor präglade av dess centrala roll och maktens närvaro.

Referenser

- Aagard, G-B. 1984. Gleicharmige Spangen. I: Birka II:1. Systematische Analysen der Gräberfunde. Ed. Greta Arwidsson. KVHAA. Stockholm.
- Alkarp, M. 2009. Det Gamla Uppsala. Berättelser & metamorfoser kring en alldeles särskild plats. OPIA 49. Uppsala.
- Almquist, J.A. 1931. Frälsegodsens i Sverige under storhetstiden. Första delen. Stockholms och Uppsala län. Band 2. Tabeller. Stockholm.
- Alström, U. & Duczko, W. 1996. Norra Gärdet. Utgrävningar 1993–1994. I: Arkeologi och miljögeologi i Gamla Uppsala. Studier och rapporter. Volym II. Duczko, W. (red). (OPIA 11). Uppsala.
- 2004. Vid Högåsens utkant. Ett bortodlat gravområde med skelett under högar. RAÅ 123, Gamla Uppsala. Västmanlands läns museum, Kulturmiljöavdelningens rapport A 2004:A42.
- Ambrosiani, K. 1981. Viking age combs, comb making and comb makers, in the light of finds from Birka and Ribe. Stockholm studies in archaeology 2. Stockholm.
- Andersson, H. 1990. Sjuttiosex medeltida städer – aspekter på stadsarkeologi och medeltida urbaniseringsprocess i Sverige och Finland. Riksantikvarieämbetet, rapport Medeltidsstaden 73. Stockholm.
- 2008. Några sammanfattande reflexioner. UBAS Nordisk 5.
- Anund, J., Duczko, W., Göthberg, H., Price, N. & Wikborg, J. 1998. Gamla Uppsala – centralplats och omland. Arkeologisk förundersökning på ostkustbanan 1996–1997. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:26. Uppsala.
- Anund, J. & Göthberg, H. 1998. Nya perspektiv på Gamla Uppsalas kulturlandskap – byläget och Norra Gärdet. I: Anund, J., Duczko, W., Göthberg, H., Price, N. & Wikborg, J. Gamla Uppsala – centralplats och omland. Arkeologisk förundersökning på ostkustbanan 1996–1997. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:26. Uppsala.
- Arbman, H. 1940. Birka 1. Die gräber. Tafeln. KVHAA. Stockholm.
- Arrhenius, B. 1961. Vikingatida miniatyrer. I: TOR. Uppsala.
- Bennet, A. 1987. Graven. Religiös och social symbol. Theses and Papers in North-European Archaeology 18. Stockholm.
- Bergström, E. 2004. Grophus i Uppland. Ett försök till funktionstolkning av två grophus utifrån lipidanalyser med GC/MS. CD-uppsats i laborativ arkeologi 2003/2004. Stockholm.
- Beronius Jörpeland, L. 2010. Medeltida landsbygdsbebyggelse i Stockholms län. FoU-projekt. Riksantikvarieämbetet. UV Mitt, rapport 2010:8. Stockholm.
- Beronius Jörpeland, L., Lindeblad, K. & Lindh, M. 2000. Projekt Uppdragsarkeologi. Vid Fyrisån – arkeologi i Östra Aros. Rapport nr 2000:1. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Beronius Jörpeland, L. & Seiler, A. Mälbys många ansikten – en tidigmedeltida sätesgård, förhistorisk och historisk bebyggelse. Riksantikvarieämbetet. UV Rapport 2011:57. Stockholm.
- Blomqvist, R. & Mårtensson, A.W. 1963. Thulegrävningen 1961. En berättelse om vad grävningarna för Thulehuset i Lund avslöjade. Archaeologica Lundensia 2. Lund.
- Borg, K. 1998a. Prydnadsbeslag i brons. I: Eketorp – III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna. KVHAA. Stockholm.
- 1998b. Ornerade bennålar/styli. I: Eketorp–III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna. KVHAA. Stockholm.
- Bäckström, Y. 2000. Osteologisk analys. I: Ljungkvist (red). I maktens närhet. Två boplatzundersökningar i Gamla Uppsala. SAU Skrifter. Nr 1. Uppsala.
- Callmer, J. 1997. Beads and beadproduction in Scandinavia and the Baltic Region c. AD 600–1100: a general outline. Perlen. Archäologie, Techniken, Analysen. U. von Freeden & A. Wiczorek (red.)

- Carlie, A. 2004. Forntida byggnadskult. Tradition och regionalitet i södra Skandinavien. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar, Skrifter nr 57. Stockholm.
- Carlsson, R., Qviström, L., Syse, B. & Wallebom, U. 2000. På vägen in till staden – Arkeologisk undersökning 1999. Lämningar från medeltid och nyare tid i kvarteret Örtedalen i Uppsala. Textdel. Upplandsmuseets skriftserie Nr 2. Uppsala.
- Carlsson, R. & Göthberg, H. 1998. Förundersökning och undersökning. Gamla Uppsala 93:3. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:28. Stockholm.
- Clark, J. (ed.). 1995. The medieval horse and its equipment, c 1150–1450. Medieval finds from excavations in London 5. Museum of London. London.
- DMS 1984. Det medeltida Sverige. Band 1. Uppland: 2 Tiundaland: Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad. Dahlbäck, G., Ferm, O., & Rahmqvist, S. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Duczko, W. 1993. Arkeologi och miljögeologi i Gamla Uppsala. Studier och rapporter. Duczko, W. (red.) (OPIA 7). Uppsala.
- 1996. Kungsgården. I: Arkeologi och miljögeologi i Gamla Uppsala. Studier och rapporter. Volym II. Duczko, W. (red.) (OPIA 11). Uppsala.
- Egan, G. & Pritchard, F. 2002. (1991). Dress accessories 1150–1450. Medieval finds from excavations in London: 3. London.
- Ekholm, G. 1951. Lunda fornminnesområde – en vägknut i Attundaland. TOR 2:131–139. Uppsala.
- Englund, M. & Hjärthner-Holdar, E. 2011. Spår efter metallhantverk i Gamla Uppsala. Okulär klassificering. Riksantikvarieämbetet. UV GAL rapport 2011:6. Uppsala.
- Erikson, M. 2001. En väg till Uppåkra. I: Uppåkra – Centrum i analys och rapport. L. Larsson (red.). Uppåkratsudier 4. Acta Archaeologica Lundensia. Series in 8° No 36. Lund.
- Erikson, M. & Lundgren, P. 2010. Gamla Uppsala på kartan. I: Gamla Uppsala förr och nu 2010. Gamla Uppsala hembygdsförening. Uppsala.
- Fagerlund, D. 2010. Kv. Embla, Gamla Uppsala. Upplandsmuseets rapporter 2010:19. Uppsala.
- Fagerlund, D. & Åberg, K. 2005. Gårdar och bebyggelse från yngsta bronsålder och äldre järnålder i Samnans dalgång. Anläggande av vattenledning mellan Storvad och Gränby, RAÄ 530, 531 och 614, Uppsala stad och Vaksala socken. Arkeologisk förundersökning och slutundersökning. Upplandsmuseet, rapport 2005:05, Arkeologiska avdelningen.
- Frölund, P. 2000a. Odins väg i Gamla Uppsala. Schaktningsövervakning. Upplandsmuseet rapport 2000:05. Uppsala.
- 2000b. Gamla Uppsala bytomt. Fjärrvärme. Upplandsmuseet rapport 2000:06. Uppsala.
- 2005a. Rituela spår i Gamla Uppsala. En bosättning från äldre bronsålder och äldre järnålder vid Stora Lötgården. Arkeologisk undersökning. Fornlämning 618, Uppsala socken, Uppland. Upplandsmuseet, rapport 2005:15, Arkeologiska avdelningen.
- 2005b. Gamla Uppsala – en bosättning från äldre järnålder vid Berget. Undersökningar för E4. Upplandsmuseet rapport 2005:01. Uppsala.
- 2007. Gamla Uppsala under äldre järnålder. I: Land och samhälle under förändring. Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv. Arkeologi E4 Uppland – Studier. Volym 4. Hjärthner-Holdar, E., Ranheden, H & Seiler, A (red.). Uppsala.
- 2009. En skärvstenshöj i Gamla Uppsala. Upplandsmuseets rapporter 2009:07. Uppsala.
- Frölund, P. & Schütz, B. (red.). 2007. Bebyggelse och bronsgjutare i Bredåker & Gamla Uppsala. Upplandsmuseet rapport 2007:03. Uppsala.
- Frölund, P., Göthberg, H., & Ljungqvist, J. 2010. Kungsgården. Ett terrasshus från folkvandringstid och metalldetektorkartering. Gamla Uppsala – framväxten av ett mytiskt centrum. Rapport 3. Upplandsmuseets rapporter 2010:13.
- Frölund, P. & Göthberg, H. Manuskript. Berget. Boplats och gravar i Gamla Uppsala. Upplandsmuseets rapporter. Uppsala.
- Frölund, P., Göthberg, H. & Ljungqvist, J. Manuskript. Kungsgården. Ett grophus från folkvandringstid och hus på norra platån. Gamla Uppsala – framväxten av ett mytiskt centrum.
- Gansum, T. 2002. Hulveger – fragmenter av fortidens ferdsl. Hulvegsprojektet i Vestfold. Tønsberg. I: Frölund, P. 2005. Rituela spår i Gamla Uppsala. En bosättning från äldre bronsålder och äldre järnålder vid Stora Lötgården. Upplandsmuseet rapport 2005:15. Uppsala.

- 2009. Rurale strukturer , urbane funktioner og definisjonsdiskurser. I: Brendalmo, J., Eliassen, F-E & Gansum, T. (red). Den urbane underskog. Strandsteder, utvekslingssteder og småbyer i vikingtid, middelalder og tidlig nytid. Oslo.
- Göthberg, H. 2002. En boplatz från äldre järnålder vid Gamla Uppsala skola. Upplandsmuseet rapport 2002:03. Uppsala.
- 2007. Mer än bara hus och gårdar. I: Hus och bebyggelse i Uppland. Arkeologi E4 Uppland – Studier. Volym 3. Göthberg, A. (red.). Uppsala.
- 2008. Bosättning och kyrkogård vid Gamla Uppsala kyrka. Upplandsmuseets rapporter 2008:07. Uppsala.
- Göthberg, H. & Holm, J. 1997. Arkeologi i Tiundaland. Arkeologisk förundersökning. Väg E4, delobjekt 1, Uppsala–Fullerö, delen Gamla Uppsala–Fullerö. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:04. Stockholm.
- Göthberg, H. & Ljungkvist, J. 2007. Ett terrasshus vid Bredåker från äldre järnålder. Upplandsmuseet, rapport 2007:10. Uppsala.
- Göthberg, H. & Schütz, B. 2006. I närheten av E4 2005. Arkeologiska schaktningsövervakningar & undersökningar, Gamla Uppsala och Vaksala socknar, Uppsala kommun. Upplandsmuseet rapport 2006:14. Uppsala.
- Hallgren, A-L. 2001. Groaplan samt väster om Storgården i Gamla Uppsala. Arkeologisk undersökning och antikvarisk kontroll. SAU Rapport 2001:2 SÖ. Uppsala.
- Helander, O. 2003. Något om knappens historia i Sverige. Solna.
- Hellmuth Andersen, H., Crabb, P.J. & Madsen, H.J. 1971. Århus Sønder vold. En byarkæologisk undersøgelse. Jysk arkeologisk selskabs skrifter. Bind IX. København.
- Holmbäck, Å. & Wessén, E. 1933. Svenska landskapslagar. Första serien: Östgötalagen och Upplandslagen. Stockholm.
- Hulth, H. Manuskript. Ultuna – i händelsernas centrum. Boplatz och rit. Bronsålder, yngre järnålder och efterreformatorisk tid i Ultuna. Arkeologiska slutundersökningar. Fornlämningarna Uppsala 652 och 653, Ultuna 2:23. Uppsala stad (f.d. Bondkyrko sn), Uppland. SAU rapport.
- Häringe Frisberg, K. & Seiler, A. 2005. Vallby södra. En boplatz från järnålder samt ett gravfält från yngre bronsålder–äldsta järnålder i Tämnaråns dalgång. Väg E4, sträckan Uppsala–Mehedeby. Riksantikvarieämbetet. UV GAL, rapport 2005:9. Stockholm.
- Häringe Frisberg, K. & Göthberg, H. 1998. Två boplatser från järnålder vid Bredåker i Gamla Uppsala. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:34. Stockholm.
- Häringe Frisberg, K., Larsson, F. & Seiler, A. 2007. Lövstaholm – boplatzlämningar från yngre bronsålder till folkvandringstid utmed Samnan. Riksantikvarieämbetet. UV GAL, rapport 2007:1. Stockholm.
- Jansson, I. 1985. Ovala spännbucklor. En studie av vikingatida standardsmycken med utgångspunkt från Björkö-fyndet. Aun 7. Uppsala.
- Lamm, J. P. 1973. Fornfynd och fornlämningar på Lovö. Arkeologiska studier kring en uppländsk järnåldersbygd. Theses and papers in North-European archaeology 3. Stockholm.
- Lindbom, P. 1993. Pilspetsar från de uppländska båtgravfälten. CD-uppsats i arkeologi. Uppsala.
- 2006. Vapnen i wrecornas tid, 150–500 e.Kr. Om de romerska auxiliarpilspetsarna och den västliga traditionens framväxt. Aun 36. Uppsala.
- Lindkvist, A. 2005. Kring ett dike på Norra gårdet – arkeologisk undersökning av boplatzlämningar från yngre järnålder i Gamla Uppsala. SAU Skrifter 11. Uppsala.
- Ljungkvist, J. (red.). 2000. I maktens närhet. Två boplatzundersökningar i Gamla Uppsala. SAU Skrifter. Nr 1. Uppsala.
- 2005. Uppsala högars datering: och några konsekvenser av en omdatering till tidiga vendeltiden. Fornvännen 2005(100):4.
- 2006. En hiar atti rikR. Om elit, struktur och ekonomi kring Uppsala och Mälaren under yngre järnålder. Aun 34. Uppsala.
- 2009. Kartering med metalldetektor och bebyggelsestudie i norra Gamla Uppsala. Gamla Uppsala – framväxten av ett mytiskt centrum. Rapport 2. Uppsala Universitet, SAU. Uppsala.
- Ljungkvist, J., Bäckström, Y., Gamrell, Å. & Hellqvist, M. 2000. Mattsgården. I: J. Ljungkvist (red), I maktens närhet. Två boplatzundersökningar i Gamla Uppsala. RAÄ 285, Norra Gården, Raä 547 Mattsgården. Gamla Uppsala socken, Uppland, s. 58–112. SAU Skrifter Nr 1. Uppsala.

- Ljungkvist, J. & Hult, H. 2000. Norra Gärdet. I: Ljungkvist (red). I maktens närhet. Två boplatundersökningar i Gamla Uppsala. SAU Skrifter. Nr 1. Uppsala
- Mattsson, Ö. 1996. Bautastensgravfält diskutera utvärdering av undersökningar av gravfält med resta stenar i Uppsalatrakten. CD-uppsats. Arkeologiska institutionen Uppsala universitet.
- Myrdal, J. & Söderberg, J. 1991. Kontinuitetens dynamik. Agrar ekonomi i 1500-talets Sverige. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm Studies in Economic History 15. Stockholm.
- Nerman, B. 1935. Die Völkerwanderungszeit Gotlands. KVHAA. Stockholm.
- 1969. Die Vendelzeit Gotlands II. Tafeln. KVHAA. Stockholm.
- Nilsson, T. 1976. Något om hushållet och dess inventarium. I: Uppgrävt förflutet för PKbanken i Lund. En investering i arkeologi. Kulturhistoriska museet i Lund. Lund.
- Nordahl, E. 2001. Båtgravar i Gamla Uppsala. Aun 29. Uppsala.
- Näsman, U. 1973. Vapenminiatyrer från Eketorp. I: TOR. Uppsala.
- Nørgård Jørgensen, A. 1999. Waffen und Gräber. Typologische und chronologische studien zu skandinavischen waffengräbern 520/30 bis 900 n.Chr. Nordiske fortidsminder serie B volume 17. Copenhagen.
- Nørlund, P. 1948. Trelleborg. København.
- Petersen, J. 1919. De norske vikingesverd. Kristiania.
- Pedersen, U. 2007. Weights and balances. Means of exchange. I: Kaupang excavation project, volume 2. Norske Oldfunn XXIII. Aarhus.
- Petré, B. 1984. Arkeologiska undersökningar på Lovö del 2. Acta Universitatis Stockholmiensis. Stockholm.
- Rahmqvist, S. 1986. Gamla Uppsala by – Upplands största. I: Från Östra Aros till Uppsala. En samling uppsatser kring det medeltida Uppsala. Cnatingius, N. & Nevés, T. (red). Uppsala stads historia VII. Uppsala.
- Ramqvist, P. 1992. Högom. The excavations 1949–1984. Högom part I. Archaeology and environment 13. Umeå.
- Rudbeck, O. 1937. Atlantica I – svenska originaltexten. Nelson, A. (red). Stockholm.
- Rudebeck, E. 2002. Vägen som rituell arena. I: Jehnbert, K., Andrén, A. & Raudvere, C. (red). Plats och praxis. Vagar till Midgård 2. Lund.
- Rydbeck, O. 1928. Medeltida kontrollmärken av bly. I: Fornvännen. Stockholm.
- Sandstedt, F. 1998. Vapen. I: K. Borg (red.). Eketorp – III. Den medeltida befästningen på Öland. Artefakterna. KVHAA. Stockholm.
- Sanmark, A. & Semple, S. 2011. Tingsplatsen som arkeologiskt problem. Etapp 3: Anundshög. Arkeologisk provundersökning – forskning. Badelunda 431, Långby 7:3 och 8:10, Badelunda socken, Västerås kommun, Västmanland, 2011. TAP Field Report No 3. Med bidrag av Alex Turner och Christian Gatti.
- Seiler, A. 2001. I skuggan av båtgravarna: landskap och samhälle i Vendels socken under yngre järnålder. D. 1. Text och figurer. Theses and Papers in Archaeology B:7. Stockholm.
- Seiler, A. & Östling, A. 2008. Bönder, stormän och bronsgjutare: senneolitikum, bronsålder, järnålder och historisk tid vid Skuttunge kyrka. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 2008:25. Stockholm.
- Skaare, K. 1981. Plomber. I: Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid. 2:a oplag. Viborg, Danmark.
- Ström, K. 1984. Thorshammerringe und andere Gegenstände des heidnischen Kults. I: Arwidsson, G. (ed.). Birka II:1. Systematische Analysen der Gräberfunde. KVHAA. Stockholm.
- Strömberg, M. 1990. Vikingamonument eller maktsymbol i bronsåldersbygd? Ystads fornminnesförenings årsbok 1990.
- Sundquist, N. 1953. Östra Aros. Stadens uppkomst och dess utveckling intill år 1300. Uppsala stads historia I. Uppsala.
- Thunmark-Nylén, L. 1998. Die Wikingerzeit Gotlands. 2, Typentafeln. Stockholm: KVHAA. Stockholm.
- Trinks, I. & Biwall, A. 2011. Arkeologisk prospektering av fornlämningsmiljön Gamla Uppsala. FoU-projekt. Riksantikvarieämbetet. UV Teknik Rapport. Stockholm.
- Vinberg, A. 1995. Ett hus från äldre järnålder i Gamla Uppsala. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1995:30. Stockholm.
- Waller, J. 1996. Dräktnålar och dräktskick i östra Mälardalen. Kontinuitet och förändring under folkvandringstid och vendeltid. Aun 23. Uppsala.
- Wegraeus, E. 1971. Vikingatida pilspetsar i Sverige. Lic.-avh. i nordisk och jämförande fornkonst. Uppsala.

Wessén, E. & Jansson, S.B.F. 1953. Upplands runinskrifter. Fjärde delen, första häftet. Uppsala stad, Vaksala härad, Rasbo härad, Norunda härad. KVHAA. Uppsala.

Westerdahl, C. 2002. Braut 2, Nordiske veghistoriske studier. Lillehammer.

Muntliga uppgifter

Sigurd Rahmqvist, f.d Upplandsmuseet
John Ljungkvist, Uppsala universitet.

Arkivmaterial

Lantmäteriakter

Lantmäteristyrelsens arkiv (Uppsala län, Gamla Uppsala socken)

Gamla Uppsala

Geometrisk avmätning	1640–41	B22-28:a5:78–79	
Geometrisk avmätning	1640–41	B22-28:a5:90–91	Faxan
Redovisning	1690	A18:122-23	
Storskifte	1772	B22-28:2	Löten
Storskifte	1773	B22-28:4	
Storskifte	1792	B22-28:7	
Storskifte	1795	B22-28:8	Löten
Storskifte	1795	B22-28:9	Löten
Enskifte	1811	B22-28:10	
Lagaskifte	1856	B22-28:13	

Kungsgården

Åkerdelning 1796 B22-16:1 Inkl. Prästgården m.m.

Prästgården

Ågodelning 1701 B22-25:1 Inkl. Kungsgården m.m.

Administrativa uppgifter

Utbyggnad av ostkustbanan (OKB)

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-278-2011.

Länsstyrelsens dnr: 431-5096-10.

Projektnummer, UV: 11903.

Exploatörens id: Trafikverket EF 1708.

Intrasisprojekt: UV2011_067, (centrala delområdet), UV 2011_068 (norra delområdet inkl. lokal 18B) och UV2011_069 (södra delområdet inkl. lokal 12 och 12A).

Undersökningstid: 18 april–18 maj 2011.

Projektgrupp: Lena Beronius Jörpeland, Anton Seiler, Mia Englund, Maria Lingström, Jens Heimdahl, Jonas Bergman, Agneta Ohlsson (Riksantikvarieämbetet, UV Mitt). Hans Göthberg, Robin Lucas, Dan Fagerlund, Marja Erikson och Linda Qviström, deltog i kartanalysen (Upplandsmuseet). Jonas Wikborg, Ann Lindkvist, Fredrik Thölin, Anneli Ekblom, Ylva Bäckström (SAU). John Ljungkvist Uppsala universitet och Terje Gansum vestfold och. Grävmaskinister: Bengt Gustavsson, Tamas Molnar och Jan-Erik Olofsson.

Underkonsulter: Trimtec, Ångström laboratoriet, Mälardalens Gräv och Frakt AB, JEOS lantbruks & markentreprenad, University of Georgia, Center for Applied Isotope Studies, (UGASM), Acta KonserveringsCentrum AB.

Exploateringsyta: 59 265 m².

Undersökt yta: 6 296 m².

Läge: Fastighetskartan, blad 66G 4eS.

Koordinatsystem: Sweref 99.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x 6641408 y 647450.

Höjdsystem: –

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 61 sektionsritningar i skala 1:20, 10 st. digitala foton med Unr 4479_1–10, 106 st. digitala foton med Unr 4480_1_106, 12 st. digitala foton med Unr 4481_1–12.

Fynd: Fynden med Fnr 1–27 (södra delområdet), Fnr 1–606 (centrala delområdet) och Fnr 1–45 (norra delområdet) förvaras på Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, i väntan på beslut om fyndfördelning.

Fynden som har kastats framgår av tabellerna i bilaga 4. Mynten förvaras vid KMK.

Skoltomten

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-1516-2011.

Länsstyrelsens dnr: 431-1449-11.

Projektnummer, UV: 11961.

Exploatörens id: –.

Intrasisprojekt: UV2011_093.

Undersökningstid: 23–27 maj 2011.

Projektgrupp: Hans Göthberg, Robin Lucas (Upplandsmuseet), Mia Englund, Torbjörn Holback (Riksantikvarieämbetet, UV Mitt). Fredrik Thölin, Ylva Bäckström Sofia Prata (SAU).

Underkonsulter: Trimtec, Ångströmlaboratoriet, Mälardalens Gräv och Frakt AB.

Exploateringsyta: 10057 m².

Undersökt yta: 996 m².

Läge: Fastighetskartan, blad 66G 4eS.

Koordinatsystem: Sweref 99.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x 6642900 y 647576.

Höjdsystem: –

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 2 sektions-/planritningar i skala 1:20, 13 st. digitala foton med Unr 4482_1–13.

Fynd: Fynden med Fnr 1–113 förvaras på Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, i väntan på beslut om fyndfördelning. Fynden som har kastats framgår av tabellen i bilaga 4. Mynten förvaras vid KMK.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Norra delområdet samt lokal 18B (centrala delområdet)

Schakt 10455 (lokal 26A)

Längd 57 m Bredd 3,3–6,2 m

Yta 222 m² Djup 0,3–0,6 m

Underlag: Siltig lera

Innehåll: Trädgård på gammal odlingsmark.

A10295, 10306, 10321, 10341, 10357, 10378, 10388, 10401, 10413, 10430, 10441, 10480, 10506. Sex stophål ingick i hus A. Därtill ett sentida dike. Matjordslager 0,3–0,5 m tj.

Schakt 10517 (lokal 26A)

Längd 13,5 m Bredd 2,9–3,2 m

Yta 46 m² Djup 0,4–0,7 m

Underlag: Siltig lera.

Innehåll: Tomtmark, gammal odlingsmark.

AS10521. Diken. Matjordslager 0,3–0,6 m tj.

Schakt 10547 (lokal 26A)

Längd 65 m Bredd 3,0–5,2 m

Yta 228 m² Djup 0,2–0,6 m

Underlag: glacial lera

Innehåll: I åkermark. A10569, 10577, 10594,

10606, 10614, 10625, 10635, 10642, 10657,

10670, 10683, 10698, 10713, 10727, varav

flera ingick i hus B och C. Ett dike. Ploglager

0,2–0,35 m tj.

Schakt 10739 (lokal 26A)

Längd 67 m Bredd 3,0–3,5 m

Yta 234 m² Djup 0,3–0,4 m

Underlag: glacial lera

Innehåll: Åkermark. A10765, 10755, 10814, 10804,

10824, 10842, 10859, 10880, 10866, 10887,

10898, 10913, 10942, 10927, 10956, 10978,

10991, 11030, 11010, 11045, 11056, 11064,

11075, 11083, 11093, 11101, 11111, 11118,

11128, 11179, 11156, 11137; stolphål, härdar,

nedgravningar, mörkfärgning. Ploglager 0,2–0,3

m tj.

Schakt 10777 (lokal 23E)

Längd 40 m Bredd 2,9–3,4 m

Yta 124 m² Djup 0,2–0,4 m

Underlag: glacial lera.

Innehåll: Åkermark. Två diken. Ploglager 0,2–0,3 m tj.

Schakt 10800 (lokal 23E)

Längd 17 m Bredd 2,9 m

Yta 48 m² Djup 0,3–0,4 m

Underlag: glacial lera.

Innehåll: Åkermark. Ploglager 0,2 m tj.

Schakt 11232 (lokal 26A)

Längd 26 m Bredd 2,1–2,6 m

Yta 60 m² Djup 0,2–0,4 m

Underlag: lera.

Innehåll: Åkermark. Stolphålen A11240, 11250.

Ett dike. Ploglager 0,2–0,3 m tj.

Schakt 11263 (lokal 26G)

Längd 39,5 m Bredd 3,0–3,5 m

Yta 137 m² Djup 0,3–0,5 m

Underlag: Glacial och postglacial lera.

Innehåll: Åkermark. Två diken. Ploglager 0,2–0,3 m tj.

Schakt 11294 (lokal 26G)

Längd 56 m Bredd 3,2 m

Yta 189 m² Djup: 0,4 m

Underlag av glacial lera i V, stort inslag av postglacial lera i Ö.

Innehåll: AS11329, 11346, 11356, AH11366. Störning A11394. Ett dike. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 11313 (lokal 26G)

Längd 20,8 m Bredd 3,1–3,2 m

Yta 67 m² Djup 0,2–0,4 m

Underlag: glacial lera.

Innehåll: I åkermark. Tre diken. Ploglager 0,2–0,3 m

Schakt 11409 (lokal 26G)

Längd 20,6 m Bredd 3,0–3,6 m
Yta 69 m² Djup 0,2–0,4 m
Underlag glacial lera.
Innehåll: I Åkermark. Två diken. Ploglager 0,2–0,3 m tj.

Schakt 11517 (lokal 26B)

Längd 15,7 m Bredd 2,3–3,0 m
Yta 42 m² Djup 0,2–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll: I f.d. åkermark. Ploglager 0,1–0,4 m tj.

Schakt 11525 (lokal 26B)

Längd 13,5 m Bredd 3,3–3,5 m
Yta 46 m² Djup 0,3–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll. I .fd. åkermark. Enstaka kolfragment och skärvstenar i ploglagret. Ploglager 0,2–0,4 m tj.

Schakt 11531 (lokal 26B)

Längd 4,5 m Bredd 2,6–2,7 m
Yta 12 m² Djup 0,4–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll. I f.d. åkermark. Ploglager 0,3–0,4 m tj.

Schakt 11558 (lokal 20A)

Längd 49 m Bredd 1,8 m
Yta 89 m² Djup 0,2–0,4 m
Underlag lera.
Innehåll. I åkermark. Ploglager 0,1–0,3 m tj.

Schakt 11570 (lokal 20A)

Längd 46,8 m Bredd 1,8 m
Yta 87 m² Djup 0,4–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll. I åkermark. Ploglager 0,2–0,3 m tj.

Schakt 11594 (lokal 23D)

Längd 8 m Bredd 3 m
Yta 24 m² Djup 0,2–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll. Före detta åker. Ploglager 0,1–0,25 m tj. Troligen aldrig maskinplöjt. Ansamling av påförd makadam.

Schakt 11596 (lokal 23D)

Längd 4 m Bredd 2,9 m
Yta 6 m² Djup 0,15–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll: I fd. åkermark. Grus i fyllning av äldre väg (T11599). Ledning för el/teleledning. Matjordslager 0,1–0,2 m tjockt.

Schakt 11603 (lokal 23D)

Längd 9,3 m Bredd 3,2 m
Yta 29 m² Djup 0,2–0,3 m
Underlag lera.
Innehåll. I f.d. åker. Matjordslager 0–0,1 m tj, Saknas i stora delar, bortschaktat.

Schakt 11607 (lokal 23D)

Längd 4,3 m Bredd 3,1 m
Yta 13 m² Djup 0,2–0,5 m
Underlag lera.
Innehåll: I f.d. åker. Matjordslager 0,1–0,2 m tj.

Schakt 11762 (lokal 23C)

Längd 13 m Bredd 4,8 m
Yta 62 m² Djup 0,4 m
Underlag lera.
Innehåll. Stor nedgrävning 11663, AS11636, 11650. De två sista sentida. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 11802 (lokal 23C)

Längd 14 m Bredd 4–11 m
Yta 100 m² Djup 0,4 m
Underlag lera.
Innehåll: I åkermark. Stora stolphål/nedgrävningar A12136, 12244, härdar A11777, 11791 och stolphål 11769. De tre sista troligen sentida. Störning genom elledning. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 11825 (lokal 23C)

Längd 13 m Bredd 4,0–4,2 m
Yta 54 m² Djup 0,4 m
Underlag lera.
Innehåll: I åkermark. Stort stolphål/nedgrävning A11833, AS11852, 11864, 11875. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 11891 (lokal 23C)

Längd 14 m Bredd 3,8–5,4 m
Yta 60 m² Djup 0,4 m
Underlag lera.
Innehåll. I åkermark. Stort stolphål/nedgrävning A11900. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 11961 (lokal 23C)

Längd 15,7 m Bredd 3,7–4,2 m
Yta 63 m² Djup 0,4 m
Underlag lera.
Innehåll: I åkermark. Stolphålen AS11965, 11976. Dike. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 12005 (lokal 23C)

Längd 13 m Bredd 3,1 m

Yta 41 m² Djup 0,5 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Ploglager 0,4 m tj.

Schakt 12009 (lokal 23C)

Längd 18 m Bredd 2,8 m

Yta 55 m² Djup 0,4 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Dike och FU-schakt från 1996. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 12017 (lokal 23C)

Längd 13 m Bredd 3,0 m

Yta 39 m² Djup 0,4 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 12021 (23C)

Längd 9,2 m Bredd 2,8 m

Yta 26 m² Djup 0,5 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Ploglager 0,4 m tj.

Schakt 12050 (lokal 23C)

Längd 10,8 m Bredd 2,8 m

Yta 31 m² Djup 0,4 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 12083 (lokal 23C)

Längd 8 m Bredd 3,1 m

Yta 24 m² Djup 0,55 m

Underlag lera.

Innehåll: I gårdsplan, f.d. åkermark. Härd A12098, nedgrävningarna A12110, 12225. I kanten av den förra ett tunnband. Störning genom elkabel samt gropar i SÖ. Grus/sand 0,35 m tj. Där- under f.d. ploglager 0,2 m tj.

Schakt 12418 (lokal 18B)

Längd 29 m Bredd 2,9–3,8 m

Yta 98 m² Djup 0,3–0,5 m

Underlag sand.

Innehåll: I åkermark. Härden A12451, stolphålen A12422, 12404, 12442, 12337, 12312, 12395, grophus (?) 12355, kokgrop A12321, nedgrävning 12287, lager A12469. Ploglager 0,1–0,15 m tj, äldre odlingslager 0,15 m tj, därunder A12469.

Schakt 12473 (lokal 18B)

Längd 24,5 m Bredd 3,2 m

Yta 80 m² Djup 0,30 m

Underlag lera, partier med sand.

Innehåll: I åkermark. Härden A12544, 12558, stolphålen A12481, 12497, 12528, 12582, 12569, nedgrävning 12509. De två första stolphålen kan ingå i ett hus. Dike. Ploglager 0,2 m tj.

Schakt 12592 (lokal 18B)

Längd 24 m Bredd 3,0–3,3 m

Yta 81 m² Djup 0,4 m

Underlag lera.

Innehåll: I åkermark. Stolphålen A12596, 12615, 12644, 12671, 12687, 13221, härden 12654. Tre av stolphålen kan ingå i ett hus. Tre diken. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 12716 (lokal 18B)

Längd 27 m Bredd 3,0–3,5 m

Yta 95 m² Djup 0,25–0,6 m

Underlag sand och i Ö lera.

Innehåll: I åkermark. Lager A12810, stolphål 12770, härd 12757, störning 12736. Ploglager 0,15–0,3 m tj.

Schakt 12788 (lokal 18B)

Längd 21,5 m Bredd 3,5–3,9 m

Yta 81 m² Djup 0,3–1,0 m

Underlag sand.

Innehåll: I åkermark. Gravarna A12931, 13074, 13129. Lager A13171, 13255. Ploglager 0,1–0,2 m tj.

Schakt 12819 (lokal 18B)

Längd 20 m Bredd 3,2–3,7 m

Yta 68 m² Djup 0,5–0,6 m

Underlag siltig och lerig sand.

Innehåll: I åkermark. Stolphålen A12827, 12851, 12882, nedgrävningarna A12836, 12858, lager A12804. Ploglager 0,16 m tj, äldre ploglager 0,25 m tj, därunder A12804 0,28 m tj.

Schakt 13039 (lokal 18B)

Längd 28 m Bredd 3,4–4,1 m

Yta 97 m² Djup 0,2–0,3 m

Underlag sand.

Innehåll: I åkermark. Stolphål A13090, gravarna A12985, 13054, 12973. Ploglager 0,1–0,2 m tj.

Schakt 13264 (lokal 23C)

Längd 5 m Bredd 1,6 m

Yta 8 m² Djup 1,0 m

Underlag lera.

Innehåll: I ravin för Samnan. Matjord 0,2 m där under lera.

Schakt 13268 (lokal 23C)

Längd 3,4 m Bredd 1,6 m

Yta 5 m² Djup 1,5 m

Underlag lera.

Innehåll: I åker i ravinen för Samnan. Ploglager 0,3 m tj. där under lera.

Centrala delområdet**Schakt 291 (lokal 16A)**

Längd: 8,4 m Bredd: 2,8 m

Yta: 21,9 m² Schaktdjup: 1,5 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SN665, SN1904 (gropar), SN690, SN1879, SN1887, SN1895 (stolphål), SL299, SL496, SL661, SL686 (lager), SL298, SL328 (utfyllnadslager), SS428 (kulvert), vattenledning.

Stratigrafi: Torv/matjord SL297 (0,2 m), SL328 (0,1 m), SL298 (0,6 m), SL299/496, SL661/686, nedgrävningar.

Schakt 352 (lokal 16A)

Längd: 24,4 m Bredd: 2,1–10,8 m Yta: 92,5 m²

Schaktdjup: 0,7–1 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SS329, SS363, SS376, SS1256, SS1312 (syllstensrader), SL974, SL1094, SL1306, SL1481 (lager), SL1242 (raseringslager), SL298, SL328, SL412 (utfyllnadslager), stolphål (13st), SN631, SN1043, SN1073, SN1166, SN1196, SN1247 (gropar), SN416 (källare), SN383 (ränna), SN1461 (dike).

Stratigrafi: Torv/matjord SL297 (0,2 m), SL328 (0,1 m), SL298 i schaktets norra del (0,6–0,8 m), SL1242 i schaktets södra del (0,5 m), SL412 i schaktets norra del, SL974/1094/1306/1481, nedgrävningar.

Anmärkning: Ej schaktat till botten i schaktets östra del där SL412 sparats

Schakt 458 (lokal 12D)

Längd: 14,4 m Bredd: 2,2–3 m

Yta: 36,1 m² Schaktdjup: ca 0,5 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: I lokalens SÖ hörn, intill infart och trädgårdsstaket. Komplettering till FU 1996.

Innehåll: SL446, SL565 (lager)

Stratigrafi: Överst fanns grästorp och matjord, 0,35 m djupt. Detta följdes SL565 och SL446 (0,3–0,4 m). Underlag: gulbrun siltig lera.

Schakt 590 (lokal 16A)

Längd: 3,5 m Bredd: 2,8 m

Yta: 9,8 m² Schaktdjup: 3 m i söder, 2 m i norr.

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SS594 (syllstensrad), SL298, (utfyllnadslager).

Stratigrafi: Torv/matjord SL297 (0,2 m), utfyllnadsmassor (1,5 m), SL298 (0,8 m).

Schakt 641 (lokal 16A)

Längd: 11,1 m Bredd: 1,8–4 m

Yta: 47,7 m² Schaktdjup: 1 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SN893, SN933, SN956, SN965, SN1941, SN1999 (gropar), SN1347, SN1353, SN1384, SN1392, SN1401, SN1914 (stolphål), SS1316, SS1320 (syllstensrader), SS1920 (stensyll), SN1325, SN1341 (diken), SL1368 (lager), ST2871–2874 (störrester), SL298 (utfyllnadslager).

Stratigrafi: Torv/matjord SL297, SL298 (0,9 m), SL1368, nedgrävningar.

Schakt 813 (lokal 12D)

Längd: 21 m Bredd: 2,4 m

Yta: 80,8 m² Schaktdjup: 0,3–1 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Centralt, V om huset, komplettering till förundersökning år 1996.

Innehåll: SN511 (stolphål), SN525 (grophus), SL540 (lager), SN700 (nedgrävning), SN783 (grophus), SN797 (stolphål), SN803 (stolphål), SN10187 (stolphål)

Stratigrafi: I den Ö delen fanns överst påförda massor av matjord, 0,5–0,65 m djupt. Dessa sträckte sig 7–9 m in i schaktet. I området hade en mindre pool varit nedgrävd. I den Ö delen underlagrades detta av ett lager, SL540, Lagret är 0,15–0,30 m djupt och tunnare ut mot V. I resten av schaktet fanns överst grästorp och matjord, ca 0,25 m djupt. Underlag: sandig silt med inslag av lera.

Schakt 837 (lokal 12D)

Längd: 9,25 m Bredd: 2,25–4 m Yta: 28,1 m²
Schaktdjup: Centralt ca 0,35–0,0 m, grundare i ändarna där lager SL850 sparades.

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Schaktet fanns i lokalens V del, intill dike med trädrad.

Innehåll: SN482 (stolphål), SN468 (stolphål), SL850 (lager)

Stratigrafi: Överst fanns grästovv och matjord, ca 0,2–0,3 m djupt. Detta följdes av ett lager, SL850. I lagret fanns mycket trädrötter samt i västra kanten färgningar av trädrötter. Underlag: omväxlande sand och lera.

Anmärkning: Samtliga anläggningar framkom under lager 850.

Schakt 1520 (lokal 12E)

Längd: 6,75 m Bredd: 1,2–2,5 m Yta: 21,4 m²
Schaktdjup: 0,4–0,85 m, merparten 0,4–0,5 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Centralt inom lokalen, trädgård. Komplettering av FU 1996.

Innehåll: SL1531 (lager)

Stratigrafi: Överst fanns ett 0,05 m djupt torvlager, därunder ett 0,2–0,3 m djupt matjordslager (SL5000521) över ett 0,2–0,25 m djupt odlingslager (SL1423). Underlag: gulbrun sand.

Schakt 1545 (lokal 12E)

Längd: 24 m Bredd: 2,25 m
Yta: 68,2 m² Schaktdjup: 0,6 m

Innehåll: SN2188 (stolphål), SN2197 (grophus), SN2752 (stolphål), SN2765 (brunn), SN2778 (pinnhål), SN2781 (pinnhål), SN2784 (pinnhål), dike

Stratigrafi: Överst ett 0,05 m djupt torvlager och därunder ett 0,3 m tjockt matjordslager (SL5000521) följt av ett äldre odlingslager (SL1423). I botten steril gulbrun lera.

Schakt 1570 (lokal 12D)

Längd: 6 m Bredd: 4 m
Yta: 24,4 m² Schaktdjup: 0,4 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Centralt, på grusad plan N om garageinfart till huset. Kontroll av karaktär hos förmodat grophus som framkom vid FU 1996.

Innehåll: SN1575 (nedgrävning), SN1613 (stolphål), SN2012 (grophus)

Stratigrafi: Ytan täcktes av en anlagd plan med grovt grus som var ca 0,4 m djupt. Underlag: sand.

Schakt 1625 (lokal 12D)

Längd: 2,75 m Bredd: 1,8–2,6 m
Yta: 6,1 m² Schaktdjup: 0,5 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Grävt för att avgränsa lager som påträffades i schakt (13) vid FU 1996.

Innehåll: SL2202 (lager), SN2198 (dike)

Stratigrafi: På ytan där schaktet grävdes fanns en större jordhög som lagts upp efter FU 1996. Under denna fanns ett äldre ploglager som var 0,4 m djupt och hade inslag av tegel och träkol. I N hörnet följdes det av ett lager, SL2202, troligen detsamma som påträffades 1996. I den SV delen av schaktet vilade det äldre ploglagret på opåverkad grå mjällig lera. Ett dike, SN2198, skär lagret och den opåverkade nivån.

Schakt 1631 (lokal 12D)

Längd: 15,3 m Bredd: 1,35–2,7 m
Yta: 33,4 m² Schaktdjup: 0,28–1,4 m

Schaktets läge och syfte: I lokalens östra del, just intill trädgårdstaketet och en sentida jordhög. Komplettera schaktningen från FU 1996.

Innehåll: Lager 524, 10202, 10203; Brunnsnedgrävning 2121; Teleledning i SÖ änden.

Stratigrafi: Överst fanns grästovv samt matjord, SL524, vilka hade ett djup om ca 0,3 m Därpå följde av ett utfyllnadslager SL10202. Lagret sluttar kraftigt från NÖ (0,3 m djupt) mot SV (1,05 m djupt i S väggen av djupschaktad del, G2127). Därunder fanns en större nedgrävning (SN2121) med ett avfalls- eller utfyllnadslager, SL10203. Det sluttar kraftigt från NÖ (ca 0,1 m djupt) mot SV. Syns ej i profil i S väggen av djupschaktad del. Två större stenar fanns i SL10203. I NV änden av schaktet fanns, 0,3 m under ytan, opåverkat lager av ljust gråbrun siltig sand. I SÖ änden av schaktet fanns, 0,3 m under ytan, opåverkat lager av brun sandig och något lerig silt vilket skars av en teleledning.

Anmärkning: Hela schaktet metallkarterat och utslag för metallföremål finns i på schaktets botten i ännu ej bortschaktade delar av lager SL10203. Centralt schaktades ner till 1–1,4 m men ej i botten.

Schakt 1658 (lokal 12D)

Längd: 6 m Bredd: 2,5–5 m
Yta: 23,1 m² Schaktdjup: 0,4–0,5 m
Schaktets läge och syfte: Grävt för att täcka ytan mellan schakt (13) från FU 1996 och slänt till Vattholmavägen samt att avgöra anläggningsförekost i detta område.
Innehåll: SN10206 (stolphål), SN10211 (nedgrävning), SN10219 (nedgrävning), SN10232 (nedgrävning)
Stratigrafi: Överst fanns grästorv samt ett matjordslager som var 0,2 m djupt. Under detta fanns ett äldre ploglager som var 0,2 m djupt vilket i stort tur vilade på gul sand.

Schakt 1693 (lokal 16)

Längd: 7 m Bredd: 4,2–2,1 m Yta: 18,6 m²
Schaktdjup: 1,3 m (östra delen), 1 m (västra delen)
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SN1711, SN1723 (gropar), SL1848 (fyllnadsmassor), SN1786 (grophus), SL1751 (lager), SL1809 (fyllning)
Stratigrafi: torv (0,1–0,15 m), modernt utfyllnadslager SL1848 (1,2–0,9 m), SL1751, nedgrävningar.

Schakt 2016 (lokal 16)

Längd: 3,7 m Bredd: 3,6 m Yta: 13,1 m²
Schaktdjup: 1,30 m (södra delen), 1 m (norra delen)
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Ett par markfasta block finns också. Underlaget sluttar ner mot söder.
Innehåll: SL1975 (utfyllnadslager), SL2020 (lager), SN2024, SN2030 (stolphål).
Stratigrafi: torv (0,1–0,15 m), matjord SL1950 (0,2 m), utfyllnadslager SL1975 (0,5 m), SL2020 (0,35 m), nedgrävningar.

Schakt 2132 (lokal 12B)

Längd: 8 m Bredd: 2,4 m
Yta: 18,6 m² Schaktdjup: 0,9 m
Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Schakt längst i S, S om trädunge.
Innehåll: SN2137 (grophus)
Stratigrafi: Överst ett 0,05 m djupt torvlager följt av ett 0,3–0,35 m djupt sandinblandat gruslager. Därunder ett 0,25 m djupt mörkt brungrått lerigt siltlager över ett 0,2 m djupt homogent grus- och stenfritt mörkbrunt lerlager. Underlag: ljust gulbrun lerigt silt.

Anmärkning: Längs norra schaktkanten fanns ett rött gruslager i botten av schaktet uppblandat med 0,03–0,2 m stora naturstenar – troligen rester av hus som tidigare stått i området.
Avgränsat åt S och Ö.

Schakt 2155 (lokal 12B)

Längd: 7,4 m Bredd: 2,2–3,8 m
Yta: 20,7 m² Schaktdjup: 0,7 m
Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: L-format schakt i N delen av lokalen: I lokalens V del, mellan banvall och trädunge. Komplettering av FU 1996.
Innehåll: SN2160 (grophus)
Stratigrafi: Överst ett 0,05 m djupt torvlager följt av ett 0,2–0,25 m djupt grårött gruslager, dock ej i N och NÖ Därunder ett 0,35 m djupt mörkbrunt lerlager. Underlag: ljust gulbrun lera.

Schakt 2534 (lokal 16)

Längd: 20,7 m Bredd: 6,6–1,9 m Yta: 64,3 m²
Schaktdjup: 0,9 m (södra delen), 0,4 m (norra delen)
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Underlaget sluttar ner mot söder.
Innehåll: SN2064, SN2078, SN2094, SN2105, SN2472, SN2575, SN2659, SN2680, SN2884, SN2921, SN2939, SN2968, SN2969 (stolphål), SN2495, SN2507, SN2616, SN2688, SN2707, SN2894, SN2908 (gropar), SL1971, SL2469 (lager), SN2555, SN2642, SN2671 (hårdar), SS2461 (syllstensrad).
Stratigrafi: Torv (0,1–0,15 m), matjord SL1950 (0,2 m), utfyllnadslager i söder (0,5 m), SL1971, nedgrävningar.

Schakt 2611 (lokal 16)

Längd: 3,8 m Bredd: 3,2 m
Yta: 11 m² Schaktdjup: 1,9 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Underlaget sluttar ner mot sydväst.
Innehåll: SL2615 (lager).
Stratigrafi: Torv (0,1 m), matjord (0,2 m), utfyllnadsmassor (1,3 m), SL2615 (0,3 m).

Schakt 2791 (lokal 12E)

Längd: 5 m Bredd: 2,5 m
Yta: 12,5 m² Schaktdjup: 1 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: I N spetsen av lokal, ogräsbevuxen yta omgiven av träd och buskar. I anslutning till plats för brunn enligt historiska kartor.

Innehåll: SN2795 (brunn)

Stratigrafi: Överst fanns ett 0,6–07 m djupt lager av påförda massor av rullstensgrus. Underlag sand.

Schakt 2804 (lokal 12E)

Längd: 10 m Bredd: 2,2 m

Yta: 7,9 m² Schaktdjup: 0,4 m

Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Schaktet gjordes på en gräsbevuxen yta i lokals N del.

Innehåll: SN2808 (hård), SN2817 (nedgrävning), SN2829 (hård), SN2835 (stolphål), SN2840 (nedgrävning), SN2849 (hård), SN2856 (stolphål), SN2863 (nedgrävning)

Stratigrafi: Överst grästorp samt matjord, ca 0,3–0,35 m djupt. Underlag: sand.

Schakt 2930 (lokal 16)

Längd: 6 m Bredd: 1,3 m Yta: 64,3 m²

Schaktdjup: 0,8 m (södra delen), 1,2 m (norra delen)

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Underlaget sluttar ner mot söder.

Innehåll: SL2934 (utfyllnadslager), SS3129 (syllstensrad), SL3138 (lager)

Stratigrafi: torv (0,1–0,15 m), matjord SL1950 (0,2 m), SL2934 (0,5 m), SL3138 (0,4 m).

Anmärkning: SL2934 inte bortschaktat i schaktets södra del.

Schakt 2964 (lokal 16)

Längd: 4,5 m Bredd: 4,3 m

Yta: 19,1 m² Schaktdjup: 1,5 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SS2970 (syllstensrad), SN5000254 (grophus), SL3014, SL3188 (fyllningar), SL2963, SL2979 (lager), SN5000255 (stolphål).

Stratigrafi: Asfalt (0,1 m), fyllnadsmassor (1 m), SL2963 (0,05 m), SL2979 (0,5 m).

Schakt 3142 (lokal 16)

Längd: 4 m Bredd: 3,1 m

Yta: 11 m² Schaktdjup: 0,4 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SN3150, SN3168 (gropar), SL3187 (lager), SN3146, SN3180 (stolphål)

Stratigrafi: Asfalt (0,1 m), utfyllnadsmassor (0,2 m), SL3187 (0,05 m), nedgrävningar.

Schakt 3313 (lokal 18)

Längd: 4,8 m Bredd: 2,35 m

Yta: 11,32 m² Schaktdjup: 0,95 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SL3299, SL3317.

Stratigrafi: torv (0,12 m), matjord (0,18 m), SL3299 (0,33 m), SL3317 (0,26 m), naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3331 (lokal 18)

Längd: 17,6 m Bredd: 5,80–1,75 m Yta: 52,15 m²

Schaktdjup: 1,3 m (södra delen), 0,65 m (centrala delen), 0,95 m (norra delen)

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SL3593, SL3587, SL3327 (kulturagerrest), SN3384, SN3373, SN3468, SN 3582 (stolphål), SL3300, SL3299, SL3396 (lager), SN5000296 (ränna), SN3301 (grophus), S3496 (utgård), S3541 (grop), block, elkabel.

Stratigrafi: torv (0,1–0,15 m), modernt utfyllnadslager i söder (0,3 m), SL3299, SL3300, nedgrävningar, naturligt underlag (sandig silt).

Anmärkning: I schaktets södra del sparades en bank pga en elkabel.

Schakt 3456 (lokal 18)

Längd: 5,8 m Bredd: 5,2 m

Yta: 30,2 m² Schaktdjup: 1,95 m

Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SL3466.

Stratigrafi: Asfalt samt sand: 0,16 m, småsten/gruslager 0,36 m, åsmaterial (block samt mindre stenar, grus) 0,48 m, gråsvart oljig sand 0,16 m, krossten samt grus 0,56 m, SL3466, 0,24 m, naturligt underlag (sandig silt).

Anmärkning: Pga tjocka utfyllnadslager "släntades" schaktet i kanterna.

Schakt 3542 (lokal 18)

Längd: 4,8 m Bredd: 3,5–3,3 m
Yta: 16,4 m² Schaktdjup: 0,6–0,7 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3299, block.
Stratigrafi: torv samt matjord (0,3 m), gråbrun sandig silt (0,3 m), SL3299, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3572 (lokal 18)

Längd: 3,7 m Bredd: 2,5–1,4 m
Yta: 7,2 m² Schaktdjup: 0,7 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3299.
Stratigrafi: torv/matjordslager (0,3 m), SL3299, naturligt underlag (sandig silt).
Anmärkning: Rikligt med rötter.

Schakt 3629 (lokal 18)

Längd: 5,6 m Bredd: 5,1 m
Yta: 28,2 m² Schaktdjup: 1,4 m i V, 1,6 m i Ö
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3633, SN4057, vattenledning
Stratigrafi: Asfalt, 0,06 m, brungrå sand med grus och stenar 0,9 m, SL3633, nedgrävning, naturligt underlag (sandig silt).
Anmärkning: ej grävt i botten i den N delen p.g.a. ledningen.

Schakt 3692 (lokal 18)

Längd: 5,9 m Bredd: 3,8–2,5 m
Yta: 18,1 m² Schaktdjup: 0,6 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3673, SN3649 och SN3657 (stolphål), SN3666 (hård).
Stratigrafi: Ö-del: torv (0,12 m), matjord, SL3673. V-del: torv (0,05 m), matjord, flammig ljusbrun lerig silt (0,05 m), humös mörkbrun silt m tegel (0,12 m), kompakt grå lerig silt m rödgods (0,25 m), naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3747 (lokal 18)

Längd: 8,1 m Bredd: 2,1–1,95 m
Yta: 16,8 m² Schaktdjup: 0,55–0,85 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.

Innehåll: SL3748, SS3750 och SS3778 (stenkonstruktioner), SN3759 (hård).

Stratigrafi: Grus/parkering (0,1 m), småsten/gruslager/sand (0,2 m), tegel/sand/gruslager (0,14 m), SL3748, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3806 (lokal 18)

Längd: 9,3–8 m Bredd: 2,5–1,4 m
Yta: 21,5 m²
Schaktdjup: 0,7–0,6 m (i söder), 0,8–0,65 m (i norr).
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3729, SN3817 (stolphål).
Stratigrafi: Torv samt siltig matjord: 0,3 m, SL3729 0,35 m, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3841 (lokal 18)

Längd: 5,75 Bredd: 1,95–2,1 m
Yta: 11,6 m² Schaktdjup: 0,65–0,9 m
Bottentopografi: Plan.
Innehåll: SL3748.
Stratigrafi: Parkering/grusig sand, olika skikt (0,22 m), lerig sand med tegel/småsten (0,14–0,4 m), SL3748. naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3847 (lokal 18)

Längd: 5 m Bredd: 2,35 m
Yta: 11,7 m² Schaktdjup: 0,9 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3748, vattenledning.
Stratigrafi: Grus/parkering 0,18 m, påfört lerlager 0,34 m, sotigt siltlager med kol och träfiber 0,08 m, SL3748, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3855 (lokal 18)

Längd: 5,15 m Bredd: 1,95–2,15 m
Yta: 10,6 m² Schaktdjup: 0,9 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3748, dike.
Stratigrafi: Flera horisonter med sand och grus (0,3 m), påfört lerlager, ställvis med sand i övre delen (0,25 m), mörkt lager med humös silt och inslag av kol, grus och träfiber (0,08 m), SL3748, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3923 (lokal 18)

Längd: 10,05–7,05 m Bredd: 2,55–2,05 m
Yta: 19,9 m² Schaktdjup: 0,7 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SN3912 och SN3876 (kokgropar), SL3299, teleledning, dike.
Stratigrafi: Matjord (0,3 m), SL3299, nedgrävningar, naturligt underlag (sandig silt).
Anmärkning: Ej schaktat i SO.

Schakt 3955 (lokal 18)

Längd: 4,75 m
Bredd: 2,15–2,05 m
Yta: 10,2 m²
Schaktdjup: 0,8 m
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3748, dike.
Stratigrafi: Olika grusskikt (0,25 m), påförd lera (0,2 m), humöst lager med träfiber (0,05 m), SL3748, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 3978 (lokal 18)

Längd: 6,55 m Bredd: 2,25 m
Yta: 14,1 m² Schaktdjup: 0,6 m i N, 0,8 m i S
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL3299, vattenledning.
Stratigrafi: Fyllnadsmassor till grusplan, 0,35–0,4 m tj. Sandig silt med mycket grus och småsten, SL3299, naturligt underlag (sandig silt).

Schakt 4128 (lokal 16)

Längd: 4,2 m Bredd: 3,6 m
Yta: 14,6 m² Schaktdjup: 1,8
Bottentopografi: Undergrunden består av siltig sand. Plant underlag.
Innehåll: SL4160 (fyllnadsmassor), SL4088, SL4118, SL4167 (lager), SN 4092, SN4105, SN4135 (stolphål), SN4174 (dike).
Stratigrafi: Torv (0,1 m), fyllnadsmassor SL4160 (0,9–1,2 m), SL4167 (0,35–0,4 m), (stolphål 4092, 4105, 4135), SL4118 (0,2 m), (äldre dike SN4174), lager SL4088.

Schakt 4168 (lokal 12D)

Längd: 4,25 m Bredd: 2 m
Yta: 7,86 m² Schaktdjup: 0,8 m
Bottentopografi: Asfalterad väg
Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: I slänt till Vattholmavägen. Undersökning av stratigrafi och ev anläggningsförekomst.
Stratigrafi: Under grästorven (0,1 m djup) fanns fyllnadsmassor av grus, småsten och lera, 0,7 m djupt i NÖ och 0,4 m djupt i SV. Under detta asfalt (ej genomgrävt).
Anmärkning: Asfalten härrör från en äldre sträckning av den intilliggande bussgatan.

Schakt 10006 (lokal 12D)

Längd: 10 m Bredd: 3,7–7 m
Yta: 49 m² Schaktdjup: 0,35–0,4 m
Innehåll: SN761 (stolphål), SN10020 (stolphål), SN10029 (hård), SN10043 (stolphål), SN10052 (stolphål), SN10064 (stolphål), SN10076 (stolphål), SN10084 (stolphål), SN10093 (stolphål), SN10107 (hård), SN10121 (stolphål), SN10128 (hård), SN10139 (grophus).
Stratigrafi: Grästorv och matjord, ca 0,35 m djupt.
Underlag: sand.

Schakt 10245 (lokal 12B och 12E)

Längd: 5,7 m Bredd: 2,35–3,4 m
Yta: 15,4 m² Schaktdjup: 0,8 –0,9 m
Schaktets läge inom lokalen och syfte med läget: Gränsen mellan lokal 12B och 12E, i dunge på liten kulle. Komplettering av FU 1996.
Innehåll: SN10249 (stolphål), SN10256 (stolphål), SN10261 (stolphål), SN10267 (stolphål), SN10272 (stolphål), SN5000614 (stolphål)
Stratigrafi: Överst ett 0,1 m djupt torvlager. Därunder ett recent rött sandlager med mycket sot, skrot, tegel samt grus och småsten, 0,3 m djupt. Under detta ett lager av mörkbrun lerig silt, 0,45 m djupt. Underlag: gulgrå lera/silt.
Anmärkning: Stratigrafien är gjord utifrån schaktets Ö vägg. I V schaktväggen mer omrört, sandlagret upp till 0,5 m djupt, därunder ett 0,35 m djupt mellangrätt siltlager, ej grävt i botten p g a den intilliggande hasseln. I V delen en N–S gående elkabel.

Södra delområdet samt lokal 12 och 12A (centrala delområdet)

Schakt 201 (lokal 12A)

Längd: 21,7 m Bredd: 2,55–3,55 m
Yta: 61,7 m² Schaktdjup: 0,8 m
Innehåll: A210 (stolphål), recent? Synligt i profil i schaktvägg.

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, 0,5–0,55 m. Detta följdes av gul sand, upp till 0,2 m, underlagrat av gråbrun lera.

Underlag: Gulbrun lera.

Schakt 214 (lokal 12A)

Längd: 26,5 m Bredd: 2,5 m
Yta: 63,7 m² Schaktdjup: 0,55 m
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, 0,4 m.

Underlag: gul sandig lera/mjåla.

Schakt 218 (lokal 12A)

Längd: 23,9 m Bredd: 2,4 m
Yta: 54,9 m² Schaktdjup: 0,7 m
Innehåll: A222 (hård), A231 (hård), A243 (hård).
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,4 m. Under detta brun humös lera med inslag av träkol (äldre ploglager), 0,1–0,15 m djupt i N och 0,4 m i S.

Underlag: Gul lera.

Schakt 257 (lokal 12A)

Längd: 12,3 m Bredd: 4,0 m
Yta: 34 m² Schaktdjup: 1 m
Innehåll: Ett dike
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, 0,4–0,5 m. Detta följdes av gul sandig silt, upp till 0,1 m. Detta underlagrades av gråbrun lera, 0,2 m i V schaktväggen och 0,4 m i Ö. I samtliga lager förekom recent järnskrot.

Underlag: Gulbrun lera.

Schakt 271 (lokal 12A)

Längd: 8,9 m Bredd: 2,5 m
Yta: 22,4 m² Schaktdjup: 1,0 m
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar samt rikligt med tegel, 0,25–0,3 m, följt av ett svart lager med stenkol, 0,05 m. Detta

följdes av gul sand, upp till 0,1 m, underlagrat av gråbrun lera.

Underlag: Gulbrun lera.

Schakt 275 (lokal 12A)

Längd: 7,7 m Bredd: 2,6 m
Yta: 19,4 m² Schaktdjup: 1,1 m
Innehåll: Ett dike.

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gul sand, 0,1 m, som i den V väggen underlagras av ett svart lager av stenkol, 0,05 m. Därunder brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: Gul lera.

Schakt 284 (lokal 12A)

Längd: 7,3 m Bredd: 2,6 m
Yta: 18,9 m² Schaktdjup: 1 m
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gul sand, 0,1 m, som i den V väggen underlagras av ett svart lager av stenkol, 0,05 m. Därunder brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: Gul lera.

Schakt 288 (lokal 12A)

Längd: 9,7 m Bredd: 2,6 m
Yta: 25,2 m² Schaktdjup: 1,2 m
Innehåll: Ett dike.
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gulgrå sand, 0,2 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,4 m.

Underlag: Gul lera.

Schakt 297 (lokal 12A)

Längd: 8,5 m Bredd: 2,3 m
Yta: 19,6 m² Schaktdjup: 1,20 m
Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gulgrå sand, 0,2 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,4 m.

Underlag: Gul lera.

Schakt 301 (lokal 12A)

Längd: 6,9 m Bredd: 2,5 m
Yta: 17 m² Schaktdjup: 1,10 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gulgrå sand, 0,2 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,4 m.
Underlag: gul lera.

Schakt 305 (lokal 12A)

Längd: 7,1 m Bredd: 2,4 m

Yta: 17,3 m² Schaktdjup: 1,2 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,6 m. Under detta gulgrå sand, 0,2 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,4 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 309 (lokal 12A)

Längd: 7 m Bredd: 2,5 m

Yta: 17,7 m² Schaktdjup: 1,3 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,5 m. I detta några kraftiga obrända djurben (ko/häst). I V kanten ett tunt svart lager med slagg, ca 0,3 m under ytan. Under detta gulgrå lera, 0,1 m följt av grått grus, 0,25 m och brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 313 (lokal 12A)

Längd: 7,2 m Bredd: 2,5 m

Yta: 18 m² Schaktdjup: 1,3 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,5 m. I detta en del bitar av tegel och taktegel. Under detta gulgrå lera, 0,1 m följt av grått grus, 0,25 m och brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 317 (lokal 12A)

Längd: 7,3 m Bredd: 2,5 m Yta: 18,1 m²

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,5 m. Under detta gulgrå lera, 0,1 m följt av grått grus, 0,25 m och brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 321 (lokal 12A)

Längd: 7,7 m Bredd: 2,4 m

Yta: 18,4 m² Schaktdjup: 1,4 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med

stenar, upp till 0,7 m. I detta bitar av tegel och taktegel. Under detta gulbrun sand, 0,15 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,35 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 325 (lokal 12A)

Längd: 6,2 m Bredd: 2,4 m

Yta: 14,7 m² Schaktdjup: 1,40 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,7 m. I detta rikligt med tegel och taktegel. Under detta gulbrun sand, 0,15 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,35 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 329 (lokal 12A)

Längd: 7 m Bredd: 2,5 m

Yta: 17,4 m² Schaktdjup: 1,2 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,7 m. I detta rikligt med tegel och taktegel samt även djurben och porslin. Under detta gulbrun sand, 0,15 m följt av brun lera (äldre ploglager), 0,35 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 333 (lokal 12A)

Längd: 5,8 m Bredd: 2,5 m

Yta: 14,4 m² Schaktdjup: 1,4 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,9 m. Under detta brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: gul lera.

Anmärkning: Två äldre ledningar i N kanten, vinkelrätt mot järnvägsrälsen.

Schakt 337 (lokal 12A)

Längd: 8,2 m Bredd: 2,5 m

Yta: 20,3 m² Schaktdjup: 1,4 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus med stenar, upp till 0,9 m. I detta bitar av tegel. Därunder brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.

Underlag: gul lera.

Schakt 341 (lokal 12A)

Längd: 7,6 m Bredd: 2,3 m

Yta: 17,2 m² Schaktdjup: 1,3 m

Stratigrafi: Överst fanns ett lager med krossad sten, ca 0,1 m. Därunder olika lager av naturgrus

med stenar, upp till 0,9 m. I detta bitar av tegel.
Därunder brun lera (äldre ploglager), 0,3 m.
Underlag: gul lera.

Schakt 347 (lokal 9)

Längd: 7,5 m Bredd: 6,1 m
Yta: 43,2 m² Schaktdjup: 1 m
Stratigrafi: Grästovr 0,1 m. Osorterat naturgrus
0,4–0,5 m med inslag av träsyllar och syllspikar.
Gul/grå styv lera 0,1–0,15 m. Gråbrun lera 0,3
m (äldre ploglager).
Underlag: lera.
Anmärkning: –

Schakt 422 (lokal 9)

Längd: 20,7 m (N) 22,4 m (S) Bredd: 3,5–13,8 m
Yta: 202,3 m² Schaktdjup: 0,4 m
Innehåll: A363 (hård), A373 (grop), A398 (grop),
A665 (hård), A948 (grop), A1098 (grop).
Stratigrafi: Grästovr + äldre ploglager av gråbrun
lera, 0,35 m
Underlag: lera
Anmärkning: Schaktet har oregelbunden form och
hänger samman med schakt 552.

Schakt 552 (lokal 9)

Längd: 26,3 m Bredd: 2,8–6,7 m Yta: 165 m²
Schaktdjup: 0,4 m, i utvidgning i väster 0,9 m
Innehåll: A449 (hård), A470 (hård), A485 (stolp-
hål), A569 (hård)
Stratigrafi: Grästovr + äldre ploglager av gråbrun
lera 0,35 m. I väster genomgrävning av äldre
banvall: Grästovr 0,1–0,15 m. Osorterat natur-
grus 0,45 m. Styv gråbrun lera 0,1 m (äldre
ploglager).
Underlag: lera
Anmärkning: Utvidgningar i vinkel mot V i schak-
tets N ände och mot Ö i schaktets S ände. Skär
äldre banvall i den utvidgningen mot V. Hänger
samman med schakt 422.

Schakt 643 (lokal 9)

Längd: 49,7 m Bredd: 3,6–10,3 m
Yta: 272,5 m² Schaktdjup: 0,45 m
Innehåll: A497 (grop), A512 (grop), A535 (grop),
A586 (grop), A603 (grop), A614 (grop), A631
(hård)
Stratigrafi: Gråbrun lera 0,35 m (ploglager)
Underlag: lera.

Schakt 673 (lokal 10B)

Längd: 7,6 m Bredd: 1,5 m

Yta: 11,5 m² Schaktdjup: 0,35 m
Innehåll: Ett dike.
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 682 (lokal 10B)

Längd: 13,9 m Bredd: 1,4 m
Yta: 18,5 m² Schaktdjup: 0,35 m
Innehåll: Ett dike.
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 690 (lokal 10B)

Längd: 25,1 m Bredd: 1,7–3,0 m
Yta: 46,9 m² Schaktdjup: 0,35 m
Innehåll: Två diken.
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 705 (lokal 10A)

Längd: 14,8 m Bredd: 1,5 m
Yta: 21,5 m² Schaktdjup: 0,4 m
Innehåll: Dike igenfyllt med recent material i form
av tegel, järnskrot etc
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 713 (lokal 10A)

Längd: 23 m Bredd: 1,5 m
Yta: 34,7 m² Schaktdjup: 0,35 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 717 (lokal 10A)

Längd: 38,0 m Bredd: 1,5 m
Yta: 56 m² Schaktdjup: 0,35 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 721 (lokal 9)

Längd: 5,8 m Bredd: 3,2 m
Yta: 18,5 m² Schaktdjup: 0,35 m
Syfte med läget: Kontroll av anläggning från FU
1996 (dåvarande anläggningsnr 1003).
Stratigrafi: Grästovr + gråbrun lera (äldre plogla-
ger) 0,35 m, med enstaka mindre stenar.
Underlag: lera.

Schakt 732 (lokal 10A)

Längd: 16,9 m Bredd: 1,5 m
Yta: 25,2 m² Schaktdjup: 0,4 m

Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 736 (lokal 10A)

Längd: 18,6 m Bredd: 1,5 m
Yta: 26,3 m² Schaktdjup: 0,35 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager)
Underlag: lera

Schakt 741 (lokal 10A)

Längd: 22,7 m Bredd: 1,5 m
Yta: 32,7 m² Schaktdjup: 0,4 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager)
Underlag: lera

Schakt 745 (lokal 10A)

Längd: 28,1 m Bredd: 1,5 m
Yta: 40,3 m² Schaktdjup: 0,4 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager)
Underlag: lera
Anmärkning: I V änden i botten opåverkat lager av ljust gulbrun mo.

Schakt 749 (lokal 10A)

Längd: 21,6 m Bredd: 1,5 m
Yta: 32,1 m² Schaktdjup: 0,4 m
Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,3–0,35 m (ploglager)
Underlag: lera
Anmärkning: I botten opåverkat lager av ljust gulbrun silt, i V änden gulbrun/grå lera.

Schakt 757 (lokal 10A)

Längd: 24,9 m Bredd: 1,5 m
Yta: 35,8 m² Schaktdjup: 0,35 m
Stratigrafi: Gråbrun lera 0,3 m (grästorv + äldre ploglager)
Underlag: lera.

Schakt 761 (lokal 10A)

Längd: 36,1 m Bredd: 1,5 m
Yta: 53,2 m² Schaktdjup: 0,4 m
Innehåll: A765 (stenansamling), A771 (störning)
Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,3–0,35 m (grästorv + äldre ploglager)
Underlag: lera.

Schakt 781 (lokal 10B)

Längd: 11,8 m Bredd: 1,5 m
Yta: 17,8 m² Schaktdjup: 0,35 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager).
Underlag: lera (flammig roströd/grå).

Schakt 789 (lokal 10B)

Längd: 9,1 m Bredd: 1,5 m
Yta: 12,5 m² Schaktdjup: 0,35 m
Innehåll: Ett dike.
Stratigrafi: Brungrå lera 0,3 m (ploglager).
Underlag: lera (flammig roströd/grå).

Schakt 800 (lokal 10A)

Längd: 10,2 m Bredd: 1,5 m
Yta: 15,6 m² Schaktdjup: 0,4 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager)

Schakt 808 (lokal 10A)

Längd: 23,3 m Bredd: 1,5 m
Yta: 34,6 m² Schaktdjup: 0,4 m
Stratigrafi: Brungrå lera 0,35 m (ploglager).
Underlag: lera.

Schakt 992 (lokal 12A)

Längd: 10,4 m Bredd: 4,4 m Yta: 39,4 m²
Schaktets läge inom delområdet och syfte med läget: Senare förtätning för att kontrollera om fler anläggningar finns i anslutning till de redan påträffade härdarna (A222, A231, A243) i schakt 218.
Innehåll: A960 (grophus).
Stratigrafi: Grästorv + grus 0,35–0,45 m. Därunder gråbrun lera 0,00–0,25 m – äldre ploglager som är obefintligt i den NÖ delen av schaktet och som djupast i NV. I detta lager enstaka förekomst av obrända ben samt kolstänk.
Underlag: Ljusare gråbrun lera. I utvidgningen i S påträffades en avgrävd äldre elledning samt dräneringsrör i betong (ej i bruk).
Anmärkning: Ej schaktat helt ned till botten i S änden.

Schakt 1025 (lokal 12)

Längd: 36,5 m Bredd: 3 m
Yta: 101,3 m² Schaktdjup: 0,55 m
Innehåll: Tre diken.
Stratigrafi: Brun sandig lera 0,2–0,25 m, styv brun sandig lera 0,25–0,3 m.
Underlag: mörkgrå lera.

Schakt 1102 (lokal 9)

Längd: 5,2 m Bredd: 4,8 m
Yta: 22,3 m² Schaktdjup: 0,35–0,5 m
Innehåll: A1078 – grop (rester av stenfylld)
Stratigrafi: Gråbrun lera 0,3–0,35 m (grästorv + äldre ploglager).

Underlag: lera.

Anmärkning: Schakt från FU 1996 i V kanten. Ej helt schaktad i botten i S änden.

Schakt 1134 (lokal 6B)

Längd: 8,6 m Bredd: 2,5 m

Yta: 21,6 m² Schaktdjup: 0,52 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,38 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1142 (lokal 6B)

Längd: 13,3 m Bredd: 2,8 m

Yta: 37,9 m² Schaktdjup: 0,48 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,37 m (ploglager).

Underlag: lera. Ett dike.

Schakt 1146 (lokal 6B)

Längd: 11,2 m Bredd: 2,5 m

Yta: 28,4 m² Schaktdjup: 0,5 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,36 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1150 (lokal 6B)

Längd: 10,9 m Bredd: 2,6 m

Yta: 28,2 m² Schaktdjup: 0,48 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,35 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1154 (lokal 6B)

Längd: 10,7 m Bredd: 2,5 m

Yta: 27,2 m² Schaktdjup: 0,45 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,15 m (ploglager),
gråbrun silt 0,15 m.

Underlag: lera.

Schakt 1158 (lokal 6B)

Längd: 8,8 m Bredd: 2,5 m

Yta: 22,0 m² Schaktdjup: 0,43 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,32 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1167 (lokal 6B)

Längd: 10,5 m Bredd: 2,6 m

Yta: 27,4 m² Schaktdjup: 0,6 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,4 m (ploglager).

Underlag: lera. Ett dike.

Schakt 1171 (lokal 6B)

Längd: 12,5 m Bredd: 2,5 m

Yta: 30,7 m² Schaktdjup: 0,55 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,37 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1175 (lokal 6B)

Längd: 13,6 m Bredd: 2,6 m

Yta: 35,4 m² Schaktdjup: 0,45 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,32 m (ploglager).

Underlag: lera. I schaktets N ände tre konstruktioner med stenar kring ett armeringsjärn, intervall om ca 1 m. Recent.

Schakt 1180 (lokal 6B)

Längd: 7,1 m Bredd: 2,5 m

Yta: 17,8 m² Schaktdjup: 0,5 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,33 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1184 (lokal 6B)

Längd: 4,9 m Bredd: 2,5 m

Yta: 12,3 m² Schaktdjup: 0,7 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,22 m (ploglager),
flammig ljusst rödbrun/grå lera 0,4 m, gråbrun lera (äldre ploglagerrest) med närmast helt yttäckande, 0,03 m tjockt, skikt av sot och kol. I detta fynd av skärviga, sotiga stenar, flaskglas, tändstift etc. Recent.

Underlag: lera

Anmärkning: Helt stört av recenta lämningar

Schakt 1188 (lokal 6B)

Längd: 8,8 m Bredd: 2,5 m

Yta: 21,8 m² Schaktdjup: 0,5 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,32 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1192 (lokal 6B)

Längd: 8,6 m Bredd: 2,5 m

Yta: 20,9 m² Schaktdjup: 0,5 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,33 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1196 (lokal 6B)

Längd: 6,9 m Bredd: 2,5 m

Yta: 17 m² Schaktdjup: 0,6 m

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,32 m (ploglager).

Underlag: lera.

Schakt 1204 (lokal 6B)

Längd: 11,3 m Bredd: 2,5 m

Yta: 27,9 m² Schaktdjup: 0,6 m

Innehåll: Ett dike.

Stratigrafi: Gråbrun siltig lera 0,4 m (ploglager).

Underlag: lera.

Skoltomten

Schakt 13306

Längd 23 m Bredd 2,9–4,2 m

Yta 82 m² Djup 0,3–0,35 m

Underlag sand, inslag av sten i V. På krönet av höjdrygg, sluttning i SÖ.

Innehåll: I f.d. åkermark. Nedgrävning 13363, stolphål 13372, härdar A13352, 13357, grav A13319, 13377, 13332, 13339, 13395, 14124. Torv+ploglager 0,25 m tj.

Schakt 13500

Längd 39 m Bredd 2,6–3,7 m

Yta 116 m² Djup 0,25–0,4 m

Underlag: Morän i N, sandig silt med enstaka stenar i S. S delen låg på områdets högsta punkt, resten av schakt i sluttning såväl mot V som N.

Innehåll: I f.d. åkermark. Stolphål 13414, härd A13484, grav 1353013544, 13560, 13571. Torv+ploglager 0,25 m.

Schakt 13798

Längd 34 m Bredd 3,0–3,7 m

Yta 103 m² Djup 0,25–0,3 m

Underlag: Grusig morän i V med enstaka block/stenar. Sand silt i den Ö delen.

Innehåll: I f.d. åkermark. V delen av schaktet i sluttning mot V, medan den Ö delen sluttade mot Ö. Nedgrävningar A13806, 13818, 13832, 13889, 13900, kulturlager A13842, 13783, grav A13877/14141, härd 13943, 13491, stolphål 13911. Torv+ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14004

Längd 66 m Bredd 2,8–3,4 m

Yta 207 m² Djup 0,2–0,5 m

Underlag: Siltig sand i V, sand i Ö, enstaka småstenar.

Innehåll: Schakt i f.d. åkermark. Nedgrävningarna A14113, 14231, 14193, 14081, 14166, 14179, stolphål A14245, kulturlager A14019, 14095, raseringslager 14058, grav A13993, 14062. Torv+ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14330

Längd 30 m Bredd 3,0–3,5 m

Yta 99 m² Djup 0,3–0,5 m

Underlag: Glacial lera m inslag av sand, silt och enstaka stenar.

Innehåll: I åkermark Två stolphål A14338, 14353.

Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14379

Längd 24 m Bredd 3,0–3,1 m

Yta 75 m² Djup 0,3 m

Underlag glacial lera.

Innehåll: I åkermark. Härd A14387.

Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14490

Längd 24 m Bredd 2,7–3,4 m

Yta 75 m² Djup 0,3–0,4 m

Underlag: Sand i V, glacial lera i Ö.

Innehåll: I åkermark. Stolphålen A14494, 14511, 14520, 14534, störhål 14506. A14494, 1451 och 14520 ingår i det treskeppiga hus H. Dike.

Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14552

Längd 50 m Bredd 3,4 m

Yta 167 m² Djup 0,3–0,4 m

Underlag: Sand i V, glacial lera i Ö.

Innehåll: I åkermark. Tre stolphål. A14573, 14588, 14597, nedgrävningen A14556, härden A14607.

Två diken. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14619

Längd 6 m Bredd 3,1 m

Yta 20 m² Djup 0,4 m

Underlag glacial lera.

Innehåll: I åkermark. Härd A14634, nedgrävningar A14646, 14662, 14695, stolphålen A14675, 14685. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14715

Längd 11 m Bredd 3,2 m

Yta 35 m² Djup 0,4 m

Underlag glacial lera.

Innehåll: I åkermark. Stolphålet 14734, nedgrävningarna A14719 och 14754. Dike. Ploglager 0,3 m tj.

Schakt 14764

Längd 13 m Bredd 3,1–3,5 m

Yta 44 m² Djup 0,35 m

Underlag glacial lera.

Innehåll: I åkermark. Härden A14768, 14776, 14791, stolphålen A14798, 14809, nedgrävningen A14816. Ploglager 0,3 m tj.

Bilaga 2. Anläggningstabeller, stratigrafiska objekt

Norra delområdet, lokal 18B, 23C, 26A och 26G

FM = fyllnadsmaterial; S = sot; K = kol; SS = skärersten; SKS = skörbränd sten, ST = stenskonig

Idnr	Typ	Under-sökt	Und. metod	Und. andel %	FM	S	K	SS	SKS	L (m)	B (m)	D/H/Tj (m)	ST	Anmärkning	Lokal
10295	Stolphål			0	Lera			X		0,35	0,28		X		26A
10306	Utgår			0										Del av dike	26A
10321	Härd	X		50		X	X		X	1,3	0,75	0,14			26A
10341	Härd			0		X	X		X	0,68	0,6				26A
10357	Härd			0		X				1,4	0,93			Bränd lera fläckvis	26A
10378	Stolphål			0	Lera					0,53	0,53			Hus A	26A
10388	Stolphål			0	Lera					0,69	0,6			Hus A	26A
10401	Stolphål			0	Lera				X	0,7	0,7		X	Hus A	26A
10413	Stolphål	X		50	Lera		X		X	0,82	0,82	0,55	X	Hus A, br. lera	26A
10430	Stolphål			0	Lera					0,74	0,51			Hus A	26A
10441	Stolphål			0	Lera				X	0,74	0,74		X	Hus A	26A
10521	Stolphål			0	Lera					0,55	0,5				26A
10569	Stolphål			0	Lera			X		0,3	0,2		X		26A
10577	Härd	X		50		X	X		X	1,6	1,4	0,18		Mkt skörbränd sten	26A
10594	Stolphål	X		50	Lera		X			0,6	0,47	0,33		Hus C, rikligt br. lera	26A
10606	Stolphål			0	Lera					0,4	0,35				26A
10614	Stolphål	X		50	Lera			X		0,46	0,46	0,15	X	Hus B	26A
10625	Stolphål			0	Lera					0,5	0,4		X	Hus B	26A
10635	Stolphål			0	Lera					0,6	0,21			Hus C, skadat av dike	26A
10642	Stolphål			0	Lera		X			0,6	0,49			Hus C	26A
10657	Stolphål			0	Lera					0,6	0,52		X	Hus B	26A
10670	Stolphål			0	Lera					0,75	0,52		X	Hus B	26A
10683	Stolphål			0	Lera					0,76	0,56		X	Hus B	26A
10698	Stolphål	X		50	Lera		X	X	X	0,52	0,52	0,2	X	Hus B	26A
10713	Stolphål			0	Lera					0,6	0,48		X	Hus B	26A
10727	Stolphål			0	Lera					0,56	0,43		X	Hus B	26A
10755	Stolphål			0	Lera					0,4	0,35		X		26A
10765	Stolphål		Extensiv	0	Lera		X		X	0,64	0,44		X	Liknar A10842	26A
10804	Stolphål	X		50	Lera	X			X	0,32	0,32	0,1			26A
10814	Nedgrävning			0	Lera						0,82			Lerplatta m br. lera	26A
10824	Nedgrävning			0	Lera		X				1,86				26A
10842	Stolphål	X		50	Lera	X	X		X	0,66	0,66	0,2	X	Osäker	26A
10859	Stolphål			0	Lera					0,56	0,23				26A
10866	Stolphål			0	Lera		X			0,74	0,56				26A
10880	Härd			0			X	X		0,24	0,17				26A
10887	Härd			0			X	X		0,78	0,45				26A
10898	Härd			0			X	X		0,65	0,55				26A
10913	Stolphål			0	Lera					0,65	0,61				26A
10927	Härd	X		50			X	X	X	0,75	0,75	0,1			26A
10942	Stolphål			0	Lera					0,64	0,4				26A
10956	Härd			0		X	X	X		1,4	1,1				26A
10978	Stolphål			0	Lera					0,67	0,62		X		26A
10991	Nedgrävning	X		25			X			0,36	1,05			Fynd av lerklining	26A
11010	Härd			0		X	X	X		2,3	1,5			Rektangulär	26A
11030	Nedgrävning			0	Lera						1,4			Sten i fyllning	26A
11045	Stolphål			0	Lera					0,35	0,3				26A
11056	Stolphål			0	Lera					0,52	0,25				26A
11064	Stolphål	X		0	Lera	X				0,45	0,45	0,36	X	Br. lera	26A
11075	Härd			0			X	X		0,56	0,33				26A
11083	Stolphål			0	Lera					0,55	0,34				26A
11093	Stolphål			0	Lera					0,22	0,15				26A
11101	Mörkfärgning	X		50	Lera		X			0,3	0,3	0,04			26A
11111	Härd			0		X	X	X		0,45	0,12				26A
11118	Härd			0			X	X		0,45	0,3				26A
11128	Härd			0			X	X		0,32	0,25				26A
11137	Härd			0		X	X			1,3	1,05				26A
11156	Nedgrävning			0	Lera						0,8			Oregelbunden	26A

Ildnr	Typ	Under-sökt	Und. metod	Und. andel %	FM	S	K	SS	SKS	L (m)	B (m)	D/H/Tj (m)	ST	Anmärkning	Lokal
11179	Stolphål			0	Lera		X			0,62	0,56		X		26A
11240	Stolphål			0	Lera					0,3	0,27		X		26A
11250	Stolphål			0	Lera					0,38	0,33		X		26A
11329	Stolphål			0	Lera					0,47	0,34		X		26G
11346	Stolphål	X		50	Lera		X			0,45	0,3	0,15			26G
11356	Stolphål	X		50	Lera		X			0,35	0,25	0,08			26G
11366	Härd			0		X	X			2	1,05			Rödbränd lera	26G
11394	Störning			0						2,7	1,3			Sentida	26G
11542	Husgrund			0						5	3	0,2		Sentida	26A
11611	Husgrund			0						7,3	3,5	0,3		Cement. Sentida	23C
11614	Husgrund			0						8,6	7,9			Sentida	23C
11636	Stolphål			0	Lera	X	X			0,57	0,75		X	Konstruktion E, FU1011	23C
11650	Stolphål	X		50	Lera	X	X			0,56	0,56	0,18	X	Konstruktion E, FU1012 Sentida fynd	23C
11663	Nedgrävning	X		25	Lera		X			0,7	1,8			Hägnad D, kraftigt steninslag	23C
11769	Stolphål			0	Lera	X	X			0,34	0,34		X	Konstruktion E, FU1019	23C
11777	Stolphål	X		50	Lera	X	X	X		0,65	0,65	0,13		Konstruktion E, sentida	23C
11791	Härd			0		X	X			0,55	0,45			Sentida	23C
11833	Nedgrävning	X		25	Lera					0,65	1,5			Hägnad D, kraftigt steninslag, ej grävd till botten.	23C
11852	Stolphål			0	Lera					0,45	0,4				23C
11864	Stolphål	X		50	Lera		X			0,44	0,44	0,14			23C
11875	Stolphål			0	Lera					0,4	0,32				23C
11900	Nedgrävning			0	Lera						1,7			Hägnad D, liknar A11663	23C
11965	Stolphål			0						0,4	0,35			Liknar A11976	23C
11976	Stolphål	X		50	Lera	X				0,48	0,48	0,18			23C
12098	Härd			0		X	X			0,55	0,41				23C
12110	Nedgrävning			0	Lera	X					1,05				23C
12136	Nedgrävning			0	Lera						1,7			Hägnad D, liknar A11663	23C
12225	Nedgrävning	X		50	Siltig lera	X	X			0,3	0,5				23C
12244	Nedgrävning			0	Lera						1,7			Hägnad D	23C
12287	Nedgrävning			0	Sand	X	X				1,3				18B
12302	Utgår			0										Ploglager	18B
12312	Stolphål	X		50	Sand	X				0,36	0,36	0,25			18B
12321	Kokgrop	X		25	Sand	X	X	X		1,6	0,8	0,3			18B
12337	Stolphål	X		50	Silt		X			0,7	0,7	0,4			18B
12355	Grophus	X		5			X			3,2	2,6	0,5		Djupet större än 0,5 m. Stenar mot botten hindrade kontroll av djupet med sond.	18B
12395	Stolphål			0	Silt										18B
12404	Stolphål			0	Silt	X									18B
12422	Stolphål			0	Silt				X				X		18B
12442	Stolphål			0	Silt										18B
12451	Härd			0		X	X								18B
12469	Kulturlager			0	Sand					12		0,1		Odlingslager	18B
12481	Stolphål			0	Lera	X	X			0,9	0,8			Liknar A12497	18B
12497	Stolphål	X		50	Lera	X	X	X		0,65	0,65	0,42			18B
12509	Nedgrävning			0	Lera						2,2			Spridda stenar	18B
12528	Stolphål			0	Lera					0,55	0,44		X		18B
12544	Stolphål			0	Lera	X	X			0,94	0,5			Skuren av dike	18B
12558	Härd			0		X	X			0,76	0,7				18B
12569	Stolphål			0	Lera					0,68	0,36				18B
12582	Mörkfärgning	X		50	Lera		X			0,45	0,35	0,05			18B
12596	Stolphål			0	Lera	X	X								18B
12615	Stolphål			0	Lera								X		18B

Idnr	Typ	Under-sökt	Und. metod	Und. andel %	FM	S	K	SS	SKS	L (m)	B (m)	D/H/Tj (m)	ST	Anmärkning	Lokal
12644	Stolphål			0	Lera										18B
12654	Härd	X		25		X	X	X							18B
12671	Stolphål			0	Lera					1,2	1,1	0,3		Hus F	18B
12687	Stolphål			0	Lera					0,92	0,4			Hus F	18B
12695	Stolphål			0	Lera					0,25	0,25				18B
12736	Störning			0										Sentida	18B
12757	Härd			0		X	X	X		0,9				Skuren av 12736	18B
12770	Stolphål			0	Lera	X	X			0,45	0,45		X		18B
12804	Kulturlager	X		2	Silt		X			2,5		0,28/0,22		Ugnsvägg i anslutning	18B
12810	Kulturlager	X		1	Sand					8		0,55/0,2			18B
12827	Stolphål			0	Silt										18B
12836	Nedgrävning			0	Silt										18B
12851	Stolphål			0	Silt										18B
12858	Nedgrävning			0	Silt		X								18B
12882	Stolphål			0	Silt		X								18B
12931	Brandgrav			0	Sand		X			1,85	1,2			Urnegrav. Urna 0,21 m stor, 0,08 m hög	18B
12973	Brandgrav			0	Silt	X	X			7,2	4,1	0,2		Brandlager	18B
12985	Grav			0	Sand					4,4	3,8	0,2		Gravhög. Kärröse 2x2 m, brända ben	18B
13054	Brandgrav			0	Sand	X	X			4	2,8	0,2		Brandlager	18B
13074	Brandgrav			0	Sand	X	X			6,4	4,2	0,4		Brandlager	18B
13090	Stolphål			0	Sand					0,75	0,63		X		18B
13129	Brandgrav			0	Silt	X	X			4	3,9			Brandlager	18B
13171	Nedgrävning	X	Maskin	5											18B
13221	Stolphål	X		25	Lera					1	0,74	0,35		Hus F	18B
13255	Kulturlager			0	Sand		X			1,1		0,22/0,12		Under odlingslager	18B
5000001	Hus	X								16				Hus B, treskeppigt långhus	26A
5000002	Hus									3,5	2			Hus C, fyrstolpshus, ej bränt	26A
5000003	Hägnad									35				Hägnad D	23C
5000003	Hus									15				Hus A, treskeppigt långhus, bränt	26A
5000031	Hus													Hus F, treskeppigt långhus	18B
5000055	Hus													Hus G, treskeppigt långhus	18B

Centrala delområdet, lager och fyllningar

Idnr	Typ	Under-sökt (%)	Und. metod	Färg	Huvudbeståndsdel	Förekommande beståndsdel	Min tj.	Max tj.	Beskrivning
297	Odlingslager	100	Maskin	Brun/grå			0,85	1,2	Moderna fyllnadslager. Överst fanns ren grå lera, 0,1 meter tjock i väster och 0,4 m tjock i Ö. Under leran fanns ett småstenigt grusigt lager med inslag av tegel och diverse modernt avfall, 0,8 m tjockt.
298	Utfyllnadslager	100	Maskin	Brun/grå	Lera/Silt/Grus		0,9	1,2	Framkom under matjorden SL1950. Moderna fyllnadsmassor med inslag av bl.a. plast. Överlagrade SL4167.
299	Marklager	100	Maskin/Skärslev	Grå/brun	Sand/Silt/Lera	Tegelkross/Djurben/Träkolsbitar	0,3	0,9	Sluttar kraftigt från NÖ (0,3 m djupt) mot SV. I den S väggen i djupschaktad del 1,05 m djupt.
328	Utfyllnadslager	100	Maskin	Grå/brun	Sand/Silt/Lera	Träkolsbitar/Djurben/Småsten	0,1	0,67	Fyllning i grophus 783.
412	Utfyllnadslager	40	Maskin				0,45	0,6	Framkom under SL328. Bestod av uppblandade raserings-/utjämningsmassor.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Färg	Huvudbeståndsdel	Förekommande beståndsdel	Min tj.	Max tj.	Beskrivning
446	Avfallslager	20	Maskin/skårslev	Grå/brun	Sand/silt	Sot/ Träkolsbitar/ Bränd lera/ Djurben/ Fiskben/ Småsten	0,01	0,58	Tillhör den senare raserings-/övergivandefasen av grophus 525.
496	Marklager	20	Skårslev	Brun/grå	Sand/silt	Träkolsbitar/ Djurben	0,1	0,52	Fyllning grophus 1587. 1 (överst): Mörkgrå sandig silt med inslag av tegel, obrända djurben och kol. 2: Ljusgrå siltig sand. 3: Mörkt gråbrun sandig silt med inslag av obrända djurben och kol. 4: Ljusbrun siltig sand med kolfnyk. 5: Mörkt gråbrun sandig silt med inslag av obrända djurben, kol och keramik. 6: Ljust brungul sand. 7: Ljust brungul. 8: Mellan grå brun sandig silt med inslag av obrända djurben och kol.
524	Odlingslager	10	Maskin	Grå/brun	Silt/sand	Tegelkross/ Djurben/ Träkolsbitar	0,13	0,5	Sluttar kraftigt från NÖ (ca 0,1 m djupt) mot SV (minst 0,5 m djupt). Urlakningshorisont mot orörd underlag.
540	Marklager	5	Skårslev	Brun/grå	Lera	Djurben/ Träkolsbitar	0,18	0,5	Fyllning i brunn 2765. Undersökt med två grävnheter. G2756, ej grävd i botten, fyllningen är minst 0,18 m. Stenskott stolphål, 2752, i hörnet av grävnheten. G2761, fyllningen 0,5 m.
565	Utfyllnadslager	10	Skårslev	Brun	Silt	Småsten	0,22	0,5	Omslöt en kokgrop och överlagrade ett flertal lager och anläggningar.
661	Marklager	30	Skårslev	Brun	Silt/sand	Tegelkross/ Träkolsbitar/ Småsten/Bränd lera	0,24	0,5	Framkom under de moderna fyllnadsmassorna. Mycket kompakt. Äldre matjord. Vilade det på det orörda underlaget.
686	Marklager	100	Maskin/Skårslev	Brun/grå	Sand/silt		0,3	0,5	Matjord lokal 12E
755	Raseringslager	5	Spade	Brun	Silt/Lera		0,4	0,5	Framkom under matjorden SL1950. Recent fyllnadsmassor, innehöll asfalt, plast etc. Överlagrade SL3138.
756	Raseringslager	5	Spade	Grå/brun	Silt/Lera	Tegelkross/ Djurben	0,5	0,5	Framkom under SL1950. Innehöll porslin. Hör troligen till bebyggelsen från 1700-/1800-talet. Överlagrade SL2020.
850	Marklager	5	Spade	Grå	Silt/Lera	Träkolsbitar/ Djurben/ Tegelkross/ Småsten	0,5	0,5	Framkom under SL2663 och SS2970. Undersöktes inledningsvis med maskin (G3009), sedan för hand (G3005). Siltigare och brunare i de övre delarna, gråare och lerigare i de underdelarna. I lagret fanns åtminstone ett stenskott stolphål som framkom 0,2 m ner i G3005. Överlagrade också det möjliga grophus 5000264, vilade i övrigt på det orörda underlaget.
974	Marklager	0		Brun	Silt/sand		0,2	0,4	Matjord lokal 16.
1094	Marklager	5	Skårslev		Grus	Aska/Sot/ Tegelkross/Grus	0,3	0,4	Inslag av slagg, aska, sot, slagg, butelj- och fönsterglas, koks, tegelkross och grus. Tolkat som avfallslager från t.ex. en smedja, 1800-1900-tal. Tunnar ut mot V.
1242	Raseringslager	100	Maskin	Brun	Silt/Lera	Djurben/ Träkolsbitar/ Bränd lera	0,3	0,4	Framkom under SS3129 och SL2934. Mkt kompakt. Framschaktat endast i schaktets N del. Undersökt med grävnheter G3133. Vilade på det orörda underlaget.
1306	Marklager	0		Brun/Grå/Svart	Silt/Grus	Småsten/ Träkolsbitar/ Tegelkross	0,3	0,4	Framkom under SL353. Raseringslager med bränt material och tegelkross, i söder övergick det till ett lager av kullerstenar. Sammanfaller med byggnad från 1800-talet.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Färg	Huvudbeståndsdel	Förekommande beståndsdel	Min tj.	Max tj.	Beskrivning
1368	Marklager	75	Skärslev/Maskin	Gul/Beige/Brun	Silt/sand	Småsten/Träkolsbitar/Tegelkross	0,3	0,4	Framkom under SL353. Flammig/fläckig. Syllstensraderna SS329 och SS363 samt ränna SN383 var inbäddade i. Överlagrade ett flertal anläggningar, vilade i övrigt på det naturliga underlaget. Ej undersökt i schaktets Ö arm. Trolig vägbank.
1423	Odlingslager	100	Maskin	Grå/brun	Silt/Lera		0,3	0,4	Äldre odlingslager.
1481	Marklager	100	Maskin	Brun	Sand/silt	Tegelkross/Småsten/Träkolsbitar	0,35	0,4	Framkom under de moderna fyllnadsmassorna SL4160, överlagrade SL4118 samt nedgrävning 4174. Mycket hårt och kompakt.
1495	Raseringslager	3	Spade	Grå	Sand/silt	Träkolsbitar/Djurben/Småsten/Bränd lera	0,35	0,4	Överlagrade ett stolphål.
1508	Raseringslager	10	Skärslev/Spade	Grå/brun	Silt/Lera	Djurben	0,35	0,35	Framkom under SL1975. Vilade på det orörda underlaget, överlagrade stolphål 2024 och 2030.
1531	Avfallslager?	0		Brun	Silt	Småsten/Bränd lera/Tegelkross/Träkolsbitar	0,35	0,35	Framkom under grusplanen. Kompakt, äldre matjord. Överlagrade en härd.
1751	Marklager	3	Skärslev	Grå/brun	Silt/sand	Träkolsbitar	0,03	0,34	Fyllning i grophus 1786.
1809	Raseringslager	5	Skärslev	Brun	Silt/lera/sand	Sot	0,15	0,3	Skarp gräns till orörd marknivå. Tunnar ut mot V. Ansamlat, troligen en äldre marknivå.
1848	Utfyllnadslager	100	Maskin		Silt/Lera/Sand	Sot	0,15	0,3	Matjord lokal 12D.
1950	Odlingslager	100	Maskin	Grå	Stenkross		0,2	0,3	Utfyllnad i grusplan.
1971	Marklager	75	Skärslev				0,2	0,3	Matjord lokal 16A.
1975	Utfyllnadslager	100	Maskin	Brun	Sand/silt	Tegelkross/Träkolsbitar	0,3	0,3	Framkom under utfyllnadsmassorna. Överlagrade grop 4057, Äldre matjord. vilade på det orörda underlaget.
2012	Raseringslager	5	Skärslev/Spade	Brun/grå	Silt/Sand/lera		0,3	0,3	Mkt kompakt och hårt. Äldre vägbank eller utfyllnadslager?
2020	Marklager	100	Maskin	Grå/brun	Silt/Lera	Träkolsbitar/Tegelkross/Bränd lera/Djurben/Småsten	0,22	0,26	Framkom under SL354. Avbanat med maskin i schaktet södra halva, i norr undersökt med tre grävenheter (G1674, G1679, G1683). Tegelkross förekom främst i lagrets övre delar. Tjockare i norr, flammigare mot botten. I botten av G1669 fanns en lins av ljusare material, ett par centimeter tjockt. Detta kan antyda en viss stratigrafi i SL1368. Inbakade i lagret framkom också ett stolphål (1914) och några rester efter trästötar (2871–2874), i övrigt överlagrade lagret ett flertal gropar, stolphål och möjliga grophus. Lagret genomskars också av ett par sentida rännor (1325, 1341) och ett stolphål (1353).
2145	Raseringslager	0		Grå/brun	Silt/sand	Småsten/Tegelkross/Djurben/Bränd lera	0,23	0,26	Framkom under SL298. Undersöktes med grävenhet G495. Motsvarar SL299 i schaktets västra del. Fynden låg huvudsakligen i lagrets övre delar. Överlagrade SL661.
2175	Raseringslager	0		Grå/brun	Sand/silt	Träkolsbitar/Djurben	0,1	0,25	Fyllningen i grophus 2197. I kanten tre pinnhål, 2778, 2781, 2784. Centralt ev. ett stolphål (ej inmätt).
2202	Avfallslager?	0		Brun	Silt/sand	Småsten/Djurben/Träkolsbitar	0,2	0,25	Framkom under matjorden 1950. Fanns i den norra delen av schaktet, delvis fläckvis eftersom det var delvis undersökt vid den tidigare förundersökningen. Tunnade ut i sydost och nordväst. I nordost blev det inte undersökt i större omfattning, grävenheterna där visar dock en tjocklek på 0,2 m. Lagret överlagrade ett stort antal anläggningar. Underliggande anläggningar finns även under den ej undersökta delen i nordost, vilket framgår av både grävenheter och uppstickande stenar.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Färg	Huvudbeständsdelen	Förekommande beständsdelen	Min tj.	Max tj.	Beskrivning
2469	Marklager	0		Brun/grå	Silt/Lera	Träkolsbitar/ Tegelkross/ Grus/Småsten	0,2	0,25	Framkom under SL354. Överlagrade 1247, vilade i övrigt på det orörda underlaget.
2615	Utfyllnadslager?	100	Maskin	Grå/brun	Sand/silt	Bränd lera/ Småsten/ Träkolsbitar/ Djurben/Aska	0,12	0,24	Tillhör den tidiga brukningsfasen av grophus 525. Verkade vara mörkare, sotigare i N delen av grophuset. Fyndmaterialet (brända ben) verkade ha "rafsats" åt det hållet.
2934	Utfyllnadslager	75	Maskin	Grå	Silt/sand	Bränd lera/ Träkolsbitar/ Småsten/Sot	0,14	0,22	Överlagrades av SL3299. Motsvarar SL3317 i schakt 3313. Överlagrade ett flertal anläggningar.
2963	Golvlager/ gårdsplan	100	Maskin	Grå	Silt	Träkolsbitar/ Bränd lera/ Djurben/ Småsten	0,15	0,22	Framkom under SL3299. Ngt flammig mot botten. Motsvarar SL3300 i schakt 3331. Vilade på det orörda underlaget.
2979	Marklager	30	Maskin/ Skårslev	Brun	Silt/sand	Träkolsbitar/ Bränd lera/ Tegelkross/ Djurben/ Småsten	0,17	0,22	Framkom under SL4167. Banades bort med maskin i schaktet nordöstra del (G4163), undersöktes i övrigt med en grävenhet (G4122). I nordost var lagret avskuret av nedgrävning 4174, på dess topp i sydväst fanns tre stolphål. Lagret överlagrade SL4088.
3014	Raseringslager	5	Skårslev	Beige/ Brun	Silt/Lera	Djurben/ Träkolsbitar/ Bränd lera	0,2	0,22	Framkom under SL4118. Undersöktes medels grävenhet G4152. I nordost var lagret skuret av nedgrävning 4174, i övrigt vilade det på det orörda underlaget.
3138	Marklager	30	Skårslev/ Hacka	Grå/brun	Sand/silt		0,08	0,2	I anslutning till stolphål 468 var lagret 0,08 m tjockt och innehöll obr. ben, hästskosöm, skärvig sten samt ett kolfnyk (grävenhet 467).
3187	Marklager	100	Maskin	Grå/brun	Silt/sand	Småsten	0,15	0,2	Framkom under SL299. Undersöktes inledningsvis med grävenhet G327, därefter helt med maskin. Motsvarar förmodligen SL661 i schaktets Ö del. Överlagrade ett flertal stolphål och en grop.
3188	Raseringslager	5	Skårslev	Grå/brun	Silt/sand	Träkolsbitar/ Bränd lera/ Djurben/ Småsten	0,15	0,2	Framkom under SL298. Undersöktes inledningsvis med grävenhet G327, banades därefter helt. Motsvarar SL496 i schaktets Ö del. Fynden låg huvudsakligen i lagrets nedre delar. Överlagrade SL686.
3299	Kolluvium	10	Skårslev	Grå	Silt/sand	Träkolsbitar	0,18	0,2	Framkom under SL496. Undersöktes med grävenhet G495. Motsvarar förmodligen SL686 i schaktets V del. Överlagrade SN665.
3300	Marklager	5	Skårslev	Grå	Lera	Träkolsbitar/ Småsten	0,02	0,12	Uttunnande mot kanterna.
3317	Marklager	5	Skårslev	Brun/grå	Sand/silt	Träkolsbitar/ Bränd lera/ Djurben	0,1	0,12	Framkom under SL1242. Var skuret av diket 1461 och genomgrävt av stolphål 1142 och 1128. Har troligen hört ihop med SL974 från början. Överlagrade ett par stolphål (1426, 1437), vilade i övrigt på det orörda underlaget.
3327	Lagerrest	20	Skårslev	Grå/brun	Grus		0,1	0,12	Fyllning i nedgrävning 10187. Kompakt.
3396	Marklager	10	Skårslev	Brun/grå	Silt/sand		0,05	0,1	Framkom under SL1848. Överlagrade grophus 1786 och utgjorde antagligen den övre delen av densamma. Fortsatte utanför schaktet.
3466	Odlingslager	5	Maskin	Brun	Silt		0,06	0,1	Framkom under SL297, överlagrade SL298. Recent
3587	Lagerrest	50	Maskin	Grå	Silt		0,1	0,1	Omrört odlingslager. Överlagrade några anläggningar.
3593	Lagerrest	15	Skårslev	Brun	Sand	Tegelkross/Grus	0,01	0,08	Fyllning i nedgrävning 700.
3633	Odlingslager	100	Maskin	Brun	Silt/sand		0,03	0,05	Flammig fyllning. Rest av SL3300 i grund sänka.
3673	Odlingslager	100	Maskin	Brun	Silt/sand		0,03	0,05	Flammig fyllning. Rest av SL3300 i grund sänka.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Färg	Huvudbeståndsdel	Förekommande beståndsdel	Min tj.	Max tj.	Beskrivning
3729	Marklager	100	Skårslev/ Maskin	Brun	Lera	Småsten	0,05	0,05	Framkom under de sentida fyllnadsmassorna. Bestod av 0,05–0,1 meter stora kullerstenar med lera emellan. Hör troligen till en byggnad från 1800-talet. Överlagrade SL2979.
3748	Odlingslager	5	Maskin	Brun	Lera	Tegelkross/ Djurben/ Småsten	0,05	0,05	Framkom under fyllnadsmassorna. Innehöll bl.a. metallskrot från troligen 1800-tal. Överlagrade ett flertal anläggningar och vilade på det orörda underlaget.
4088	Marklager	20	Skårslev	Brun/grå	Sand/silt		0,03	0,03	Flammig fyllning. Rest av SL3300 i grund sänka.
4118	Raseringslager	30	Skårslev/ Maskin	Grå/brun	Silt/Lera	Bränd lera/ Träkolsbitar/ Djurben	0,1	0,3	Övre fyllning i grophus 5000254.
4160	Raseringslager	100	Maskin	Grå	Silt/Lera	Träkolsbitar/ Bränd lera/ Djurben	0,1	0,4	Nedre fyllning i det grophus 5000254.
4167	Marklager	100	Maskin	Grå	Silt/Lera	Träkolsbitar			Mkt mörkt i ytan, lager eller större nedgrävning.
10180	Raseringslager	3	Spade	Grå/brun	Silt/humus	Djurben			Motsvarar FU år 1996 schakt 13.
10202	Utjämningslager	100	Maskin		Sand	Sot/ Träkolsbitar/ Tegelkross			Inslag av enstaka bitar av slagg. Utfyllnadsmaterial från vägbanken?
10203	Utfyllnadslager	5	Spade	Brun/grå	Silt/sand	Träkolsbitar			Framkom under SL1950. Lagerrest som påminde om SL1971. Troligen skadat av syllestensrad 2461. Vilade på det naturliga underlaget.
5000521	Odlingslager	100	Maskin	Grå/brun	Silt/sand	Träkolsbitar			Framkom under SL412. Mycket likt SL496. 0,2 m tjockt enligt undersökning med sticksond.
5000576	Bärlager	5	Maskin	Grå/brun	Silt/sand	Träkolsbitar/ Bränd lera			Framkom under SL1242. Var skuret av diket 1461 och har troligen hör ihop med SL1094 från början. Var genomgrävt av stolphål 1452, vilade i övrigt på det orörda underlaget. 0,1 m tjockt enligt sticksondsundersökning.
5000584	Fyllning	50	Skårslev	Grå/brun	Silt/Lera				Fyllning i grophus 2137. Vid provstick med sond uppmättes ett djup om ca 0,20 m. Endast avgränsad mot V.
5000590	Fyllning	1	Skårslev	Grå/brun	Silt/Lera				Fyllning i grophus 2160.

Centrala delområdet, nedgrävningar

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
383	Ränna	0		Avlång			7,4	0,95		Framkom under SL353. Var grävd genom SL412. Fortsatte utanför schaktet i Ö. Löpte parallellt med syllestensraden 329. Brun silt med enstaka centimeter stora stenar i ytan. Sammanfaller med byggnad från 1800-talet.
416	Källare	50	Maskin	Rektangulär		Vertikal	3	1,6	0,8	Källare från 1900-tal. Framkom under SL298 och grävd genom SL412. Fyllning av brun grusig silt med småsten, i norr avgränsad av ett 0,15 meter brett stråk av beige lera. Mellan leran och fyllningen fanns stående plankor. Ej undersökt till botten.
468	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,48	0,48	0,15	Fyllning av mörkbrun, humös, flammig silt.
482	Stolphål	0		Oval			0,30	0,20		Osäkert.
511	Stolphål	0		Rund			0,58	0,58		
525	Grophus	10	Skårslev	Oval	Plan	Konvex	4,80	3,70	0,7	Nedgrävt i lera/silt. Överlagrades av lagret SL540.
621	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Rund	Konvex	0,48	0,4	0,2	Framkom under SL412. Fyllning av sandig silt med kolstänk. Grävt i det naturliga underlaget.
631	Grop	30	Skårslev	Oval	Plan	Jämn lutning			0,34	Framkom under SL1242. Fyllning av sandig silt med inslag av tegelkross, obrända djurben och kolstänk. Var grävd genom SL974 och SN1461, i övrigt grävd genom det naturliga underlaget
665	Grop	50	Skårslev	Rund	Plan	Konvex	0,8		0,2	Framkom under SL661 i grävenheten G495. Fyllning av sandig silt med kolstänk. Var grävd i det naturliga underlaget.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
690	Stolphål	0					0,45	0,4		Framkom under SL686 i grävenhet G327. Gråbrun silt i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
700	Nedgrävning	1	Skärslev	Oregelbunden	Plan	Jämn lutning	4	1	0,08	Oklar tolkning.
761	Stolphål	50	Skärslev	Rund	Rund		0,35	0,35	0,2	Sotig fyllning.
773	Nedgrävning	0		Avlång			1	0,36		Recent störning. Grusig fyllning
783	Grophus	3	Spade	Rund	Ojämn	Oregelbunden	3,75	2,4	0,67	Fortsätter in i schaktkant.
797	Stolphål	0		Oval			0,25	0,20		Fortsätter in i schaktkant.
803	Stolphål	0		Oval			0,28	0,24		Fortsätter in i schaktkant.
893	Grop	0		Oregelbunden			5,6	2		Framkom under SL1368. Gråbrun siltig lera med kolstänk i ytan. Djup på 0,1–0,2 menligt sticksondsundersökning. Formen med flera raka yttre kanter antyder att det kan röra sig om flera sammangrävda grophus. Om inte rör det sig om sammanhängande större gropar. Fortsatte i norr under den icke undersökta delen av SL1368 och i nordväst utanför schaktet. Grävt i den orörda underlaget.
933	Grop	0		Oregelbunden			3,3	2,1		Framkom under SL1368. Gråbrun siltig lera med kolstänk i ytan. Djup på 0,1–0,2 meter enligt sticksondsundersökning. Om det inte är ett grophus rör det sig om en större grop. Grävt i den orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet i norr och söder.
956	Grop	20	Skärslev	Oval	Rund	Konvex			0,65	Oklart om anläggningen låg under SL1368 eller om det var grävt genom lagret, fyllningarna var väldigt lika. Fyllning av sandig silt med inslag av träkol, bränd lera, djurben och småsten. Fyllningen ljusare mot botten. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
965	Grop	0		Oval			0,9	0,8		Framkom under SL1368. Gråbrun silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
1033	Stolphål	0		Rund			0,33	0,27		Framkom under SL1242. Flammig gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävt i det naturliga underlaget.
1043	Grop	0		Oregelbunden			0,95	0,85		Framkom under SL1242. Flammig gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1073	Grop	0		Oregelbunden			1,4	1,1		Framkom under SL1073. Flammig gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1128	Stolphål	50	Skärslev	Rund	Plan	Trappstegsliknande	1,2	1,2	0,66	Syntes först som en stenansamling på toppen av SL1094. Utgjorde ett stolphål grävt genom SL1094 och i det naturliga underlaget. Fyllning av gråbrun sandig silt med kolstänk samt inslag av tegelkross, obrända djurben, bränd lera och 0,1–0,2 m stora stenar överst i anläggningen.
1142	Stolphål	30	Skärslev	Rund	Plan	Konvex	0,44	0,4	0,18	Framkom under SL1242. Delvis grävt genom diket 1461. Fyllning av porös matjord med tegelkross.
1153	Stolphål	0		Rund			0,5	0,5		Framkom under SS376. Flammig gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1166	Grop	0		Oval			1,6	1,15		Framkom under SL412. Flammig gråbrun sandig silt med kolstänk och enstaka obrända djurben i ytan. Cirka 0,2 meter djup enligt sticksondsundersökning. Grävd i det naturliga underlaget.
1196	Grop	0		Oregelbunden			1,9	1,15		Framkom under SL412. Flammig, gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Cirka 0,15 m djup enligt sticksondsundersökning. Grävd i det naturliga underlaget.
1228	Stolphål	0		Oval			0,7	0,6		Framkom under SL412. Gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1247	Grop	0		Rund						Framkom under SL1481. Gråbrun flammig siltig sand med kolstänk i ytan. Grävd genom det naturliga underlaget.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
1260	Stolphål	0		Oval			0,6	0,5		Framkom under SL412. Gråbrun sandig silt med kolstänk och skoning av 0,1-0,2 m stora stenar i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1272	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Plan	Konvex	0,32	0,3	0,2	Framkom under SL412. Fyllning av gråbrun sandig silt med inslag av keramiksmul (ej tillvarataget). Grävt i det naturliga underlaget.
1282	Stolphål	0		Oval			0,7	0,65		Framkom under SL412. Gråbrun sandig silt med kolstänk samt skoning av 0,1-0,3 meter stora stenar synliga i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1295	Stolphål	0		Oval			0,55	0,45		Framkom under SL412. Gråbrun sandig silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1325	Dike	100	Maskin	Avlång		Vertikal	7,9	0,5		Framkom under SL297 och var grävd ändå ner till schaktets botten, bl.a. genom SL298 och SL1368. Fyllning av grus och småsten.
1341	Dike	100	Maskin	Avlång	Plan	Vertikal	3	0,2		Framkom under SL297 och var grävd ändå ner till schaktets botten, bl.a. genom SL298 och SL1368. Fyllning av grus och småsten.
1347	Stolphål	0		Rund			0,5	0,3		Framkom under SL1368. Gråbrun siltig lera med kolstänk i ytan. Grävt i den orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
1353	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Plan	Jämn lutning	0,74	0,7	0,64	Framkom på ytan av SL1368. Fyllning av gråbrun siltig sand. Skoning av 0,05-0,2 m stora stenar, de flesta kullerstenar. Upp till 0,1 m stora bitar tegelkross i de översta 10 centimetrarna. Grävt genom SL1368 och i det naturliga underlaget.
1384	Stolphål	0		Rektangulär			0,6	0,4		Framkom under SL1368. Gråbrun silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1392	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Rund	Vertikal	0,3	0,25	0,15	Framkom under SL1368. Fyllning av flammig gråbrun silt med kolstänk. Grävd i det naturliga underlaget.
1401	Stolphål	0		Rund			0,35	0,3		Framkom under SL1368. Gråbrun silt med kolstänk i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1426	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Plan	Vertikal	0,4	0,35	0,2	Framkom under SL1094. Fyllning av gråbrun siltig sand med inslag av kol och enstaka bitar bränd lera. Grävt i det naturliga underlaget.
1437	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Plan	Jämn lutning			0,38	Framkom under SL1094. Fyllning av gråbrun siltig sand med inslag av kol samt enstaka djurben och bitar bränd lera. Grävt i det naturliga underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
1452	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		Syntes på toppen av lager SL974. Gråbrun lerig silt och tegelkross i ytan.
1461	Dike	50	Maskin	Avlång			4,9	1,1		Framkom under SL1242. Hade en fyllning av sandig silt som var mycket lik SL412. Ej undersökt ner till botten. Skar ett par äldre lager (SL974, SL1094).
1575	Nedgrävning	0		Oregelbunden			1,34	1		
1587	Grophus	0		Oregelbunden	Plan	Oregelbunden	3,6	3	0,52	
1613	Stolphål	0		Rund			0,2	0,2		
1711	Grop	0		Oval						Framkom under SL1848. Fortsatte utanför schaktet. Gråbrun sandig silt med kolstänk synlig i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1723	Grop	0		Oval			1,7	1,4		Framkom under SL1848. Gråbrun sandig silt med kolstänk synlig i ytan. I ytan fanns även 0,05-0,1 meter stora stenar samt tegelkross. Grävd i det naturliga underlaget.
1786	Grop	5	Skårslev	Oval	Plan	Trappstegsliknande	2,7	1,8	0,34	Framkom under SL1751. Endast dess östra begränsning rensades fram, resten av anläggningen har fastställts genom förekomsten av uppstickande stenar samt genom sticksondsundersökning. Anläggningen undersöktes med en långsmal grävenhet (G5000256). Längs kanterna fanns ett flertal 0,1-0,2 m stora stenar synliga.
1879	Stolphål	0		Rund			0,35	0,3		Framkom under SL686. Gråbrun silt i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1887	Stolphål	0		Oval			0,4	0,3		Framkom under SL686. Gråbrun silt i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
1895	Stolphål	0		Oval			0,6	0,45		Framkom under SL686. Gråbrun silt i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1904	Grop	0		Rund			1	0,9		Framkom under SL686. Skadad av S5428 i öster. Gråbrun silt i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.
1914	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Plan	Jämn lutning	0,5		0,3	Framkom några centimeter ner i SL1368. Anläggningen var helt anlagd i lagret. Stenskott med 0,1–0,2 m stora stenar, fyllning av gråbrun sandig silt. Skadat i öster av diket 1325.
1941	Grop	0		Oregelbunden						Framkom under SL1368 i grävenhet G1679. Mörkbrun sandig silt i ytan.
1999	Grop	0		Oregelbunden						Framkom under SL1368. Gråbrun siltig sand i ytan.
2024	Stolphål	0		Oval			0,35	0,35		Framkom under SL2020. Skott med 0,1 m stora stenar, gråbrun silt i ytan. Grävt i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2030	Stolphål	0		Oval			0,4	0,35		Framkom under SL2020. Gråbrun silt i ytan. Grävt i det orörda underlaget.
2064	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,78	0,75	0,28	Framkom under SL1971. Fyllning av siltig sand, något flammig och med inslag av kol och små skärviga stenar. Nedgrävt i det orörda underlaget.
2078	Stolphål	0		Oval			0,9	0,7		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt 2 stycken 0,1 m stora stenar i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2094	Stolphål	0		Oval			0,4	0,27		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt 2 stycken 0,1 m stora stenar i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2105	Stolphål	0		Oval			0,75	0,62		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2121	Brunn	0					10,3	2,6		Djupast i S schaktväggen, där 0,5 m djupt. Djupschaktat – G2127, samt handgrävd ruta G1645.
2137	Grophus	0		Rektangulär			2,34	2		Förmodat grophus. Ej avgränsat mot alla sidor. Ett provstick visade att anl. var ca 0,2 m djup.
2160	Grophus	0		Oregelbunden			3,15	3,1	0,2	Ev grophus. Ej avgränsat mot N och V. Provstick visade på ett djup om ca 0,2 m.
2188	Stolphål	0		Oval			0,55	0,46		Stenskott.
2197	Grophus	0		Rund	Plan	Vertikal	2,8		0,25	Undersökt med G2773. I kanten påträffades tre pinnhål, 2778, 2781 och 2784. Ett möjligt stolphål syntes i grävenhetens NÖ ände.
2198	Dike	0		Avlång			2,75	0,7		
2472	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,15	0,15	0,07	Fyllning av siltig sand, något flammig. Nedgrävt i det orörda underlaget.
2495	Grop	0		Oval			1,6	1,4		Framkom under SL1971, ej framrensad i sin helhet. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt ett tiotal 0,15–0,3 m stora stenar i ytan. Fortsatte under SL1971 i nordost. Grävd i det orörda underlaget.
2507	Grop	0		Oval			2,4	1,5		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt ett 20-tal 0,1–0,3 m stora stenar i ytan. Är troligen flera sammangrävda stenskodda stolphål. Flera utslag av järn konstaterades vid ytmetalldetektering. Grävd i det orörda underlaget.
2555	Härd	0		Rund			0,7	0,25		Sotig sandig silt med kol/sot längs kanten. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2575	Stolphål	0		Oval			0,9	0,5		Framkom under SL1971. Ett par 0,15 m stora stenar samt gråbrun siltig sand med kolstänk i ytan. Möjligen flera sammanbyggda stolphål. Grävt i det naturliga underlaget.
2616	Grop	0		Oregelbunden			1,5	0,7		Framkom under SL1971. Hade skurit genom SN2642 i NO. Gråbrun siltig sand med kolstänk i ytan. Möjligen flera sammanbyggda stolphål. Grävd i det naturliga underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2642	Härd	0		Oregelbunden			0,75	0,4		Framkom under SL1971. Var skadad av SN2616 i SV. Gråsvart sandig silt med kol i ytan. Grävd i det naturliga underlaget.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
2659	Stolphål	0		Oval			0,7	0,6		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt ett par 0,1 m stora stenar i ytan. Grävd i det naturliga underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2671	Härd	50	Skårslev	Rund	Plan	Konvex	0,75	0,35	0,1	Fyllning av sotig sandig silt med lins av kol och sot längs kanten. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2680	Stolphål	0		Rund			0,25	0,22		Framkom under SL1971. Syntes som en grå fläck på ytan av SN2688.
2688	Grop	0		Oregelbunden			0,8	0,65		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk samt en 0,4 m stor sten i ytan. Tangerades av SN2707. Grävd i det naturliga underlaget.
2707	Grop	0		Oval			2	1,25		Framkom under SL1950, nedre delen var delvis täckt av SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk i ytan. Längs den södra kanten fanns ett 20-tal 0,1-0,3 m stora stenar. Tangerades av SN2688. Grävd i det naturliga underlaget.
2752	Stolphål	0		Rund			0,40	0,24		Stenskott.
2765	Brunn	3	Skårslev	Rund		Jämn lutning	4,15	4,15		Minst 0,5 m djup. Sluttande sida. Brunnen skärs i SÖ av ett sentida dike fyllt med en hel del rullstensmaterial.
2778	Pinnhål	100	Skårslev	Rund	Spetsig		0,06	0,06		
2781	Pinnhål	0		Rund						
2784	Pinnhål	0		Rund						
2795	Brunn	0		Oval			3	2,25		Fyllning av siltig humusblandad sand med enstaka större stenar. Inslag av små fragment tegel i fyllning. Sondering visade att anl var minst 0,25 m djup. Metalldetektor gav indikationer på flera fynd av järn och brons i fyllningen.
2808	Härd	0		Oregelbunden			0,40	0,30		Rikligt med kol.
2817	Nedgrävning	0		Oregelbunden			2,50	1,65		Stenar i fyllningen
2829	Härd	0		Oval			1,08	0,50		Rikligt med kol.
2835	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		
2840	Nedgrävning	0		Oval			0,85	0,65		
2849	Härd	0		Oval			0,80	0,55		Rikligt med kol.
2856	Stolphål	0		Rund			0,38	0,35		
2863	Nedgrävning	0		Rektangulär			0,38	0,20		
2884	Stolphål	0		Oval			0,72	0,52		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand samt en 0,15 meter stor sten i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2894	Grop	5	Skårslev	Oregelbunden	Ojämn	Trappstegsliknande	1,25	0,62	0,3	Framkom under SL1971. Fyllning av gråbrun siltig sand. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2908	Grop	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,63	0,4	0,12	Framkom under SL1971. Fyllning av gråbrun siltig sand. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
2921	Stolphål	0		Rund			0,6	0,53		Framkom under SL1971. Gråbrun siltig sand med kolstänk och 2 st 0,1-0,15 meter stora stenar i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2939	Stolphål	0		Rund						Framkom under SL1971, i grävenhet G2879. Gråbrun siltig sand i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2968	Stolphål	0		Rund						Framkom under SL1971, i grävenhet G2913. Gråbrun siltig sand i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
2969	Stolphål	0		Rund						Framkom under SL1971, i grävenhet G2913. Gråbrun siltig sand i ytan. Grävd i det orörda underlaget.
3146	Stolphål	50	Skårslev	Kvadratisk	Plan	Jämn lutning	0,28	0,26	0,05	Framkom under SL3187. Fyllning av flammig siltig sand med enstaka bitar av kol och bränd lera. Grävd i det orörda underlaget.
3150	Grop	0		Oregelbunden			0,9	0,6		Framkom under SL3187. På ytan flammig siltig sand med kolstänk samt 2 stycken 0,1 meter stora stenar. Grävd i det orörda underlaget.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Form i plan	Bottenform	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
3168	Grop	0		Oval						Framkom under SL3187. På ytan gråbrun siltig sand med kolstänk samt 3 stycken 0,1 meter stora stenar. Cirka 0,1 meter djup enligt sticksondsundersökning. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
3180	Stolphål	0		Rund						Framkom under SL3187. På ytan flammig siltig sand med kolstänk. Grävd i det orörda underlaget. Fortsatte utanför schaktet.
3301	Grophus	10	Skårslev	Rektangulär	Plan	Trappstegsliknande		2,40	0,56	Hade samma typ av fyllning som rännan 5000296, anläggningarna var svåra att skilja åt. Undersöktes genom G3490. I söder fanns 2 större block.
3373	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Rund	Vertikal	0,48	0,40	0,45	Fyllning av svartbrun sandig lera, rikligt med träkol och sot.
3384	Stolphål	0								
3468	Stolphål	50	Skårslev		Plan	Konvex	0,4	0,4	0,38	Ej synlig i plan, endast i profil. Fyllning av sandlig lera.
3541	Grop	50	Skårslev							Osäker. Fyllning av kompakt, flammig lera. Djup eller utbredning gick ej att avgöra.
3582	Stolphål	0								
3649	Härd	0								
3657	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,4	0,35	0,15	Fyllning av brun lerig silt. Måttligt med träkol samt skärersten.
3666	Härd	5	Skårslev							Rikligt med sot, träkol samt skärersten.
3759	Härd	50	Hacka	Rund	Ojämn	Jämn lutning	0,73	0,60	0,12	Framkom i botten av SL3748. Härdrest. Enstaka skärviga stenar. Närmast sammanhängande kolskikt i botten.
3817	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Konvex	0,50	0,47	0,12	Tydligt sotinslag i ytan. Fyllningen av sotblandad siltig lera med enstaka småsten och kolfnyk. Osäker.
3876	Kokgrop	50	Skårslev	Oval	Plan	Konvex	0,66	0,57	0,18	Var helt innesluten i SL3299. Framkom cirka 0,05 meter ner i lagret. Den övre fyllningen bestod av gråbrun sandig silt med kolstänk. Den undre bestod av svart sandig silt med mycket kol och flera liter skärersten.
3912	Kokgrop	50	Skårslev	Oval	Rund	Konvex	0,75	0,60	0,16	Rikligt med träkol i ytan. Fyllning av brungrå silt. Kollins mot botten.
4057	Grop	50	Skårslev	Oregelbunden	Plan	Konvex	1,85		0,2	Småstensfragment i fyllningen.
4092	Stolphål	0		Rund			0,6	0,6		Framkom under SL4167, grävt genom SL4118. Skoning av 0,1–0,2 meter stora stenar och gråbrun sandig fyllning synliga i ytan.
4105	Stolphål	0		Oval			0,9	0,8		Framkom under SL4167, grävt genom SL4118. Skoning av 0,05–0,2 meter stora stenar och gråbrun sandig fyllning synliga i ytan. Möjligen två sammangrävda stolphål egentligen.
4135	Stolphål	50	Maskin	Oval		Jämn lutning	0,55	0,5	0,45	Framkom under SL4167, grävt genom SL4118 och SL4088. Ej undersökt ända ner till botten. Skoning av 0,3–0,4 m stora stenar, fyllning av gråbrun sandig silt.
4174	Dike	5	Skårslev	Rektangulär	Ojämn	Konvex	3,6	1,15	0,7	Framkom under SL4167. Syntes som en beige långsmal anläggning med några 0,1 m stora stenar synliga i ytan. Undersöktes med grävheterna G4152 och G4152. Fyllning av mycket hårt packad gråbeige lerig silt med inslag av tegelkross, kol, obrända djurben, bränd lera och skärvig sten. Grävdes inte ändå ner till botten, den är minst 0,7 meter djup och vilar på det orörda naturliga underlaget. I övrigt grävd genom SL4088.
10020	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		Stenskonig.
10029	Härd	0		Rund			0,60	0,60		Sot och skärvig sten i fyllningen. Djupet sondat till 0,4 m.
10043	Stolphål	0		Rund			0,45	0,45		Sotig fyllning.
10052	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Ojämn	Vertikal	0,39	0,32	0,32	Fyllning av mörk sand med inslag av sot. Liknar SN10095, SN10126.
10064	Stolphål	0		Rund			0,50	0,50		Sotig fyllning.
10076	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		Sotig fyllning.
10084	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		Sotig fyllning.

Idnr	Typ	Under-sökt (%)	Und. metod	Form i plan	Botten-form	Sida	L, m	B, m	D, m	Anmärkning
10093	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Rund	Jämn lutning	0,72	0,5	0,3	Stolpmärke i övre centrala delen med fyllning av mörkbrun sotig sand. Stolpmärket omges av flammig sand på sidorna och i botten av nedgrävningen. Liknar de intilliggande SN10150 och SN10135.
10107	Härd	0		Oregelbunden			0,50	0,40		
10121	Stolphål	0		Rund			0,2	0,2		
10128	Härd	0		Rund			0,6	0,6		
10139	Grophus	0		Rektangulär			3	2,7		Rektangulär med rundade hörn samt en utvidgning mitt på norra långsidan, förmodligen nedgång till ingången. Fyllningen sotig i ytterkanterna, i mitten flammig sand med inslag av obrända ben. Flankeras av flera stolphål. Djupet sondat till ca 0,40 m.
10187	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Rund	Jämn lutning	0,4	0,3	0,12	
10206	Stolphål	0		Oval			0,18	0,11		
10211	Nedgrävning	0		Oval			0,8	0,6	0,15	
10219	Nedgrävning	0		Oregelbunden			3,9	0,2-2,3	0,2	Fyllning av sand och humös mylla. Spridda indikationer på metallfynd enligt detektering.
10232	Nedgrävning	0		Oregelbunden			0,55	0,12-0,25	0,2	
10249	Stolphål	50	Skårslev	Oval	Plan	Jämn lutning	0,50	0,30	0,15	Fyllning av humusblandad silt med inslag av lerfläckar, enstaka kolbitar.
10256	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Jämn lutning	0,4	0,4	0,08	Fyllning av humusblandad silt, enstaka kolinslag.
10261	Stolphål	50	Skårslev	Rund	Rund	Jämn lutning	0,30	0,30	0,1	Fyllning av humusblandad silt. Enstaka inslag av träkol.
10267	Stolphål	0		Rund			0,30	0,30		
10272	Stolphål	0		Rund			0,35	0,35		
5000254	Grophus	5	Skårslev	Oval	Plan	Konvex	2,3	1,3	0,52	Framkom under SL2979, ej framschaktad i sin helhet.
5000255	Stolphål	0		Rund			0,4	0,3		Framkom i G3005, inneslutet i lager SL2979. Troligen skott av 0,1–0,2 m stora stenar.
5000296	Ränna	10	Skårslev	Halvcirkel	Rund	Jämn lutning	7,50	1	0,17	Syntes som en hästskoformad mörkfärgning i plan. Undersöktes med 2 grävnheter (G3478 samt G3521). Fyllning av homogen, brungrå sandig lera med inslag av små skärviga stenar, sot, träkol, br. lera, samt djurben.
5000614	Stolphål	0		Rund			0,60	0,52		

Centrala delområdet, stenkonstruktioner

Idnr	Typ	Under-sökt (%)	Und. metod	Stenstorlek, m	L, m	B, m	H, m	Beskrivning
329	Syllstensrad	10	Maskin	0,3–0,8	6,9	1,4	0,4	Framkom under SL353 och fortsatte utanför schaktet i öster. Låg inbäddad i SL412. Påminde om SS1256, överytan låg dock cirka 0,15 m lägre än den på SS1256. Sammanfaller med byggnad från 1800-talet.
363	Syllstensrad	0		0,3–0,6	4,5	0,9	0,1	Framkom under SL353. Fortsatte i norr utanför schaktet. Vinklad och inbäddad i SL412. Sammanfaller med byggnad från 1800-tal.
376	Syllstensrad	100	Maskin	0,3–0,5	2,6	0,9	0,35	Framkom under SL353. Tätlagt stenmaterial. Överlagrade ett par nedgrävningar (1153, 1166). Förmodligen samma syllstensrad som SS329. Sammanfaller med byggnad från 1800-tal.
428	Kulvert	50	Maskin	0,5–1,3	2,75	1,8	0,8	Framkom under SL298. Bestod av två parallella rad av 0,5–0,8 m stora stenar med flat insidan. Avståndet mellan raderna var 0,3 m. Botten mellan dem var täckt av en stenväggning av flata stenar. Kulverten täcktes av 1,1–1,3 m stora lockstenar med flat undersida. Anläggningen var grävd genom SL299, SL496, SL661 och SL686.
594	Syllstensrad	0		0,3–0,7	2,95	0,7	0,4	Framkom under sentida fyllnadsmassor. Hör troligen till en byggnad från 1800-tal. Vilade på det naturliga underlaget.
1256	Syllstensrad	0		0,4–0,5	2,3	0,85	0,4	Framkom under SL353, vilade på SL1481. Fortsatte i öster och väster utanför schaktet. Grus fanns mellan stenarna. Påminde om SS329, överytan låg dock cirka 0,15 m högre än den på SS329. Sammanfaller med byggnad från 1800-talet.
1312	Syllstensrad	0		0,5–0,8	3,6	1,2	0,5	Framkom under SL412. Mycket väl anlagd med raka yttre kanter. Förmodligen delvis nedgrävd i det naturliga underlaget. Sammanfaller med byggnad från 1800-tal.

Idnr	Typ	Undersökt (%)	Und. metod	Stenstorlek, m	L, m	B, m	H, m	Beskrivning
1316	Syllstensrad	0		0,5–0,7	4,35	0,5	0,5	Framkom under SL297. Sammanfaller med en byggnad från 1800-talet. Vilade på SL1368.
1320	Syllstensrad	0		0,2–0,6	2,35	0,9	0,5	Framkom under SL297. Vål byggd med plana sidor. Hör troligen till en byggnad från 1800-talet. Vilade på SL1368.
1920	Stensyll	0		0,2–0,9	1,5	1	0,4	Framkom under SL297 och delvis nedgrävd genom SL1368. På toppen av den översta stenen fanns ett hugget kvadriskt hål. Troligen syll till byggnad från 1800-talet.
2461	Syllstensrad	100	Maskin	0,5–0,8	7,3	2	1,05	Framkom under SL1950. Mellan stenarna fanns lös jord och diverse metallskräp. Sammanfaller med en byggnad från 1800-talet. Var grävd i det naturliga underlaget.
2970	Syllstensrad	100	Maskin	0,4–0,7	3,5	0,7	0,4	Framkom under sentida fyllnadsmassor. Tangerades av stengolv SL2963. Hör troligen till en byggnad från 1800-tal. Överlagrade SL2979.
3129	Syllstensrad	100	Maskin	0,2–0,4	1,9	0,3	0,4	Framkom under SL2934. Ej framtagen ända till botten. Fortsatte utanför schaktet.
3750	Syllstensrad	0		0,1–0,3	1,4	0,45	0,25	Framkom under sentida fyllnadsmassor. Vilade på SL3748. Sammanfaller med byggnad från 1900-tal.
3778	Stensyll	0		0,1–0,3	0,65	0,65	0,2	Framkom under sentida fyllnadsmassor. Bestod av stenar, gleslagda mot varandra. Vilade på SL3748. Sammanfaller med byggnad från 1900-tal.

Centrala delområdet, träkonstruktioner

Idnr	Typ	Undersökt (%)	L, m	B, m	H, m	Placering	Kondition	Beskrivning
2871	Stör	0	0,04	0,04		Vertikalt	Ruttnat	Framkom 0,07 m ner i SL1368
2872	Stör	0	0,04	0,04		Vertikalt	Ruttnat	Framkom 0,07 m ner i SL1368
2873	Stör	0	0,03	0,03	0,08	Horisontellt	Ruttnat	Framkom 0,04 m ner i SL1368
2874	Stör	0	0,04	0,04		Vertikalt	Ruttnat	Framkom 0,07 m ner i SL1368

Centrala delområdet, anläggningar som utgår

Idnr	Typ	Namn	Und. andel	Und. metod	Beskrivning
353	Utgår	=SL297	100	Maskin	Motsvarar SL297
354	Utgår	=SL298	100	Maskin	Motsvarar SL298
3496	Utgår	Utgår	50	Skårslev	Del av SN 5000296 med större koncentration av kol.
3553	Utgår	Utgår	50	Skårslev	Naturlig mörkfärgning runt ett 0,5x0,4 m stort block.
10205	Utgår	Ersatt av 524	100	Maskin	Motsvarar SL524

Södra delområdet, lokal 9 och 10A samt centrala delområdet lokal 12A

FM = fyllnadsmaterial; F = färg; S = sot; K = kol; SS = skärvsten; SKS = skörbränd sten

Idnr	Typ	Undersökt	Und. metod	Und. andel %	L, m	B, m	D, m	FM	F	S	K	SS	SKS	Lokal	Beskrivning
210	Stolphål			0										12A	Synlig i profil i N schaktkanten.
222	Härd			0	0,6	0,6		Lera	Svart	X	X	X		12A	Ytbesiktigad. Ett par skärvstenar och stora kolbitar i ytan. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol och sot.
231	Härd			0	0,97	0,88		Lera	Svart	X	X	X		12A	Enstaka rundade och skärviga stenar samt vissa fläckar med stora kolbitar i ytan. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol och sot.
243	Härd	X	Skårslev	50	0,9	0,78	0,08	Lera	Svart	X	X	X		12A	Ytbesiktigad. Fyllning av gråbrun lera med mycket kolfnyk samt en lins av större kolbitar, samt två mindre stenar varav en skärvig.
363	Härd	X	Skårslev	50	0,8	0,8	0,1	Lera		X	X	X	X	9	Fyllning av brunsvart lera med en kollins i botten. Rikligt med träkol. I utkanterna rikligt med skärvstenar, upp till 0,15 m stora.

Idnr	Typ	Under-sökt	Und. metod	Und. andel %	L, m	B, m	D, m	FM	F	S	K	SS	SKS	Lokal	Beskrivning
373	Grop	X	Skårslev	20	1,15	1,1		Lera						9	Några stora stenar samt märken av två stenlyft vilka var fyllda med matjord i ytan. Fylld av tätt packade större stenar (0,25–0,5 m), både rundade och kantiga. Centralt fanns en mörkare fyllning av brungrå humös lera, ca 0,25–0,3 m i diam medan de yttre stenarna till stor del omgavs av ljus gråbrun lera. Hingssttand ca 0,1 m ner i den övre mörka fyllningen, mellan två större stenar. Ej grävdd i botten.
398	Grop	X	Maskin/manuellt	60	1,3	1,2	0,67							9	Tio stenar varav tre var något större samt även märken av två stenlyft vilka var fyllda med matjord i ytan. Fylld av tätt packade större och mindre stenar (0,1–0,4 m), både kantiga och rundade. Under ett av stenlyften i centrum fanns en mörkare fyllning av brungrå humös lera, ca 0,25–0,3 m i diam och 0,3 m djup. De yttre stenarna omgavs till stor del av ljus gråbrun lera och någon avgränsning mot den omgivande marken kunde inte urskiljas. Skålformad i profil.
449	Härd	X	Skårslev	50	1,05	0,9	0,1	Lera		X	X		X	9	Fyllning av gråbrun lera på delar av ytan. Rikligt med skärersten i anläggningens N del, glest i övrigt. På anläggningens botten, under skärerstenarna, samt upp till utan i S, fanns ett kompakt lager av träkol, delvis i större stycken.
470	Härd	X	Skårslev	50	0,7	0,7	0,1	Lera		X	X		X	9	Fyllning av gråbrun lera i ytan samt rikligt med skärersten i NÖ halvan. På anläggningens botten och under skärrestenen ett träkollager.
485	Stolphål	X	Skårslev	50	0,46	0,3	0,09	Siltig lera	Gråbrun					9	Svagt skålformad i profil. Fyllning av gråbrun svagt siltig lera med enstaka gruskorn. Sannolikt recent. Påträffades först vid förundersökningen 1996 (då A1007).
497	Grop			0	1,3	1,1								9	Ytbesiktigad. Fem större stenar i halvcirkel i anläggningens S del i ytan. Centralt fyllning av brungrå, humös lera.
512	Grop			0	1,35	0,85								9	Ytbesiktigad. Fem större stenar i halvcirkel i anläggningens S del i ytan. Centralt fyllning av brungrå, humös lera.
535	Grop	X		0	1,25	1,25								9	Inmätning avstensatt grop som framkom och delundersöktes 1996 (då A1006).
569	Härd	X	Skårslev	50	0,65	0,55	0,1	Lera		X	X		X	9	Fyllning av lera, mycket rikligt med träkol och enstaka små skärerstenar.
586	Grop			0	1,05	1,05								9	Ytbesiktigad. Åtta stenar varav tre större i ytan. Centralt fyllning av brungrå, humös lera.
603	Grop			0	1,1	0,9								9	Ytbesiktigad. Sex stenar varav tre större i ytan. Centralt fyllning av brungrå, humös lera.
614	Grop	X	Skårslev	50	1,4	1,4	0,9	Lera						9	Sex större stenar belägna i cirkel mot anläggningens ytterkant i ytan. Centralt fanns en mörkare färgning. Fylld av tätt packade större stenar (0,4–0,55 m), både kantiga och runda. Centralt fanns en fyllning av brungrå humös lera, ca 0,65 m i diam och 0,2 m djup. I de undre delarna fanns endast stenar som låg i ljus gråbrun lera. Denna skiljde sig svagt från den omgivande leran på så sätt att det syntes att den var omrörd.

Idnr	Typ	Under-sökt	Und. metod	Und. andel %	L, m	B, m	D, m	FM	F	S	K	SS	SKS	Lokal	Beskrivning
631	Härd			0										9	Inmätning av plats för härd (då A1005) undersökt och borttagen vid FU 1996.
665	Härd			0	0,8	0,65				X	X	X		9	Ytbesiktigad. Fyllning av gråbrun lera med någon skärvig sten samt en del större kolbitar.
765	Stenan samling			0	0,4	0,4								10A	Samling runda stenar i opåverkad lera. Recent?
771	Störning	X	Skårslev	5	0,7	0,6	0,12							10A	Matjordsfyllning. Stenlyft? Recent störning?
948	Grop			0	1,3	1,05								9	Anläggning med större och mindre stenar som blev synlig redan i den undre delen av matjordslagret. Endast ytlig framrensning av stenarna gjordes.
960	Grophus			5	2,97	2,03	0,2	Lera				X		12A	Framkom på ca 0,8 m djup, under fyllning till banvallen samt ett äldre ploglager. I ploglagret fanns enstaka kolstänk samt obrända djurben. Fyllning av gråbrun sandig lera med kolstänk. Plan botten med rak kant i profil.
1039	Grop			0	1,3	0,8								9	Vid schaktning framkom åtta större stenar (0,2–0,4 m stora), varav en rubbades ur läge vid framschaktningen och en låg i själva ploglagret. Färgning av mörkgrå lera i den östra delen av anläggningen, ca 0,35x0,45 m stor. Endast toppen av stenarna framschaktade.
1078	Grop			0	0,97	0,88								9	Ytbesiktigad. Några mindre spridda stenar i ytan. Rest av borttagen stensatt grop?
1098	Grop			0										9	Plats för förmodad stensatt grop. Objektet utgörs av en större sten synlig i schaktkanten. Ej framrensad.

Skoltomten

FM = fyllnadsmaterial; S = sot; K = kol; SS = skärvsten; SKS = skörbränd sten

Idnr	Typ	Under-sökt	Undersökt andel, %	FM	S	K	SS	SKS	L, m	B, m	D/H/Tj., m	Beskrivning
13319	Brandgrav		0	Sand					1,7	1,05		Mörkfärgning i sand, enstaka småstenar. Brandlager. Brända ben.
13332	Brandgrav		0		X	X			0,74	0,5		Brandlager. Kol, sot och brända ben i ytan.
13339	Grav		0						3,3	2,45		Stensättning. Mörkfärgning omgiven av stenar, både flata och enstaka ställda på högkant. Avgränsning något oklar i N.
13352	Härd		0		X	X			0,7	0,35		Kan ev höra samman med brandlagret A14124.
13357	Härd		0		X	X			1,3	0,55		Kan ev. höra samman med brandlagret A14124.
13363	Ned-grävning		0	Sand					1,15			Liknar graven A13319 i plan.
13372	Stolphål		0	Sand					0,4	0,2		
13377	Brandgrav		0	Sand	X			X	4,2	3		Brandlager. Oregelbunden form. Fläckvis med sot och skörbränd sten, samt enstaka större stenar. Kan utgöra flera brandgravar.
13395	Brandgrav		0		X	X		X	4,7	3,1		Brandlager. Brända ben i ytan bland kol/sot. Ej säkert avgränsad. Kan vara brandlager eller ev. bålplats.
13414	Stolphål		0	Grusig sand					0,68	0,6		
13425	Utgår		0									Del av naturliga underlaget med sandig silt.
13484	Härd		0		X			X	0,52	0,41		
13491	Brandgrav	X	25		X	X			2,35	1,8	0,12	Brandgrop. Lager med sot, kol, skärvig sten och bränd lera. Ansamling av en mindre mängd brända ben och keramik. Brända ben av människa.

Idnr	Typ	Under-sökt	Undersökt andel, %	FM	S	K	SS	SKS	L, m	B, m	D/H/Tj., m	Beskrivning
13530	Brandgrav	X	25		X	X			1,7	1,6	0,17	Urnegrav. Sotig fyllning som omgavs av "ring" av glest lagda 0,2–0,3 m stora stenar, ev. rest av kantkedja i stensättning. I N kanten urna med mindre mängd brända ben (F38). Inom ytan i övrigt fanns enstaka brända ben (F39). Ytterligare keramik påträffat i sektionen Ö om F38, troligen del av ytterligare kärl (F86), som ev är spår av ytterligare en brandgrav.
13544	Brandgrav		0		X	X			2,9	1		Brandlager. Enstaka brända ben i ytan.
13560	Brandgrav		0		X				1,1	0,9		Brandlager. Brända ben i den V delen. I N spår av ev kantkedja.
13571	Brandgrav		0		X	X			1	0,95		Brandlager. Brända ben. Sten i S delen av anl.
13783	Kulturlager	X	5	Grusig sand	X				5,7	1,6	0,05/0,01	Bemängt med sten och sot. Inmätt som två separata ytor om 3,85×1,0 m respektive 5,7×1,6 m, men kan ursprungligen ha hängt ihop. Ev. sönderplöjt brandlager.
13806	Ned-grävning		0	Sand					2,7			Sentida. Tegel och småsten i ytan.
13818	Ned-grävning		0	Sand					3,1			Sentida. Stenar samlade i V delen av anl. Enstaka små fragment av tegel i ytan.
13832	Ned-grävning		0						0,95			
13842	Kulturlager		0	Sand	X				2,6	0,6		Enstaka stenar i ytan.
13877	Grav		0						1,9	1,55		Stenpackning.
13889	Ned-grävning		0	Grusig sand					2,8			Block i Ö delen.
13900	Grav		0	Grusig sand					2,05	1,2		Ev. kantkedja i N.
13911	Stolphål		0	Grusig san					0,35	0,35		Hör ev. samman med graven A13900.
13943	Härd		0		X				1	1		
13993	Brandgrav	X	100		X	X			1,9	1,6	0,05	Brandlager. Centralt en kolkoncentration om 0,6×0,6 m med brända ben. Därutöver spridda kolstänk, ben och keramik. Utanför det centrala brandlagret fanns 4–6 större kolstycken, 0,15×0,07 m stora. Centralt fanns en urna (F26), m 0,14 m diameter. Den innehöll ben med låg förbränningsgrad. Direkt ovanför urnan låg ett 15–20 cm långt dåligt bränt ben, troligen ett höftben. Benet smulades sönder vid upptagandet. I lagrets SV utkant fanns ytterligare en urna (F28) som var omkullvält.
14019	Kulturlager		0	Silt		X			3,6	3	0,2	Fynd av keramik (A-gods, B-gods), obr. ben, tegelkross.
14058	Kulturlager		0	Sand					7,6	3,2		Sentida raseringslager. Rikligt inslag av tegelstenar.
14062	Brandgrav		0	Silt	X	X			0,7	0,3		Brandlager. Fynd av brända ben. Utslag för järn i metalldetektor.
14081	Ned-grävning		0	Sand					2,8			Småsten i ytan.
14095	Kulturlager		0	Sand	X	X			3,4	1,3		Sot/kol och småsten i ytan.
14113	Ned-grävning		0	Sand					1,55			Enstaka stenar i ytan.
14124	Brandgrav		0		X	X	X		3,95	2,7		Brandlager. Kol/sot/skörbränd sten ej helt avgränsad. Enstaka större stenar.
14141	Brandgrav		0		X				0,7	0,7		Brandlager. I grav A13877.
14166	Ned-grävning		0	Sand	X	X	X		2,1			
14179	Ned-grävning		0	Sand	X				0,78			
14193	Ned-grävning		0	Sand					2,4			Små fragment av tegel/hårt bränd lera i ytan. Utslag för metalldetektor.
14231	Ned-grävning		0						4,9			Invid markfast block.
14245	Stolphål		0	Sand					0,78	0,72		
14338	Stolphål		0	Silt					0,88	0,8	0,25	Blek fyllning, liknar A14353. Djup 0,25m enligt sondning.
14353	Stolphål		0	Silt					0,8	0,73	0,3	Liknande fyllning som A14338. Djup 0,3 m enligt sondning. Stenskoning.

Idnr	Typ	Undersökt	Undersökt andel, %	FM	S	K	SS	SKS	L, m	B, m	D/H/Tj, m	Beskrivning
14387	Härd		0		X	X	X		1,6	1,15		Stenar 0,05–0,25 m stora, varav stor andel är 0,1–0,25 m. Kolförekomster mellan och under stenar. Vissa stenar sotiga på undersidan.
14441	Kulturlager		0								0,06	Kompakterat kulturlager eller tramplager. Observerat i S schaktkanten.
14448	Syllstensrad		0						1	0,36	0,2	Husgrund A14457.
14457	Husgrund		0						3,4	3,1		
14461	Husgrund		0						6,6	3,1		
14494	Stolphål		0	Sand					0,9	0,82	0,3	Hus H. Blek fyllning, liknar A14338 och A14353. Djup 0,3 m enligt sondning.
14506	Stolphål		0						0,1	0,1		Sentida? stör
14511	Stolphål		0	Sand					0,8	0,65	0,2	Hus H. Fyllning liknar A14494. 0,3 m djup enligt sondning.
14520	Stolphål		0	Sand		X			0,63	0,33	0,2	Hus H. Fyllning liknar A14494 och 14511
14534	Stolphål		0	Sand					0,98	0,86	0,2	Fyllning liknar A14511. Enstaka stenar –0,2 m st. 0,2 m djup enligt sondning.
14556	Nedgrävning		0	Silt					1,15			Sotig sandig silt.
14573	Stolphål		0	Lera		X			0,62	0,55	0,2	Blek fyllning, enstaka kolfragment. Djup minst 0,2 m enligt sondning.
14588	Stolphål		0	Lera		X			0,48	0,42	0,35	Hus J. Stenar (0,05–0,15 m st) i V kanten. Enstaka kolinslag. Djup 0,35 m enligt sondning.
14597	Stolphål		0	Lera					0,48	0,45	0,3	Hus J. Fyllning liknar A14588. Enstaka stenar, –0,05 m stora. Obrända ben. Djup minst 0,3 m enligt sondning.
14607	Härd		0	Lera	X	X			0,66	0,52		
14632	Syllträ		0									Del av syllstock synlig i sektion. Kan knytas till husgrund 14461.
14633	Syllträ		0									Trä från syllstock i profilen. Tillhör stensyllen A14448 i husgrunden A14457.
14634	Härd		0		X	X			0,52	0,37		
14646	Nedgrävning		0	Lera					0,98			Tegel i fyllning
14662	Nedgrävning		0	Lera	X				1,2		0,1	Spridda stenar i fyllningen, 0,05 m stora. Djup minst 0,1 m enligt sondning.
14675	Stolphål		0	Lera					0,42	0,35	0,2	Blek fyllning med grus och småsten. Djup 0,2 m enligt sondning.
14685	Stolphål		0	Lera					0,6	0,5	0,2	Hus J. Mörkare fyllning är A14675. Enstaka stenar –0,05 m st. Djup minst 0,2 m enligt sondning. Obränt ben i ytan. Stenskoning.
14695	Nedgrävning		0	Lera					1,8		0,1	Oregelbunden form. Spridda stenar i fyllningen –0,1 m st. Djup minst 0,1 m.
14719	Nedgrävning		0	Lera		X			2,8		0,25	Brunn? Spridd kol och spridda stenar i ytan. Vid sondning fanns stenar på 0,25 m djup på flera platser.
14734	Stolphål		0	Lera	X				0,4	0,36	0,2	Djup 0,2 m enligt sondning.
14754	Nedgrävning		0	Lera					0,8		0,1	Enstaka stenar i fyllningen, –0,1 m st. Djup 0,1 m enligt sondning.
14768	Härd		0		X	X	X		1,05	0,5		
14776	Härd		0		X	X	X		1,6	1,2		
14791	Härd		0		X	X	X		1	0,34		
14798	Stolphål		0	Lera					0,73	0,6	0,1	Hus G. Stenskoning. Stenar 0,15–0,2 m st. Djup minst 0,1 m enligt sondning.
14809	Stolphål		0	Lera					0,32	0,27		Dubbling av A14798.
14816	Nedgrävning		0	Lera					1,6		0,2	Stenar –0,4 m st, i mörk lera. Djup 0,2 m enligt sondning.
1000001	Stolphus		0									Hus G. Treskeppigt långhus.
1000002	Stolphus		0									Hus H. Treskeppigt långhus.
1000074	Stolphus		0									Hus J. Treskeppigt långhus.

Bilaga 3. Tabeller över grävnheter

Grävnheter, centrala delområdet

Idnr	Und. metod	Min. tj., m	Största tj., m	Relation	Lokal	Anmärkning
327	Skärnslev	0,3	0,35	Överst SL299, under SL686, underst SN690	16A	
467	Skärnslev	0,08	0,08	SL850	12D	
495	Skärnslev	0,58	0,66	Överst SL496, under SL661, underst SN665	16A	
570	Spade/Skärnslev	0,1	0,23	SL850	12D	Mycket rötter.
745	Skärnslev	0,75	0,75	Överst SL755, under SL756	12D	
809	Skärnslev/Spade	0,01	0,67	SN783, SL10180	12D	
988	Skärnslev	0,12	0,2	SN960	12A	
1645	Skärnslev/Spade	0,13	0,35	SL10203	12D	Grundast i N och djupast i SSV.
1674	Skärnslev	0,2	0,25	SL1368, SN1914	16A	Ej grävd till botten.
1679	Skärnslev	0,22	0,26	SL1368, SN1941	16A	Grundare grävd i öster, med kvarliggande delar av SL1368.
1683	Skärnslev	0,35	0,45	SL1368, SN1999	16A	Grundare grävd i väster, med kvarliggande delar av SL1368.
2007	Skärnslev/Spade	0,01	0,52	SN1587, SL2012	12D	
2127	Maskin	0,01	1,4	SN2121, SL10202, SL10203	12D	Ej schaktat till botten.
2599	Skärnslev	0,4	0,5	Överst SL1971, nederst SN2894/2908	16	
2756	Skärnslev/Spade	0,14	0,18	SN2765, SL1495	12E	Del av stolphål SN2752 i NÖ hörnet, ej undersökt. Ej grävd i botten.
2761	Spade/Skärnslev	0,13	0,48	SN2765, SL1495	12E	
2773	Spade/Skärnslev	0,01	0,25	SN2197, SL1508	12E	Pinnhål SN2778, SN2781, SN2784.
2879	Skärnslev	0,2	0,2	Överst SL1971, underst SN2939	16	
2913	Skärnslev	0,2	0,2	överst SL1971, underst SN2968 och SN2969	16	
2935	Hacka	0,3	0,3	Överst SL2934, underst SL3138.	16	
3005	Skärnslev	0,3	0,3	SL2979, SN2000255	16	Ej grävd till botten.
3009	Maskin	0,6	0,6	Överst SS2963, under SL2979, nederst SN5000254/orört underlag.	16	
3133	Hacka/Skärnslev	0,3	0,4	Överst SL3138, underst orört underlag.	16	
3198	Skärnslev	0,02	0,6	SN5000254, SL3014, SL3188	16	
3321	Skärnslev	0,15	0,2	SL3317	18	
3478	Skärnslev	0,04	0,16	SN3468, SN3373, SN5000296	18	
3490	Skärnslev	0,7	0,8	SN3301, SL3300	18	
3502	Hacka	0,04	0,15	SN3541, SN5000296	18	
3521	Skärnslev	0,05	0,05	SL3300, SN5000296	18	
3621	Skärnslev	0,02	0,05	SL3593	18	
3834	Skärnslev	0,35	0,35	SL3729	18	
4122	Skärnslev	0,2	0,22	Överst SL4118, underst SL4088.	16	
4152	Skärnslev	0,2	0,25	Överst SL4088, SN4174	16	
4163	Maskin	0,5	0,6	Överst SL4167, underst i V SL4118, underst i Ö SN4174.	16	Ej grävd till botten.
10000	Spade/Skärnslev	0,3	0,3	SL540	12D	
12814	Skärnslev	0,22	0,28	SL12804	18B	
13213	Skärnslev	0,5	0,5	SN12355	18B	Ej grävd till botten, stenpackning längst ner.
13259	Maskin	0,75	0,75	SL13255, SN13171	18B	
5000256	Skärnslev	0,05	0,35	Överst SL1751, nederst SN1786/SL1809	16	
5000622	Spade/Skärnslev	0,3	0,35	SL446, SL565	12D	

Grävnheter, Skoltomten

Idnr	Und. metod	Min. tj., m	Största tj., m	Relation	Anmärkning
13794	Skärnslev	0,1	0,1	A13783	
14071	Skärnslev	0,15	0,15	A13491	Kvadrant i SV delen av graven.
14203	Skärnslev	0,2	0,2	A14019	Syllstensraden A14448 i S kanten.
14323	Maskin	0,4	0,4	A14019	
1000122	Maskin	0,2	0,2	Naturligt underlag	Naturligt ager med inslag av grus och vittrad sten.

Bilaga 4. Fyndtabeller

Fyndtabell, norra delområdet – lokal 18B, 23C och 26A

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
1	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	5	1			Matjord		26A	
2	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	7	1			Matjord		26A	
3	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	Matjord		26A	
4	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Beslag	2	1	Intakt	Konserverat	Matjord		26A	
5	Obestämt	Järn	Ten	19	1	Fragment	Ej sparad	Matjord		26A	
6	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Sölja	4	1	Fragment	Konserverat	Matjord		23C	
7	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Lerklining	7	1		Ej sparad	12225		23C	
8	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	7	1		Slipad av GAL	Matjord		23C	
9	Husgeråd och livsmedel	CU-leg	Ölhane	58	1	Intakt		Matjord		23C	
10	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	12	1	Fragment		11833		23C	
11	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	488	1	Defekt		Matjord		23C	Ytfynd
12	Obestämt	CU-leg	Ten	2	1	Fragment	Konserverat	Matjord		18B	
13	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	3	1	Intakt	KMK	Matjord		18B	
14	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	8	1	Intakt	KMK	Matjord		18B	
15	Obestämt	Koppar	Bleck	11	1	Fragment	Ej sparad	Matjord		18B	
16	Vapen och rustningar	CU-leg	Doppsko	8	1	Fragment	Konserverat	Matjord		18B	Dekor
17	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Pärkla	5	1	Intakt	Konserverat	Matjord		18B	
18	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	10	1	Fragment	Konserverat	12973		18B	
19	Husgeråd och livsmedel	Harts	Hartsring	2	4	Fragment		12337		18B	
20	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	10	6	Fragment		12355		18B	Äldre svartgods
21	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	7	1	Fragment		13221		18B	
22	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	17	1		Slipad av GAL	Matjord		18B	
23	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	3	3	Fragment		12804		18B	Äldre svartgods
24	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	10	3	Fragment		12804		18B	
25	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	15	1			Matjord		18B	
26	Gravinventarie	CU-leg	Smälta	1,5	1			Matjord		18B	
27	Gravinventarie	CU-leg/silver?	Smälta	4,5	1		Slipad av GAL	Matjord		18B	
28	Gravinventarie	CU-leg	Smälta	1	1			12973		18B	
29	Gravinventarie	Järn	Nit	15	2	Defekt	Ej sparad	12973		18B	
30	Gravinventarie	Järn	Nit	16	1	Fragment	Ej sparad	12973		18B	
31	Gravinventarie	CU-leg/silver?	Smälta	3	1			12973		18B	
32	Gravinventarie	CU-leg/glas	Beslag	4	1	Intakt	Konserverat	12973		18B	Dekor
33	Osteologi	Ben	Avfall	44,2	2	Fragment		12321		18B	
34	Osteologi	Ben	Avfall	1,2	1	Fragment		12321		18B	
35	Osteologi	Ben	Avfall	43	13	Fragment		12321		18B	
36	Osteologi	Ben	Avfall	1,8	1	Fragment		12355		18B	
37	Osteologi	Ben	Avfall	0,5	1	Fragment		12355		18B	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
38	Osteologi	Ben	Avfall	0,4	2	Fragment		12337		18B	
39	Osteologi	Ben	Avfall	1,8	1	Fragment		12337		18B	
40	Osteologi	Ben	Ben	0,9	2	Fragment		12973		18B	
41	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Beslag	9	1	Defekt	Konserverat	Matjord		18B	Dekor
42	Byggnadsd. och monument	Järn	Lås	12	1	Fragment	Konserverat	Matjord		18B	
43	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Hänge	5	1	Fragment	Konserverat	Matjord		18B	Dekor
44	Husgeråd och livsmedel	CU-leg	Knivbeslag	9	1	Fragment	Konserverat	Matjord		18B	Dekor
45	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	35	1		Slipat av GAL	Matjord		18B	

Fyndtabell, centrala delområdet – lokal 12B, D, E, 16, 16A och 18

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
1	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	7	1	Intakt	Ej sparat	383		16A	
2	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	86	1	Fragment		956		16A	Äldre svartgods
3	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Ben	Nål	4	1	Defekt		1914		16A	
4	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Horn	Kam	4	1	Fragment		1809		16	
5	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Glas	Pärla	1	1	Intakt		2461		16	
6	Hantverk och produktion	Sandsten	Bryne	78	1	Defekt		1809		16	
7	Vapen och rustningar	Järn	Handbåg-pilspets	9	1	Intakt	Konserverat	2461		16	
8	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Ströning	1	1	Intakt	Konserverat	1950		16	
9	Hantverk och produktion	Järn	Synål	1	1	Defekt	Konserverat	1495		12E	
10	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Pärla	2	1	Intakt	Konserverat	540		12D	
11	Vapen och rustningar	Järn	Armborst-pilspets	42	1	Intakt	Konserverat	540		12D	
12	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	17	1	Fragment		1423		12E	Yngre rödgods
13	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	8	1	Fragment		933		16A	Äldre rödgods
14	Osteologi djur	Ben	Avfall	27	1			1368		16A	
15	Osteologi djur	Ben	Avfall	16,5	1			1368		16A	
16	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,1	80			1368		16A	
17	Osteologi djur	Ben	Avfall	24,9	1			1368		16A	
19	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsko	54	1	Fragment	Ej sparat	1423		12E	
20	Osteologi djur	Ben	Avfall	40	1			631		16A	
21	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	63	1	Fragment		756	745	12D	Äldre svartgods
22	Osteologi djur	Ben	Avfall	25,9	4			631		16A	
23	Osteologi djur	Ben	Avfall	72,8	5			631		16A	
24	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,5	1			956		16A	
25	Osteologi djur	Ben	Avfall	120	8			956		16A	
26	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,3	1			956		16A	
27	Osteologi djur	Ben	Avfall	13,8	6			956		16A	
28	Osteologi djur	Ben	Avfall	49	27			956		16A	
29	Husgeråd och livsmedel	Järn	Upphångningsanordning	23	1	Defekt	Konserverat	1971		16	
30	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Likarmat spänne	28	1	Defekt	Konserverat	525		12D	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
31	Osteologi djur	Ben	Avfall	225,4	12			1437		16A	
32	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Likarmat spänne	5	1	Fragment	Konserverat	540		12D	
33	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,9	1			956		16A	
34	Osteologi djur	Ben	Avfall	47,2	5			956		16A	
35	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	2			956		16A	
36	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	1			956		16A	
37	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	2			956		16A	
38	Osteologi djur	Ben	Avfall	15,5	15			956		16A	
39	Osteologi djur	Ben	Avfall	186	15			1368	1683	16A	
40	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Lerklining	413		Fragment		631		16A	
41	Osteologi djur	Ben	Avfall	4	1			1368	1683	16A	
42	Osteologi djur	Ben	Avfall	24,3	7			1368	1683	16A	
43	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	1			1368	1683	16A	
44	Byggnadsd. och monument	Järn	Märta	45	1	Intakt	Ej sparad	1971		16	
45	Obestämt	Järn	Ten	1	1	Fragment	Ej sparad	2145		12B	
46	Osteologi djur	Ben	Avfall	313,8	4			755	745	12D	
47	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,8	2			755	745	12D	
48	Obestämt	Järn	Föremål	1	1	Fragment	Ej sparad	1971		16	
49	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	1			755	745	12D	
50	Osteologi djur	Ben	Avfall	73,2	3			496		16A	
51	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	7	1	Fragment	Ej sparad	2020		16	
52	Osteologi djur	Ben	Avfall	34,2	6			496		16A	
53	Osteologi djur	Ben	Avfall	56,5	3			496		16A	
54	Byggnadsd. och monument	Järn	Beslag	37	1	Defekt	Ej sparad	1971		16	
55	Osteologi djur	Ben	Avfall	220,7	10			1368	1674	16A	
56	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,1	1			1368	1674	16A	
57	Osteologi djur	Ben	Avfall	34,2	7			1368	1674	16A	
58	Osteologi djur	Ben	Avfall	12,1	6			1368	1674	16A	
60	Husgeråd och livsmedel	Järn	Upphängningsanordning	20	1	Defekt	Konserverat	2020		16	
61	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,1	1			956		16A	
62	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,5	1			956		16A	
63	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	7			1368	1679	16A	
64	Byggnadsd. och monument	Järn	Märta	11	1	Intakt	Ej sparad	1971		16	
65	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1			956		16A	
66	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	5	1	Fragment	Ej sparad	1971		16	
67	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,3	3			756	745	12D	
68	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	3	1	Intakt	Ej sparad	1950		16	
69	Handel och värdepappers	CU-leg	Mynt	5	1	Defekt	KMK	1950		16	
70	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	17	1	Fragment	Slipad av GAL	2461		16	
71	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	3	1	Intakt	Ej sparad	1950		16	
72	Obestämt	CU-leg	Beslag	6	1	Defekt	Konserverat	1975		16	
73	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	1	1	Intakt	Ej sparad	1950		16	
74	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	6	1	Intakt	Ej sparad	1975		16	
75	Husgeråd och livsmedel	CU-leg	Klocka?	7	1	Fragment	Ej sparad	1975		16	Kuggghjul
76	Handel och värdepappers	CU-leg	Mynt	3	1	Intakt	KMK	1950		16	
77	Obestämt	CU-leg	Ring	1	1	Intakt	Ej sparad	1950		16	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
78	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	2	1	Defekt		1975		16	
79	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Sölja	9	1	Intakt	Ej sparad	1975		16	
80	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	13	1	Intakt	KMK	1950		16	
81	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	7	1	Fragment	Ej sparad	1809		16	
82	Husgeråd och livsmedel	Glas	Flaska	2	1	Fragment		1975		16	
83	Hantverk och produktion	Smält lera	Ugns-infodring	13	2	Fragment		1809		16	
84	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	15	1	Fragment	Slipad av GAL	1950		16	
85	Obestämt	Metall	Föremål	1	1	Fragment	Ej sparad	1971		16	
86	Obestämt	Järn	Föremål	165	1	Defekt	Ej sparad	1751		16	
87	Handel och vär-demätare	Bly	Varuplomb	10	1	Defekt	Konserverat	1751		16	
88	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	7	1	Fragment		2555		16	Äldre svartgods
89	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	8	1	Fragment		2659		16	Äldre svartgods
90	Obestämt	Järn	Föremål	61	2	Fragment	Ej sparad	383		16A	
91	Transport och samfärd-sel	Järn	Brodd	10	1	Defekt	Ej sparad	1423		12E	0,4 m ner
92	Transport och samfärd-sel	Järn	Brodd	10	1	Intakt	Ej sparad	1495		12E	
93	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Järn	Sölja	29	1	Intakt	Ej sparad	1166		16A	På ytan
94	Obestämt	Järn	Föremål	17	1	Fragment	Ej sparad	933		16A	
95	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästkosöm	5	1	Intakt	Ej sparad	933		16A	På ytan
96	Obestämt	Järn	Föremål	22	1	Defekt	Ej sparad	383		16A	
97	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästkosöm	6	1	Intakt	Ej sparad	299		16A	
98	Obestämt	Järn	Föremål	7	1	Fragment	Ej sparad	1495		12E	
99	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästkosöm	4	1	Defekt	Ej sparad	1153		16A	
100	Transport och samfärd-sel	Järn	Brodd	8	1	Fragment	Ej sparad	299		16A	
101	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästkosöm	11	1	Defekt	Ej sparad	933		16A	
102	Obestämt	Metall	Föremål	2	1	Defekt	Ej sparad	1423		12E	0,6 m ner. Recent?
103	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	4	1	Intakt	Ej sparad	383		16A	
104	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	1	1	Fragment	Ej sparad	1495		12E	
105	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	42	1	Fragment		2979		16	Östersjökeramik
106	Hantverk och produktion	Slagg	Smides-slagg	5	1	Fragment		1495		12E	
107	Obestämt	Järn	Föremål	1	1	Fragment	Ej sparad	383		16A	
108	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	48	1	Intakt	Konserverat	1094		16A	
109	Obestämt	Järn	Föremål	38	1	Fragment	Ej sparad	933		16A	
110	Obestämt	Järn	Föremål	2	1	Fragment	Ej sparad	965		16A	
111	Transport och samfärd-sel	Järn	Brodd	12	1	Defekt	Ej sparad	933		16A	På ytan
112	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	42	1	Intakt	Ej sparad	383		16A	
113	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	1	1	Fragment	Slipad av GAL	1495		12E	
114	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	1	1	Intakt	KMK	412		16A	
115	Obestämt	CU-leg	Bleck	1	1	Fragment	Konserverat	1531		12E	
116	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	1	1	Fragment	Slipad av GAL	1423		12E	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
117	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Beslag	1	1	Fragment	Konserverat	1166		16A	
118	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	297		16A	
119	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	7	1	Intakt	KMK	297		16A	
120	Obestämt	CU-leg	Föremål	6	1	Fragment	Konserverat	1423		12E	Ändbeslag till skaft?
121	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Beslag	3	1	Fragment	Konserverat	1368	1679	16A	0,1 m ner
122	Hantverk och produktion	CU-leg	Klipp	1	1	Fragment	Konserverat	383		16A	
123	Hantverk och produktion	CU-leg	Fingerborg	4	1	Defekt	Ej spar	1423		12E	
124	Hantverk och produktion	CU-leg	Fingerborg	1	1	Intakt	Ej spar	1423		12E	
125	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	5		Fragment	Ej spar	974		16A	
126	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	5	4	Fragment		631		16A	
127	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	10	1	Defekt	Konserverat	1423		12E	
128	Hantverk och produktion	Järn	Synål?	1	1	Fragment	Ej spar	1495		12E	
129	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	6		Fragment	Ej spar	383		16A	
130	Husgeråd och livsmedel	Glas	Flaska	1	1	Fragment	Ej spar	383		16A	
131	Husgeråd och livsmedel	Glimmer-skiffer	Kvarnsten	70	1	Fragment		2979		16	
132	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	524		12D	
133	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	1	2	Fragment		524		12D	
134	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Sölja	2	1	Defekt	Konserverat	524		12E	
135	Obestämt	CU-leg	Föremål	3	1	Fragment	Konserverat	540		12D	
136	Husgeråd och livsmedel	Järn	Skrinbeslag	5	1	Defekt	Konserverat	10203		12D	
137	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Beslag	1	1	Defekt	Konserverat	2012		12D	
138	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	524		12D	
139	Obestämt	CU-leg	Beslag	3	2	Fragment	Konserverat	10203		12D	
140	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	10	1	Fragment		10203	2127	12D	
141	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	13	1	Defekt	Ej spar	2175		12E	
142	Transport och samfärdsel	Järn	Brodd	13	1	Intakt	Ej spar	10203	1645	12D	
143	Transport och samfärdsel	Järn	Hästkosöm	7	1	Defekt	Ej spar	10203	1645	12D	
144	Obestämt	Järn	Föremål	18	4	Fragment	Ej spar	10203	1645	12D	
145	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Nit	1	1	Fragment	Ej spar	524		12D	Huvud
146	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	86	1	Fragment		10180	809	12D	
147	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	30	3	Fragment		10180	809	12D	Äldre svartgods
148	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	167		Fragment	Ej spar	10203	1645	12D	
149	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	13	1	Fragment		2175		12E	Äldre svartgods
150	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	3	1	Defekt	Ej spar	3633		18	
151	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	18	1	Intakt	Ej spar	3633		18	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
152	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	20	1	Fragment		524		12D	Äldre svartgods
153	Hantverk och produktion	Bränd lera	Vävtyngd	13	1	Fragment		2979		16	
154	Obestämt	Smält lera	Smält lera	1,5	5	Fragment		3301		18	Lätt smält
155	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	5	1	Fragment		2012	2007	12D	Äldre svartgods
156	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	39	2	Fragment		2197	2773	12D	Äldre svartgods
157	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	12	1	Fragment		3301		18	Äldre svartgods
158	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	30	1	Fragment	Ej sparad	540		12D	
159	Obestämt	Järn	Föremål	12	1	Fragment	Ej sparad	10203	2127	12D	
160	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	5	1	Intakt	Ej sparad	2979		16	
161	Byggnadsd. och monument	Järn	Splint	53	1	Defekt	Ej sparad	2175		12E	
162	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsosöm	11	1	Intakt	Ej sparad	755	745	12D	
163	Obestämt	CU-leg	Beslag	3	2	Fragment	Konserverat	10203	1645	12D	
164	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	8		Fragment	Ej sparad	3301		18	
165	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Lerklining	25		Fragment		3301		18	
166	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	7	1	Fragment		3301		18	Äldre svartgods
167	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	216	1	Fragment		3301		18	
168	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	219	2	Fragment		3301		18	
169	Hantverk och produktion	Bergart	Slipsten	87	2	Fragment		3301		18	
170	Husgeråd och livsmedel	Flinta	Avslag	17	1	Fragment		524		12D	Kniv?
171	Hantverk och produktion	Bergart	Glättsten	205	1	Defekt		3301		18	
172	Husgeråd och livsmedel	CU-leg	Föremål	1	1	Intakt	Konserverat	3301		18	Ändknapp till knivskaft?
173	Hantverk och produktion	Smält lera	Ugnsinfodring	14,5	1	Fragment		5000296		18	
174	Religion och kult	Järn	Torshammare	2	1	Intakt	Konserverat	3729		18	
175	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Hänge	2	1	Defekt	Konserverat	3729		18	
176	Obestämt	Järn	Ten	13	1	Defekt	Ej sparad	3729		18	0,2 m ner
177	Obestämt	Järn	Föremål	42	1	Fragment	Ej sparad	3633		18	
178	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	5		Fragment	Ej sparad	3014		16	
179	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	4		Fragment	Ej sparad	1353		16A	
180	Hantverk och produktion	Slagg/smält lera	Slagg/Ugnsinfodring	9	1	Fragment		1368	1674	16A	
181	Hantverk och produktion	Bergart	Slipsten	68	1	Fragment		2979		16	
182	Hantverk och produktion	Slagg	Smideslagg	7,5	4	Fragment		2979		16	
183	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Lerklining	35		Fragment		2979		16	
184	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	6	1	Fragment		2979		16	
185	Byggnadsd. och monument	Tegel	Tegelkross	63	23	Fragment	Ej sparad	2979		16	
186	Hantverk och produktion	Bränd lera	Vävtyngd	149	1	Fragment		2979		16	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
187	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	15	1	Fragment		2979		16	
188	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	10	2	Intakt	Ej sparad	3301		18	
189	Obestämt	Järn	Ten	6	1	Fragment	Ej sparad	3301		18	
190	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsksöm	6	1	Fragment	Ej sparad	1368		16A	
191	Obestämt	Järn	Ten	1	1	Fragment	Ej sparad	1368		16A	
192	Obestämt	Järn	Föremål	11	1	Defekt	Ej sparad	1368		16A	
193	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsksöm	5	1	Intakt	Ej sparad	3466		18	
194	Obestämt	Järn	Föremål	10	1	Defekt	Ej sparad	1368		16A	
195	Obestämt	Järn	Beslag	8	1	Defekt	Ej sparad	3373		18	
196	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	14	1	Intakt	Ej sparad	3633		18	
197	Obestämt	Järn	Beslag	7	1	Fragment	Ej sparad	3301		18	
198	Obestämt	Järn	Ten	9	1	Defekt	Ej sparad	3301		18	
199	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	2	1	Fragment		2979		16	
200	Obestämt	Järn	Föremål	16	1	Fragment	Ej sparad	2795		12E	
201	Byggnadsd. och monument	Järn	Läsöverfall	58	1	Intakt	Ej sparad	3748		18	Mot botten
202	Handel och värdepappers	Silver	Bitsilver	4	1	Fragment		3673		18	
203	Obestämt	CU-leg	Ten	1	1	Fragment	Konserverat	2795		12E	
204	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsksöm	7	1	Intakt	Ej sparad	299		16A	
205	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	14	1	Defekt	Ej sparad	2795		12E	
206	Hantverk och produktion	CU-leg	Klipp	1	1	Fragment	Konserverat	3633		18	
207	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Knapp	4	1	Intakt	Ej sparad	3633		18	
208	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Järn	Sölja	3	1	Defekt	Ej sparad	3729		18	Torne
209	Obestämt	Järn	Föremål	50	1	Defekt	Ej sparad	3748		18	På ytan
210	Obestämt	CU-leg	Föremål	7	1	Fragment	Ej sparad	3748		18	Granatsplitter?
211	Obestämt	CU-leg	Föremål	5	1	Fragment	Konserverat	3729		18	
212	Vapen och rustningar	Järn	Handbåg-pilspets	10	1	Intakt	Konserverat	3299		18	
213	Obestämt	CU-leg	Bleck	1	1	Fragment	Konserverat	3299		18	
214	Obestämt	Järn	Krok	1	1	Defekt	Ej sparad	3729		18	
216	Handel och värdepappers	CU-leg	Viktod	4	1	Intakt	Konserverat	3748		18	
217	Vapen och rustningar	Järn	Armborst-pilspets	33	1	Intakt	Konserverat	3633		18	
218	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,5	29			956		16A	
219	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,7	1			956		16A	
220	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,8	14			956		16A	
221	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,7	11			756	745	12D	
222	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,1	4			756	745	12D	
223	Osteologi djur	Ben	Avfall	21,9	3			956		16A	
224	Osteologi djur	Ben	Avfall	7,7	1			956		16A	
225	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,9	1			956		16A	
226	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,9	1			755	745	12D	
227	Osteologi djur	Ben	Avfall	15,3	6			755	745	12D	
228	Osteologi människa	Ben	Tand	0,7	1			1368	1674	16A	
229	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	1			1368	1674	16A	
230	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,8	3			1368	1674	16A	
231	Osteologi djur	Ben	Avfall	27,4	3			1368	1674	16A	
232	Osteologi djur	Ben	Avfall	86,7	54			1368	1674	16A	
233	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,4	7			1437		16A	
234	Osteologi djur	Ben	Avfall	36,9	2			1368	1683	16A	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
235	Vapen och rustningar	Järn	Svårds-knapp	40	1	Fragment	Konserverat	3301		18	
236	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,3	1			1368	1683	16A	
237	Osteologi djur	Ben	Avfall	50	43			1368	1683	16A	
238	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,8	2			496		16A	
239	Osteologi djur	Ben	Avfall	34,7	30			496		16A	
240	Osteologi djur	Ben	Avfall	23,6	2			1368		16A	
242	Osteologi djur	Ben	Avfall	12,6	9			1368		16A	
243	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,1	8			3014		16	
244	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,3	2			3014		16	
245	Osteologi djur	Ben	Avfall	160,6	3			3014		16	
246	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,3	1			3014		16	
247	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,4	1			3014		16	
248	Osteologi djur	Ben	Avfall	4	3			3014		16	
249	Transport och samfärdsel	Järn	Bett	93	1	Fragment	Konserverat	4118		16	På ytan
250	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	420	1	Defekt		4118		16	0,1 m ner
251	Husgeråd och livsmedel	Bergart	Löpare	330	1	Intakt		3876		18	
252	Byggnadsd. och monument	Järn	Beslag	61	1	Komplett	Ej sparad	4118		16	På ytan
253	Byggnadsd. och monument	Tegel	Tegelkross	259	24	Fragment	Ej sparad	496		16A	
254	Hantverk och produktion	Slagg	Smides-skålla	1177	1	Fragment	Slipad av GAL	1920		16A	
255	Hantverk och produktion	Skiffer	Bryne	22	1	Komplett		4118		16	5 cm ner
256	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	33	4	Defekt	Ej sparad	2979		16	
258	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	37	4	Defekt	Ej sparad	496		16A	
259	Byggnadsd. och monument	Järn	Krampa	5	1	Defekt	Ej sparad	496		16A	
260	Byggnadsd. och monument	Järn	Beslag	16	1	Defekt	Konserverat	496		16A	
261	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	36		Fragment	Ej sparad	4088		16	
263	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	12	1	Defekt	Ej sparad	2979		16	
264	Nöjen	CU-leg	Snusdosa	12	1	Defekt	Ej sparad	2934		16	
265	Obestämt	Järn	Föremål	2	1	Fragment	Konserverat	4118		16	
266	Obestämt	CU-leg	Bleck	0,2	1	Fragment	Ej sparad	4088		16	
267	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	8	1	Defekt	Ej sparad	4088		16	
268	Obestämt	Järn	Föremål	9	1	Defekt	Ej sparad	4088		16	
269	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Skospänne	12,5	1	Komplett		4118		16	
270	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	46		Fragment	Ej sparad	1437		16A	
271	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsko-söm	10	1	Defekt	Ej sparad	4118		16	
272	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	38	1	Komplett	Ej sparad	4118		16	2 cm ner
273	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	11	1	Defekt	Ej sparad	4118		16	2 cm ner
274	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	6,5	1	Defekt	Ej sparad	2979		16	
275	Hantverk och produktion	Bränd lera	Vävttyngd	36	1	Fragment		3300		18	
276	Hantverk och produktion	Slagg	Smides-skålla	394	1	Komplett		4118		16	
277	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	20		Fragment	Ej sparad	1751		16	
278	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	68	1	Fragment		3301		18	Äldre svartgods

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
279	Hantverk och produktion	Slagg	Smides-slagg	62	3	Fragment		850	570	12D	
280	Obestämt	Flinta	Avslag	1	1	Fragment		850	570	12D	
281	Obestämt	Järn	Ten	2	1	Defekt	Ej sparad	850	570	12D	
282	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	51		Fragment	Ej sparad	1368	1674	16A	
283	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	2	1	Defekt	Ej sparad	1368	1674	16A	
284	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	3	1	Fragment		3729		18	Flintgods
285	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	524		12D	
286	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	12	1	Fragment		3301		18	Äldre svartgods
287	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästsco-söm	6	1	Intakt	Ej sparad	299	327	16A	
289	Transport och samfärd-sel	Järn	Hästsco-söm	12	2	Defekt	Ej sparad	299		16A	Mot botten
290	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	8	1	Fragment	Ej sparad	2064		16	Spets. 0,1 m ner
291	Obestämt	Järn	Föremål	16	1	Defekt	Ej sparad	299		16A	Mot botten
292	Byggnadsd. och monument	Järn	Nit	21	1	Defekt	Ej sparad	1368		16A	
293	Osteologi djur	Ben	Avfall	290,7	18			2979		16	
294	Osteologi djur	Ben	Avfall	137,6	6			2979		16	
295	Osteologi djur	Ben	Avfall	37,6	10			2979		16	
296	Osteologi djur	Ben	Avfall	26,7	4			2979		16	
297	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,7	2			2979		16	
298	Osteologi djur	Ben	Avfall	92,5	53			2979		16	
299	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	159		Fragment	Ej sparad	299	327	16A	Mot botten
300	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	18	1	Fragment		956		16A	Ä. sv.gods. Mot botten
301	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	20		Fragment	Ej sparad	956		16A	Mot botten
302	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,3	2			2979		16	
303	Osteologi djur	Ben	Avfall	42,2	3			2979		16	
304	Osteologi djur	Ben	Avfall	1032	7			2979		16	
305	Osteologi djur	Ben	Avfall	204,5	4			2979		16	
306	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,5	3			2979		16	
307	Osteologi djur	Ben	Avfall	11,7	2			2979		16	
308	Obestämt	Metall	Bleck	20	1	Intakt	Ej sparad	446	5000622	12D	Recent
309	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	2	1	Intakt	KMK	446	5000622	12D	
310	Obestämt	CU-leg	Bleck	6	1	Fragment	Ej sparad	446	5000622	12D	
311	Obestämt	CU-leg	Bleck	3,5	1	Fragment	Ej sparad	446	5000622	12D	
312	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	1	1	Fragment		446	5000622	12D	
313	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	13	2	Fragment		446	5000622	12D	
314	Obestämt	Metall	Bleck	0,5	1	Fragment	Ej sparad	446	5000622	12D	
315	Osteologi djur	Ben	Avfall	36,6	5			2979		16	
316	Osteologi djur	Ben	Avfall	65,6	28			2979		16	
317	Osteologi djur	Ben	Avfall	349,6	28			2979		16	
318	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,9	3			2979		16	
319	Osteologi djur	Ben	Avfall	33,6	37			2979		16	
320	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,3	8			2979		16	
321	Byggnadsd. och monument	Glas	Fönsterglas	0,5	1	Fragment	Ej sparad	299	327	16A	
322	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	7,5		Fragment	Ej sparad	1368	1683	16A	
323	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,7	3			2979		16	
324	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	5,5	1	Fragment		1971		16	Äldre svartgods

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
325	Osteologi djur	Ben	Avfall	24,1	2			2979		16	
326	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	2,5	1	Fragment		1368	1683	16A	
327	Hantverk och produktion	Slagg	Smides-slagg	17,5	1	Fragment		956		16A	Mot botten
328	Husgeråd och livsmedel	Flinta	Eldslag-ningsflinta	12,5	1	Defekt		956		16A	Bränt
329	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Järn	Remändes-beslag	2	1	Defekt	Konserverat	3300		18	
330	Byggnadsd. och monument	Tegel	Tegelkross	10	1	Fragment	Ej sparad	1368		16A	
331	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsksöm	4,5	1	Defekt	Ej sparad	3138		18	
332	Hantverk och produktion	Smält lera	Smält lera	6	1	Fragment		5000296		18	
333	Osteologi djur	Ben	Avfall	131	12			3188		18	
334	Osteologi djur	Ben	Avfall	9	1			3188		18	
335	Osteologi djur	Ben	Avfall	20	3			3188		18	
336	Osteologi djur	Ben	Avfall	35	19			3188		18	
337	Obestämt	Järn	Bleck	2,5	1	Fragment	Ej sparad	3138	3133	16	
338	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	9,5	1	Fragment		3317	3321	18	
339	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,5	2			3188		18	
340	Osteologi djur	Ben	Avfall	22,4	1			3188		18	
341	Osteologi djur	Ben	Avfall	18,5	1			3188		18	
342	Osteologi djur	Ben	Avfall	31	4			2979		16	
343	Osteologi djur	Ben	Avfall	19,5	6			2979		16	
344	Osteologi djur	Ben	Avfall	25,6	3			2979		16	
345	Osteologi djur	Ben	Avfall	55,1	24			2979		16	
346	Osteologi djur	Ben	Avfall	19,7	1			2979		16	
347	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,9	32			2979		16	
348	Osteologi djur	Ben	Avfall	48,7	1			2979		16	
349	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,4	1			2979		16	
350	Hantverk och produktion	Järn	Synål	1	1	Intakt	Konserverat	4118		16	
351	Obestämt	Järn	Tråd	1	1	Fragment	Konserverat	4118		16	Synål? 2 cm ner
352	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	103,5	1	Fragment		3633		18	Stengods
353	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	20		Fragment	Ej sparad	3633		18	
354	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	18,5		Fragment	Ej sparad	3138	3133	16	
355	Hantverk och produktion	Bergart	Glättsten	390	1	Defekt		4118		16	
356	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	4		Fragment	Ej sparad	850	467	12D	
357	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	8	1	Fragment		299	327	16A	Yngre rödgods
358	Hantverk och produktion	Bränd lera	Vävtyngd	15	1	Fragment		2979		16	
359	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	2	1	Fragment				16A	
360	Husgeråd och livsmedel	Glas	Flaska	3	1	Fragment	Ej sparad	4118		16	
361	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	8,5	1	Fragment		2979		16	Äldre svartgods
362	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	6	3	Fragment		3301		18	Äldre svartgods
363	Osteologi djur	Ben	Avfall	35,7	1			2979		16	
364	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	1	1	Fragment		850	570	12D	
365	Transport och samfärdsel	Järn	Hästsksöm	21	4	Defekt	Ej sparad	2979		16	
366	Byggnadsd. och monument	Järn	Spik	58,5	6	Fragment	Ej sparad	2979		16	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
367	Husgeråd och livsmedel	Järn	Kniv	15	1	Fragment	Ej sparad	2979		16	Spets
368	Obestämt	Järn	Föremål	7	1	Fragment	Ej sparad	2979		16	
369	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	1	1	Fragment		965		16A	
370	Obestämt	Järn	Föremål	46	1	Fragment	Ej sparad	3300		18	
371	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	3	1	Fragment		5000296		18	Äldre svartgods
372	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	16,5	1	Fragment		5000296		18	
373	Byggnadsd. och monument	Glas	Fönsterglas	1	1	Fragment	Ej sparad	2934	2935	16	
374	Husgeråd och livsmedel	Glas	Kärl	1	1	Fragment	Ej sparad	2934	2935	16	
375	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	11	1	Fragment	Slipad av GAL	2934	2935	16	
376	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	8		Fragment	Ej sparad	2934	2935	16	
377	Obestämt	Bergart	Fossil	3,5	1	Fragment		956		16A	
378	Byggnadsd. och monument	Bränd lera	Bränd lera	19,5		Fragment	Ej sparad	956		16A	
379	Byggnadsd. och monument	Tegel	Tegelkross	3,5	2	Intakt	Ej sparad	956		16A	
380	Nöjen	Ben	Tärning?	3,5	1	Intakt		4118		16	
382	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	1	Fragment		468		12D	
383	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	1	Fragment		468		12D	
384	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	1	Fragment		2197	2773	12D	
385	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,1	1	Fragment		2197	2773	12D	
386	Osteologi djur	Ben	Avfall		1	Fragment		2197	2773	12D	
387	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,3	1	Intakt		2197	2773	12D	
388	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,2	1	Fragment		2197	2773	12D	
389	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,2	1	Fragment		2197	2773	12D	
390	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,4	2	Fragment		1495		12E	
391	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,9	2	Defekt		1495	2756	12E	
392	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,2	1	Intakt		1495	2756	12E	
393	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,3	1	Fragment		1495	2756	12E	
394	Osteologi djur	Ben	Avfall	24,2	1	Fragment		1495	2756	12E	
395	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,9	1	Defekt		1495	2756	12E	
396	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	1	Fragment		1495	2756	12E	
397	Osteologi djur	Ben	Avfall	9	1	Defekt		1495	2756	12E	
398	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,1	1	Fragment		1495	2756	12E	
399	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	1	Fragment		1495	2756	12E	
400	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,7	2	Fragment		1495	2756	12E	
401	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	1	Fragment		1495	2756	12E	
402	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	1	Fragment		1495	2756	12E	
403	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,4		Fragment		1495	2756	12E	
404	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,6	9	Fragment		1495	2756	12E	
405	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	1	Fragment		1495	2756	12E	
406	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,4	1	Fragment		10139		12D	
407	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	1	Intakt		524		12D	
408	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,9	1	Fragment		524		12D	
409	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,6	1	Fragment		850	570	12D	
410	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,7	1	Fragment		850	570	12D	
411	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,3	1	Fragment		850	570	12D	
412	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	1	Fragment		850	570	12D	
413	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	6	Fragment		850	570	12D	
414	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,9	1	Fragment		850	467	12D	
415	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,5	55	Fragment		10203	1645	12D	
416	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,5	6	Defekt		10203	1645	12D	
417	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	5	Fragment		10203	1645	12D	
418	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	1	Fragment		10203	1645	12D	
419	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,1	1	Defekt		10203	1645	12D	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
420	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,2	1	Fragment		10203	1645	12D	
421	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	1	Fragment		10203	1645	12D	
422	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,4	2	Fragment		10203	1645	12D	
423	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,1	2	Defekt		10203	1645	12D	
424	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	2	Fragment		10203	1645	12D	
425	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,2	1	Fragment		10203	1645	12D	
426	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,2	1	Defekt		10203	1645	12D	
427	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,1	3	Fragment		10203	1645	12D	
428	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,1	2	Fragment		10203	1645	12D	
429	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,7	1	Defekt		10203	1645	12D	
430	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,7	3	Fragment		10203	1645	12D	
431	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	3	Fragment		10203	1645	12D	
432	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,8	1	Defekt		10203	1645	12D	
433	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	7	Fragment		10203	1645	12D	
434	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	9	Fragment		10203	1645	12D	
435	Osteologi djur	Ben	Avfall	237,9	1	Defekt		2012	2007	12D	
436	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,7	33	Fragment		10180	809	12D	
437	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	2	Fragment		10180	809	12D	
438	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	2	Fragment		10180	809	12D	
439	Osteologi djur	Ben	Avfall	18,3	3	Defekt		10180	809	12D	
440	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	1	Defekt		10180	809	12D	
441	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,8	1	Defekt		10180	809	12D	
442	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,8	1	Fragment		10180	809	12D	
443	Osteologi djur	Ben	Avfall	27,2	1	Defekt		10180	809	12D	
444	Osteologi djur	Ben	Avfall	26,6	2	Fragment		10180	809	12D	
445	Osteologi djur	Ben	Avfall	26,2	1	Fragment		10180	809	12D	
446	Osteologi djur	Ben	Avfall	12,7	2	Fragment		10180	809	12D	
447	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	1	Fragment		10180	809	12D	
448	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,2	1	Fragment		10180	809	12D	
449	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,2	1	Fragment		10180	809	12D	
450	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,1	1	Fragment		10180	809	12D	
451	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,1	2	Fragment		10180	809	12D	
452	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,4	3	Fragment		10180	809	12D	
453	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	4	Fragment		10180	809	12D	
454	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	2	Fragment		2012	2007	12D	
455	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,3	1	Fragment		2012	2007	12D	
456	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	2	Fragment		2012	2007	12D	
457	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,2	2	Fragment		2012	2007	12D	
458	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	1	Fragment		2012	2007	12D	
459	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	3	Fragment		2012	2007	12D	
460	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	2	Fragment		2012	2007	12D	
461	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	1	Defekt		2012	2007	12D	
462	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,8	1	Fragment		2012	2007	12D	
463	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1	Defekt		2012	2007	12D	
464	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,6	1	Fragment		2012	2007	12D	
465	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	1	Fragment		2012	2007	12D	
466	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,4	1	Defekt		2012	2007	12D	
467	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,8	1	Fragment		2012	2007	12D	
468	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,2	3	Fragment		2012	2007	12D	
469	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,3	4	Fragment		2012	2007	12D	
470	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,9	1	Defekt		2012	2007	12D	
471	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,7	2	Fragment		2012	2007	12D	
472	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	1	Defekt		2012	2007	12D	
473	Osteologi djur	Ben	Avfall	13,6	1	Fragment		4118		16	
474	Osteologi djur	Ben	Avfall	31,1	3			4118		16	
475	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	2	Fragment		4118		16	
476	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,8	13	Fragment		4118		16	
477	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,1	7	Fragment		4118		16	
478	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	1	Fragment		4118		16	
479	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,4	1	Fragment		4174		16	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
480	Osteologi djur	Ben	Avfall	34,6	3	Defekt		4174		16	
481	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,2	1	Fragment		4174		16	
482	Osteologi djur	Ben	Avfall	22,7	1	Intakt		4174		16	
483	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,1	2			4174		16	
484	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,9	1	Fragment		4174		16	
485	Osteologi djur	Ben	Avfall	11,6	1	Fragment		4174		16	
486	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,7	22	Fragment		4174		16	
487	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,3	1	Fragment		4088		16	
488	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,5	1	Defekt		4088		16	
489	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,5	1	Defekt		4088		16	
490	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,8	1	Defekt		4088		16	
491	Osteologi djur	Ben	Avfall	5	1	Intakt		4088		16	
492	Osteologi djur	Ben	Avfall	15,6	1	Defekt		4088		16	
493	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1	Defekt		4088		16	
494	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,3	1	Fragment		4088		16	
495	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,2	1	Fragment		4088		16	
496	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,5	1	Defekt		4088		16	
497	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,6	1	Fragment		4088		16	
498	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1	Fragment		4088		16	
499	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,2	1	Fragment		4088		16	
500	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6		Fragment		4088		16	
501	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	2	Fragment		4088		16	
502	Osteologi djur	Ben	Avfall	44,1	1	Intakt		3014		16	
503	Osteologi djur	Ben	Avfall	41,5	1	Fragment		3014		16	
504	Osteologi djur	Ben	Avfall	15,8	1	Intakt		3014		16	
505	Osteologi djur	Ben	Avfall	100,8	1	Defekt		3014		16	
506	Osteologi djur	Ben	Avfall	40,7	1	Defekt		3014		16	
507	Osteologi djur	Ben	Avfall	219,5	4	Defekt		3014		16	
508	Osteologi djur	Ben	Avfall	12	1	Fragment		3014		16	
509	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	1	Intakt		3014		16	
510	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,9	1	Fragment		3014		16	
511	Osteologi djur	Ben	Avfall	7,3	1	Fragment		3014		16	
512	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,3	1	Defekt		3014		16	
513	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,4	1	Defekt		3014		16	
514	Osteologi djur	Ben	Avfall	30,3	5	Fragment		3014		16	
515	Osteologi djur	Ben	Avfall	13,2	2	Fragment		3014		16	
516	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,6	1	Fragment		3014		16	
517	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,4	1	Fragment		3014		16	
518	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,1	2	Fragment		3014		16	
519	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,2	2	Fragment		3014		16	
520	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,1	1	Intakt		3014		16	
521	Osteologi djur	Ben	Avfall	57,4	2	Defekt		3014		16	
522	Osteologi djur	Ben	Avfall	8,1	1	Fragment		3014		16	
523	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,3	2	Fragment		1971		16	
524	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,3	3	Fragment		1971		16	
525	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	2	Fragment		1971		16	
526	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	3	Fragment		1971		16	
527	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,3	1	Intakt		1971		16	
528	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,5	1	Intakt		1971		16	
529	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,5	1	Fragment		1971		16	
530	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	2	Fragment		1971		16	
531	Osteologi djur	Ben	Avfall	13,2	1	Fragment		1971		16	
532	Osteologi djur	Ben	Avfall	18,2	1	Defekt		1971		16	
533	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,1	1	Intakt		1971		16	
534	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,6	1	Fragment		1971		16	
535	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,6	3	Fragment		1971		16	
536	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,9	3	Fragment		1971		16	
537	Osteologi djur	Ben	Avfall	12,4	10	Fragment		1971		16	
538	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,8	1	Fragment		1971		16	
539	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,7	1	Fragment		1971		16	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
540	Osteologi djur	Ben	Avfall	88	1	Defekt		1971		16	
541	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,5	1	Intakt		1971		16	
542	Osteologi djur	Ben	Avfall	49,9	2	Fragment		1971		16	
543	Osteologi djur	Ben	Avfall	109,8	2	Defekt		1971		16	
544	Osteologi djur	Ben	Avfall	43,6	1	Fragment		1971		16	
545	Osteologi djur	Ben	Avfall	36	1	Defekt		1971		16	
546	Osteologi djur	Ben	Avfall	13,2	2	Fragment		1971		16	
547	Osteologi djur	Ben	Avfall	24,8	1	Defekt		1971		16	
548	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,5	1	Fragment		2064		16	
549	Osteologi djur	Ben	Avfall	11,4	1	Defekt		1809		16	
550	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	2	Fragment		1809		16	
551	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1	Fragment		1809		16	
552	Osteologi djur	Ben	Avfall	5	1	Defekt		3138		18	
553	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,3	1	Intakt		3138		18	
554	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	1	Fragment		3138		18	
555	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,1	1	Fragment		3138		18	
556	Osteologi djur	Ben	Avfall	8	1	Defekt		3138		18	
557	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,7	3	Fragment		3138		18	
558	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,6	3	Fragment		3138		18	
559	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	4	Fragment		3138		18	
560	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,1	2	Fragment		3138		18	
561	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,4	1	Fragment		2707		16	
562	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,3	1	Fragment		2707		16	
563	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,6	1	Fragment		496		16A	
564	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	1	Intakt		299		16A	
565	Osteologi djur	Ben	Avfall	37,4	3	Fragment		299		16A	
566	Osteologi djur	Ben	Avfall	9	2	Fragment		299		16A	
567	Osteologi djur	Ben	Avfall	11,1	1	Fragment		299		16A	
568	Osteologi djur	Ben	Avfall	5,4	1	Defekt		299		16A	
569	Osteologi djur	Ben	Avfall	7,4	5	Fragment		299		16A	
570	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,2	4	Fragment		1368	1683	16A	
571	Osteologi djur	Ben	Avfall	14,3	1	Fragment		1914		16A	
572	Osteologi djur	Ben	Avfall	17,2	1	Fragment		1914		16A	
573	Osteologi djur	Ben	Avfall	3,8	1	Fragment		1914		16A	
574	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,8	1	Fragment		1914		16A	
575	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,8	1	Defekt		1353		16A	
576	Osteologi djur	Ben	Avfall	11,5	3	Fragment		1353		16A	
577	Osteologi djur	Ben	Avfall	22,4	5	Fragment		1353		16A	
578	Osteologi djur	Ben	Avfall	7,2	1	Fragment		1353		16A	
579	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,9	1	Fragment		1353		16A	
580	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,9	1	Fragment		3593		18	
581	Osteologi djur	Ben	Avfall	10,2	2	Defekt		4057		18	
582	Osteologi djur	Ben	Avfall	3	1	Fragment		4057		18	
583	Osteologi djur	Ben	Avfall	4,5	1	Fragment		4057		18	
584	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,6	1	Fragment		4057		18	
585	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,7	5	Fragment		3317		18	
586	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,7	2	Fragment		3729		18	
587	Osteologi djur	Ben	Avfall	2,7	1	Fragment		3729		18	
588	Osteologi djur	Ben	Avfall	26,9	1	Defekt		3729		18	
589	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,4	1	Fragment		3373		18	
590	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,8	1	Fragment		3593		18	
591	Osteologi djur	Ben	Avfall	41,6	8	Intakt		3301		18	
592	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,7	1	Fragment		3301		18	
593	Osteologi djur	Ben	Avfall	6,7	7	Defekt		3301		18	
594	Osteologi djur	Ben	Avfall	36,2	1	Intakt		3301		18	
595	Osteologi djur	Ben	Avfall	8	1	Fragment		3301		18	
596	Osteologi djur	Ben	Avfall	14	2	Fragment		3301		18	
597	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,1	1	Fragment		5000296		18	
598	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	1,5	1	Fragment		10180	809	12D	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
599	Transport och samfärdsl	Järn	Hästsksösm	3,5	1	Defekt	Ej sparat			12D	Lösfynd
600	Osteologi djur	Ben	Avfall	12,5	1	Fragment		3301		18	
601	Osteologi djur	Ben	Avfall	2	1	Fragment		3301		18	
602	Osteologi djur	Ben	Avfall	23,4	2	Fragment		3301		18	
603	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,1	3	Fragment		3301		18	
604	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,3	1	Fragment		3301		18	
605	Osteologi djur	Ben	Avfall	309,4		Fragment		1368	1679	16A	
606	Hantverk och produktion	Slagg	Slagg	10	1	Fragment	Slipad av GAL	2979		16	

Fyndtabell, södra delområdet – lokal 9, 10A, 10B samt centrala delområdet – lokal 12A

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
1	Osteologi djur	Ben	Hingstand	6	1	Intakt		373		9	
2	Obestämt	CU-leg	Ten	1,5	1	Defekt	Ej sparat	Matjord		9	Recent
3	Obestämt	CU-leg	Bleck	1	1	Fragment	Ej sparat	Matjord		9	
4	Obestämt	CU-leg	Bleck	10,5	1	Fragment	Ej sparat	Matjord		9	
5	Obestämt	CU-leg	Beslag	1,5	1	Defekt	Ej sparat	Matjord		9	Dekor
6	Handel och vär-demätare	Bly	Plomb	23,5	1	Defekt		Matjord		9	
7	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	8	1	Intakt	KMK	Matjord		9	
8	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	1,5	1	Intakt	KMK	Matjord		9	
9	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Sölja	5,5	1	Intakt	Ej sparat	Matjord		9	
10	Hantverk och produktion	Bränd lera	Kupella-tionskärl	19,4	1	Fragment	Slipad av GAL	Matjord		9	
11	Obestämt	Metall	Bleck	1,5	1	Fragment	Ej sparat	Matjord		9	
12	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	2	1	Fragment		Matjord		9	
13	Obestämt	CU-leg	Bleck	0,7	1	Fragment	Ej sparat	Matjord		9	
14	Obestämt	CU-leg	Bleck	12,5	1	Fragment	Ej sparat	Matjord		9	
15	Obestämt	Metall	Föremål	11,5	1	Fragment		Matjord		9	Dekor
18	Handel och vär-demätare	CU-leg	Mynt	10,5	1	Intakt	KMK	Matjord		9	
21	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,01	1	Fragment		569		9	
22	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,5	11	Fragment		470		9	
23	Osteologi djur	Ben	Avfall	0,1	6	Fragment		470		9	
16	Obestämt	CU-leg	Beslag	11	1	Defekt	Ej sparat	Matjord		10A	Nithål
17	Hantverk och produktion	Järn	Mejsel	15	1	Defekt	Konser-erat	Matjord		10B	
19	Hantverk och produktion	Smält lera	Ugnsin-fodring	21	5	Fragment		960		12A	Ässjefodring
20	Byggnadsd. och monument	Tegel	Tegel	1800	1	Defekt		Fyllnadsm. banvall		12A	Formtegel
24	Osteologi djur	Ben	Avfall	15	2	Fragment		960		12A	
25	Osteologi djur	Ben	Avfall	9,7	1	Defekt		243		12A	
26	Osteologi djur	Ben	Avfall	1	2	Fragment		243		12A	
27	Osteologi djur	Ben	Avfall	1,1	3	Fragment		243		12A	

Fyndtabell, Skoltomten

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
1	Gravinventarie	CU-leg	Likarmat spänne	12	1	Intakt	Konserverat	13993		Skoltomten	NÖ kvadr
2	Gravinventarie	CU-leg	Spännbuckla	13	14	Fragment	Konserverat	13993		Skoltomten	SV kvadr
3	Gravinventarie	CU-leg	Spännbuckla	16	6	Fragment	Konserverat	13993		Skoltomten	NV kvadr
4	Gravinventarie	CU-leg	Spännbuckla	5	2	Fragment	Konserverat	13993		Skoltomten	SÖ kvadr
5	Gravinventarie	Järn	Ten	4	6	Fragment	Ej sparad	13993		Skoltomten	SÖ kvadr
6	Gravinventarie	CU-leg	Spännbuckla	2	13	Fragment	Konserverat	13993		Skoltomten	SÖ kvadr
7	Gravinventarie	CU-leg	Spännbuckla	7	18	Fragment	Konserverat	13993		Skoltomten	NÖ kvadr
8	Gravinventarie	Järn	Ring	10	1	Defekt	Ej sparad	13993		Skoltomten	NÖ kvadr
9	Gravinventarie	Bergkristall	Pärkla	1	2	Defekt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
10	Gravinventarie	Karneol	Pärkla	2	1	Intakt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
11	Gravinventarie	Karneol	Pärkla	2	1	Intakt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
12	Gravinventarie	Karneol	Pärkla	2	1	Intakt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
13	Gravinventarie	Glas	Pärkla	2	1	Defekt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
14	Gravinventarie	Glas	Pärkla	2	1	Defekt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
15	Gravinventarie	Glas	Pärkla	1	1	Defekt		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
16	Gravinventarie	Glas	Pärkla	1	1	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
17	Gravinventarie	Bergkristall	Pärkla	1	1	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
18	Gravinventarie	Glas	Pärkla	1	1	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
19	Gravinventarie	Glas	Pärkla	2	1	Defekt		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
20	Gravinventarie	Glas	Pärkla	3	1	Intakt		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
21	Gravinventarie	Glas	Pärkla	2	1	Defekt		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
22	Gravinventarie	Karneol	Pärkla	2	1	Defekt		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
23	Gravinventarie	Glas	Pärkla	1	1	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
24	Gravinventarie	Glas	Pärkla	1	1	Intakt		13993		Skoltomten	SV kvadr
25	Gravinventarie	Horn	Kam	2,3	4	Fragment		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
26	Gravinventarie	Keramik	Kärl	175	30	Fragment		13993		Skoltomten	SV/SÖ kvadr
27	Gravinventarie	Keramik	Kärl	76	21	Fragment		13993		Skoltomten	SV kvadr
28	Gravinventarie	Keramik	Kärl	64	11	Fragment		13993		Skoltomten	SV kvadr
29	Gravinventarie	Keramik	Kärl	204	50	Fragment		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
30	Gravinventarie	Keramik	Kärl	37	7	Fragment		13993		Skoltomten	NV kvadr
31	Gravinventarie	Keramik	Kärl	33	10	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
32	Gravinventarie	Keramik	Kärl	17	3	Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
33	Osteologi	Ben	Ben	3				13993		Skoltomten	SV kvadr
34	Osteologi	Ben	Ben	20				13993		Skoltomten	SÖ kvadr, ovanpå kruk
35	Osteologi	Ben	Ben	9				13395		Skoltomten	
36	Osteologi	Ben	Ben	6				13332		Skoltomten	
37	Osteologi	Ben	Ben	2				13571		Skoltomten	
38	Osteologi	Ben	Ben	17				13530		Skoltomten	Från urna
39	Osteologi	Ben	Ben	2				13530		Skoltomten	
40	Osteologi	Ben	Ben	3				13560		Skoltomten	
41	Osteologi	Ben	Ben	2				13395		Skoltomten	
42	Osteologi	Ben	Ben	2				13395		Skoltomten	
43	Osteologi	Ben	Ben	1				13395		Skoltomten	
44	Osteologi	Ben	Ben	1				13319		Skoltomten	
45	Osteologi	Ben	Ben	2				13395		Skoltomten	
46	Osteologi	Ben	Ben	1				13395		Skoltomten	
47	Osteologi	Ben	Ben	2				13491		Skoltomten	
48	Osteologi	Ben	Ben	7				13395		Skoltomten	
49	Osteologi	Ben	Ben	4				13332		Skoltomten	
50	Osteologi	Ben	Ben	9				13560		Skoltomten	
51	Osteologi	Ben	Ben	5				13395		Skoltomten	
52	Osteologi	Ben	Ben	1				13377		Skoltomten	
53	Osteologi	Ben	Ben	4				13993		Skoltomten	NV kvadr
54	Gravinventarie	Keramik	Kärl	2	2	Fragment		13332		Skoltomten	
55	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Hänge	5	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
56	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	7	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
57	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	10	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
58	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Hänge	3	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
59	Gravinventarie	Horn	Kam	1	1	Fragment		13877		Skoltomten	
60	Obestämt	CU-leg	Ten	6	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
61	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Ring	3	1	Intakt	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
62	Gravinventarie	Glas	Pärla	1	1	Intakt		13395		Skoltomten	
63	Obestämt	Bergart	Fossil	3	1	Fragment		14019		Skoltomten	
64	Transport och samfärdsel	Järn	Brodd	9	1	Defekt	Ej sparad	Matjord		Skoltomten	
65	Transport och samfärdsel	Järn	Betsel?	38	2	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
66	Gravinventarie	Horn	Kam	1	1	Fragment		13339		Skoltomten	
67	Dräkt, smyck. och pers. utr.	Brons	Armring	4	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	Förgyllt
68	Vapen och rustningar	CU-leg	Svärdsring	26	1	Defekt	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
69	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	2	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
70	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	1	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
71	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	2	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
72	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	1	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
73	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spännbuckla	1	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
74	Obestämt	CU-leg	Bleck	2	1	Fragment	Konserverat	Matjord		Skoltomten	
75	Gravinventarie	Järn	Sölja	24	1	Intakt	Konserverat	13395		Skoltomten	
76	Handel och värdepappersmätare	Koppar	Mynt	2	1	Defekt	KMK	Matjord		Skoltomten	
77	Osteologi	Ben	Ben	293,7		Fragment		13993		Skoltomten	SV kvadr
78	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	3	1	Fragment		Matjord		Skoltomten	
79	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	1,5	1	Fragment		Matjord		Skoltomten	
80	Hantverk och produktion	Metall	Smälta	10,5	1	Fragment	Slipad av GAL	Matjord		Skoltomten	
81	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	4	1	Fragment		14019		Skoltomten	
82	Hantverk och produktion	CU-leg	Smälta	2,5	1	Fragment		Matjord		Skoltomten	
83	Obestämt	Metall	Smälta	3	1	Fragment		Matjord		Skoltomten	
84	Osteologi	Ben	Ben	199,7		Fragment		13993		Skoltomten	SÖ kvadr
85	Gravinventarie	Keramik	Kärl	151	21	Fragment		13530		Skoltomten	Gravurna
86	Gravinventarie	Keramik	Kärl	21	10	Fragment		13530		Skoltomten	Del av F85?
87	Osteologi	Ben	Ben	1				13783		Skoltomten	
88	Osteologi	Ben	Ben	113,1		Fragment		13993		Skoltomten	NÖ kvadr
89	Osteologi	Ben	Ben	17				14166		Skoltomten	
90	Osteologi	Ben	Ben	49,7		Fragment		13993		Skoltomten	NV kvadr
91	Gravinventarie	Keramik	Kärl	1	1	Fragment		13530		Skoltomten	
92	Osteologi	Ben	Ben	10,2		Fragment		13993		Skoltomten	SV kvadr
93	Gravinventarie	Keramik	Kärl	1	3	Fragment		13377		Skoltomten	
94	Gravinventarie	Keramik	Kärl	3	1	Fragment		13491		Skoltomten	
95	Osteologi	Ben	Ben	16,6		Fragment		13993		Skoltomten	SV kvadr
96	Gravinventarie	Keramik	Kärl	4	1	Fragment		14062		Skoltomten	
97	Gravinventarie	Järn	Nit	8	1	Defekt	Ej sparad	14062		Skoltomten	
98	Gravinventarie	Slagg	Slagg	7	1	Fragment		14062		Skoltomten	
99	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Trebensgryta	49	1	Fragment		14058		Skoltomten	Yngre rödgods

Fnr	Fyndkategori	Material	Sakord	Vikt, g	Antal	Fragm. grad	Status	Kontext	Grävenhet	Lokal	Anmärkning
100	Gravinventarie	Smält lera	Smält lera	0,6	1	Fragment		13993		Skoltomten	
101	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	25	4	Fragment		14058		Skoltomten	Yngre rödgods
102	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	25	1	Fragment		14058		Skoltomten	Yngre rödgods
103	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	24	1	Fragment		14019		Skoltomten	Yngre rödgods
104	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	9	1	Fragment		14019		Skoltomten	
105	Dräkt, smyck. och pers. utr.	CU-leg	Spänne	8	1	Defekt	Ej sparad	Matjord		Skoltomten	Skospänne
106	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	29	7	Fragment		14019	14203	Skoltomten	Yngre rödgods
107	Osteologi	Ben	Ben	27				14019	14203	Skoltomten	
108	Husgeråd och livsmedel	Keramik	Kärl	10	3	Fragment		14019	14203	Skoltomten	Yngre rödgods
109	Osteologi	Ben	Ben	1	2			14019	14203	Skoltomten	
110	Osteologi	Ben	Ben	2	2			14019	14203	Skoltomten	
111	Gravinventarie	Järn	Kniv	3,1	1	Defekt	Ej sparad	13993		Skoltomten	SO kvadr
112	Gravinventarie	Flinta	Avslag	3,1	1	Fragment		13560		Skoltomten	Bränt
113	Gravinventarie	Horn	Kam?	0,3	1	Fragment		13560		Skoltomten	

Bilaga 5. Osteologisk analys

Av Ylva Bäckström (SAU) och Agneta Ohlsson (UV)

Syfte

Enligt undersökningsplanen ska den osteologiska analysen:

- Bedöma benmaterialets bevarandegrad
- Lokalisera områden med gravar
- Identifiera hantverksområden
- Bedöma lokaler som uppvisar större diversitet beträffande art och slaktålder – utreda lokalernas sociala och ekonomiska status
- Bedöma benmaterialets potential

Metod

Benmaterialet har analyserats av Agneta Ohlsson, RAÄ, UV, och Ylva Bäckström, SAU. En basregistrering har gjorts i Intrasis, en specialregistrering i Intrasis respektive Access. Bägge databaserna är uppställda på ett likartat sätt för att möjliggöra jämförelser.

Fokus har framför allt legat på att identifiera de tafonomiska faktorer som påverkat benens bevarandegrad, och därigenom benmaterialets potential inför fortsatta undersökningar, vilket lyftes fram i förfrågningsunderlaget från länsstyrelsen. Därför har märken efter slakt, bearbetning eller gnagmärken noterats och även spår av kemisk och mekanisk vittring av benen. Vidare har materialets status bedömts, d.v.s. huruvida det är bränt eller obränt. Det brända materialets färg/förbränningsgrad och fragmenteringsgrad har också angetts i enlighet med Wahls gruppindelningar (Wahl 1982). Materialet har kvantifierats genom antal fragment (benenheter) och vikt i gram.

För att komma åt frågeställningarna i undersökningsplanen angående de olika lokalernas sociala och ekonomiska särställning har benen bestämts till art, kroppsregion (tabell 16), benslag, bendel och sida. Kön och ålder har bedömts när det varit möjligt. Åldersbedömningen har gjorts utifrån Silvers fusioneringsschema för de långa rörbenen och tandutvecklingen för tamdjursarterna (Silver 1969). Vidare har olika stadier av bearbetning på benen noterats.

Tabell 16. Indelning i kroppsregioner (enligt Sigvallius).

1	Kranium	Alla kraniedelar, underkäke, lösa tänder, atlas, axis
2	Bål	Kotor (utom atlas, axis och svanskotor), bröstben, revben
3	Främre extremitet, övre	Scapula, humerus
4	Främre extremitet, undre	Radius, ulna
5	Bakre extremitet, övre	Coxae, sacrum, femur
6	Bakre extremitet, undre	Tibia, fibula, malleolus, patella
7	Fötter (och händer), svans	Alla ben i händer och fötter: carpi, tarsi, mesopodium, metacarpi, metatarsi, metapodier, phalanx I–III, sesamben. Svanskotor
8	Obrända tänder	Obrända djurtänder i brandgravar

Benmaterialen från de olika förundersökningslokalerna är alltför små för möjliggöra en reell bedömning av skillnader i artsammansättning och slaktåldersfördelning. De bedömningar vi gjort ska uppfattas som indikationer och inget annat.

Lokaler och material

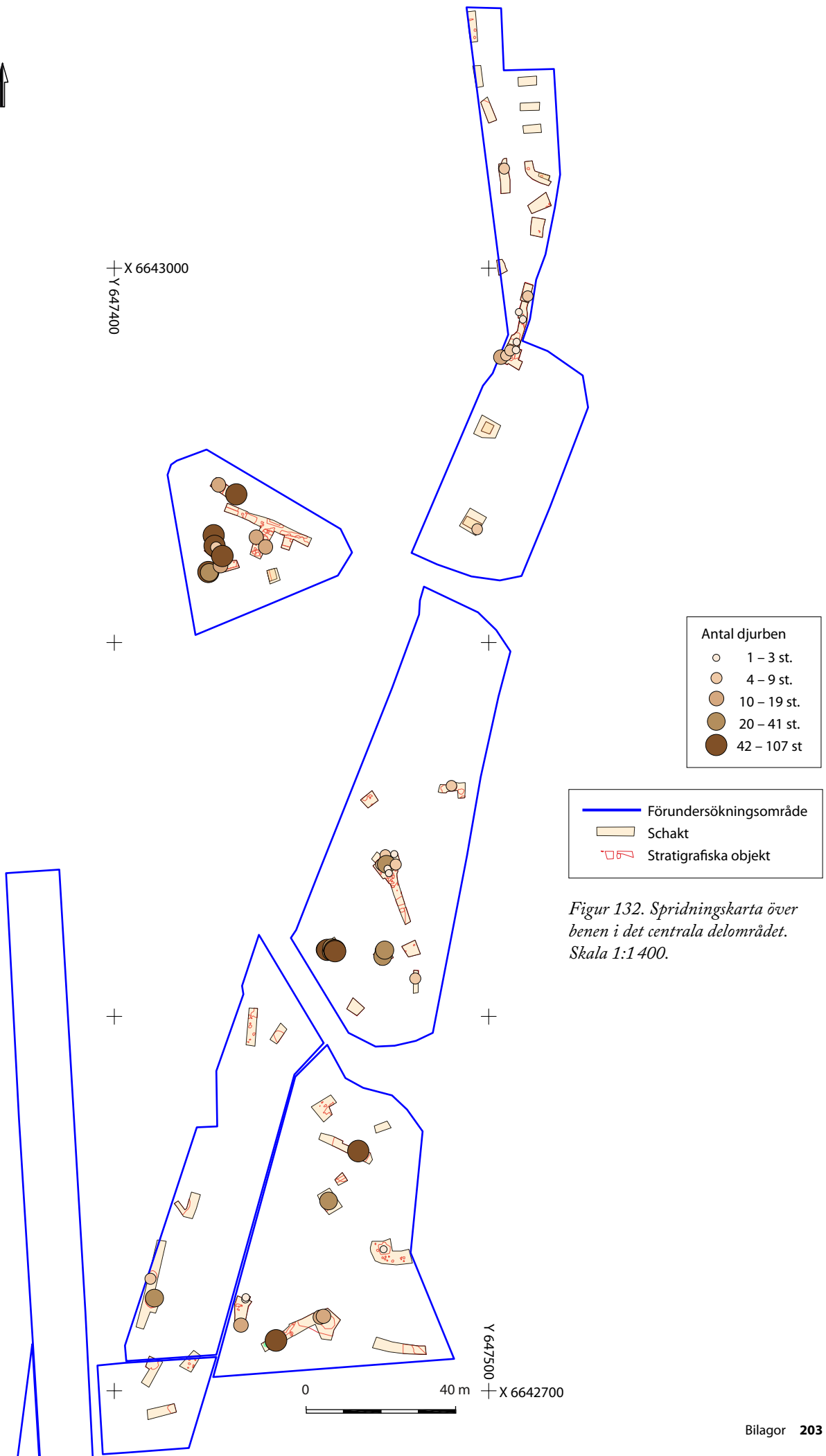
Det norra och södra delområdet innehöll inget, respektive ett sparsamt, benmaterial. Ben insamlades enbart från lokal 9 i det södra delområdet (sammanlagt 6,61 gram ben). Större bensamlingar framkom däremot i det centrala området (lokalerna 12A, 12D–E, 16, 16A, 18 och 18B), sammanlagt nästan 7,8 kg ben (tabell 17 och figur 132). Lokal 16 och 16A innehöll merparten av benen.

Invid lokal 18B undersöktes även ett gravfält (den s.k. Skoltomten, dnr 431-1449-11). Sammanlagt samlades 818 gram ben in från Skoltomten.

Tabell 17. Sammanställning av ben/delområde och lokal.

Obs: Benen från gravarna på Skoltomten har enbart vägts. En benpost från lokal 16A har inte analyserats (*).

Delområde	Lokal	Antal	Vikt (g)	Status	Vikt/lokal
Skoltomten			789	B	818
Skoltomten			29	O	
Summa			818		
C	12A	8	26,8	O	26,8
C	12D	41	25,7	B	939,3
C	12D	250	913,6	O	
C	12E	1	0,5	B	88,8
C	12E	41	88,3	O	
C	16	55	13	B	4 496,7
C	16	1	0,5	E	
C	16	481	4 483,2	O	
C	16A	51	23,9	B	2 048,5
C	16A	422	1 715,2	O	
C*	16A		309,4	O	
C	18	3	2,6	B	208
C	18	43	205,4	O	
Summa		1 397	7 808,1		
N	18B	24	95,8	O	95,8
Summa		24	95,8		
S	9	1	6	O	6,61
S	9	19	0,61	B	
Summa		20	6,61		
Summa					7 910,51

Figur 132. Spridningskarta över benen i det centrala delområdet. Skala 1:1 400.

Bevarandegrad

I anbudsunderlaget betonar länsstyrelsen behovet av att bedöma bl.a. benmaterialets bevarandegrad och därigenom potential inför fortsatt undersökningar. Bevarandegraden för ben styrs av en mängd olika faktorer, typ av sediment, sedimentets vattengenomsläpplighet och pH-värde, exponering för väder och vind, mänsklig hantering, ex slakt, tillagning, avfallshantering o.s.v. (se ex. Nicholson 1992:79–90; Noe-Nygaard 1987:7–62). Uppgifter om jordarter i tabell 03 är hämtade från SGU:s jordartskarta, och kompletterade med information från projektledarna för respektive delområde.

Samtliga material visar spår efter slakt och bränning av ben. Bränning av ben har endast skett i liten grad. I det flesta material förekommer även ett fåtal ben påverkade av kemisk och mekanisk vittring.

Fragmenteringsgraden, benens vikt/antalet fragment, kan också säga något om benmaterialets representativitet, liksom förekomsten av de mer sköra benen från ex. fågel och fisk och förekomsten av hela ben/tänder och tänder i käkar.

Att beräkna fragmenteringsgraden möjliggör inte jämförelser mellan djurarter, eftersom benfragment från större djur som ko väger mer och således ger en högre genomsnittlig vikt än ex. benfragmenten från gris, men kan däremot användas vid jämförelser av benmaterial från olika lokaler. Förekomsten av fågel- och fiskben kan även kopplas samman med undersökningsmetod och användningen av säll.

Intakta, kompletta eller endast defekta ben förekommer enbart på lokalerna i det centrala delområdet, framför allt inom lokalerna 12D och 16.

Ett mått som visar den pågående nedbrytningen och fragmenteringen av benen är antalet separata ben (benenheter) som antalet benfragment utgör. Exempelvis bestod benmaterialet från lokal 18B vid depositionstillfället av åtta separata ben (om än inte hela), efter undersökning och insamling av 24 fragment. Mängden benfragment har således tredubblats på denna lokal beroende på fragmentering, både nere i jorden och efter upplockning. Bland de brända benen är det svårare att hitta passningar och därför är ration för de brända benen före och efter undersökningen relativt jämn. Ration är högre hos de större djuren än de mindre, d.v.s. antingen att passningar är lättare att göra med större benbitar eller att de större arternas ben fragmenteras lättare (se Sykes 2006:56–71).

En markant skillnad i bevarandegrad finns mellan de lokaler som ligger på postglacial lera och de som ligger på siltig sand/glacial lera (tabell 18), där de förstnämnda har en betydligt sämre bevaring av ben. Detta sammanfaller även med en avsaknad av, eller brist på, förhistoriska och medeltida lämningar. Fem av sju av de undersökta lokalerna på det norra delområdet, lokal 20A, 23C–E och 26B, ligger på postglacial lera. Endast på en av dessa lokaler har det konstaterats förhistoriska/historiska lämningar, däremot inga ben.

Tabell 18. Benens fragmentering och bevarandegrad.

Delområde	Lokal	Jordart	Förhistoriska/ medeltida lämningar	Ben	Avbanad yta m ² (ca)	Bentäthet/m ² avbanad yta	Genomsnittlig fragmentvikt	Ratio (antal fragment/ antal benenheter)
N	20A	Postglacial lera			139,5	0		
N	23C	Postglacial lera	x		550	0		
N	23D	Postglacial lera			107,8	0		
N	23E	Postglacial lera			137,5	0		
N	26A	Glacial lera	x		730,5	0		
N	26B	Postglacial lera			157,5	0		
N	26G	Glacial lera	x		309	0		
C	12	Postglacial lera			63,3	0		
C	12A	Postglacial lera	x	x	550	0,05 g	ca 3 g	1,3:1
C	12B	Siltig sand/glacial lera	x		99	0		
C	12D	Siltig sand/glacial lera	x	x	289	2,9 g	3,4 g	1,1:1
C	12E	Siltig sand/glacial lera	x	x	345	0,2	2,1 g	1,1:1
C	16	Siltig sand/glacial lera	x	x	160,5	28 g	8,4 g	1,1:1
C	16A	Siltig sand/glacial lera	x	x	172	11,9	3,7 g	1,4:1
C	18	Siltig sand/glacial lera	x	x	278	0,7 g	ca 4,5 g	1,9:1
C	18B	Siltig sand/glacial lera	x	x	601	0,2 g	nästan 4 g	3:1
S	6B	Postglacial lera			765	0		
S	9	Postglacial lera	x	x	746	0,009 g	ca 0,3 g	5:1
S	9A	Postglacial lera			120	0		
S	10A	Postglacial lera			309	0		
S	10B	Postglacial lera			245	0		

Samtliga lokaler i det södra delområdet ligger på postglacial lera. På endast en av lokalerna, lokal 9, har konstaterats förhistoriska lämningar, och ett fåtal ben. Benen är mycket fragmenterade, bentätheten och ration är likaså låg. Att den genomsnittliga fragmentvikten och ration är hög på lokal 9 beror enbart på att värdena höjs av den hela hingststand som hittades här.

Lokalerna inom det centrala delområdet ligger på siltig sand/glacial lera, och de är också här de största benmaterialen finns med generellt hög bentäthet/m², hög genomsnittlig fragmentvikt och en låg ration (d.v.s. benen har inte fragmenterats i så hög grad efter deponeringen). Utifrån bevarandegraden är de dessa områden som visar högst potential.

Områden med gravar

Sex gravar påträffades i det centrala delområdet, lokal 18B. Vid den utvidgade förundersökningen av Skoltomten (dnr 431-1449-11) hittades ytterligare 15 gravar. Vid tidigare undersökningar inför byggandet av brandstationen undersöktes två vikingatida gravar (Uppsala 240:2 och 240:3). Ett gravfält är registrerat i FMIS strax söder om undersökt området (Uppsala 240:1), enligt avbildningar från tidigt 1700-tal.

Inom det södra delområdet hittades vid förundersökningen 1996 rester efter förmodade gravar (Anund m.fl. 1997:45ff), i FMIS registrerade under fornlämningsnummer Uppsala 603:1. I enlighet med länsstyrelsens krav skulle 1–2 av dessa undersökas, men de förväntade gravläggningar inom det södra delområdet, lokal 9, uteblev. Istället påträffades stora stensatta gropar på rad, inalles 11 stycken, vilka kan länkas samman med en likartad rad invid åsen i väster. En liknande rad av stensatta gropar påträffades

även i det norra delområdet, på lokal 23C. I en av de stenskodda groparna på lokal 9 påträffades en hingststand. Tidigare vid förundersökningen år 1996 hittades en svinbete och stora fragment av horn i en stenskodd grop (Anund m.fl. 1997:48f).

Även om inga ben hittades på lokal 23C och endast ett fåtal på lokal 9 så är lokalerna intressanta ur ett osteologiskt/rituellt perspektiv, då hägnaden som påträffades kan omgärda det rituella komplexet Gamla Uppsala.

Områden med bearbetade ben/benhantverk

Benföremål hittades inom det centrala delområdet, på lokalerna 16 och 16A, men inga rester efter benhantverk, varken råmaterial, spill eller halvfabrikat påträffades.

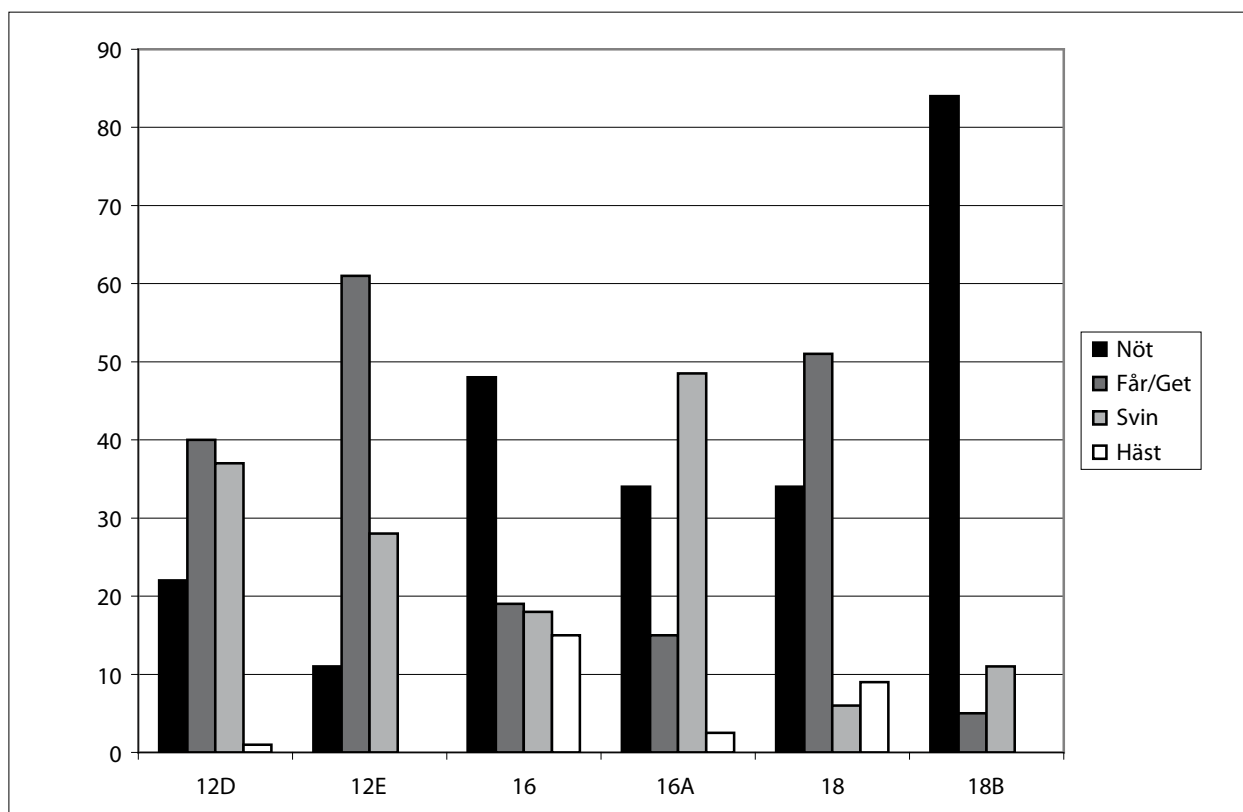
Social och ekonomisk status

Artvariation och slaktåldersfördelning inom ett material kan berätta om vilka ekonomiska, och även sociala, förhållanden som rått inom en lokal. Det som kan utmärka lokaler med hög status är, enligt Sykes, framför allt att dessa lokaler inte uppvisar den "normala" artvariationen – ex. dominerar nötboskap på de flesta av våra mellansvenska järnålderslokaler, framför allt under äldre järnålder. På högstatuslokalerna finns ett högre inslag av vilt, fisk, fågel och svin (Sykes 2006:65). Det har också visat sig att vissa arter är mer populära under vissa tidsperioder, varför det är viktigt att kronologiskt tidfästa berörda lokaler innan en relevant jämförelse kan göras.

En annan källkritisk aspekt är benmängden. På vissa lokaler är benmängden liten och artsammansättningen kan visa en snedfördelning. Detta gäller framför allt lokal 9 i det södra delområdet, lokalerna 12A, 12E, 18 och 18B i det centrala delområdet.

Tabell 19. Artvariation/delområde, lokal och antal fragment.

Delområde	C	C		C	C	C	C	S
Datering	Vendeltid	Vendeltid-vikingatid	Yngre romersk järnålder	Medeltid	Yngre bronsålder-förromersk järnålder, vendeltid-medeltid	Vendeltid-vikingatid	Yngre bronsålder och folkvandlingstid (boplats); vendeltid-vikingatid (gravar)	Äldre bronsålder, romersk järnålder, vendeltid
Lokal	12A	12D	12E	16	16A	18	18B	9
Nöt		13	2	94		68	12	16
Får/get	3	24	11	37		30	18	1
Svin	2	22	5	35		97	2	2
Häst		1		30		5	3	1
Summa	5	60	18	196		200	32	19
Fisk		X						
Fågel				X		X		
Vilt		X						
Hund				X		X		
Katt				X				

Figur 133. Fördelning av tamdjursarterna nöt, får och/eller get, svin och häst per lokal. Antal fragment i procent.

Om vi bortser från de källkritiska aspekterna så kan man se att kombinationen fågel och vilt endast förekommer på lokal 12D inom det centrala delområdet. Dessutom är andelen svin hög (tabell 19 och fig. 133). Fågel förekommer även inom lokalerna 16 och 16A. Mängden svin är även mycket hög på lokal 16A. På lokal 16 är andelen häst mycket stor, nästan 20 %.

Slaktåldersfördelningen ger utifrån det insamlade materialet indikationer på att de flesta lokaler (12D, 12E, 16, 16A, 18, 18B) hållit nötboskap för att täcka behovet av dragdjur och gödsel vid åkerbruket och får/getter för behovet av ull. Djuren har således slaktats vid relativt hög ålder (Sykes 2006:57f). På lokal 16 finns en vag indikation på att en viss slakt av får/get primärt skett för köttets skull. Svinen har generellt utslaktats i yngre åldrar, eftersom köttproduktionen varit det primära (Albarella 2006:82f), men åldersfördelningen visar också en stor andel av individer som var äldre än tre år vid slakt.

Benmaterialets potential

Mycket låg potential ur ett osteologiskt perspektiv:

- **Norra delområdet, lokalerna 20A, 23D–E och 26B.** Inget bevarat benmaterial.

- **Centrala delområdet, lokal 12.** Inget bevarat benmaterial.
- **Centrala delområdet, lokal 12A.** På lokalen 12A hittades ett fåtal, mycket fragmenterade ben. Därtill uppvisar lokalen en låg bentäthet.
- **Södra delområdet, lokalerna 6B, 9A, 10A–10B.** Inget bevarat benmaterial.

Medelhög potential ur ett osteologiskt perspektiv:

- **Norra delområdet, lokalerna 26A och 26G.** Inget bevarat benmaterial. Vid en undersökning 2005, i ett område mellan lokal 26A och 26G, påträffades dock rikligt med ben i avfallsgropar. Bland annat innehöll groparna fisk, fågel och gnagare (Jonsson i Göthberg & Schütz 2006). Dateringar från lokal 26A ligger i romersk järnålder.
- **Centrala delområdet, lokal 12E.** Boplatsoområde med datering till yngre romersk järnålder. Relativt bra bevarade ben, men mycket låg bentäthet. Inga indikationer i materialet på fågel, fisk eller vilt. Får eller getter dominerar boskapsstocken
- **Centrala delområdet, lokal 18.** Boplatsoområde med vendel- och vikingatida dateringar. Relativt bra bevarade ben, men mycket låg bentäthet.

Inga indikationer i materialet på fågel, fisk eller vilt. Nötboskap dominerar boskapsstocken.

Exempel på en mer ordinär boplats?

- **Centrala delområdet, lokal 18B.** Boplatsområde med dateringar till yngre bronsålder och folkvandringstid och gravfält från yngre järnålder. Boplatsmaterialet innehåller relativt bra bevarade ben, men har en mycket låg bentäthet. Det finns inga indikationer i materialet på förekomst av fågel, fisk eller vilt. Får eller get dominerar boskapsstocken. Gravarna har åtminstone delvis blivit förstörda vid brukningen av marken.

Hög potential ur ett osteologiskt perspektiv:

- **Norra delområdet, lokal 23C och södra delområdet, lokal 9.** Även om inga ben hittades på lokal 23C och endast ett fåtal på lokal 9 så är lokalerna intressanta ur ett osteologiskt/rituellt perspektiv, då hägnaden som påträffades kan omgärda det rituella komplexet Gamla Uppsala. Den hingsttand som hittades på lokal 9 var intakt, varför man kan förvänta sig bestämningsbara ben från skyddade kontexter, trots att bevarandegraden generellt verkar vara mycket dålig på dessa lokaler. Hingsttanden har daterats till tidig vendeltid.
- **Centrala delområdet, lokal 12D.** Boplatsområde, med ett flertal grophus, daterat till vendel- och vikingatid. Tämligen hög fragmentering av benen, men en ganska stor bentäthet. Lokalen uppvisar däremot en intressant sammansättning av arter som vilt och fågel, och dessutom en hög andel svin, vilket kan indikera en högstatusboplats.
- **Centrala delområdet, lokal 16.** Boplatsområde. Daterade ¹⁴C-prover ligger i medeltid. Mycket bra bevarat benmaterial och hög bentäthet, sannolikt p.g.a. en viss inverkan från bytomten/gårdstomten (Uppsala 547:1). Andelen häst är ovanligt hög. Bland arterna finns även rester efter fågel. Tolkningen av platsen försvåras av lämningar från ett vitt tidsspänn.
- **Centrala delområdet, lokal 16A.** Boplatsområde med dateringar till yngre bronsålder –förromersk järnålder och vendeltid–medeltid. Tämligen bra bevarat benmaterial och hög bentäthet, sannolikt p.g.a. en viss inverkan från bytomten/gårdstomten (Uppsala 547:1). Andelen svin är mycket hög. Bland arterna finns även rester

efter fågel. Tolkningen av platsen försvåras av lämningar från ett vitt tidsspänn.

Norra området

Lokal 20A

Avbaningen av lokal 20A resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 23C

Vid avbaningen av lokal 23C framkom en hägnad (D) som sträcker sig i nordost–sydvästlig riktning, en sentida konstruktion (E) och ett fåtal härdar, nedgrävningar och stolphål. I det södra delområdet, lokal 9, hittades en liknande hägnad som sträcker sig i västnordväst–ostsydostlig riktning. Inga ben hittades eller samlades in från undersökta kontexter. Ett ¹⁴C-prov från en anläggning (12225) har daterats till yngre romersk järnålder (Ua-29909). Ett ¹⁴C-prov från en stenfylld grop (11663) i hägnaden har gett en datering till folkvandringstid (Ua-29910).

Lokal 23D

Avbaningen av lokal 23D resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 23E

Avbaningen av lokal 23E resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 26A

Vid avbaningen av lokal 26A framkom tre huskonstruktioner (A–C). Därtill ett flertal härdar, nedgrävningar och stolphål. Inga ben hittades eller samlades in från undersökta kontexter. Tre prover har daterats, vilka ger samstämmiga dateringar till romersk järnålder (Ua-29860, Ua-29861 och Ua-29862). Proverna kommer från två härdar, A10321 och A10577, och ett stolphål, A10698, i hus B.

Lokal 26B

Avbaningen av lokal 26B resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 26G

Vid avbaningen av lokal 26A framkom ett fåtal anläggningar; en härd och några stolphål. Inga ben hittades eller samlades in från undersökta kontexter. Lokalen ligger inom området för en registrerad boplatzlämning (Uppsala 134:4).

Centrala området

Lokal 12

Avbaningen av lokal 12 resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 12A

Inom lokal 12A schaktades en yta på ca 550 m². I den norra delen av lokalen undersöktes delar av ett grophus och några härdar. ¹⁴C-prov från en härd (243) har daterats till tidig vendeltid (Ua-29869). Benmaterial påträffades och samlades in från två av anläggningarna; grophuset och en av härdarna (tabell 20).

Tabell 20. Lokal 12A. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
243	Härd	6	5	11,8	O
960	Grophus	2	1	15	O

Material

Sammanlagt har 26,8 gram ben från de två anläggningarna analyserats (tabell 21). Samtliga ben är obrända.

Tabell 21. Lokal 12A. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	8	6	26,8

Tabell 22. Lokal 12A. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	3	2	10,7	O	1
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	2	1	15	O	1
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	3	3	1,1	O	

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från får och/eller get och tamsvin. Beräkningen av minsta individantal (MIND/MNI) visar en jämn fördelning mellan får/get och svin (tabell 22). Benen från tamsvin härrör från en äldre individ (> 3 år gammal).

Bevarandegrad

Den insamlade mängden ben är liten. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är endast 0,05 gram ben/m². Jordarten i området består av postglacial lera.

Inga intakta eller kompletta ben påträffades, utan enbart fragment och ett defekt ben. Den genomsnittliga fragmentvikten, cirka tre gram/ben, är relativt hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en ringa fragmentering skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. De åtta fragmenten kommer ursprungligen från sex ben, vilket ger en ration på 1,3:1.

Lokal 12B

Vid avbaningen av lokal 12B framkom bl.a. ett par grophus, men inga ben hittades eller samlades in från undersökta kontexter.

Lokal 12D

Inom lokal 12D schaktades en yta på ca 289 m². Benmaterial påträffades och samlades in från sju anläggningar; fyra grophus, två lager och ett stolphål (fig. 23). Lokalen ligger inom registrerad forn lämning – boplatz Uppsala 605:1. Ett ¹⁴C-prov från lager 756 har daterats till vendel-vikingatid (Ua-29858).

Tabell 23. Lokal 12D. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
		3	3	5,5	O
525	Grophus	18	18	15,1	B
525	Grophus	14	14	342,8	O
783	Grophus	4	4	0,5	B
783	Grophus	58	55	139,1	O
1587	Grophus	1	1	0,8	B
1587	Grophus	31	28	275	O
10139	Grophus	1	1	2,4	O
10203	Lager	16	16	5,2	B
10203	Lager	91	79	53,5	O
850	Omrört lager	1	1	3,6	B
850	Omrört lager	9	9	4,3	O
468	Stolphål	2	2	2,7	O

Material

Sammanlagt har 850,5 gram ben från de sju anläggningarna analyserats (tabell 24). Merparten av benen är obrända (16 % är bränt material).

Tabell 24. Lokal 12D. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	209	191	825,3
Bränt	40	40	25,2
Summa	249	231	850,5

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get, tamsvin, häst, hjortdjur och fisk. Benen från får/get dominerar räknat utifrån antalet fragment, följt av tamgris och nöt. Beräkningen av minsta individantal (MIND) visar däremot en dominans av tamsvin (n=3), följt av får/get (n=2) och ko (n=1).

I grophuset 1587 hittades de enstaka fynden av häst och hjortdjur, fiskbensfragmentet framkom i grophuset 525.

Samtliga utslaktade djur var äldre djur, förutom bland svinen, där även rester efter en späddgris påträffades. En av grisarna, en galt, slaktades i en ålder på över tre år. Hästen slaktades vid > 3,5–4 år, kon var > 4–5 år, ett av fåren/getterna var > 3–4 år, den andra < 1,5 år gammal vid slakt.

Tabell 25. Lokal 12D. Artsammansättning.

Art	Antal	Ben-enhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Nötboskap (Bos taurus)	3	3	5,3	B	
Nötboskap (Bos taurus)	10	10	400,2	O	1
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	24	14	41,6	O	2
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	5	5	3,9	B	
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	17	13	39,4	O	3
Häst (Equus caballus)	1	1	237,9	O	1
Hjortdjur (Cervidae sp.)	1	1	1,4	O	1
Fisk (Pisces sp.)	1	1	1	O	1
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	31	28	30,8	O	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	1	1	3,6	B	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	10	9	24,1	O	
Däggdjur (Mammalia sp.)	31	31	12,4	B	
Däggdjur (Mammalia sp.)	114	114	48,9	O	

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken), dels ett visst mått av kemisk, men framför allt mekanisk, vittring. De vittrade benen påträffades i samtliga anläggningstyper förutom i stolphålet. Jordarten i området består av siltig sand/glacial lera. Slaktmärken förekommer på samtliga arter förutom häst och hjortdjur.

Den insamlade mängden ben är relativt stor, nästan 1 kg. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är 2,9 gram ben/m².

Ett intakt, ett flertal defekta ben (15) påträffades, resten av materialet består av fragment. Den genomsnittliga fragmentvikten, 3,4 gram/ben, är relativt

hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en fragmentering skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. I detta material är fragmenteringen inte särskilt stor. De 249 fragmenten kommer ursprungligen från 231 ben, vilket ger en ration på 1,1:1.

Lokal 12E

Vid avbaningen av lokal 12E framkom bl.a. ett grophus och ett par brunnar. Ett ¹⁴C-prov från den norra delen av lokalen ger en datering till yngre romersk järnålder (Ua-29855).

Tabell 26. Lokal 12E. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
2765	Brunn	1	1	0,5	B
2765	Brunn	34	31	61,1	O
2197	Grophus	7	7	23,2	O

Material

Sammanlagt har 88,8 gram ben från de två anläggningarna analyserats (tabell 27). Merparten av benen är obrända.

Tabell 27. Lokal 12E. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	41	38	88,3
Bränt	1	1	0,5
Summa	42	39	88,8

Tabell 28. Lokal 12E. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Nötboskap (Bos taurus)	2	2	17,2	O	1
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	8	7	20,8	O	1
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)?	3	2	6,9	O	
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	5	4	28,9	O	2
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	2	2	1,2	O	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	1	1	2,1	O	
Däggdjur (Mammalia sp.)	1	1	0,5	B	
Däggdjur (Mammalia sp.)	20	20	11,2	O	

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get och tamsvin. Benen från får/get dominerar räknat utifrån antalet fragment, följt av tamgris och nöt. Beräkningen av minsta individantal (MIND) visar däremot en dominans av tamsvin (n=2), följt av får/get (n=1) och ko (n=1).

Samtliga utslaktade djur var äldre djur, förutom bland svinen, där även rester efter en individ < 1 år påträffades. Den andra grisen slaktades vid över 3 års ålder. Kon slaktades vid > 4-5 års ålder, fåret/geten var > 3-4 år gammal vid slakt.

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken), men framför allt mekanisk, vittring. De vittrade benen påträffades både i brunnen och grophuset. Jordarten i området består av siltig sand/glacial lera. Slaktmärken förekommer på samtliga arter.

Den insamlade mängden ben väger knappt 100 gram. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är 0,2 gram ben/m².

Två intakta, några defekta ben (4) påträffades, resten av materialet består av fragment. Den genomsnittliga fragmentvikten ligger på 2,1 gram/ben. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en fragmentering skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. I detta material är fragmenteringen inte särskilt stor. De 42 fragmenten kommer ursprungligen från 39 ben, vilket ger en ration på 1,1:1.

Lokal 16

Inom lokal 16 schaktades en yta på 160,5 m². Bland annat undersöktes två grophus och flera lager. Inom lokalen fanns en möjlig grav som enligt länsstyrelsens förfrågningsunderlag skulle undersökas – A765 (Anund m.fl. 1997:114). Efter undersökning kunde graven avskrivas. Lokalen ligger även inom området för en registrerad boplats (Uppsala 605:1) och bytomt/gårdstomt (Uppsala 547:1). ¹⁴C-prover från ett lager (2979) och en nedgrävning (3014) har daterats till medeltid (Ua-29911-29912).

Benmaterial påträffades och samlades in från tio anläggningar; två grophus, fem lager, en stensatt grop, ett stolphål och ett ev. äldre dike (tabell 29).

Material

Sammanlagt har 4 496,7 gram ben från de tio anläggningarna analyserats (tabell 30). Huvudsakligen är materialet obränt (drygt 10 % består av brända ben).

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get, tamsvin, häst, hund, katt och fågel (däribland andfågel). Benen från ko dominerar, både antals- och viktmässigt. Beräkningen av minsta individantal

Tabell 29. Lokal 16. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
1786	Grophus	4	4	13,8	O
5000254	Grophus	8	8	1,1	B
5000254	Grophus	80	76	1 073,3	O
1971	Lager	2	1	0,4	B
1971	Lager	46	39	462,8	O
4088	Lager	2	2	1,6	B
4088	Lager	15	15	46,9	O
2979	Lager	42	42	7,5	B
2979	Lager	259	259	2 665,9	O
4118	Lager	1	1	0,5	E
4118	Lager	26	24	61,7	O
3138	Lager	17	14	53,8	O
2707	Stensatt grop	1	1	2,4	B
2707	Stensatt grop	1	1	3,3	O
2064	Stolphål	1	1	1,5	O
4174	Äldre dike?	32	30	100,2	O

Tabell 30. Lokal 16. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	481	463	4 483,2
Bränt	56	55	13,5
Summa	537	518	4 496,7

Tabell 31. Lokal 16. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Nötboskap (Bos taurus)	94	17	2 432,1	O	2
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	37	37	174,5	O	2
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	35	12	360,6	O	3
Häst (Equus caballus)	30	7	889,1	O	2
Hund (Canis familiaris)	3	3	2,9	O	1
Katt (Felis catus)	2	2	8,2	O	1
Fågel (Aves sp.)	2	2	2	O	1
Andfågel (Anatidae sp.)	2	2	8,7	O	
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	13	13	12,2	O	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	1	1	2,4	B	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	34	24	229,4	O	
Däggdjur (Mammalia sp.)	54	53	10,6	B	
Däggdjur (Mammalia sp.)	1	1	0,5	E	
Däggdjur (Mammalia sp.)	229	62	363,5	O	

(MIND/MNI) visar däremot en dominans av svin (n=3) följt av ko, får/get och häst (n=2) (tabell 31). Inga människoben påträffades.

Materialet innehåller delar av vuxna individer; av hund (> 7 månader), katt och fågel. Bland boskapsstocken visar slaktåldersfördelningen att ett av de tre slaktade svinen var yngre än två år, det andra två var en galt respektive en sugga på över tre år. Skelettdelarna från häst härrör från två hästar, en är äldre än 3-3,5 år, den andra yngre än tre år. Skelettresterna

från de två fåren/getterna kommer från en individ mellan 1–1,5 år gammal, den andra > 3–3,5 år gammal. Den ena av de två utslaktade korna var över 4–5 år gammal, den andra var mellan 2,5–3 år vid slakt. Korna var hornbärande.

Benföremål

Inom lokalen påträffades benföremål i ett lager och ett grophus. I fyllningen till grophuset 1786 hittades ett fragment av en hornkam (F4). I ett av lagren (4118) hittades ett språngben från får eller get med ett borrat hål centralt (F380).

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken, även häst), dels ett visst mått av mekanisk vittring. Mekaniskt vittrade ben påträffades i två av lagren (3138 och 4088). Gnagmärken kunde konstateras på benavfallet i grophuset 5000254. Jordarten i området består av siltig sand/glacial lera.

Den insamlade mängden ben uppgår till nästan 4,5 kg. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är mycket hög, 28 gram ben/m². Ett flertal intakta/kompletta och defekta ben påträffades. Den genomsnittliga fragmentvikten, drygt 8 gram/ben, är hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att knappt någon fragmentering har skett efter depositionen av benen (ration 1,1:1).

Lokal 16A

Lokalen ligger inom området för den registrerade bytomten/gårdstomten (Uppsala 547:1). Inom lokal 16A schaktades en yta på 172 m², där bl.a. gropar, stolphål och ett flertal lager undersöktes. På ytan fanns även byggnadslämningar från 1800- och 1900-tal. ¹⁴C-prover ger spridda dateringar till yngre bronsålder–förromersk järnålder (Ua-29859, grop (956); Ua-29866, lager (661)), vendel- och vikingatid (Ua-29856, stolphål (1437); Ua-29857, lager (661); Ua-29868, stolphål (1353)) samt hög- och senmedeltid (Ua-29867, lager (496)).

Benmaterial påträffades och samlades in från sju anläggningar; en grop, tre lager och tre stolphål (tabell 32).

Material

Sammanlagt har 1 739,1 gram ben från de sju anläggningarna analyserats (tabell 33). I huvudsak är benen obrända ben. Drygt 10 % av materialet är bränt.

Tabell 32. Lokal 16A. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
965	Grop	46	46	21,5	B
965	Grop	71	71	293,8	O
299	Lager	13	10	70,8	O
496	Lager	47	47	205,7	O
1368	Lager	5	5	2,4	B
1368	Lager	257	257	828,2	O
1368*	Lager			309,4	O
1353	Stolphål	11	5	44,8	O
1437	Stolphål	19	19	233,8	O
1914	Stolphål	4	4	38,1	O

* ej analyserat material

Tabell 33. Lokal 16A. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt*	422	413	2 024,6
Bränt	51	51	23,9
Summa	473	464	2 048,5

* inkl ej analyserat material, 309,4 gram

Tabell 34. Lokal 16A. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Nötboskap (Bos taurus)	1	1	0,4	B	
Nötboskap (Bos taurus)	67	4	987	O	3
Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	30	2	117,1	O	2
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	1	1	2,2	B	
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	96	2	150,9	O	5
Häst (Equus caballus)	5	5	43,7	O	1
Hund (Canis familiaris)	3	3	24,4	O	1
Fågel (Aves sp.)	1	1	0,5	O	
Hönsfågel (Galliformes sp.)	4	4	10,8	O	1
Människa (Homo sapiens)	1	1	0,7	O	1
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	1	1	1,1	B	
Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	2	2	10,9	O	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	1	1	3,7	B	
Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	16	5	102,9	O	
Däggdjur (Mammalia sp.)	47	47	16,5	B	
Däggdjur (Mammalia sp.)	197	197	266,3	O	

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get, tamsvin, häst, hund, fågel (hönsfågel) och människa. Människobenet, en obränd tand (F228), hittades i ett av lagren (1368).

Benen från tamsvin dominerar räknat på antalet fragment, och följs av ko och får och/eller get. Viktmässigt dominerar ben från nötboskap. Beräkningen av minsta individantal (MIND/MNI) visar en dominans av svin (n=5), följt av nöt (n=3) och får och/eller

get (n=2). Övriga arter har beräknats till en individ vardera (tabell 34).

Åldersfördelningen visar förekomst av ett får eller en get som är äldre än 3–4 år gammal, en som är äldre än 2,5 år. Bland korna finns två individer som är äldre än 4–5 år och en som slaktades när den var mellan 2,5–3,5 år gammal. En av grisarna, en galt, var äldre än ett år vid slakt. Materialet innehåller även rester efter en spägris. Övriga skelettrester av gris har inte kunnat åldersbedömas.

Benföremål

Ett benföremål, en bennål med vulst (F3), hittades i ett av stolphålen (1914).

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken), dels ett visst mått av kemisk och mekanisk vittring (framför allt lager 299). Slaktmärken förekommer på de vanliga tamdjursarterna, d.v.s. ko, får/get och svin. Jordarten i området består av siltig sand/glacial lera.

Den insamlade mängden ben är tämligen stor. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbana yta ligger på 11,9 gram ben/m².

Några intakta och defekta ben påträffades, övriga består av fragment av ben. Den genomsnittliga fragmentvikten, omkring 4 gram/ben, är relativt hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att endast en liten fragmentering skett efter depositionen av benen (ration 1,4:1).

Lokal 18

Inom lokal 18 schaktades en yta på 278 m², bl.a. kunde ett grophus och diverse lager konstateras. Benmaterial påträffades och samlades in från sju anläggningar; ett grophus, en grop, en kulturlagerrest, två lager, en ränna och ett stolphål (tabell 35). Lokalen

ligger inom en registrerad boplats (Uppsala 605:1). ¹⁴C-prover från tre nedgrävningar (3876, 3912 och 4057), ett stolphål (3373) och från fyllningen i ett av grophuset (3301) har daterats till vendel- och vikingatid (Ua-29908, Ua-29913-14, Ua-29934-35).

Tabell 35. Lokal 18. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
4057	Grop	5	4	18,3	O
3301	Grophus	1	1	1,7	B
3301	Grophus	27	11	153,8	O
3593	Kulturlagerrest	1	1	0,8	B
3593	Kulturlagerrest	1	1	0,9	O
3317	Lager	5	1	1,7	O
3729	Lager	4	3	30,3	O
5000296	Ränna	1	1	0,1	B
3373	Stolphål	1	1	0,4	O

Material

Sammanlagt har 208 gram ben från de sju anläggningarna analyserats (tabell 36). Huvudparten av benmaterialet är obränt. Ett fåtal brända fragment hittades i grophuset, rännan och kulturlagerresten – sammanlagt tre fragment och 2,6 gram (< 1 %).

Tabell 36. Lokal 18. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	43	21	205,4
Bränt	3	3	2,6
Summa	46	24	208

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get, tamsvin och häst. Benen från får och/eller get dominerar antalsmässigt över ko. Viktmässigt dominerar istället häst, följt av får/get och ko. Beräkningen av minsta individantal (MIND/MNI) visar däremot en jämn fördelning av ko, får/get, svin och häst (tabell 37). Samtliga skelettrester kommer från vuxna djur. Får och/eller geten var > 3,5–4 år gammal.

Tabell 37. Lokal 18. Artsammansättning.

Lokal nr	Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
18	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	12	5	49,1	O	1
18	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	18	4	53,6	O	1
18	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	2	1	0,7	O	1
18	Häst (<i>Equus caballus</i>)	3	3	71,1	O	1
18	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	1	1	0,8	B	
18	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	5	5	26,9	O	
18	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	1	1	1,7	B	
18	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	2	2	3,4	O	
18	Däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	1	1	0,1	B	
18	Däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	1	1	0,6	O	

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken), dels ett visst mått av både kemisk och mekanisk vittring i ett stolphål (12337), i grophuset 12355 och i ett lager (3719). Jordarten i området består av siltig sand/glacial lera.

Den insamlade mängden ben är liten. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är mycket låg, 0,7 gram ben/m².

Två intakta och tre defekta ben påträffades, övrigt benavfall består av fragment. Den genomsnittliga fragmentvikten, ca 4,5 gram/ben, är relativt hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en viss fragmentering skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. De 46 fragmenten kommer ursprungligen från 24 ben, vilket ger en ration på 1,9:1.

Lokal 18B

Inom lokal 18B schaktades en yta på ca 600 m². Två huskonstruktioner, ett grophus och sex gravar kunde konstateras. Därtill framkom bl.a. ett flertal härdar/en kokgrop, kulturlager, nedgrävningar och stolphål. Benmaterial påträffades och samlades in från fyra anläggningar; ett grophus, en brandgrav, ett stolphål och en kokgrop (tabell 38). Ett ¹⁴C-prov från en härd (12654) har daterats till folkvandringstid (Ua-29872). Dateringen av en brandgrav (13074) ligger i vikingatid (Ua-29871).

Tabell 38. Lokal 18B. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
12321	Kokgrop	17	3	90,4	O
12337	Stolphål	3	2	2,2	O
12355	Grophus	2	2	2,3	O
12973	Brandgrav	2	1	0,9	O

Tabell 39. Lokal 18B. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	24	8	95,8

Material

Sammanlagt har 95,8 gram ben från de fyra anläggningarna analyserats (tabell 39). Samtliga ben är obrända.

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från ko, får och/eller get och tamsvin. Benen från ko dominerar, både antals- och viktmässigt. Beräkningen av minsta individantal

(MIND/MNI) visar däremot en jämn fördelning av ko, får/get och svin (tabell 40).

Benen från ko härrör från en äldre individ (> 3,5 år gammal). Inga av de övrigt förekommande arterna har kunnat åldersbedömas.

Människoben förekom ytligt i gravarna men samlades inte in, förutom ett skalltak från människa från brandgraven 13074 som skickades in för ¹⁴C-datering. Från graven (A12937) insamlades två benfragment, två delar av en gristand.

Tabell 40. Lokal 18B. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Nötboskap (Bos taurus)	16	2	89,2	O	1
Får/Get (Ovis aries/ Capra hircus)	1	1	1,2	O	1
Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	2	1	0,9	O	1
Slidhornsdjur (Bovidae sp.)	2	1	0,4	O	
Däggdjur (Mammalia sp.)	3	3	4,1	O	

Bevarandegrad

De tafonomiska faktorer som har påverkat benmaterialet är dels hanteringen av djuren vid slakt (slaktmärken), dels ett visst mått av kemisk vittring. Kemiskt vittrade ben påträffades i kokgropen och i stolphålet. Jordarten i området består av glacial lera.

Den insamlade mängden ben är liten. Bentätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är knappt 0,2 gram ben/m².

Inga intakta, kompletta eller defekta ben påträffades, utan enbart fragment av ben. Den genomsnittliga fragmentvikten, omkring 4 gram/ben, är relativt hög. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en fragmentering skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. De 24 fragmenten kommer ursprungligen från åtta ben, vilket ger en ration på 3:1.

Södra området

Lokal 6B

Avbaningen av lokal 6B resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 9

Inom lokal 9 schaktades en yta på ca 746 m². En hägnad bestående av 11 stensatta gropar och fyra härdar kunde konstateras. Benmaterial påträffades och samlades in från tre av anläggningarna; en grop och två härdar (tabell 41). En eller par eventuella

gravläggningar skulle grävas utifrån de indikationer som man fått vid förundersökningen 1999 (Uppsala 603:1 (1–4), Anund m.fl. 1997). Inga gravar påträffades däremot, och inga människoben.

¹⁴C-prover från två härdar (363 och 449) samt hingsttanden som hittades i en av de stensatta groparna (373) har daterats till tidig vendeltid (Ua-29865, Ua-29870, Ua-29873, Ua-29931). Därtill finns dateringar till äldre bronsålder (Ua-29932, grop (398)) och till romersk järnålder (Ua-29933, grop (614)).

Tabell 41. Lokal 9. Undersökta anläggningar med ben.

Anl. nr	Anl. typ	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status
373	Stensatt grop	1	1	6	O
470	Härd	18	2	0,6	B
569	Härd	1	1	0,01	B

Material

Sammanlagt har 6,61 gram ben från de tre anläggningarna analyserats (tabell 42). Endast ett ben är obränt (hingsttanden), övriga brända. 95 % av materialet är bränt. Samtliga brända ben kommer från härdarna.

Tabell 42. Lokal 9. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).

Status	Antal	Benenhet	Vikt (g)
Obränt	1	1	6
Bränt	19	3	0,61
Totalt	20	4	6,61

Tabell 43. Lokal 9. Artsammansättning.

Art	Antal	Benenhet	Vikt (g)	Status	MIND/MNI
Häst (<i>Equus caballus</i>)	1	1	6	O	1
Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	19	3	0,61	B	

Art och slaktålder

Materialet innehåller ben från häst och oidentifierad däggdjursart (tabell 43). En vänster hörntand från en hingst hittades i den stensatta gropen – A373. Enligt åldersbedömningen kommer tanden från en relativt gammal häst, > 4–5 år gammal. Vid förundersökningen 1996 hittades i en liknande stensatt grop en svinbete och stora fragment av horn (Anund m.fl. 1997:48f). De ben som hittills hittats i groparna härrör således från handjur.

Bevarandegrad

Den insamlade mängden ben är mycket liten. Ben-tätheten på den undersökta lokalen utifrån avbanad yta är endast 0,009 gram ben/m². Jordarten i området består av postglacial lera.

Benmaterialet, de brända benen, består enbart av små fragment som är mellan 5–10 cm stora i genomsnitt. Det enda obrända benet, hingsttanden, är däremot intakt.

Den genomsnittliga fragmentvikten är mycket låg, ca 0,3 gram/ben. Förhållandet mellan antalet benfragment och antal benenheter visar att en hög fragmentering av de brända benen skett efter depositionen, eller vid undersökningen och upptagandet av benen. De 20 fragmenten kommer ursprungligen från fyra ben, vilket ger en ration på 5:1.

Lokal 9A

Avbaningen av lokal 9A resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 10A

Avbaningen av lokal 10A resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Lokal 10B

Avbaningen av lokal 10B resulterade i tomma schakt, varken förhistoriska/historiska lämningar eller benavfall påträffades.

Skoltomten

Inom förundersökningsområdet påträffades 15 gravar. Från nio av dessa har ben samlats in och registrerats, sammanlagt 786 gram ben. Gravfältet fortsätter även öster om det förundersökta området (se lokal 18B). Samtliga ben från gravarna är brända. Därtill hittades ben i tre övriga kontexter; ett kulturlager (13783),

Tabell 44. Skoltomten. Artsammansättning.

Anl. nr	Anl. typ	Vikt (g)	Arter
13319	Brandgrav	1	Människa
13332	Brandgrav	10	Människa och ev. djur
13377	Brandgrav	1	Människa
13395	Brandgrav	29	Människa och hund
13491	Brandgrav	2	Människa
13530	Brandgrav	19	Människa
13560	Brandgrav	12	Hund och ev. människa
13571	Brandgrav	2	Människa – barn
13783	Kulturlager	1	Oidentifierat
13993	Brandgrav	710	Människa, hund, får och/eller get, tamsvin, fågel
14019	Lager	30	Tamsvin (O), stor gräsätare (O), oident. däggdjur (B)
14166	Nedgrävning	1	Tamsvin (O)

ett lager (14019) och en nedgrävning (14166), sammanlagt 32 gram ben (tabell 44).

Människoben från gravarna 13530 och 13074 (se lokal 18B) har daterats till vendel- (Ua-29928) respektive vikingatid (Ua-29871). En härd (14387) har daterats till yngre bronsålder (Ua-29929).

Tre av gravarna undersöktes arkeologiskt, 13491, 13530 – en urnegrav, och 13993 – ett brandlager med urna/urnor. Den osteologiska analysen är endast översiktlig. Benmaterialet har vägts, och fokus har legat på identifiering av förekommande arter i gravarna. Vid förundersökningen deltog osteologer i fält.

Från gravarna 13339, 13877 och 14062 samlades inga ben in vid undersökningen, däremot hittades kamfragment i ytan på två av gravarna respektive keramik och järn i den tredje. Varken ben eller gravföremål plockades in från gravarna 13544, 13900 och 14124.

A13993

Total vikt (g):	710
Antal fragment:	ej räknade
Fragmenteringsgrad:	1 (Wahl 1982)
Färg/förbränningsgrad:	3 (Wahl 1982)
Maxfragment (mm):	50

Artförekomst: Människa – vuxen individ
Hund – < 15 månader
Får/get – troligen juvenil
Tamsvin
Fågel

A13530

Total vikt (g):	19
Antal fragment:	ej räknade
Fragmenteringsgrad:	1 (Wahl 1982)
Färg/förbränningsgrad:	3 (Wahl 1982)
Maxfragment (mm):	30

Artförekomst: Människa – vuxen individ

Referenser

- Albarella, U. 2006. Pig Husbandry and Pork Consumption in Medieval England. In: Woolgar, C. M., Serjeantson, D. & Waldron, T. (Eds.). Food in Medieval England. Diet and Nutrition. Oxford University Press. s. 72–87.
- Anund, J., Duczko, W., Göthberg, H., Price, N. & Wikborg, J. 1997. Gamla Uppsala – centralplats och omland. Arkeologiska förundersökningar på Ostkustbanan 1996–1997. Gamla Uppsala-projektet. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala, rapport 1997:26. Stockholm.
- Göthberg, H. & Schütz, B. 2006 (med bidrag av Leif Jonsson) 2005. I närheten av E4. Arkeologiska schaktningsövervakningar och undersökningar. Upplandsmuseet, Rapport 2006:14. Uppsala.
- Jonsson, L. 2006. Bilaga 3. Osteologisk analys. I: Göthberg, H. & Schütz, B.: I närheten av E4 2005. Arkeologiska schaktningsövervakningar och undersökningar. Upplandsmuseet, Rapport 2006:14. Uppsala.
- Nicholson, R. A. 1992. Bone survival: the effect of sedimentary abrasion and trampling on fresh and cooked bone. International Journal of Osteoarchaeology, Vol. 2.
- Noe-Nygaard, N. 1987. Taphonomy in archaeology with special emphasis on man as a biasing factor. Journal of Danish Archaeology, vol. 6.
- SGU:s digitala jordartskarta
- Silver, I. A. 1969. The Ageing of Domestic Animals. I Brothwell, D. R. & Higgs, E. (red.). Science in Archaeology. London.
- Sykes, N. J. 2006. From Cu and Scaep to Beffe and Motton. The Management, Distribution, and Consumption of Cattle and Sheep in Medieval England. In: Woolgar, C. M., Serjeantson, D. & Waldron, T. (Eds.). Food in Medieval England. Diet and Nutrition. Oxford University Press. S.
- Wahl, von J. 1982. Abhandlungen. Leichenbranduntersuchungen. Ein Überblick über die Bearbeitungs- und Aussagemöglichkeiten von Brandgräbern. Prähistorische Zeitschrift 57. Band, Berlin, New York.

Tabell 45. Benkatalog, centrala delen.

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
12A	24		960	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Mandibula	O	2	15
12A	25		243	Härd	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Femur	O	1	9,7
12A	26		243	Härd	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Radius	O	2	1
12A	27		243	Härd	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Os longum	O	3	1,1
12D	46	758	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	313,8
12D	46	758	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Skenben	O	1	
12D	46	758	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben I	O	1	
12D	46	758	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben III	O	1	
12D	47	758	525	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Strålbens	O	1	8,8
12D	47	758	525	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Tand	O	1	
12D	49	758	525	Grophus	Fisk (<i>Pisces</i> sp.)	Revben	O	1	1
12D	67	552	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Kranium	B	2	5,3
12D	67	552	525	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben II	B	1	
12D	221		525	Grophus	Oidentifierbart		O	11	6,7
12D	222	552	525	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Mellanfotsben	B	1	3,1
12D	222	552	525	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Tand	B	1	
12D	222	552	525	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Underkäke	B	2	
12D	226	758	525	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Språngben	O	1	3,9
12D	227		525	Grophus	Oidentifierbart		O	6	15,3
12D	382		468	Stolphål	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Costa	O	1	0,7
12D	383		468	Stolphål	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Humerus	O	1	2
12D	406	10177	10139	Grophus	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)		O	1	2,4
12D	407	829			Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Mandibula, dens	O	1	0,7
12D	408	831			Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Costa	O	1	3,9
12D	409	861	850	Omrört lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae</i> sp./ <i>Cervidae</i> sp.)	Os longum	B	1	3,6
12D	410	861	850	Omrört lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	MT	O	1	1,7
12D	411	861	850	Omrört lager	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Frontale, os	O	1	0,3
12D	412	861	850	Omrört lager	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Os longum	O	1	0,7
12D	413	861	850	Omrört lager	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Obestämt benslag	O	6	1,6
12D	414				Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Os longum	O	1	0,9
12D	415	10204	10203	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Obestämt benslag	O	55	9,5
12D	416	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Mandibula	O	6	8,4
12D	417	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Dens	O	5	0,5
12D	418	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Mandibula	O	1	2,2
12D	419	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Patella	O	1	1,1
12D	420	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Ulna	O	1	0,2
12D	421	10204	10203	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Tibia	O	1	3
12D	422	10204	10203	Lager	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Os longum	O	2	1,4
12D	423	10204	10203	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Mandibula, dens	O	2	5,1
12D	424	10204	10203	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Dens	O	2	0,4
12D	425	10204	10203	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Dens	O	1	0,2
12D	426	10204	10203	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Dens	O	1	4,2
12D	427	10204	10203	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Femur	O	3	3,1
12D	428	10204	10203	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Dens	O	2	0,1
12D	429	10204	10203	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Maxilla, dens	O	1	2,6
12D	430	10204	10203	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae</i> sp./ <i>Cervidae</i> sp.)	Os longum	O	3	4,7
12D	431	10204	10203	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae</i> sp./ <i>Cervidae</i> sp.)	Obestämt benslag	O	3	3
12D	432	10204	10203	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Ct = Centrotarsale	O	1	3,8
12D	433	10204	10203	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Obestämt benslag	B	7	3
12D	434	10204	10203	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Obestämt benslag	B	9	2,2
12D	435	2015	1587	Grophus	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Maxilla	O	1	237,9
12D	436	862	783	Grophus	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Obestämt benslag	O	33	10,7
12D	437	862	783	Grophus	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)	Costa	O	2	0,4
12D	438	862	783	Grophus	Däggdjur (<i>Mammalia</i> sp.)		O	2	2,2
12D	439	862	783	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus</i> f. <i>scrofa</i>)	Scapula	O	3	18,3
12D	440	862	783	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Maxilla, dens	O	1	3
12D	441	862	783	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Vertebra thoracicus	O	1	1,8
12D	442	862	783	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries</i> / <i>Capra hircus</i>)	Calcaneus	O	1	0,8
12D	443	862	783	Grophus	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Talus	O	1	27,2

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
12D	444	862	783	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	2	26,6
12D	445	862	783	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Humerus	O	1	26,2
12D	446	862	783	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Scapula?	O	2	12,7
12D	447	862	783	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Costa	O	1	2,2
12D	448	862	783	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Vertebra	O	1	0,2
12D	449	862	783	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Occipitale, os	O	1	0,2
12D	450	862	783	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	1	1,1
12D	451	862	783	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	3,1
12D	452	862	783	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	3	2,4
12D	453	862	783	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	4	0,5
12D	454		1587	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	0,7
12D	455		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	O	1	0,3
12D	456		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Scapula	O	2	0,5
12D	457		1587	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	2,2
12D	458		1587	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	1,5
12D	459		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	3	3
12D	460		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum, femur?	O	2	3
12D	461		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Humerus	O	1	1,6
12D	462		1587	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Humerus	O	1	5,8
12D	463		1587	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	MP	O	1	0,4
12D	464		1587	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	MT IV	O	1	0,6
12D	465		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Sacrum	O	1	1
12D	466		1587	Grophus	Hjordtdjur (Cervidae sp.)	Dens	O	1	1,4
12D	467		1587	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Phalanx 1	B	1	0,8
12D	468		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	MP/os longum	O	3	4,2
12D	469		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	4	6,3
12D	470		1587	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Tibia	O	1	0,9
12D	471		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	2	2,7
12D	472		1587	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Temporale, os	O	1	1
12E	384	2787	2197	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	MT III	O	1	0,7
12E	385	2787	2197	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	MP	O	1	2,1
12E	386	2787	2197	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Humerus	O	1	7,7
12E	387	2787	2197	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Mandibula, dens	O	1	1,3
12E	388	2787	2197	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Coxae, os	O	1	8,2
12E	389	2787	2197	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	3,2
12E	390	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Radius	O	2	1,4
12E	391	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla, dens	O	2	5,9
12E	392	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla, dens	O	1	3,2
12E	393	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Coxae, os	O	1	1,3
12E	394	2760	2765	Brunn	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Mandibula	O	1	24,2
12E	395	2760	2765	Brunn	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Phalanx 2	O	1	0,9
12E	396	2760	2765	Brunn	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	MT IV	O	1	1
12E	397	2760	2765	Brunn	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula, dens	O	1	9
12E	398	2760	2765	Brunn	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Dens	O	1	2,1
12E	399	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)?	Mandibula	O	1	2,2
12E	400	2760	2765	Brunn	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)?	Os longum	O	2	4,7
12E	401	2760	2765	Brunn	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	0,7
12E	402	2760	2765	Brunn	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	0,5
12E	403	2760	2765	Brunn	Däggdjur (Mammalia sp.)		O	9	2,4
12E	404	2760	2765	Brunn	Däggdjur (Mammalia sp.)		O	9	5,6
12E	405	2760	2765	Brunn	Däggdjur (Mammalia sp.)		B	1	0,5
16	243		5000254	Grophus	Oidentiferbart		B	8	1,1
16	244	3095	5000254	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Skulderblad	O	1	10,3
16	244	3095	5000254	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Överarmsben	O	1	
16	245	3095	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Strålben	O	1	160,6
16	245	3095	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Armbågsben	O	1	
16	245	3095	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Halskota	O	1	
16	246	3095	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	1	4,3
16	248		5000254	Grophus	Oidentiferbart		O	3	4
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	1	290,7
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mellanfotsben	O	4	

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mellanhandsben/ Mellanfotsben	O	1	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Finger/tåben I	O	3	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Finger/tåben III	O	1	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Tand	O	1	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	1	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Revben	O	1	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Skulderblad	O	3	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Bröstkota	O	2	
16	293	3125	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Strålben	O	1	
16	294	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Språngben	O	1	137,6
16	294	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Mellanhandsben/ Mellanfotsben	O	2	
16	294	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Lårben	O	1	
16	294	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Kranium	O	1	
16	294	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Tänder	O	1	
16	295	3125	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Tänder	O	3	37,6
16	295	3125	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Underkäke	O	6	
16	295	3125	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Strålben	O	1	
16	296	3125	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Strålben	O	1	26,7
16	296	3125	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Melleanfotsben	O	1	
16	296	3125	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Bröstkota	O	1	
16	296	3125	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Tand	O	1	
16	297	3125	2979	Lager	#NAMN?	Skenben	O	1	8,7
16	297	3125	2979	Lager	Andfågel	Melleanfotsben	O	1	
16	298		2979	Lager	Oidentifierbart		O	53	92,5
16	302		2979	Lager	Oidentifierbart		B	2	1,3
16	303	3096	2979	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Rörben	O	3	42,2
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mellanhandsben	O	1	1032
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Strålben	O	1	
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Armbågsben	O	1	
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Lårben	O	1	
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Underkäke	O	2	
16	304	3126	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	1	
16	305	3126	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Melleanfotsben	O	1	204,5
16	305	3126	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Revben	O	2	
16	305	3126	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Finger/tåben III	O	1	
16	306	3126	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	tand	O	1	9,5
16	306	3126	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Mellanhandsben	O	1	
16	307	3126	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Underkäke	O	1	11,7
16	307	3126	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Skenben	O	1	
16	315	3096	2979	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)		O	5	36,3
16	316		2979	Lager	Oidentifierbart		O	28	65,6
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Handrotsben	O	1	349,6
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Finger/tåben I	O	2	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mellanhandsben	O	1	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Tänder	O	15	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Tänder	O	6	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Lårben	O	1	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Överarmsben	O	1	
16	317	3122	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Ländkota	O	1	
16	318	3122	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Bröstkota	O	1	6,9
16	318	3122	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Tand	O	1	
16	318	3122	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Överarmsben	O	1	
16	319		2979	Lager	Oidentifierbart		O	37	33,6
16	320		2979	Lager	Oidentifierbart		B	8	4,3
16	323	3122	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Överarmsben	O	1	9,7
16	323	3122	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Handrotsben	O	1	
16	323	3122	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Skenben	O	1	9,7
16	325	3122	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Tand	O	1	24,1
16	325	3122	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	Skenben	O	1	

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Skenben	O	1	131
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Mellanfotsben	O	1	
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Finger/tåben I	O	2	
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Tänder	O	3	
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	horn	O	1	
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	1:a kotan	O	2	
16	333	3196	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	2	
16	334	3196	5000254	Grophus	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	tand	O	1	9
16	335	3196	5000254	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Skenben	O	1	20
16	335	3196	5000254	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Tänder	O	2	
16	336		5000254	Grophus	Oidentiferbart		O	19	35
16	339	3196	5000254	Grophus	Hund (Canis familiaris)	Halskota	O	2	2,5
16	340	3196	5000254	Grophus	Häst (Equus caballus)	Lårben	O	1	22,4
16	341	3196	5000254	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Skenben	O	1	18,5
16	342	3096	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Kranium	O	1	31
16	342	3096	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Tänder	O	1	
16	343	3096	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Mellanfotsben	O	1	19,5
16	343	3096	2979	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Tänder	O	5	
16	344	3096	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Tänder	O	2	25,6
16	344	3096	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Underkäke	O	1	
16	345		2979	Lager	Oidentiferbart		O	24	55,1
16	346	3096	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	tand	O	1	19,7
16	347		2979	Lager	Oidentiferbart		B	32	1,9
16	348	0	2979	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Underkäke	O	1	48,7
16	349	0	2979	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	tand	O	1	1,4
16	363	3125	2979	Lager	Häst (Equus caballus)	tand	O	1	35,7
16	473	4147	4118	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Humerus	O	1	13,6
16	474	4147	4118	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Dens, maxilla	O	3	31,1
16	475	4147	4118	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	bl a os frontale, dens	O	2	2,1
16	476	4147	4118	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	13	8,8
16	477	4147	4118	Lager	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	7	6,1
16	478	4147	4118	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	E	1	0,5
16	479	5000222	4174	Äldre dike?	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	1,4
16	480	5000222	4174	Äldre dike?	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Maxilla	O	3	34,6
16	481	5000222	4174	Äldre dike?	Nötboskap (Bos taurus)	Metatarsale III, os	O	1	4,2
16	482	5000222	4174	Äldre dike?	Nötboskap (Bos taurus)	Dens, maxilla	O	1	22,7
16	483	5000222	4174	Äldre dike?	Nötboskap (Bos taurus)	Dens, mandibula	O	2	14,1
16	484	5000222	4174	Äldre dike?	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	1	1,9
16	485	5000222	4174	Äldre dike?	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	11,6
16	486	5000222	4174	Äldre dike?	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	22	9,7
16	487	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla	O	1	0,3
16	488	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla, dens	O	1	1,5
16	489	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla, dens	O	1	3,5
16	490	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Mandibula, dens	O	1	2,8
16	491	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Maxilla, dens	O	1	5
16	492	4149	4088	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Coxae, os	O	1	15,6
16	493	4149	4088	Lager	Hund (Canis familiaris)	Phalanx 1	O	1	0,4
16	494	4149	4088	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Phalanx 1	O	1	3,3
16	495	4149	4088	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	1	3,2
16	496	4149	4088	Lager	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula, dens	O	1	3,5
16	497	4149	4088	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	2,6
16	498	4149	4088	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Kranium	O	1	0,4
16	499	4149	4088	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	3,2
16	500	4149	4088	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	1	1,6
16	501	4149	4088	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	2	1,6
16	502	3202	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Atlas	O	1	44,1
16	503	3202	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	1	41,5
16	504	3202	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Phalanx 1	O	1	15,8
16	505	3202	5000254	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	1	100,8
16	506	3202	5000254	Grophus	Häst (Equus caballus)	Calcaneus	O	1	40,7
16	507	3202	5000254	Grophus	Häst (Equus caballus)	Tibia	O	4	219,5

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16	508	3202	5000254	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Frontale, os	O	1	12
16	509	3202	5000254	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mandibula, dens	O	1	3
16	510	3202	5000254	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Costa	O	1	2,9
16	511	3202	5000254	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Humerus	O	1	7,3
16	512	3202	5000254	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Ulna	O	1	10,3
16	513	3202	5000254	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Metacarpale III, os	O	1	4,4
16	514	3202	5000254	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Kranium	O	5	30,3
16	515	3202	5000254	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Vertebra	O	2	13,2
16	516	3202	5000254	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Tibia	O	1	14,6
16	517	3202	5000254	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	14,4
16	518	3202	5000254	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	2	3,1
16	519	3202	5000254	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	6,2
16	520	3202	5000254	Grophus	Katt (<i>Felis catus</i>)	Femur	O	1	6,1
16	521	3202	5000254	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Mandibula	O	2	57,4
16	522	3202	5000254	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Maxilla	O	1	8,1
16	523	2883	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Kranium	O	2	1,3
16	524	2883	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	3	4,3
16	525	2883	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	2	0,4
16	526	2917	1971	Lager	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	3	1,6
16	527	2609	1971	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Phalanx 1	O	1	2,3
16	528	2609	1971	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Mandibula, dens	O	1	2,5
16	529	2609	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	1,5
16	530	2609	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	1
16	531	2609	1971	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Obestämt benslag	O	1	13,2
16	532	2062	1971	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mandibula	O	1	18,2
16	533	2062	1971	Lager	Katt (<i>Felis catus</i>)	Mandibula	O	1	2,1
16	534	2062	1971	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Radius	O	1	9,6
16	535	2062	1971	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Ulna	O	3	6,6
16	536	2062	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	3	2,9
16	537	2061	1971	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Costa	O	10	12,4
16	538	2061	1971	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	1	0,8
16	539	2061	1971	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Radius	O	1	2,7
16	540	2061	1971	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Mandibula	O	1	88
16	541	2061	1971	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Vertebra lumbalis	O	1	14,5
16	542	2061	1971	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Mandibula	O	2	49,9
16	543	2061	1971	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Scapula	O	2	109,8
16	544	2061	1971	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Sacrum	O	1	43,6
16	545	2061	1971	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Temporale, os	O	1	36
16	546	2061	1971	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Vertebra thoracicus	O	2	13,2
16	547	2061	1971	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Vertebra thoracicus	O	1	24,8
16	548	2528	2064	Stolphål	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Frontale, os	O	1	1,5
16	549	1835	1786	Grophus	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Atlas	O	1	11,4
16	550	1835	1786	Grophus	Fågel (<i>Aves sp.</i>)	Os longum	O	2	2
16	551	1835	1786	Grophus	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Ulna	O	1	0,4
16	552	3203	3138	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Tc = Tarsi centrale, os	O	1	5
16	553	3203	3138	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Metatarsale IV, os	O	1	9,3
16	554	3203	3138	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Metatarsale III, os	O	1	2
16	555	3203	3138	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mandibula	O	1	2,1
16	556	3203	3138	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mandibula, dens	O	1	8
16	557	3203	3138	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Temporale, os	O	3	14,7
16	558	3203	3138	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Vertebra	O	3	9,6
16	559	3203	3138	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	4	1
16	560	3203	3138	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	2	2,1
16	561	2743	2707	Stensatt grop	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	B	1	2,4
16	562	2743	2707	Stensatt grop	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Costa	O	1	3,3
16A	14	1913	1368	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Finger/tåben II	O	1	27
16A	15	1913	1368	Lager	Hund (<i>Canis familiaris</i>)	2:a kotan	O	1	16,5
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Överarmsben	O	13	10,1
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Armbågsben	O	7	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Strålben	O	6	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Skenben	O	3	

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Lårben	O	3	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Skulderblad	O	5	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Revben	O	31	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Kranium	O	8	
16A	16	1913	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Underkäke	O	3	
16A	17	1913	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Strålben	O	1	24,9
16A	20	1066	631	Recent	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Underkäke	O	1	40
16A	22	1066	631	Recent	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Revben	O	1	25,9
16A	22	1066	631	Recent	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Strålben	O	1	
16A	22	1066	631	Recent	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mellanhandsben/ Mellanfotsben	O	1	
16A	22	1066	631	Recent	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	tand	O	1	
16A	23	1066	631	Recent	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	tand	O	1	72,8
16A	23	1066	631	Recent	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mellanhandsben	O	1	
16A	23	1066	631	Recent	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	23	1066	631	Recent	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Bröstkota	O	1	
16A	23	1066	631	Recent	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Bäckenben	O	1	
16A	24	1475	965	Grop	Hönsfågel	Lårben	O	1	3,5
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben II	O	1	120
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben III	O	1	
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Skenben	O	2	
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	tand	O	1	
16A	25	1475	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Bröstkota	O	2	
16A	26	1475	965	Grop	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	tand	O	1	1,3
16A	27	1475	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Finger/tåben III	O	1	13,8
16A	27	1475	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mellanfotsben	O	2	
16A	27	1475	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Tänder	O	2	
16A	27	1475	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	28		965	Grop	Oidentiferbart		O	27	49
16A	31	1491	1437	Stolphål	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Överkäke	O	8	225,4
16A	31	1491	1437	Stolphål	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	2	
16A	31	1491	1437	Stolphål	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	tand	O	1	
16A	31	1491	1437	Stolphål	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Kranium	O	1	
16A	33	1477	965	Grop	Hund (<i>Canis familiaris</i>)	tand	O	1	3,9
16A	34	1477	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	47,2
16A	35	1477	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Revben	O	1	2,2
16A	35	1477	965	Grop	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	36	1477	965	Grop	Hönsfågel	Överarmsben	O	1	2,2
16A	37	1477	965	Grop	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	tand	O	1	2,2
16A	37	1477	965	Grop	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Kranium	O	1	
16A	38		965	Grop	Oidentiferbart		O	15	15,5
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mellanfotsben	O	1	186
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mellanhandsben/ Mellanfotsben	O	1	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Kranium	O	1	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Kranium	O	3	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Tänder	O	4	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Handrotsben	O	1	
16A	39	1692	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	3	
16A	41	1692	1368	Lager	Hund (<i>Canis familiaris</i>)	Strålben	O	1	4
16A	42	1692	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Tänder	O	4	24,3
16A	42	1692	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	42	1692	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Bäckenben	O	1	
16A	42	1692	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Halskota	O	1	
16A	43	1692	1368	Lager	Hönsfågel	Mellanfotsben	O	1	1
16A	50	673	496	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	2	73,2
16A	50	673	496	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Sesamben	O	1	
16A	50	673	496	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Fotrotsben	O	1	
16A	52	673	496	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Tänder	O	3	34,2

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16A	52	673	496	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mellanfotsben	O	2	
16A	52	673	496	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Mellanhandsben	O	1	
16A	53	673	496	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Underkäke	O	2	56,5
16A	53	673	496	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Tand	O	1	
16A	55	1690	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mellanfotsben	O	1	220,7
16A	55	1690	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben I	O	2	
16A	55	1690	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Tänder	O	5	
16A	55	1690	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Strålben	O	1	
16A	55	1690	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Språngben	O	1	
16A	56	1690	1368	Lager	Hönsfågel	Lårben	O	1	4,1
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Revben	O	1	34,2
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Kranium	O	1	
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Tand	O	1	
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Finger/tåben I	O	1	
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Underkäke	O	1	
16A	57	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Kranium	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Finger/tåben II	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Strålben	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Halskota	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Handrotsben	O	1	
16A	58	1690	1368	Lager	Får/Get (<i>Ovis aries/Capra hircus</i>)	Tand	O	1	12,1
16A	61	1478	965	Grop	Mellanstort däggdjur	Lårben	B	1	1,1
16A	62	1478	965	Grop	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Tand	O	1	1,5
16A	63		1368	Lager	Oidentifierbart		O	7	2
16A	65	1476	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Finger/tåben	B	1	0,4
16A	218		965	Grop	Oidentifierbart		B	29	5,5
16A	219	1476	965	Grop	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Kranium	B	1	3,7
16A	220		965	Grop	Oidentifierbart		B	14	10,8
16A	223	1477	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Överarmsben	O	1	21,9
16A	223	1477	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Kranium	O	1	
16A	223	1477	965	Grop	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Underkäke	O	1	
16A	224	1477	965	Grop	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Rörben	O	1	7,7
16A	225	1475	965	Grop	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Finger/tåben II	O	1	1,9
16A	229	1690	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Finger/tåben II	B	1	2,2
16A	230	1690	1368	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Finger/tåben III	O	1	14,8
16A	230	1690	1368	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Handrotsben	O	1	
16A	230	1690	1368	Lager	Häst (<i>Equus caballus</i>)	Mellanhandsben/ Mellanfotsben	O	1	
16A	231	1690	1368	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Strålben	O	1	27,4
16A	231	1690	1368	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Lårben	O	1	
16A	231	1690	1368	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Kranium	O	2	
16A	232		1368	Lager	Oidentifierbart		O	54	86,7
16A	233	1491	1437	Stolphål	Oidentifierbart		O	7	8,4
16A	234	1692	1368	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Överarmsben	O	2	36,9
16A	236	1692	1368	Lager	Mellanstort däggdjur	Bäckenben	O	1	9,3
16A	237		1368	Lager	Oidentifierbart		O	43	50
16A	238	673	496	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Underkäke	O	1	4,8
16A	238	673	496	Lager	Stor gräsätare (<i>Bovidae sp./Cervidae sp.</i>)	Kranium	O	1	
16A	239		496	Lager	Oidentifierbart		O	30	34,7
16A	240	1913	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mellanfotsben	O	1	23,6
16A	240	1913	1368	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Lårben	O	1	
16A	242		1368	Lager	Oidentifierbart		O	9	12,6
16A	563	673	496	Lager	Mellanstort däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	Femur	O	1	1,6
16A	564	681	299	Lager	Fågel (<i>Aves sp.</i>)	Tibiotarsus	O	1	0,5
16A	565	681	299	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Metatarsale III, os	O	3	37,4
16A	566	681	299	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	MP	O	2	9
16A	567	681	299	Lager	Nötboskap (<i>Bos taurus</i>)	Mandibula	O	1	11,1
16A	568	681	299	Lager	Tamsvin (<i>Sus domesticus f. scrofa</i>)	Scapula	O	1	5,4
16A	569	681	299	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	Obestämt benslag	O	5	7,4
16A	570	1692	1368	Lager	Däggdjur (<i>Mammalia sp.</i>)	Obestämt benslag	B	4	0,2

Lokal	Fnr	F enhet	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)
16A	571	1985	1914	Stolphål	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Costa	O	1	14,3
16A	572	1985	1914	Stolphål	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	17,2
16A	573	1985	1914	Stolphål	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Metatarsale III, os	O	1	3,8
16A	574	1985	1914	Stolphål	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Coxae, os	O	1	2,8
16A	575	1367	1353	Stolphål	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	MP	O	1	1,8
16A	576	1367	1353	Stolphål	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	3	11,5
16A	577	1367	1353	Stolphål	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Oident.	O	5	22,4
16A	578	1367	1353	Stolphål	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Oident.	O	1	7,2
16A	579	1367	1353	Stolphål	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Oident.	O	1	1,9
16A	605	1688	1368	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)		O		309,4
18	580	3672	3593	Kulturlagerrest	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	0,9
18	581	4084	4057	Grop	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Tibia	O	2	10,2
18	582	4084	4057	Grop	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	O	1	3
18	583	4084	4057	Grop	Nötboskap (Bos taurus)	Tibia	O	1	4,5
18	584	4084	4057	Grop	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	1	0,6
18	585	3347	3317	Lager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Dens	O	5	1,7
18	586	3840	3729	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Maxilla, dens	O	2	0,7
18	587	3840	3729	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	1	2,7
18	588	3840	3729	Lager	Häst (Equus caballus)	Metacarpale III, os	O	1	26,9
18	589	3482	3373	Stolphål	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Os longum	O	1	0,4
18	590	3612	3593	Kulturlagerrest	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	B	1	0,8
18	591	3302	3301	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Mandibula	O	8	41,6
18	592	3302	3301	Grophus	Mellanstort däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	B	1	1,7
18	593	3443	3301	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Maxilla, dens	O	7	6,7
18	594	3443	3301	Grophus	Häst (Equus caballus)	Mandibula, dens	O	1	36,2
18	595	3443	3301	Grophus	Häst (Equus caballus)	Dens	O	1	8
18	596	3443	3301	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	Os longum	O	2	14
18	597	3581	5000296	Ränna	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	1	0,1
18	600		3301	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Metatarsale III, os	O	1	12,5
18	601		3301	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Temporale, os	O	1	2
18	602		3301	Grophus	Nötboskap (Bos taurus)	Humerus	O	2	23,4
18	603		3301	Grophus	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Dens	O	3	0,1
18	604		3301	Grophus	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	troligen MC häst	O	1	9,3
18B	33		12321	Kokgrop	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula	O	3	46,2
18B	34		12321	Kokgrop	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Metatarsale III, os	O	1	1,2
18B	35		12321	Kokgrop	Nötboskap (Bos taurus)	Maxilla	O	13	43
18B	36		12355	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	O	1	1,8
18B	37		12355	Grophus	Däggdjur (Mammalia sp.)	Costa	O	1	0,5
18B	38		12337	Stolphål	Slidhornsdjur (Bovidae sp.)	Dens	O	2	0,4
18B	39		12337	Stolphål	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	O	1	1,8
18B	40		12973	Brandgrav	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	Dens	O	2	0,9

Tabell 46. Benkatalog, södra delen.

Lokal nr	Fnr	Anl. nr	Anl. typ	Art	Benslag/Tand	Status	Antal	Vikt (g)	Kön
9	1	373	Grop	Häst (Equus caballus)	Dens	O	1	6	Hingst
9	21	569	Härd	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	1	0,01	
9	22	470	Härd	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	12	0,5	
9	23	470	Härd	Däggdjur (Mammalia sp.)	Obestämt benslag	B	6	0,1	

Tabell 47. Benkatalog, Skoltomten.

F nr	Anl. nr	Anl. typ	Art	Status	Vikt (g)	Sotighet	Maxfragm (mm)
33	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	3	ja	15
34	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	20	nej	50
35	13395	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	9	nej	30
36	13332	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	6	ja	40
37	13571	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	2	nej	8
38	13530	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	17	nej	30
39	13530	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	2	nej	15
40	13560	Brandgrav	Djur (Animalia sp.)	B	3	nej	25
41	13395	Brandgrav	Däggdjur (Mammalia sp.)	B	2	nej	20
42	13395	Brandgrav	Däggdjur (Mammalia sp.)	B	2	nej	10
43	13395	Brandgrav	Hund (Canis familiaris)	B	1	ja	10
44	13319	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	1	nej	10
45	13395	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	2	nej	15
46	13395	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	1	nej	20
47	13491	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	2	nej	10
48	13395	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	7	nej	25
49	13332	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	4	ja	15
50	13560	Brandgrav	Hund (Canis familiaris)	B	9	nej	20
51	13395	Brandgrav	Däggdjur (Mammalia sp.)	B	5	ja	25
52	13377	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	1	nej	15
53	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens)	B	4	ja	10
77	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens), Hund, Fågel	B	293,7	ja	50
84	13993	Brandgrav	Människa, Hund, Fågel, Får/get	B	199,7	ja	25
87	13783	Kulturlager	Oidentifierat (Ospecc.)	B	1		10
88	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens), Hund, Fågel	B	113,1	ja	30
89	14166	Nedgrävning	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	O	1		
90	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens), Hund (Canis familiaris)	B	49,7	ja	20
92	13993	Brandgrav	Människa (Homo sapiens), Hund, Fågel	B	10,2	ja	20
95	13993	Brandgrav	Människa, Fågel, Gris	B	16,6	ja	25
107	14019	Lager	Tamsvin (Sus domesticus f. scrofa)	O	27		
109	14019	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	B	1		5
110	14019	Lager	Däggdjur (Mammalia sp.)	B	1		25
110	14019	Lager	Stor gräsätare (Bovidae sp./Cervidae sp.)	O	1		

Bilaga 6. Makrofossilanalys och stratigrafbedömning

Av Jonas Bergman (UV), Anneli Ekblom (Geark och Uppsala universitet), Jens Heimdahl (UV)

Inledning

Den arkeologiska förundersökningen för ostkustbanan (OKB), Gamla Uppsala, utfördes tvärvetenskapligt och både kvartärgeologiska och arkeobotaniska utvärderingar gjordes parallellt med de arkeologiska undersökningarna redan i fältfasen. Under arbetet insamlades och preparerades 75 jordprover för vidare makroskopisk utvärdering och analys.

Huvudsyftet med de arkeobotaniska analyserna var att utvärdera bevaring och förekomst av botaniskt makroskopiskt material i de arkeologiska lämningarna, i syfte att planera och budgetera arkeobotaniska analyser vid kommande slutundersökning. Därtill syftade analyserna till att stödja den arkeologiska tolkningen, samt att finna material med kort egenålder, lämplig för ^{14}C -datering. Analysen har främst fokuserat på botaniskt material (som inte är ved eller träkol), men även annat makroskopiskt material har eftersökts och noterats, t.ex. fragment av keramik, smidesloppor, smältor, benfragment och fiskfjäll.

Kvartärgeologiska fältobservationer gjordes parallellt med de arkeologiska utgrävningarna i syfte att stödja de arkeologiska tolkningarna av markutnyttjande och kulturlagerbildning, samt att utvärdera kulturlagers förhållande till sentida störningar.

Fältarbetet, inklusive preparering och pilotanalyser av jordprover utfördes främst av Jens Heimdahl som också samordnade analysarbetet. De makroskopiska analyserna har främst utförts av Anneli Ekblom och Jonas Bergman.

Metod och källkritik

Provtagningen i fält genomfördes dels av arkeologerna själva, dels av Jens Heimdahl och Jonas Bergman, under totalt fem fältarbetsdagar. Provvolymerna låg normalt kring två liter i torrvolym, men i vissa mindre anläggningar begränsades volymen ner till 0,3 liter, och i andra, särskilt intressanta anläggningar provtogs volymer upp till fyra liter. Provtagningen skedde genom att jorden skars ur ett definierat strata, uppsamlades i en plastpåse, och mättes in. Provet floterades därpå omedelbart efter Wasylikowas procedur (1986:571–590) – jorden slammades upprepade gånger upp i vatten och floterat material vätskta-

des i en sikt med maskvidd 0,5 mm. En pilotanalys genomfördes på plats genom att sikten genomsöktes på identifierbart material som sädeskorn, benfragment etc. Material som identifierades i fält plockades ut och placerades i en vattenfylld burk för att underlätta senare analyser. På detta sätt delgavs en ungefärlig bild av jordinnehållet till arkeologerna redan i fält, vilket underlättade tolkningsarbetet och vidare provtagning.

Inför den mikroskopiska analysen vätskades de prover som inte var tillräckligt rena på nytt i vatten. Analysen av de insamlade proverna genomfördes med hjälp av stereomikroskop (förstoring $\times 6,3$ –80). Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil (som inte är ved eller träkol), men även puppor, fekalier, smältor, slagg, ben m.m. har eftersökts. Bestämningsarbetet skedde till stor del med hjälp av referenssamlingar. Som bestämningslitteratur användes Anderberg 1998, Bejerink 1946, Berggren 1969, 1981, Jacomet 1987, Körber-Grohne 1964:1–32, 1991:169–234 och Schoch m.fl. 1988. Kvantifieringen av frön/frukter skedde genom räkning där summan frön/frukter avrundades uppåt till närmsta heltal. Fragmenterade rester hanterades för sig och bedömdes endast till förekomst eller ej (markerat som punkter i resultattabellen, tabell 48).

Den övervägande delen av proverna innehöll enstaka färska (recenta) växtrester, framför allt i form av rotträdar och fröer. All jord karaktäriserades av s.k. ”smulstruktur” (*crumb-microstructure*) som uppstår när daggmaskar är, eller har varit aktiva i jorden. Kokonger av daggmask hittades i de flesta prover. Detta innebär att jorden i dessa prover utgör en del av en aktiv biologisk horisont där material av mindre fraktioner kontinuerligt kan ha omlagrats till nutid. En stor del av stratigrafin består av äldre markhorisonter (inkluderande tramphorisonter, ploghorisonter och brunjordar) vars kontakter och utbredningar blivit diffusa till följd av denna kontinuerliga omrörning. Material från olika strata kan sålunda ha blandats efter det att det avsatts (postdepositionellt) men i begränsad utsträckning. Att de stratigrafiska enheter fortfarande är tydligt urskiljbara (trots diffusa kontakter) tyder på att den övervägande delen av materialet i dem legat *in situ* efter den ursprungliga depositionen.

Till följd av bioturbationen är bevarandegraden generellt låg och graden av postdepositionellt inblandat material till följd av bioturbation finns där i form av en modernare fröbank. Även (den oförkolnade) fröbanken kan dock i vissa fall innehålla spår av en

varit högre prissatt. Om så är fallet skulle den höga andelen vete i en del av materialet kunna tolkas som att man t.ex. vid lokal 12D och 16A (ej grophus vid 16A) framställt exklusiv mat för förmöget folk, eller kanske till särskilda högtider. Möjligen kan vi då också läsa in en statuskillnad i maten som framställts i grophuset i lokal 18. Om grophuset är samtida kan vi här möjligen se tendenser till specialisering i mat- och dryckesframställningen, men det är också tänkbart att skillnaderna är kronologiska.

Ytterligare fynd av särskilt intresse är förekomsten av fröer av kålväxter (*Brassica spp.*) som kan komma från odlade former av kål, rova, senap eller någon oljeväxt (raps etc.), som förekommer i fyra prover från lokal 12D, 16 och 18. Generellt är dock bevarandegraden för andra vegetabilier än förkolnat material dålig i de torra jordarna, varför analyser i eventuella fuktiga miljöer (t.ex. brunnar, vattenhål, latriner) som kan komma att påträffas i framtida undersökningar särskilt bör prioriteras. I sådana miljöer finns också potential för andra paleoekologiska metoder som kan kombineras med makrofossilanalys.

Lokal 9

I denna lokal analyserades totalt nio prover: sex från två av stenfundamenten i spåren efter stenraden, A614 och A398; samt två från de intilliggande härdarna (A449 och A470). Proverna från den övre delen av fyllningen i stenfundamenten innehöll enstaka brända fragment av sädeskorn och ogräs. De mellersta och nedre delarna av fyllningarna innehöll endast lite träkol. Enligt vedartsanalysen utförd av Ulf Strucke består träkolsfragmenten av gran- och tallved. Resultaten kan tolkas som att härdarna utanför stenraden inte använts för matlagning. De enstaka fynden av säd i fyllningen till stenfundamenten är svårtolkade i relation till stenarna då inte det omgivande markskiktet är undersökt. Dateringarna av säden visar dock att denna är från romersk järnålder, vilket stödjer en tolkning att det rör sig om omlagring från äldre boplatsaktiviteter som inte är kopplade till stenraden.

Lokal 12D

Stratigrafin i den sydligaste lokalen inom den centrala delen studerades i schakt 813. Här kännetecknades den av en uppdelning mellan kulturlager i öster som var opåverkade av odling, och tjockare (>40 cm) homogena horisonter i väster som sannolikt påverkats av odling. Gränsen löpte ungefär nord-sydligt i lokal

12D. Under denna påträffades spår av en/ett ränna/dike, möjligen i gränsens riktning, som fyllts igen i samband med att den varit vattenfylld (laminerade sediment i botten). I öster finns bevarade rester av ett kulturpåverkat strata, kanske en äldre tramphorisont, under moderna fyllnadsmassor kopplade till den nutida trädgårdsanläggningen. Stratat bestod av en ca 1 dm mäktigt humös finsand med kolinslag, och låg med skarp och ojämn kontakt mot substratet, ostörd mellan/grovsand, vilket visar att det inte i störts av odling. Det kulturpåverkade lagret undersöktes med tre prover, och innehöll bl.a. träkol, keramik och slagg, men saknade spår av matrester, vilket kontrasterar mot de rika fynden i det närliggande grophuset Sn 525. Sammanfattningsvis visar de kvartärgeologiska undersökningarna att de förhistoriska lagren är relativt ostörda av sentida aktiviteter och detta område har därför stor potential när det gäller vidare undersökningar.

Totalt analyserade 16 stycken prover ifrån lokalens olika kontexter. Sex av dessa var prover som togs i profiler vilka, förutom recenta fröer, innehöll mycket små mängder träkol och inga förkolnade fröer. Profilprov kulturlager väster (Mp 813) innehöll dock boplatsrester i form av slagg och bränd lera.

Ett flertal prover ifrån grophuset analyserades ifrån lokal 12D. Grophuset Sn 525 var mycket fyndrik och inte mindre än 221 stycken sädeskorn påträffades i de två prover å fyra liter som provtogs. Ett prov från själva golvet på grophuset (PM 759) med vikingatida datering, innehöll totalt 149 stycken sädeskorn med fördelningen 29% obestämbare sädeskorn, 34% korn (skalkorn, *Hordeum vulgare* ssp. *vulgare*, och ej närmare bestämda) och 29% vete (huvudsakligen av kubbvete typ, *Triticum compactum* typ). Ett fåtal korn av havre påträffades även liksom tre korn av råg. Ett fåtal ogräsfröer, huvudsakligen av måra och småsnärjmåra påträffades också. Småsnärjmåran som är en kvävegynnad art som ofta växer som ogräs på åkrar har troligen oavsiktligt kommit att följa med säden vid skörd och förvaring. Ytterligare ett prov togs i grophusets fyllning, PM 769, också detta var mycket innehållsrikt men fördelningen av sädeskorn särskiljde sig något ifrån golvprovet, PM 759. Den relativa andelen vete (huvudsakligen av kubbvete, *Triticum compactum*-typ) var här större (38%) och det förekom inga ogräsväxter.

Övriga prover ifrån lokal 12D var också de relativt innehållsrika. Totalt påträffades 76 sädeskorn. I dessa prover dominerade korn och ogräsfröer. Till skillnad

Tabell 48. Resultattabell, makrofossilanalysen.

***Plats för A3 = tabell 48
se eget dokument***

äldre fröbank (i synnerhet om dessa fröer är motståndskraftiga mot nedbrytning), men bevaringsförhållandena bedöms inte vara tillräckligt goda för bevarande av oförkolnat organiskt material. Av de obrända fröer som påträffades, dominerade mälla (*Chenopodium album*-typ), tillsammans med enstaka övriga ogräsväxter vilka är vanligt förekommande arter i recenta fröbanker. Samtliga obrända ogräsfröer betraktas därför som recenta och presenteras därför inte här.

Alla växtrester som utsatts för brand eller hetta bevaras inte genom förkolning, detta gäller framför allt fröer med stort fettinnehåll eller ömtålig struktur (t.ex. flockblomstriga växter). Fröer och frukter som bevaras genom förkolning har ofta en liten kvot i förhållandet yta/volym (ex. sädeskorn) eller hårda skal (ex. mällor). Av detta följer att växtmaterialet som bevarats genom förkolning bara representerar en liten del av de växter som ursprungligen utsatts för hetta/brand.

Resultat

Resultaten av makrofossilanalyserna redovisas i **tabell 48**. Tabellen är uppdelad efter lokal. Fragmenterat material som inte är fröer och frukter (t.ex. träkol, benfragment etc.) har endast markerats med punkter till förekomst eller ej. Vetet har separerats i en bröd/kubbvete grupp (*Triticum aestivum/compactum*) samt i en speltoid grupp där *Triticum dicoccum* har identifierats. Huvuddelen representeras av bröd/kubbvete. Den morfologiska överlappningen mellan *Triticum aestivum* och *Triticum compactum* är stor och de separeras huvudsakligen på basis av läng/bredd förhållandet (Hansson 1997). I denna översiktliga analys har separeringen till kubbvete genomförts genom bedömning av kornens form, men inte genom mätning, varför bestämningen begränsas till en typklassificering av kubbvete.

Diskussion

Resultaten diskuteras här dels i en översiktlig sammanfattning, och dels uppdelade efter lokaler från söder till norr. De stratigrafiska fältobservationerna vävs samman med diskussionen.

Sammanfattning, bedömning och vidare frågeställningar

Det makrofossila innehållet i anläggningarna i området är överlag stor, och potentialen för vidare ana-

lyser är stor. I synnerhet finns det stora mängder förkolnat vegetabiliskt avfall bevarat i grophusen där fyra av fem daterades till vendeltid/vikingatid och ett (lokal 16) till medeltid. Samtliga fem grophus som undersöktes makroskopiskt uppvisade ett rikligt innehåll av förkolnad säd och de flesta av dem innehöll också benfragment och i något fall också spår av fisk. Mycket material finns även i stlphål/gropar som hör till boplatserna. I jämförelse med andra undersökta samtida platser i Uppland (exempelvis E4 sträckningens lokaler, Ranheden 2007:17–119) är andelen påträffade fröer mycket hög. Detta i kombination med Gamla Uppsalas centrala roll i förståelsen av social och politisk organisation i regionen gör att omfattande arkeobotaniska analyser vid en särskild arkeologisk undersökningen är av stor vikt. Den rikliga förekomsten av förkolnade fröer gör det också möjligt att belysa markutnyttjande, gårdsekonomier och social och rumslig organisation. Redan nu kan konstateras, på basis av preliminär undersökningen, att andelen vete är högre än på andra platser i Mälardalen, vilket eventuellt kan kopplas till platsens roll som maktcentrum (Hansson 1997:11).

Den disparata sammansättningen av spannmålen, och kombinationen av vegetabilier och animalier i grophusens golvhorisonter tolkas som avfall som successivt ansamlats under husens brukningstid och att husen använts som kokhus. Liknande avfall ansamlas naturligtvis också i bostadshus där matlagning äger rum, men kokhusen är ofta så små till formaten att de sällan tolkas på detta sätt. Vi kan notera att platsen utifrån förundersökningens resultat förefaller speciell, och annorlunda från boplatser, såtillvida att spåren efter matlagning tycks stora i jämförelse med spåren efter boplatser. Vi kan också notera att spåren efter spannmål generellt är välrensade (få ogräs och agnar) och att vi inte funnit spår av preparering av skörd.

Ser vi till fyndens sammansättningen kan vi notera en periodtypisk, och förväntad dominans av skalkorn – ett sädesslag som bl.a. kommit till användning i ölframställning, gröter och som utfyllnad i bröd. Anmärkningsvärt är den stora andelen bröd/kubbvete i materialet. I synnerhet kubbvete förekommer generellt endast i små mängder under järnålder (Hansson 1997). Vi kan notera att bröd/kubbvetet några århundraden senare, under medeltiden, är en statusmarkör och användes för bakning av lyxprodukter som t.ex. vitt bröd. Vetets, och i synnerhet det närstående kubbvetets, roll under äldre tid är inte helt klarlagd, men det är inte otänkbart att det även då

ifrån grophus Sn 525 innehöll grophus Sn 1587 endast nio sädeskorn och nästan inga ogräsfröer.

Lokal 16

Även i denna lokal, där lämningarna daterades till yngre järnålder–medeltid, påträffades grophus, diverse stolphål och gropar som provtogs. Till skillnad ifrån lokal 12D påträffades i lokal 16 endast spridda förekomster av sädeskorn och ogräsfröer. Grophus Sn 1786 innehöll tio sädeskorn, fyra stycken korn, tre stycken vete, samt en råg. Spridda förekomster av sädeskorn (9 st. och 7 st.) förekom i Sn 2894 och Sn 2940.

Lokal 16A

Stratigrafin i lokalen är påverkat av omfattande exploatering under sen tid, antagligen 1700- och 1800-tal. De äldre lämningarna består av gropar och stolphål som framkommer under ett homogent utbildat lager i sand och lera som återfinns över hela ytan. Inom denna horisont påträffas ett mångåldrigt fyndmaterial, vilket bekräftar att horisonten representerar en markyta som existerat under lång tid. Odlingshorisonten överlagras av de senare murkonstruktionerna och fyllnadsmassorna. De sentida konstruktionerna utgör ett kronologiskt lock över de äldre lämningarna som därför bedöms vara relativt intakta.

Även i lokal 16A förekom spridda förekomster av sädeskorn. I grop Sn 956 påträffades sammanlagt 16 sädeskorn (på totalt 4 liter analyserad jord), med jämn fördelning vete och korn.

Lokal 18

Stratigrafiskt karaktäriserades lokalen av en odlingspåverkad markhorisont som nådde 0,6–0,7 meter djup. En så tjock odlingshorisont kan inte förklaras utan pålagring av material. Områdets vidstäckta flacka topografi tillåter inte en odlingsinducerad kolluvial bildning (d.v.s. en succesiv påbyggnad av odlingsjord genom plöjning eller ärjning i en sluttning), och den diffusa nutida brunjordshorisonten försvårar tolkningen. Möjligen kan pålagringen förklaras genom att man med markberedningsarbeten velat åstadkomma en flack yta. I den södra delen av omlagringen finns dock tydlig pålagring av material från sluttningen i söder.

Totalt analyserades 17 prover från de olika kontexterna i lokal 18. Proverna var generellt fyndrika, och det rikaste provet (PM 3494) från det brända stolphålet 3373 innehöll uppskattningsvis över 400

brända sädeskorn (ca 200 korn/liter jord). 132 av dessa (totalt 189 fragment) identifierades och fördelningen var: 9% obestämda, 88% korn (varav 83% skalkorn) samt 3% vete (huvudsakligen av kubbvete, *Triticum compactum*, -typ). Övriga prov från lokalen hade liknande sammansättning, dock fanns i PM 4085 även ett korn av råg (*Secale cereale*). En bränd agndel hittades även i PM 3733 från stolphål 3384 (ej undersökt, provet taget i ytan). Enstaka fynd av obränt ben förekommer och kan möjligen vara matlagningsrester. I området gjordes relativt få fynd av brända ogräsfrö, endast enstaka frö av vildgräs och olika mårar, bl.a. småsnärjmåra. Enstaka slaggfragment/smältor har påträffats, liksom enstaka kalkstensfragment och hårt bränd lera.

Lokal 18B

Två prov analyserades från lokalen, PM 13212 och 13263, det förstnämnda från botten av en nedgrävning. De innehöll enstaka hårt brända sädeskorn, bl.a. skalkorn och vete. PM 13212 innehöll även fragment av obränt ben.

Lokal 23C

Två prover analyserades från lokalen. PM 12239 innehöll brända sädeskorn, varav 19 bestämdes till skalkorn och ett till vete. Ett fåtal skalkorn hade rester av skalet kvar. Provet innehöll även fragment av obränt ben och slagg. PM 12004 innehöll endast enstaka brända sädeskorn.

Lokal 26A

Inom denna lokal provtogs få anläggningar, och endast ett prov har analyserats, (PM 10422), från hus A. Det innehöll ett bränt skalkorn och obrända ben från möss.

Referenser

- Anderberg, A-L. 1994: Atlas of seeds. Part 4. Resedaceae-Umbelliferae. Naturhistoriska Riksmuseet. Stockholm.
- Beijerinck, W. 1947: Zadenatlas der Nederlandsche Flora. Amsterdam.
- Berggren, G. 1969. Atlas of seeds. Part 2. Cyperraceae. Naturvetenskapliga Forskningsrådet. Stockholm.
- 1981. Atlas of seeds. Part 3. Salicaceae-Cruciferae. Naturvetenskapliga Forskningsrådet. Stockholm.

- Hansson, A. 1997. Arkeobotaniska undersökningar i Vendel och Valsgärde. I: Arrhenius, B. & G. Eriksson, SIV, Svealand i vendel- och vikingatid. Studier från delprojekten vid Stockholms universitet. Delprojekt 1 & 2. Arkeologiska forskningslaboratoriet.
- Heimdahl, J., Menander, H. & Karlsson, P. 2005: A New Method for Urban Geoarchaeological Excavation, Example from Norköping, Sweden. Norwegian Archaeological Review. Vol 38.
- Jacomet, S. 1987. Prähistorische Getreidefunde, Eine Anleitung zur Bestimmung prähistorischer Gersten- und Weizen- Funde, 70 pp. Botanisches Institut der Universität Abteilung Pflanzensystematik und Geobotanik. Basel.
- Körber-Grohne, U. 1964: Bestimmungsschlüssel für subfossile Juncus-Samen und Gramineen-Früchte. Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet. Schriftenreihe des Niedersächsischen Landesinstitutes für Marschen- und Wurtenforschung. Band 7. 21 pl.
- 1991. Bestimmungsschlüssel für subfossile Gramineen-Früchte, Identification key for subfossil Gramineae fruits. Probleme der Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet. Schriftenreihe des Niedersächsischen Landesinstitutes für Marschen- und Wurtenforschung. Band 18. 24 pl.
- Ranheden, H. 2007. Vegetationshistoria. I: Hjärtner-Holder, E., Ranheden, H. & Seiler, A. (red.). Land och samhälle i förändring. Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv. Arkeologi E4 Uppland – Studier. Volym 4. Riksantikvarieämbetet, UV GAL, Societas Archaeologica Upsaliensis, SAU och Upplandsmuseet. Uppsala.
- Schoch, W. H., Pawlik B. & Schweingruber, F. H. 1988. Botanical macro-remains, 228 pp. Paul Haupt Publishers, Stuttgart.
- Wasylikowa, K. 1986. Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology. John Wiley & Sons Ltd, Chichester.

Bilaga 7. Vedartsanalys

Av Ulf Strucke, UV

Lokal 9

Analysld:	9253		
Anläggning:	363	Provnr:	PK444
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	1	Analyserat	1
Art:	Tall	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29865, 1381 ±30 BP		
Analysld:	9354		
Anläggning:	363	Provnr:	PM443A
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	7	Analyserat	7
Art:	Tall	Antal:	7
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29931, 1460 ±30 BP		
Analysld:	9356		
Anläggning:	363	Provnr:	PM443B
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	11	Analyserat	11
Art:	Tall	Antal:	11
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Analysld:	9358		
Anläggning:	398	Provnr:	PM1233
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	17	Analyserat	17
Art:	Barrträd	Antal:	5
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Gran	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Tall	Antal:	11
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Analysld:	9353		
Anläggning:	398	Provnr:	PM1234
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	6	Analyserat	6
Art:	Ask	Antal:	6
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29932, 3003 ±30 BP		
Analysld:	9355		
Anläggning:	398	Provnr:	PM1235A
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	8	Analyserat	8
Art:	Ek	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Art:	Tall	Antal:	7
Material:	Träkol		
Kommentar:			

Analysld:	9359		
Anläggning:	398	Provnr:	PM1235B
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	4	Analyserat	4
Art:	Barrträd	Antal:	4
Material:	Träkol		
Kommentar:			
Analysld:	9249		
Anläggning:	449	Provnr:	-
Vikt (g):	10,3	Analyserad vikt (g):	5
Fragment:	över 500	Analyserat antal:	30
Art:	Tall	Antal:	30
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved, Ua-29870, 1437±30 BP		
Analysld:	9357		
Anläggning:	614	Provnr:	PM1239
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	1	Analyserat	1
Art:	Organiskt material	Antal:	1
Material:	Organiskt material		
Kommentar:	Kåda		

Lokal 12A

Analysld:	9254		
Anläggning:	243	Provnr:	PK255
Vikt (g):	6,2	Analyserad vikt (g):	6,2
Fragment:	1	Analyserat	1
Art:	Tall	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved. Ua-29869, 1357 ±30 BP		

Område 12D

Analysld:	9438		
Anläggning:	SL1020	Provnr:	PM1947
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	1	Analyserat	1
Art:	Växtdelar (ört)	Antal:	1
Material:	Förkolnad		
Kommentar:	Örtstam. UGAMS-9209, 670 ±25 BP		

Område 12E

Analysld:	9168		
Anläggning:	243 Härd	Provnr:	-
Vikt (g):	0,2	Analyserad vikt (g):	0,2
Fragment:	11	Analyserat	11
Art:	Björk	Antal:	11
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29855, 1700 ±30 BP		

Lokal 16A

Analysid:	9166		
Anläggning:	661	Provnr:	PK662
Vikt (g):	1,3	Analyserad vikt (g):	1,3
Fragment:	7	Analyserat	7
Art:	Gran	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:	Vald för datering. Ua-29857 1187±30 BP		
Art:	Tall	Antal:	6
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved		
Analysid:	9167		
Anläggning:	1437	Provnr:	PK1489
Vikt (g):	0,2	Analyserad vikt (g):	0,2
Fragment:	4	Analyserat	4
Art:	Ek	Antal:	3
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ung kvist, under 30 år. Vald för datering. Ua-29856, 1234 ±30 BP		
Art:	Tall	Antal:	1
Material:	Trä		
Kommentar:	Ej tillvarataget		

Lokal 18

Analysid:	9250		
Anläggning:	4057	Provnr:	PK4083
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	2	Analyserat antal:	2
Art:	Tall	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29908, 1185 ±30 BP		
Analysid:	9232		
Anläggning:	SN3876	Provnr:	PK3992
Vikt (g):	0,9	Analyserad vikt (g):	0,9
Fragment:	6	Analyserat antal:	6
Art:	Ek	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ej tillvaratagen		
Art:	Tall	Antal:	5
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29913, 1242 ±30 BP		
Analysid:	9231		
Anläggning:	SN3912	Provnr:	PK3991
Vikt (g):	0,3	Analyserad vikt (g):	0,3
Fragment:	5	Analyserat antal:	5
Art:	Alm	Antal:	1
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ej tillvaratagen		
Art:	Tall	Antal:	4
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29914, 1182 ±30BP		

Lokal 23C

Analysid:	9251		
Anläggning:	11663	Provnr:	PK12237
Vikt (g):	0,8	Analyserad vikt (g):	0,8
Fragment:	2	Analyserat	2
Art:	Ek	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved. Ua-29910, 1554 ±30 BP		
Analysid:	9252		
Anläggning:	12225	Provnr:	PK12238
Vikt (g):	2,7	Analyserad vikt (g):	2,7
Fragment:	11	Analyserat	11
Art:	Tall	Antal:	11
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved. Ua-29909, 1676 ±30 BP		

Lokal 26A

Analysid:	9215		
Anläggning:	10321	Provnr:	PK10339
Vikt (g):	0,5	Analyserad vikt (g):	0,5
Fragment:	4	Analyserat	4
Art:	Tall	Antal:	4
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29860, 1725 ±30 BP		
Analysid:	9216		
Anläggning:	10577	Provnr:	PK11227
Vikt (g):	1,4	Analyserad vikt (g):	1,4
Fragment:	30	Analyserat	30
Art:	Tall	Antal:	30
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29861, 1805 ±30 BP		
Analysid:	9217		
Anläggning:	10698	Provnr:	PK11290
Vikt (g):	0,1	Analyserad vikt (g):	0,1
Fragment:	2	Analyserat	2
Art:	Björk	Antal:	2
Material:	Träkol		
Kommentar:	Ua-29862, 1795 ±30 BP		

Skoltomten

Analysid:	9413		
Anläggning:	14387	Provnr:	PK14547
Vikt (g):	0,7	Analyserad vikt (g):	0,7
Fragment:	11	Analyserat	11
Art:	Tall	Antal:	11
Material:	Träkol		
Kommentar:	Kärnved, Ua-29929, 2751 ±30 BP		

Bilaga 8. ¹⁴C-tabell

Lab nr	Strat. obj.	Typ	Lokal	Provnr/Fnr	Material	¹⁴ C-ålder BP	Kalibrerat med 1 σ	Kalibrerat med 2 σ
Ua-29855	2808	Härd	12E	-	Björk	1700 ±30	260–400 AD	250–420 AD
Ua-29856	1437	Stolphål	16A	PK1489	Ek	1234 ±30	690–870 AD	680–880 AD
Ua-29857	661	Lager	16A	PK662	Gran	1187 ±30	780–890 AD	720–950 AD
Ua-29858	756	Fyllning grophus	12D		Skalkorn	1240 ±30	690–860 AD	680–880 AD
Ua-29859	956	Grop	16A	PM1494	1*	2426 ±30	700–400 BC	750–400 BC
Ua-29860	10321	Härd	26A	PK10339	Tall	1725 ±30	250–380 AD	240–400 AD
Ua-29861	10577	Härd	26A	PK11227	Tall	1805 ±30	130–250 AD	120–330 AD
Ua-29862	10698	Hus B	26A	PK11290	Björk	1795 ±30	130–320 AD	130–330 AD
Ua-29865	363	Härd	9	PK444	Tall	1381 ±30	635–670 AD	605–680 AD
Ua-29866	661	Lager	16A	PM663	Skalkorn	2321 ±30	405–380 BC	490–230 BC
Ua-29867	496	Lager	16A	PM664	Skalkorn	573 ±30	1315–1410 AD	1300–1420 AD
Ua-29868	1353	Stolphål	16A	PM2870	Cerealia indet	1000 ±30	990–1120 AD	980–1160 AD
Ua-29869	243	Härd	12A	PK255	Tall	1357 ±30	645–680 AD	610–770 AD
Ua-29870	449	Härd	9	-	Tall	1437 ±30	600–650 AD	565–655 AD
Ua-29871	13074	Brandgrav	18B	PK13170	Skalltak, bränt	1208 ±30	775–870 AD	690–900 AD
Ua-29872	12654	Härd	18B	PK13217	Björk	1565 ±30	430–540 AD	420–570 AD
Ua-29873	373	Fundamentsgrop	9	F1	Hingsstand, obränd	1429 ±30	605–650 AD	570–660 AD
Ua-29908	4057	Grop	18	PK4083	Tall	1185 ±30	780–890 AD	720–950 AD
Ua-29909	12225	Grop	23C	PK12238	Tall	1676 ±30	340–415 AD	250–430 AD
Ua-29910	11663	Hägnad D	23C	PK12237	Ek	1554 ±30	430–550 AD	420–580 AD
Ua-29911	2979	Lager	16	FB3096	Tand	560 ±30	1320–1420 AD	1300–1430 AD
Ua-29912	3014	Fyllning grophus	16	F244	Obränt ben får/get	850 ±30	1160–1225 AD	1050–1270 AD
Ua-29913	3876	Kokgrop	18	PK3992	Tall	1242 ±30	680–810 AD	680–880 AD
Ua-29914	3912	Kokgrop	18	PK3991	Tall	1182 ±30	780–890 AD	770–970 AD
Ua-29928	13530	Brandlager	Skoltomten	F14297	Br. ben	1326 ±30	650–770 AD	640–770 AD
Ua-29929	14387	Härd	Skoltomten	PK14547	Tall	2751 ±30	970–830 BC	1020–800 BC
Ua-29931	363	Härd	9	PM443	Tall	1460 ±30	580–640 AD	550–650 AD
Ua-29932	398	Grop	9	PM1234	Ask	3003 ±30	1320–1130 BC	1380–1120 BC
Ua-29933	614	Grop	9	PM799	Cerealia	1881 ±30	70–210 AD	60–230 AD
Ua-29934	3373	Stolphål	18	PM3494	2*	1208 ±30	775–870 AD	690–900 AD
Ua-29935	3301	Fyllning grophus	18	PM3580	Skalkorn	1275 ±30	680–770 AD	660–810 AD
UGAMS-9206	12321	Kokgrop	18B	PK12416	3*	1690 ±30	260–410 AD	250–420 AD
UGAMS-9207	3373	Stolphål	18	PM3494	4*	1250 ±25	685–780 AD	670–870 AD
UGAMS-9208	3301	Fyllning grophus	18	PM3580	5*	1210 ±25	775–870 AD	710–890 AD
UGAMS-9209	10203	Brunn	12D	PM1947	Förkolnad örtstam	670 ±25	1280–1390 AD	1270–1390 AD
UGAMS-9210	2197	Fyllning grophus	12E	PM2789	Skalkorn	1220 ±25	720–870 AD	690–890 AD

1* = Korn, ospec., 2* = Skalkorn, 3* = Gran, 4* = Vete, 5* = Vete

Bilaga 9. Myntbestämning

Av Eva Wiséhn, Kungliga Myntkabinettet (KMK)

Gamla Uppsala 21:76, 26:5 m. fl., RAÄ 586:1 och RAÄ 605:1 (KMK 711-475-2011)

Sverige	
F13 (18B)	Johan III, 2 öre 1591. SM 68
F3 (26A)	Johan III, ½ öre 1576. SM 84
F7 (9)	Kristina, ¼ öre 16--, typ II, 1633–1644. SM 120, 122, 123–130.
F14 (18B)	Karl X Gustaf, 1/4 öre 1656. SM 59
F80 (16)	Adolf Fredrik, 1 öre sm 1718
F69 (16)	Gustaf IV Adolf, ½ skilling 1799, Riksgäldskontorets pollett. SM 67
F18 (9)	Karl XIV Johan, 1 skilling banco. 18-. SM 146–154
F114 (16A)	Oskar II, 1 öre 1904. SM 228
F309 (12D)	Oskar II, 1 öre 1905. SM 229
F132 (12D)	Oskar II, 1 öre 1907. SM 231
F138 (12D)	Oskar II, 1 öre 1907. SM 231
F119 (16A)	Gustaf V, 1 krona 1942. SM 61
F118 (16A)	Gustaf VI Adolf, 25 öre 1953. SM 72
F8 (9)	Pollett, okänd användning. Instämplat Do. Tenn.

Nederländerna	
F285 (12D)	Holländsk spelpenning, William Charles, prins av Orange, 1700-tal. Mitchener nr 1885.
F76 (16)	Svärbestämbart

Gamla Uppsala 27:1, RAÄ 240:1 (KMK 711-476-2011)

Sverige	
F76 (16)	Gustaf IV Adolf, ¼ skilling 1799, Riksgäldskontorets pollett. SM 71.

Referenser

Ahlström, Almer, Hemmingsson. 1976. Sveriges
Mynt (SM).

Mitchener: Jetons, Medalets & Tokens. 1988. The
medieval period and Nuremberg.

Bilaga 10. Kommentarer om keramik från Gamla Uppsala

Av Mathias Bäck, UV

Analysen omfattar 23 fyndposter äldre svartgods, en post äldre rödgods, fem/sex poster yngre rödgods, en post stengods. Materialet härrör från förundersökningar i Gamla Uppsala och utgör ett urval av den tillvaratagna keramiken från undersökningarna. Vid analysen har fragmentariskt små skärvor inte medtagits.

Äldre svartgods/Östersjökeramik

En översikt ger vid handen att svartgodset grovt kan delas in i tre olika godstyper; ett grovt, tätt och skivigt gods (A), ett något sandigare gods men i övrigt likartat, grovt gods (B) samt ett sandigt delvis sandmagrat gods (C).

Godstyp A1 (m = mynning)

F2 (m; L16A), F20 (L18B), F21 (L12D), F23 (L18B), F89 (L16), F147 (m; L12D), F149 (L12E), F152 (L12D), F156 (L12D), F157 (L18), F166 (L18), F278 (L18), F286 (m; L18), F300 (m; L16A), F324 (L16).

Denna godstyp är vanlig för den inhemska vikingatida keramiken i Mälardalen. Godset är reducerat bränt och huvudsakligen magrad med krossad bergart, men bl. a. även glimmer (främst biotit och muskovit) förekommer. Det förekommer i alla exempel, magringskorn i stora fraktioner (grus). Brottytan är vanligen mycket grov och godset tenderar att vara skivigt. Ytan är avstruken men i övrigt ej bearbetad eller dekorerad.

Fragmenteringsgraden varierar något men uppvisar överlag en genomsnittlig nedbrytningsgrad för boplatsmaterial. Inte heller är skärvorna påfallande sekundärt påverkade i form av erosion. I några fall finns matrester bevarade. Mynningarna, F21 och 286 kan föras till Sellings formtyp AIV:3a1 medan F147 och F300 snarast bör föras till den rakväggiga typen AIV:4a/b. Den sista mynningen (F2) är inte bedömd då den härrör från ett lågt öppet kärl, ett fat. Inhemskt producerade småkärl, fat och lampor från yngre järnålder hör till en grupp keramik som typologiskt inte är utredd. Fat av detta slag måste betraktas som ett ovanligt fynd. Funktionen för dessa

kärl är inte känd. Inga dateringsgrundande element finns i materialet.

Godstyp A2 (m = mynning)

F105 (m; L16)

En skärva (F105) skiljer sig från resterande fynd i huvudgrupp A genom att den är dekorerad och har en i förhållande till övriga mynningar, uttalat avvikande form. Det rör sig i detta fall om ett grovt men hårt bränt oxiderat gods. Kärlet är tillverkat på en kavalett (långsamt snurrande drejskiva). Krukmakaren har antagligen avslutat tillverkningen genom att blöta händerna extra mycket vid den sista finishen. Utsidan framstår därför som slammad. Magringen utgörs av krossad bergart upp till stora fraktioner (grus), men även glimmer (muscovit) och ev. hornblände förekommer. Dekoren är en enkel, grovt utförd våglinje applicerad en centimeter under mynningen.

Godstyp B (m = mynning)

F21 (L12D), F104 (LX), F106 (LX), F361 (L16), F371 (m; L18)

Godset är till skillnad från typ A mer sandigt och med en finare lermatris. Brottytan har inte samma tendens att bli skivig utan är jämnare men dock grov. En av skärvorna är oxiderat bränd, resterande reducerade. Magringens sammansättning och storleksintervall ligger nära godstyp A. Enstaka skärvor har möjligen en något större andel glimmer (främst biotit och muskovit). I något fall finns matrester bevarade. Eroderingsgraden skiljer sig inte heller från godstyp A. Den enda mynningsskärvan är för liten för att säkert bestämmas typologiskt, men den bör sannolikt föras till Sellings typ AIV:3a1 eller AIV:4a/b. Inga dateringsgrundande element finns i materialet.

Godstyp C

F88 (L16), F155 (L12D)

Denna godstyp skiljer sig från de andra två dels genom den finare lertexturen och mindre magringsstorlek, dels för att magringen utgörs av en blandning av krossad bergart och halvangelära sandkorn. Brottytan är relativt jämn. Godset är reducerat bränt och ytan avstruken men saknar dekorerad. Strukturen liknar en del av de som fennobaltisk keramik (Bi I 19) i birkamaterialet. Inga dateringsgrundande element finns i materialet.

Äldre rödgods

F13 (L16A)

En skärva från buken av en typisk kanna av s.k. äldre rödgods utgör ett ovanligt fynd i landsbygdssammanhang. Godset är välbränt och sandmagrat. Glasyren är endast applicerad på utsidan och är av typen med pålagda vertikala dekorband av vitlera. Det går inte utifrån denna skärva att säga mer om dekoren men av erfarenhet är designen tämligen konceptualiserad och likartad. Detta är en typ av kanna som brukar ha dessa vertikala band och/eller pålagda bladfjäll. Förslagsvis är det frågan om en sydkandinavisk produkt (Danmark). En översiktlig datering ligger i perioden 1250–1350. En datering till 1300-talets första hälft förefaller rimlig för detta gods.

Yngre rödgods

F99 (utv.), F101 (utv.), F102 (utv.), F103 (utv.), F357 (L16A)

Materialet består av fem fyndposter. Morfologisk representerar det tre fat/skålar och två grytor/krukor. En fot från en trebensgryta (F99) går inte att datera. Den andra grytan (F103) saknar mynning och därmed möjliga diagnostiska element. Glasyren är emellertid av en typ som liknar det senmedeltida yngre rödgodsset. Exempel på daterat gods av denna typ finns från t.ex. kvarteret Domkyrkan i Västerås (Bergqvist & Bäck 2009:24ff). Där dateras keramiken till 1400-talets mitt. Detta innebär att grytan (F103) skulle kunna föras ner en bit i tiden men utan säker kontext kan den mycket väl också dateras till 1600-tal. Vad gäller faten/skålarna är det odekorerade kärlet F102, med utgångspunkt i glasyren, sannolikt en sen produkt – tidigast 1700-tal. De övriga två faten/skålarna (F101 och 357) är dekorerade och därmed möjliga att datera grovt. Skärvan (F357) är mycket liten men man kan se att vitlera är generöst använd i dekoren. En rimlig datering är omkring år 1700 (± 15 år) medan det andra kärlet (F101) torde kunna dateras till perioden 1670–1690.

Ett fragment av en botten (F12) är reducerad men liknar yngre rödgods i strukturen. Sannolikt är förklaringen att skärvan, som även är spjälkad, har blivit bränd sekundärt. Även ytstrukturen skiljer sig från övrigt yngre rödgods. Uteslutningsmetoden ger ändå vid handen att det är rimligast att föra skärvan till gruppen yngre rödgods. Avvikelserna kan eventu-

ellt bero på att det är frågan om ett importerat gods. Dateringen torde vara år 1600–1800.

Stengods

F352 (L18)

En skärva stengods (F352) finns i materialet. Detta i form av nedre delen, inklusive botten, av en mineralvattenflaska importerad från Tyskland. Utan skuldrens form, vilken är diagnostisk för denna keramiktyp, går det inte att datera denna närmare än till 1700–1800-tal.

Flintgods

F284 (L18)

F284 är en sekundärbränd bukbit från en liten skål eller kopp av flintgods. Den är dekorerad med blå blommor. Även insida är dekorerad varför det troligast är ett rör sig om en mindre skål. Trolig datering är 1800-tal.

Sammanfattning

Svartgodsmaterialet tillåter inte någon datering i sig själv (möjligen undantaget F105), här behövs andra material från samma kontexter för att detta skall vara möjligt. Med detta konstaterat kan dock generellt sägas att den samlade bilden av svartgodset inte motsäger en datering till yngre järnålder med tyngdpunkt på vikingatid. De få identifierade mynningsformerna kan i jämförelse med andra material ge en viss vägledning vad gäller frekvens och tidställning. I samband med undersökningarna av Pollista bytomt på 1980-talet, har en analys av det inhemska svartgodset från vikingatid/tidig medeltid genomförts (Bäck 1999). Materialet som hör till de enda analyserna av detta slag sedan Dagmar Sellings avhandling 1955, utgör ett nödvändigt referensmaterial att ställa nya analyser emot. I materialet från Pollista kan vi konstatera att Sellings typ AIV:3a1 är den vanligast förekommande mynningsformen (Bäck 1999, fig. 160) där den motsvarar nästan 40% av materialet. Ser på ett samlat, men dock mindre, material från hela Mälardalen representerar mynningsformen knappt 20% av materialet, alltså endast hälften så vanligt (Bäck 1999, fig. 171). Detta är troligen inte en helt korrekt bild då mälardalsmaterialet är för litet. I vilket fall kan vi konstatera att mynningsformen är en av de

två vanligast (troligen den vanligaste) förekommande i Mälardalen under vikingatiden och den tidiga medeltiden. Den andra i detta material representerade mynningsformen, Sellings AIV:4a/b, tillhör i Pollista en mindre grupp som där endast motsvarar 8% av de identifierade mynningsformerna. Lyfter man blicken till hela Mälardalen är denna typ, tillsammans med AIV3:a1 de vanligast förekommande (Bäck 1999, fig. 171). AIV:4 är den vanligast förekommande formtypen på landsbygden, med ca 40 %, alltså motsvarande den del som AIV:3a1 upptar i Pollista.

De få mynningsskärvarna räcker naturligtvis inte för att utgöra ett relevant statistiskt underlag men för att fånga en tendens vi kan i alla fall konstatera att den keramiska profilen mer liknar den från Mälardalens landsbygd än städerna Birka och Sigtuna. Dessvärre ger denna jämförelse ingen vägledning vad gäller dateringen av materialet. Möjligen skulle man våga påstå att profilen vad gäller AIV:3a1 ligger närmare Sigtunas än Birkas vilket skulle antyda en datering till sen vikingatid–tidig medeltid (Bäck 1999, fig. 174). AIV:4a/b-typerna fördelar sig mycket lika i Birka och Sigtuna, varför denna formtyp inte ger någon vägledning i kronologiskt hänseende.

Vad gäller den dekorerade mynningskärvan, F105, ger en jämförelse med liknande material från Uppland vid handen att det inte finns några direkta paralleller till mynningsformen från den uppländska landsbygden. Den närmaste typen återfinns i Sigtuna (mynningsform Sig 3) enligt Roslunds grundläggande typologiska arbete med den s.k. östersjökeramiken (Roslund 2001:465). Med utgångspunkt i detta arbete bedöms denna skärva tillhöra kategorin östersjökeramik a (Roslund 2001:207). Det välbrända, oxiderade godset är inte typiskt för denna grupp men formen, dekoren och utförande talar för en sådan klassificering. Formtypen är en de minst frekventa i sigtunamaterialet, endast tre skärvor ingår i studien.

Dessa förekommer från mitten av 1000-talet till andra hälften av 1100-talet. Materialet är naturligtvis statistiskt undermåligt men i kombination med kronologiska tendenser i dekoren är en datering till perioden 1100–1150 ett rimligt förslag i detta skede av undersökningen.

Det äldre rödgodset har, utifrån den här aktuella skärvan, endast givits en generell datering till ca 1250–1350. Tillverkningsperioden för äldre rödgoods sträcker sig ner i 1100-tal men i detta fall är det inte möjligt eller rimligt att kärlet ska föras så långt tillbaka. Den bör sannolikt inte dateras efter 1300-talets mitt.

Om vi bortser från det efterreformatoriska materialet representerar keramiksamansättningen en period från sen vikingatid till högmedeltid. En tyngdpunkt skulle kunna ligga i perioden 1050–1150. Observera att dateringen det äldre svartgodset inte egentligen är kronologiskt avgränsat bakåt i tiden.

Övriga godstyper utgör ett för litet material för att bidra till tolkningen av materialet.

Referenser

- Bergqvist, J. & Bäck, M. 2009. Sysslomannens tomt och kök i senmedeltidens Västerås. Eller – åter till Djäknegatan. Riksantikvarieämbetet. UV Bergslagen, rapport 2009:2. Stockholm.
- Bäck, M. 1999. Keramikanalys. I; Hållans A-M. & Svensson, K. Pollista – bo och bruka under 1200 år. Riksantikvarieämbetet. UV Mitt, rapport 1998:110. Stockholm
- Roslund, M. 2001. Gäster i huset kulturell överföring mellan slaver och skandinaver 900 till 1300. Skrifter utgivna av vetenskaps societeten i Lund.
- Selling, D. 1955. Wikingerzeitliche und frühmittelalterliche Keramik in Schweden. Stockholm.

Bilaga 11. Metalldetektering

Av Maria Lingström (UV) och Fredrik Thölin (SAU)

I samband med de arkeologiska förundersökningarna i Gamla Uppsala genomfördes metalldetektering kontinuerligt under undersökningarnas gång. Metalldetekteringen utfördes av två arkeologer (från SAU respektive RAÄ, UV). Redovisningen nedan hänvisar till förundersökningarnas norra, centrala och södra delar, där de norra respektive södra delarna före undersökningsstart utgjordes av åkermark, och den centrala av ytor med i huvudsak grästorr, grus eller asfalt samt i ett fall åkermark. Genomgången nedan är generell, för detaljinformation se respektive lokal i rapporten. Dock redovisas lokalvis förutsättningarna för metalldetektering på de lokaler som bestod av åkermark.

Metod och teknik

Inom de centrala förundersökningslokalerna genomfördes inte metalldetektering före avbaning, eftersom merparten av undersökningsytorna täcktes av grästorr, grus eller asfalt (lokal 18B med åkermark undantagen). Metalldetektering utfördes därför här i samband med schaktdragning, vilket innebär att detekteringsområdena motsvarar 2011 års förundersökningsschakt. Detekteringen var heltäckande inom dessa schakt. Metalldetekteringen utfördes i huvudsak i en längdriktning (t.ex. N–S). Områden med fynd har bitvis detekterats i två längdriktningar (t.ex. N–S och Ö–V). I områden där man kunde misstänka att det fanns gravar detekterades varje 5–10 cm skikt ner till steril eller anläggning, i övriga områden utan påförda massor metalldetekterades matjorden i tre till fyra skikt.

För att kunna genomföra en kostnadseffektiv metalldetektering lokaliserades huvudsakligen endast icke-järn i samband med avbaning. Ett mindre urval, ca tre till fem järnföremål per schakt, grävdes dock upp för att kunna bedöma föremålets användningsområde och datering. Den totala järnmängden och en uppskattning av föremålets ungefärliga storlek noterades också. Generellt sett plockades ytligt liggande metaller i lager och större anläggningar såsom grophus upp, medan djupare liggande metaller fick ligga kvar.

De detektorer som användes var av märket Minelab Explorer SE och White's DFX. Som komplement till dessa användes små handdetektorer, s.k.

pinpointers av märket Garrett, i syfte att snabbare finna ungefärligt lokaliserade metaller. Metalldetektorerna programmerades så att ingen metalldiskriminering förekom. Detta är en vanlig inställning av detektorer i arkeologiska sammanhang och innebär att arkeologen får en översikt över mängden och eventuellt storleken på metallerna i kulturlagren/anläggningarna, men att hon/han för att arbeta kostnadseffektivt väljer att endast gräva på icke-järn, så att ett högt avbaningstempo kan hållas och i åkermark så att stora ytor kan metalldetekteras. Detta resulterar i en mer heltäckande metalldetekteringsstrategi, eftersom föremål av kopparlegeringar, koppar, ädelmetaller och bly i regel har ett högre informationsvärde och en snävare datering än metaller av järn.

Kontamination och externa störningar

Även om fyllnadsmassor på upp till två meter förekom inom flera lokaler var dock metallkontaminationen från övre lager i regel låg i de underliggande, arkeologiskt intressanta lagren.

Vad gäller lokaler i åkermark var kontaminationen på en förväntad nivå, dvs. innehöll en medelmängd med skrot och kapsyler etc. I de sydvästligaste delarna av lokal 10B var åkermarken dock kraftigt kontaminerad av sentida blyammunition. Även lokal 23C var kraftigt kontaminerad av skrot och skräp (se nedan).

Järnvägen och dess ledningsnät utgör generellt ett extremt kraftigt elektromagnetiskt fält, som påverkar metalldetektorer i samband med att tågtrafik passerar. I Gamla Uppsala utgjorde dock inte järnvägen ett så stort störningsmoment som befarat, möjligen på grund av att den där utgörs av enkelspårstrafik. Detektorerna stördes något strax innan, i samband med och strax efter att tåg passerade.

Resultat

Metalldetektering i åkermark

Lokal 9

Lokalen var belägen i harvad åkermark på västra sidan av en äldre banvall till det före detta tegelbruket vid Rödbo samt gräsbevuxen före detta åkermark på östra sidan av densamma. På den gräsbevuxna ytan detekterades endast förundersökningsschakten efter att grässvålen i dessa "hyvlats" av med grävmaskin. Ute i den harvade åkern avsöktes hela det markerade området mycket noggrant i båda riktningarna

då det förmodade utgöras av ett överplöjt gravfält. Detekteringen kunde endast påvisa recent skräp samt fragment av ett kupellationskärl i ploglagret.

Lokal 10A

Harvad åkermark. Metalldetektering genomfördes ej.

Lokal 10B

Harvad åkermark. Inga arkeologiskt intressanta fynd. De sydvästligaste delarna mycket kraftigt kontaminerade av blyammunition, i övriga delar av lokalen ingen kontamination.

Lokal 18B

Lokal 18B var harvad och nysådd åkermark, och hade låg frekvens av skräp och störningar, det vill säga utmärkta förhållanden för att metalldetektering. Ytan söktes av med metalldetektor i en längdriktning. Där undersökningsschakten skulle dras gjordes metalldetektering i två längdriktningar. Schakten grävdes skiktvis och varje schakt avsöktes med metalldetektor. I området närmast gymnastikhallen hittades flera bronsbleck och bronssmältor, på olika djup från topp till botten av ploglagret, samt i ett lager/en odlingshorisont under ploglagret. Fynden kan vara spår av hantverk på platsen eller under den nuvarande gymnastikhallen. Cirka tio meter in på ytan från lokalens norra sida blev fyndfrekvensen lägre.

I lokalens västra del hittades smältor av silver och brons, samt fragment av föremål i kopparlegering. Fynden hittades med metalldetektor i ploglagret ovan gravar/brandlager. Området kring schakten gravarna/brandlagret avsöktes ej i två längdriktningar, då risken för fler fynd var stor och så att konserveringskostnaderna inte skulle överskridas. Schakten i detta område avsöktes med metalldetektor skiktvis ca 5 cm från topp ner till anläggningar och brandlager. I övrigt förekom fynd i stort sett på hela ytan, men mer sporadiskt.

Lokal 18B bör metalldetekteras vid en särskild arkeologisk undersökning.

Lokal 23C

Lokal 23C bestod mestadels av plöjd åkermark som torkad och blivit hård. Detta gjorde det svårt att utföra en vettig metalldetektering av lokalen. En mindre del av ytan hade harvats. Där utfördes metalldetektering i två längdriktningar. Den del av lokalen som är belägen på en bostadstomt var närmast över-

vuxen med buskvegetation, vilket gjorde det svårt att använda metalldetektor. Åkermarken närmast tomten var kraftigt uppblandad med skrot, skräp och sopor. Metalldetektering utfördes i den nedre delen av ploglagret i schakten på hustomten, samt de i åkermarkens norra del.

Lokalen kan dock vara givande att metalldetektera vid en särskild arkeologisk undersökning när skräplagren och sly avlägsnats. I den östligaste delen av lokalen gjordes ett fynd av en eventuell vikingatida sölja.

Lokal 23D

Lokalen var belägen i en sluttning ner mot ån Samnan mellan en väg och banvall. Marken bestod av gamla vägbankar och grus. Buskage och högt gräs gjorde det svårt att utföra en metalldetektering på ytan. Ytan kändes störd, med påförda lager med grus. Inga intressanta fynd gjordes, endast skrot och dryckesburkar.

Åtgärdsförslag: Det kan vara värt att metalldetektera under de påförda massorna för att fastställa om det finns intressanta lager eller lämningar. Förmodligen är platsen för en passage över ån gammal.

Lokal 23E

Lokalen var belägen i harvad åkermark nära ån Samnans norra sida. Ytan metalldetekterades i en längdriktning. Inga intressanta fynd gjordes.

Lokal 26A

Lokalen bestod av en yta med harvad åkermark, och den andra halvan bestod av en bostadstomt med mycket sly, buskar, stora träd samt avfallshögar och sopor. Åkermarken detekterades i en längdriktning. På ett område som innehöll många anläggningar metalldetekterades ytan i två längdriktningar, mellan och kring schakten. Schakten i det anläggningstäta området avsöktes skiktvis med metalldetektor.

Ytan som bestod en övervuxen tomt gick ej att metalldetektera på grund av sly, buskar samt högt gräs. Endast områden där maskinen plattat till gräset kunde detekteras. Schakten avsöktes med metalldetektor när rivningsmassor, skrot och sopor avlägsnats. Järnföremål samt en sölja i kopparlegering hittades.

Åtgärdsförslag: metalldetektering vid särskild arkeologisk undersökning.

Lokal 26B

Lokal 26B bestod av en smal remsa mellan banvall och åker. Den var bevuxen med högt tjockt gräs och

sly. Endast schakten kunde metalldetekteras. I schakten framkom ett odlingslager som innehöll taggtråd och spik.

Lokal 26G

Lokalen bestod av nyharvad åkermark, vilket gjorde förutsättningarna gynnsamma för metalldetektering. Lokal 26G detekterades endast i en längdriktning på grund av tidspress och att ytan var helt tom på fynd. Alla fynd bestod av modernt skrot. Ploglagret innehöll många delar från sönderplöjda kofångare etc. Dock detekterades det nordöstra hörnet av lokal 26G i två längdriktningar (N-S och Ö-V), då denna del var belägen nära en tidigare utgrävd bronsgjutningsplats. Fynden bestod dock endast av modernt skräp.

Metalldetektering i övrig mark

I de äldre kulturlager som frilades i de centrala delarna av Gamla Uppsala bestod uppskattningsvis 95–99% av metallerna av järnföremål, och endast i

undantagsfall föremål av kopparlegeringar, bly och andra metaller. I regel utgjordes metallmaterialet av byggnadsdetaljer, såsom spik och krampor. Ofta förekommande kategorier var även "dräkt, smycken och personlig utrustning" (spännen, soljor, knappar med mera), "handel och värdemätare" (bitsilver, mynt, viktlod, plomb) samt "transport och samfärd" (broddar, betsel, hästkosömmar, hästsko). Även om järnmaterialet mestadels bestod av handsmidd spik och odefinierbara fragment förekom det påfallande ofta även intressanta järnföremål med relativt snäva dateringar, exempelvis broddar (F91, F92, F100, F111, F142), en torshammaramulett (F174), en svärdsknapp (F235), ett betsel (F249) samt pilspetsar (F7, F62, F212, F217).

Även om smältor, slagger, klipp och ett råämne påträffades är det påfallande få hantverksindikerande föremål/fragment som har lokaliserats vid 2011 års förundersökningar i Gamla Uppsala. Detta kan tolkas som att hantverksaktiviteterna huvudsakligen varit lokaliserade till andra områden än de nu undersökta.

Figur- och tabellförteckning

Figurer

1. Arbetsområdet för OKB markerat på utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.	6
2. Förundersökningsområdet och registrerade fornlämningar inom närområdet markerade på utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:10 000.	8
3A. Översikt över det norra delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna före förundersökning, markerade på utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:3 000.	10
3B. Översikt över det centrala delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna markerade före förundersökning, på utdrag ur digitala Fastighetskartan. Observera att läget för stensättningen Uppsala 605:2 är felaktigt markerad i FMIS och borde ligga inom lokal 16. Skala 1:3 000.	11
3C. Översikt över det södra delområdet. Respektive lokaler tillsammans med de registrerade fornlämningarna före förundersökning, markerade på utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:3 000. Uppsala 603:2 är ett ensamliggande stolphål som länsstyrelsen inte har beaktat vidare.	12
4A. Strandlinjerna år 1000 BC (ljusare blå färg) och år 0 (mörkare blå färg). Järnvägsområdet och förundersökningslokaler är markerade (blå färg) liksom Högåsengravfältet med Kungshögarna (röd färg). Kartan har framställts genom att sammanlänka digitala höjddata med en matematisk strandlinjemodell. © Sveriges geologiska undersökning (SGU). Skala 1:100 000.	13
4B. Undersökningar i Gamla Uppsala som publicerats efter år 1997.	14
5. Mark och bebyggelse i Gamla Uppsala by år 1640, utifrån karta i Geometrisk jordboken (efter Rahmqvist 1986, fig. 80). Publicerad med tillstånd av Sigurd Rahmqvist.	22
6. Bebyggelsen i Gamla Uppsala är uppdelad på Kungsgården i väster och Storbryn i öster. Indelning av den senare i fyra delar, med utgångspunkt i karta över storskifte från år 1792. Skala 1:10 000.	22
7. Utsnitt ur Truls Arnidssons karta från år 1709 över Gamla Uppsala (ATA). Ej i skala.	24
8. De nu förundersökta lokalerna markerade på karta över storskifte från år 1792 för Storbryn (LSA B22-28:7). Skala 1:5 000.	25
9. De nu förundersökta lokalerna markerade på karta över laga skifte år 1856 över Gamla Uppsala (LSA B22-28:13). Skala 1:10 000.	26
10. Allmänna vägar belagda på kartor år 1640 eller 1690 eller antydda genom andra uppgifter. Skala 1:25 000.	28
11. Både invid och utanför den kända bebyggelsen finns hypotetiska lägen för bebyggelse. Därtill finns ytor med bl.a. medeltida fynd (Ljungkvist 2009). Däremot är inte kalvhagarna (KH) någon avspiegling av äldre bebyggelselägen. Skala 1:10 000.	30
12. Översiktsplan över norra delområdet. Skala 1:3 000.	34
13. Lokal 20A ligger i åkermark. Träden i bakgrunden växer i ravinerna för Samnan. Foto.	34
14. Översiktsplan med schakt i lokal 20A, 23C och 23D. Observera schakten i Samnans ådalgång norr om lokal 23C. Skala 1:1 000.	35
15. Förundersökningen gjordes i svagt sluttande mark. Raden av nedgrävningar låg i den bortre änden av åkern. I bakgrunden kan Gamla Uppsala kyrka anas. Foto.	36
17. Översiktsplan med schakt och anläggningar i lokal 23C. Skala 1:600.	37
16. Mellan lokal 23C och 23E har Samnan ett meandrande lopp i en nedskuren fåra. Foto.	37
19. Sektion nedgrävning A11663. Skala 1:40.	38
20. Sektion nedgrävning A11833. Skala 1:40.	38
18. Nedgrävningen A11663 urskiljdes genom en påtaglig ansamling av stenar. Foto.	39
22. Ölhane (F9) påträffad i norra delen av lokal 23C. Foto. Skala 1:1.	39
21. Fem nedgrävningar på rad påträffades. De tre första är markerade med röda pinnar och de bortre nedgrävningarna markerades av Fredrik Thölin och Hans Göthberg. Foto.	39
23. Tolkingsplan över gropraden med hypotetiska lägen. Skala 1:200.	40
24. Inom lokal 23D sluttar marken relativt svagt ned mot Samnan. Det kontrasterar mot att Samnans ravin ofta har branta kanter. Detta förklarar landsvägens lokalisering. Foto.	41
26. Översikt över lokal 26A. Foto.	42
25. Schaktplan över lokal 23E, 26A och 26B. Skala 1:1 000.	42
28. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.	43
27. Hus A. Foto.	43
29A. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.	45
29B. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.	46
29D. De inre stolphålen i hus B markeras med röda käppar och stolphålen i hus C med orange käppar. Foto.	47
29C. Plan över anläggningar och konstruktioner inom lokal 26A. Skala 1:200.	47
31. Stolphålet 10413 i hus A efter undersökning, sektion. Skala 1:40.	48
32. Stolphål 10698 i sektion. Skala 1:40.	48
30. Plan över norra delområdet med tidigare undersökta boplatslämningar, den s.k. Bredäckersboplatzen. Skala 1:4 000. Observera att fler hus kan påträffas inom den nu förundersökta lokalen 26A.	49
33. Schaktplan med anläggningar, lokal 26G. Skala 1:600.	50
34A–B. Utsnitt ur enskifteskartan från år 1811 (fig. 34A) och laga skifteskartan från år 1856 (fig. 34B) med lokalerna och schakten i det centrala området markerade. Skala 1:3 000.	52

35. Översiktsplan över lokal 12 och 12A med schakt och förundersökningsschakt från år 1996, samt detalj över område med anläggningar på 12A. Skala 1:2 000/200.	53	54. Plan över schakt 1693, 2016, 2611, 2930 och 3142, infällda på en översiktsplan, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:200 respektive 1:500. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	74
36. Lokal 12 var belägen i åkermark direkt söder om den äldre villabebyggelsen i anslutning till museet. Foto.	54	55. Schakt 2964 med framschaktade lager och anläggningar. På bilden syns det mäktiga äldre lager 2979 samt det underliggande grophuset 5000254. Överst syns fyllnadsmassor och asfalt till parkeringen. Foto.	75
37. Lokal 12A utgjorde ett avlångt område utmed den befintliga järnvägen som tidigare utgjort banvall. Foto.	54	56. Undersökning pågår i schakt 4128. Två arkeologer står på det äldre lagret 4118. På toppen och vid kanten av detta lager syns ett par stenskodda stolphål. Det ljusare partiet i förgrunden motsvarar lager 4088 och det äldre diket 4174. Tjockleken på det efterreformatiska lager 4167 och på de recenta fyllnadsmassorna framgår tydligt av bilden. Foto.	75
38. Översiktsplan med schakt över lokalerna 12B, D, E och schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:1 000.	56	57. Sektion och stratigrafi i schakt 4128. Skala 1:40.	76
39. Plan över den sydvästra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	57	58. Sektion och stratigrafi i schakt 2964. Skala 1:40.	75
40. Plan över den södra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	59	59. Arbete pågår i den norra delen av schakt 2534. Rester av lager 1971 syns i schaktets bortre hörn. I övrigt syns ett flertal av de stenskodda stolphålen och stensatta groparna som karakteriserade denna del av schaktet. Foto.	75
41. Plan över den sydöstra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	60	60. Kamskena (F4, nederst), tärning (F380), blyplomb (F87), ströning (F8) och pärla (F5). Foto. Skala 1:1.	77
42A. Plan över den nordvästra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	61	61. Ornerad skärva av östersjökeramik (F105). Foto. Skala 1:1.	79
42B. Plan över den nordöstra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	62	62. Upphängningsanordningar (F29, nederst, och F60). Foto. Skala 1:1.	79
42C. Plan över den norra delen av lokal 12B, D, E. Bakgrund med schakt och objekt från förundersökningen år 1996. Skala 1:200.	63	63. Betsel (F249, nederst) och pilspets (F7). Foto. Skala 1:1.	79
43. Sektion genom del av grophuset 1587 med fyllning 2012. Skala 1:40.	58	64A. Översiktsplan med schakten i lokal 16A. Skala 1:400.	82
44. Sektion genom del av grophuset 525 med de två fyllningarna 755 och 756. Skala 1:40.	58	64B. Plan över schakt 291, 352 och 590, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:200. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	82
45. Grophus 10139 framkom några meter öster om den så kallade Veterinärsvillan på lokal 12D. Foto.	64	65. Plan över schakt 641, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:100. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	83
46. Omedelbart sydväst om villan påträffades ytterligare ett grophus (525). Det överlagrades av en sentida pool som grävts ned i en terrassering som villan stod på. Foto.	64	66. Arbete pågår i schakt 291. I mitten syns kulverten 428, i anslutning till de övre delarna av lager 299 och 496. Foto.	84
47. Ett mindre schakt grävdes i ena kanten av grophuset 525. Det visade sig ha en fyllning av två iakttagbara lager. Foto.	64	67. Sektion och stratigrafi i schakt 291. Skala 1:40.	84
48. Under ett gruslager på parkering omedelbart norr om Veterinärsvillan framkom ytterligare ett grophus (1587). Foto.	65	68. Rensning av lager 1368 pågår i schakt 641. Lagret var genomskuret av ett recent dike, men i övrigt väl bevarat. Längs schaktets kanter syns de ställvis tjocka fyllnadsmassorna. Foto.	85
49. Lokal 12E var belägen på tomtmark kring Gamla Uppsala järnvägsstation. I förgrunden schakt 1545 med brunnen 2765 och grophuset 2197 längre bort. Foto.	65	69. Sektion och stratigrafi i schakt 641. Skala 1:40.	85
50. Ytligt i grophuset 783 hittades en fragmentarisk bronsölja (F134) av okänd ålder. Foto. Skala 2:1.	65	70. Den södra delen av schakt 352 med framschaktade lager och anläggningar. På bilden syns ett flertal gropar och stolphål, längs kanterna även sentida fyllnads- och raseringsmassor. I bakgrunden syns den förmodade vägbanken 412. Foto.	85
51A. Översiktsplan med schakt över lokalerna 16, 16A, och 18, med schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:1 000.	70	71. Sektion och stratigrafi i botten av schakt 352. Skala 1:40.	86
51B. Den södra delen av lekparken vid Storgården före undersökning. Framför lyktstolpen syns gång- och cykelvägen. Förhöjningen bakom den bestod av recenta fyllnadsmassor. Av bilden framgår tydligt att schaktdragning på platsen försvarades avsevärt av det nuvarande användningsområdet. Foto.	71	72. Bennål (F3, nederst), keramikskärva av äldre rödgods (F13) och beslag av CU-legering (F121). Foto. Skala 1:1.	86
52. Plan över schakt 2534, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:100. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	72	73. Den norra delen av lokal 18, med slutningen ner från Groaplan i förgrunden och GUSK i bakgrunden. De flesta träd i bildens mitt låg inom förundersökningsområdet. Foto.	90
53. Plan över schakt 2964 och 4128, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävnheter. Skala 1:100. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	73	74. De tjocka fyllnadsmassorna under Groaplan krävde att schaktens kanter fick släntas av ordentligt. Foto.	90
		75. Sektion och stratigrafi i schakt 3456. Skala 1:40.	91
		76. Plan över schakt 3456, 3629, 3747, 3841, 3847, 3855, 3955, 3978, infällda på en översiktsplan, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt. Skala 1:200 respektive 1:600. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.	92

77. Plan över schakt 3313, 3331, 3542, 3572, 3692, 3806 och 3923, med schakt, topografiska och arkeologiska objekt samt grävener. Skala 1:200. Observera att den korrekta stratigrafiska relationen inte framgår i schaktplanen utan redovisas i texten.....	93	106. Sektion brandgrav 13530. Skala 1:40.....	113
78. Sektion genom kokgrop 3876 med omgivande lager. Skala 1:40.....	91	107. Gravarna ligger ofta tätt, här 13544, 13560 och 13571 i den södra änden av schakt 13500. Foto.....	113
79. Sektion och stratigrafi i den södra delen av schakt 3331. Skala 1:40.....	94	108. Förutom gravar och boplatser fanns även spår av bebyggelse från efterreformatorisk tid. Tvärs över schaktet ligger syllstenar i husgrunden 14461. Direkt bortanför denna låg husgrunden 14457 med stensyllen 14448. Foto från öster: Mia Englund, RAÄ (U4482_11).....	114
80. Arbete pågår i den södra delen av schakt 3331. I förgrunden syns grophus 3301 och i förlängningen på det rännan 5000296. Foto från söder: Maria Lingström, RAÄ (U4480_71).....	94	109. En del av syllstensraden 14448 togs fram, här sedd från ovan. Foto.....	114
81. Sektion genom ränna 5000296 samt stolphål 3373 och 3468. Skala 1:40.....	94	110. Pärllorna (F9–F24) från brandgrav 13993 hade olika utförande, färg och material. Foto. Skala 1:1.....	114
82. Hänge (F175), möjligt ändbeslag (F172) och torshammare (F174). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet.....	96	111. "Hålkärlsring" av brons (F61), svärdsring (F68) och huvud med förgyllning (F67). Foto. Skala 1:1.....	114
83. Viktlod (F216). Foto: Anton Seiler, Riksantikvarieämbetet.....	96	112. Översiktsplan med schakt över lokal 6B och schakt från förundersökningen år 1996. Skala 1:2000.....	116
84. Pilspetsar (F212 och F217) och svärdsknapp (F235). Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet.....	96	113. Översikt av lokal 6B. Foto.....	116
85A. Schaktplan över lokal 18B och Skoltomten. Skala 1:800.....	99	114. Översiktsplan med schakt över lokal 9 och schakt från förundersökningen 1996. Den polygon som markerar fornlämningens utbredning överensstämmer inte med läget för den fornlämning som framkom vid förundersökningen år 1996. Skala 1:2000.....	118
85B. Plan över den norra delen av lokal 18B med anläggningar och konstruktioner. Skala 1:200.....	100	115. Detaljplan över lokal 9 med schakt samt schakt från förundersökningen år 1996. Den polygon som markerar fornlämningens utbredning överensstämmer inte med läget för den fornlämning som framkom vid förundersökningen år 1996. Skala 1:400.....	119
85C. Plan över den mellersta delen av lokal 18B med anläggningar och konstruktioner. Skala 1:200.....	101	116. Gropraden ute i åkern illustrerad med deltagande arkeologer. Foto.....	120
85D. Plan över den södra delen av lokal 18B med anläggningar och konstruktioner. Skala 1:200.....	102	117. Gropen A614 i sektion. Foto.....	120
86. I schakt 12788 de överplöjda gravarna 12931, 13074 och 13129. Den förstnämnda låg i schaktets bortre del. Foto.....	103	118. Schakt genom den äldre banvallen visade att denna anlags ovanpå befintlig matjord. Därunder fanns bevarade anläggningar. Foto.....	120
87. I schakt 13039 fanns rester av de överplöjda gravarna 12971, 12985, 13054. Foto.....	103	119. Sektionsritning av gropen A614. Från sydöst. Skala 1:40.....	121
88. I graven 12931 fanns en bevarad urna mellan några stenar. Foto.....	103	120. Sektionsritning av gropen A398. Från sydöst. Skala 1:40.....	121
89. En stor mörkfärgning i det nordligaste schaktet visade sig utgöra grophuset 12355. Bortanför detta den undersökta kokgropen 12321. Foto.....	103	121. Sektionsritning av härden A470. Från öster. Skala 1:40.....	121
90. Sektion grophus 12355 och stolphål 12337. Skala 1:40.....	104	122. Tolkning av magnetometerdata på utdrag ur digitala Fastighetskartan (Trinks & Biwall 2011). I bildens nedre högra hörn syns de framgrävda groparna i lokal 9. I bildens vänstra del syns Högäsengravfältet (grönt) och de prospekterade gropraderna. Skala 1:4000.....	123
91. Sektion kokgrop 12321. Skala 1:40.....	104	123. Översiktsplan med schakt över lokal 10A och 10B och schakt från förundersökningen 1996. Skala 1:2 000/200.....	125
92. Beslag (F32) med infattad glasmosaik från lokal 18B. Foto. Skala 2:1.....	105	124. Lokal 10A och B. Foto.....	125
93. Doppsko (F16) funnen inom lokal 18B. Foto. Skala 2:1.....	105	125. Lokal 10B var belägen omkring en kilometer söder om Uppsala högar. Foto.....	125
94. Pärla (F17) med ornering och beslag (F43) från lokal 18B. Foto: Bengt Backlund, Upplandsmuseet. Skala 1:1.....	105	126. Översikt över lokalernas innehåll samt fornlämningarnas utbredning efter förundersökning. Skala 1:10 000.....	128
95. Ändknopp till medeltida kniv (F44). Foto. Skala 2:1.....	105	127. Översikt över samtliga fornlämningar i anslutning till förundersökningsområdet. Skala 1:10 000.....	129
96. Delar av Skoltomten är gräsbevuxen och har tidigare varit åker. Den ansluter direkt till bebyggelsen i Gamla Uppsala. Foto.....	107	128. ¹⁴ C-diagram över nu analyserade prov uppställt per lokal.....	130
97A. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, sydostliga delen. Skala 1:300.....	108	129. Långprofiler genom det centrala delområdet. Höjden är överdriven 10 gånger i förhållande till längden. Skala 1:2000.....	133
97B. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, sydvästliga delen. Skala 1:300.....	109	130. Recenta utfyllnadsmassor och deras mäktighet i det centrala delområdet. Skala 1:3000.....	135
98. Plan över schakt med anläggningar inom lokal Skoltomten, nordostliga delen. Skala 1:400.....	110	131. Översikt över det centrala området med företeelser som speglar en social mångfald under yngre järnålder. Skala 1:3000.....	139
99. Tolkningsplan över lokal 18B och Skoltomten efter förundersökningen. Observera att fler gravar och huslämningar troligen finns inom lokalerna. Skala 1:1 000.....	111	132. Spridningskarta över benen i det centrala delområdet. Skala 1:1 400.....	203
100. Den västra delen av lokal Skoltomten låg på krönet av en höjd, här visas det nordligaste schaktet. Foto.....	110	133. Fördelning av tamdjursarterna nöt, får och/eller get, svin och häst per lokal. Antal fragment i procent.....	206
101. Likarmat spänne (F1). Foto. Skala 1:1.....	110		
102. I den centrala delen av brandgraven 13993 stod rester av ett kärl av keramik. Foto.....	112		
103. Enbart några få gravar hade rester av överbyggnaden, här en möjlig kantkedja i 13339. Foto.....	112		
104. En ovanligt välbevarad stenpackning i 13877. Foto.....	112		
105. Sektion brandgrav 13491. Skala 1:40.....	113		

Tabeller

1. Berörda fornlämningar och fastigheter i nu genomförd förundersökning.....	9
2. Anläggningar och lager inom lokal 23C.....	38
3. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 26A.....	44
4. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 26G.....	51
5. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 12A.....	54
6. Påträffade anläggningar och lager, lokal 12B.....	58
7. Påträffade anläggningar och lager, lokal 12D.....	58
8. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 12E.....	58
9. Påträffade anläggningar och lager, lokal 16.....	69
10. Påträffade anläggningar och lager, lokal 16A.....	81
11. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 18.....	89
12. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 18B.....	104
13. Påträffade anläggningar och lager, Skoltomten.....	107
14. Påträffade anläggningar och lager inom lokal 9.....	120
15. Summering av lokalernas innehåll.....	127
16. Indelning i kroppsregioner (enligt Sigvallius).....	202
17. Sammanställning av ben/delområde och lokal. Obs: Benen från gravarna på Skoltomten har enbart vägts. En benpost från lokal 16A har inte analyserats (*).	202
18. Benens fragmentering och bevarandegrad.....	204
19. Artvariation/delområde, lokal och antal fragment.....	205
20. Lokal 12A. Undersökta anläggningar med ben.....	208
21. Lokal 12A. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).208	
22. Lokal 12A. Artsammansättning.....	208
23. Lokal 12D. Undersökta anläggningar med ben.....	208
24. Lokal 12D. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).208	
25. Lokal 12D. Artsammansättning.....	209
26. Lokal 12E. Undersökta anläggningar med ben.....	209
27. Lokal 12E. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).209	
28. Lokal 12E. Artsammansättning.....	209
29. Lokal 16. Undersökta anläggningar med ben.....	210
30. Lokal 16. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g)...210	
31. Lokal 16. Artsammansättning.....	210
32. Lokal 16A. Undersökta anläggningar med ben.....	211
33. Lokal 16A. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g). 211	
34. Lokal 16A. Artsammansättning.....	211
35. Lokal 18. Undersökta anläggningar med ben.....	212
36. Lokal 18. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g). ..212	
37. Lokal 18. Artsammansättning.....	212
38. Lokal 18B. Undersökta anläggningar med ben.....	213
39. Lokal 18B. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g).213	
40. Lokal 18B. Artsammansättning.....	213
41. Lokal 9. Undersökta anläggningar med ben.....	214
42. Lokal 9. Antal benfragment, antal benenheter och vikt (g). 214	
43. Lokal 9. Artsammansättning.....	214
44. Skoltomten. Artsammansättning.....	214
45. Benkatalog, centrala delen.....	216
46. Benkatalog, södra delen.....	223
47. Benkatalog, Skoltomten.....	224
48. Resultat, makrofossilanalysen.....	227